
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
32
3 A
12
FONDO

SUMMA
THEOLOGIÆ
SCOTISTICÆ,

IN QUA

EX FIDEI LUMINE, S. SCRIPTURÆ Oraculis, Ecclesiæ Traditionibus, & Decretis, SS. PP. & Theologorum sententia, & rectæ rationis ductu,

RELIGIONIS CHRISTIANÆ MYSTERIA, Sacramenta, Dogmata, & præcepta breviter, & scholastice explicantur, & propugnantur ad mentem Doctoris Subtilis

A P. F. SEBASTIANO DUPASQUIER, Min. Convent. S. Theologiæ Lectore Emerito, Doctore, ac Provinciæ Seraphici S. Bonaventuræ Exprovinciali conscripta.

TOMUS VI.

Tract. XI. De ineffabili mysterio Incarnationis.

PATAVII, Typis Seminarii. MDCC...
Apud Joannem Manfrè.
SUPER. PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

INDEX
DISPUTATIONUM, ET QUÆSTIONUM
HUJUS TOMI SEXTI.
TRACTATUS XI.
De Mysterio Incarnationis.
DISPUTATIO I.

DISPUTATIO II.

a 2 Q.V.

DISPUTATIO III.

DISPU-

DISPUTATIO IV.

DISPUTATIO V.

DISPUTATIO VI.

DISPUTATIO VII.

DIS-

INDEX.

DISPUTATIO VIII.

DISPUTATIO IX.

DISPUTATIO X.

Q. III.

DISPUTATIO XI.

SUM-

SUMMÆ THEOLOGIÆ SCOTISTICÆ

TRACTATUS X.

De ineffabili Dominicæ Incarnationis Mysterio.

DIXI *mysterium*, & quidem *à sæculis absconditum*, in quo latet sapientia Dei, quam *nemo principum sæculi hujus cognovit*: Dixi, *ineffabile*; quia continet Dei *supereminentem scientiæ claritatem*; ut noverit Religiosus studens hùc accedendum oculis, & mente captivandis per fidem, potiùs quàm apertis per lumen rationis; quippe super omnem scientiam, & rationem est. *Ænigma est sacratissimum, quod summa potiùs veneratione suscipiendum, quàm humani judicii trutinæ subjiciendum*, inquit Cyrillus Alex. August. autem, & Bernardus illud vocant *mirabilem mixturam*; in ea quippe Deitas, & Humanitas in unitatem Personæ conveniunt; & S. Gregorius, *Cardinem, & verticem omnium miraculorum.*

Quæ hucusque diximus de Deo Uno, & Trino: De operibus ejus, & mundi hujus mirabili opificio: De Angelorum, & hominis creatione, & natura: De Beatitudine, & moribus, regulisque morum: De peccatis, & gratia; & virtutibus etiam supernaturalibus, inutilia sunt, quantumcunque eximia, & necessaria, nisi accedat hujus mysterii fides, & scientia. Ideò dicebat Apostolus: *Non judicavi me scire aliquid, nisi Jesum Christum, & hunc crucifixum.* Et Christus ipse docet, non sufficere ad vitam æternam consequendam cognitionem Dei Patris, nisi & ipse cognoscatur. *Hæc enim est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, & quem misisti Jesum Christum.*

De hoc igitur mysterio salutis hìc dicturi sumus, quàm clarè, & breviter licebit pro natura, & dignitate materiæ, ipso spiritu docente, qui operatus est.

DISPUTATIO PRIMA.

De possibilitate, & existentia, & necessitate mysterii Incarnationis.

EXistentiam, & essentiam, & historiam hujus mysterii compendiosè tradit Apostolus, cùm vocat illud *magnum pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est gentibus, creditum est mundo, assumptum est in gloria*. Hærebimus primò circa ejus possibilitatem, & existentiam, & essentiam, seu quidditatem.

QUÆSTIO PRIMA.

De nominibus hujus mysterii, & possibilitate ejusdem.

CIrca nomen hujus mysterii non immoror: per nomen *Incarnationis* intelligitur unio realis, & hypostatica personæ Verbi Divini cum humanitate singulari in sua specie, & individualiter completa, sed non subsistente propria subsistentia, sed per subsistentiam, seu personalitatem Verbi, ita ut complexum ex illa unione coalescens, nempe Christus Dominus sit verus Deus, & verus homo ex duabus naturis in unitate reali suppositi, seu personæ, in qua duæ illæ naturæ Divina, & humana subsistunt, & terminantur: nam ut docet Cyrillus, *Tunc Christum intelligimus, cùm cogitamus unum in utraque natura; nam hoc utrumque, humanitas scilicet, & Divinitas unus est Christus*. Potuisset quidem hoc mysterium aliis nominibus appellari, & de facto aliquando appellatur: v. gr. dici posset humanatio Verbi: quia hæc unio non fit in sola carne, sed in tota; & integra humanitate tam secundum animam, quàm secundum carnem, & corpus; sed placuit Spiritui Sancto in Euangelio illud vocare *Incarnationem*, cùm dixit, *Verbum caro factum*

ctum est. Et, eodem inspirante, vocabulo eodem utuntur Concilia, & Patres, cæterique Theologi. In Concilio Niceno dicitur, *incarnatus est de Spiritu Sancto*; in Symbolo Athanasii, *incarnationis fides præcipitur*, &c. Id nobis sufficit, ut sic etiam nos loqui teneamur.

Quoad possibilitatem autem videri deberet superflua quæstio, quandoquidem supponitur, & est de facto existens; nam *à facto ad posse valet consequentia*; sed tamen seorsim examinatur à Theologis, ut illam existentiam propugnent contra infideles philosophos, qui eam impugnant quasi implicantem, & impossibilem. Ideò Apostolus dicit hanc sapientiam *Judæis videri scandalum*, *gentibus autem stultitiam*.

Distinguit Scotus *possibile*, aliud *logicum*, quod *est modus compositionis formatæ ab intellectu, cujus termini non includunt contradictionem*; & hoc modo, inquit, *possibilis est hæc propositio*, *Deus potest produci*: & hæc, *Deus est Deus*. Aliud *physicum*, & *reale*, quod *potest esse terminus alicujus actionis*, *vel potentiæ effectivæ, sic possibile est aliud cælum*, *alius mundus*, &c.

Rursus possibilitas rei potest probari, vel *positivè* evidenter, cùm per rationes positivas demonstratur existentia, vel factibilitas ejus: vel *negativè*, solvendo evidentes repugnantias, quæ opponuntur. De utroque modo probandi possibilitatem incarnationis potest esse quæstio; an scilicet *positivè* possit demonstrari, aut saltem probabiliter suaderi possibilitas incarnationis; an *negativè*, solvendo evidentes repugnantias, quæ opponuntur.

CONCLUSIO I.

Possibilis est incarnatio; possibilitas verò ista non potest positivè demonstrari, sicut nec impossibilitas; 1. p. est de fide; quoad alias est communis.

Prob. 1. ex Scoto [1] qui factam esse probat, post Augustinum, ex Euangelio; & rationes possibilitatis examinans, sic ex propria mente argumentatur: *Si repugnaret personæ divinæ sic assumere, aut terminare dependentiam naturæ humanæ, aut hoc esset in quantum est persona, aut hæc persona*, &c. idest vel ex parte Verbi assumentis, vel ex parte humanitatis assumptæ, vel ex

[1] 3 *d.1.q.2.A.& B.n.3.& 4.*

parte unionis, seu modi, quo assumitur; sed nullum horum dici potest; ergo non repugnat, sed est possibilis illa Incarnatio, sive illa assumptio. Prob. min. 1.personalitas Verbi est entitas de se independens, sed *independens in quantum tale potest terminare dependentiam alterius ad ipsum*; ergo illa assumptio, per quam Verbi persona terminat dependentiam humanitatis Christi ad propriam suam personalitatem, non repugnat ex parte personæ assumentis.

Confir. hæc ratio: quia si repugnaret ex parte personæ divinæ assumentis, maximè quia talis unio inferret aliquam imperfectionem in illa, v. gr. compositionem, vel mutationem, aut limitationem, aut potentialitatem; sed nullum horum infert illa unio, ut patebit solutione objectionum; ergo non repugnat ex parte assumentis.

Prob.2.illa min. de natura assumpta, quia humanitas,& quælibet alia natura creata potest esse sine propria subsistentia; & Deus potest impedire, ne fluat ab illa natura,& velle, ut dependeat ad se, & per seipsum suppleatur, & terminetur, ut patet ex Metaphysica: ergo eadem natura potest terminari, & subsistere per alienam, & maximè per divinam.

Confirm. ex dictis ibidem; nam subsistentia creata consistit in negatione communicabilitatis *ut quo*, & *ut quod* tùm actualis, tùm aptitudinalis: sed Deus potest impedire, vel auferre illam incommunicabilitatem humanitatis, uniendo illam sibi, saltem in hoc nulla est repugnantia; ergo, &c.

Prob.3.pars ejusdem min. nam in tantum illa unio repugnaret in humanitate ad Verbum, in quantum repugnaret illis extremis sic uniri; sed non repugnat illis extremis, ut patet; ergo non repugnat ex parte unionis.

Prob.2. eadem 1. pars conclusionis: nam à facto ad posse valet consequentia: sed incarnatio de facto existit; ergo possibilis est: min. patet ex Scriptura pro Christianis; & ex Prophetiis, & veteri Testamento contra Judæos, & ex aliis motivis credibilitatis contra infideles.

Prob.denique: non implicat incarnatio ista; ergo possibilis est. Prob.ant. solutione objectionum.

Prob.2.p.1. ex dictis in Metaphysica, ubi probatum

est,

est, distinctionem, & separabilitatem subsistentiæ à natura non posse cognosci naturaliter, nec fuisse cognitam, nisi ex fide in mysterio isto, & ex mysterio Trinitatis.

Confir. Nam incarnatio est quid supernaturale in substantia; &, ut dicetur infra, nequidem naturaliter cognosci potest; ergo multò minùs probari potest ejus possibilitas ratione ulla naturali: nam per incarnationem humanitas Christi caret propria subsistentia creata, & non nisi per solam subsistentiam Verbi terminatur, & subsistit.

Prob.3.pars. Nam possibilitas incarnationis est vera, & certa de fide; ergo non potest demonstrari, imò nec probari, quòd sit impossibilis; nam verum non opponitur vero, nec ratio ulla facit pro falsitate, & mendacio.

Prob.2.negativè, per solutionem objectionum, quibus videtur probari posse impossibilitas.

Objic.1.cont.1.& 3.par. Verbum est actus purus, & simplex, & immutabilis essentialiter; ergo illi repugnat incarnatio. Prob. conf. Non potest incatnari sine compositione cum natura, quam suppositat, nec sine mutatione: nam ex humanitate, & supposito Verbi resultat compositum, quod est homo Deus, vel Deus homo; & ipsummet Verbum fit caro, quod non erat ante; sed utrumque repugnat enti, & actui puro, & simplici, & immutabili; ergo, &c. Prob.min. Nam per nos, simplicitas divina excludit essentialiter compositionem actualem, & possibilem; & actualitas, & immutabilitas excludit omnem mutationem, & mutabilitatem intrinsecam. *Ego Deus, & non mutor.*

Resp.neg.conf. & dist. maj. prob. sine compositione, & mutatione aliqua impropria, conc. sine compositione propria, & mutatione intrinseca, neg. maj. & conf. similiter distincta min. 1. Igitur hæc unio nihil officit divinæ simplicitati, quia persona Verbi non se habet ad humanitatem, quam personat, & sustentat, ut compars; sed per modum suppositi, quod illi intimè unitur per modum sustentantis, & terminantis dependentiam ejus ad existere per se ultimatè subsistenter. 2. & ob eandem rationem non officit ejusdem Verbi immutabilitati divinæ; nam tota nova entitas, quam importat incarnatio, seu unio ista realis, subjectatur

in humanitate, & purè terminatur ad Verbum; ita tamen, ut non minùs Verbum speciali, & reali modo quodam sit verè unitum carni, & hoc activè potiùs, quàm passivè, scilicet per volitionem qua vult humanitatem sustentare ineffabili quadam unione, & communicatione personæ suæ, ac deitatis, ita ut verè, & physicè dici possit, quòd Deus, & homo in eadem personalitate Verbi subsistunt; & quòd Deus est homo, & homo est Deus. De compositione iterum dicemus infrà.

Inst. ergo semper Verbum aliter se habet, & aliquali mutationi subjacet; & quidem reali. Prob. subsumptum: nam per illam unionem verè dicitur factum caro, & homo, & antea non erat, nec dicebatur.

Resp. dist. subs. & ant. prob. aliter se habet, & est caro sine aliqua intrinseca receptione ullius entitatis novæ, conc. per receptionem ullius formæ, vel entitatis intrinsecæ, neg. ant. Nam, ut dicebamus, id totum fit per realem unionem in humanitate receptam, qua elevatur, & unitur verè, ac intimè Verbo; & Verbum illam terminat, & perficit ultimatè, & verè, sed sine receptione formali, & intrinseca ullius entitatis.

Inst. 2. Denominatio uniti in Verbo respectu humanitatis non est purè extrinseca, sed intrinseca, sed denominatio nova intrinseca non verificatur sine nova forma reali adveniente in denominato; ergo vel denominatio incarnati, vel uniti non est realis intrinseca in Verbo; vel fundatur in nova forma reali, & intrinseca.

Resp. dist. min. sine nova forma in denominato terminata, vel recepta, conc. sine forma intrinsecè recepta, neg. min. & conseq. Nam ut Verbum (ita est de aliis) dicatur verè, & intrinsecè unitum, sufficit, quòd adsit realis unio in altero extremo, scilicet in humanitate, quæ ad ipsum Verbum terminetur, & ut tam verè illam sustentet, & perficiat, quàm si hæc unio in eo subjectivè reciperetur: & talis est unio hypostatica.

Inst. 3. Si Angelus uniretur alicui humanitati singulari, sicut Verbum unitur humanitati Christi, diceretur mutari intrinsecè, & reciperet in se unionem

æquè ac illa humanitas, ficut anima, & corpus uniuntur dupl ci unione in fingulis recepta; fed non minùs intimè, & verè humanitas, & Verbum uniuntur, quàm uniretur Angelus, & quàm corpus, & anima uniuntur. Nam *ficut anima rationalis, & caro unus eft homo; ita Deus, & homo unus eft Chriftus*, ex Athanafio; [1] ergo, &c.

Refp.dift.min: non minùs verè, fed diverfo modo, conc. eodem modo, neg.min. Ratio difparitatis, & diverfitatis eft, quia Angelus, & humanitas funt fubftantiæ finitæ, & capaces talis formæ, ideoque unio recipitur in utrifque: idem eft de anima, & corpore, fed Verbum non eft capax talis formæ novæ, & ideò fufficit unio realis in natura, & ad Verbum terminata.

Objic.2. Verbum incarnari eft illud fupplere vices fubfiftentiæ creatæ in humanitate; fed hoc repugnat Verbo divino; ergo & incarnatio. Prob. min. Subfiftentia creata eft afficiens fubjectum in genere caufæ formalis; fed hoc repugnat Verbo; ergo, &c.

Refp.neg.min. & maj.prob. Nam, ut fupponitur ex Metaphyfica, fubftantiæ munus præcisè, ut fubftantia eft, confiftit in complere, & terminare ultimatè naturam fingularem, ita ut reddat illam ulteriùs incommunicabilem ulteriori fuppofito, vel completivo fubftantiali; hoc autem non fit inhærendo naturæ illi per modum formæ, & maximè in noftra fententia, quæ ponit fubfiftentiam in negativo. Verbum igitur dicitur fupplere vices fubfiftentiæ creatæ, quatenùs illam fic ultimatè perficit, ut non fit actu, vel aptitudine perfectibilis ulteriùs, ut diximus ibi.

Objic.3. Unio hypoftatica terminari debet ad perfonam divinam, non verò ad naturam; alioqui non diceretur hypoftatica; fed talis unio non eft poffibilis; ergo nec incarnatio. Prob.min. Ut unio terminetur ad Verbum, & non ad effentiam immediatè, ita ut deberet dici, *Verbum caro factum*, non autem, *Deitas facta caro*, deberet terminari ad aliquid diftinctum ab effentia realiter; fed in Deo nihil eft tale; nam Verbum non diftinguitur realiter ab effentia; ergo, &c.

Refp.neg.min.1.& dift.2.diftinctum realiter, aut fal-

[1] *in Symb.*

tem formaliter ex natura rei,neg. realiter simpliciter, & absolutè,conc.min. Nam sicut sufficit distinctio formalis ex natura rei inter paternitatem, & essentiam ut verum sit, quòd *pater generat*, & quòd *essentia non generat*, ita sufficit eadem distinctio inter essentiam, & personalitatem Verbi, ut Verbum dicatur incarnari, & non essentia, saltem formaliter, & immediatè. Videant quomodo solvant hoc argumentum,qui negant omnem distinctionem à parte rei inter essentiam, & personalitates divinas.

Objic 4 Implicat hæc unio ex parte humanitatis;ergo, &c. Prob.ant. Inter unibilia debet esse aliqua proportio; sed nulla est inter Verbum, & humanitatem, quia ista est finita, & Verbum est infinitum; ergo, &c.

Resp.dist.maj. proportio aliqualis habitudinis,conc. perfectionis entitativæ, neg.maj. Inter Verbum,& humanitatem non est proportio perfectionis entitativæ, sed habitudinis, quatenùs creatura potest elevari ad videndum, & fruendum Deo, & Deus descendere potest ad intelligendam creaturam. Ita est de ista unibilitate, quæ est habitudo dependentiæ ad independens, & perfectibilis ad perfectivum.

Inst. Si Verbum assumeret naturam, vel assumeret sine personalitate, vel cum personalitate; sed utrumque implicat; ergo & illud. Prob. min. Si cum personalitate; ergo essent in Christo duæ personæ, ut somniabat Nestorius: si sine personalitate; ergo non assumeret totam naturam, quod est falsum, & contra SS.Patres. Nam inquit Damascenus: *Verbum assumpsit totum in homine, quod in eo plantavit*; & præterea personalitas non est separabilis à natura.

Resp. neg. min. nam assumpsit naturam sine personalitate,& dist.conf.prob.non assumeret totã naturam quoad omnia positiva, & negativa, conc. quoad omnia substantialia, & positiva,neg.conseq. nam personalitas,ut diximus, non est de substantia naturæ, sed terminus ejus, nec quid positivum; falsum est etiam, quòd sit inseparabilis à natura.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

De cognoscibilitate hujus Mysterii.

COgnoscibilitas incarnationis est vel de ejus possibilitate, antequam fieret, vel ejus existentia, postquam facta est: & quæritur, an possibilitas incarnationis, vel ejus existentia possit lumine naturali cognosci ab homine viatore, vel etiam ab Angelo.

CONCLUSIO I.

INcarnatio non potest naturæ lumine cognosci ab homine viatore, neque ut possibilis futura, neque ut existens, imo & probabile est, quòd neque ab Angelo. Videtur non esse conformis Scoto quoad ultimam partem.

Prob. tamen ex ipso [1] quoad priores partes (de ultima videbimus postea) nam de intellectu separato negat hanc propositionem: *Quodcumque cognitum per fidem excellit quodcumque cognoscibile naturaliter;* & concedit eam *de cognoscibili ab intellectu nostro pro statu viæ;* sed incarnatio est cognita per solam fidem; ergo pro statu viæ non est cognoscibilis lumine naturali.

Prob. 2. quoad 1. & 2. par. ex Script. ubi dicitur [2] *mysterium absconditum à sæculis, manifestatum autem sanctis ejus,* & vocatur *investigabiles divitiæ Christi,* [3] & *dispensatio mysterii absconditi à sæculis in Deo.* Hæc autem non essent vera, si posset naturaliter cognosci; ergo, &c.

Confir. ex Conciliis, & Patribus; nam Ephesinum, [4] *ineffabilem, & indeprehensibilem* vocat hanc unionem, quia inquit Tolet. II. *si ratione deprehendi posset, non esset mirabile; si exemplo, non esset singulare.* Et idem docent communiter SS. Patres. Nam inquit Ambros. [5] *Abscondita est Dei sapientia, dum non verbis, sed in virtute est; non humana ratione possibilis, sed spiritus efficacia credibilis;* & alibi, *non so-*

A 5 *la*

[1] 4. *d.* 10. *qu.* 8. *M. num.* 12.
[2] *Coloss.* 1. [3] *Ephes.* 3.
[4] *can.* 13. [5] *cap.* 2. *Cor.* 1.

la admirabilis generatio Christi ex Patre, admirabilis etiam generatio ex Matre. Et Dionys. [1] *Jesu in carne apparitio & ineffabilis est sermone, & omni ignota intelligentiæ, ipsi quoque antiquissimo Angelorum primati non satis perspecta.*

Prob. 3. quia vix supposita fide, qua credimus possibilitatem, & existentiam, possumus solvere implicantias, quæ objiciuntur ex ratione tum naturali, tum supernaturali ex aliis principiis fidei; ergo multò minùs poterit naturali lumine cognosci illa possibilitas, vel existentia. Ant. patet ex præcedenti, in qua vix ex principiis fidei possumus salvare, quomodo incarnatio ista non præjudicet immutabilitati, simplicitati, & aliis perfectionibus divinis.

Confir. Nam ut cognosci posset hoc mysterium naturæ lumine, deberet cognosci 1. humanitas ut separabilis à sua subsistentia in sua singularitate, & sua suppositabilitas per subsistentiam personæ divinæ. 2. deberet cognosci naturaliter, quomodo illa natura posset suppositari ab una Trinitatis persona sine aliis; & sic deberet cognosci totum mysterium Trinitatis. 3. deberet item cognosci, quomodo sit possibilis tanta unio inter naturas divinam, & humanam infinitè distantes in unitate suppositi sine illarum mixtione, vel alteratione, &c. sed hæc longè superant omnem attingentiam intellectus humani, & maximè in via; nihil enim est supernaturalius in toto ordine gratiæ.

Prob. 2. p. de incarnatione peracta, & existente; nam licèt hoc factum nobis prædicetur, & per fidei lumen ad ejus existentiæ assensum elevemur, & inclinemur, vix naturæ gravitatem, & inclinationem in contrarium vincimus; ergo longè minùs id præstaremus ex solo naturæ lumine.

Confir ex Script. Nam Judæi, qui hoc mysterium audiverant ex Scripturis & figuris, & venturum Christum expectabant ardenter, quibus nascens annuntiatus est per Angelos, & Pastores, qui ejus divinitatem ex miraculis potentiæ, & sapientiæ viderant, & fatebantur, quòd *numquam sic loquutus est homo* & quòd *nullus homo poterat facere miracula, quæ ipse faciebat, nisi Deus esset cum eo;* tamen non cognoverunt, sed sicut hominem occiderunt, & crimini tribuebant, quòd

[1] *de div. nomin. c. 2.*

quòd *filium Dei se faceret*. Et Christus ipse illos excusat apud Patrem propter ignorantiam, *Non enim sciunt, quid faciunt*; ergo nequidem ut existens potest cognosci hoc mysterium, nisi ex fide.

Prob. denique 3. p. de Angelis ex Scoto, [1] qui, ut dixi, videtur inclinare in contrarium; quatenus *naturaliter potuerunt cognoscere Christum pati*: & quòd *malus Angelus, si ei permittatur uti sua potentia cognitiva naturali, potest intelligere quodcumque intelligibile causatum; & per consequens posset intelligere cogitationes cordium, & mysteria gratiæ, ex quo posita sunt in effectu*, &c. propter hæc, inquam, videtur Doctor velle, quòd Angelus posset cognoscere naturaliter incarnationem, si non ut futuram, & possibilem, saltem ut præsentem; supponit tamen eam de facto non fuisse cognitam à malis Angelis; quia id eis Deus non permisit, sicut nec permittit tam illis, quàm aliis cognitionem secretorum cordis.

Nihilominus plures Scotistæ insignes non putant hanc esse ejus mentem: nam licèt doceat, eos cognoscere naturaliter aliqua mysteria gratiæ jam facta, non tamen omnia, & maximè istud, & quidem meritò, ut ego conjicio ex verbis ejus alibi dictis, [2] quibus apertè docet 1. *Angelos non cognovisse mysterium incarnationis ante Christi adventum, & prædicationem Ecclesiæ; sed quòd tamen Angelus, qui annuntiavit incarnationem, novit ipsam, antequam esset completa*; & non dixit, quòd ipsam cognoverit naturaliter, sed ex revelatione speciali, per quam missus est. Imò, cùm loquatur de isto solo, videtur excludere alios. Et clariùs in quodlibetis [3] negat Angelis cognitionem, seu visionem objecti visionis suæ beatæ, nempe Dei. *Dici posset, quòd tam anima, quàm Angelus, licèt possit naturaliter noscere se, quantùm est imago Dei, sive se esse imaginem Dei, quia non potest naturaliter cognosci relatio, nisi naturaliter possit cognosci utrumque extremum*. Quod confirmat ex Augustino [4] docente, quòd, *qui vident suam mentem, & in ea trinitatem istam, scilicet memoriam, intelligentiam, & voluntatem, nec tamen credunt ea, quæ intelligunt esse imaginem Dei; speculum quidem vident, sed non vident per*

[1] *ibid. n.* 10. [2] *d.* 25. *q.* 1. *K. n.* 12.
[3] *quodl.* 14. *EE. n.* 22. [4] 15. *Trin.* 14. *vel* 70.

speculum, ut sciant id, quod vident esse speculum, idest imaginem; ergo multò minus videntes Christum, videre poterunt unionem humanitatis ejus cum Verbo, nec Verbum ipsum, in quo subsistit.

Prob.2. ex Script. qua constat, Sathanam non novisse Christum, ut Dei filium; sed tantum dubitasse, dum tentavit eum, ut sciret, *si filius Dei es*. Intelligentia autem naturalis tanta est in malis, quàm in bonis. Item de bonis legitur, quòd Christum ascendentem in cœlum non agnoscebant; *Quis est iste Rex gloriæ*? Item: *Quis est iste, qui venit de Edom*, &c. inquiunt apud Prophetas.

Prob.3. ex dictis tr. de Angelis; [1]qui cognoscunt quidem aliquas entitates supernaturales spectantes ad mysteria gratiæ, inter quas reponit Scotus existentiam Christi in Eucharistia, sed non omnes, saltem supernaturales in substantia, & eas maximè, quæ terminantur ad Deum in sua Trinitate, ut unio hypostatica; ergo, &c.

Confir. Nam Angeli naturali lumine non attingunt clarè, & distinctè mysterium Trinitatis; ergo nec incarnationis, nam istud non potest benè cognosci sine illo; deberent enim cognosci tres personalitates, & subsistentiæ relativæ à se invicem distinctæ realiter in una essentia; alioqui nesciri potest, quòd una persona possit incarnari sine aliis.

Objic.1.cont.1.par. Nulla ratio naturalis dictat incarnationem esse impossibilem; ergo dictat esse possibilem. Prob.conf. Nam inter possibile, & impossibile non est medium; ergo quod non cognoscitur impossibile, debet cognosci possibile.

Res.neg.conf.utramque: nam aliud est, quòd inter possibile, & non possibile non sit medium: & aliud, quòd non sit inter cognosci, & non cognosci impossibile; nam in his datur medium, nempe negatio utriusque cognitionis, & judicii, seu ignorantia, vel suspensio judicii. Adde, quòd in proposito de incarnatione, ratio naturalis potiùs dictat impossibilitatem, & hoc sensu negari posset ant.

Objic. 2. Incarnationis possibilitas, & existentia est evidenter credibilis; ergo & evidenter possibilis.

Resp.

[1] *Disp.2.q.2.concl.ibid.*

Resp. neg. conſ. Nam credibilitas rei venit ex veracitate dicentis, quæ poteſt patere, & cognoſci naturaliter; ſed poſſibilitas pendet ex cognitione principiorum intrinſecorum rei, & hæc in incarnatione non ſunt cognoſcibilia naturaliter. Præterea revelatio humana de aliquo myſterio ſupernaturali in ſubſtantia ſemper pendet ab aliqua revelatione divina facta hominibus dicentibus: & ita eſt de aliis motivis credibilitatis objectorum fidei.

Objic.3. Infideles cognoverunt incarnationem etiam ut poſſibilem, & futuram; ergo naturaliter; non enim habebant fidem. Prob. ant. nam ex Clemente Alexandrino D. Paulus probabat Dei exiſtentiam, & Chriſti apud gentiles ex libris eorum, maximè ex Sybillis; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. & prob. ejus: cognoverunt confusè, & ex lectura, vel auditu ex libris Moiſis, & Prophetarum, vel ex aliqua revelatione ſpeciali, con. ex ſolo naturæ lumine, neg. ant. & prob. ejus; nam aliquam rudem umbram de his habere potuerant vel ex traditione ab Adamo per poſteros, cui fuerant revelata, vel ex lecturis librorum legis, & prophetarum, vel ex frequentatione cum Hebræis, vel denique ex revelatione aliqua ſpeciali divina; ſi tamen, quæ de Sybillis, & aliis hujuſmodi gentilibus dicuntur, vera ſunt; de quo certus non ſum.

Objic.4. Peritus Philoſophus poſſet evidenter ſolvere omnes implicantias objicibiles contra hoc myſterium; ergo & evidenter inferre ejus poſſibilitatem. Prob. conſ. Nam ſolutis evidenter implicantiis ſic demonſtraret poſſibilitatem ejus. Evidens eſt, poſſibile eſſe, quidquid evidens eſt, non implicare; ſed ex reſponſis evidens eſt, non implicare hanc incarnationem; ergo evidens eſt eam eſſe poſſibilem.

Reſp.1. neg. ant. nam licèt implicantiæ, quas concipimus contra hoc myſterium, non ſint evidentes, vel demonſtrativæ, tamen ſunt valde apparentes; & quæ reſpondentur ad ſolutionem, non planè convincunt, ſed relinquunt in animo aliquam formidinem, & obſcuritatem.

Reſp.2. diſt. ant. ſolvere negativè, conc. poſitivè, neg. ant. ſolutio negativè conſiſtit in hoc, quòd negari poſſint principia, & illationes, quibus aſſeritur impoſſi-

possibilitas; quia non sunt evidentia, nec convincentia: positivè autem consistit in ostensione falsitatis principiorum illorum, & hoc nullus Philosophus præstare potest naturaliter.

Objic. 1. con. 3. p. Angelus cognoscit clarè, & naturaliter, incarnationem non implicàre; ergo & esse possibilem. Prob. ant. cognoscit naturaliter distinctionem, & separabilitatem subsistentiæ creatæ ab humanitate, item independentiam subsistentiæ Verbi, & quòd, volente Deo, humanitas illa fieri potest dependens ab ista subsistentia, amittendo suam; ergo nihil est in incarnatione, quod excedat attingentiam naturalem Angeli.

Resp. neg. ant. utrumque: nam licèt Angelus cognosceret naturaliter, & evidenter separabilitatem subsistentiæ ab humanitate, non ideò unibilitatem ejus cum Verbo in tanta distantia; nec fortè cognoscit clarè, & distinctè mysterium Trinitatis, ut posset cognoscere nec possibilitatem, nec existentiam talis unionis cum Verbo, seu cum una persona sine aliis: non posset videre, an illa natura subsisteret propria, vel aliena subsistentia? An verò sine ulla subsistentia conservaretur à Deo? An per alienam creatam, vel increatam? &c.

Inst. Angelus cognoscit naturaliter possibilitatem resurrectionis; ergo & incarnationis; tam enim illa est supernaturalis, quàm ista.

Resp. 1. neg. ant. nam cùm à sola Dei voluntate, & potentia pendeat illa possibilitas, & non ab ulla causa naturali, non subest attingentiæ naturali Angeli.

Resp. 2. neg. posse cons. quia resurrectionis miraculum est longè inferioris potentiæ, & supernaturalitatis, quàm incarnatio; illa est supernaturalis quoad modum quemdam, ista undequaque.

Objic. 2. De facto dæmones sciebant, Christum esse Deum, & filium Dei; sed hoc non sciebant nisi naturaliter; ergo, &c. prob. maj. nam cùm ejiceret eos, dicebant: [1] *Quid nobis, & tibi Jesu fili Dei?* & exibant clamantia: [2] *Tu es filius Dei*, &, *sciebant ipsum esse Christum*; ergo &c.

Resp. dist. min. nisi naturaliter quantùm ad se immediatè, conc. min. mediatè, neg. min. & cons. prob. nam

[1] *Matth.* 8. [2] *Luc.* 4.

nam dæmonibus ab initio suæ creationis, & ante lapsum fuerat revelata incarnatio; unde occasionem sumpserunt rebellionis suæ, ut multi docent. Item poterant audivisse Angelos annuntiantes Christi nativitatem, & prophetias de illo; & denique id suspicari poterant ex actibus ejus miraculosis, maximè ob conformitatem cum prophetiis; tota denique illa cognitio fundabatur in revelationibus supernaturalibus.

Igitur non negamus omnem prorsus cognitionem naturalem hujus mysterii immediatam, sed tantùm absolutè, & simpliciter, ita quin saltem remotè supponat revelationem vel mediatam, vel immediatam: unde infidelis à doctore fideli, sive ex libris Christianorum de hoc mysterio posset illud cognoscere, & credere ex fide humana; ita & dæmones; sed semper illæ cognitiones præsupponerent revelationem, ex qua tales cognitiones originem haberent.

CONCLUSIO II.

Supposita fide incarnationis, non desunt rationes, & congruentiæ, & exempla, quibus ejus possibilitas suadeatur saltem probabiliter.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui docet, quòd *licèt difficile sit videre aliquam dependentiam esse talem* (qualis est humanitatis Christi ad Verbum) *tamen ista potest patere aliqualiter in subjecto, & accidente* &c. sc. adducit exemplum sustentationis naturæ per suppositum Verbi, adducens modum, quo subjectum sustentat accidens, cum multis tamen differentiis; nam natura non hæret, nec afficit intrinsecè suppositum Verbi, sed ejus dependentia purè terminatur ad illud.

Prob. 2. ex Augustino, qui hoc mysterium suadet, & explicat exemplo animæ rationalis, quæ cum corpore constituit hominem: *Nam sicut in unitate personæ anima unitur corpori, ut homo sit; ita in unitate personæ Deus unitur homini, ut Christus sit*. Eodem exemplo usus erat Athanasius in symbolo: *Sicut anima rationalis, & caro unus est homo; ita Deus, & homo unus est Christus*. Alii probant exemplo arboris insitæ alteri; nam ex duabus arboribus fit una. Alii exem-

[1] 3. *d.* 1. *q.* 1. *A.*

exemplo ferri igniti, quod totum videtur ignis; sed hæc exempla longè imperfectiora sunt ad hoc suadendum, & explicandum, quàm exemplum accidentis in subjecto, licèt istud etiam suos patiatur defectus. Hinc

Prob.2. nam Deo non potest denegari perfectio, quæ reperitur in creaturis; sed creaturis tribuitur perfectio similis aliquo modo perfectioni, per quam una natura sustentat aliam sine sui diminutione: v.g. substantia sustentat accidentia: anima rationalis, quæ est substantia spiritualis, sustentat, & vivificat corpus: & surculus insitus alieno trunco fit una arbor, & perficit fructus ejus &c. ergo à fortiori hæc præstare poterit natura divina per subsistentiam Verbi, & maximè per hanc sustentationem, quæ nullam importat partialitatem, vel inhærentiam, nec informationem in sustentante: sed per puram terminationem, & virtutem potiùs activam, & perficientem.

Prob.4. Nam Deus est summè bonus; ergo & summè communicativus sui omnibus modis, qui non involvunt manifestam implicantiam; sed quòd communicetur humanitati per hanc unionem, qua fiat una persona cum illa, & eam perficiat, & sustentet, nullam importat implicantiam evidentem, ut probatum est; ergo &c.

Denique id suadere debent opera Christi, nempe, quòd in humanitate sit persona, & virtus divina; sc. tanta miracula, quæ operatus est, & oracula, quæ proferebat, ita ut ipsi Judæi quamvis ex malitia, & invidia excæcati dicerent: *Numquam sic loquutus est homo*. Et, *Non posset hic facere opera, quæ facit, nisi esset Deus cum illo*. Et Christus ipse, *Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me*. Et, *Operibus credite*, &c.

Dixi autem *probabiliter*; nam certum est nullam rationem, vel exemplum ex naturæ lumine posse afferri, quæ convincant per ullam evidentiam, etiam supposita fide, nisi ex ipsis fidei principiis eruantur, ut patet ex dictis; & adhuc facilè videbit, qui ea, quæ possunt excogitari, seriò examinabit.

Supposita ergo fide 1. intellectus fit expeditior ad resistendum rationibus, quas in contrarium adducunt infideles, aut Judæi, vel hæretici; quia est certus de veri-

veritate contraria, quam certitudinem habet ex fide. 2. ex principiis fidei excitantur plura motiva, etiam naturalia pro veritate. 3. juvatur etiam motivis extrinsecæ probabilitatis. Porrò 1. contra infideles non habemus efficaciorem probationem, quàm negativam, solvendo eorum implicantias apparentes, & adducendo testimonia tot virorum illustrium,& sanctissimorum, qui pro hac veritate liberrimè vitam dederunt. 2. contra Judæos habemus præcipua testimonia ex toto veteri testamento, quod illi recipiunt, ex cujus oraculis plura alia sumi possunt argumenta. 3. contra hæreticos habes præterea novum testamentum, ex quo desumi possunt alia plura argumenta non levia.

QUÆSTIO III.

De convenientia Incarnationis.

NOn omne possibile est conveniens, saltem semper, & apud homines; nam apud Deum puto illum nihil posse, quod ei non sit purè conveniens; non enim potest deficere à recto, & bono; nec potest errare, aut peccare.

Conveniens aliquando dicitur, quod alicui est bonum, idest utile, aut jucundum; & sic incarnatio non est propriè utilis Deo, sed homini, benè verò jucunda; nam Deus non potest non sibi complacere, & delectari in omnibus operibus suis. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*. De *convenientia* hìc loquimur, non quidem physica, sed morali, ut idem sit, ac *decentia*: hæc rursus duplex est. 1. *juris*, quæ est conformitas rei cum lege, seu ratione; 2. facti, quæ est conformitas, & commensuratio rei cum regulis, ita ut sit pulchra, perfecta; uno verbo in pondere, & mensura. Unde sensus quæstionis est, an deceat Deum fieri hominem per unionem personalem cum humanitate, illam assumendo, seu sustentando. Ut autem verum fatear, non video quomodo hæc quæstio differat à præcedenti, & ab ea separetur; nam quidquid dedeceret Deum, esset prorsus impossibile; unde hæc convenientia spectat ad possibilitatem, saltem respectu Dei, *qui omnia in mensura, & nu-*

numero, & pondere disponit, & omnia in sapientia fecit. Ideò gentiles eam impugnant, ut impossibilem; quia putant eam Deo indignam, & indecoram.

CONCLUSIO I.

INcarnatio est summè conveniens Deo. Est communis contra infideles; nam inquit Tertullianus, [1] *apud sapientiam sæcularem citiùs creditur Jupiter Taurus, quàm Christus factus homo*.

Prob. 1. ex Scoto, [2] qui omnem convenientiam, & rationem eorum, quæ fecit Christus ad redemptionem, reducit ad Dei ordinationem, qui nihil potest ordinare, quod non sit convenientissimum. *Dico, quòd omnia hujusmodi, quæ facta sunt à Christo circa redemptionem nostram, non fuerunt necessaria nisi præsupposita ordinatione divina, quæ sic ordinavit fieri*; ergo hoc ipso, quòd incarnatio fuit ordinata à Deo, non potest non esse convenientissima. Quod magis patebit ex dicendis de ejus necessitate.

Prob. 2. Illud opus summè decet Deum, ex quo gloria ejus maxime elucet; sed ex opere Incarnationis maximè splendet gloria Dei per manifestationem summarum perfectionum ejus; ergo &c. Prob. min. ex Scriptura; nam id canunt Angeli in ejus nativitate [3] *Gloria in altissimis Deo*. Et Ecclesia illud opus vocat, *Magnam gloriam ejus*. Et certè in eo manifestantur, & commendantur divina ejus attributa.

1. Bonitas ex perfectissima ejus communicatione ad omnes creaturas inferiores, mediante homine, quem in se, & in unitatem suppositi assumpsit: [4] *Apparuit benignitas, et humanitas Salvatoris*.

2. Charitas est amor tum patris, qui *sic* [5] *dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret*: tum ipsius filii, *qui propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, factus est in similitudinem carnis peccati*.

3. Liberalitas; nam *qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit*? Certè *cùm totus sit in patre filius, et totus in verbo pater*, nihil sibi retinuit Deus, quod nobis non contulerit in filio.

4. Omni-

[1] *Lib. de tr.* [2] *3. d. 20. D.* [3] *Luc. 2.*
[4] *Tit. 3.* [5] *Jo 3.*

4. Omnipotentia, *Hic fecit potentiam in brachio suo.* Et ideo dicitur per antonomasiam opus Dei: *Domine opus tuum.* Nusquam major apparet potentia ejus.

5. Sapientia, est enim *in mysterio isto abscondita*, & maximè quia hìc *justitia, & pax osculatæ sunt; misericordia, & veritas obviaverunt sibi.* Et Deus, & creatura sic mirabiliter uniuntur, ut nec Deitatis majestas lædatur, nec creaturæ exilitas absorbeatur.

6. Justitia, & misericordia; nusquam enim magis hæc claruit, quàm ut non habenti homini unde satisfaceret, meritum, & pretium de suo subministravit; nec illa plus rigoris ostendit, quàm dum divino sanguine, & vita sibi satisfieri pro vilioris creaturæ offensa: *Magno æquitatis jure litatum est*, inquit Augustinus, *nec enim Deus plus exigere satisfactionis potuit, cùm copiosa fuerit redemptio, nec plus misericordiæ, vel gratiæ homo, quàm ut gratis redemptus fuerit, sicut gratis fuerat venundatus.*

7. Patientia, dùm *coràm tondente se Deus velut agnus obmutuit*, & *volens vulneratus est propter scelera nostra*, & *supra dorsum ejus fabricaverunt peccatores*, &c. ergo nusquam gloriosiùs emicuerunt perfectiones divinæ. Unde Joannes, postquam narravit Verbi exinanitionem, statim narrat ejus exaltationem: [1] *Verbum caro factum est, et vidimus gloriam ejus.... plenum gratiæ, et veritatis.*

Objic. 1. Incarnatio dedecet Dei majestatem; ergo non est conveniens, sed potiùs disconvenientissima Deo. Prob. ant. ex Script. *Exinanivit semetipsum, formam servi accipiens*, sed nihil magis dedecet majestatem, quàm servitus: ergo &c.

Resp. neg. ant. & dist. maj. exinanivit ex virtute, & bonitate, & clementia, & ad majorem gloriæ ostensionem, con. ex imbecillitate, aut necessitate, vel alio motivo indigno, neg. maj. & min. nam descensus ille, sc. ex magnitudine virtutis, & ad majorem majestatis ostensionem non dedecet, sed summè decet majestatem. *Dignatus est ad nostra descendere, nosque suscipere in corpore suo, ut reficeret eadem arte (sc. ex pulvere assumpto) vel potestate, qua formaverat*, ait S. Paulinus. [2] *Ad id, quod objectum est, descensus est.*

[1] *Jo.* 1. [2] *Epi.* 2.

est quædam insignis, et redundans copia potestatis, inquit Nyssenus; [3] ideo dicitur, quòd ascendit super occasum, &c. sc. per descensum, & humiliationem exaltatur.

Inst. Non minùs dedecet Deum velle fieri hominem, quàm hominem velle fieri Deum; sed istud infamavit hominem; ergo & illud dedeceret Deum.

Resp. neg. maj. nam quòd Deus ex summo pietatis, & gloriæ vertice respexerit hominem *in limo profundi*, ut illum elevaret, infinitas et redundantia bonitatis, & sine diminutione majestatis id fecit; quòd autem homo similitudinem Dei ambierit, intolerabilis temeritas fecit. *Cùm in honore esset, non intellexit; comparatus est jumentis insipientibus*, &c.

Objic. 2. Blasphematur in Deum, cùm illi appingitur corpus, caro, sanguis, aut aliqua creata effigies; ergo blasphemia est dicere Deum esse factum carnem.

Resp. dist. ant. quando hæc appingimus Deo in depressionem, & contemptum Deitatis, quasi illa sit corporea, aut carnea, conc. quando id dicimus esse per unionem, & assumptionem voluntariam sine præjudicio puritatis, ac majestatis divinæ, neg. ant. & conf. nam in hoc secundo sensu tribuimus Deo incarnationem.

Objic. 3. Major esset bonitatis communicatio, si totæ tres personæ unirentur singulis hominibus; ergo bonitas Dei non apparet summa in hoc mysterio.

Resp. 1. dist. maj. esset major extensivè, con. intensivè, nego: nam intimior, & major unio Dei cum homine non est possibilis, quàm ista.

Resp. 2. neg. conf. non enim prætendimus hìc, exhaustam fuisse Dei bonitatem, & sapientiam, & potentiam, quasi verò nihil majus efficere possint, cùm sint infinitæ; sed sufficit, quòd opus illud maximè commendet eas, ac deceat.

Objic. 4. Major fuisset misericordia, si liberaliter omnibus omninò pepercisset, & præcipuè si Angelis æquè ac hominibus, non exigendo ullam ab eis, vel pro illis satisfactionem: sed hoc non ita præstitit per hanc incarnationem; ergo &c.

Resp. neg. maj. nam misericordia inde mirabilior, quòd sine justitiæ præjudicio miserias nostras reparavit,

[1] *ora. catec. c. 4.*

vit, quàm si absque satisfactione justitiæ absolutos voluisset. *Sic misericordia, et veritas obviaverunt sibi.*

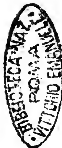
Inst. Justitia potiùs ibi violata est; nam ibi innocens pro reo passus est; ergo nulla solutio.

Respond. neg. ant. quia passus est, & *oblatus est, quia voluit*, & quidem non in pœnam, sed in solutionem, & satisfactionem pro alia. *Quæ non rapui, tunc exolvebam.*

Inst. 2. Hæc ipsa solutio Dei æquitatem dedecebat; quia pro vili creatura, & leviori injuria tantam satisfactionem, sc. filii vitam exigit; ergo &c.

Resp. neg. ant. nam, ut suppono ex dicendis de satisfactione Christi, non dedecet Deum ille rigor; quippe offensa in Deum reparari non potest ad æquivalentiam nisi satisfactione divina.

CONCLUSIO II.

I*Ncarnatio fuit conveniens tum humanitati, tum toti generi humano, et mundo.*

Hæc conclusio probatione non indiget, cùm sole clarior sit, nec possunt ignorari beneficia infinita, quæ ex hoc mysterio in hominem derivarunt.

1. Etenim homo, & mundus totus liberatus est à dæmonis tyrannide. [1] *In hoc apparuit filius Dei, ut dissolvat opera diaboli, et princeps mundi hujus ejiciatur foras:* Et, *Ipse eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum filii dilectionis suæ.*

2. Liberavit nos à morte æterna, ut vitam æternam consequamur: [2] *et sicut per unum hominem mors intravit in omnes; ita et per Christum omnes vivificabuntur.*

3. Emundat nos à sordibus peccatorum, & reconciliat nos Deo; nam *sanguis Christi emundat nos ab omni peccato.* Et, *Ubi abundavit peccatum, superabundavit et gratia.* Mitto alia beneficia tam spiritualia, & supernaturalia gratiæ, & gloriæ, quàm temporalia, quæ inde abundanter fluunt.

4. Hinc summa dignitas hominis declaratur, non solùm ex unione, & fœdere humanitatis nostræ, & carnis cum Deo, ad quod fœdus elevata est per Incarna-

[1] *Colos.* 1. [2] *Rom.* 5. *et* 1. *corin.* 15.

nationem Verbi; sed etiam ex pretio persoluto pro nostra redemptione; nam ex rerum pretio colligitur earum excellentia, dignitas, & valor; sicut minori pretio redimitur gregarius miles, quàm imperator.

Denique toti universo conveniens, & utilissima fuit; nam inquit D Paulus, *Instaurat omnia in Christo, quæ in cœlis, et quæ in terris sunt in ipso*, scilicet Angelorum reparat ruinas, & replet sedes vacuatas per rebellionem Luciferi, & habent in Christo caput, & in homine, velut in capite honorantur, & reparantur cæteræ omnes partes inferioris mundi hujus.

Objic. 1. Convenientius fuisset uniri naturæ Angelicæ, quàm humanæ; ergo ex parte hominis non fuit convenientissima. Prob. ant. nam non minùs Angeli peccaverunt, & longè sunt digniores homine; ergo magis decebat Angelorum assumptio, & redemptio.

Resp. neg. ant. & cons. prob. quod ut melius pateat, sit

CONCLUSIO III.

Convenientior fuit assumptio naturæ humanæ, quàm Angelicæ. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui hanc convenientiam redemptionis humanæ præ Angelica probat; quia tota species humana cecidit, non autem Angelica: *Teneo hanc responsionem, quòd quia tota species humana cecidit, ideo magis debuit reparari*, (ut de facto contigit) [2] *nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ*.

Confir. hæc ratio ex Patribus; nam inquit Athanasius, [3] *Indignum erat bonitati Dei, quæ ab ipso creata essent in interitum abirent ob Diaboli adversus hominem fraudem*.

Alia congruitas est, quia peccatum hominis levius fuit, & divina miseratione dignius; quia homo fragilior, & Angelus magis ex malitia peccavit.

3. Quia Angelus proprio motu superbiæ suæ, ac amoris sui, & quasi sine occasione peccavit; homo verò tentatus, & seductus à diabolo, & uxore.

4. Quia singuli Angeli propria voluntate peccarunt, homines verò omnes, præter Adamum, pecca-

[1] 3 *d.20.n.11.* [2] *Hebr.2.* [3] *lib. de Incar.*

carunt voluntate aliena, & in uno parente; ergo digniores erant isti, ut per unius obedientiam justificarentur.

5. Quia, sicut in homine omnes creaturæ aliqua ratione uniuntur, & repræsentantur, scilicet Angeli in anima, & corporalia omnia, scilicet Elementa, Plantæ, & animantia in corpore; ita in homine cuncta honorantur, & quasi reparantur omnes creaturæ.

Optima, & decisiva ratio est, quia placuit Deo, cui nihil non congruentissimum, & æquissimum placere potest.

Objic. Natura Angelica propiùs accedit ad Divinam; ergo magis erat unibilis Deo. Prob. conf. quæ magis sunt similia, sunt magis unibilia: nam, inquit S. Isidorus; [5] *Quantò subtilior est natura, tantò pleniùs assistit ad similitudinem divinæ unitatis expressa*; sed Angelus est similior divinæ; ergo &c.

Resp. neg. conf. & dist. maj. prob. cæteris paribus, conc. si aliunde adsint rationes inæquales, neg. maj. nam congruentiæ allatæ rationem prælationis fundant pro homine. Quidam negant min. & repeniunt plus similitudinis cum Deo in homine, quàm in Angelo; quia dicit Deus, *Faciamus hominem ad similitudinem nostram*. Sed mihi videtur facilior prima solutio.

Objic. 2. Miseria est major in Angelis; ergo in eorum redemptione magis commendaretur Dei misericordia; ergo & magis congruebat. Prob. antec. nam graviora sunt eorum peccata, & pœnæ.

Resp. neg. conf. non enim ex sola gravitate miseriæ mensuratur congruitas misericordiæ, sed etiam ex circumstantiis personarum, & ex aliis, quæ magis movent ad miserandum; & hæc sunt congruentiores pro homine; v. gr. quia minus habuit malitiæ, minus obstinationis, & superbiæ, minus gratiæ, & virtutis ad resistendum; & denique tota ejus species, & natura perierat.

CON-

[5] *de Trin.*

CONCLUSIO III.

Incarnatio fuit etiam conveniens ex parte Verbi Divini, seu personæ divinæ Incarnatæ.

Prob. 1. ex Scoto: [1] *Incarnatio competit Filio, ut distinguitur à Patre; quia convenit sibi per proprietatem ejus secundum quod distinguitur à Patre;* quod quidem dicit, ut probet patrem non posse assumere eandem naturam, quæ jam assumpta est à Verbo; sed non minùs inde colligitur eam assumptionem convenire Verbo, prout facta est; licèt potuerit etiam assumi divisivè à Patre, & Spiritu S.

Prob. 2. Variis convenientiis, quæ afferri solent à Theologis. 1. quia sicut *omnia per ipsum verbum facta sunt*, ita & per ipsum reparata. 2. quia unio est similium; sed Verbum ex vi generationis æternæ procedit ut imago patris, & homo creatus est juxta illam imaginem, & similitudinem; & hæc imago, & similitudo fuit maculata per peccatum: ergo per eandem imaginem primam debuit reformari. 3. quia idem homo per peccatum amittendo gratiam amisit filiationem Dei adoptivam; ergo congruebat, ut per filium naturalem illa dignitas, aut via ad illam homini restitueretur. 4. ut eadem persona, quæ in Deo est filius ab æterno, esset etiam filius Virginis in tempore ad vitandam confusionem filiationum.

5. Quia homo aliquo sensu specialiter peccavit in verbum, volens fieri similis Deo, maximè in sapientia, & scientia. *Eritis sicut Dii scientes*, &c. ergo *Verbo, cui specialius fit injuria, convenientius tribuitur culpæ vindicta, vel indulgentia*; inquit Anselmus. [2] 6. Quia Verbum in Deo est prima, & substantialis loquutio Patris, per quam seipsum exprimit, & manifestat; ergo & ipsummet verbum debuit in tempore eundem patrem hominibus manifestare, & prædicere. [3] *Novissimè loquutus est nobis in filio.*

Objic. 1. Deo patri creatio, formatio effectiva, & generatio activa propriæ sunt, vel appropriantur; ergo potiùs per eum homo debuit reparari, reformari, & regenerari in adoptionem filiorum, & restitui in jure hæreditatis.

Resp.

[1] *3.d.1.q.2.n.1.* [2] *L. cur Deus homo, c.9.* [3] *Heb.1.*

Resp. dist. conf. reparari effectivè, conc. formaliter, & meritoriè, & executivè, nego conf. sicut potentia appropriatur Patri, & quædam primitas, & auctoritas originis; ita activè, & directivè illi tribuitur activa Incarnatio, & missio Verbi; & sicut filiatio, secundum modum nostrum loquendi, sonat quandam obedientiam, & subjectionem ad patrem; ita Incarnationis, & Redemptionis executio tribuitur filio. Pater auctoritativè, aliquo modo [1] *Misit filium suum, ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus.*

Objic.2. Effectus omnes incarnationis magis appropriantur Spiritui S. nempe infusio gratiarum, & luminis fidei, & donorum, juxta illud; *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S .... Alii datur per Spiritum sermo sapientiæ: Spiritus S. docebit vos omnia*, &c. ergo magis incarnatio conveniebat Spiritui S.

Resp. dist. ant. appropriantur quasi ministerialiter, & effectivè, conc. formaliter, & meritoriè, neg. ant. & conf. nam spiritus hæc operatur quasi minister patris, & filii, à quibus mittitur ad hæc operanda. *Quem mittet pater in nomine meo; et quem mittam vobis à patre*, &c. *ille docebit vos*, &c. Filius autem formaliter, & per seipsum docuit, & meruit nobis illas gratias; & *factus est sapientia à Deo, et sanctificatio*, sc. formalis, exemplariter, & meritoriè.

CONCLUSIO IV.

INcarnatio fuit etiam conveniens ratione temporis.

Prob.1. Incarnatio fieri potuit vel ab initio, vel in fine temporum, vel in medio; sed non conveniebat eam fieri nec ab initio, nec in fine; ergo convenienter facta est circa medium. Prob. min. 1. quoad initium. 1. non ante peccatum: quia medicina non datur ante morbum, & quia potuisset tantum beneficium recipi, ut debitum, & necessarium potiùs, quàm gratuitum. 2. ex sapientia, quia tantum bonum debuit aliquandiù peti, desiderari, & expectari, ne velut debitum naturæ sine gratitudine reciperetur. 3. Ex justitia; nam non decebat, ut statim

[1] Gal.4.

post peccatum homo tam grandi beneficio donaretur; sed per diversas miserias, & pœnas peccati sui gravitatem agnosceret, & gratiæ divinæ necessitatem experiretur. 4. Quia plenum adeò beneficium non debuit ab initio paucis admodum hominibus exhiberi, v. gr. Adamo, & Evæ, qui recenter demeruerant, aut eorum paucis filiis, à quibus memoria illius periisset.

Prob. 2. p. ejusdem min. nam 1. medicina non debuit differri usque ad extremum morbi, & postquam ex eo innumera hominum multitudo, imo & ferè tota periisset bonorum, ita medium temporis saltem erat tempus gratificationis in infidelitate, & ignorantia, & perversitate, qualiter ante Christum peribant ferè omnes per universum orbem, si paucos Israelitas exceperis, qui Deum verum agnoscebant. 2. sicut finis mundi erit tempus glorificationis, in quo media ad gloriam promerendam subministrarentur; ergo incarnatio non debuit fieri nec ab initio temporis, nec in fine, sed eo tempore, quo peracta est, nempe in medio temporum, postquam homines diù Messiam desiderarunt, & postularunt, ac necessitatem ejus experti sunt, & antequam ulteriùs ingravesceret humani generis morbus, infidelitas, malitia, depravatio, & fieret incurabilis.

Confir. ex Script. quæ docet hoc factum, [1] *ubi venit plenitudo temporis*: Et [2] *in medio temporum*: nam incarnatio aliquo sensu dicitur facta in plenitudine, & medio temporis. Quod ut capias,

Suppono, tempus, seu durationem mundi habere sex ætates notabiliores. 1. est à die creationis usque ad diluvium per annos 1656. 2. à diluvio, seu à Noemo usque ad Abraham per annos 322. 3. ab Abraham usque ad David, per annos 941. 4. à David usque ad captivitatem Babylonis. 470. 5. ab illa captivitate usque ad Christum ann. circiter 600. 6. à Christo usque ad finem mundi, cujus duratio est incerta, & pendet à voluntate Dei. Unde sequitur, quòd incarnatio contigit anno à creatione 3989. à diluvio 2333. à nativitate Abrahæ 2011. ab unctione David 1070. Alii tamen aliter numerant hos annos; nobis autem suffi-

[1] *Gal.* 4.
[2] *Abac.* 3.

sufficiat communis supputatio; de reliquis viderint chronologi.

Objic. 1. Convenientius videbatur tam periculoso morbo quàm primùm mederi; quia *serò medicina paratur*, & non periissent tot homines defectu remedii, & gratiarum, & prædicantium, & ex ignorantia veri Dei; ergo non contigit tempore convenienti.

Resp. neg. ant. Nam ex dispositione ægrotantium debuit differri, ne sc. contemneretur remedium ex præsumptione, & superbia, si ante petitum, & desideratum medicum, & medicinam sanarentur; imò & ante cognitam morbi gravitatem, & medici necessitatem.

Inst. saltem si venisset Christus ab initio, plures salvati essent, qui ejus defectu perierunt; ergo convenientius erat ab initio mundi, post ruinam.

Resp. neg. conf. nam dato quòd plures salvati essent, id quidem expediebat bono privato illorum, sed non bono communi universitatis humanæ, vel gloriæ Dei, & justitiæ; nam qui perierunt, id passi sunt sua culpa; & maximè quia in singulis ætatibus non defuerunt media salutis.

Objic. 2. Sufficiebat Christi adventus unicus in fine mundi; ergo tunc convenientior erat. Prob. antec. nam usque ad illud tempus salvari poterant per eadem, aut alia efficaciora media, quæ non deerant sapientiæ, & bonitati Dei; & non debebat fieri per plures Christi adventus, quod fieri poterat per unicum.

Resp. neg. conf. nam debemus dicere convenientius fuisse hæc fieri eo modo, & tempore, quo placuit Dei bonitati, & sapientiæ, quæ est regula firma, & infallibilis convenientiæ.

QUÆSTIO IV.

De necessitate incarnationis.

Necessitas alia est *absoluta*, quæ consistit in hoc, quòd res aliter esse non possit vel quoad esse, vel quoad modum; sic Deus absolutè, & simpliciter est necessarius: Alia *conditionata*, qua fit, ut supposita aliqua conditione res aliter esse non possit; sic posita

 sita

sita applicatione ignis ad stupam, hæc non potest non comburi. Et rursus *hæc necessitas* alia est *simpliciter*, qua fit, ut supposita conditione non possit aliquid fieri ullo modo sine re, quæ dicitur necessaria; sic sine lumine non potest videri color: Alia *secundum quid*, quando finis quidem sine re, quæ dicitur necessaria, posset quidem haberi, sed non tam facilè, vel perfectè; sic equus, vel currus est necessarius ad itinerandum; nam licèt pedester posset iter confici, non tamen tam facilè, vel tam citò, vel tam commodè, aut perfectè: Alia etiam dicitur *physica*, quæ oritur ex principiis intrinsecis rei, & qua fit, ut non possit aliter se habere; & hæc coincidit cum *absoluta*: alia *moralis*, qua fit, ut vix aliter finis haberi possit; & sic coincidit cum necessitate *secundum quid*.

Igitur postquam vidimus, incarnationem esse convenientem Deo, & homini, nec dedecere ex ullo capite, quærimus, an fuerit necessaria vel *absolutè* ex parte Dei, quasi non potuerit abstinere ab hoc opere; aut saltem *conditionatè*, quasi non potuerit aliter redimere hominem: Tum ex parte hominis, quasi non potuerit aliter redimi, aut salvari, & hoc *absolutè*, & *simpliciter*, vel saltem *secundum quid*, sc. ita perfectè, aut commodè.

Suppono autem 1. finem, ad quem potest considerari hæc necessitas, esse vel gloriam Dei, vel utilitatem, & salutem, & redemptionem nostram. Et quæritur, ex quo capite incarnatio possit dici necessaria, & qua necessitate.

Suppono autem ex dictis tract. 1. Deum non agere ad extra, nisi liberè, & contingenter, etiam quoad optimum, ita ut non solùm rectè faciat quidquid facit, sed etiam inter plura bona, quæ potest facere, sit liber respectu minoris æque, ac respectu majoris boni; seu non necessitatur ad optimum. Unde censemus, Deum potuisse facere alios, & alios in infinitum meliores mundos tam in eadem specie, quàm in diversis speciebus; & sic necessitas incarnationis, & redemptionis, si quæ illa sit, non potest se tenere ex parte Dei, præciso ejus decreto libero, & determinatione æterna. His positis, sit

CON-

CONCLUSIO I.

I*Ncarnatio non fuit absolutè necessaria neque ex parte Dei, neque ex parte hominis, etiam supposito lapsu hominis per peccatum*. Est communis contra paucos, qui volunt, Deum necessariò velle, & facere, quod est optimum; nam consequenter debent dicere, illum non potuisse non facere hoc opus, nempe Christum propter suam summam excellentiam.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Dico, quòd quæ facta sunt in Christo circa redemptionem nostram, non fuerunt necessaria, nisi præsupposita ordinatione divina; & tunc fuit tantum necessaria incarnatio necessitate consequentiæ*.

Prob. 2. ex Script. qua constat Deo fuisse liberum relinquere hominem in sua perditione. [2] *Quis tibi imputaverit, si perierint nationes, quas tu fecisti*? Et comparatur figulo, qui sine injuria facit, quod placet de opere suo. [3] *Numquid sicut figulus iste, non potero vobis facere domus Israel*? id est, dissipare vos, sicut iste dissipavit vas, quod faciebat, & aliud facere?

Confir. ex Patribus: nam, inquit S. Leo, [4] *Deus, cujus natura bonitas, cujus voluntas potentia, cujus opus misericordia est; utraque sane, & omnipotentia, & clementia in opere suo, sc. homine refingendo*, (per redemptionem) *enituit*. Et S. Paulinus, [5] *Nemo nisi artifex operis sui potens est, & figulo tantum in argillam suam jus est. Ita Dominus omnium, qui omnes fecerat, dignatus est ad nostra descendere, nosque recipere in corpore suo, ut nos reficeret eadem arte, vel potestate, qua fecerat*; ergo sicut non necessitatus est ad faciendum, ita nec ad redimendum.

Prob. 3. Nam incarnatio est opus ad extra; sed Deus in tempore, & ad extrà *operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ*, & contingenter, non autem ex necessitate, saltem antecedente; ergo &c.

Confir. Non enim apparet, unde peteretur illa necessitas; ergo gratis asseritur: ant. patebit solutione objectionum.

[1] 3. *d.* 20. *D.*
[2] *Sap.* 1. [3] *Jerem.* 18.
[4] *Ser.* 2. *de nat.* [5] *Ep.* 2.

Objic. 1. Deus non potest non velle bonum infinitum; sed incarnatio est bonum infinitum; ergo necessariò volita est à Deo. Prob. min. nam Christus est infinitè bonus, & amabilis.

Resp. neg. min. absolutè: non enim ipsa unio hypostatica, nec humanitas sunt bona absolutè, & simpliciter infinita, sed extrinsecè, & ratione termini, sc. Deitatis, ad quam terminatur illa unio mediante subsistentia Verbi. In se autem utraque est quid finitum.

Objic.2. Opera Dei sunt necessaria necessitate immutabilitatis in tempore; ergo & incarnatio. Prob. ant. nam decreta Dei non possunt non impleri; sed incarnatio fuerat decreta ab initio; imò ex Scoto, *est primum opus prædestinatum*, & *decretum*; ergo. &c.

Resp. neg. cons. vel sic distinguo; est necessaria necessitate consequentiæ, & ex suppositione decreti de illa operanda, conc. necessitate absoluta, & antecedenti, neg. cons. Certè supposito, quòd Deus decreverit creare Petrum hic necessariò fiet: & sic est de incarnatione; sed non loquimur de hac necessitate sed de absoluta, & antecedenti, quæ veniat vel ex natura voluntatis divinæ; quasi ex se fuerit determinata ad id volendum; vel ex parte hujus operis, quasi ex se exigeret, & determinaret Deum ad volitionem sui, aut non potuerit Deus permittere peccatum, vel decernere hominis salutem, nisi volendo, vel operando incarnationem istam.

Objic. 3. Non decebat Dei bonitatem relinquere totam speciem humanam in perditione: sed supposito peccato, non poterat hominem salvare sine ista redemptione; ergo hæc fuit necessaria supposito peccato: Maj. patet; nam Deus fecerat hominem, ut pertingeret ad finem suum ultimum, qui est beatitudo, & hanc non poterat consequi stante peccato sine redemptione. Prob. min. non poterat aliter redimi homo à peccato, quàm per pretium sanguinis Dei; ergo. &c.

Resp. neg. min. & ant. prob. Nam supposito peccato, & decreto antecedenti ad prævisionem ejus de salvandis prædestinatis, adhuc poterat Deus eos salvare, vel liberaliter eis condonando peccatum, vel per a-

liam

liam satisfactionem redimendo, ut suppono ex dicendis de satisfactione Christi. Idem dico de reparatione, & impletione sedium Angelorum, etiamsi à Deo fuisset decreta.

CONCLUSIO II.

INcarnatio non fuit simpliciter necessaria etiam supposito simplici decreto redimendi hominem à peccato per aliqualem satisfactionem; sed tantùm secundum quid, & moraliter. Est communis.

Prob.1. ex Scoto cit. [1] qui nullam aliam necessitatem agnoscit, nisi immutabilitatis, & consequentiæ, sc. ex suppositione decreti de incarnatione Verbi. *Non fuerunt necessaria, nisi præsupposita ordinatione divina*, sc. de redimendo, & salvando homine, sicut eum de facto salvat.

Prob.2. ex Script. quæ hoc opus, ut redemptio est, tribuit puræ, ac liberali charitati Dei, qui [2] *sic dilexit mundum, ut filium suum daret, ut salvetur mundus per ipsum*. Et *in hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum misit* &c. Et, *Iste propter nimiam suam charitatem, qua dilexit nos, factus est in similitudinem carnis peccati* &c. Et, *Secundum misericordiam suam salvos nos fecit* &c. Et, *Oblatus est, quia ipse voluit* &c.

Prob.3. ex SS. Patribus; nam, inquit Athanasius, [3] *poterat sine adventu Christi, solummodo loqui Deus, & solvere maledictionem*. Et S. Leo, [4] *Verax misericordia Dei, cùm ad reparandum genus humanum ineffabiliter ei multa suppeterent, hanc potissimum consulendi viam elegit, qua ad destruendum opus diaboli, non virtute uteretur potentiæ, sed ratione justitiæ*. Et S. Augustinus: [5] *Sunt stulti, qui dicunt; non poterat aliter Dei sapientia liberare, nisi susciperet hominem* &c.

Prob. denique ratione jam allata: nam Deus est liberrimus in suis actibus ad extra: & non deerant ejus sapientiæ plures alii modi, quibus redimeret hominem à peccato, & pœnis ejus; ergo poterat eligere quemvis alium modum. 1. pars ant. patet ex dictis de libertate Dei. Prob.2 p. nam 1. Poterat liberaliter dimittere culpam; ut ipse laudat in hominibus hunc

[1] *Ibid.* [2] *Jo* 3. [3] *serm.3.cont. Arrian.*
[4] *serm.2.nativit.* [5] *l.de ago. Christi* 11.

modum condonandi injurias: & sæpius Reges sic absolvunt reos per indulgentiam gratuitam. 2. potuisset à singulis peccatoribus pœnam temporalem exigere, & acceptare, ne plecterentur æterna, ut fit in pœnitentibus. 3. poterat acceptare satisfactionem alterius hominis sanctissimi pro omnibus, ut dicemus infrà; ergo &c.

Objic. 1. SS. Patres docent communiter necessariam fuisse incarnationem, ut homo salvaretur ex peccatis; ergo &c. Prob. ant. nam inquit Chrysostomus: [1] *Cecidit caro nostra eo modo, ut restitui nullo pacto posset à quocumque, nisi ab illa omnipotentissima manu.* Et Cyrillus, [2] *Quoniam imperfectum Dei opus esse non decuit, & non potuit aliter reparari, necessario Deus factus est homo.* Et Ambrosius, [3] *Tantum fuit peccatum nostrum, ut salvari non possemus aliquando, nisi omnipotens filius Dei moreretur pro nobis* &c. ergo ex Patribus necessaria fuit incarnatio ad redemptionem.

Resp. dist. ant. & conf. prob. necessariam necessitate morali, & secundum quid, vel necessitate immutabilitatis Dei, ex suppositione decreti de tali redemptione, conc. necessitate simpliciter, & physica, vel inevitabilitatis, neg. ant. & conf. prob. nam Patres loquuntur tantùm de necessitate morali, & secundum quid, & immutabilitatis; quia sic perfectior fuit redemptio, & Deus illam sic faciendam decreverat ab æterno, cùm prævidit peccatum.

Objic. 2. Deus non potuit redimere hominem cum injuria justitiæ; sed non redemisset sine injuria justitiæ, nisi hoc fecisset eo modo, quo factum est; ergo &c. Prob. min. nam aliter non fuisset satisfactum pro peccatis ex rigore justitiæ.

Resp. neg. min. & ant. prob. Nam non deerat Deo alter modus satisfactionis, etiam ad aliqualem rigorem, si non æqualem, saltem sufficientem. An autem satisfactio per Christum fuerit de rigore justitiæ, videbimus infra.

Resp. 2. neg. eandem min. & conf. prob. Nam licèt satisfactio alia non fuisset ex rigore justitiæ, hoc non probat necessitatem simpliciter, sed tantùm moralem, & secundum quid, sc. ut esset perfectior redemptio, & plenior: quod fatemur.

CON-

[1] *Ho.10. in Jo.* [2] *l 3. Thesau.7.* [3] *Heb.9.*

CONCLUSIO III.

Nequidem supposito simplici decreto redimendi hominem per satisfactionem sufficientem necessaria fuit incarnatio simpliciter; sed tantum secundum quid, & moraliter: benè verò ad æquivalentem.

Prob.1.ex Scoto, [1] qui quærens, *an homo possit reconciliari sine satisfactione*, dicit, *dato*, *quòd satisfactio requiratur, non tamen requiritur necessariò, quòd satisfaciens sit Deus*, & id magis ex professo probat in 4. de pœnitentia, [2] ubi improbat opinionem, quæ diceret, quòd *non est possibile homini satisfacere de peccato Deo:* quam ostendit, nam, inquit, *si illa opinio intelligat de potentia absoluta divina.... improbatur* &c.1. quia *possibile fuit, filium Dei non fuisse incarnatum.... & cum hoc possibile Deum perduxisse prædestinatum ad beatitudinem* &c. ergo etiam supposito decreto salvandi hominem lapsum per satisfactionem non fuit necessaria incarnatio ex Scoto.

Prob.2. quoad 1. p. nam, ut suppono ex dicendis, potuisset Deus creare hominem extra posteros Adæ, & innocentem cum tantis donis gratiæ, ut acceptaret ejus merita in ordine ad redemptionem totius generis Adæ; ergo posset haberi satisfactio pro peccato Adæ sufficiens, & condigna ad meritum redemptionis; ergo quoad hunc finem incarnatio non fuit absolutè necessaria.

Confir. nam, ut dicebamus, posset Deus exigere, & acceptare à singulis descendentibus ab Adamo, & adultis satisfactionem personalem pro peccato originali æque, ac pro personalibus; nec enim in hoc apparet ulla implicantia; ergo in hoc casu non esset necessaria incarnatio divina ad redemptionem per satisfactionem.

Prob.2.p. Nam omnium creaturarum redemptio activa, & meritoria, & satisfactoria non posset æquivalere illi, quæ est ab homine Deo, quia hæc est condigna, & copiosissima, & fons inexhaustus omnium benedictionum; ergo quoad hæc incarnatio fuit necessaria.

Objic. 1. contr.1. par. SS. Patres docent neminem

[1] *Ibid A.n.*10. [2] *4.d.15 q.1.B.n.4.& 5.*

præter hominem Deum potuisse satisfacere pro redemptione; ergo saltem supposita Dei volitione de redemptione per satisfactionem sufficientem incarnatio fuit necessaria simpliciter. Loca Patrum adducemus infià.

Resp. neg.ant. Nam si quid tale videantur dicere Sancti Patres, loquuntur de facto, & ex præsenti decreto redimendi hominem per incarnationem, & mortem Christi.

Inst. Ergo gratis, & sine causa Verbum fuisset incarnatum, quia potuisset cum minori dispendio redimi genus humanum; sed hoc est falsum, & absurdum, & contra Scripturam; nam D. Paulus non vult, quòd Christus mortuus sit gratis, quandoquidem homo potuisset justificari per legem.

Resp.neg.subsumptum, & cons.prob. Nam, ut non mortuus sit gratis, sufficit necessitas secundum quid, & moralis; & quòd Deus non aliter voluerit hominem redimi, nec acceptare minorem satisfactionem ea, quam exhibuit Christus. Paulus autem loquitur de facto, & ex præsenti decreto.

Objic. 2. Redemptio sufficiens debuit esse per satisfactionem, & meritum infinitum, quia offensæ gravitas erat infinita; sed nulla pura creatura poterat exhibere satisfactionem infinitam, qualem Christus exhibuit; ergo ad hoc fuit necessaria incarnatio Verbi.

Resp.neg.maj. & dist.prob.ejus. Gravitas est infinita extrinsecè, & extensivè, conc. intrinsecè, & intensivè, neg. & hoc patet ex dictis de peccati malitia, & magis patebit infrà de satisfactione, & merito Christi. Peccatum dici potest infinitæ gravitatis extrinsecè, & intensivè, quia avertit à bono infinito; & similiter actus charitatis, aut pœnitentiæ propter Deum dici poterit extrinsecè infinitus, quia ordinatur, & respicit bonum infinitum, sc. Deum.

Inst. Gravitas peccati tanta est, ut non possit pura creatura pro suo peccato satisfacere; ergo multò minùs pro toto genere humano. Prob.ant. ex communi sensu Patrum, & Theologorum, qui inde gravitatem illam æstimant, & alioqui illam contemnerent peccatores; quia inquit Cyprianus: [1] *Facilitas veniæ, seu fa-*

[1] *de oper.christ.*

satisfactionis laxaret habenas peccatis effrænibus. Ideò dixerat, quòd *originali morti nullum, nisi Christi morte, potuit esse remedium*; ergo ad hanc satisfactionem necessaria fuit incarnatio Verbi.

Resp. neg. ant. & conf. prob. Nam ex illo ant. & auctoritate Cypriani sequitur tantùm necessitas secundum quid, ut sc. effrænes meliùs capiant peccati gravitatem, & à peccato abstineant.

Inst. 2. Tanta est peccati gravitas, ut mereatur pœnam æternam, quæ est infinita; sed pro pœna æterna nulla creatura pura potest satisfacere; & hoc debent scire homines, ut timeant peccare. Prob. min. Nam pœna æterna est infinita.

Resp. neg. maj. Nam illa æternitas non venit purè, vel præcisè ex absoluta peccati gravitate, ut diximus, sed ex ejusdem peccati duratione; & sicut non retrahuntur à peccato homines, licèt de facto sciant illud non remitti, nisi ex meritis Christi, & illud puniri pœna æterna; ita non magis laxarentur habenæ peccatoribus, licèt scirent puram creaturam de potentia Dei absoluta elevatam, & acceptatam fuisse aliquando pro peccati Adæ satisfactione.

QUÆSTIO V.

De existentia Incarnationis. An existat, seu an Messias jam venerit.

NOn sufficit dixisse, Incarnationem esse possibilem convenientem, imò & necessariam, ut credamus illam esse factam, & existentem: hæc omnia credunt perfidi Judæi, sed existentiam Messiæ negant; contra illos præcipuè instituitur hæc quæstio, ut in sua perfidia confundantur.

CONCLUSIO.

INcarnatio Verbi Divini de facto existit, seu Christus, seu Messias jam venit. Est de fide contra Judæos, qui non nisi venturum eum credunt, & expectant; & Philosophos, qui nec venisse, nec venire posse putant, scilicet incarnationem hanc volunt impossibilem esse, & contra veteres quosdam hæreticos, qui

negabant Christum esse verum Deum. *Nos prædicamus Christum ... Judæis scandalum, gentibus stultitiam; ipsis autem* (Christianis) *vocatis Dei virtutem, et sapientiam.*

Scotus [1] id probat breviter, sed solidè, & sufficienter ex Euangelio dicente: *Verbum caro factum est: Ubi caro sumitur pro homine.* Et supponit hanc veritatem tamquam principalem articulum fidei.

Igitur hæc veritas apud Christianos probatione non indiget, cùm sit principale fundamentum fidei nostræ, à quo nomen habemus Christianorum, & in hoc credimus Scripturis utriusque testamenti: veteris quidem, quibus hoc prædicitur futurum; novi autem, quibus prædicatur factum; credimus Conciliis, quibus id supponitur, vel definitur, & SS. Patribus, qui hoc docent.

Contra Philosophos, qui non credunt Scripturis sacris, probatur efficaciter per motiva credibilitatis earumdem Scripturarum, ac mysteriorum fidei nostræ, ac veritatum totius doctrinæ Christianæ, pro quibus asserendis tot milliones hominum omnis conditionis, ætatis, & sexus sanguinem fuderunt: quæque inter tot hostes, & persecutores, & contradictiones, ab universo orbe receptæ sunt, & tot miraculis confirmatæ, quorum miraculorum istud est maximum, nempe ipsa propagatio fidei in illis circumstantiis. Quod etiam facit contra omnes alios contradictores hujus veritatis.

Contra Judæos autem prob. ex Script. veteris testamenti, seu ex prophetiis, quibus prædicebatur Messias ut venturus cum circumstantiis temporis, loci, & eventuum, & aliorum tam præcedentium, quàm comitantium, & subsequentium. Ideò monebat eos Christus, [2] ut se esse probaret Messiam: *Scrutamini Scripturas, quia ipsæ testimonium perhibent de me.* Et in aliquibus notabilioribus eventibus dicebat, [3] ea fieri, quia *oportebat impleri scripturas, et quæ scripta sunt in lege, psalmis, et prophetis de me*, &c. Sed prophetiæ illæ omnes, & promissiones impletæ sunt in persona Christi ab annis circiter 1699. ergo de facto Messias jam venit; seu incarnatio Verbi jam existit in persona Christi. Maj. patet; nam Christus D. non.

[1] *3.d.1.q.1.A.2.* [2] *Jo 5.* [2] *Luc.24.*

non ita monuisset scribas, & legis peritos in illis occasionibus, nisi voluisset eos docere, & convincere de qualitate sua, & vera missione divina.

Prob. jam min. discurrendo per singulos libros illius testamenti. 1. negare non possunt Judæi, quin in Christo impleta sit prædictio minax Dei ad serpentem, cùm dicebat ei, postquam induxerat hominem ad peccatum: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & semen tuum, & semen ejus, & ipsa* (vel ipse) *conteret caput tuum*; scilicet nulli mulieri, præter Mariam, hæc convenire possunt, cujus filius, seu quæ per filium suum Christum erat contritura, & de facto contrivit caput diaboli, dissipans, & evertens regnum ejus super terram; scilicet ex quo Christus natus apparuit ex Maria.

2. Idem patet ex promissione facta Abrahamo: [2] *In te benedicentur omnes gentes ... benedicentur in semine tuo omnes nationes*. Nam Christus est verè filius, & semen Abrahæ, & in eo benedicuntur à tempore nativitatis, & mortis ejus omnes nationes; neque id de alio ullo ex filiis illius Patriarchæ verificari potest.

3. Illa particula benedictionis Jacob ad Judam filium suum etiam impleta cernitur in eodem, & quidem ad litteram. [3] *Non auferetur sceptrum de Juda, nec dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium*. Regnum, seu dominatio politica mansit apud Judæos, & non ultra tempus, circa quod Christus venit in mundum, & ab eo tempore irrecuperabiliter ab eis ablatum est. Tunc regnabat super eos Herodes, qui erat Idumæus, & gentilis, & ex eo tempore, scilicet post mortem Christi non solùm sceptro, sed etiam proprio solio spoliati vagantur, ut miseri exules, & servi per orbem, quippe, ut notat Tertull.[4] *dispersi sunt palabundi, & cæli, & soli sui extorres vagantur per orbem sine homine, sine Deo, sine rege, quibus, nec advenarum jure, terram patriam saltem vestigio salutare conceditur*. Item de quo alio præter Christum dici potest, quòd sit *expectatio gentium*? Nam id quidem verum de gentibus, quantum ad præteritum, quod præcessit ejus adventum, & quantum ad præsens, in quo

[1] *Gen.* 3. [2] *Gen.* 12.
[3] *Gen.* 49. [4] *Apol.* 21.

quo quiescit, & gaudet eorum expectatio, & fruuntur Salvatore expectato; sed Judaei, qui soli expectant illum ut venturum, nolunt appellari nomine gentium; ergo verè impleta est haec prophetia in Christo.

4. De eodem verificantur verba Isaiae:[1] *Parvulus natus est nobis... & factus est principatus super humerum ejus, & vocabitur Deus fortis*, &c.... & istud ejusdem Prophetae: [2] *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum spiritus Domini.... Et, Ecce Virgo concipiet, & pariet. Et, Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus, & vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus, fortis*, &c. Haec etiam omnia, & singula verificantur impleta in Christo, & frustra Judaei haec expectant de ullo alio, ut discurrenti per singula patebit.

5. Omissis aliis innumeris, quae passim occurrunt in Lege, & Prophetis omnibus, insignis est promissio facta per Archangelum Gabrielem Danieli, quem Archangelus ille sic alloquitur: [3] *Ab exordio precum tuarum egressus est sermo; ego autem veni, ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es tu; ergo animadverte sermonem, & intellige visionem. 70. hebdomades abbreviatae super populum tuum, & super Urbem sanctam tuam, ut consummetur praevaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur justitia sempiterna, & impleatur visio, & ungatur sanctus sanctorum... ut iterum aedificetur Jerusalem usque ad Christum ducem, hebdomades 7. & hebdomades 62. erunt, & rursum aedificabitur platea, & muri in angustia temporum; & post hebdomadas 62. occidetur Christus, & non erit populus, qui eum negaturus est, & civitatem, & sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo; & finis ejus vastitas, & post finem belli desolatio*, &c. Non potest praedici distinctiùs talis eventus. Negari non potest, quin ille *Christus dux* sit verus Messias; sed haec omnia jamdudum impleta sunt ante 1699. annos in persona Christi; ergo verus Messias jam venit, & incarnatio existit.

Prob. min. discurrendo per singulas circumstantias prophetiae. Et 1. quoad tempus suppono ex ipsorum Rabi-

[1] *Isai.* 9. [2] *idem* 11. 7. [3] *Daniel* 9.

Rabinorum mente, quòd hebdomades istæ non sunt 7 dierum, sed septem annorum singulæ; alioqui illa omnia impleta fuissent adhuc vivente Daniele. Item certum est, quòd hæc prophetia contigit circa initium regni Darii filii Assueri de semine Medorum, & ab eo tempore numerandi sunt illi anni, sive sint solares, sive lunares, qui sunt undecim diebus minores solaribus, & sic 62. hebdomades annorum cum dimidia faciunt 437. annos; sed totidem anni fluxerunt ab illo tempore Darii usque ad 41. annum Octaviani Augusti, quo Christus natus est; & quo iste *sanctus sanctorum unctus fuit divinitate*; & post alias 7. hebdomadas cum dimidia, intra quas occisus est Christus, Vespasianus debellavit Judæos, sanctuarium, & ipsam Urbem dissipavit, & funditus evertit; & ex tunc defecit hostia, & sacrificium apud illos.

2. Certum est, quòd intra illas 62. hebdomadas reparata fuerat civitas, & ipsum templum, & libertatem recuperaverat populus; & sic *consummata fuerat prævaricatio, & finem acceperat peccatum*, &c. Posterior verò abominatio desolationis perseverat à 1699. circiter annis, *& perseverabit usque ad consummationem, & finem mundi*. Nec enim apparet Judæis ulla spes reparationis, nec libertatis, quandoquidem prophetiæ in alio, scilicet in Christo jam præterito impletæ cernuntur.

6. Confir. hoc ex aliis propheriis; nam Aggæus prædicebat: [1] *Adhuc modicum est, & ego commovebo cælum, & terram, & veniet desideratus cunctis gentibus*. Certè si à tempore illius Prophetæ usque ad nostrum nondum venisset ille *desideratus*, vana esset prophetia, & multò magis vana esset prædictio Malachiæ, cùm dicebat: *statim veniet ad templum sanctum suum dominator, quem vos quæritis*, &c. Quomodo statim venturus erat, si post tot sæcula expectaretur, ut somniant Judæi, eum expectandum esse? Porrò non potest dubitari, quin oracula illa intelligantur de Messia, qui est verus, & unicus *desideratus cunctis gentibus*, & summus *dominator* animarum, & cœli, & terræ ab omnibus hominibus quæsitus, & quærendus.

Prob. denique contra omnes, qui de hac veritate vel-

[1] *Agg.* 2. [2] *Malach.* 3.

vellent dubitare, & evidentissimis signis divinitatis, quæ lucent in operibus, & sermonibus Christi. Unde cùm ipse discipulis Joannis, qui ab eo quærebant, *tu es, qui venturus es?* Respondet: *Dicite Joanni, quæ vidistis, & audistis, cæci vident, claudi ambulant... pauperes euangelizantur*. Et ipsis Judæis, *Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me*. Imò & ipsi fatebantur, quòd *numquam sic loquutus fuerat homo*. Et, quòd nisi esset à Deo, non posset talia operari, qualis erat illuminatio *cæci nati*, & videntes constantiam morientis, & signa, quæ contingebant in morte illius, exclamant: *Verè filius Dei erat iste*.

Constat igitur, quòd omnes figuræ, & prophetiæ, & promissiones, & notæ, quas habemus ex Scripturis utriusque testamenti de mysterio incarnationis, & de vero Messia, impletæ sunt in persona Christi, sc. genus, tempus, patria, locus, vita, mors, sepultura, resurrectio, triumphus, & gloria, & denique conversio gentium, & eversio, ac desolatio Judæorum, & quòd talia nulli alteri aptari possunt.

Objic. 1. Multæ prophetiæ de Messia non possunt verificari de Christo nostro; ergo ille non fuit Messias, nec iste adhuc venit. Prob. ant. dicitur, quòd [1] *Deus noster manifestè veniet, & non silebit*. Christus autem venit, ut Deus absconditus, & siluit. Item: [2] *Cùm venerit, habitabit lupus cum agno, & pardus cum hœdo... & puer parvulus minabit eos*. Quis adhuc hæc vidit? 3. Mons Sion debet elevari super omnes montes; nam dicitur, [3] *Erit in novissimis diebus præparatus mons Domini in vertice montium, & exaltabitur super omnes*. Sed hæc, neque mille similia promissa nondum impleta sunt; ergo neque Messias venit.

Respon. dist. min. Nondum impleta sunt secundum sensum, & corticem litteræ, conc. secundum sensum spiritualem, & mysticum, & verum, neg. min. & conf. nam hæc, & similia non debent sumi litteraliter: quis enim ad litteram expectaret, ut lupus cum agno accubaret? Quis non stolidus expectaret, ut mons Sion, ubi erat templum Jerusalem, poneretur materialiter supra verticem omnium montium? Significant ergo conversionem *luporum*, seu barbarorum, & pecca-

[1] *Ps*. 49. [2] *Isa*. 1. [3] *Isa*. 2.

peccatorum in *agnos* mansuetos, seu christianos, & exaltationem Ecclesiæ figuratæ per montem Sion supra omnes sectas, & falsas religiones.

Resp.2. Scripturam loqui de Christi adventu in diversis circumstantiis. Quia duo futuri erant adventus ejus. 1.in humilitate, ut per eam, scil.per crucem, & mortem nos redimeret; & hunc adventum dicimus præsentem, & prophetias, quæ de illo sunt, impletas. 2. In majestate, cùm veniet *judicaturus vivos, et mortuos*; & iste adventus expectatur in fine mundi; & de isto intelliguntur illa alia vaticinia, quæ exprimunt terribilem apparatum, & magnificum. Defectu hujus distinctionis hallucinantur Judæi. In 1. *siluit, ut judicaretur, non silebit, cùm cœperit judicare* (inquit August. [1]) *non diceretur, manifestè veniet, nisi priùs venisset occultus*, &c.

Confir. hæc ex innumeris prophetiis de illius humili nativitate, de paupertate, de persecutionibus, laboribus, cruce, & morte ejus; nam debent Judæi fingere duos Messias, aut agnoscere duos adventus unius ejusdem; 1.in humilitate, & 2.in majestate, ut ipsemet non semel prædixit, & docuit.

Objic.2. de prophetia Jacob; si verè de Messia loqueretur Jacob, sceptrum, seu regia potestas debuisset durare in Tribu Juda usque ad nativitatem Christi: dicit enim, *non auferetur sceptrum de Juda... donec veniat*, &c. sed hoc non ita contigit tempore nativitatis Christi; ergo, &c. Prob. min. Nam tunc Tribus Juda nulla potiebatur authoritate in administratione politica; nam antequam Herodes usurparet regnum, tota potestas erat apud Machabæos; sed isti erant de Tribu Levi, non Judæ; ergo, &c.

Resp.cum Lyrano, neg min.nam cùm Tribus Juda, & Tribus Levi essent conjunctæ, & permixtæ, Machabæi ad utramque pertinebant; ad illam per matres, quia mater eorum erat de Tribu Juda, & ad istam per patres. Machabæos extinxerat Herodes alienigena, sc.Idumæus, seu Ascalonites, cùm accepit regnum à Cæsare; & sic verificatur prophetia. Alii aliter respondent; nobis hæc responsio sufficit.

Objic.3.de Prophetia Danielis: non enim benè quadrat tempus, & supputatio illarum hebdomadarum cum

[1] *tract.9.Jo.*

cum tempore adventus Christi; ergo ex illa nihil probatur. Prob. ant. deberet sciri præcisum tempus, seu annus, à quo incipiunt computari illę hebdomades, & de qua restauratione templi, & urbis loquatur:& quo tempore contigerit, & quales essent illi anni, an solares, an lunares, an alii. De his enim non conveniunt Interpretes, nec Doctores. Annus lunaris erat 354. dierum, & sic 69. hebdomades annorum facerent 483. annos lunares. Anni solares sunt 365. dierum, & sic illæ hebdomades 69. annorum solarium facerent 469. annos solares: sed hæc non quadrant cum præciso tempore adventus Christi; ergo ex his non benè probatur contigisse.

Resp. dist.ant. Non benè quadrat cum more nostro, & Judaico computandi, nec de die in diem mathematicè transit, conc. non quadrat moraliter, scil. circum circa, neg.ant.& min.Nam quærenda non est illa mathematica supputatio, & claritas in prophetiis, quæ semper habent aliquid mysterii, & obscuritatis; neque illis utimur ad designandum præcisè tale tempus juxta diem, vel annum determinatè; utimur tantùm ad convincendum Judæos, qui nolunt Messiam adhuc venisse; nam hæc sufficiunt nobis ad probandam existentiam adventus, & incarnationis, sive ante, sive post aliquot annos id contigerit, modò id contigerit circum circa illas hebdomadas, & annos.

DISPUTATIO II.

De unione hypostatica.

HIc agimus de nexu formali, quo Verbi divini persona conjuncta est cum humanitate, ex quibus coalescit terminus totalis incarnationis, sive quæ est ipsa formalis incarnatio.

QUÆSTIO I.

De natura unionis hypostaticæ; an sit quid absolutum, vel relativum.

QUia diximus, incarnationem esse mysterium, quo Verbum divinum, & humanitas singularis, & spe-

specificè completa coeunt in unitate personæ; quod fieri nequit sine aliqua unione, vel nexu, qui nectit naturam illam cum illa persona, & ideo vocatur unio hypostatica, quia terminatur ad personam, seu hypostasim Verbi, & facit, ut natura illa supponitetur, & subsistat in Verbo: nec de hoc dubitatio est, quod sciam.

Suppono autem ex Physicis quid, & quotuplex sit unio; & ex Metaphysica, & ex tractatu de Trinitate quid sit *suppositum*, *hypostasis*, *subsistentia*, & *persona*. Unio est formalis nexus duorum, & distinguitur ab unitione, quæ est actio nectens illa duo, & efficiens illum nexum, sive unionem.

Suppono denique ex Philosophia, dari triplex genus relationum. 1. est earum, quæ identificantur cum suo fundamento, ita ut istud non possit existere sine illis, nec sine suo termino, ut relatio creaturæ ad Deum ut creatorem; implicat enim hominem existere sine relatione dependentiæ ad Deum, licèt in Deo nulla sit reciproca, & realis relatio ad creaturam; & istæ relationes dicuntur *transcendentales*, quia identificantur cum fundamentis suis. 2. genus est earum, quæ quidem necessariò resultant, positis fundamento, & termino formalibus, sed fundamentum potest esse sine illis; & istæ dicuntur *intrinsecus advenientes*, quia nascuntur ex natura, seu forma intrinseca extremorum. Talis est similitudo inter duo alba. 3. genus est earum, quæ non sic nascuntur, positis extremis in rerum natura; sed ambo possunt existere sine relatione illa, quia hæc advenit illis ab extrinseco per motum, & actionem quandam, & ideò vocantur *extrinsecus advenientes*; v.gr. ubicatio, quæ resultat inter corpus, & locum, non resultat inter illa, nisi corpus adducatur, & ponatur in illo loco: sic est de unione inter corpus, & animam rationalem; utrumque potest existere sine unione, & hæc non resultat sine actione divina, quæ infundat, vel inducat animam in corpus organizatum. His positis, quærimus, an incarnatio importet veram, realem, & physicam unionem Verbi cum humanitate: & quid sit illa unio.

CON-

CONCLUSIO I.

INcarnatio consistit in vera, et physica unione humanitatis ad Verbum, et ab utroque realiter distincta. Est de fide quoad 1. par. contra Nestorium, qui volebat hanc unionem esse tantùm moralem, qualis est inter duos amicos, qui propter intimum amicitiæ nexum dicuntur unus homo. Quoad 2. verò est contra quosdam Theologos, qui volunt, quòd Verbum, & humanitas uniantur seipsis immediatè.

Prob. 1. p. ex Scoto. [1] *Est igitur ista unio relatio disquiparantiæ, et realis in uno extremo*, &c.

Prob. 2. ex Conciliis: nam in Later. sub Martino I. [2] *Duæ naturæ in Christo, divina, et humana fuerunt unitæ, non per affectum tantùm, sed per veram unionem*. Ex Clement. de SS. Trinit. *Incarnatio facta est ad unitatem personæ cum dualitate naturæ*. Unitas autem illa non esset vera, & realis; sed sicut sunt duæ naturæ, ita & essent duæ personæ.

Prob. 3. Nam humanitas, & Verbum sunt realiter unita, & faciunt inter se unum quid reale: denique Verbum est verè, & realiter incarnatum; seu *Verbum caro factum est* verè, & realiter, ut patet ex Script. Conciliis, Patribus, & omnium Theologorum consensu; sed hoc dici non posset, nisi unio Verbi cum carne, seu humanitate esset realis, & vera, & physica; ergo, &c. Prob. min. Nam talis est denominatio, qualis est forma denominans; ergo si verè, & physicè Verbum, & humanitas Christi dicuntur unita in unitatem personæ, ita unio est vera, & physica.

Prob. 2. p. 1. humanitas dicitur unita Verbo contingenter, ita ut tam illa, quàm Verbum possent esse sine illa unione; ergo distinguuntur realiter ab illa unione; nihil enim potest esse sine seipso; & separabilitas est signum potissimum distinctionis realis. Prob. ant. Nam ipsa humanitas poterat sibi relinqui, ut propriæ suæ subsistentiæ, quæ debebat eam terminare, nisi voluisset Deus, eam quoad hoc dependere à Verbo.

Prob. 2. Omni actioni novæ productivæ debet respondere aliquis terminus per illam positus; sed incarna-

[1] *3. d. 1. q. 1. A. n 3.* [2] *consul. 5. c. 5. et 7.*

natio activa, seu unitio est actio productiva; ergo debet per eam poni aliquid novum; sed nihil aliud potest dici positum in incarnatione, seu unitione humanitatis ad Verbum, præter illam unionem; ergo,&c. Prob. min. nam terminus incarnationis activæ est Christus, prout dicit humanitatem unitam hypostaticè Verbo; sed nihil dici potest de novo poni per illam incarnationem præter unionem illam; ergo,&c. Prob. min. non persona Verbi, quæ est æterna; nec etiam humanitas, quæ est ex Maria per operationem divinam, & ex se nata est subsistere propria subsistentia independenter à Verbo quoad hoc; ergo sola unio est terminus unitionis.

Objic.1.cont.1.par. Per incarnationem *Verbum caro factum est*; sed hoc fieri non poterit per unionem Verbi ad carnem, sed per conversionem carnis in Verbum, aut utriusque in tertiam naturam ex utraque, ut voluit Eutyches; ergo incarnatio non consistit in reali unione. Prob.min. nam aliàs non diceretur, Verbum assumpsit carnem, vel unitum est carni, sicut non dicitur, homo factus albedo, vel doctrina, cùm fit doctor, & albus; ergo, &c.

Resp. neg. min. & ant. prob. Nam per *Verbum caro factum est*, non significatur aliud, quàm quod Verbum carnem assumpsit in unitate suppositi, scilicet illam suppositando sine sui mutatione intrinseca; & caro non sumitur ibi abstractivè pro sola carne, seu parte materiali hominis, sed pro tota humanitate.

Inst. Cùm Script. dicit, quòd in nuptiis aqua facta est vinum, significatur conversio aquæ in vinum; ergo & cùm dicitur *Verbum caro factum est*, significatur carnis in Deum conversio.

Respon.neg. conf. Non enim semper ille modus loquendi significat unius in aliud conversionem, sed sæpe unius ad aliud accessionem, & maximè in proposito, ubi Verbum divinum non potest in aliud converti, nec pati ullius conversionem in se propter essentialem simplicitatem, & immutabilitatem, & impassibilitatem.

Inst.2. ex Symbolo Athanasii: *Sicut anima, & caro unus est homo, ita Deus, et homo unus est Christus*; sed ex anima, & carne fit una natura; ergo ex carne, & Verbo fit una natura, non duæ, & sine unione distin-

distinctæ; ergo unio hypostatica non est realis inter duas naturas, sed est duarum mixtio. Hoc facit potiùs pro hæresi Eutychis, quàm Nestorii.

Resp. dist. maj. Unus est Christus unitate suppositi, conc. unitate naturæ, neg. maj. & cons. Nam comparatio Athanasii non quadrat in naturis divina, & humana, quæ conveniunt in unitate suppositi, & ex quibus per hanc unionem adventitiam, & temporalem fit unum suppositum.

Resp. 2. neg. min. Non enim anima, & corpus seipsis uniuntur immediatè, sed mediatè per unionem physicam, & realiter distinctam ab extremis unitis, ut patet ex Physica.

Objic. 2. Unio illa esset creata, vel increata, & corporea, vel incorporea; sed neutrum dici potest; ergo non datur. Prob. min. Si enim esset increata, & spiritualis, non afficeret carnem; si verò creata, & materialis, non uniret Verbum, cui repugnat affici ulla re creata, & materiali.

Resp. Esse creatam, & spiritualem in anima, & corpoream in carne, & sic neg. min. & dist. rationem ejus; non posset afficere Verbum formaliter, & intrinsecè ipsi inhærendo, conc. terminativè, & quasi extrinsecè, & effectivè quodammodo ex parte Verbi, neg. min. Nam illa unio est realis, & formaliter in humanitate, & purè terminatur ad Verbum, quod eam acceptat in ordine ad sustentandam humanitatem illam; quod præstat volens, & quasi activè.

Objic. 3. Per id Verbum unitur humanitati, per quod illam sustentat; sed illam sustentat per se immediatè, & non per ullum medium, seu unionem creatam; ergo, &c. Prob. min. Nihil enim creatum potest sic sustentare aliam naturam, alioqui non esset unio immediatè hypostatica, sed naturæ illius creatæ, per quam humanitas subsisteret, & sustentaretur.

Respond. dist. maj. & min. Per quod sustentat *ut quo*, conc. maj. & neg. min. per quod sustentat *ut quod*, neg. maj. & cons. Nam Verbum quidem per se immediatè, & *ut quod*, sustentat humanitatem Christi, non *ut quo*; id enim præstat unio physica recepta, & causata in humanitate, & terminata immediatè ad Verbum.

Inst.

Inst. Non aliter subsistentia Verbi unitur humanitati, quàm sicut eidem uniretur propria subsistentia: sed hæc illi uniretur immediatè per seipsam; ergo & subsistentia Verbi.

Respond. neg.maj. Nam subsistentia creata, cùm sit pura negatio, seipsa fluit à natura sua; non ita est de subsistentia Verbi, quæ advenit ei ab extrinseco, & quæ est quid positivum, & illam positivè perficit.

Objic.4. In Christo nihil est præter humanitatem, & Verbum: sed hoc non esset verum, si includeret aliud quid positivum dist'nctum ab utroque, scilicet unionem; ergo, &c.

Resp.dist.maj. Nihil præter humanitatem, & Verbum unita, conc. sine unione, neg maj. Nam cùm intelliguntur unita, intelligitur etiam unio.

CONCLUSIO II.

U*Nio hypostatica est relatio extrinsecus adveniens in humanitate subjectata, et terminata ad personam Verbi*. Ita Scotistæ, & D.Thomas [1] cum aliis non paucis.

Prob.1.ex Scoto. [2] *Dico, quòd ista unio non dicit per se aliquid absolutum; quia quocumque absoluto intellecto in altero extremo, non intelligitur perfecta ratio unionis*; quia unio non intelligitur ad se.

Prob.2. ratione illa. Nam illa entitas est relativa, cujus totum esse est referre unum ad aliud; sed totum esse hujus unionis est referre humanitatem Christi ad Verbum, nec potest aliter concipi, quàm in illo officio referendi: ergo, &c. Prob.min. implicat, unionem concipi in officio uniendi, quin concipiatur, ut ordinans, & conjungens extrema; sed hoc nihil est præter extremum unum ordinare ad aliud; ergo, &c.

Confir. Nam quocumque absoluto concepto in humanitate, & Verbo, hæc non concipiuntur ut unita per illud; nam absolutum formaliter ut tale debet concipi in se, & ad se; sed quamdiu humanitas Christi, aut Verbum concipiuntur absolutè, & in se, & ad se, non concipiuntur ut unita; nam ut unita respi-

[1] 3.*p.q.*2.*et*7. [2] 3.*d*.1.*q*.1.*A.n*.3.

respiciunt se, ut referantur unum ad alterum, scilicet humanitas ad Verbum, per quod, & in quo subsistit per illam unionem. Vide quæ diximus in Physica de unione compositi naturalis.

Dixi autem, *relatio extrinsecùs adveniens*; quia relatio intrinsecùs adveniens, quæ constituit unum prædicamentum, est illa, quæ resultat inter extrema necessariò, & ex natura illorum, posita ratione fundandi, ut similitudo inter duo alba; & ad illam non datur motus. *Extrinsecùs adveniens* dicitur illa, quæ non sic resultat necessariò, neque ex natura extremorum, sed requiritur aliqua actio, & motus, per quem illa relatio causatur; sic actio ignis in lignum, vel stuppam non resultabit sine approximatione, seu applicatione ignis ad stuppam: ita est de unione animæ ad corpus, quamdiu non approximantur, non uniuntur; sic in incarnatione unio humanitatis ad Verbum non resultat, nisi Deus impediat in humanitate resultantiam propriæ subsistentiæ per actionem, qua vult illam dependere, & sustentari à Verbo. Ideò dicitur advenire humanitati ab extrinseco, scil. ab illa volitione, quæ dici potest unitio.

Objic. 1. Unio humanitatis cum Verbo est substantialis; ergo non est relatio: quia omnis relatio est accidens. Prob. ant. Nam Christus esset ens per accidens, quod nemo dixerit.

Resp. dist. ant. substantialis, quia nectit duas substantias, & quod ex ea coalescit, est unum quid substantiale, con. quasi illa in sua entitate sit substantia, neg. ant. sicut diximus in Physica de unione inter materiam, & formam substantialem; nec enim denominatio entis accidentalis, aut substantialis petitur ab entitate unionis, sed vel à natura unitorum, vel à modo, quo uniuntur extrema.

Objic. 2. Unio est terminus formalis unitionis, seu actionis incarnativæ; sed hic terminus non potest esse relatio, quia relatio non producitur, sed resultat, & ad relationem non datur motus; ergo unio non est relatio pura.

Resp. neg. ant. & dist. prob. Relatio intrinsecùs adveniens, conc. extrinsecùs adveniens, neg. antec. Nam, ut dicebamus, ad illam requiritur actio, & motus ordinans unum extremum ad aliud, ver. gr. ad situm

ubi,

ubi, ad habitum, requiritur motus ponens rem in tali loco, & dispositione; hæc autem unio spectat ad habitum, seu habere.

Inst. Unio hypostatica est terminus actionis incarnativæ; sed hic terminus non est relatio; ergo nec unio. Prob.min. illa actio est à tota Trinitate uniente Verbum, & humanitatem; sed actio Trinitatis non terminatur ad puram relationem; ergo &c.

Resp.neg.1. min.& dist.2.nō terminatur ad relationem *ut quod*, con. *ut quo*, neg. min.actio incarnativa terminatur ad totum Christum, qui est opus totale; & hoc facit mediante unione, quam efficit inter humanitatem, & Verbum, & per quam resultat unum suppositum ex persona Verbi, & humanitate.

Objic. 3. Verbum, & humanitas non sunt relativa; ergo non uniuntur per simplicem relationem; alioquin se se mutuò respicerent ut unita.

Resp. dist. ant. Non sunt relativa per mutuam relationem ejusdem rationis, con. per relationem diversæ rationis, neg.ant. Nam humanitas respicit Verbum per realem dependentiam, & unionem tamquam ad sustentantem; Verbum autem respicit humanitatem per eandem relationem, non in se subjectatam, sed ad se terminatam; & ideò in Verbo non est relatio nisi secundum dici, qualis est in Deo creatore ad creaturam.

Inst. 1. Meliùs explicaretur hæc unio per aliquam gratiam de genere qualitatis in humanitate productam à Deo; & de facto dicitur gratia à SS. Patribus; ergo &c. Prob.ant. nam *summa gratia est*, *quòd Deus in unitate personæ*, *nullis præcedentibus meritis homini copulatur*; ergo &c.

Resp.neg. ant. & cons. prob. Nam aliud est, quòd unio ista sit gratuita; & concessa à Deo ex pura gratia: aliud, quòd sit gratia habitualis, & qualitas in sua entitate; illud est verissimum; nam *sic Deus dilexit mundum*, &c. Istud verò falsum.

Inst.2. Non minùs est donum Dei hæc unio, quàm quæ fit per gratiam sanctificantem, vel per lumen gloriæ; sed istæ uniones fiunt per qualitates absolutas inhærentes; ergo & illa, & quidem à fortiori.

Resp.dist. maj.Non minùs est donum in ratione doni præcisè, ac elevationis; con in ratione principii

activi, nego maj. & conf. nam per unionem hypostaticam infinitè dignificatur humanitas Christi, & ex hac dignitate dignificantur etiam ejus opera; sed non tribuit illi præcisè ullam activitatem; benè verò per gratias actuales, & habituales, & per lumen gloriæ. Ideò ad illam elevationem dignitatis sufficit relatio dependentiæ singularis ad Verbum, à quo supponitatur. Dico, *per se præcisè*, nam ratione illius unionis relativæ cum verbo, exigit illa dona omnia, per quæ humanitas Christi elevatur ad illas operationes.

Inst. 3. Non implicat, unionem illam æquè dici aliquid absolutum, ac illas alias gratias: ergo ita dicendum est; ant. patet; nulla enim in hoc apparet implicantia. Prob. conf. nam sic meliùs intelligimus terminum productum per unitionem, seu per incarnationem activam; ergo &c. prob. ant. non enim benè potest explicari, quomodo possit produci pura relatio; ergo &c.

Resp. neg. ant. & rat. ejus; Nam implicat dicere rem absolutam, cujus totum esse est ad aliud, seu ordinare unum ad aliud: quale est totum esse unionis, ut unio est: nam de ratione absoluti est esse ad se, non ad aliud.

Objic. denique. Hæc relatio vel esset materialis, vel spiritualis; sed neutrum dici potest; ergo &c. prob. min. si esset purè spiritualis, non uniret corpus, quod est materiale, si esset materialis, non uniret animam, quæ est spiritualis.

Resp. 1. retorquendo argumentum de qualitate, seu de modo absoluto; & quidquid adversarii de hoc absoluto dixerint, dicemus de relativo.

Resp. 2. neg. min. Nam dicimus, illam relationem in corpore ad verbum esse materialem, & in anima spiritualem, quæ unam totalem faciunt, & hoc necesse est fateri in triduo mortis, quia tunc corpus, & anima Christi erant separata, & tamen ambo manserunt unita Verbo.

Ex dictis collige 1. hanc relationem non esse verè, & perfectè mutuam, & æquiparantiæ, sed disquiparantiæ; nam, ut dicebamus, non est realis in Verbo, *sed secundum dici*, & rationis, quatenus Verbum conciperetur unitum humanitati per aliquid intrinsecum, & reale; id enim repugnat immutabilitati,

ti, & simplicitati ejus: est ergo realis intrinsecè, & subjectivè in humanitate, & purè terminativè in verbo, terminatione tamen vera, & reali.

2. Collig. quòd respectu Verbi Divini hæ voces, *Incarnari, & uniri*, non dicunt veram, & realem passionem, licèt significent veram, & realem unionem, quia, ut mox dicebam, nihil intrinsecum ponitur in verbo.

Collig. 3. aliud esse *Incarnari, & uniri, & Incarnationem, & unionem, & unitionem; Incarnari, & uniri*, dicuntur quasi passivè de verbo; *uniri* autem dicitur verè passivè de humanitate: *incarnatio, & unio* dicuntur neutraliter, nam passivè, aut activè sumi possunt; *unitio* verò significat magis propriè actionem uniendi: quamvis etiam sumi possit aliquando passivè. Hæc valde notanda sunt inter disputandum, ne erretur occasione vocum.

Certè *incarnari* non potest dicere passionem, nec propriè usurpari circa humanitatem; quia jam de se caro est; sed tantum significat assumptionem passivam à verbo, sive unionem ad ipsum per sustentationem ejus.

CONCLUSIO III.

T*Erminus formalis unitionis activæ, seu unio hypostatica in sua entitate formali est accidentalis, licet dici debeat substantialis.* Est Scotistarum communiter contra plurimos recentiores, & Thomistas, qui docent, eam esse modum substantialem, inter quos aliqui accusant nos Nestorianismi. In hoc etiam habemus adversarios paucos Scotistas, ut Patrem Macedo, [1] qui vult eam esse substantialem, & conatur eò trahere Scotum. [2]

Prob. 1. ex Scoto cit. [3] Nam ibi apertè dicit, quòd *ista unio non dicit per se aliquid absolutum .... est igitur ista unio relatio disquiparantiæ realis in uno extremo, cui in altero nulla correspondet relatio saltem realis, & ista relatio est ordinis in uno extremo, sc. in humanitate, non causati ad causam..... Sed dependentiæ alterius ratione sc. sustentati ad sustentantem*; miror P. Macedo [4] non citare hunc locum, & textum adeò

 cla-

[1] 3. *Collat. 2. dist. 1. S. 4. n* 3. [2] 3. *d. 7. q. A.* 5.
[3] 4. *d. 12. q. 1. n.* 21. [4] *d. 7. cit. D. n.* 7.

clarum, sed alios duos ex d.7. ubi dicit, quòd *hic fuit una factio realis activa totius Trinitatis, vel correspondebat factio passiva realis, qua homo factus est Deus, quæ fuit unio passiva naturæ humanæ ad Verbum, & hæc passio fuit in natura humana, & terminus ejus erat Verbum*. 2. ex l.4. ubi generaliter docet, quòd *omnis unio absoluti ad absolutum est respectus extrinsecùs adveniens: omnis autem talis respectus est illi, cui inest accidens per accidens*. Quidquid sit de his duobus textibus, quos adversarius, vel alii suggerunt, mihi prior ille sufficit; nam omnis relatio extrinsecùs adveniens est de genere accidentis, & ex Scoto pertinet ad unum de sex ultimis prædicamentis; ergo ex Scoto unio ista in sua entitate est accidens, quamvis debeat dici substantialis. *Unde nec ipsa unio conceditur esse accidentalis, quia neutrum extremum est accidens*, &c.

Prob. 2. ex dictis, nam illa unio est relatio; & quidem extrinsecus adveniens ex Scoto; sed relationes illæ sunt de genere accidentis; ergo illa unio in sua entitate est accidens. Prob. maj. Non est de 1. genere relationum, seu non est transcendentalis, sed distinguitur realiter ab extremis; nam humanitas potest esse sine illa saltem divinitùs, & hoc non implicat: & à fortiori Verbum potest esse sine illa. 2. non est etiam intrinsecùs adveniens ob eandem rationem; non enim necessariò resultat inter humanitatem, & Verbum, sed ex libera, & contingenti Dei volitione, & præterea esset semper accidens; ergo &c.

Prob.3. Nam ideò diceretur in sua entitate esse substantia, vel quid substantiale, quia dicitur unio substantialis; sed hæc ratio nulla est; ergo est verè accidens. Prob. min. nam, ex dictis in physica, unio compositi ex corpore, & anima, est purum accidens relativum, & tamen dicitur, & est verè substantialis; & generaliter, quoties extrema uniuntur substantialiter, unio dicitur substantialis; si autem accidentaliter, dicitur accidentalis: sed humanitas, & Verbum uniuntur substantialiter in Christo in unitatem suppositi, seu personæ substantialis; ergo sufficit; ut unio dicatur substantialis. E contrario licet vestis sit substantia, tamen facit cum corpore unum accidentale, & ipsa est accidentalis corpori, ut ergo unio

dica-

dicatur substantialis, aut accidentalis respicitur tantùm ad compositum, quod ex ea resultat, sive illa sit in entitate accidens, sive substantia.

Objic. 1. ex Scoto; [1] *Ista unio nec conceditur esse essentialis, nec accidentalis, sed substantialis*; & hoc probat ex Damasceno; ergo ex Scoto, unio est modus substantialis, & non accidens.

Resp. neg. cons. quia, ut dicebamus, non ideo dicitur substantialis, quia est substantia in se, sed quia pertinet ad substantiam, & concurrit ad constitutionem aliqualis compositi substantialis.

Inst. cum Patre Macedo, [2] modus intrinsecè afficiens naturam est substantia, & ejusdem rationis cum ipsa; sed ista unio est talis; ergo &c. Prob. maj. Nam tales modi insunt naturæ, & cum ea identificantur, & faciunt unum per se cum ea; ergo sunt ejusdem rationis cum natura substantiali.

Resp. dist. maj. Si sit proprietas ejus inseparabilis, con. si separabilis, & supponat eam in suo esse positivo specifico, & singulari constitutam neg. maj. & ant. prob. non enim concipio, quòd hic adeo subtilis, & Doctus Scotista dicere potuerit hanc unionem esse identificatam, & inseparabilem ab humanitate Christi; nam ut verum fatear, nescio quo fundamento id dicitur.

Objic. 2. Nullum compositum potest sine unione constitui; ergo omnis unio est substantialis, non autem accidentalis; ergo unio hypostatica non est accidens in Christo.

Resp. 1. hoc argum. videri nimis probare; nam probaret contra id, quod Auctor iste intendit ex Scoto, quem pro se citat, sc. quod ista unio est essentialis in Christo; quandoquidem constituitur per unionem; nam illud est essentiale, quod est de constitutione ejus.

Resp. 2. dist. ant. constitui sine unione, velut conditione, & medio requisito ad constitutionem, con. velut parte constitutiva, & substantiali, neg. ant. nam ut diximus in physica; unio ad constitutionem compositi se habet, ut conditio, seu applicatio partis ad compartem, ut cum illa constituat compositum.

Inst. Unio est nexus intimus substantiarum, &

 cum

[1] *Ibid.* [2] *suet.4.*

cum eis componit unum per se, & manet intra compositum substantiale; ergo nequit esse accidens; nam compositum substantiale non potest includere intrinsecè, nisi substantiam.

Resp. dist. ant. eodem modo: manet in composito, ut conditio applicans partes ejus, ut constituant, & componant, con. ut pars compositi; nego ant. & cons. Certè enim qualitates disponentes corpus, & materiam ad receptionem formæ, manent etiam cum ea in composito ad ejus conservationem, & non desinunt esse accidentia.

Objic. 3. Accidens potest abesse, & adesse absque subjecti corruptione; sed unio non potest adesse, & abesse absque compositi corruptione; ergo non potest esse accidens; Prob. min. nam cessante unione hypostatica inter humanitatem, & verbum, Christus cessaret esse.

Resp. 1. Hoc etiam nimis probare, nam relatio prædicamentalis inter duo alba esset substantialis, quia cessare non potest sine alterius corruptione.

Resp. 2. dist. min. in sensu composito, con. min. in sensu diviso nego: nam Verbum, & humanitas possent existere seorsim sine unione; sed supposita existentia Christi, qui eam includit, & ex ea resultat, non potest sine illa existere.

Objic. 4. Unio est modus naturæ subsistentis in persona Verbi, quo isti unitur hæc natura denudata propria subsistentia, ut per illud subsistat: ergo debet ille modus esse proportionatus ad finem, ad quem dirigitur; sed ad hoc non sufficit ullum accidens; ergo unio hypostatica non est accidens: prob. subsumptum; nam finis, ad quem dirigitur illa unio, est, ut illa natura sit per se subsistens; sed hoc non potest habere per ullum accidens; quia nullum accidens est capax perseitatis.

Resp. dist. cons. Proportionatus in suo genere uniendi, & referendi: con. in suo genere essendi, neg. cons. & ant. subsumptum; non enim aliter debet concurrere ista unio ad finem incarnationis, quàm in genere accident s relativi inter personam Verbi, & humanitatem, ut hæc respiciat illud per dependentiam tamquam à sustentante.

Inst. Saltem debet importare aliquid absolutum

fun-

fundans relationem; ergo non est pura relatio. Prob. ant. tum quia non datur vera relatio nova in ullo subjecto sine novo fundamento: sed relatio ista est nova in humanitate: ergo & ejus fundamentum.

Resp. neg. ant. & dist. maj. prob. in relatione prædicamentali, & intrinsecùs adveniente, con. in relatione extrinsecùs adveniente: neg. maj. Nam ut resultet in me hoc ubi, vel hic situs, nihil in me producitur præter adductionem in hoc spatium, vel talem positionem partium mearum in ordine ad partes loci; neutrum autem dicit quidquam positivum absolutum mihi adveniens. Sic est de unione ista; nihil novi supponit in humanitate, præter carentiam propriæ subsistentiæ, & volitionem Dei, ut dependeat, & supponitetur per subsistentiam Verbi, ad quam volitionem sequitur hæc realis dependentia, & unio.

Quod autem dicunt Recentiores, & Pater Macedo de entitate partim absoluta, & partim relativa, sustineri nequit; nam eadem realiter entitas non potest pertinere ad diversa realiter prædicamenta, ut sunt ens absolutum, quod spectat vel ad substantiam, vel ad quantitatem, aut qualitatem, & ens relativum, quod spectat ad 4. prædicamentum, aut ad unum de sex ultimis. Item implicat in terminis idem indivisibile, esse simul ad se, & ad aliud; ergo & idem esse simul relativum, & absolutum.

Quæres ad quodnam ex istis pertineat hæc unio.

Resp. ut dictum est in physica, illam posse reduci ad *passionem*, quia per actionem divinam humanitas recipit illam, & illa mediante unitur Verbo, & quasi recipit illud, & assumitur ab eo.

Resp. 2. Illam posse quoque aliquo sensu reduci ad *habitum*, quia per illam humanitas est habens subsistentiam Verbi, & verbum ipsam.

Resp. 3. Quod quamvis non posset reduci propriè ad aliquod prædicamentum, non minùs dicenda esset relatio; nec enim de illa ratiocinari debemus, sicut de cæteris entibus naturalibus; cùm sit supernaturalissima, & prorsus admirabilis, & ineffabilis.

QUÆSTIO II.

De termino formali, & immediato hujus unionis.

Quia diximus, unionem hanc esse relationem, & quia relationes maximè dignoscuntur ex terminis earum: & ab eis potissimum dependent, ut meliùs cognoscatur natura hujus unionis, quærimus de illius termino.

Porrò, aliter dicendum erit de termino unionis. 1. si sumatur activè, & pro unitione, seu actione Trinitatis, per quam humanitas Christi non permittitur subsistere per propriam suam subsistentiam, & jubetur subsistere per subsistentiam Verbi; nam sub hoc respectu certum est terminum formalem à *Quo* talis actionis, esse ipsam entitatem formalem unionis, de qua loquebamur in præcedenti. 2. aliter, si sumatur unio formaliter, & quasi passivè, prout est relatio, & nexus productus inter humanitatem, & Verbum, ex qua unione resultat Christus in suo esse completo hominis Dei. De termino unionis in 1. sensu nihil hic restat dicendum, saltem pro nunc: loquemur ergo de illo termino in 2. sensu. Suppono autem, quòd terminus formalis, & ad-quem unionis hujus, alius est *totalis*, seu *ultimus*, seu terminus *qui*, & alius *formalis*, seu *immediatus*, & *quo*. 1. est tota res, ad quam terminatur relatio, seu totum compositum, quod ex unione partium consurgit. 2. verò est illa pars, quæ quasi primò, & per se attingitur, & alteri comparti per unionem copulatur v. g. album est terminus, *qui* consurgit ex unione albedinis cum pariete; albedo verò est terminus formalis *quo* talis unionis.

Suppono 2. ex philosophia, quid sit suppositum, persona, & subsistentia, & quod hæc non addant supra naturam specificam, & singularem, & existentem, nisi duplicem negationem communicabilitatis illius naturæ ad alienum suppositum, sc. actualis, & aptitudinalis, & hanc subsistentiam esse realiter modaliter distinctam, & separabilem à sua natura. Hæc non placet hic repetere. Quærimus ergo hic de utroque termino formali hujus unionis, & hoc tam de facto, quàm de possibili.

CON-

CONCLUSIO I.

Terminus totalis unionis hypostaticæ est Christus, seu Deus homo in unitate personæ; formalis verò, & quo, est persona Verbi. Est communis, & videtur de fide quoad utramque p.

Prob. 1. p. ex Scoto. [1] *Tenendum, quòd per unionem hypostaticam persona Verbi subsistit in duabus naturis: in una, à qua habet primum esse, sc. Deitate, in alia, sc. humanitate, quasi adventitia, qua habet secundum esse* &c. ergo terminus totalis unionis, seu incarnationis est Christus totus, prout persona una subsistens in natura divina, & humana, ita ut verè sit Deus-homo, & homo-Deus.

Prob. 2. ex Patribus. Nam, inquit Damascenus; *In Domino Jesu Christo duas naturas cognoscimus, unam autem hypostasim ex utraque compositam;* seu in utraque illa natura subsistentem. Idem docet S. Athanasius in symbolo, & alii Patres, & Theologi.

Prob. 3. Terminus totalis unionis, tam formalis, quàm activæ, est compositum resultans ex unione duarum naturarum divinæ, & humanæ in persona Verbi; sed Christus, ut *homo Deus*, sive *Deus homo* ita subsistens est tale compositum; ergo &c. maj. videtur constans: nam terminus totalis est illud totum, quod intenditur per actionem unitivam, seu incarnationem; sicut terminus totalis generationis humanæ est totus homo genitus in unitate suppositi ex anima rationali, & corpore; min. etiam patet; nam nomine Christi nihil aliud intelligimus, quàm duas illas naturas in una persona divina subsistentes.

Prob. 2. p. 1. ex Scoto, [2] qui rem sic definit. *Dico, quòd essentia non est formalis ratio terminandi istam unionem, sed proprietas personalis, quod probo sic. In quocumque supposito est ratio terminandi istam unionem, ipsum terminat eam, pater, in quo est essentia divina, non terminat eam;* ergo ex Scoto sola personalitas Verbi est terminus formalis unionis hypostaticæ.

Prob. 2. ex Concil. & Patribus; nam, inquit

[1] 3.d.C.q.3.A.n.2.
[2] 1.d.1.q. 5.A.n.5.

Conc. Toletanum VI. & XI. [1] *solus filius suscepit humanitatem in singularitate personæ, non in unitate divinæ essentiæ; id est in eo, quod est proprium filio; non in eo, quod commune est trinitati*, ut est Deitas, vel subsistentia absoluta essentiæ. Et in VI. Synodo approbatur dictum S. Dionysii, qui de his, quæ ad incarnationem pertinent dicit, *Illis nulla ratione communicat Pater, & Spiritus S. nisi tantùm benignissimam voluntatem*, &c. Et sic de aliis, qui omnes unanimiter hanc unionem terminant ad personam Verbi, ita ut dicatur incarnatus, non autem Pater, nec Spiritus S.

Prob. 3. Nam terminus formalis, & immediatus unionis hypostaticæ est id, ratione cujus nec Pater, nec essentia, nec Spiritus S. dicitur incarnatus, vel assumpsisse carnem humanam in unitatem personę, sed hoc aliter dici non potest, nisi hæc unio terminata sit immediatè ad personam Verbi formaliter; & secundum quod distinguitur ab aliis personis, & à subsistentia communi, & absoluta essentiæ; ergo &c. Prob. min. Nam si terminaretur immediatè ad essentiam, vel subsistentiam absolutam, vel denique ad aliquid commune aliis personis, non posset dici Verbum esse incarnatum potiùs quàm aliæ personæ; ergo &c.

Ut autem meliùs capias vim hujus rationis, quæ est Scoti, repete ex tract. de Trinitate, quòd in Deo præter tres personalitates, & subsistentias relativas agnoscimus unam absolutam ex parte essentiæ, quæ est communis tribus personis divinis, sicut essentia ipsa, & hanc dicimus non esse rationem terminandi hanc unionem immediatè, & *ut quo*, sed solam subsistentiam relativam Verbi; alioqui, sicut illa subsistentia absoluta est communis tribus, sic & unio, & assumptio humanitatis esset æquè ad Patrem, & Spiritum sanctum.

Objic. con. 1. p. Terminus totalis incarnationis debet esse quid creatum: sed Christus totaliter non est quid creatum, ergo nec terminus totalis incarnationis, seu unionis hypostaticæ. Maj. patet; nam terminus ille debet accipere esse, & produci per actionem incarnativam, & unitivam, & resultare ex illa unione. Prob. etiam min. Nam Christus est verus Deus, & persona divina æque, ac homo; ergo &c.

Resp.

[1] *Confess. fidei.*

Resp. dist. maj. & rationem ejus. Secundum quod terminat actionem illam : con. simpliciter, & absolutè secundum omnia, quæ importat: neg. maj. Christus dicitur terminus totalis incarnationis, non quia totus producitur secundum omnia, quæ includit divisim; sicut id dicitur de termino totali generationis Petri, qui totus de novo producitur per generationem tam secundum corpus, quàm secundum animam; sed dicitur productus, & creatus, quatenùs illud compositum ex humanitate, & persona divina de novo producitur quoad illud esse, seu quoad illam compositionem, qualiscumque illa sit. Nam licet persona Verbi, & natura divina, quæ est pars principalis illius compositi sit æterna, & increata; tamen realiter, & in tempore assumit ad se illam humanitatem, & illam verè sustentat, & constituit unam personam subsistentem in duabus naturis.

Objic. 1. contra 2. Illud est Verbo formalis terminus unionis hujus, quod est illi ratio continendi virtualiter perfectionem suppositi creati, quia hoc idem est illi ratio supplendi defectum subsistentiæ creatæ, & sustentandi humanitatem; sed illa continentia virtualis convenit Verbo ratione essentiæ, & subsistentiæ absolutæ; ergo Verbum terminat hanc unionem secundum subsistentiam absolutam, aut secundum essentiam, non secundum personalitatem relativam. Min. prob. nam soli essentiæ convenit continere perfectiones omnium entium; ergo &c.

Resp. ex Scoto. neg. maj. Nam terminatio hujus relationis non est secundum causalitatem, nec per consequens secundum illam continentiam; sed secundum suppositalitatem per puram, & ineffabilem terminationem.

Objic. 2. Per id convenit Verbo suppositare humanitatem, per quod convenit illi subsistere; sed illi convenit subsistere per subsistentiam absolutam; ergo &c. Prob. min. nam essentialia, & absoluta sunt priora relativis notionalibus; ergo Verbum (idem est de aliis personis) priùs subsistit per subsistentiam absolutam, quàm per relativam.

Resp. dist. maj. Per quod convenit Verbo subsistere personaliter: con. maj. & neg. min. essentialiter neg. maj. & cons. Verbum subsistit quidem essentialiter per

Conc. Toletanum VI. & XI. [1] *solus filius suscepit humanitatem in singularitate personæ, non in unitate divinæ essentiæ; id est in eo, quod est proprium filio; non in eo, quod commune est trinitati*, ut est Deitas, vel subsistentia absoluta essentiæ. Et in VI. Synodo approbatur dictum S. Dionysii, qui de his, quæ ad incarnationem pertinent dicit, *Illis nulla ratione communicat Pater, & Spiritus S. nisi tantùm benignissimam voluntatem*, &c. Et sic de aliis, qui omnes unanimiter hanc unionem terminant ad personam Verbi, ita ut dicatur incarnatus, non autem Pater, nec Spiritus S.

Prob. 3. Nam terminus formalis, & immediatus unionis hypostaticæ est id, ratione cujus nec Pater, nec essentia, nec Spiritus S. dicitur incarnatus, vel assumpsisse carnem humanam in unitatem personę, sed hoc aliter dici non potest, nisi hæc unio terminata sit immediatè ad personam Verbi formaliter; & secundum quod distinguitur ab aliis personis, & à subsistentia communi, & absoluta essentiæ; ergo &c. Prob. min. Nam si terminaretur immediatè ad essentiam, vel subsistentiam absolutam, vel denique ad aliquid commune aliis personis, non posset dici Verbum esse incarnatum potiùs quàm aliæ personæ; ergo &c.

Ut autem meliùs capias vim hujus rationis, quæ est Scoti, repete ex tract. de Trinitate, quòd in Deo præter tres personalitates, & subsistentias relativas agnoscimus unam absolutam ex parte essentiæ, quæ est communis tribus personis divinis, sicut essentia ipsa, & hanc dicimus non esse rationem terminandi hanc unionem immediatè, & *ut quo*, sed solam subsistentiam relativam Verbi; alioqui, sicut illa subsistentia absoluta est communis tribus, sic & unio, & assumptio humanitatis esset æquè ad Patrem, & Spiritum sanctum.

Objic. con. 1. p. Terminus totalis incarnationis debet esse quid creatum: sed Christus totaliter non est quid creatum, ergo nec terminus totalis incarnationis, seu unionis hypostaticæ. Maj. patet; nam terminus ille debet accipere esse, & produci per actionem incarnativam, & unitivam, & resultare ex illa unione. Prob. etiam min. Nam Christus est verus Deus, & persona divina æque, ac homo; ergo &c.

Resp.

[1] *Confess. fidei.*

Resp. dist. maj. & rationem ejus. Secundum quod terminat actionem illam : con. simpliciter, & absolutè secundum omnia, quæ importat: neg. maj. Christus dicitur terminus totalis incarnationis, non quia totus producitur secundum omnia, quæ includit divisim; sicut id dicitur de termino totali generationis Petri, qui totus de novo producitur per generationem tam secundum corpus, quàm secundum animam; sed dicitur productus, & creatus, quatenùs illud compositum ex humanitate, & persona divina de novo producitur quoad illud esse, seu quoad illam compositionem, qualiscumque illa sit. Nam licet persona Verbi, & natura divina, quæ est pars principalis illius compositi sit æterna, & increata; tamen realiter, & in tempore assumit ad se illam humanitatem, & illam verè sustentat, & constituit unam personam subsistentem in duabus naturis.

Objic. 1. contra 2. Illud est Verbo formalis terminus unionis hujus, quod est illi ratio continendi virtualiter perfectionem suppositi creati, quia hoc idem est illi ratio supplendi defectum subsistentiæ creatæ, & sustentandi humanitatem; sed illa continentia virtualis convenit Verbo ratione essentiæ, & subsistentiæ absolutæ; ergo Verbum terminat hanc unionem secundum subsistentiam absolutam, aut secundum essentiam, non secundum personalitatem relativam. Min. prob. nam soli essentiæ convenit continere perfectiones omnium entium; ergo &c.

Resp. ex Scoto. neg. maj. Nam terminatio hujus relationis non est secundum causalitatem, nec per consequens secundum illam continentiam; sed secundum suppositalitatem per puram, & ineffabilem terminationem.

Objic. 2. Per id convenit Verbo suppositare humanitatem, per quod convenit illi subsistere; sed illi convenit subsistere per subsistentiam absolutam; ergo &c. Prob. min. nam essentialia, & absoluta sunt priora relativis notionalibus; ergo Verbum (idem est de aliis personis) priùs subsistit per subsistentiam absolutam, quàm per relativam.

Resp. dist. maj. Per quod convenit Verbo subsistere personaliter: con. maj. & neg. min. essentialiter neg. maj. & conf. Verbum subsistit quidem essentialiter per

subsistentiam absolutam, & essentialem, quæ illi est communis cum Patre, & Spiritu Sancto; sed personaliter subsistit per relativam, & per hanc terminat unionem hypostaticam humanitatis, quando quidem solus filius dicitur unitus, & incarnatus immediatè, & personaliter.

Inst. Personalitas relativa identificatur realiter essentiæ, & subsistentiæ absolutæ; ergo tam unitur secundum subsistentiam absolutam, quàm relativam.

Resp. neg. cons. Nam ut dicatur uniri secundum relativam, non secundum absolutam, saltem immediatè, & formaliter, sufficit distinctio formalis ex natura rei; sicut sufficit, ut essentia dicatur communicari, & persona non communicari, ut diximus aliàs.

Inst. 2. Verbum terminando hanc unionem humanitatis non tribuit illi esse relativum, sed absolutum; ergo illam terminat per subsistentiam absolutam: nam relatio nec facit, nec constituit esse absolutum. Confir. hoc. Nam subsistentia divina, per quam terminatur hæc unio, supplet subsistentiam creatam, quæ debebat terminare humanitatem; ergo &c.

Resp. neg. ant. & conf. prob. Nam etiam persona Christi est relativa, & subsistentia relativa Verbi tribuit illi subsistere, & esse relativum loco subsistere, & esse absoluti, quod resultare debebat in humanitate.

Objic. 3. Negamus, hanc unionem terminari ad essentiam, vel subsistentiam ejus, quia putamus inde sequi incarnationem, & unionem trium personarum divinarum; sed in hoc decipimur: ergo & in illo: Maj. patet ex discursu Scoti, & nostro; Prob. min. sequeretur maximè ob identitatem personarum in essentia; sed illa identitas hoc non efficit; ergo &c. Prob. min. Nam identitas personarum in essentia non impedit earum distinctionem, & oppositionem relativam inter se; ergo nec impediret Verbum dici unitum sine aliis personis.

Resp. neg. 1. & 2. min. & dist. 3. Non impedit distinctionem personalem, & oppositionem relativam. con. distinctionem essentialem, & absolutam oppositionem; neg. min. Personæ divinæ sunt unum quid reale in essentia, & quidquid convenit uni ratione

essen-

essentiæ, convenit aliis; quæ est eadem, & communis omnibus; quod autem convenit uni ratione personalitatis propriæ, convenit illi soli, ut ista unio terminativa.

CONCLUSIO II.

T*Erminus formalis incarnationis activæ prout est incarnatio, seu assumptio carnis, seu humanatio, est ipsa humanitas singularis, & completa, sed non subsistens, seu non personata.*

Prob. 1. ex Scoto, & Damasceno dicente. [1] *Verbum assumpsit naturam in atomo, non tamen personatam*: & toto illo articulo probat separabilitatem naturæ à propria subsistentia; quia, inquit, licet nata sit ita subsistere, tamen habet aptitudinem obedientialem ad subsistere per alienam subsistentiam; quia, inquit, [2] *ex imperfecta obedientia ad dependendum per actionem agentis naturalis; & quando datur sibi, talis dependentia fit per actionem incarnativam, & unionem hypostaticam personatur personalitate illa, ad quam dependet, quando autem non datur, sed sibi relinquitur, personatur in se ista negatione formaliter*, scilicet per propriam subsistentiam, quam diximus consistere in duplici negatione communicabilitatis actualis, & aptitudinalis.

Prob. 2. Terminus formalis unitionis, seu incarnationis activæ est id, quod in termino totali habet rationem quasi formæ; sed in Christo id præstat humanitas carens propria subsistentia, & habens divinam, in qua subsistit; ergo &c. Prob. min. Nam ab humanitate non in se subsistente, sed per subsistentiam Verbi, cui unitur Christus, habet, quod sit verè homo formaliter; ergo &c.

Objic. tam repugnat humanitatem esse formam respectu Verbi, quàm Verbum esse formam humanitatis; quia tam repugnat Verbo pati, & habere rationem materiæ, & subjecti, & inire compositionem per modum materiæ, quàm per modum formæ; sed istud repugnat Verbo per suam simplicitatem, & completivitatem infinitam; ergo & illud à fortiori; quia conceptus materiæ dicit perfectibilitatem passivam.

Resp.

[1] 3.d.1.q.5.D.n.6. [2] *ibid.G.n.9.fin.*

Resp. dist. min. per modum partis componentis, & perfectibilis, con. per modum suppositi, & sustentantis, neg. min. nam cùm per incarnationem dicitur, quòd Verbum fit homo, significatur tantùm, quòd terminat ad se, & assumit sibi humanitatem, quam sustentat per modum suppositi; in quo nulla est imperfectio; sicut cùm dicit Scotus in eodem Christo. *Homo fit Deus*, significatur tantùm, quòd humanitas subsistens in Verbo subsistit in eadem persona cum divinitate, & quòd eadem persona divina est habens divinitatem, & humanitatem.

QUÆSTIO III.

An unio hypostatica inducat veram compositionem in Christo, & an facta sit in natura, vel in persona.

COmpositio ex vi vocis significat unionem, seu simultaneam positionem duarum, aut plurium rerum in aliquod unum concurrentium. Propriè autem significat unionem partium distinctarum in ordine ad constituendum aliquid per se unum, in quo se habent per modum actus, seu perfectivi, & potentiæ, seu perfectibilis. Alia est *substantialis*, in qua partes illæ sunt substantia, ut in homine ex corpore, & anima. Alia *accidentalis* ex subjecto, & accidente ut album. Alia est *essentialis*, in qua partes se habent, ut genus, & differentia, ut in composito metaphysico; vel materia, & forma substantialis; ut in composito physico. Alia est *integralis*, quæ est ex partibus integrantibus; ut corpus humanum ex capite, trunco &c. Quæstio hæc procedit maximè de compositione physica, an sit in Christo ratione humanitatis, & divinitatis, quæ ibi subsistunt in persona Verbi; vel ratione humanitatis, & personæ Verbi, quæ illam sustentat, & cui illa unitur in unitatem personæ? Nam de persona ejusdem Verbi cum Deitate, quæ in eadem persona subsistit, non est hujus loci quærere, an faciat compositionem, cum illa enim est una simplicissima substantia, ut constat ex tract. de Deo uno.

Hæc autem quæst. gravis olim fuit Orthodoxis cum hæreticis Nestorianis, & Eutychianis. Illi duas vole-

volebant in Christo personas, sicut & naturas, & Verbi personam dicebant unum esse cum homine illo. 1. per intimam conjunctionem, qua illi communicabat se specialiter, modo, quo non communicat se aliis, nec per immensitatem, nec per gratiam. 2. per summam amicitiam, & affectum, & conformitatem voluntatis humanæ cum divina. 3. per operationem, quia Verbum communicabat suam virtutem homini, quo velut instrumento utebatur in operando. 4. denique per communicationem dignitatis, quam homo ille participabat à Verbo, ita ut Deus vellet hominem honorari in se, & se in illo.

Eutyches in aliud extremum cecidit, volens unionem hanc esse physicam, & terminari ad unitatem naturæ compositæ, seu mixtæ ex divina, & humana, ita ut ex illis resultaret una tertia ex illis participans virtutes, sicut & infirmitates; sicut ex carne, & anima resultat compositum, quod dicitur homo, in quo duæ partes illæ continentur, sed in unam tertiam substantiam, & naturam coeunt.

CONCLUSIO I.

Unio hypostatica est quidem aliqua vera compositio, non tamen rigorosa, seu propriè. Ita Scotistæ, & est communior contra Nestor.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Illa opinio, quæ dicit personam Christi esse compositam, non tenetur communiter, propriè loquendo de compositione, scilicet ex actu, & potentia, sicut ex materia, & forma, vel ex duobus potentialibus &c.* (Ut sunt elementa in mixto, vel integrantia unam naturam totalem)... *Debet ergo dici personam esse compositam propter unionem duarum naturarum, in quibus subsistit. Sed verius negari potest compositio, quia una non perficit aliam, nec ex eis est aliqua natura tertia.* Habes hìc totam conclusionem, & ejus solida fundamenta.

Prob. 2. quoad 1. p. ex Conciliis, & Patribus, qui communiter in Christo cognoscunt aliquam compositionem ut Synodus V. [2] *Si quis non confitetur unionem secundum compositionem.* Et infra dicitur [3] *Christus.*

[1] *3.d.6.q 4.B.n.3.*
[2] *Act.8.c.4.* [3] *Act.4. & 7.*

stus compositus ex duabus naturis, quod approbat VI. Synodus in Epistola Agathonis PP. & in Ep. Sophronii; [1] item ex Dionysio, Deus *in una personarum infirma nostra integrè, verissimèque suscepit ad seipsum revocans, atque adstringens humilitatem nostram, ex qua ineffabiliter compositus est*. Et ex Damasceno *secundum compositionem, id est secundum hypostasim, invertibiliter, inconfusè, inalteratè, ... & in duabus naturis perfectis unam hypostasim confitemur filium Dei incarnatum*. Et sic de cæteris.

Prob. 3. Nam fides docet, Christum in una persona duabus constare naturis realiter distinctis, cum quibus facit unum suppositum substantiale; ergo non est quid simplex, sed compositum. Prob. cons. simplicitas opponitur multitudini, seu pluralitati rerum inter se unitarum, ergo ubi reperitur talis multitudo, ibi reperitur compositio. Prob. ant. Nam persona Verbi, & humanitas sunt duæ res, duo entia realiter distincta, & illa persona verè jungitur illi humanitati, non per simplicem assistentiam, vel affectum, ut vult Nestor, sed per veram, & physicam unionem; ergo ex illa persona divina, & humanitate Christi exurgit verum, sed mirabile compositum ex duobus entibus realiter distinctis.

Prob. 2. p. In vera, & propria compositione, secundum physicos, unum extremum unionis se habet, ut actus, seu perfectivum, & alius, ut potentia, seu perfectibile, & utrumque in se, aut saltem respectu alterius est incompletum, & ex illis ambobus fit unum aliquod tertium; sed persona Verbi non est actus propriè, nec etiam potentia, nec est incompleta respectu humanitatis Christi, neque ex illis fit unum tertium, sed ambo remanent in se integra, & inconfusa; ergo non facit cum illa persona propriam, & rigorosam compositionem.

Confir. Nam vera compositio fit ex rebus unitis, ut compartibus; sed Verbum, & humanitas Christi non uniuntur, ut compartes; ergo &c. Prob. min. Nam Verbum non est pars respectu humanitatis, sed est suppositum in se completissimum; nec humanitas est pars respectu Verbi; est tantùm in potentia obedientiali ad illud, ut ab eo terminetur, sustentetur, & com-

[1] *& 7.13. Divin. 1. de fide.*

compleatur personaliter, non verò integraliter, nec essentialiter, neque accidentaliter; ergo nulla ex his propriis compositionibus reperitur in Christo ratione Verbi, & humanitatis; sed aliqua alia minùs propria, & singularis, cujus rationem, vel exemplum philosophia non habet.

Objic. contra 2. p. ex Athanasio; *sicut anima rationalis, & caro unus est homo, ita Deus, & homo unus est Christus*; sed homo est unus per veram compositionem ex anima, & carne; ergo &c.

Resp. dist. maj. Ita per aliquam convenientiam quantùm ad realitatem rerum unitarum, unionis, con. quantùm ad essentiam, sive rerum, sive unionis, neg. maj unde sensus Athanasii est, quod sicut ex carne, & anima realiter, & physicè unitis fit unus homo; ita ex persona Verbi, & humanitate fit unus Christus, tam verè constans ex persona Verbi, & humanitate, quàm verè, & realiter homo constat corpore, & anima; sed non eodem modo; nam longè aliter humanitas, & Verbum uniuntur in Christo.

Objic. 2. Si humanitas Christi existeret seorsim à Verbo, diceretur verè, & propriè composita; ergo multò magis est composita in Verbo, ant. patet; nam constat ex anima, & corpore unitis. Prob. conf. non amittit illam conditionem in Christo; ergo ibi est vera, & propria compositio.

Resp. dist. ant. Esset propriè composita in seipsa, & ratione suarum partium essentialium, con. in ordine ad suppositum alienum, vel per unionem hypostaticam; neg. ant. & consf. loquimur de compositione Christi secundum unionem hypostaticam cum persona Verbi, aut cum Deitate mediante Verbo.

Objic. 3. ex Patribus, qui asserunt ibi compositionem, & Christum vocant compositum. Idem est de Conciliis à nobis citatis; sed debent intelligi ut propriè loquentes, & non impropriè, vel metaphoricè; ergo &c.

Resp. neg. min. Nam satis indicant se non loqui de rigorosa compositione, cùm vocant illam mirabilem; & Concil. Constan. cit. 2. se explicat dicens. *Secundum compositionem, sive secundum subsistentiam factam esse.* Et Dion. dicit *ex qua*, humanitate, *ineffabiliter compositus est.* Eodem modo explicat Damascenum Scotus.

CON-

CONCLUSIO II.

UNio *facta eſt in perſona, non in natura, ita ut agnoſcenda ſit unica realiter perſona, & duæ diſtinctiſſimæ naturæ, divina ſc. & humana*. Eſt de fide, contra Neſtor. quoad 1. p. & contra Eutychem quoad 2.

Prob. 1. ex Scoto, quatenùs docet Chriſtum, *non dici duo maſculinè, quia non duæ perſonæ; quia tunc non eſſet unio in perſona. Nec duo neutraliter... licet habeat duas naturas*; ergo ex Scoto, unio, ſive unitas Chriſti non eſt in natura, ſed in perſona.

Prob. 2. quoad 1. p. ex Patribus, & Conciliis; nam in Epheſino, quod contra Neſtorium adunatum eſt, id apertè definitur; & in ſymbolo Apoſtolorum dicitur. *Filius Dei unicus, qui conceptus de Spiritu ſancto, natus ex Maria Virgine*. Et in ſymbolo Nyſſeno J. C. dicitur *filius Dei unigenitus &c.* & in ſymbolo Athanaſii. *Qui licet Deus ſit, & homo, non duo tamen, ſed unus eſt Chriſtus unitate perſonæ*; ergo eadem perſona, idem Verbum, idem filius Dei eſt homo, natus ex Maria, & crucifixus. Certè ſi realiter eſſent duæ perſonæ, Concilia illa non poſſent ita loqui ſecundum ullam proprietatem verborum.

Prob. 3. ex ipſa Scriptura. Nam ex Euangelio idem *Verbum* quod erat *in principio apud Deum*, & *erat Deus*, illud inquam, *Verbum caro factum eſt* &c. & alibi ſæpè de ſeipſo dicit Chriſtus. *Ego in Patre, & pater in me eſt*. Et, *antequam Abraham fieret, ego ſum*. Et, *qui deſcendit ipſe eſt*, non deſcendit ſecundum corpus, nec aſcendit, *nec elevatus eſt*, ſecundum divinitatem; ergo illa identitas aſcendentis, & deſcendentis intelligitur de perſona divina cum humanitate, & ſecundum quod homo eſt; ergo idem eſt Verbum, quod erat apud Deum, ut Deus ab æterno, & quod in tempore factum eſt caro.

Prob. 4. ex Patribus, qui omnes idem unanimiter, & conſtanter credunt. [1] *In unitatem perſonæ acceſſit Verbo anima rationalis, & caro*, inquit Auguſt.

Prob. denique; nam ex vi unionis hypoſtaticæ, ſeu incarnationis, dicimus *Deus eſt homo, & homo eſt Deus*;

[1] *Enchir.* 39.

Deus; & hoc dicitur vel propter identitatem Deitatis cum humanitate, vel propter identitatem personæ, quæ subsistit,& habet utramque naturam; sed non dicitur propter identitatem naturarum; ergo propter identitatem personæ,quæ Deus est, & quæ homo est.

Confir. quia duæ naturæ diversæ in bona logica non possunt de se invicem prædicari in concreto, nisi ratione suppositi, quod est unum habens utramque; sicut nec duæ formæ accidentales, nisi ob identitatem subjecti; ut cum dicitur *album est dulce*; aut è contra: sensus est, quòd idem subjectum, quod habet albedinem, habet dulcedinem, & vicissim; ergo idem est de illis propositionibus, *Deus est homo*, & è contra; scilicet significant, quòd eadem persona subsistit, & habet Deitatem, & humanitatem.

Prob. 2. p. 1. ex Scriptura, quæ agnoscit in Christo utramque naturam, ut cùm dicitur à Deo Patre *hic est filius meus dilectus*, & ipse se dicit sæpissimè filium hominis, & patrem suum dicit cœlestem. Petrus confitetur. *Tu es Christus filius Dei vivi*. Et cœcus illuminatus. *Ille homo, qui dicitur Christus*. Item ipsemet, *Ego, & pater unum sumus*. Loquitur de Patre Deo; & alibi. *Quæritis me interficere hominem, qui vera loquutus sum vobis*. Et denique in Cruce, in qua moritur, ut homo, loquitur ad Deum ut Patrem. *Pater ignosce illis*,& declaratur filius Dei ab ipsis inimicis. *Verè filius Dei erat iste* &c.ergo utraque natura transit inconfusa, & integra in Christo, & Apostolus, *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo* &c. & alibi, *& si crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei*. Vides carnem cum tota sua infirmitate, & Deitatem cum tota sua virtute.

Prob. 2. ex Concil. nam in Calcedonensi. [1] *Confitemur filium Dei unigenitum in duabus naturis, inconfuse, inseparabiliter .... agnoscendum, numquam sublata differentia naturarum*; & in Constantinop.II. quod est Synodus generalis V. *Secundum substantiam dicentes carni unitum esse Verbum, non confusionem quandam ad vices naturarum factam fuisse dicimus, magis autem manente utraque* &c. Et in Synodo VI. *omnia duplicia unius, ejusdemque Domini.. Christi...* *asse-*

[1] *Act.5.Can.7.*

asserimus, id est duas ejus naturas prædicamus, divinam sc. & humanam. Et in Lateran. sub Martino I. *Si quis non confitetur, propriè, & verè, ex duabus naturis, Deitate, & humanitate secundum subsistentiam unitis, inconfusè, & indivisè eundem, & unum Christum esse, sit condemnatus.* Hìc habes definitam utramque partem conclusionis, scilicet identitatem personæ in dualitate naturarum.

Prob. 3. ex Patribus. Nam, ut vidimus ex Dionysio, *integra ibi divinitas inserta est humilitati nostræ*. Idem unanimiter docent alii, quos longum esset recensere. Addo S. Athanasium in Symbolo, *perfectus Deus, perfectus homo* &c.

Prob. denique ratione. In Christo verè Verbum divinum *incarnatum est*, sive, ut loquitur Conc. Nyssenum, *Filius Dei verè incarnatus est, & homo factus est*; ergo incarnatio, seu unio non facta est in natura, sed in persona, ita ut ambæ naturæ manserint integræ, & inconfusæ. Prob. cons. si illæ naturæ non mansissent integræ, & distinctæ, sed una tertia ex illis conflaretur; hoc fieret per conversionem unius in aliam; vel per compositionem unius ex utraque; vel per mixtionem, & confusionem ambarum; sed nihil horum dici potest; ergo utraque remanet integra. Prob. min. 1. non per conversionem alterius, quia Deitas est inconversibilis, inalterabilis, non solùm per sui desitionem, & transitum ad aliud, sed etiam per receptionem alterius naturæ: alioqui non esset immutabilis, nec infinita, nec simplicissima; & tam illi repugnat quidquam de novo in se recipere, quàm in se destrui, & in aliud commutari. 2. non per conversionem utriusque in tertiam ob eandem rationem; maximè ob immortalitatem, & inalterabilitatem, & infinitatem Deitatis. Item quia sic Christus non esset nec verus Deus, nec verus homo, nec consubstantialis patri, nec matri. 3. denique non per mixtionem, seu confusionem illarum naturarum inter se: nam utrumque repugnat Deitati; tum ut in se patiatur immixtionem ullius rei externæ, tum ut ipsa misceatur cum illa ob eandem rationem immutabilitatis, & simplicitatis, per quas repugnat illi omnis attemperatio physica; nam id fieri non potest sine alteratione physica, & mutatione; ergo utraque na-

tura

tura est in Christo impermixta, & secundum totam suam integritatem, & puritatem.

Objic. con. 1. p. ex Script. 1. humanitas dicitur templum personæ Verbi, & Deitatis; [1] *Solvite templum hoc*. Et, in ipso [2] *Habitat plenitudo divinitatis*. Et ipse moriens clamat. *Deus meus, ut quid dereliquisti me*? ergo persona divina recessit ab humana. Item humanitas dicitur vestis Verbi; *Habitu inventus ut homo*: sed hæc, & similia arguunt distinctionem suppositorum; ergo in Christo non est unitas personæ. Prob. min. nam templum, habitatio, habitus, &c. sunt supposita distincta ab his, qui habitant, induuntur &c. idem enim suppositum non potest derelinquere seipsum.

Resp. dist. maj. dicitur templum metaphoricè con. propriè, neg. maj. & cons. nam eodem modo dicitur de humanitate Christi, quòd sit templum Deitatis, seu Verbi, aut Dei, quo id dicitur de anima nostra; aut de corpore respectu animæ. Et plenitudo divinitatis dicitur habitare in Christo, non tantùm moraliter per gratiam, ut in sanctis; nec solùm per immensitatem, ut est in omnibus entibus. Sed *corporaliter*, inquit Apostolus, id est per unionem realem, & *substantialiter*, sicut anima in corpore cum proportione.

Inst. ex Patribus. Nam illi sine dubio non debent loqui metaphoricè, ubi agitur de explicatione mysterii; nam similibus loquutionibus utuntur; ergo nulla solutio. Prob. ant. nam S. Basilius Christum vocat *hominem Deiferum*. Et in Hymno SS. Augustini, & Ambrosii, quem cantat Ecclesia, dicitur filius Dei *ad liberandum suscepturus hominem*, quod significat suppositum, seu personam humanam. Et ipse Apostolus dicit, quòd Dei filius *in similitudinem factus est hominum*, non autem homo; August. dicit, quòd in Christo *est aliud præter hominem*. Et S. Leo. *Aliud coruscat miraculis* (nempe Deus, seu Verbum) *& aliud succumbit miseriis*; ubi autem est *aliud*, & *aliud*, ibi est distinctio suppositorum: ergo ex Patribus, & rigore sermonis in Christo sunt duæ personæ.

Resp.

[1] *Joan.* 2.
[2] *Coloss.* 2.

Resp. neg. ant. & conf. prob. nam licet SS. PP. in explicandis fidei mysteriis exactiores fuerint, ne darent locum erroribus, aut quando impugnabant errores; tamen in concionibus oratorum more liberiùs, & non adeò scrupulosè loquuti sunt; & sic morem, ac expressiones metaphoricas scriptorum canonicorum imitati, easdem voces usurparunt. Sic S. Basilius Christum vocat *Deiferum*, ut significet eum habere in se veram Deitatem. SS. August. & Ambrosius filium Dei laudant, quòd susceperit hominem in utero Virginis, quia oratoriè, & quasi in excessu lætitiæ in gratiarum actione pro conversione Augustini loquebantur inter se, & hominem dicunt pro humanitate, per quam est homo; sicut Joannes dicit *Verbum caro factum est* pro *factus est homo*; sed alibi exactiùs loquuntur. Ita est de eodem Augustino, & Leone cum videntur admittere in eodem Christo *aliud*, & *aliud*, nempe alietatem naturæ intelligunt, non suppositi. Unde expressis verbis dixit ibidem, quòd *Christus una persona Verbum, & homo est*; & postquam dixit *aliud propter Verbum, et aliud propter hominem*, addit *propter verbum Dei æqualis est patri, et propter hominem minor*; & positivè asserens identitatem personæ *unus Dei filius, idemque hominis filius; unus hominis filius, idemque Dei filius* &c.

Idem docuit S. Leo [1] *salva utriusque substantiæ proprietate, et in unam coeunte personam, Deusque verus, et homo verus in unitatem Domini temperatur* &c. Quantùm ad similitudinem hominis, & formam servi idem explicat August. ut veritatem, & realitatem humanitatis non excludat. Id enim fecit, inquit, *non amittens, vel minuens formam Dei, ac per hoc, et minor est factus, et mansit æqualis, utrumque unus* &c.

Objic. 2. Unio hæc non est facta in unitate naturæ; ergo nec personæ Verbi. Prob. conf. nam persona Verbi est idem cum natura divina; ergo si Christus non est unus in natura, ita nec in persona.

Resp. nego utramque conf. nam ut dicatur unitus secundum personam directè, & immediatè, non autem secundum naturam, quia sustentat duas, sufficit

[1] *Ser. nativ. c. 2.*

cit distinctio formalis ex natura rei inter personam Verbi, & Divinitatem.

Objic. 3. tot sunt personæ in Christo, quot generationes passivæ, & filiationes; sed ibi sunt duæ generationes passivæ; ergo & filiationes; ergo & duæ personæ. Prob. maj. nam generatio passiva est suppositiæquè, ac activa, & filiatio in Deo constituit secundam personam; ergo &c.

Resp. neg. maj. & dist. ant. est suppositi *ut quod*, con. *ut quo*, neg. ant. nec valet paritas de Deo, & generatione Verbi ad generationem humanam Christi. In 1. solum suppositum, seu personalitas producitur, & natura solùm communicatur, quia, cùm sit infinita, non producitur: è contra in generatione Christi sola natura humana producitur, & persona Verbi ei communicatur, ut per illam subsistat.

Objic. 4. personalitas reddit naturam incommunicabilem; ergo Verbum non unitur in Christo secundum personalitatem, sed potiùs secundum naturam. Prob. ant. nam persona definitur *naturæ intellectualis individua substantia*, & per nos importat formaliter duplicem negationem communicabilitatis.

Resp. dist. Incommunicabilem alteri, ut supposito, à quo perficiatur, & compleatur con. alteri, quod perficiat, & compleat; neg. ant. & cons. prob. nam persona Verbi non communicatur humanitati, ut ab illa compleatur, sed potiùs, ut illam sustentet, & compleat. Aliæ objectiones faciunt contra possibilitatem, & ibi solutæ sunt.

Objic. 1. con. 2. p. pro Eutychianis ex script. *Verbum caro factum est*; & filius Dei, *homo factus est*. ergo non manent in Christo duæ naturæ; prob. cons. quod fit aliud, non manet idem, quod erat; sed per unionem hanc Verbum fit aliud, nempe caro, seu homo; ergo non manet Deus, qui erat. Prob. maj. cùm in nuptiis aqua facta est vinum, non mansit aqua; & cùm ex ligno fit ignis, non manet lignum, sed in ignem convertitur.

Resp. dist. maj. quod fit aliud per conversionem ad illud, vel propriam compositionem, ex qua resultat aliud: con. per simplicem unionem cum illo. neg. maj. & min. & paritatem de aliis. Verbum fit caro, & homo per assumptionem carnis, & humanitatis,

non per converſionem, aut per compoſitionem, per quam fiat illud: ut cum ex corpore, & anima fit homo; ſed dum *fit homo, quod non erat* (nempe homo) *manet, quod erat* (nempe Deus, Verbum.)

Objic.2. Patres dicunt hîc *Deum eſſe hominem mixtum*; ut Auguſt. & Cyprian. unionem hanc vocant [1] *mixturam Dei, et hominis*. Et S. Athan. dicit, quòd *ſicut anima rationalis, et caro unus eſt homo*, ſc. (in una natura) ita *Deus, et homo unus eſt Chriſtus*. Et S. Cyrillus dicit ex mente Patrum, *Chriſtum eſſe unam naturam Dei incarnatam*; quod ſæpiùs repetit; eandem loquutionem repetit V. Synodus. Imò Concil. Lateran. I. dicit [2] *ſi quis ſecundum SS. PP. non confitetur propriè, et ſecundum veritatem unam naturam Dei verbi incarnatam; Anath. ſit*. ergo ex PP. & Conciliis, in Chriſto non eſt niſi unica natura, quæcunque illa ſit, ſive mixta, ſive compoſita, & converſa.

Reſp. neg. conſ. non enim rectè infertur ex verbis illis PP. & Concil. I. quia de *mixtura*, ſicut nec de *compoſitione* loquuntur in rigoroſa, & propria ſignificatione, ut jam monuimus. Hanc unionem vocant *mixturam*, ut doceant eam eſſe intimam, & tam perfectam communicationem Deitatis ad humanitatem Chriſti, quanta poſſibilis eſt inter naturas illas. 2. ad Athan. jam diximus illum non facere comparationem illam, niſi ad ſignificandam unionem tam veram, & tam realem, quàm ſit unio animæ cum corpore, non obſtante materialitate, & ſpiritualitate partium: non autem, ut in omnibus ſint ſimiles. 3. S. Cyrillus, & alii, ſive etiam Concilia, quæ videntur ibi docere, *unam naturam*, vel ſubſtantiam, intelligunt unam ſubſiſtentiam, ſive perſonam, ut notavimus in tract. de Trinit. ideò monet Anaſtaſius Synaita, [3] *unam Chriſti naturam incarnatam hic accipi, ut ſit una perſona S. Trinitatis incarnata*, & ſic etiam notat S. Cyrillus, ſe explicaſſe, & ſic etiam rem definit V. Synodus citata. Ille autem libentius utebatur voce *naturæ incarnatæ*, ut longiùs diſtaret ab errore Neſtorii, qui in Chriſto volebat duas naturas completas, & perſonatas. Et denique ve-

[1] *de vanit. Idol. ſymb.*
[2] *Can. 5.* [3] *Can. 8.*

verum est, Deitatem solam esse incarnatam, quia illa sola unitur carni, non verò humanitas, quæ est ipsa caro assumpta, & hoc sensu loquitur Concil. Lateran. [1] *Per hoc, quod una Verbi Dei natura incarnata dicitur, nostra substantia in Christo est, indiminutè significatur*.

Inst. S. Cyrillus [2] expressè dicit: *Ex duabus naturis concursionem esse factam in unitate: post unitionem verò naturas easdem à se mutuo non dividi, sed unam esse naturam incarnatam*. Sed hæc verba non possunt trahi ad alterutrum sensum responsionis; ergo hæc non valet; nam quod ita est unum, ut partes *non possint à se mutuò dividi*, & quod ita sint una natura, ut non sint duæ in carne, sed una, non potest dici habere duas naturas; imo & apertè dicit, quòd Christus post unionem *non est duplex*, sed *unus est Christus*; ergo, &c.

Respond. neg. utramque consequ. Nihil enim ex his duobus locis elicitur contra responsum; nam quòd post unionem Christus non sit duplex, illa unitas cadit in personam, & quod sit unica natura incarnata, cadit in Deitatem, quæ sola sumpsit carnem.

Objic. 3. Si in Christo essent duæ naturæ, essent duo Christi; sed consequ. est falsum; ergo, &c. Prob. maj. Ideò in Trinitate personarum non sunt tres Dii, quia ibi est tantùm una Deitas, seu una natura; ergo si in una persona Christi essent duæ naturæ, essent duo Christi; nam unitas, vel pluralitas naturæ facit unitatem, vel pluralitatem concretorum, seu Deorum.

Resp. neg. maj. & cons. prob. Nam ad dualitatem Christi requiritur dualitas suppositorum; quia concretum illud, *Christus*, significat directè personam; istud autem, *Deus*, primò cadit in naturam; & ideò istud non plurificatur, nisi plurificentur Deitates, illud verò non plurificatur, quia unica est persona, in quam cadit illud nomen.

Inst. Ubi sunt plures naturæ integræ, & perfectæ, ibi sunt plura supposita; sed in Christo essent duæ naturæ perfectæ, scilicet perfecta Deitas, & perfecta humanitas, & Christus dicitur perfectus

[1] *consul.* 5. [2] *epist. ad success. l. 7. To.*

Deus, perfectus homo; ergo & duæ personæ.

Resp.dist.maj. plures naturæ essentialiter, & seorsim subsistentes, conc.maj. & neg.min. subsistentes indivisim, & in eodem supposito, neg.maj.& consequ. Nam Deitas, & humanitas in Christo non subsistunt seorsim, sed in una Verbi persona.

Igitur unio hypostatica duas naturas specificas, & singulares conjungit in unitatem personæ, ita ut tam verè Christus sit unica realiter persona, quàm duæ reales naturæ in illa persona subsistentes, & unitæ.

QUÆSTIO IV.

Quanta sit hæc unio. An omnium maxima inter uniones, & dona.

UNio hæc potest considerari secundum plures respectus. 1. ex parte Dei, à quo est velut summæ benignitatis donum; nam *sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret*. 2. in sua entitate intrinseca, & quasi absolutè in ratione entis. 3. respectivè ad naturas, Deitatem sc. & humanitatem, quas unit inter se mediante persona Verbi. 4. respectivè ad Verbum, ad quod terminatur formaliter, & immediatè. 5. respectivè ad compositum, seu Christum, qui est terminus ejus totalis, & ultimatus.

Rursus in ratione doni potest comparari 1. ad gratiam actualem, vel ad sanctificantem, & alios habitus supernaturales. 2. ad unionem beatificam, quæ est fruitio æterna Dei, & ad lumen gloriæ, quo elevatur creatura ad fruendum Deo; & secundum illos diversos respectus potest esse diversa quæstionis resolutio.

CONCLUSIO I.

QUamvis unio hypostatica physicè, aut metaphysicè spectata quoad entitatem non sit maxima respectivè ad alia entia, nec etiam respectivè ad naturas per ipsam mediatè unitas; potest tamen in bono, & vero sensu dici omnium maxima in ratione unionis. Hæc quoad rem mihi videtur communis, nec posse controverti, nisi quoad voces.

Prob.

Prob.1. ex Scoto. [1] *Unitas potest dici maxima ex duplici capite; vel ex privatione distinctionis, vel ex perfectione unitorum in ipsa unitate. Primo modo non est in Christo maxima unitas, quia maxima est distinctio naturarum. Secundo modo potest concedi maxima unitas post unitatem Trinitatis, quia unita sunt perfectissima*, &c.

Prob.1.p. Nam in ratione entis substantia præcellit omne accidens, & accidentia absoluta præcellunt relativa, quæ sunt minimæ entitatis: sed unio ista est accidens, & quidem relativum: ergo sub hac comparatione non est maxima.

Prob.2.pars. Nam perfectio unionis quoad naturas unitas mensuratur ex unitate, quam efficit inter illas; sed unitas, quam causat hæc unio inter Deitatem, & humanitatem Christi, non est maxima; imò remanent distinctissimæ, & secundum se infinitè distantes; secundum unam *Christus est æqualis Patri*, secundum aliam *minor est Patre*; ergo in hoc sensu, & sub hoc respectu hæc unio non est maxima in ratione unionis.

Prob. 3. p. 1. quia perfectio unionis peti potest ex majori firmitate, & indissolubilitate: sed unio hypostatica est firmissima unionum; ergo, &c. Prob.min. tum ex Script. Nam dicit Apostolus, [2] quòd Christus, *eò quod maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium*; tum quia de facto numquam dissoluta est, nequidem in morte, per quam dissoluta est unio corporis, & animæ. Nam inquit Damasc. *Quod semel Verbum assumpsit, numquam dimisit*, nec dimittet. Tum denique, quia hujus unionis conservatio pendet à solo Deo, non autem ab ulla causa creata; ergo ex parte omnis creaturæ indissolubilis est, & habet omnem firmitatem voluntatis divinæ.

Prob.2. quia perfectio unionis petitur ex unitate unitorum in composito, quod ex illa resultat; sed hæc unitas est perfectissima, & maxima; ergo & unio. Prob. min. nam ista unitas *est maxima post unitatem Trinitatis*, ut loquitur Scotus; ergo & unio.

Confirm. hoc ex verbis Euangelistæ: non enim simpliciter dixit, quòd Verbum assumpsit humani-

[1] *3.d.6.q.1.F.n.9.*
[2] *Hebr.7.*

tatem, aut carnem, ſed quòd *Verbum caro factum eſt*; & in Symbolo de Filio Dei unigenito, quòd *homo factus eſt*, quaſi Verbum tranſierit per hanc unionem in quandam identitatem, aut phyſicam unitatem cum carne.

Prob.3. quia in rerum creatarum natura nulla talis unio poteſt aſſignari, nec huic æquari; ergo, &c. Prob.ant.1. non unio corporis, & animæ, vel materiæ, & formæ ſubſtantialis; non accidentis cum ſubjecto, quæ poteſt abeſse, & adeſse abſque ſubjecti corruptione; non ſubſiſtentiæ cum natura, quam ſuſtentat, quæ morte ſuppoſitorum perit; unio enim iſta non ſubjacet illis defectibus; ergo, &c. Ant. quoad 1.par. negari non poteſt; prob. quoad 2. nam per nullam potentiam creatam poteſt humanitas à Verbo ſeparari, ſicut poſsunt formæ omnes, & accidentia à materia, & à ſubjecto; & nequidem per mortem Chriſti diſsoluta eſt unio inter ſubſiſtentiam Verbi divini, & partes humanitatis, ſed manſit in corpore, & anima, quantumcumque ſeparatis, & dum illud jacebat in ſepulchro, iſta viſitabat inferos.

Confirm. Nam nulla unio cauſat tantam communionem idiomatum inter unita, ut de ſe invicem prædicentur ſubſtantivè; non dicitur in homine corpus eſt ſpiritus, eſt caro; dicitur quidem lac eſt album, & dulce, ſed non ſubſtantivè, ſed tantùm adjectivè, ſicut dicimus in Chriſto, *Deus eſt homo*, & *homo eſt Deus*; ergo, &c.

Objic.1. cont. 1. par. Per unionem materiæ ſubſtantialis ad formam fit magis unum, quàm per unionem humanitatis ad Verbum; ergo illa major eſt iſta in ratione unionis. Prob. ant. per illam fit unum per ſe compoſitum ex actu, & potentia; ſed hoc non fit inter Verbum, & naturam; ergo, &c.

Reſp. diſt. ant. & conſ. prob. in ratione compoſiti naturalis, & phyſici, conc. in ratione compoſiti ſupernaturalis, neg. ant. & conſ. Nam nullum eſt compoſitum phyſicum, & naturale, de quo tanta communicatio, & unitas prædicari poſſit, quanta dici ſoleat, & debeat de iſto; quamvis non aſſignentur regulæ philoſophicæ, & naturales, cur ſic dicantur; alioqui non eſset compoſitum myſterioſum.

Inſt.

Inst. Ex unione materiæ, & formæ substantialis resultat unitas naturæ simul, & suppositi; ex ista verò resultat distinctio maxima naturarum, & resultat sola unitas personæ; ergo illa est perfectior ista.

Resp.dist.conf. ex hoccapite, quod fatemur in conclusione, absolutè, & simpliciter, conc.conseq. & ex multis aliis capitibus allatis, neg.conseq. nam de istis procedit nostra resolutio

Inst.2. Quantò plura sunt unita, eò minor est unitas, & unio; sed in Christo plura sunt unita, quàm in quolibet alio ente creato; ergo in Christo minor est unio.

Resp.dist.maj. Minor unio cæteris paribus, & spectatis regulis naturæ ordinariis, conc. absolutè, & in ordine supernaturali, neg.maj.& cōs.quia in hac unione parum attendendæ sunt regulæ Philosophiæ naturalis; & hæc unio eò censenda est major, & dignior, quò mirabilior, & magis in ea relucet Dei sapientia, & potentia.

Objic. 2. Unio formæ cœlorum cum eorumdem materia est magis indissolubilis, quàm ista; ergo hæc non est major illa. Prob.ant. ex Philosophia, in qua cœli dicuntur incorruptibiles.

Resp.neg.ant. utrumque; nam in Philosophia diximus cœlos incorruptibiles, non ex natura sui intrinseca, sed defectu agentium contrariorum; & fortè de facto vel destruentur, vel multùm alterabuntur, juxta illud: [1] *Cœlum, & terra transibunt*, &c.

Respond.2.neg.conseq. Nam licèt ex capite indissolubilitatis unio cœlorum esset major, ex aliis capitibus ista est major, perfectior, & nobilior, ut patet ex dictis.

Per idem respondetur ad objectionem petitam ex maxima distantia extremorum, nempe Deitatis ab humanitate; quia quantò magis inter se distant, eò minùs sunt unibilia; nam è contra hic dicendum, quòd inde mirabilior evadit unio ista.

[1] *Matth.*24.

CONCLUSIO II.

HÆc unio potest dici maxima in ratione doni, etiam comparativè ad lumen gloriæ, & ad visionem beatam. Est communis.

Prob.1.ex Scoto dicente,[1] quòd *unio ista est major quantum ad actum primum, quia per hanc communicatur esse personæ assumentis naturæ assumptæ; & etiam modò de facto includit aliam unionem* (sc. beatificam, quæ fit per lumen gloriæ) *quæ est ad actum secundum, & operari .... quia beatitudo magis est in operatione, & ideò major esset quantum ad operationem ... &c. ... & ad Augustinum conceditur, quòd est summa gratiæ in ista unione, quia summa gratuita condescensio voluntatis divinæ, quæ fuit principium assumptionis*, &c. ergo ex Scoto unio hypostatica potest dici summa in ratione gratiæ, seu doni. Et alibi: [2] *Perfectissimus illapsus Dei est in naturam humanam, ut personaliter unitam Verbo; nec tamen ille est formaliter beatificus*.

Prob.2.ex Script. Nam Deus Pater ex summa dilectione in nos hoc dedit: [3] *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret*. Et ipse Filius *propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, factus est in similitudinem carnis peccati*; sc. non tantùm dicit hanc charitatem *maximam*, sed quasi *nimiam*. Et ipse Christus dicit: [4] *Pater meus, quod dedit mihi, majus est omnibus*, scilicet dedit humanitati meæ Verbum suum, & Divinitatem suam in unitate personæ.

Prob.3. ex Patribus. Nam inquit August. [5] *In rebus per tempus ortis, illa summa gratia est, quod homo in unitate personæ conjunctus est Deo*.

Prob.4. ratione. Donum unionis hypostaticæ vel comparatur ad donum luminis gloriæ, quo elevamur ad unionem beatificam per visionem, & fruitionem Dei, vel ad donum gratiæ sanctificantis, quo unimur Deo per innocentiam, & charitatem, & sanctitatem, & filiationem adoptivam cum jure ad hæreditatem æternam; sed his omnibus præstat unio hypostatica; ergo,

[1] 3.*d*.2.*q*.1.*E*.*n*.10. [2] 4.*d*.49.*q*.2.*E*.*n*.10.
[3] *Jo*.3. [4] *Jo*.10. [5] 13.*Trin*.19.

ergo, &c. Prob.min. Nam primò prius, & majus est, quod datur ad esse primarium, & substantiale, quàm quod datur ad esse accidentale, & operari: sed unio hypostatica datur humanitati Christi ad esse primarium, & substantiale, & ad actum primum; illa verò alia dona, sc. lumen gloriæ, & gratia sanctificans datur ad esse secundarium, accidentale, & operari; ergo, &c. 2. quia in unione hypostatica fundatur jus ad illa alia dona, non solùm de facto, quia Deus cum Filio suo *omnia dona nobis donavit:* Et eum [1] *vidimus quasi unigenitum à Patre plenum gratiæ, & veritatis;* Et, *In ipso habitat plenitudo divinitatis corporaliter*, &c. Sed etiam de lege ordinaria illa omnia debentur humanitati Christi; nam ex vi unionis hujus Christus nascitur, ut Filius Dei non purè adoptivus, sed etiam naturalis; ergo & cum jure hæreditatis in omnibus Dei bonis.

Objic. 1. Per lumen gloriæ, & unionem beatificam homo conjungitur Deo in vita æterna, & fine ultimo fruitur, non autem præcisè, & formaliter per hypostaticam; ergo illa majus est donum. Prob. conf. Quod propiùs nos unit summo bono, & ultimo fini, majus est donum, quàm quod habet tantùm rationem medii ad finem illum, sed unio hypostatica habet tantùm rationem medii respectu visionis beatificæ; ergo, &c.

Resp. neg. conf. & min. prob. Nam in sententia Scoti Christus *est primogenitus omnis creaturæ:* Deus eum prædestinavit primò, & propter se, & homines propter Christum; & sic ipse est finis immediatus nostri, non autem medium, nec propter nostram beatitudinem, saltem in carne, præscindendo à passibilitate. Qui putant Christum non fore venturum, cessante motivo redemptionis, videant quid ad argumentum respondeant.

Objic. 1. Finis est nobilior medio ad ipsum; sed unio beata est finis, & unio hypostatica est medium ad illam; ergo illa est majus donum. Prob. min. ex Scoto: *Deus vult primò aliquam naturam habere summam gloriam, & secundò voluit naturam illam esse in persona Verbi*; ergo unio hypostatica est volita, & data ut medium ad unionem beatam.

Resp. dist. maj. In ratione finis, & medii, conc. in se abso-

[1] *Jo.* 1. [2] *Colos.* 2.

absolutè, neg. maj. & conf. Nam Scotus non hæc dicit ad præsens intentum, sed tantùm ut doceat, Christum esse prædestinatum independenter à prævisione peccati; sed in præsenti consideratione certum est, quòd plus est homini, quod sit una realiter persona cum Deo, quàm quod fruatur Deo in beatitudine; quia istud bonum sequitur ex illo.

Objic. 3. Quod datur ad agere, & operari vitaliter, majus est, quàm quod datur ad esse, & pati; sed donum beatitudinis datur ad agere, & operari, scilicet ad videre intuitivè Deum, & illum perfectè amare, & eo frui; unio autem ista datur purè ad esse, & humanitas se habet ibi merè passivè circa unionem; ergo illa longè majus est donum.

Resp. 1. neg. min. Nam subsistentia ex Scoto [1] respicit quidem esse, & actum primum, sed ordinatur etiam ad secundum, quia actiones sunt suppositorum, si non elicitivè, saltem ex conditione, quatenùs nulla natura agit, nisi sit subsistens, & ultimatè completa. Unio igitur ista major est quantum ad actum primum. Unde

Respond. 2. ex Scoto dist. maj. Majus est quoad actum secundum, conc. quoad actum primum, neg. maj. & conf. Nam sufficit nobis, quòd hæc unio sit majus donum quoad esse per illam datum.

Objic. 4. Omnis alia creatura est capax unionis hypostaticæ, non autem beatificæ; ergo ista est nobilior, & major. Patet antec. Nam sola creatura rationalis est beatificabilis. Prob. conseq. nam est singularius donum, & pertinet ad creaturas nobilissimas; ergo, &c.

Resp. neg. conseq. utramque; nam in aliis creaturis unio hypostatica non traheret secum jus ad beatificam, sicut trahit in creatura rationali; sicut animalitas in homine est nobilior, quàm in equo propter nobiliorem differentiam, & essentiam. Has objectiones sumpsi ex Patre Macedo, [2] qui majoritatem tribuit unioni beatificæ.

QUÆ-

[1] d. 2. c. 1. [2] Collo. 2. diff. 2. sect. 6.

QUÆSTIO V.

An aliqua gratia præcesserit hanc unionem in natura.

SEnsus est, an humanitas fuerit immediatè unita Verbo, ut nuda ab omni ornatu, & dispositione gratiæ, sanctitatis, aut alterius doni, vel qualitatis supernaturalis physicæ, aut moralis, & hoc tam de possibili, quàm de facto.

CONCLUSIO.

L*Icèt non repugnet, sed potuerit præcedere in natura humana Christi aliqua dispositio physica, & prævia ad receptionem unionis cum Verbo, tamen de facto nulla præcessit, sed immediatè recepta est in ejus substantia.* Est communis in utraque schola.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Quia in illo instanti naturæ, in quo natura personaretur in se, si non assumeretur, in eodem instanti personaretur in alio, quando assumitur; sed prius naturaliter personaretur in se, quàm haberet habitum gratiæ, quia habitus est principium operandi, & per consequens perfectio ejus, cui competit operari; operari autem est suppositi.*

Prob. 2. quoad 1. par. Nam in hoc nulla apparet implicantia, quin Deus potuisset creare animam Christi cum gratia sanctificante, & eam sic infundere corpori, ex quo humanitas tota constans, ipso instanti conceptionis, seu animationis fuisset unita Verbo; sed tunc præfuisset gratia ante unionem cum Verbo; ergo, &c.

Confirm. Nam in resurrectione anima habebit gratiam sanctificantem ante unionem cum corpore, & antequam supponitentur humanitates suis suppositis; ergo in incarnatione hoc potuisset fieri Deo volente.

Prob. 2. p. 1. Nam humanitas fuit unita Verbo eo instanti, & ordine naturæ, quo debuisset uniri suæ subsistentiæ; sed hoc debuisset fieri in ipso instanti infusionis animæ, & priori ad infusionem gratiæ ul-

[1] 3.d.2.q.G.n.12.

lius; ergo ita contigit. Prob.min. Prius est naturam omnem in se subsistere, & suppositari, quàm sustentare ullum accidens, vel qualitatem, & prius est esse absolutè in se, seu perfici in se substantialiter, quàm accidentaliter; sed omnis natura perficitur substantialiter per subsistentiam, ergo, &c.

Prob.2. quia talis dispositio fuisset necessaria, vel congrua, & hoc ad esse, vel ad operari; sed neutrum dici potest; ergo non est asserendum. Prob.min.1.non ad operari, nam priùs est naturam suppositari, quàm operari; nam operari sequitur esse completum, & subsistens, & actiones sunt suppositorum; ergo priùs humanitas debuit suppositari, & uniri Verbo, quàm ulli gratiæ, vel ulli qualitati. 2. non ad esse accidentale, & ornatum; nam 1. ut dicebamus, prius est esse substantialiter, & absolutè, quàm esse accidentaliter. 2. ipsamet unio hypostatica est fundamentum, & radix omnium gratiarum, & donorum, quæ in Christo sunt: nec enim Christus fuit plenus gratiâ, ut esset filius Dei, sed quia erat filius Dei *Verbum caro factum est*. Id primò contigit cum *vidimus gloriam ejus*, &c.

Prob. 3. Illa dispositio fuisset physica, aut moralis; sed neutrum dici potest; ergo, &c. Prob. maj. Non moralis, nam infra patebit, quòd nullum in humanitate præcesserit meritum ad unionem sui cum Verbo. 2. non physica; nam vel qualitas fuisset naturalis, vel supernaturalis; non naturalis, alioqui non elevasset naturam ad unionem, quæ est in supremo gradu supernaturalitatis. 2. non supernaturalis, tùm quia tam ipsa unio potuit immediatè recipi in humanitate, quàm talis gratia, vel qualitas supernaturalis, alioqui daretur processus infinitus in illis dispositionibus: tùm quia semper recurrit ratio de prioritate esse naturalis, & substantialis ad esse supernaturale: sed esse unionis ad Verbum pertinet ad esse substantiale; unde SS.PP. & Theologi hanc unionem vocant *substantialem*: 3. quia forma dispositiva physica debet esse ejusdem ordinis cum forma, ad quam disponit, quia debet completè habilitare subjectum ad eam recipiendam; sed non videtur possibilis ulla talis dispositio ad unionem hypostaticam cum Verbo divino; ergo, &c.

Prob. denique, quia omnis talis gratia, seu qualitas super-

supernaturalis media, & disponens asseritur absque necessitate; ergo, &c. ant. patebit ex objectionibus.

Objic. 1. cont. 1. par. Dispositio physica debet esse ejusdem ordinis, & ex natura sua concors cum forma, ad quam disponit, ita ut istam attrahat ex quadam necessitate; sed ne quidem de potentia absoluta dabilis est talis dispositio ad unionem hypostaticam cum Verbo: quid enim cogere posset Deum ad talem unionem? ergo nec de potentia absoluta possibilis est dispositio ad illam, saltem physica.

Resp. neg. absolutè maj. Nec enim dispositiones omnes ad formas substantiales sunt substantiales, & maximè in his, quæ pendent à causis liberis, & multò minùs de dispositionibus non ultimis, adhuc minus de dispositionibus moralibus, aut congruis; nostra autem conclusio non est solùm de ultimis physicis, sed maximè de moralibus, aut de non ultimis, & de congruis, quæ ex quadam decentia, aut convenientia possent præcedere in anima, ut moveret Deum ad sibi concedendam hanc dignitatem.

Objic. cont. 2. par. Omne subjectum debet proportionari formæ, quam recipit; sed humanitas Christi de se non erat proportionata huic unioni cum Verbo; ista enim est summi ordinis supernaturalis, illa verò ordinis purè naturalis sine aliqua gratia supernaturali; ergo humanitas ad hanc unionem disponi debuit per aliquam supernaturalem qualitatem, seu gratiam.

Respond. dist. maj. Proportionari in ratione receptivi, & receptibilis, conc. in ordine naturalitatis, aut supernaturalitatis, neg. maj. & cons. alioqui nec posset anima recipere gratiam ipsam propter eamdem improportionem, ut diximus, & daretur processus in infinitum.

Objic. 2. Unio beatifica cum Deo requirit in anima lumen gloriæ, per quod elevetur ad attingendum Deum intuitivè; ergo à fortiori unio hypostatica, quæ est altioris ordinis.

Respo. neg. cons. & disparitas est, quia lumen gloriæ non datur solùm ad esse, sed potiùs ad operari; quando autem potentia debet operari supra se, debet elevari; sed quando se habet purè passivè, elevatur per ipsammet formam, seu gratiam, seu lumen,

seu unionem; alioquin numquam subjectum naturale, v.g. anima posset recipere ullam ex his formis supernaturalibus.

Objic.3. Deus non unitur ulli animæ, ne quidem moraliter, nisi mediante aliquo dono gratiæ; ergo multò minus potuit uniri humanitati physicè, & hypostaticè sine aliquo tali dono.

Resp.dist.ant. nisi mediante dono concomitanti, & quod est ipsa formalis unio, conc. sine dono antecedenti, & prævio, neg. ant. Nam cùm unitur per charitatem, & gratiam sanctificantem animæ infantis baptizati, aut Angelis in ipsorum creatione, non aliam prærequirit dispositionem, quàm ipsum donum gratiæ. Aliud est in adultis peccantibus, qui debent disponi per actus pœnitentiæ, quibus tolluntur dispositiones contrariæ, sc.peccata.

Nulla ergo alia dispositio requisita fuit in illa humanitate præter potentiam obedientialem, in qua est essentialiter ad Deum ad sustentari, & compleri per subsistentiam ejus increatam; & hoc impletum est hoc ipso, quòd Deus noluit ipsam subsistere per se ipsam, seu per propriam subsistentiam, sed per subsistentiam Verbi.

Dixi autem, *nulla dispositio physica, & prævia, & præcedens*, nam de concomitante nullus dubitat; certum est, quòd in humanitatem Christi cum unione ad Verbum venit omnis plenitudo gratiæ, & veritatis; & ut docet Doctor Seraphicus: [1] *Concedi potest, quòd anima unitur ipsi Verbo mediante habitu gratuito, quia non decet ipsam uniri Verbo, nisi assimiletur habitu perfectæ Deiformitatis; unde anima Christi non tantùm fuit grata in instanti unionis, sed etiam glorificata super omnes animas beatas.*

Certum etiam est, quòd ipsa unio fuit purè gratuita, & summa omnium gratiarum.

QUÆ-

[1] 3.d.2.a.3.q.2.

QUÆSTIO VI.

De connexione unionis hypostaticæ cum Beatifica, & gratia sanctificante.

DOctor subtilis cum magistro sic dubium proponit: *Utrum naturam humanam uniri Deo hypostaticè, & non frui includat contradictionem.* Quod idem est, ac quærere, an istæ duæ uniones sint essentialiter, seu necessariò connexæ, ita ut implicet eas separari, & Deum posse sibi assumere naturam, quæ non sit beata; & quidem quæstio procedit de natura rationali, quæ sit capax beatitudinis; nam si unio fieret cum natura irrationali, frustra hoc quæreretur; non enim esset capax visionis, nec fruitionis Dei in se, & propter se.

Quæstio autem potest agitari tam de facto, quàm de possibili, videlicet an de facto anima Christi habuerit unionem beatificam ab instanti conceptionis, seu unionis hypostaticæ? & an potuerit eam non habere stante unione hypostatica.

CONCLUSIO I.

ANima Christi fuit beata ab instanti conceptionis: *ita ut non priùs tempore fuerit unita verbo, quàm habens visionem, & fruitionem beatam.* Est receptissima quoad 1. p. non autem quoad secundam, quam tenent Scotistæ.

Prob. ex Scoto, [1] qui probat impeccabilitatem Christi ex beatitudine. *Dico, quòd Christus in 1. instanti unionis ejus Deo fuit beatus, & beatitudo abstulit sibi omnem peccabilitatem*, &c.

Prob. 2. eadem pars ex communi PP. & Theologorum consensu, contra quem hoc non posset negari sine temeritate: *Non sic est de anima Christi disputandum, sicut de quolibet Angelico spiritu, vel humano; quis potest esse particeps Dei, nisi verus Deus, qui est Christus; sicut ergo Christus singulariter habet, ut sit Deus verus, sic totam divinitatem suam singulariter novit, & plenam habet notitiam divinitatis suæ*, &c.

[1] 3. d. 12. A. n. 2.

ergo humanitas Christi potiebatur visione beata quam participabat à Deitate, seu à Verbo.

Confir. 1. ex Chrysostomo, [1] *Substantiam Dei nemo vidit .... qualis est, nisi solus ejus unigenitus, qui certam notionem, v. sumque, & comprehensionem habet, qualem filium de patre habere par est, sicut enim cognoscit me Pater, inquit, & ego cognosco Patrem,* sc. intuitivè.

Confir. 2. ex Euthymio, qui ponderans hæc verba Christi, [2] *Pater diligit filium, & omnia dedit in manibus ejus,* scribit, *Tamquam Deus omnia habebat,* ex vi generationis æternæ: *hoc tamen etiam dedit ei, ut homini .... solent namque patres diligere filios, eisque tradere, quæ sua sunt.*

3. Ex Divo Bernardo, [3] *Mihi sufficit scire, & credere Dominum I. ex quo cum Deo in unam assumptus est personam, fuisse perfectum Deum; ac per hoc perfectam sapientiam, perfectam justitiam, perfectam beatitudinem .... & quidquid de eo secundum substantiam dici potest, de eo etiam potuisse dici, etiam cùm in utero fuisset matris non ambigo;* ergo ex his, & aliis PP. quos longum esset recensere, Christus ex ipso instanti, & ex vi unionis cum Verbo habuit unionem beatam.

Prob. 3. Nam unio beatifica fuit possibilis in Christo sine inconvenienti, & hoc ab instanti conceptionis suæ; ergo hæc illi tribuenda est: ant. patet: quia nulla potest afferri implicantia, ut patebit solutione objectionum. Prob. conf. ex Scoto: [4] *In commendando Christum malo excedere, quàm deficere à laude sibi debita, si propter ignorantiam oporteat in alterum incidere.* Et loquens de gratia: *Probabile est dicere, secundum magistrum, quòd Deus tantam gratiam ei contulerit, quantam potuit;* ergo si potuit ei conferre unionem beatam, non illi defuit.

Prob. denique, nam Deus dedit ei esse filium Dei; ergo & beatitudinem, cui enim dat, quod est majus, non negat, quod est minus, & maximè si congruat dono majori. Confirmatur ex ipsomet Christo: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo.* Et Euangelista; *Sciens, quod omnia dedit ei Pater.* Alii multa loca Script.

[1] *in Jo. hom. 14.* [2] *Jo. 3.*
[3] *Hom. in oct. Epiph.* [4] *3. d. 13. q. 4. H. 9.*

Script. in probationem hujus veritatis citant, sed non videntur satis urgentia; ideo mitto illa, contentus Theologorum, & PP. consensu.

Quod autem id habuerit ab instanti conceptionis, & non priùs unam, quàm aliam patet. 1. quia sicut ex eo in instanti adfuit illa dignitas filii Dei naturalis, ita non debuit differri hæc gloria. 2. concedunt omnes, quòd ex tunc data est illi summa gratia, & alia omnia dona; uno verbo *thesauri omnes sapientiæ, & scientiæ Dei*; ergo & istud donum. 3. quia non potest aliud assignari tempus vitæ mortalis ejus, in quo id potuerit habere potiùs quàm in hoc instanti; ergo &c.

Objic. 1. ex Script. Nam ante passionem dicitur, quod Apostolis nondum erat [1] *datus spiritus, quia Jesus nondum erat glorificatus*. Et ipse petebat à Patre: *Clarifica me Pater apud temetipsum* &c. Et, [1] *Oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam*. ergo ante resurrectionem Christus non habuit unionem beatam.

Resp. neg. cons. Nam licet hoc primum dictum sit ante passionem, non tamen intelligitur de hac glorificatione, sed de illa, quam consequutus est per ascensionem, sine qua non erat venturus Spiritus S. *Nisi abiero, Paracletus non veniet*. 2. & 3. intelliguntur de clarificatione, & glorificatione corporis, & nominis apud homines, qualis erat gloria, quam ipse procuraverat Patri coram hominibus. *Pater manifestavi nomen tuum hominibus*.

Objic. 2. Christus sibi meruit gloriam suam, & beatitudinem; ergo eam non habuit cum unione hypostatica, nec ab instanti conceptionis suæ; nam præmium non præcedit meritum, & istud non fuit completum, nisi per mortem Crucis; *propter quod Deus exaltavit illum*.

Resp. dist. ant. meruit gloriam corporis, & nominis, con. gloriam animæ, & visionis, ac fruitionis Dei, neg. ant. nam istam habuit ex congruentia dignitatis, & per quamdam appendicem unionis hypostaticæ.

Inst. Gloriosius est Christo, quòd beatitudinem habuerit ex merito, quàm gratis; ergo credendum est, quòd eam priùs meruit.

Resp.

[1] Jo.7. [2] Luc.24.

Reſp. diſt. ant. ſi aliunde non habeatur ex quadam convenientia, conc. ſi ſic habeatur, neg. ant. ex convenientia autem unio beatifica debebat comitari hypoſtaticam, ut dicebamus, ut qui tam intimè uniebatur in dignitate, & ſubſtantia, uniretur etiam summè per operationem facultatum animæ ſuæ, & qui aliquo jure nativitatis erat filius, eodem jure frueretur hæreditate, & communicaret in omnibus bonis paternis.

Objic.3. Unio beatifica erat incompatibilis cum libertate neceſſaria ad meritum, & ad patiendum, & moriendum: ſed Chriſtus verè meruit, & paſſus eſt; ergo non habuit illam unionem. Prob. maj. nam impaſſibilitas eſt una ex dotibus beatitudinis; & beati non habēt ſufficientem libertatem ad meritum; amant enim Deum neceſſariò, & ad hoc determinantur per viſionem.

Reſp. diſt. maj. & prob. ejus de via ordinaria, & ſecluſo miraculo, conc. de potentia Dei abſoluta, & cum miraculo, neg. maj. & prob. nam per miraculum gloriæ ſuavitates continebantur in parte ſuperiori animæ Chriſti, ne impedirent triſtitias, & dolores partis inferioris. Et idem eſt de libertate; ſed de hac infra, cùm de impeccabilitate, & merito dicemus.

CONCLUSIO II.

U*Nio beatifica non erat eſſentialiter, vel neceſsariò connexa cum hypoſtatica; ſed verbum potuiſſet aſsumere naturam etiam rationalem, non beatam.* Eſt communis.

Prob.1. ex Scoto. [1] *Prius ex ratione prioris poteſt eſse ſine poſteriori ſine contradictione, & hoc quando nulla eſt neceſsaria connexio eorum: aliter non ſalvaretur prioritas unius ad aliud*, patet ex definitione ejus 5. metaph. ſed natura perſonabilis prius naturaliter perſonatur in eo, quàm operetur; & hoc quando perſonatur in ſe; quia operatio eſt ſuppoſiti præexiſtentis; & in natura intellectuali eſt perſonæ; ergo quando perſonatur in alio, ut humanitas in verbo, prius naturaliter perſonatur in eo, quàm operetur.

Prob.2. ex præcedenti; nam ſi nulla formalis ac-

cto-

[1] 3.d.2.q.1,C.n.3.

ctoritas Scripturæ, aut Concil. cogit dicere, Christum de facto habuisse unionem beatificam ante resurrectionem, sequitur eam non esse necessariò connexam cum hypostatica.

Prob. 3. ex allato argumento Scoti. Quando duæ res sic se habent ad invicem, ut una sit natura sua prior alia, & diversæ rationis ab illa, illæ possunt esse sine se invicem; saltem prior potest existere sine posteriori; sed talis est unio hypostatica cum beatifica; ergo illa potest esse sine ista. Prob. min. nam prius est, naturam personari, seu constitui in suo esse substantiali, & subsistenti, quàm operari; nam agere est subsistentis, & prius est esse, quàm agere; sed unio hypostatica complet humanitatem Christi substantialiter, & in ratione subsistentis; & unio beatifica illam constituit, & complet in ratione operantis per visionem quoad intellectum, & quoad fruitionem in voluntate; ergo &c.

Quod autem sint diversæ rationis patet; quia unio hypostatica est passio, qua natura sumitur, & dependet à verbo; beatifica verò est actio supponens illam passionem, seu personationem.

Item illa ponitur à solo Deo; ad istam verò ponitur etiam activè ab humanitate, quæ agit per intellectum videntem, & per voluntatem amantem, seu fruentem. 3. per illam natura perficitur, & sistit in se ipsa; per istam verò quasi transit extra se, & tendit in objectum visum, & amatum. 4. per illam subsistit in solo Verbo in una sola persona; per istam verò unitur toti Deitati immediatè, & totis tribus personis, quas nolunt adversarii posse videri separatim, nec essentiam sine illis; ergo hæ duæ uniones sunt diversissimæ, & separabiles, non autem connexæ, saltem necessariò; ita ut implicet, unam esse sine alia.

Prob. denique: quia nulla potest afferri implicantia, quòd humanitas subsistat in Verbo, & quòd careat visione beatifica; nec etiam quin Verbum possit assumere naturam non beatificabilem, v. g. naturam irrationalem; ergo nec implicat unionem hypostaticam separari à beatifica: ant. patebit solutione objectionum.

Objic. 1. Unio hypostatica exigit necessariò lumen gloriæ; ergo & visionem beatam; nam implicat, a-

nimam habere illud lumen, & non habere visionem beatam; alioqui esset, & non esset beata.

Resp. neg. ant. saltem de exigentia necessitatis: nam ex convenientia, congruentiaque non parva id verum est; sed non de tanta necessitate, ut non possint separari de potentia Dei absoluta.

Resp. 2. neg. cons. Nam sicut potest esse in anima habitus fidei, & charitatis sine actibus illis correspondentibus, non video, cur lumen gloriæ non posset esse sine actu videndi, aut fruendi.

Inst. Intellectus est potentia naturalis, ita ut non possit non videre objectum præsens; sicut nec oculus non potest non videre lucem præsentem; sed Deus est intimè præsens intellectui naturæ sibi unitæ hypostaticè; ergo hæc non potest Deum non videre, quamdiu illi sic unitur.

Resp. dist. maj. objectum naturaliter concurrens ad sui visionem, con. objectum voluntarium, neg. maj. & cons. nam essentia Dei est objectum voluntarium respectu potentiarum extra se existentium; nec movet necessariò nisi proprium intellectum; ad extra verò non movet, nec videtur nisi volens.

Objic. 2. Natura non est separabilis à suis proprietatibus; sed unio beata est proprietas hypostaticæ; ergo &c. Prob. min. nihil enim magis est proprium filio, quàm videre, & frui patre, & natura sua. *Nemo novit filium, nisi pater, neque patrem, nisi filius*; sed per unionem hypostaticam Christus est filius Dei; ergo &c.

Resp. neg. min. Nam beatitudo non est proprietas inseparabilis ab hac unione; alioqui hæc non posset fieri in natura irrationali.

Objic. 3. Si posset hæc humanitas non esse beata, posset peccare, & damnari; sed hoc est absurdum: nam diceretur, Deus peccat, damnatur &c. sicut dicitur, Deus moritur, patitur &c.

Resp. 1. neg. maj. Nam impeccabilitas Christi non venit præcisè ab unione hypostatica, ut dicemus infra.

Resp. 2. neg. min. nam, absolutè loquendo, humanitas Christi non est impeccabilis, ut videbimus.

QUÆSTIO VII.

De supernaturalitate, & substantialitate hujus unionis, & quomodo dicatur supernaturalis, & substantialis.

NE quidquam remaneat explicandum circa naturam, & qualitates unionis hypostaticæ, videndum specialiter, quo sensu dicatur supernaturalis: quandoquidem aliquando à Patribus dicta sit *naturalis*? Et quo sensu dicatur ab iisdem, & à Conciliis *substantialis*? cùm dixerimus, eam esse in sua entitate accidens de tertio genere relativorum, & ut ab hoc incipiam, fit

CONCLUSIO I.

QUamvis unio hypostatica sit in entitate accidens; tamen absolutè dicenda est substantialis. Est communis quoad hanc partem, quoad primam autem probata est supra.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Ista unio extremorum nec conceditur esse essentialis, nec accidentalis, sed substantialis.* Damasc. c.49. *Substantialem inquirimus unionem, sc. veram, non secundum phantasiam: substantialem autem, non ut duabus naturis perficientibus unam compositam naturam* &c.

Prob. 2. ex Concil. Lateran. sub Mart. I. ubi jubemur confiteri, *propriè, & secundum veritatem duabus, & in duabus naturis substantialiter unitis unum, eumdemque esse Dominum J. C .... & propriè, ac secundum veritatem naturarum substantialem unionem*; ergo &c.

Prob. 3. Nam si hæc unio diceretur accidentalis, daretur occasio errandi cum Nestorio, quasi Verbum, & homo in Christo non unirentur in unitatem veram, & realem, & propriam personæ, sed moraliter, & secundum affectum, essentque in eo duæ reales personæ, sicut duæ reales naturæ; sed hoc esset hæreticum; ergo dicenda est unio substantialis, quia desinit in veram, & realem unitatem substantiæ, seu per-

[1] *3.d.7.q.1.D.n.7.*

personæ Verbi, de qua illæ duæ naturæ prædicantur *in quid*, non autem *in quale*; nam dicitur *Christus est Deus*, & *Christus est homo* &c.

Objic. 1. omnis unio, in qua extrema uniuntur mediante accidente, est accidentalis; sed ista est talis per nos; ergo &c. Prob. maj. *propter quod unumquodque tale, & illud magis*; sed hæc unio, & compositum istud est propter relationem, quæ est accidens; ergo à fortiori ipsa est accidens.

Resp. neg. 1. maj. & dist. 2. *propter unumquodque tale*, ut per veram causam; conc. sin minùs; neg. maj. ad min. neg. istud dici unum propter hanc unionem, ut per veram causam; nam, ut diximus in physicis, unio in composito non habet rationem veræ causæ, sed est ipsa causalitas; seu id, per quod causæ causant, & faciunt compositum, velut per quandam conditionem: unde, licet unio inter corpus, & animam, aut inter materiam, & formam substantialem, sit entitativè accidens, seu relatio extrinsecus adveniens, non minùs compositum est substantiale, & ideò unio dicitur substantialis.

Objic. 2. Quod potest adesse, & abesse sine subjecti corruptione, est accidentale; sed hæc unio est talis; non enim destrueretur humanitas Christi, nec Verbum, quamvis divinitùs separarentur, & possent separari; ergo est accidentalis.

Resp. dist. maj. accidentale respectu ejus, à quo potest separari sine ejus destructione; conc. respectu ejus, à quo non potest separari; neg. maj. & min. non enim hæc unio potest abesse à Christo sine ejus destructione; quamvis posset abesse à persona Verbi, & ab humanitate seorsim spectatis sine illorum destructione.

Collige igitur primò, quòd hæc unio dicitur *substantialis*, non ex sua entitate propria, quasi ipsa in se sit de genere substantiæ; sed quòd sit realis, physica, & intrinseca unio humanitatis cum persona Verbi; non moralis, & extrinseca per affectum, & gratiam, qualis est inter duos amicos, aut inter hominem justum cum Deo per gratiam sanctificantem, ut dicebat Nestorius. 2. quia per illam persona Verbi reddit naturam illam verè, & realiter subsistentem in sua divina hypostasi, & personalitate. 3. quia cum ipsa

ipsa facit unicam realiter personam, quæ est Christus Dominus. Reliquas objectiones dedimus supra.

CONCLUSIO II.

Licèt in aliquo sensu hæc unio dici possit naturalis: tamen absolutè dicenda est supernaturalis in substantia. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui concedit, *quòd est summa gratia in ista unione* juxta illud Augustini; *in rebus per tempus ortis summa gratia est, hominem fieri Deum*, quod repetit in 4. sent. ubi docet nullum opus Dei fuisse magis gratuitum; ergo absolutè loquendo, unio hypostatica est supernaturalis, & gratuita, quàm ullum aliud opus Dei temporale.

Prob. 2. nam supernaturale dicitur prout opponitur naturali, quatenùs superat vires omnes agentium creatorum intra ordinem naturæ, ut aliàs diximus. Et istud duplex est. 1. *quoad substantiam*, quod ita superat omnes vires agentis, ut intra totum ordinem agentium naturalium, seu creatorum quomodocumque dispositorum, & completorum, etiam supposito concursu Dei generali, non possit ab eis produci. 2. dicitur *quoad modum*, quod posset quidem produci ab aliquo agente creato secundum vires sibi proprias; sed non in illis circumstantiis, in quibus producitur: v.g. sanitas paralitici ex solo contactu, vel verbo; nam ille morbus posset quidem remediis physicis curari, sed non simplici contactu, aut verbo. Hoc igitur utroque sensu unio hypostatica dicitur *supernaturalis*; quia per nullam potentiam creatam posset impediri, ne natura individua creata supponetur propria subsistentia, & facere, ut supponetur per subsistentiam alienam, & maximè per subsistentiam Verbi, & sic uniatur hypostaticè Dei Verbo, & naturæ divinæ, ita ut in Verbo divino ambæ naturæ non sint nisi una persona.

Confir. Nam conditiones omnes supernaturalitatis quoad substantiam sunt 1. ut res non sit debita ullo jure naturæ. 2. ut non sit quoad produci in potestate ullius agentis creati. 3. ut dispositiones ejus ultimæ non possint poni ab ulla causa naturali creata; sicut

[1] *3.d.2.q.1.C.n.4.4.d.1.q.1.fin.*

cut ponuntur à genitoribus dispositiones ad animam rationalem. Hæc conditio ferè coincidit cum prima. 4. ut elevet creaturam ad esse gratuitum, & supernaturale gratiæ, & gloriæ &c. sed hæc omnia concurrunt in unione hypostatica, ut patet, & magis patebit ex dicendis; ergo est supernaturalis in substantia.

Dixi autem (*licet in aliquo sensu dici possit naturalis*) 1. quia id potest dici, prout *naturale* opponitur violento: unio enim illa non est in natura contra naturam, sed tantùm supra inclinationem ejus innatam; nihil enim illi detrahit, nullam vim facit, sed summè perficit, & dignificat: principium quidem hujus unionis est extra illam; sed nullam habet ad hoc repugnantiam; sed potiùs est in potentia obedientiali ad illam. 2. dici potest *naturalis*, prout *naturale* opponitur morali, vel apparenti, vel putatitio, & significat quid physicum reale, verum, & proprium; & hoc sensu dicta est ab aliquibus Patribus naturalis: dum agebant contra Nestorium, & alios hæreticos, qui volebant, hanc unionem esse moralem, apparentem, metaphoricam, & putatitiam. 3. dici potest *naturalis*, prout *naturale* opponitur libero, saltem quoad effectum uniendi: nam in hoc sensu ex natura sua determinatur ad effectum suum formalem, qui est unire humanitatem Verbo divino; sed respectu causæ suæ efficientis, sc. Dei, non est *naturalis*, sed liberrima, & purè gratuita; nam pendebat ex mera liberalitate, & gratia Dei hanc unionem concedere.

Objic. 1. Quod convenit rei à nativitate, dicitur naturale, sed hæc unio est hujusmodi respectu humanitatis; ergo illa est naturalis, & propria.

Resp. dist. maj. quod convenit opera agentis ordinarii, & naturalis, conc. opera agentis increati, & supra vires totius naturæ, neg. maj. hæc unio non tantùm facta est immediatè à Deo: sed nequidem ulla dispositio exigitiva illius causata est per ullum agens, sicut causatur organizatio, & aliæ dispositiones, quæ exigunt infusionem animæ rationalis; unde licet ista infusio, quæ à solo Deo fit per creationem, dici possit naturalis ex hoc capite; id dici non potest de ista unione.

Objic. 2. Unio resultavit in natura ex assumptione passiva ejus à Deo; sed resultantia est naturalis; ergo

go & unio. Prob. maj. nam hoc ipso, quòd Deus voluit hanc naturam non subsistere de se, sed per subsistentiam Verbi, impedita est subsistentia creata, & resultavit ibi unio ad Verbum; nam relationes non producuntur; hæc autem unio est relatio per nos; ergo &c.

Resp. neg. maj. nam eodem actu, quo voluit impedire subsistentiæ creatæ existentiam, voluit unionem, & dependentiam ejus ad Verbum, & subsistentiam ejus per illud, & quidem directè, & positivè. Unde ibi habes duo miracula; 1. impedimentum, & negationem propriæ subsistentiæ, & 2. unionem cum divina.

Inst. Unio animæ cum corpore resultat naturaliter ex infusione ejusdem in corpus; ergo & unio humanitatis Christi ex privatione propriæ subsistentiæ.

Resp. neg. conf. & paritatem; nam anima est forma debita Corpori consequenter ad organizationem, & alias dispositiones naturaliter introductas in corpus. In incarnatione autem nulla talis dispositio naturaliter posita est ab ullo agente creato ad subsistentiam Verbi, nequidem posito impedimento ad propriam; sed hoc fuit ex pura Dei gratia, & voluntate qui sibi naturam illam voluit assumere, & unire.

Objic. 3. Illa unio pertinet ad constitutionem Christi; ergo est illi naturalis. Prob. conf. nihil enim est magis naturale alicui, quàm quod ingreditur intrinsecam constitutionem ejus.

Resp. dist. conf. est naturalis Christo adæquatè sumpto pro tali composito, & in facto esse, conc. per ordinem ad humanitatem, & ad compositum in fieri, neg. conf. loquimur de unione non in facto esse, & comparativè ad totum Christum per ipsam constitutum; nam ibi includitur ipsa, quæ non est sibi supernaturalis, sed respectivè ad unita per ipsam, & maximè ad humanitatem.

QUÆ-

QUÆSTIO VIII.

De subjecto unionis hypostaticæ, & ejus unitate: an illa immediate subjectetur in partibus essentialibus, vel in toto.

ALiter proponi solet, an Verbum immediatè, vel mediatè assumpserit partes humanitatis? & quidem tam integrantes, quàm essentiales; & etiam humores, maximè sanguinem? Seu an unica realiter unio fundata in tota humanitate? An plures partiales in singulis partibus, verbi gratia in anima, corpore, & tota in singulis partibus integrantibus corporis?

Suppono autem 1. ex Philosophia, de mente Scotistarum, quòd totum essentiale, sc. compositum physicum ex materia, & forma substantiali, distinguitur realiter ab illis partibus simul sumptis, & unitis.

2. Ex Metaphysica, quòd unio rei alicujus ad personam potest esse multiplex, sc. vel per modum *personationis*, quando fundatur in tota aliqua, & completa essentialiter natura intellectuali; aut *suppositationis*, quando fundatur in natura totali irrationali: aut *hypostacitatis*, seu simplicis *sustentationis*, quando fundatur in aliqua re incompleta, seu quæ habet rationem actus, aut potentiæ: v. g. in materia, & forma: in corpore, & anima; vel in aliqua forma accidentali. Hæc enim omnia distinguit Scotus. [1] Unde unio totius humanitatis ad Verbum dicitur *personatio*. Et hæc valdè notanda sunt ad intelligentiam mentis Scoti, & suorum, qui non bene inter se conveniunt in hac quæstione,

Denique supponimus ex dicendis, Verbum assumpsisse veram carnem.

CONCLUSIO I.

V*Erbum divinum assumpsit tam corpus, quàm animam, & totam humanitatem, & quidem immediatè*. Ita Scotistæ insignes.

Prob. 1. ex Scoto, [2] qui contra tenētes, quòd corpus assum-

[1] 3. *d*. 2. *q*. 1. *L*. *n*. 13. [2] 3. *d*. 2. *q*. 2. *n*. 2.

assumptum fuit mediante anima, & tota humanitas mediantibus partibus, sic impugnat: *Quia hinc videtur sequi, quòd Christus non fuit primò homo.. quia primò assumpta non esset natura humana, sed pars naturæ humanæ* &c. Unde sequitur, quòd Verbum primò, & immediatè assumpsit totam humanitatem, saltem in unione *personalitatis*.

Prob. 2. quoad 1. p. de corpore, & anima: quia si unio non esset subjectata in corpore; vel in anima:, illa pars non diceretur unita Verbo: non enim potest dici unita, nisi habeat unionem: sed conf. est falsum; ergo in utroque est unio. Min. patet: nam sola anima, aut solum corpus non faciunt hominem. Prob. maj. nam si in sola anima esset unio, hæc esset spiritualis, & sic non posset unire corpus, quod est materiale, & si unio esset in solo corpore, esset materialis, & sic non posset unire animam; ergo nisi unio esset in utroque, una ex illis partibus non esset unita Verbo.

Prob. 2. Nam ex fide tenemus, quòd in triduo mortis tam corpus, quàm anima Christi manserunt unita Verbo juxta illud Damascen. *quod semel assumpsit, numquam dimisit*; ergo unio hypostatica tam subjectatur in corpore, quam in anima; ergo sunt duæ uniones reales: nam idem realiter accidens non potest esse simul in duobus subjectis realiter separatis, ut erant tunc anima, & Corpus Christi.

Prob. 2. p. de tota humanitate. Nam Christus est verus, & integer homo, & quidem primò; ergo unio hypostatica est in tota humanitate, & hæc unio distinguitur realiter ab illis duabus. Prob. hæc conf. nam hæc unio totius humanitatis cessavit per mortem, non verò illæ duæ, & hæc restituta est per resurrectionem: illæ verò remanserunt eædem, quæ erant ante mortem, & in morte.

Confir. Nam si priùs unio hypostatica esset in corpore, vel in anima, quàm in tota humanitate, Christus non esset primò homo, sed vel anima, vel corpus: quia primò uniretur corpori, vel animæ; sed conf. est falsum, & absurdum; ergo &c.

Prob. denique tota concl. Nam corpus, & anima Christi, & tota humanitas eo modo, & ordine uniuntur supposito Verbi, quo fuissent unita propriis subsistentiis, & personalitati, si sibi relicta essent; sed

sibi relicta fuissent unita immediatè propriis subsistentiis partialibus, & tota humanitas fuisset immediatè personata per propriam personalitatem; ergo eodem modo, & ordine uniuntur Verbo.

Objic. 1. Si unio esset in corpore, & anima, & in toto, essent plures uniones; sed hoc est falsum, & contra mentem SS. PP. & DD. qui numquam loquuntur, nisi de unica unione hypostatica; ergo unio est in sola anima, & non in corpore.

Resp. dist. maj. & min. plures uniones partiales, con. maj. & neg. min. plures totales, neg. maj. & cons. nam neque Patres, neque boni Theologi negant plures uniones partiales, licet unicam sc. totalem, non curantes de partiali pluralitate, de qua non disputarunt.

Inst. SS. Patres numquam cogitarunt de diversis specie unionibus: alioqui dicerentur absolutè plures: sed uniones corporis, & animæ differrent specie; una enim esset materialis, & alia spiritualis; ergo illa pluralitas est contra mentem Patrum.

Resp. dist. maj. numquam cogitarunt explicitè, & formaliter, con. implicitè, & virtualiter, neg. maj. nam, ut dicebam, licèt hæc non examinaverint scholastici, & quoad voces: tamen id apertè colligitur ex verbis eorum: v. g. cùm dicunt post Euangelistam, quòd *Verbum caro factum est*, quòd *induit mortalitatem* &c. satis apertè indicant, quòd unitum est realiter carni, alioqui non sic loqueretur positivè, & propriè Euangelium. Anima non est caro.

Inst. 2. Unio corporis ad Verbum non subdividitur in plures alias partiales secundum diversitatem, & multitudinem partium heterogenearum. v. g. ossis, nervi &c. ergo nec unio totius humanitatis debet subdividi in duas partiales corporis, & animæ. Prob. cons. nam eadem est ratio de istis partibus, & de illis cum proportione: nam istæ partes subsistunt, sicut & illæ.

Resp. neg. cons. & ant. prob. disparitas est, quia omnes istæ partes constituunt unum corpus organicum, quod non est unibile ad animam, nec per consequens in specie potest subsistere sine illis, & sicut sine illis non subsisteret in se, ita nec sine illis subsistit in Verbo, nec illi unitur.

Resp. 2.

Resp. 2. neg. posse ant. quid enim absurdi, vel inconvenientis, quòd etiam istæ partes suo modo, & ordine, & proportione subsistant in Verbo, sicut subsisterent in se, si sibi relinquerentur.

Objic. 2. de corpore dicunt SS. PP. illud fuisse assumptum à Verbo mediante anima; ergo in eo non est propriè unio. Prob. ant. nam ex Damascen. & aliis, *Verbum assumpsit corpus per spiritum*, id est, per animam, quæ est spiritus. Et August. *Si visibilia munda visibilibus immundis contingi possunt, & non inquinari, quantò magis invisibilis, & incommutabilis veritas per spiritum animam, et per animam corpus suscipiens toto homine assumpto ..... liberavit?* ergo Verbum non assumpsit corpus immediatè, sed mediante anima.

Resp. neg. ant. & conf. prob. vel sic dist. utrumque: mediante anima tamquam medio *quo*, transeat, tamquam medio *quod*, neg. ant. & conf. medium *quod*, ut sæpe diximus est illud, quod in se 1. assumitur, & per istud assumitur aliud. Sicut homo 1. sumit quantitatem, & mediante quantitate sumit albedinem: medium *quo* est illud, quod est ratio sumendi aliud, quamvis ipsum non priùs sumatur; sic anima potest dici medium *quo* assumptionis corporis; quia illa fuit ratio Verbo sumendi humanitatem; sed illa non priùs fuit assumpta; sed potiùs corpus priùs assumptum fuisset primitate ordinis; quia existentia, & perfectio corporis præsupponitur creationi, & infusioni animæ.

Damasc. autem clariùs docet assumptionem immediatam corporis æquè, ac animæ dicens, quòd *Deus omnia assumpsit, corpus, animam intellectivam, et rationalem: totus enim totum assumpsit me*, &c. Unde cùm dicit corpus assumptum per spiritum, hoc intelligit de medio *quo*. Augustinus verò nihil aliud intendit, quàm quod Verbum assumpsit veram carnem absque periculo se inquinandi, contra illos, qui propter tale periculum sordium negabant Verbum sumpsisse veram carnem, quod legenti patebit.

Inst. Verbum illud immediatè assumpsit, & suppositavit, quod fuisset primò suppositatum propria subsistentia: sed anima fuisset prius, & immediatius suppositata, si sibi fuisset relicta; ergo &c. maj patet,

nam Verbum supplet subsistentiam propriam. Prob. min. nam persona definitur naturæ intellectualis incommunicabilis existentia; ergo 1. & immediate afficit animam, quia per illam solam humanitas est natura intellectualis.

Resp. neg. min. & conf. prob. nam licèt humanitas per animam sit intellectualis, non tamen est persona sine corpore, & personalitas cadit in totam humanitatem compositam ex utroque: Ita est de Verbo, quod *caro factum est*, & sic *homo factus est* sc. per unionem carnis, & animæ. Nam homo ex utroque constat.

Objic. 3. ex Scoto: [1] Verbum assumpsit immediatè totam humanitatem, & per eam partes ejus. ergo partes essentiales humanitatis non sunt unitæ Verbo immediatè Prob. ant. *In ista passiva assumptione naturæ humanæ ad Verbum nullum fuit medium quod inter Verbum, & ipsam naturam, sed tota natura fuit hic immediatè assumpta, & id probat*, &c. ergo &c.

Resp. dist. ant. assumpsit totam naturam unione personationis, con. unione simplicis sustentationis, neg. ant. & conf. Nam Scotus ibi loquitur de unione totius naturæ quoad personationem, quia sola natura personatur per se immediatè, quia personatio non cadit nisi in naturam completam: non autem loquitur de unione per simplicem sustentationem, quæ unio cadit immediatè in partes essentiales.

Inst. 1. Si hoc esset verum, darentur tres uniones reales in Christo; sed hoc est falsum; ergo &c. prob. min. non sunt ibi tria unita; ergo nec tres uniones.

Resp. neg. min. & ant. prob. nam, ut suppono ex dictis in Physica, in Christo sunt corpus, & anima, & tota humanitas causata per unionem naturalem corporis, & animæ: & hæc tria verè uniuntur Verbo per tres uniones realiter distinctas, quarum una est in corpore, alia in anima. 3. in humanitate tota, prout distinguitur à suis partibus simul sumptis, & unitis.

Inst. 2. Unio totius humanitatis ad Verbum est causa unionis partium ejusdem naturæ cum eadem personaliter; ergo immediatior est unio totius naturæ,

[1] *Ibid. A. 4.*

ræ, quàm partium ejus, quæ non uniuntur, nisi mediante toto. Prob. conf. nam omnis causa est prior suo effectu.

Resp. dist. ant. est causa finalis, & in ordine intentionis, con. causa efficiens, aut formalis, vel materialis, neg. ant. & conf. prob. nam in executione potiùs unio partium est causa unionis totius naturæ, sicut partes illæ sunt causæ materiales, & formales, & intrinsecæ humanitatis, ita sunt causæ, & unionis ejus cum Verbo, sicut essent causæ personationis ejus in se ipsa, si sibi relinqueretur.

Constat igitur, quòd in Christo sunt tres uniones ad Verbum in tribus subjectis unitis, & realiter distinctis, sc. unio partialis, & materialis, quæ subjectatur in corpore; & alia partialis spiritualis, quæ subjectatur in anima, & istæ duæ sunt simpliciter sustentificantes, & tertia totalis, quæ subjectatur in tota humanitate, prout distinguitur à suis partibus, & dicitur personalis, quia per illam personatur à persona Verbi.

QUÆSTIO IX.

De unione aliarum partium humanitatis, & maximè de unione sanguinis: an iste uniatur immediatè Verbo.

NOn dubitatur de singulis membris perfecti, & veri corporis humani, quæ faciunt tum ad integritatem perfectam, tum ad pulchritudinem ejus. Unde dicitur *speciosus forma præ filiis hominum*. Assumpsit ergo Verbum carnem, ossa, nervos, venas, & alias hujusmodi partes solidas corporis nostri, quæ informantur anima: sed dubitatur de partibus fluidis, quæ non censentur animari. Vide interim, quæ diximus in Philosophia de sanguinis vita.

Gravis olim ante annos circiter 300. & 200. fuit de unione sanguinis ad Verbum controversia inter PP. Dominicanos, & nostros; non quidem circa unionem sanguinis immediatam ad Verbum in Christo vivente, sed in triduo mortis, quia nostri sustinebant unionem illam cessasse in sanguine effuso illo triduo; isti verò hanc volebant unionem perseverasse etiam

per illud tempus, & acriter asserebant ut articulum fidei: & circumferebatur decretum quoddam Clem. VI. quo jubebantur assertores unionis dissolutæ palinodiam canere, inter quos erat Guardianus Conventus nostri Barchinonensis. Decretum verò non extat, sed dicitur fuisse vivæ vocis oraculum. Hoc contigit circa an. 1351. Lis autem ex illo tempore sopita revixit circa an. 1462. prædicante B. Jacobo Piceno, seu de Marchia, in quem insurrexit Inquisitor Lombardiæ, Jacobus Brixiensis Dominicanus, & quæstio utrimque ardenter agitata coram SS. Pontif. Pio II. qui rem indecisam reliquit, & tandem anno 1464. moriturus severè prohibuit, ne alterutra pars adversam censuraret, & ne tam Dominicani, quàm Minores deinceps disputarent sub pœna excommunicationis latæ sententiæ reservatæ, cui prohibitioni obediemus, ut decet.

Restat ergo quærendum, an in Christo vivente, aut redivivo sanguis fuerit immediatè unitus Verbo, & an idem sit dicendum de aliis humoribus, etiam excrementitiis, & fluxis.

CONCLUSIO I.

IN *Christi corpore totus sanguis fuit immediatè unitus verbo hypostaticè, idem est de aliis humoribus.* Est communis, imò à plurimis contraria notatur erroris, aut ad minus temeritatis, sed de censuris nihil ad nos, & de illis non conveniunt plurimi.

Prob. 1. ex Scoto, qui licèt hoc dubium explicitè non agitet: tamen ex ejus verbis non obscurè colligitur: nam fatetur, quòd [1] *Christus verè quando fuit mortuus, aliquam entitatem non habuit, quam habuit vivus; nec tamen deposuit naturam, quam assumpsit quantum ad partes essentiales*; nam illa entitas, quam Verbum deposuit, non potest aliter intelligi, quàm de sanguine, quem in flagellis, & cruce effudit, & si hunc deposuit, ergo illi antea uniebatur, & cùm illum resumpsit, iterum illi unionem permisit. An autem illum verè deposuerit, cum effusus est, id credidit Scotus; ego autem non disputo propter prohibitionem: Idem colligitur ex alio textu,

[1] *3.d.2.q.2.I.n.19.*

xtu, in quo dicit, quòd [1] *corpus potest accipi, ut omnia illa includit, quæ pertinent ad totum corpus organicum, sive sint partes animatæ, sive sint alia non formaliter animata, ut humores, & spiritus, & hoc modo sanguis est aliquid corporis*. Et sic cùm Verbum assumpserit omnes partes veri corporis humani organici, & integri, sumpsit & sanguinem, sine quo non erat corpus integrum, nec organicum ad vivendum.

Prob. 2. quia id videtur colligi ex Clemente VI. extra. [2] *Unigenitus*: ubi dicit, quod *una gutta sanguinis modica propter unionem ad Verbum suffecisset pro redemptione totius generis humani*. Sic loquens videtur tribuere ipsi sanguini tantum valorem propter unionem dicti sanguinis ad Verbum: nam si respiceret ad dignitatem personæ offerentis, eodem modo loqueretur de gutta lacrymæ, aut sudoris, aut de unica voce orationis. Item in Concil. Chalcedon. approbatur Epistola S. Cyrilli, in qua illud Joannis [3] *Verbum caro factum est*, sic vertit, *carnem, & sanguinem assumpsit*.

Adduci possent, ut solet, plura loca Script. quibus tribuitur efficacia redemptionis nostræ valori sanguinis Christi; sed quia hæc possunt etiam tribui merito, ac dignitati personæ offerentis, omitto illa.

Prob. 3. Nam Verbum assumpsit veram humanitatem similem nostræ secundum verum, & integrum corpus cum omni substantiali integritate naturaliter requisita ad operationes, & passiones naturales, ut patet ex præcedenti, sed ad hanc integritatem pertinet sanguis cum aliis humoribus; ergo verè assumpsit sanguinem, sicut & alios humores, & partes veri corporis naturalis. Prob. min. ex Philosophia; nam sanguis pertinet ad partes similes corporis animalis, inquit Arist. & ut scribit Seneca, *Sanguis est quasi pars nostri, & in numero est eorum, quibus totum corpus efficitur*.

Confir. ex Damasc. [4] *Corpus omne ex quatuor elementis conflatur, animantium corpora ex quatuor humoribus*. Et S. August. [5] *Quatuor humoribus na-*

[1] 4.d.8.q.1.C.n 9.
[2] De pœnit. & ren. [3] Act. 1.
[4] 5, Histor. an. 2. 2. Sin. 12. [5] Epist. 146.

turam carnis temperari, etiam medicinæ disciplina testatur. Isti, & alii Patres, & Philosophi loquuntur in rigore physico.

Confir. 2 ex Apost. qui docet, quòd Christus participavit sanguini, & carni eisdem cum aliis filiis Adæ. [1] *Quia ergo pueri participaverunt carni, & sanguini, et ipse similiter participavit eisdem*, ubi ait Chrysost. [2] *Vides ubi sit similitudo, nempe secundum carnem*, & addit: *hæc dico ad confusionem eorum, qui negant eum assumpsisse verum corpus simile nostro*. Quod etiam notat Nazianz. dicens: *Verbum caro factum est, non putativè, sed verè, quia assumpsit corpus ex carne, et ossibus, et sanguine constans*.

Prob. 3. Ex prædicta controversia inter Minores, & Dominicanos coram SS. Pontifice: nam utrique fatebantur sanguinem fuisse assumptum, & unitum Verbo, vivente Christo, & lis tota erat de unione, an durasset in triduo mortis, & Papa solùm prohibuit de hoc disputare; ergo censuit unionem illam durante vita esse extra dubium, & ab omnibus admittendam. Et certè si fuisset licitum negare illam unionem sanguinis ante mortem, & post resurrectionem, quanto magis in triduo mortis, quando ille sanguis erat extra corpus: num ridicula, & vana fuisset altercatio? ergo ex illa altercatione, & serio examine Pontificis in Congregatione Cardinalium, & Consultorum, & decreto solidè colligitur certitudo unionis sanguinis cum Verbo extra tempus mortis Christi.

Prob. 2. p. de aliis humoribus, sc. pituita, bile, & flegmate, & spiritibus; nam eodem modo sunt partes viventis, quo sanguis, licet non ad eosdem usus: licet de illis non loquantur PP. nec Script. quia miscentur, & quasi confunduntur cum sanguine, nec minùs necessarii sunt ad constitutionem humanitatis; ergo eos Verbum assumpsit sicut sanguinem, & alias partes.

Obj. c. 1. Sanguis non est pars corporis, sed alimentum ejus; nulla est in illo sensatio, & per nos non animatur; ergo non est de integritate naturæ humanæ, sicut nec alii humores; ergo nec unitus per se Verbo.

Resp.

[1] *Hebr.* 2. [2] *Hom.* 4. *ibi*.

Resp. dist. ant. non est pars essentialis, con. integralis, neg. ant. & conf. nam est pars integralis, & quidem necessaria, ut corpus animetur, & vivat, & sentiat, quod sufficit, ut sit pars valdè notabilis, & necessaria corporis naturalis, & per consequens quòd fuerit unitus, nec tantùm, vel totus est alimentum, ut convertatur in substantiam viventis, alioqui post resurrectionem non esset necessarius, quia tunc nulla est nutritio.

Objic. 2. Si sanguis, (& idem est de aliis humoribus) uniretur Verbo immediatè, & per se, diceretur *Verbum factum est sanguis; est sanguis, vel bilis*, &c. sicut dicitur *factum est caro, et est caro, vel corpus*; sed illa non dicuntur apud Patres, & Theologos, ergo &c.

Resp. neg. min. nam in rigore eodem modo, & sensu id diceretur de sanguine, & aliis partibus, quo id dicitur de carne; quod autem de facto id non dicatur, id facit usus vocum, non sensus, nec ratio.

Inst. Cùm dicitur *Verbum caro factum est*, caro sumitur pro humanitate; sed hoc dici non potest de sanguine; ergo nec quod Verbum est sanguis. Prob. min. nam sanguis est diversæ naturæ ab humanitate; ergo si hoc diceretur de sanguine, diceretur falsum, quia Verbum non aliam naturam sumpsit, quàm humanitatem.

Resp. neg. min. nam sicut caro supponit ibi pro humanitate per synecdochen, in qua ponitur pars pro toto, ita & cum id diceretur de sanguine; ille enim æquè est pars humanitatis heterogenea.

Inst. 2. Non dici potest Verbum assumpsisse aerem, ergo nec sanguinem, quia non minus aer est de corpore, & necessarius, quàm sanguis.

Resp. neg. conf. & rationem ejus, & disparitas est, quia sanguis est pars interna humanitatis, & carnis; aer verò est corpus purè externum, & separatum: nec enim requiritur ad ejus intrinsecam constitutionem, sicut sanguis.

Objic. 3. ex Concil. Trident. [1] *Corpus*, sive *caro ponitur sub specie vini*, *et sanguis sub specie panis cum anima, et divinitate, non immediatè, et vi verbo-*

 rum;

[1] *Sess. 13. c. 3.*

rum ; sed vi naturalis connexionis , et concomitantiæ , qua partes Christi Domini : . inter se copulantur ; ergo id non fit propter unionem immediatam verbi ; ergo illorum unio cum Verbo non est immediata , sed tantum mediata ex mente Concilii .

Resp. neg. cons. utramque , imò contrarium sequitur ex illis verbis, aut nimis probarent. Nam sicut eodem modo loquitur de positione carnis sub speciebus vini , quo de positione sanguinis sub speciebus panis , sequeretur vel eamdem esse unionem sanguinis, & carnis, vel neutrum uniri cum Verbo immediatè . Nam utraque illa positio est propter concomitantiam, & connexionem ; ergo sicut est reciproca , & similis connexio carnis, & sanguinis , ita & positionis ratio , & unionis cum Verbo.

Objic. 4. Si unio sanguinis cum Verbo tam immediata esset, quàm unio carnis , jam certa esset perseverantia unionis utriusque etiam in triduo mortis ; sed consequens est contra Scholam Minoriticam; ergo &c. min. patet ex dictis de controversia inter Dominicanos, qui propugnabant perseverantiam unionis sanguinis effusi cum Verbo , & Minores, qui asseverabant cessationem illius unionis in morte. Prob. maj. nam si unio carnis, & sanguinis cum Verbo æqualis est, utraque debuit æquè durare, & Verbum debuit æquè utramque retinere : nec potior est ratio , cur unam tunc dimiserit , quàm aliam partem .

Resp. ingenuè hanc rationem mihi videri satis probabiliter suadere, quòd vel unio sanguinis non fuit nisi mediata , vel perseveravit saltem quoad partes sanguinis,quas Christus resumpsit resurgendo. Nam, ut dicit objectio, si unio sanguinis,& carnis erat æquè immediata , non video , quomodo non debuit æquè perseverare , & ita sentiunt insignes Scotistæ , [1] ut notat Mastrius, qui putat controversiam non fuisse de interruptione unionis totius sanguinis effusi per mortem , sed tantùm de illis particulis , quas Christus resurgens, & ascendens in cœlum forte reliquit in cruce, in clavis , in sudariis , & sindone, & aliis instrumentis passionis .

Dixi autem ab initio , nos non attendere ad censuras, quibus aliqui notant opinionem contrariam de unio-

[1] *Disp. 1. n. 172. et n. 200.*

unione sanguinis solum mediata; nam, ut monent aliqui, etiam ex nostris, rationes, quibus nititur assertio nostra de unione immediata, non ita sunt convincentes, ut videatur omnino certa, & excedere fines majoris probabilitatis, quam verè habet supra contrariam, maximè propter gravitatem, & multitudinem Theologorum utriusque Scholæ, qui stant pro unione mediata.

Porrò mihi videtur, quòd sive admittatur tantùm mediata, sive immediata, nihil, aut parum refert ad essentiam redemptionis, & valorem satisfactionis; nam quoad hoc desumenda est ex charitate, ex merito, & dignitate Christi offerentis; aliquem quidem valorem habet ex intrinseco pretio rei oblatæ, sc. sanguinis, qui pretiosior est ex majori unione cum Verbo vel immediata, & per se, vel mediata ratione carnis, & totius humanitatis. Sufficit, ni fallor, quòd tam physicè, quàm moraliter fuit corpus, sanguis, & vita hominis Dei, seu personæ divinæ. Essentialis autem valor, & meritum sacrificii, & oblationis petitur non tam ex materia rei oblatæ & immolatæ, quàm ex dignitate, & affectu offerentis, & ad valorem rei oblatæ, unio mediata, vel immediata in æstimatione prudentum parum minuerent, vel augerent. Quæ sub censura dixerim, & salvo meliori judicio.

Quæres: *Quid absolutè dicendum de unione sanguinis effusi, et separati à corpore per mortem.*

Resp. 1. rectè à multis distingui inter sanguinis partes, quas resumpsit Christus resurgens, & illas particulas, quas potuit relinquere vel cum pulvere, in quem decidit, vel in linteis, aut aliis instrumentis. Nam probabiliùs est unionem illarum partium perseverasse in triduo mortis, quàm istarum.

Ratio disparitatis clara est. Nam, quia illæ erant resumendæ, minor erat ratio separationis à Verbo, nec solvenda videbatur unio, quæ brevi reparanda erat, nec minor erat ratio, nec difficultas hanc conservandi, quàm unionem carnis: tam facilè potuit Verbum utramque conservare, sc. carnis, & sanguinis, & animæ.

Quoad illas verò, quas non erat resumpturus, si modò & à tempore resurrectionis eas dereliquit, ita

& potuit ab instanti effusionis dimittere. Dico *si dimisit*, nec enim certum mihi est, sed valdè probabile, quod eas dimiserit! Nihil de hoc habemus in Script. vel traditione.

Quæres 2. *an de facto remanserint aliquæ reales, et veræ particulæ sanguinis Christi in terris post ejus resurrectionem*.

Resp. id valdè probabile, & piè credi ex variis historiis, quibus narratur, aliquas ejus reliquias reperiri pluribus in locis, v. g. Neapol. Mantuæ, Romæ, & Taurini, & Vesuntione in sacratissima Sindone, in qua corpus ejus fuit involutum in tumulo, in Sudario Veronicæ, in clavis Crucis, in spinis coronæ, in columna flagellationis &c. Et denique habetur etiam pellicula præputii excisi per circumcisionem.

CONCLUSIO II.

PRobabile est partes minutiores heterogeneas, et excrementitias, ut dentes, ungues, capillos, &c. non fuisse unitas verbo unione immediata, et particulari*. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, qui dictum Damasc. quòd [1] *Semel assumpsit, numquam dimisit*, explicans ait, *hoc esse verum de partibus principalibus corporis, quæ concurrunt ad perfectionem hominis, ut sunt partes heterogeneæ, sc. cor, caput, manus, et hujusmodi*, quas sc. immediatè, & per se, & actualiter sibi univit: non autem de aliis minutioribus, quas non assumpsit, nisi mediatè, & potentialiter, & per accidens, ut sunt ungues, capilli, dentes, &c. ut explicat Vulpes: [2] *et tales dimissæ sunt, ut si inscidit sibi ungues, vel capillos, et de partibus carnis, et aliis*, scil. minutioribus, quæ consumptæ sunt per calorem nativum, dum aliæ per nutritionem successerunt.

Prob. 2. nam Verbum assumpsit humanitatem in ipso instanti conceptionis ejus in utero Mariæ, & talis ibi formata est, qualis formatur in aliis: sed natura in eo instanti non formatur cum illis partibus;

v. g.

[1] *3.d.6.q.2.D n.8.*
[2] *disp.7.a 5.n.7.*

v. g. cum capillis, & unguibus: nec ista pertinent ad primariam, & substantialem constitutionem, & integritatem corporis; ergo illæ primò, & per se non uniuntur Verbo, sed secundariò, & mediante tota natura in substantiali sua integritate, qualis est in infusione animæ. Maj. patet; nam in eo statu, & instanti unita est Verbo, & personata ab illo, in quo debuisset personari propria subsistentia, si sibi relicta esset; sed in eo instanti, & statu fuisset personata, in quo infunditur anima, & in quo in corpore non sunt regulariter illæ partes minutæ, & excrementitiæ; ergo &c. min. etiam patet: nam in fœtibus capilli, & ungues crescunt in utero post aliquod tempus conceptionis, & dentes extra uterum post aliquod tempus à nativitate; ergo &c.

Prob. 3. nam si partes illæ excrementitiæ dicerentur assumptæ per se immediatè, & unione speciali, idem diceretur de omnibus aliis humoribus superfluis, & excrementis, quæ formantur in corpore humano; sed hoc est falsum, & absurdum; ergo

Objic. ex Scoto textum citatum, in quo de unguibus, capillis, & dentibus loquitur, sicut de partibus heterogeneis, sc. de corde, de capite, & manibus, & de partibus carnis; sed istæ omnes partes fuerunt unitæ immediatè, & per se; ergo & capilli &c.

Resp. neg. maj. Nam Scotus ponit duas classes partium, sc. partes principales corporis, *quæ concurrunt ad perfectionem hominis, ut cor, caput &c.* Et certè numquam credam, quòd in illa classe posuerit Scotus ungues, capillos &c. sed de istis ibi loquitur, ut ostendat eas excipi ab illo axiomate Damasceni: quia cùm scinduntur, cessant uniri, & in tali casu dimissæ sunt à verbo, non autem caput, nec brachia, nec cor; alioqui dici posset etiam quoad partes illas principales falsum esse axioma ex Scoto, quod nequidem somniavit, imò expresè dicit contrarium: *Principales partes semper fuerunt unitæ*; ergo aliter loquitur de capillis &c. quàm de capite &c. Et censet, illas minùs principales non fuisse semper unitas, bene verò principales; quod miror P. Mastrium non concessisse P. Vulpio, cum quo sentit etiam noster Laurea.

Inst. Scotus docet eas partes fuisse dimissas; ergo fue-

fuerunt assumptæ, & unitæ; & quidem hoc dicit, ut excipiat eas ab illa regula Damasceni.

Resp. dist. cons. Assumptæ mediatè, & per unionem secundariam, con. per se, & immediatè, & primariò, neg. cons. Nam, ut dicantur dimissæ, sufficit, ut fuerint aliquo modo unitæ, & assumptæ; non autem est necesse, ut fuerint unitæ per se, sicut illæ partes principales; sicut dimittebat sputum, sudores, & alia excrementa, quæ tamen nullus dicet fuisse unita per se, & immediatè.

Inst. cum Mastrio; capilli, ungues &c. pertinent ad integritatem, & perfectionem hominis; ergo &c.

Resp. dist. ant. Ad perfectionem secundariam; & accidentalem, con. ad substantialem, & primariam, neg. ant. quoad illam partem; quoad vitam autem, id concedo de dentibus, sed non de aliis, ut dictum est in Philosophia; sed neg. cons. quoad hoc; nam de particulis illis sufficit, quòd uniantur mediatè ratione totius, & partium principalium.

Objic. 2. Sudor, & lacrymæ fuerunt immediatè unita Verbo, ergo & à fortiori dentes: nam istæ partes sunt notabiliores, & magis permanentes, & solidæ. Prob. ant. Nam exprimebantur ex principalioribus; ergo simul cum illis uniebantur.

Resp. neg. ant. & dist. prob. exprimebantur ut excrementa, con. ut partes substantiales, neg. ant. non enim sunt de integritate substantiali corporis.

Inst. Si haberemus ista, vel aliquod istorum, adorarentur; sed hoc dici non posset, nisi fuissent unita Verbo; ille enim cultus non debetur, nisi Deo, & pertinentibus ad ipsum per aliquam unionem; ergo fuerunt unita. Prob. ant. Nam illa omnia fuerunt intimiora, quàm Crux, clavi, linteamina, & alia prorsus extrinseca, quæ adorantur; ergo &c.

Resp. dist. min. Nisi fuissent unita, vel pertinentia aliquo modo, con. unita immediatè, & per se, & unione particulari, neg. min. Nam ad talem eis cultum exhibendum, & quidem relativè, sufficit qualiscumque unio, vel contactus, vel pertinentia, ut patet de Cruce, & similibus instrumentis passionis, & quæ propius contigerunt corpus Christi. De sanguine autem major est ratio, quia pertinet ad constitutionem substãtialem corporis, ut animetur, & vivat.

Inst.

Inst. In sputo, & saliva Christi erat virtus divina Verbi; ergo & unio. Prob.ant.cœcos illuminabat ea.

Resp.neg.ant. absolutè, nec inde probatur unio vera:nam quando Christus linivit oculos cœci luto facto ex saliva, lutum erat extra ipsum, & tam poterat illuminare cœcum sine luto, quàm cum luto.

Objic.SS. PP. ut Ambros. [1] & Athan. [2] impugnabant hæreticos, qui volebant Deitatem, & carnem esse unicam substantiam, dicentes, quòd si hoc dici posset, etiam diceretur Verbum fuisse conversum in carnem, sanguinem, capillos, ossa &c. ergo putarunt capillos, & similes partes eodem modo fuisse unita Verbo, sicut carnem ipsam; sed caro fuit unita immediatè, ergo & ista.

Resp. neg. ant. non enim hoc dicebant PP. ex propria sententia, sed ex sententia hæreticorum illorum. *Cùm isti dicant, quia Verbum in carnem, capillos, sanguinem, & ossa conversum est*, ait Ambr. & in eodem sensu loquitur Athan. exprobrans illis hanc impietatem, quòd assererent *Verbum in carnem, in ossa, in pilos, imò prorsus in corpus...... abiisse, mutata priori natura*; ergo nihil cogitabant de comparatione partium illarum quoad unionem.

Pro coronide, observa Thomistas, ut probent sanguinem fuisse immediatè unitum, & assumptum, illum distinguere in viventibus; unum *verum*, & *proprium*, qui habet veram formam sanguinis, & dicitur absolutè, & simpliciter *sanguis*, seu *sanguis vitalis*, & istum dicunt verè, & immediatè unitum Verbo, alium, quem vocant *nutrimentalem*, qui sc. nondum habet talem formam: sed est in via ad illam; & est vel in principio transmutationis, vel in progressu, in quo incipit rubescere; iste nondum est animatus, sicut ille primus, & dicitur *sanguis nutrimentalis*. Primum dicunt animatum, & unitum Verbo, non autem secundum. Hæc notasse sufficiat; nos, qui nullum sanguinem putamus vivere, hanc distinctionem non curamus.

QUÆ-

[1] *Incar.6.* [2] *Ep.Epict.*

QUÆSTIO X.

Iterum de subjecto unionis. An Verbum de facto assumpserit solam humanitatem sine subsistentia; an verò hominem, seu naturam subsistentem, & personatam, aut saltem an potuerit id fieri? Et an eadem persona posset assumere duas humanitates?

JAm pro 1. p. soluta est quæst. quando diximus, hanc unionem factam fuisse in Verbo, seu in persona, non in natura, ita ut ex illa unione constituatur Christus constans ex duabus naturis distinctissimis & impermixtis, divina sc. & humana, in unitatem perfectissimam personæ, quæ est Verbum divinum. Et sic patet, quòd de facto ista unio subjectatur in sola natura humana sine personalitate creata, sed subsistit in sola persona divina, nec id vacat repetere. Ideò de possibilitate sola restat agendum.

Quærimus ergo 1. An sola natura creata suppositata potuerit uniri hypostaticè Verbo, vel alteri personæ divinæ. 2. An duæ, vel plures humanitates completæ, & singulares possint hypostaticè uniri eidem personæ divinæ Ut autem hæc meliùs capiantur, juvabit videre in metaphysica, quæ diximus de subsistentia, & personalitate: quid importet supra naturam singularem, completam, & in quo consistat?

CONCLUSIO I.

N*Atura personata personalitate creata non potuit uniri hypostaticè Verbo, vel alteri personæ divinæ, saltem retenta propria illa personalitate.*

Prob. ex Scoto, [1] *quia cum sit contradictio, naturam actualiter dependere ad personam extrinsecam, & non dependere; naturam autem aliquam assumi, est ipsam actualiter dependere hac dependentia speciali, contradictio est, ipsam assumi, & habere personalitatem propriam*, &c.

Prob. 2. ex eodem. Implicat aliquam naturam dependere, & non dependere à supposito alieno; sed illa

[1] 3. *d*. 5. *q*. 2. ς. *n*. 4.

illa natura, quæ uniretur Verbo hypoftaticè cum propria fua perfonalitate creata, dependeret, & non dependeret à fuppofito alieno; ergo talis unio implicat contradictionem. Prob.min.1. dependeret à fuppofito Verbi: nam illi uniretur hypoftaticè; quod nihil eft aliud, quàm fic dependere. 2. non dependeret, quia ex Metaphyfica fubfiftere, feu perfonari, eft exiftere incommunicabiliter, & per fe, feu independenter ab alieno fuppofito; fed illa humanitas effet ita de fe perfonata; ergo non dependeret, nec dependere poffet à fuppofito Verbi. Min. fupponitur; maj prob. ex definitione perfonæ; eft enim naturæ intellectualis incommunicabilis exiftentia; ergo perfonari per propriam fuam perfonalitatem eft exiftere per fe, & independenter ab alieno fuppofito, & quidem in ratione fuppofitantis, feu terminantis illam dependentiam. Denique. fubfiftere eft in fe fiftere fine alio; eft ultimò terminari fubftantialiter, & perfonari à Verbo eft in Verbo, & per Verbum fubfiftere, & ultimò terminari, non autem in fe, nec per fe; ergo implicat humanitatem aliquam in fe ipfa perfonari per propriam perfonalitatem, & perfonari, feu fubfiftere in Verbo, feu per Verbum.

Dices: Scotus ipfe non putat hoc argumentum valere in illorum fententia, qui tenent, fubfiftentiam confiftere in formalitate, fen in modo pofitivo, ut Thomiftæ plurimi, & Neoterici; ergo non convincit in omni fententia.

Contra: nam etiam illi, qui tenent fubfiftentiam effe quid pofitivum, nos negant, quin ille modus importet eafdem negationes communicabilitatis, & dependentiæ, in quibus nos ponimus totam ejus effentiam; ergo idem argumentum valet in omni fchola; nam omnes volunt, quòd fubfiftere eft in fe fiftere, & non ad aliud pendere, vel tendere.

Certè, in fententia noftra de negatione, multò efficacior, & clarior eft implicantia; nam petitur ex formali ratione fubfiftentiæ creatæ: apud alios verò petitur ex proprietate modi pofitivi, in quo ponunt fuam fubfiftentiam, & ut monet Scotus, videant ifti, quomodo falvent illam impoffibilitatem, quam nobifcum admittunt.

Prob.3. Nam fi humanitas fuiffet afsũptibilis cum pro-

propria personalitate de facto sic fuisset assumpta; id enim convenientius fuisset, quàm illam sumere spoliatam ulla sua proprietate; & de facto Verbum in homine assumpsit omne id, quod decuit; sed conf. est falsum in fide, qua docemur contra Nestorium unicam in Christo esse personam, & humanitatem in solo Verbo subsistere; ergo &c.

Confir. nam si hoc fieri posset, non habuissent Patres tantum fundamentum damnandi Nestorium, qui duas in Christo personas asserebat.

Dixi in concl. *saltem retenta illa propria personalitate*. Non enim video implicantiam, quin potuisset, aut posset Deus velle hominem jam in se subsistentem, & personatum uniri alicui personæ divinæ, amittendo propriam personalitatem, quam habet; & ita potuisset fieri in Christo. Ratio est, quia non minùs est possibile Deo spoliare naturam personalitate, quam habet, quàm impedire, ne habeat, quando producitur completa in omni substantiali, & specifica, & singulari integritate; sed istud potuit impedire, & de facto impedivit; ergo & illud facere potuisset, sc. separare subsistentiam creatam à natura jam personata.

Objic. 1. Omnis creatura est in potentia obedientiali absoluta, & omnimoda ad Deum; sed humanitas cum sua personalitate est creatura; ergo est in illa obedientia; ergo Deus potest velle, ut humanitas aliqua cum sua personalitate uniatur personæ divinæ, & per utramque subsistat.

Resp. dist. maj. In his, quæ non implicant contradictionem, con. in his, quæ sic implicant, neg. maj. & conf. nam hæc unio implicat contradictionem, ut patet, & sicut implicat esse hominem, & non rationalem, vel risibilem, ita implicat subsistere, & non subsistere in Verbo in ratione suppositantis.

Objic. 2. Non magis implicat personam sic uniri Verbo, quàm naturam non personatam: sed ista potest sic uniri; ergo & illa. Prob. maj. tam persona debet posse curari, quàm natura; sed hæc debet posse assumi, ut curetur; ergo & persona.

Resp. neg. 1. maj. & 2. min. Nam, ut dictum est, unio naturæ, seu incarnatio non fuit necessaria ad redemptionem absolutè, & simpliciter, sed tantùm

secun-

secundum quid. Et si natura non potuisset curari, nisi fuisset unita cum sua personalitate, non potuisset curari. Sed re vera cùm personalitas sit pura negatio, & non ens; ita & in se non est curabilis, sed in natura, cujus est.

Objic. 3. Non implicat unio hypostatica unius personæ humanæ, seu unius hominis cum alio; ergo nec unius personæ humanæ cum Verbo.

Resp. neg. ant. vel sic dist. unius hominis cum alio, unione morali, quæ non faciat, ut sint unus realiter, & physicè homo, con. unione reali, & physica, quæ faciat, ut sint una realiter persona, neg. ant. Nestorius non negabat unionem moralem in Christo, quæ non impediret dualitatem physicam personarum hominis, & Verbi; sed tam ipse, quàm nos, negasset unionem, qua fieret unica physicè persona ex duabus personis.

Objic. denique: Verbum assumpsit humanitatem essentialiter completam, & singularem; ergo & personatam. Prob. conf. Nam talis natura per singularitatem fiebat incommunicabilis; ergo & personata.

Resp. neg. conf. & dist. ant. prob. Incommunicabilis pluribus inferioribus naturis, quarum quælibet sit ipsa, con. incommunicabilis alteri, ut supposito, per quod subsistat, & ultimatè compleatur, seu terminetur, neg. ant. primam incommunicabilitatem natura specifica accipit ab individuatione; secundam à personalitate propria, vel aliena; & talem habet humanitas Christi à Verbo, quam non habet à se.

CONCLUSIO II.

H*Umanitas posset uniri tribus personis divinis mediante subsistentia absoluta.* Est Scotistarum, & Thomistarum.

Prob. ex Scoto. [1] *Potest intelligi primus terminus istius unionis esse persona, aut essentia subsistens communis tribus. Primo modo non videtur, quod una natura possit simul assumi à tribus personis &c. Si vero intelligatur 2. modo, quòd primus terminus unionis sit ipsa natura in tribus per se subsistens, videtur possibile, quòd una natura assumatur à tribus, quasi mediante una essentia existente in tribus.* Suppono autem ex tra-

[1] *3. d. 1. q. 2. A. & B. n. 6. & 7.*

tractatu de Trinitate, dari talem subsistentiam absolutam, & tres relativas.

Prob. 2. ex eodem. Nam in hoc nulla apparet repugnantia; ergo non debet dici impossibile. Prob. ant. 1. solutione objectionum. 2. quia essentia ita subsistens, est in se omnino independens, & infinita; ergo nihil impedit, quin possit terminare dependentiam alterius naturæ finitæ, æque ac ulla alia persona divina; nec ulla ratio disparitatis afferri potest.

Confir. Nam si persona aliqua, v. g. Verbum, potest complere, & ultimò terminare talem dependentiam naturæ; ergo à fortiori poterit essentia per subsistentiam absolutam. Prob. conf. nam essentia sic subsistens est in se absolutissimè infinita; subsistentia autem relativa, seu persona de se formaliter, & præcisè ab essentia non est quanta positivè; ergo illa multò magis potest perficere, & ultimò complere naturam aliquam creatam, quàm persona ulla divina.

Loquor autem de possibili; nam de facto diximus suprà, quòd unio ista terminatur ad solam subsistentiam relativam Verbi; alioqui Verbum non potiùs diceretur unitum, quàm Pater, aut Spiritus sanctus.

Prob. 2. p. 1. ex D. Anselmo. [1] *Plures personæ nequeunt unum, eumdemque hominem assumere in unitatem personæ; quare in una persona tantùm hoc fieri necesse est*; & alibi: *Filio incarnato non est necesse alias quoque personas incarnari, sed impossibile*; ergo ex Anselmo, non potest natura creata immediatè uniri tribus personis divinis.

Prob. 2. ex Scoto. [2] Non potest idem effectus pendere à duabus causis totalibus, & adæquatis; ergo nec eadem natura à tribus personis divinis, ita ut à singulis non aliter, nec plus dependeret, quàm ab unica; & sicut jam de facto dependet; terminatur à Verbo. ant. supponitur probatum ex Physica. Prob. conf. nam singulæ personæ complerent, & terminarent dependentiam naturæ illius non plus, nec minùs, quàm unica, v. g. Verbum; sed unica, seu Verbum terminat totaliter dependentiam humanitatis; ergo ita esset de pluribus; & sic dependentia, unio, & relatio

[1] *2. cur. Deus ho. c. 9. Incar. c. 4.*
[2] *Ibid.*

tio illa dependeret à pluribus terminis, seu causis totalibus, & adæquatis.

Prob. 3. Nam si humanitas posset immediatè uniri tribus personis, posset etiam uniri Verbo cum sua propria personalitate; sed hoc implicat, ut probatum est; ergo & illud. Prob. maj. nam ideò non potest assumi cum propria personalitate, quia per istam esset, & non esset de se personata; esset, & non esset incommunicabilis; sed idem esset in casu immediatæ unionis cum tribus; ergo &c. Prob. min. nam ut personata est unita, & uni deberet fieri incommunicabilis, & ut unita aliis esset illis communicabilis, & communicata; ergo esset, & non esset personata per illas.

Objic. 1. contra 1.p. rationes, quibus impugnatur subsistentia absoluta, & communis in essentia, & distincta formaliter à relativis: sed solutæ sunt in tract. cit. de Trinit. nec placet repetere.

Objic. 2. ex Scoto. [1] Ideò hæc unio terminatur ad personam, & non ad essentiam, quia illa est incommunicabilis, non ista; ergo natura creata non potest sic uniri essentiæ divinæ per subsistentiam absolutam.

Resp. neg. cons. quia Scotus hoc dicit, non ut probet impossibilitatem talis unionis, sed tantùm ut neget id ita factum; quia sic non potiùs diceretur Verbum esse incarnatum, quàm Patrem, aut Spiritum S.

Inst. ex eodem, [2] humanitas non potest existere per existentiam Verbi; ergo nec subsistere per subsistentiam absolutam, seu essentialem. Prob. cons. nam ista subsistentia non distinguitur ab existentia; ergo humanitas non posset subsistere per subsistentiam absolutam, quin existeret per existentiam absolutam essentiæ divinæ.

Resp. neg. cons. utramque, quia natura præsupponitur existere per propriam existentiam, quando assumitur, & unitur; non enim potest uniri, quod non est; seu prius est esse, quàm uniri. Hæc etiam subsistentia dat supra existentiam quandam independentiam, ut per se existentiam independentem ab omni complemento extra se, & à se realiter distincto, quales non sunt personæ tres, in quibus subsistit relativè.

Objic. 3. Concilia, & Patres non agnoscunt aliam unio-

[1] *3.d.1.q.1.* [2] *d.6.q.1.*

unionem creaturæ cum Deo, quàm in essentia, vel persona; sed unio ad subsistentiam absolutam ad neutram pertinet; ergo ista non placet Ecclesiæ: min. patet; nam hæc unio terminaretur ad subsistentiam absolutam, ut distinctam formaliter ab essentia, & personis; prob.maj. nam in Conc. Tolet. 1. dicitur. *Solus filius formam servi accepit in singularitate personæ, non in unitate divinæ naturæ; in id, quod proprium est filio, non quod commune Trinitati.* Et S. Anselmus dicit *Verbum non assumpsisse hominem in unitatem naturæ, sed in unitatem personæ*; ergo non nisi duas uniones agnoscunt.

Resp. neg. maj. & conf. prob. Nam ex eo, quòd non loquantur nisi de illis duabus unionibus, de quibus agebatur, non sequitur, quin aliæ sint possibiles, de quibus coram eis non erat quæstio; agebant cum Eutychianis, qui volebant unionem esse factam in natura, ut diximus, & cum Nestorianis, qui negabant unionem in persona.

Inst. ex tali unione resultaret unitas naturæ, vel personæ; sed neutrum dici potest; ergo non est possibilis unio in illa subsistentia absoluta; maj. patet; nam illud compositum esset quid unum singulare, & per consequens unum in natura, vel in persona. Prob. min. 1. non in natura, quia ex natura divina, & humana non potest fieri unica. 2. non in persona, quia in extremis unitis non esset formaliter ulla personalitas.

Resp. neg. maj. & dist. rationem ejus; esset quid unum in ratione naturarum, quarum una dependeret, & terminaretur per aliam, con. in ratione unius suppositi, seu personæ, neg. ant. nam nihil aliud inde resultat, quàm unio, & communicatio quædam duarum naturarum sine compositione, quatenus natura divina per illam subsistentiam absolutam terminaret dependentiam, & unionem, ratione cujus non egeret compleri, & terminari per quidquam aliud extra illam, quia illa mediante subsisteret, & personaretur per unam ex personis divinis ipsi realiter identificatis; sicut essentia ipsa divina per subsistentiam absolutam sic completur in se, ut non egeat ullo complemento extra se, nec per quidquam realiter à se distinctum.

Inst.

Inst. 2. quia unio hypostatica facta est in persona, ex ipsa resultat unitas personæ in duabus naturis; ergo deberet resultare unitas naturæ ex ista unione, quia fieret in naturis, seu de natura humana ad divinam.

Resp. dist. conf. Unitas naturæ immediata, & quoad subsistentiam absolutam, qualis est possibilis, con. unitas suppositi, vel compositionis, vel confusionis, vel conversionis unius in aliam, neg. conf. quia hæc non est possibilis inter illas naturas. Resultaret ergo unitas subsistentiæ naturalis, qua fieret, ut utraque natura non egeret subsistere, & compleri per quidquam extraneum essentiæ divinæ, & illi subsistentiæ absolutæ, in qua immediatè fieret illa unio, sed ista subsistentia mediante natura utraque personaretur ultimò per personam divinam, ad quam eadem unio terminaretur, & ultimatè.

Igitur talis unio non esset immediatè hypostatica, sed quasi naturalis, quatenus fieret immediatè inter naturas; sed mediatè esset hypostatica, quia ultimatè, & mediante natura, & subsistentia absoluta naturæ divinæ terminaretur ad unam personam divinam; quandoquidem humana non posset personari per omnes tres, sicut divina, ut dictum est, & magis dicetur.

Objic. 4. Humanitas cum illa unione ad subsistentiam absolutam haberet propriam personalitatem; sed per nos hoc est impossibile; ergo & illud. Prob. maj. nam ista unio non faceret, ut humanitas esset personata, seu existens incommunicabiliter, seu illi non conferret totum, quod habere debet à propria personalitate: ergo non impediret resultantiam hujus hypostasis in humanitate.

Resp. neg. maj. & dist. ant. prob. non faceret, ut esset personata immediatè, con. mediatè, neg. ant. & conf. Nam, ut dicebamus, hoc ipso, quòd per hanc unionem humanitas dependeret immediatè ad subsistentiam communem, hæc dependentia terminaretur mediatè ad unam personam, per quam suppleretur totum officium propriæ hypostasis.

Inst. ergo ultimò personaretur, & uniretur tribus personis divinis æquè primò, & æquè mediatè; sed hoc est cōtra nos: ergo, &c. prob. maj. quia tres personæ

æquè

æquè primò identificantur essentiæ, & subsistentiæ absolutæ, & non esset potior ratio de una, quàm de alia; ergo &c.

Resp. neg. maj. seu subs. & cons. prob. Nám vel delectus, & determinatio personæ sic uniendæ penderet à voluntate Dei, quæ liberè agit ad extra; vel quia datur ordo originis inter illas personas, uniretur primæ, vel tertiæ, & ubi semel esset unita uni, fieret per illam incommunicabilis aliis.

Objic. 5. Hæc subsistentia esset perfectio in Deo; quia omnis entitas absoluta, & positiva in Deo est perfectio; sed nulla perfectio absoluta Dei potest sic uniri creaturæ, vel terminare immediatè ejus unionem; ergo nec illa: prob. min. alioqui enim idem diceretur possibile de sapientia potentia, &c. sed hæc non sunt sic unibilia, nec communicabilia; ergo &c.

Resp. neg. min. & maj. prob. & ratio est, quia Dei perfectiones attributales, ut sapientia &c. communicantur creaturis non per modum termini sustentantis, sed per modum qualitatum, seu formarum; & hæc communicatio, & unio repugnant entitatibus divinis, & infinitis.

Objic denique. Quod est communicabile, non potest terminare, & sustentare naturam nec propriam, nec alienam; sed subsistentia absoluta essentiæ Dei non est incommunicabilis; nam communicatur tribus personis; ergo &c.

Resp. dist. maj. communicabile alteri distincto, ut ab eo perficiatur, & compleatur, con. alicui distincto, quod compleat, neg. maj. & consf. hæc subsistentia, ut sæpiùs dixi, est incommunicabilis omni entitati creatæ, & distinctæ realiter ab essentia, & non communicatur rebus extraneis, nisi ut terminet, & compleat eas.

Inst. Si terminaret, & compleret humanitatem illam, non posset ulteriùs communicari, sustentari, & personari: sed conf. est falsum, & contra nos, nam personatur per unionem ulteriorem ad personas; ergo &c.

Resp. dist. maj. Si terminaret ultimatè, con. si non ultimatè, neg. maj. & min. ultimata enim terminatio pertinet ad personas.

CON-

CONCLUSIO III.

H*Umanitas, seu natura creata non potest uniri immediatè tribus personis divinis.* Est communis.

Prob. 1. ex Scoto cit. [1] ubi ait. *Non videtur, quòd una natura possit simul uniri tribus personis;* loquitur de divinis.

Prob. 2. ex Anselmo: [2] *Plures personæ nequeunt unum, eumdemque hominem assumere in unitatem personæ; quare ex una persona tantùm hoc fieri necesse est;* & alibi dicit. [3] *Filio incarnato non est necesse alias quoque personas incarnari, sed impossibile.* Quid clarius?

Prob. 3. cum Doctore; non potest idem effectus pendere à duabus causis totalibus, ut patet ex physica; ergo nec natura uniri, & pendere à pluribus personis, à quibus singulis totaliter sustentetur: sed si natura immediatè uniretur tribus personis divinis, penderet simul à tribus personis, à quibus singulis ultimò terminaretur, & sustentaretur; ergo talis unio est impossibilis. Prob. subsumpt. singulæ personæ darent illi naturæ esse personale, seu existere incommunicabiliter; sed talis personalitas, seu talis existentia est effectus totalis unionis hypostaticæ; ergo singulæ personæ totaliter sustentarent, & ultimò complerent illam naturam, maj. patet ex metaphysica, nam totus effectus personalitatis, est ultimò complere, & terminare naturam; & dare illi existentiam incommunicabilem. Prob. etiam min. nam unio personalis, seu hypostatica nihil aliud præstat, nec plus, aut minus præstare potest, quàm personare, seu ultimò terminare, alioqui non esset hypostatica, nec personalis.

Hinc evanescit illorum effugium, qui putant tres personas illas posse attemperare suum concursum ad sustentationem, ita ut nulla sit causa, seu terminus totalis suæ sustentationis: nam si singulæ non personent totaliter, & ultimatè, nulla dici poterit verè, & formaliter personare; quia formalis personatio consistit in ultima terminatione, qua natura redditur prorsus incommunicabilis.

Prob. 3. ex eodem, nam unibilitas hypostatica plu-

[1] *Ibid.* [2] *lib. cur Deus ho. c. 9.* [3] *de Incar. c. 4.*

ribus perſonis ſimul, arguit infinitatem; ergo non poteſt competere naturæ creatæ, ex dictis de Trinitate; nam ex eo, quod eadem eſſentia divina ſine ſui multiplicatione, aut diviſione ſit perfectè una in tribus perſonis, arguitur ejus infinitas; ſed idem fieret de illa natura creata, ſi uniretur, & eſſet ſimul in iiſdem tribus perſonis; ergo &c.

Confir. Nam ſi una forma poſſet ſimul informare, & perficere plures materias, argueretur infinitas ejus, quia ſicut poſſet perficere duas, vel 20. aut centum, ita & infinitas; ergo idem, & eodem modo diceretur de illa natura, ſi poſſet uniri pluribus perſonis; natura enim ſe habet ut forma in ſuppoſito.

Prob.4. Natura creata non poteſt uniri perſonæ divinæ retenta propria perſonalitate, ut patet ex 1. concl. ergo neque pluribus perſonis. Prob. conſ. quia per unionem ad Verbum natura humana Chriſti non minùs terminatur, & completur ultimatè, & incommunicabiliter, quàm fieret per propriam ſubſiſtentiam creatam: ſed iſte effectus incommunicabilitatis reddit impoſſibilem unionem hypoſtaticam perſonæ creatæ cum divina; ergo idem eſſet, & quidem à fortiori, hoc ipſo quòd perſonaretur à Verbo, ſc. non poſſet ulterius communicari, & perſonari à Patre, vel Spiritu S.

Nec dicas diſparitatem eſſe, quia perſonalitas creata negat perſonalitatem in alio, non autem perſonalitas Verbi, quæ jam eſt in alio; nam hoc gratis, & fruſtra omninò dicitur: quia natura non minus eſt perſonata per unionem ad Verbum, quàm per unionem ad ſuam perſonalitatem creatam; ergo non minùs ultimò completur, & terminatur incommunicabiliter per ſubſiſtentiam Verbi, quàm per propriam. Nam effectus, ſeu ratio formalis perſonationis eſt illa ultima terminatio; ita ut, ſicut propria perſonatio facit, ut natura incommunicabiliter ſubſiſtat in ſe, ita perſonalitas Verbi vel in quovis alio facit, ut incommunicabiliter ſubſiſtat in illo.

Objic. 1. Perſonæ divinæ non ſe excludunt ab eadem eſſentia increata; ergo nec ſe excluderent ab eadem creata; ergo poſſent eam aſſumere; eſt enim par ratio.

Reſp. neg. conſ. & paritatem; nam 1. natura div na

est infinita, & sic communicari potest pluribus personis sine sui divisione; non sic humana, quæ est finita. 2. Divina non distinguitur realiter ab illis personis; humana distinguitur realiter tum à Verbo, tum à propria subsistentia. 3. divina per se subsistit, & potiùs communicat suum esse personis, quàm ab eis recipiat; non ita est de humana respectu Verbi, à quo dependet in subsistendo, & operando.

Objic. 2. Humanitas indifferens est ad unionem cum quacumque personarum; ergo potest uniri tribus tam simul, quàm divisivè. Prob. conf. nam potest Deus eam applicare simul tribus, & nolle eam conservare sine unione, & dependentia ad omnes simul; & in illo casu non esset potior ratio, cur uniretur, & dependeret ab una, quàm ab alia; ergo &c.

Resp. neg. conf. & ant. prob. nam Deus velle non potest objectum impossibile, qualis est illa applicatio, & unio propter rationes implicantiæ allatas.

Inst. Unio naturæ ad unam non tolleret potentiam obedientialem ad alias; ergo posset obedire, & uniri omnibus. Probat. conf. per potentiam obedientialem poterat uniri Patri, sicut unita est filio; at per unionem filii non tollitur illa potentia ad Patrem; ergo &c. Prob. min. nam unio hypostatica nihil aufert, vel mutat de intrinsecis essentialibus in natura assumpta; sed illa potentia obedientialis est intrinseca, & essentialis, sicut ratio naturæ; ergo &c.

Resp. dist. 1. ant. & maj. prob. ad alias in sensu diviso, seu ad alias habendas divisivè, conc. simul, & copulativè, neg. ant. & maj. nam quia natura creata est essentialiter finita, non est in potentia obedientiali ad plures uniones personarum simul, & copulativè habendarum, potentia verò ad illas habendas divisivè semper remanet.

Inst. 2. Illa incommunicabilitas personalitatis est de ratione personæ ut sic, vel personæ tantum creatæ: non 1. alioquin essentia divina in persona Patris non communicaretur filio, seu personæ filii, quod falsum est, & hæreticum: non 2. alioqui personalitas Verbi, quæ est divina, non impediret communicationem, & unionem cum persona Patris, & Spiritus sancti; ergo nihil implicat eandem naturam uniri tribus personis.

Resp. Esse de ratione personæ, ut sic; & neg. primam prob. nam, ut diximus, essentia divina, cùm sit infinita, potest communicari pluribus personis sine sui divisione; & hoc non ratione personalitatis, sed infinitatis suæ; quod dici non potest de natura creata, & finita; sic incommunicabilitas communis est personæ creatæ, & increatæ, quantum est de ratione personæ.

Objic. 3. Si repugnaret, plures personas simul terminare unionem unius naturæ; id veniret, vel ex ipsa natura, vel ex ipsis personis: sed neutrum dici potest; ergo &c. Prob. min. 1. non ex ipsa natura; hoc enim est illi indifferens terminari ab una, vel à pluribus, ut patet in natura divina; & natura creata semper est in potentia obedientiali ad Dei voluntatem. 2. non ex personis; quia personæ divinæ non sibi repugnant in eadem essentia.

Resp. neg. min. totam; nam repugnat utrinque. 1. ex natura creata propter suam finitatem, ratione cujus sufficienter terminatur per unam personalitatem. 2. ex parte personæ, quæ ex sua formalitate, seu ratione formali importat incommunicabilitatem totalem, & ultimatam terminationem naturæ singularis completæ.

Objic. 4. Idem numero accidens potest poni in pluribus subjectis, & idem corpus in pluribus locis, & plura corpora in eodem loco, &c. ergo & eadem natura in pluribus personis, ant. patet ex physica; conf. verò prob. quia non est major ratio, & difficultas in personatione, quàm in subjectatione, vel locatione.

Resp. neg. conf. & ratio disparitatis est, quia accidens est in pluribus subjectis, & corpus in pluribus locis vel inadæquatis, sicut anima in pluribus corporis partibus; vel subjectis, & locis adæquatis per replicationem formæ, aut corporis; & sic in illis casibus non currit implicantia dependentiæ unius rei à pluribus causis totalibus, & adæquatis, ut diximus in physica; nam sic locatum, & accidens est virtualiter, seu æquivalenter multiplex quoad præsentias, quarum una non excludit aliam.

CON-

CONCLUSIO IV.

N*On implicat plures naturas creatas uniri hypostaticè eidem personæ divinæ*. Est communior.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Nam cùm aliqua natura possit habere dependentiam ejusdem rationis cum ista, & etiam cum ista; quia non est repugnantia respectu naturarum; actualis enim dependentia unius naturæ non repugnat dependentiæ alterius naturæ; nec est repugnantia ex parte Verbi; quia per hoc non ponerentur in eo, nisi plures relationes rationis, vel nulla relatio rationis; sed tantùm, quòd terminet plures relationes ad ipsum .... nulla est igitur causa impossibilitatis, vel incompossibilitatis assumptionis alterius naturæ, etiam ista natura manente unita.*

Prob. 2. ex eodem; nam hoc non repugnat, nec ex parte Verbi, nec ex parte naturarum; ergo &c. Prob. ant. 1. non ex parte Verbi; quia unio hypostatica naturæ ad Verbum non dicit in eo, nisi puram terminationem relationis dependentiæ; sed eadem persona potest esse terminus plurium relationum ejusdem, vel diversi generis; ergo à fortiori Verbum Divinum poterit terminare plures uniones hypostaticas: maj. patet ex dictis; min. prob. nam Deus, & tres personæ divinæ terminant infinitas relationes creaturarum; ergo &c. 2. non ex parte naturarum; nam omnes naturæ creatæ sunt æqualiter in potentia obedientiali, & unius dependentia, & potentia non excludit aliam; ergo æquè sunt unibiles Verbo, & quidem simul.

Confir. Nulla enim potest assignari repugnantia, seu implicantia ex alterutra parte; ut patebit solutione objectionum; ergo &c.

Objic. 1. Si Verbum assumeret duas, aut plures humanitates, esset, & non esset duo homines; sed cons. implicat contradictionem; ergo &c. Prob. maj. 1. haberet plures humanitates; ergo esset plures homines. 2. esset unica persona; ergo non esset plures homines.

Resp. neg. maj. & cons. prob. quoad 2. p. nam esset eadem persona, idem suppositum in pluribus naturis; esset unus homo in pluribus humanitatibus, sic-

[1] 3. d. 1. q. 3. A. n. 2.

ut est unus Deus in tribus personis. Igitur Verbum in hoc casu non diceretur nec unus, nec duo homines, sed unum suppositum in duabus, vel pluribus humanitatibus; sicut Christus dicitur de facto una persona in natura divina, & humana, & homo Deus. Generaliter autem juxta regulas bonæ Logices, concreta accidentalia enuntiantur pluraliter, aut singulariter secundum pluralitatem, aut singularitatem subjectorum; quia subjecta in illis principaliter, & directè importantur; at in concretis substantivis attenditur unitas, vel pluralitas tam subjecti, quàm formæ, quia per illa importatur directè, & principaliter utrumque. Ita in proposito, quia humanitas sola multiplicatur, non verò suppositum, illud compositum non posset dici duo homines, sed unus homo; imò eò magis quia in hac propositione, *homo*, dicitur quasi adjectivè, & eò minùs deberet prædicari pluraliter propter unitatem suppositi.

Objic. 2. Si hoc esset possibile de duabus naturis ejusdem speciei, esset etiam possibile de duabus diversæ speciei, verbi gratia de igne, & aqua, sed hoc est absurdum; ergo &c. Prob. min. nam sic calor, & frigus in summo essent simul, & de se mutuò prædicarentur, sicut dicitur in Christo, *homo est Deus*, & *Deus est homo*; sed hæc sunt contraria, & incompatibilia; ergo &c.

Resp. neg. min. utramque, vel dist. 2. sunt contraria, & incompatibilia in eodem subjecto, & quidem naturaliter, con. in eodem supposito, neg. min. & conf. nam illa unio, & simultas inter ignem, & aquam in eodem supposito non magis repugnat, nec majorem habet contrarietatem, quàm Deitas, & humanitas, quæ infinitè distant quoad essentiam, & uniuntur in Christo.

Objic. 3. Si Verbum sumeret duas humanitates, essent ibi duo individua; ergo & duo homines dicendi essent: patet ant. nam illæ essent singulares, & completæ solo numero differentes; prob. conf. concretum, & abstractum formaliter sunt idem ex Scoto; sed ibi essent duo concreta individua; ergo & duo homines.

Resp. neg. conf. & min. prob. Nam licèt ibi essent duæ humanitates, non tamen duo individua concreta,

ta, sed unum; quia esset unum suppositum habens duas humanitates.

QUÆSTIO XI.

Utrum natura creata possit uniri hypostaticè alteri supposito creato.

ALii communiter proponunt sic quæstionem: Utrum suppositum creatum possit assumere, seu sustentare aliam naturam creatam, seu terminare ejus dependentiam; nobis autem perinde est, quomodo proponatur, modò sensus sit idem; & hocquæritur de potentia ordinaria, vel absoluta: hujus autem quæstionis utilitas est, ut meliùs intelligatur hoc mysterium, & quid præstet hypostatica unio humanitatis cum Verbo.

CONCLUSIO.

NOn *implicat naturam creatam de potentia Dei absoluta uniri hypostaticè alteri supposito creato ipsam sustentante formaliter, seu terminativè.*

Prob.1. ex Scoto, [1] qui licèt videatur problematicus, tamen in hanc partem magis inclinat; quia inquit, *si nulla ratio impossibilitatis inveniatur, quare suppositum creatum non possit sustentare naturam extraneam; Deo tamen efficiente illam dependentiam in natura sic unita, & sustentata, & in supposito alterius naturæ, non videtur ponendum hoc esse impossibile*: ipse autem solvit rationes impossibilitatis, quæ ab adversariis opponuntur.

Prob.2. Quia in hoc nulla apparet manifestare pugnantia; ergo non debet negari potentiæ divinæ: ant. patebit ex objectionibus Suares, & Vasques, qui fatentur difficile esse probare implicantiam.

Prob.3. positivè: nam 1. natura creata potest uniri hypostaticè personæ divinæ, ergo & creatæ. Prob. cons. nam persona divina, & creata conveniunt in ratione personæ, & formaliter important incommunicabilitatem, *ut quo*. 2. quia non magis repugnat, suppositum creatum dependentiam alterius naturæ

[1] *d.1.q.4.C.n.4.*

creatæ terminare, & illam sic complere, quàm accidens per se subsistere sine subjecto (quippe essentiale est accidenti inhærere) quàm naturæ substantiali non existere per se independenter ab alieno supposito, sed non repugnat accidenti existere per se sine subjecto; ergo nec repugnat istam non subsistere per se, sed existere dependenter ab alieno supposito. Min. patet ex mysterio Eucharistiæ, &c.

Objic. 1. Terminare dependentiam alterius naturæ per unionem hypostaticam, & eam sustentare est perfectio in supposito sustentante; sed hæc perfectio repugnat supposito creato; ergo & hæc unio. Maj. supponitur certa; nam hæc sustentatio humanitatis Christi dicit perfectionem in Verbo, & evidens est, quòd complere, & perficere naturam alienam, est perfectio in perficiente, Prob. min. quia subsistentia creata est finita, etsi posset terminare plures naturas alienas, posset infinitas; ergo ipsamet esset infinita.

Resp. neg. maj. absolutè, & rationem ejus: nam illa terminatio, & completio fit per nudam exhibitionem suppositi terminantis, quæ non est nisi laus, & gloria extrinseca quædam, qualis est aliquo modo in objecto visibili terminante visionem. Aliud est de unione cum Verbo, cujus dignitas divina infinitè dignificat actiones Christi; extrinsecè tamen, quantum est ex ratione personalitatis, & præcisis aliis donis, & principiis intrinsecis operum ejus, ut videbimus.

Objic. 2. Sustentare, & complere naturam alienam, est virtuti infinitæ; ergo id soli personæ divinæ tribui potest; quia illæ solæ sunt infinitæ.

Resp. neg. ant. ut patet ex præcedenti responsione; falsa est etiam ratio consequentis, ut patet ex tract. de Trinit. ubi dictum est, personalitates divinas formaliter, & præcisè ab essentia non esse quantas.

Objic. 3. Suppositum creatum deberet elevari supernaturaliter ad talem terminationem; sed talis elevatio implicat; ergo &c. maj. patet; quia de se id non potest naturaliter. Prob. min. nam Deus non posset elevare suppositum illud, nisi supplendo defectum ejus naturalem in genere causæ materialis, aut formalis; talis enim terminatio non fit in alio genere causæ; sed Deus per se non potest supplere tales cau-

sas;

ſas ; ergo nec ſic elevare ſuppoſitum creatum.

Reſp. neg. 1. & 2. maj. quia totum miraculum in hoc caſu conſiſtit in volitione, qua vellet impedire reſultantiam propriæ perſonalitatis in natura unienda, & iſtam uniri, & pendere ab illo ſuppoſito, & terminari per illud, ita ut hæc non poſſet exiſtere, nec agere niſi dependenter ab illo.

Objic. 4. Modus non modificat, niſi rem, cujus eſt modus, nec negatio afficit niſi ſubjectum, ſeu fundamentum ſuum; ſed apud multos ſubſiſtentia eſt modus, & per nos eſt negatio; ergo non poteſt modificare, aut ſuſtentare naturam alienam.

Reſp. diſt. maj. per efficientiam intrinſecam, & poſitivam, conc. extrinſecè, & per nudam terminationem quaſi extrinſecam; neg. maj. & conſ. nam objectio ſupponit ſubſiſtentiam naturæ aſſumentis aliquid efficere in iſta præter nudam terminationem unionis, & dependentiæ, quod falſum eſt.

Inſt. Natura aſſumens, & ſuſtentans eſſet infinita: conſ. eſt abſurdum, & implicans ſecundum nos. Nam implicat natura creata infinita; ergo &c. Prob. maj. Eò perfectior eſt natura, quò plures alias poteſt ſuſtentare, & complere. Sed iſta poſſet complere infinitas alias; ergo &c. Prob. min. nam ſicut poſſet duas, ita & infinitas.

Reſp. neg. 1. & 2. maj. quia illa terminatio, ſeu completio nihil ponit, nec dicit virtutis in ſuppoſito terminante, ſeu ſuſtentante per modum termini, ut ſæpe dictum eſt, & ideo non eſt major perfectio in ſubſiſtentia terminante, & complente duas, aut centum naturas, quàm unam; quia nihil ad hoc requiritur virtutis, aut efficientiæ. Nec ipſa perſona Verbi formaliter, & præciſè ut terminans humanitatem Chriſti id facit ratione infinitæ virtutis, ſed ex præciſa ratione perſonalitatis, ſecundum quam nullam dicit perfectionem poſitivam diſtinctam ab eſſentiali, ut dicebamus.

Objic. 5. Illa unio non poſſet fieri, niſi per unionem intrinſecam naturæ ad aliud ſuppoſitum, vel per appoſitionem ejus extrinſecam; vel per illapſum ſuppoſiti in hanc naturam; ſed nullum horum dici poteſt; ergo &c. Prob. min. 1. non per unionem intrinſecam, nam ipſum ſuppoſitum non eſt unibile naturæ alienæ,

cum tribuat incommunicabilitatem naturæ, in qua est. 2. non per appositionem extrinsecam: nam per illam non fieret ex illis duabus naturis unum per se, sed unum per accidens. 3. non per illapsum, quia est proprius soli Deo, non autem naturæ ulli creatæ communicari potest; ergo &c.

Resp. neg. maj. est enim insufficiens enumeratio modorum, quibus fieret illa unio: nam, ut diximus, fieret per hoc, quòd Deus de potentia sua absoluta nollet unam naturam in se subsistere, impediendo resultantiam propriæ personalitatis, & volendo, ut hæc dependeret in subsistendo ab alio supposito, quod eo ipso terminaret illam unionem, & dependentiam. Ad hoc autem non intervenit nec intrinseca unio, nec appositio, nec illapsus.

Objic.6. Per nos subsistentia consistit in duplici negatione communicabilitatis actualis, & aptitudinalis; sed illa negatio non potest sustentare aliam naturam; ergo &c. Prob. min. quia sustentatio est quid reale, & positivum; ergo non potest esse à negatione.

Resp. dist. min. non potest sustentare positivè, con. ultimò terminativè, ita ut illa duplex negatio sit ultima conditio, & ratio, per quam natura assumens fit capax sustentandi, & complendi aliam, neg. min. & cons. prob. in eodem sensu. Non enim dicimus, quòd subsistentia in abstracto, & præcisè secundum se fit terminus, *qui*, unionis hypostaticæ cum alieno supposito creato, sed tantum terminus, *quo*, scilicet quatenus ultimò terminando naturam suam, & reddendo illam in se subsistentem, ita ut non indigeat ulteriùs communicari ad sui complementum, fit capax sustentandi aliam naturam non sic terminatam, sed ex Dei providentia privatam propria sua subsistentia, ut ab illo supposito dependeat in esse, & operari.

Inst.1. Per subsistentiam suam suppositum illud fit potiùs incapax aliam sustentandi; ergo &c. Prob. ant. per suã illam subsistentiam fit incommunicabilis alteri naturæ; ergo & impotens sustentandi aliam. Prob. cons. non potest sustentare aliam, nisi huic uniatur: sed non potest huic uniri, nisi cessando esse incommunicabilis, & nisi per communicationem actualem; ergo vel cessat esse suppositum, vel non potest

su-

sustentare. Hic est modus apparentioris difficultatis in sententia ponentium subsistentiam in negativo.

Resp. nego 1. ant. & dist. 2. sit incommunicabilis naturæ alienæ, per quam perficiatur, aut à qua dependeat, con. quam compleat, & terminet, & quæ ab ipsa dependeat in esse, & operari, neg. ant. & cons. & similiter dist. maj. & min. 5. argum. nisi uniatur terminativè, & in ratione perfectivi, conc. maj. & neg. min. in ratione perfectibilis, & dependentis, neg. maj. & cons. igitur quia natura assumens aliam est in se ultimo terminata, ideò non eget terminari; nec dependere potest ab alia, nec illi communicari ex indigentia complementi, sed sit apta complendi, & terminandi aliam cum sua subsistentia, seu incommunicabilitate, quam ideò non amittit in illa unione, sed conservat, & per illam sustentat aliam, quæ per privationem suæ subsistentiæ fit unibilis, & indigens sustentari ab illa: ecce, ni fallor, nodum satis clarè solutum ex mente Scoti, & suorum.

Objic. denique. Natura assumpta, & suppositum assumens, si esset possibile, deberet undequaque compenetrari, & si compenetrarentur tam spiritualiter, quàm corporaliter, non possent quidquam operari, saltem externè; ergo talis unio est impossibilis. Maj. patet; non enim unirentur in unitatem suppositi, nisi se undique tangerent, & sibi per omnia intimè præsentes essent, & applicatæ; denique nisi essent penitùs, & per omnia compenetratæ; sicut Verbum intimè pervadit totam humanitatem Christi. Min. autem prob. nam ut singulæ naturæ sic unitæ possent agere, deberent esse ab invicem disjunctæ, maximè quoad facultates corporeas: alioqui se se mutuo impedirent; ergo &c.

Resp. 1. neg. cons. nam sufficeret nobis possibilitas talis unionis, de qua disputamus; sive autem illæ naturæ sic unitæ possent, aut non possent operari corporaliter, nihil ad nos quoad hoc punctum; sicut corpus Christi in Eucharistia nihil operatur corporaliter.

Resp. 2. neg. 2. p. ant. Nam Deus posset etiam facere per potentiam absolutam, ut ambæ naturæ operarentur verbi gratia sensationes suas, & simul moverentur iisdem motibus; sicut si plura corpora beata

compenetrarentur in eodem loco.

Inst. Si nihil possent agere, nisi miraculosè, frustra esset illa unio, imò & violenta, si verò possent agere suas operationes, essent singulæ personatæ, & subsistentes propriis subsistentiis; sed neutrum dici potest; ergo utrumque absurdum est.

Resp. neg. maj. quoad utramque sequelam. Nam 1. non esset frustra, quia id fieret ad ostensionem potentiæ, & sapientiæ Dei. 2. nec violenta, quia id fieret secundum potentiam obedientialem naturarum. 3. utraque essent suppositata eodem supposito, & ut talis utraque ageret, ut contingit in Christo, ubi humanitas non minus agit cum supposito Verbi, quàm si per propriam subsistentiam existeret.

QUÆSTIO XII.

An quævis natura etiam irrationalis, aut non vivens possit uniri Verbo.

Agimus hìc adhuc de subjecto unionis hypostaticæ, & quærimus, an hæc possit esse, & subjectari in qualibet natura etiam inanimata, sive totali, sive etiam partiali, imò & de accidentali; pro quo

Suppono 1. quòd partes compositi substantialis, ut sunt materia, & forma, seu corpus, & anima, quamvis non sint personabiles, nisi in composito, & unitæ, possunt tamen existere separatæ, etiam materia, saltem supernaturaliter. Nam anima rationalis existit separata naturaliter; & sicut in eo statu existunt separatim, quærimus an sicut tunc habent suam subsistentiam sibi propriam, ita possint uniri Verbo hypostaticè, ita ut in eo subsistant per subsistentiam illius, non quidem personalizantem, sed suppositantem, seu terminantem eorum dependentiam. Idem etiam quærimus de accidente absoluto, saltem in casu, quo conservaretur extra subjectum substantiale, ut accidentia Eucharistica.

Suppono 2. ut aliàs dictum est, quòd accidens habet duos respectus ad subjectum 1. *inhæsionis*, seu informationis, qui respectus est illi essentialis: 2. *sustentationis*; quatenus dependet à subjecto in esse, & con-

ser-

servari; & hi respectus sunt vel *actuales*, quando actu, & de facto accidens subjectum informat, & ab eo sustentatur; vel *aptitudinales*, quatenùs accidens est aptum inhærere, seu informare subjectum, & ab eo sustentari, licèt actu non informet, nec inhæreat, sed existat extra subjectum: hi autem respectus actuales realiter distinguuntur, & sunt separabiles tum ab accidente, tum inter se; nam istud potest existere, & conservari extra subjectum sine actuali informatione, & per consequens sine actuali sustentatione, ut patet in Eucharistia. Imò & fortè posset inhærere, & informare subjectum actualiter, & sustentari, & conservari independenter ab eodem subjecto, quod informat; & in hoc casu quæritur, an in alterutro statu, sc. separationis, aut actualis inhærentiæ, seu informationis, posset uniri Verbo hypostaticè, & per ejus subsistentiam increatam sustentari. His suppositis, pro intelligentia status quæstionis sit

CONCLUSIO I.

Quælibet natura substantialis potest uniri hypostaticè Verbo, seu personæ divinæ ex potentia Dei absoluta. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Quia natura irrationalis non habet entitatem repugnantem tali unioni; nam inquit: *Natura intellectualis est assumptibilis, quia non habet in se entitatem positivam repugnantem isti dependentiæ speciali ad Verbum, sive communicationem ejus Verbo, ut natura communicatur supposito. Quidquid autem est communicabile, est sic assumptibile.... sed natura non intellectualis non habet perfectiorem rationem suppositi, quàm natura intellectualis; ergo, &c. Et Verbum videtur ex parte sua posse istam dependentiam terminare, cùm sit independens in ratione suppositi; & ita potest terminare dependentiam hypostaticam.* Idem docet de natura lapidis, quamvis non eodem modo, quo natura intellectualis, quæ potest personari, non autem natura lapidis.

Prob. 2. ex PP. nam Tertull. [2] docet, quòd *licèt secundum nos dedeceret Deum de vacca, aut lupa, aut de quovis corpore induto prædicare regnum cælorum. si valuiss-*

[1] 3. d. 2. q. 1. C. n. 5. [2] de car. Chr. c. 4.

luisset... sit sanè stultum, si de sensu nostro Deum judicemus; sed tamen circumscriptè, quòd stulta mundi elegit Deus, ut confundat sapientes. Et Greg. Nyssen. contra illos, qui negabant decuisse Deum sumere corpus terrenum, ait: *Non fuisset tolerabilior turpitudo suscipiendo figuram corporis cælestis, quàm terrestris; quia omnis creatura ex æquo distat ab illo, qui est altissimus, & omnia ei æqualiter subjecta sunt, nec terra est remotior à suprema ejus dignitate,* &c. ergo ex PP. non plus dedeceret Verbum, aut aliam personam divinam terminare unionem hypostaticam bruti, vel lapidis, quàm hominis, vel Angeli, &c.

Prob. 3. ratione Scoti; quia in nulla natura substantiali reperitur quidquam positivum repugnans tali unioni; ergo in omnibus est possibilis.

Confir. Nam natura irrationalis, v. gr. leonis, non est magis determinata ad proprium suppositum, nec minùs in potentia obedientiali ad Deum, quàm humana; sed hæc potuit privari propria subsistentia, & uniri Verbo hypostaticè; ergo & posset alia quævis natura animata, aut inanimata. Cætera patebunt ex solutione objectionum.

Objic. 1. Nulla natura irrationalis est personabilis; ergo nec unibilis hypostaticè Verbo. Prob. conf. quia Verbum est persona, non autem est suppositum; ergo non potest dare ulli naturæ, nisi esse persona, non autem esse suppositum, quale est esse omnis alterius creaturæ, excepta rationali.

Resp. neg. conf. utramque; nam personalitas, & suppositalitas non differunt ex se, sed tantùm ratione subjecti; si est in natura irrationali, hæc dicitur suppositum, & subsistentia; si est in natura rationali, dicitur personalitas, & persona.

Objic. 2. Si humanitas uniretur hypostaticè supposito lapidis, illa non diceretur persona; ergo nec lapis dici debet suppositum, si uniatur personæ Verbi, aut hominis. Prob. conf. Ideò illa humanitas non diceretur personata, quia non terminaretur ad personam, sed uniretur puro supposito; ergo nec lapis diceretur suppositum, quia non uniretur supposito, sed personæ, si uniretur Verbo.

Resp. neg. ant. utrumque; nam licèt ratione termini unio lapidis diceretur per denominationem extrinse-

ſecam, & aliquo ſenſu perſonatio; tamen revera, & quoad ſubjectum unionis, & effectum ejus in ſubjecto, diceretur ſuppoſitatio, & ſuppoſitum, & idem eſſet in caſu unionis humanitatis cum ſuppoſito lapidis; quia ſuppoſitum eſt naturæ ſubſtantialis cujuſcumque incommunicabilis exiſtentia; perſona verò, naturæ intellectualis. Unde quia illa humanitas acciperet eſſe incommunicabiliter ad omnem aliam naturam præter lapidem ſuppoſitantem; ita quoad hoc diceretur perſonari, ſicut lapis diceretur ſuppoſitari à Verbo. Denique altercatio eſt de nomine.

Objic. 3. Natura irrationalis, & inſenſitiva non poteſt elevari ad operationes ſupernaturales virtutum, aut viſionis, aut fruitionis Dei; ergo nec uniri hypoſtaticè Deo. Prob. conſeq. alioquin hæc unio eſſet fruſtrà.

Reſpon. neg. conſeq. & antec. prob. Nam unio hypoſtatica formaliter, & per ſe datur ad ſubſiſtendum in ſuppoſito eam terminante; dat autem operari ſupernaturaliter mediantibus aliis donis, & gratiis, quas ſecum trahit in naturam capacem illarum operationum, & donorum: non autem hæc daret aliis naturis incapacibus.

Inſt. 1. Operari ſequitur eſſe, & ipſum eſſe datur propter operari; ſed uniri hypoſtaticè Verbo, eſt eſſe ſupernaturale, & divinum; ergo non poteſt dare tale eſſe, niſi naturæ capaci operationum ſupernaturalium.

Reſpond. diſt. maj. ſequitur eſſe eſſentiæ, & capacitatem illius, conc. eſſe perſonæ, vel ſuppoſiti præcisè, neg. maj. & conſeq. Suppoſitatio eſt quidem ultimum complementum neceſſarium, ut natura poſſit operari ut conditio, ſed non ut principium elicitivum talium operationum, & maximè ſi natura de ſe non eſt capax illarum, ut in caſu noſtro. Hoc eodem ſenſu dicitur, quòd actiones ſunt ſuppoſitorum, ſc. extrinſecè, & denominativè, ut aliàs, & adhuc infra dicetur.

Inſt. 2. Naturæ illæ non ſunt capaces ſanctitatis; ſed unio hypoſtatica eſt eſſentialiter ſanctificans; ergo non eſt poſſibilis in illis naturis.

Reſp. diſt. maj. ſanctitatis accidentalis, & formalis, conc. maj. & neg. min. ſanctitatis ſuppoſitalitatis, & digni-

gnitatis, neg.maj. & conf. Sanctitas accidentalis est illa, qua natura fit formaliter munda à peccato, & grata Deo in ordine ad ejus amicitiam, & hæreditatem promerendam, & consequendam, & hæc non est effectus formalis unionis hypostaticæ; sanctitas verò dignitatis, & personalis, seu hypostatica venit ab hac unione, & dignificat naturam ex eo, quod pertineat ad Deum, & elevat ad dignitatem summam, ad quam possit elevari creatura; & hanc sanctitatem talis unio conferret omni naturæ creatæ.

CONCLUSIO II.

P*Artes essentiales compositi substantialis possunt uniri Verbo hypostaticè.*

Prob.1.ex Scoto, [1] quatenus docet, quòd *Verbum in triduo mortis potuit dici habere animam, & corpus; sed nec fuit anima, nec corpus, nec animatum, nec corporeum, propter dictas causas, scil. quia non habuit totam naturam sibi unitam, cujus corpus natum erat esse pars*, &c. Et alibi [2] probat, *quia caro in triduo mortis immediatè uniebatur Verbo; quidquid autem Verbum potuit conservare sibi unitum immediatè, potest immediatè assumere.*

Prob.2. Quidquid habet subsistentiam propriam, potest ab ea separari, ut per alienam subsistat: sed partes substantiales compositi habent subsistentiam propriam; ergo possunt illa privari, ut subsistant per alienam, ver.gr. per subsistentiam Verbi. Maj. patet: non enim est major difficultas, vel repugnantia, quòd totum compositum possit privari propria subsistentia, ut subsistat per subsistentiam Verbi, quàm partes ejus substantiales, quandoquidem habent etiam propriam existentiam, & existere possunt separatæ. Min. etiam patet: nam in triduo mortis Christi corpus ejus, & anima extiterunt separata, & subsistebant per subsistentiam ejusdem Verbi, per quam ante mortem subsistebat tota humanitas.

Confir. Non magis repugnat, animam, aut corpus seorsim à toto uniri hypostaticè Verbo, quàm in ipso toto; sed uniuntur in toto; ergo possunt & seorsim cum proportione.

Objic.

[1] 3.*d*.22.*R*.*n*.22. [2] *n*.21.*d*.2.*q*.1.*n*.1.

Objic. 1. Partes unirentur Verbo vel separatæ, vel conjunctæ, & existentes in toto; sed neutrum dici potest; ergo, &c Prob. min. 1. non in toto, quia sic non existunt, nisi existentia totius, & transeunt in tertiam entitatem, quæ ipsum totum à partibus distinguit; ergo idem est de illarum subsistentia, quæ similiter transit in tertiam, & totalem: non 2. quia materia non existit sine forma; ergo nec subsistit sine illa; ergo non subsistunt, nisi unitæ.

Resp. neg. min. Nam utrcque modo id fieri potest, & neg. utrumq; ant. Nam, ut patet in physica, non admittimus tertiam entitatem, licèt dicamus totum distingui à partibus unitis; & 2. falsum est, materiam non posse existere divinitùs sine forma, & adhuc magis falsum est, eam non existere etiam in toto per propriam existentiam partialem, & idem est de subsistentia.

Objic. 2. Quæ non sunt personabilia, vel suppositabilia, non possunt uniri hypostaticè; sed partes non sunt personabiles; ergo, &c. Prob. min. Nam ratio personæ, & suppositi pertinet ad totum, non ad partes.

Resp. dist. maj. quæ non sunt unibilia per modum suppositi, aut personæ, conc. per modum saltem terminabilis, aut sustentabilis, neg. maj. & conf. partes sunt sustentabiles, & terminabiles.

Objic. 3. Hæc non possunt incommunicabiliter existere, ergo nec uniri hypostaticè. Prob. ant. Nam istæ partes sunt adhuc inter se unibiles in compositionem, & sustentabiles subsistentia totius; ergo non fiunt incommunicabiles per quamcumque subsistentiam partis; ergo nec unibiles hypostaticè, nisi ad subsistentiam totalem.

Resp. dist. ant. & conf. prob. incommunicabiliter per similem subsistendi modum, conc. per aliam unionem differentem ab ea, per quam sic terminantur, neg. antec. & conseq. prob. Materia, & forma terminatæ, & subsistentes per unionem sibi proportionatam sic subsistunt, & terminantur, ut non dependeant ab alia simili terminatione, scilicet in ratione materiæ, & formæ; sed remanent communicabiles, seu unibiles ad invicem, & in ordine ad totum in ratione materiæ, & formæ. Sic corpus Christi in sepul-

chro,

chro, & anima ejus extra corpus ſubſiſtebant in Verbo, non ſubſiſtentia oppoſita unioni compartium in ordine ad totum; ſed corpus ſubſiſtebat independenter, & incommunicabiliter ad aliud corpus, & anima ad aliam animam, licèt eſſent adhuc inter ſe unibilia, & perſonabilia perſonalitate totali Chriſti, ut factum eſt per reſurrectionem.

CONCLUSIO III.

Accidens abſolutum poteſt uniri hypoſtaticè Verbo. Eſt communior.

Prob.1.ex Scoto cit. [1] Nam ibi, ut probet, quòd Verbum aſſumens ſolum corpus hypoſtaticè, non diceretur corporeum, exemplificat de quantitate, quod non faceret, niſi putaret hanc quoque eſſe unibilem. *Si Chriſtus aſſumpſiſſet quantitatem, & ſolam quantitatem, non diceretur quantus in triduo; quia nihil denominatur quantum, niſi concurrente cum illo proprio ſubjecto quantitatis*, ſcilicet Verbum poſſet habere rationem termini ſuſtentantis qualitatem, aut aliud accidens abſolutum, non verò ſubjecti informationis, ſeu inhæſionis; & ideo in caſu unionis hypoſtaticæ cum Verbo non denominaret illud *quantum*, nec albedo album, quia non ſic denominant, niſi ſubjecta informationis, & inhærentiæ, quod clarius, & magis poſitivè docet in quodlibetis; [2] ſcilicet quòd *in Verbo poteſt eſſe ſecunda habitudo, ut ad ſuppoſitum ſuſtentans, quia illa non requirit in Verbo, niſi prioritatem per ſe, quæ non repugnat ſibi reſpectu ullius naturæ creatæ*, &c.

Prob.2. Quia in hoc nulla eſt implicantia, ut patebit ex ſolutione objectionum; ergo non debet dici impoſſibile Deo.

Prob.3. Si repugnaret Verbo terminare unionem hypoſtaticam, & dependentiam ad ſuſtentari accidentis abſoluti, hoc eſſet vel ex parte Verbi, vel ipſius accidentis; ſed neutrum dici poteſt; ergo, &c. Prob. min.1. non ex parte Verbi, quia habet ex ſe independentiam oppoſitam illi dependentiæ accidentis ad ſuſtentari; ergo poteſt Verbum ex ſe terminare iſtam dependentiam accidentis, & illud ſuſtentare eo modo,

[1] *ibid.Q.n.22*. [2] *q.19.N.n.15*.

do, quo est sustentabile. 2. non ex parte accidentis; nam dependentia, seu sustentatio actualis, quam habet ad subjectum, est separabilis ab ipso æque ac inhærentia actualis, ut patet in mysterio Eucharistiæ, ubi accidentia conservantur extra subiectum substantiale, cui neque inhærent, nec ab eo sustentantur; ergo Verbum potest supplere hanc sustentationem, seu terminare hanc unionem, & id non repugnat ex parte accidentis, si Deus velit de potentia absoluta illud sic ab eo dependere, & illi uniri sine inhæsione, quia hæc repugnat Verbo, ut dictum est.

Confirm. Accidens quoad hanc unionem, ac dependentiam à persona divina, non minus est in potentia obedientiali, quàm natura substantialis ad personalitatem, aut suppositalitatem; sed natura substantialis est in hac potentia obedientiali; ergo & accidens. Prob. maj. Non minus est ens creatum, & separabile à subjecto creato, à quo naturaliter sustentatur; ergo, &c.

Dixi autem in conclusione 1. *Accidens absolutum*, nempe quod potest existere separatim à suo subjecto; & sic excluduntur accidentia relativa, quæ essentialiter pendent à suis subjectis, & terminis in esse, & conservari; hæc enim implicat sustentari per suppositum extraneum.

Dixi 2. *immediatè*; nec enim dubium est, quin de facto omnia accidentia, quantitates, & qualitates omnes humanitati connaturales unita fuerint Verbo mediante ipsa humanitate, & partibus, seu subjectis eorum.

Dixi 3. *hypostaticè*, idest terminativè in ratione termini sustentantis eo modo, quo competit naturæ accidentis, non autem *inhæsivè*, seu informativè, quia illa unio repugnat omni personæ Divinæ propter summam earum simplicitatem, & immutabilitatem.

Objic. 1. Accidens non potest uniri hypostaticè nisi subjecto, quod informat; sed non potest sic inesse Verbo; ergo nec illi uniri hypostaticè. Prob. maj. Nam in accidente unio inhærentiæ, & sustentationis identificantur realiter, nec possunt separari.

Respond. neg. maj. & antec. prob. Nam, ut diximus ab initio quæstionis, accidens habet duas illas

habi-

habitudines ad substantiam, & distinguuntur, & sunt separabiles.

Inst. Tam est essentiale accidenti sustentari, & terminari à substantia, quàm illi inhærere; sed dependentia inhæsiva ad substantiam est essentialis accidenti; ergo, &c.

Respond. neg. maj. Nam inhærentia aptitudinalis, & radicalis est ratio constitutiva accidentis, & per hoc distinguitur à substantia; terminabilitas, seu sustentabilitas non sic distinguit, sed potius hanc habet communem cum aliis naturis secundum rationem quandam communem, licèt quoad modum subsistendi differat.

Objic. 2. Subsistere post subsistentiā divinam est modus oppositus modo subsistēdi accidentis; ergo istud nō potest subsistere per subsistentiam divinam. Prob. ant. Modus subsistendi accidentis est per informationem inhærentiæ; modus verò subsistendi personæ divinæ est omninò per se, & omninò incommunicabiliter independenter; ergo, &c.

Resp. neg. cons. Nam aliud est, quòd persona divina sustentet accidens, ita ut non dependeat ab alio in esse, & conservari; & aliud, quòd illa persona communicet accidenti modum suum subsistendi; istud non dicimus, sed illud.

Objic. 3. Si Verbum assumeret accidens, quod illi uniretur hypostaticè, istud posset de illo prædicari in concreto, vel in abstracto, sicut homo in Christo, & sicut dicitur *Deus est homo*, ita *Deus est albus*, vel albedo, quod est falsum.

Resp. neg. maj. & parit. Nam nullum accidens prædicatur in abstracto, nisi identicè de seipso, nec in concreto, nisi de subjecto, cui inhæret; accidens autem istud non inhæreret Verbo.

Inst. Per illam unionem accidens deberet accipere aliquid à Verbo ex vi talis unionis, alioqui talis assumptio ex parte assumentis, & assumpti esset frustrà; sed accidens nihil potest accipere à Verbo ex vi talis unionis; ergo, &c. Prob. min. Si posset aliquid accipere, vel esset personatio, vel sustentatio. 1. non personatio, quia accidens non est capax personationis. 2. non sustentatio, quia hæc est actio ad extra, & per consequens à tota Trinitate.

Res-

Respond. dist. maj. recipere aliquid per puram terminationem, conc. per efficientiam, neg. maj. & similiter dist. min. prob. Sustentatio secundum efficientiam, seu actionem conservativam est à tota Trinitate, conc. secundum puram terminationem dependentiæ, neg. min. Hanc enim haberet à Verbo, per quod redderetur incommunicabile alteri, ut sustentanti, sicut est, cùm de facto sustentatur à suo subjecto. Rectè id dici posset, si voces *album*, *quantum*, *calidum*, &c. essent institutæ ad significandum suppositum, seu personam terminantem, seu sustentantem *albedinem*, *quantitatem*, &c. Sed quia in alio sensu usurpantur hæc, & similia concreta adjectivè, ideo ab his abstinendum.

QUÆSTIO XIII.

An unio hypostatica sit formaliter productio humanitatis, & unitio ejusdem: & quomodo distinguantur ab invicem. Ubi de existentia propriæ humanitatis.

IN incarnatione notantur, & concurrunt plura, quæ sæpius in discursibus minus exactis confunduntur. Sæpe *incarnatio* sumitur passivè, & activè, sicut & *unio*. Item *assumptio*, & *generatio*, & *creatio*. Nam & ab his incipiam, 1. Humanitas Christi constans corpore passibili *generatur*, seu *formatur* in visceribus Virginis, & ex purissimo ejus sanguine per operationem, quæ tribuitur Spiritui Sancto. 2. anima ejus rationalis creatur à Deo, & infunditur ejus corpori in ipso instanti completæ organizationis. Et 3. in eodem instanti humanitas sic constituta unitur, seu assumitur à Verbo; & hæc *unio*, seu assumptio dicitur adhuc *passivè* respectu humanitatis assumptæ, & unitæ; & *activè* respectu Dei volentis, & ordinantis illam assumptionem, seu unionem in illa natura ad Verbum. 4. hæc actio divina in Trinitate dicetur *unitio*, vel *incarnatio activa*, & respectu Verbi dicetur *unio*, seu *incarnatio quasi passiva*. Dico, *quasi passiva*, quia propria passio repugnat in Deo, & quavis persona divina. In humanitate autem non dicitur propriè incarnatio, quia hæc non fit caro, sed est ipsa

caro; benè verò unio hypostatica dicitur passio in ipsa, seu terminus formalis, & *ut quo* actionis unitivæ, seu unitionis.

Quæritur ergo 1. an generatio, seu productio corporis Christi, creatio animæ in corpore, & unitio totius humanitatis cum Verbo, à quo personatur, sint actiones reales, & realiter distinctæ: an per actionem divinam humanitas accipiat sibi propriam existentiam; an verò fiat existens per existentiam divinam Verbi, sicut fit subsistens per subsistentiam ejusdem Verbi.

CONCLUSIO I.

Generatio humanitatis, creatio animæ Christi, & unitio sunt actiones realiter distinctæ. Est communior contra Thomistas.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Dico, quòd incarnationis actioni correspondet aliqua passio, ex quo est actio transiens; sed ista passio non significatur per hoc, quod est incarnari, propriè loquendo, sed per hoc, quod est uniri, vel assumi; nam ista actio prout transit in objectum, transit in naturam humanam, & ideò illud, quod correspondet sibi,* (sc. actioni illi) *ex parte naturæ humanæ est passio,* &c. ergo incarnatio activè, & actio, qua natura unitur Verbo, est ipsa unitio, non autem actio præcisè, qua producitur ipsa natura, nec creatur anima Christi.

Prob. 2. Nam illæ actiones habent distinctos effectus, seu terminos; ergo & ipsæ sunt distinctæ. Prob. ant. Nam per generationem producitur corpus, seu humanitas, per creationem anima, & per incarnationem activam, sive per unitionem producitur unio ut terminus formalis, & *ut quo*, & Christus ut terminus *qui*, seu totalis.

Prob. 3. Illæ actiones sunt diversi ordinis; ergo & distinctæ. Prob. ant. Generatio corporis præcisè à modo, est ordinis naturalis in substantia, ita & creatio animæ. Unitio verò est supernaturalis in substantia. Deus creat animam, ut auctor naturæ, Virgo concurrit ad generationem corporis de sua substantia naturali, quamvis tota efficientia sit à Spiritu Sancto; sed

[1] *d. 1. q. 1. L. 16.*

ſed unitio eſt à ſolo Deo; ergo, &c.

Item non eſt dubium de diſtinctione actionis, qua generatur corpus in utero Virginis à creatione illius animæ, nec iſtarum ab unitione utriuſque ad Verbum; ergo ſunt diſtinctiſſimæ actiones.

Confir. quia ſunt ſeparabiles; nam potuit corpus ſeparatim produci cum matris cooperatione, & anima à ſolo Deo creari abſque eo, quod uniretur Verbo, potuit humanitas ſic formata ſibi relinqui, & adhuc poſſet à Verbo dimitti; ſicut per mortem corpus, & anima conſervabantur ſeparatim; ergo, &c.

Objic. 1. SS. PP. docent humanitatem ſimul fuiſſe productam, & unitam Verbo; ergo per unicam actionem. Prob. ant. ex S. Fulgent. *Ipſa receptio carnis* (à Verbo) *fuit conceptio virginalis*. Item docet S. Leo: *Natura noſtra non ſic aſſumpta eſt, ut prius creata, poſtea aſſumeretur, ſed ut ipſa aſſumptione crearetur*; ergo aſſumptio carnis, & ejus creatio eſt una actio.

Reſp. diſt. ant. & conſ. prob. Una actio unitate temporis, conc. actionis, neg. ant. & conſ. Nam Patres, & Theologi ſic loquentes nihil aliud volunt, quàm ſimultatem temporis, non identitatem actionum. Quod patet ex ipſomet Fulgent. *Non eſt igitur aliquod intervallum temporis inter conceptæ carnis initium, & concipiendæ majeſtatis adventum.*

Objic. 2. Humanitas non prius fuit in ſe, quàm unita Verbo; ergo eadem actione. Ant. patet; nam ſi fuiſſet priùs genita, B. Virgo non eſſet vera Mater Dei, quia non genuiſſet hominem Deum, ſed purum hominem.

Reſp. neg. conſ. Nam ſimultas temporis non arguit ſemper identitatem actionis, & maximè in hac materia: nam productio humanitatis eſt partialiter in Virgine Matre, & actio unitiva eſt in ſolo Deo. Fateor, quòd in Deo omnes actiones ſunt una indiviſibilis volitio, ſed diſtinguimus eas per terminos ab illa volitione productos.

Objic. 3. Actio eductiva formæ ex materia, & inductiva, ſeu unitiva ejuſdem formæ in materia eſt eadem indiviſibilis actio; ergo idem eſt de tota formatione humanitatis Chriſti, & ejus unione cum Verbo. Ant. patet ex Phyſica. Prob. conſ. Nam hæc in incarnatione tam potuerant fieri una actione, quàm

edu-

eductio, & inductio formæ materialis.

Resp. 1. neg. ant. quia possunt separari; nam forma materialis potest conservari à Deo extra materiam.

Resp. 2. neg. conf. & parit. Nam eductio, & inductio, seu unitio in physicis sunt ejusdem ordinis: non ita est in casu de productione humanitatis, & unitione ejus cum Verbo; illa poterat existere sine ista, si Deus noluisset unire.

CONCLUSIO II.

Humanitas Christi existit per existentiam sibi propriam, & distinctam realiter ab existentia Verbi. Est etiam communior contra Thomistas.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Concedo, quòd natura ista, ex quo non est tantùm in intellectu, neque in causa, sed extra causam suam necessariò habet propriam suam existentiam actualem, sicut suum proprium esse quidditativum, sed non habet propriam subsistentiam*, &c. Et hanc veritatem probat multis rationibus.

Prob. 2. ex Conciliis, & Patribus, nam in VII. Synodo [2] contra Eutychianistas dicitur, quòd *veri Catholici cognoscunt, quòd hypostasim cum proprietatibus substantiam dicimus ab eo, quod est ὑφιστάναι, [hoc est subsistere; φύσιν verò, id est naturam per se existentem*; sc. sicut sunt duæ naturæ in Christo, ita & duæ existentiæ, non autem duæ hypostases. Et Damascenus [3] docet, quòd *neque revera natura humana in Deitatis naturam versa, neque substantia, existentiaque privata*. Et infrà: *Nec sola cogitatione contemplatam naturam sumpsit, neque in specie consideratam, sed in individuo consideratam, & in eadem existentem specie*; scilicet Verbum sumpsit naturam individuam, non communem, & vagam, sed existentem actu.

Prob. 3. Christus verè fuit vivens vita humana, & non tantùm divina; ergo & existens existentia creata. Patet ant. alioqui non fuisset verè mortuus. Prob. conseq. ex Aristot. *Vivere viventibus est esse*; sed Christus habuit vivere creatum; ergo & esse, seu existentiam creatam.

Con-

[1] 3.*d.6.q.1.n* 4. [2] *act.3.& 6.*
[3] 3.*fid.3.&* 12. [4] 5.*physic.*

Confirm. ex eodem, & Damasceno. Terminus per se generationis habet esse per generationem: sed verè Christus secundum carnem generabatur ex matre, ut ait idem Damasc. & omnes fatentur; ergo ab illa generatione accepit existentiam veram.

Prob. 4. aliis argumentis ejusdem Doctoris, 1. quia si humanitas non extitisset, non diceretur assumpta; quod enim non est, non potest dici, nec uniri.

2. Unio est relatio realis fundata in humanitate, & terminata ad Verbum; ergo supponit realem existentiam fundamenti, seu humanitatis.

3. Unitio est actio totius Trinitatis, assumptio verò est solius Verbi; ergo humanitas existit per actionem totius Trinitatis, & non per solam assumptionem, seu terminationem unionis cum Verbo.

4. Si humanitas Christi jam dimitteretur à Verbo, non caderet in nihilum, nec cessaret; ergo habet esse proprium sibi, & distinctum ab existentia Verbi.

5. Non magis humanitas pendet à Verbo in esse, quàm accidens à subjecto; est enim natura substantialis, & apta per se existere; accidens verò ens diminutum, & ineptum existere per se; sed istud habet propriam existentiam distinctam ab existentia subjecti, & in ea potest conservari extra subjectum; ergo à fortiori humanitas habet propriam existentiam, per quam posset esse, & conservari separata à Verbo.

6. Omne ens actuale habet esse in se per propriam existentiam; sed humanitas Christi est in se ens actuale; ergo habet propriam existentiam in se.

7. Si humanitas Christi existeret per existentiam Verbi, uniretur immediatè alicui essentiali, & communi aliis personis, sed conseq. est falsum, ut patet ex dictis; ergo, &c. Prob. maj. Uniretur primò, & immediatè existentiæ divinæ Verbi; sed existentia, qua Verbum existit, est essentialis, & communis tribus personis; ergo.

8. Si humanitas existeret per existentiam Verbi, illa posset dici existere ubique, sicut Deus, & Verbum per suam existentiam est ubique, quod est hæreticum, & damnatum contra ubiquistas; ergo.

9. Denique humanitas habet intellectum, & voluntatem distinctā ab intellectu, & voluntate Verbi; ergo

& existentiam ; nam ista est radix operationum , seu volitionum , & intellectionum. Thomistæ censent existentiam rerum distingui realiter ab essentia, quod falsum ostendimus in Metaphysica.

Objic.1. In VI. Synodo [1] lecta est , & approbata epistola Sophronii , ubi habetur , quòd *humanitas Christi in Verbo Dei,non in seipsa habet unam existentiam cum Verbo* . Et Damasc. citatus [2] dicit, *Humanitatem* , *seu carnem in Verbo habuisse existentiam* ; ergo non sunt in Christo duæ existentiæ , sed unica, sc. existentia Verbi.

Respondent aliqui, particulam *cum Verbo* non esse in textu , sed additam ab adversariis ; sed sufficeret, quòd non haberet existentiam in se ; ideò meliùs

Respon. neg. conseq. nam in textu vox Græca ὑπάρχειν , significat subsistentiam æquè , ac existentiam ; & ideò sensus Patrum illorum erat, quòd humanitas non habebat in se propriam subsistentiam , sed solam subsistentiam Verbi , per quam subsistebat. 2. censent , quòd existat non in se separatim à Verbo , sed unita Verbo , in quo , & cum quo habet semper eamdem existentiam , quam habebat in instanti unionis, & quòd non priùs extitit,quàm fuerit unita;ideò semper extitit cum Verbo , & in Verbo . Damasc. autem satis clarè loquitur ad mentem nostram in locis citatis , præterquam quod multi dicunt hunc textum non legi in ejus libris.

Objic.2. ex Aristotele. [3] Esse existentiæ convenit supposito ; sed in Christo est unicum suppositum ; ergo , &c.

Resp. dist. maj. convenit supposito per unionem , ut aliquid prius , conc. ut sit idem cum subsistentia, neg. maj. Nam cùm Aristot. non cognoverit subsistentiam , ut distinctam à substantia , vel existentia , ideò nihil ad hanc rem colligi ex ipso potest.

Objic.3. Si humanitas in Christo haberet propriam existentiam , ista prædicaretur de Verbo , sicut caro, & humanitas de illo prædicantur ; sed hoc est falsum ; ergo , &c. Prob. maj. Nam tam Verbum assumpsisset existentiam , quàm carnem ; ergo tam diceretur existere per existentiam creatam , quàm dicitur homo per humanitatem.

Resp.

[1] *act.*11. [2] *ibid.c.*22. [3] 1.*metaph.*

Resp.dist. maj.& conf. prob. Prædicaretur mediatè, & reduplicativè supra humanitatẽ,transeat, immediatè, & sine addito, neg.maj. & conf. nam sicut dicitur Verbum est caro, & ut caro moritur, ita diceretur, Verbum existit per existentiam creatam, quatenus homo.

Inst. Hinc sequeretur existentiam creatam esse perfectionem personæ Verbi; sed hoc est absurdum; ergo, &c. Prob. maj. Nam prædicaretur de illo,ut perfectio ejus.

Resp.neg.maj. Nec enim prætenditur per illas prædicationes, quòd afficiant intrinsecè Verbum, ut patet de carne, de morte, sed tantùm quòd illa sibi unierit terminando carnis dependentiam in subsistendo; ideò potiùs Verbum perficeret tam essentiam, quàm existentiam creatam, eas sustentando, & terminando.

Inst.2. Saltem sequeretur B.Virginem non esse matrem Dei, quia ejus actio non terminaretur ad existentiam Dei, sed humanitatis; ergo, &c.

Resp neg.seq.& conf. prob. Non ideò dicitur mater Dei, quia ejus actio circa humanitatem Christi terminatur ad existentiam Dei; sed quia ipsa humanitas in eodem instanti, quo in illa, & ex illa formatur, unitur Deo Verbo, & sic concepit hominem Deum. Imò non diceretur verè, & propriè mater Christi Dei, nisi concurreret ad ejus existentiam. Sic Judæi dicuntur Deicidæ, quia occiderunt, & privaverunt suâ existentia creata hominem Deum, seu illam humanitatem, quæ subsistebat in Deo.

Objic. 4. Sequeretur Christum non esse unum per se, sed aggregatum per accidens; nam humanitas cùm unitur Verbo, & fit Christus, esset ens in actu, sicut & Verbum; sed omne compositum ex pluribus entibus in actu est ens per accidens; ergo, &c.

Respond. neg. maj. & dist. subs. ex pluribus entibus in actu existentibus, & completis, conc. in actu existentiæ; sed incompletis physicè, neg. subsumptum. Humanitas ipsa Christi componitur ex corpore, & anima, quæ sunt entia realia, & in actu realis existentiæ; sed quia sunt entia incompleta, non minùs homo est ens per se. Ita est de Christo, quia

humanitas est incompleta in ratione suppositi, in quo completur per subsistentiam Verbi, ideò non minùs est ens per se.

Adverte tamen, quòd humanitas nullo temporis momento extitit sine unione actuali cum Verbo, alioquin B. V. non diceretur mater Dei, quia non concepisset hominem Deum, sed purum hominem; & humanitas fuisset priùs personata personalitate creata, quàm divina, licèt extiterit per propriam creatam existentiam. Aliud enim est non fuisse personatam, nisi per subsistentiam Verbi, quod de fide certum est, & aliud non extitisse, nisi per ejusdem Verbi, existentiam quod dici non potest in bona Theologia.

Igitur inter unionem, generationem, & creationem non est alius ordo prioritatis, & posterioritatis, quàm naturæ, & præsuppositionis; sic generatio corporis priùs natura extitit, quàm animatio, & utraque unio, seu assumptio totius humanitatis à Verbo; sed omnia illa uno temporis momento, & reali simultate peracta sunt.

QUÆSTIO XIV.

De ordine unionis, seu incarnationis. An Verbum prius assumpserit partes, quàm totum; & è contra.

MOx dicebamus, nullum fuisse ordinem temporis, seu durationis inter productionem corporis, & animæ Christi, & unionem ejus cum Verbo; dicendum restat de ordine naturæ, & præsuppositionis: & quæritur an Verbum prius assumpserit partes, quàm totum compositum humanitatis, vel è contra: & hoc vel ordine intentionis, vel executionis; quia communiter dicitur, *quæ sunt priora in intentione, sunt posteriora in executione.*

Suppono autem distinctionem medii *ut quod*, seu *quod* à medio *quo*, seu *ut quo*. Illud est, quod revera distinguitur ab extremis, inter quæ mediare dicitur, sicut quantitas inter substantiam, & qualitatem, quæ in ista subjectatur. Istud verò est ratio illa formalis, qua agens potest agere, vel qua passum recipere pot-

est

est formam; sic virtus calefactiva est medium *quo* productionis caloris. His suppositis

Quæritur, an in unione hypostatica humanitatis, & partium ejus cum Verbo nullum intercesserit medium: an verò in intentione voluerit prius uniri toti naturæ, quàm animæ, aut corpori, & prius animæ, quàm corpori; an vice versa prius voluerit uniri partibus, quàm toti.

CONCLUSIO I.

U*Nio hypostatica subjectatur immediatè, & ut* quod *in tota humanitate tam in executione, quàm in intentione*, & ut quo *in anima, saltem id aliquo sensu dici potest.*

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Potest dici, quòd in ista passiva assumptione naturæ humanæ ad Verbum nullum fuit medium* quod *inter Verbum, & ipsam naturam, sed tota natura fuit immediatè assumpta... sed loquendo de medio* quo, *potest concedi, quòd anima est medium in ista assumptione, & hoc respectu totius, quia est formalis ratio hujus naturæ, qua hæc natura est unibilis, sicut per ipsum formaliter homo est risibilis, non tantùm ut principium effectivum, sed ut subjectum proximum.*

Prob. 2. quoad 1. par. ex Synodo VI. [2] ubi approbata est Epist. Sophronii, in qua scribitur: *Incarnatur Verbum Deus, non præfatæ carni copulatus, vel animæ præexistenti conjunctus; sed tunc his ad subsistendum venientibus, quando eis ipsum Verbum, & Deus naturaliter copulatus est.... simul quippe caro, simul Dei Verbi caro animata rationalis*, &c. Et in V. Synodo anathematizatur, *si quis sentit, animam Domini præextitisse, unitamque Dei Verbo ante incarnationem*, &c. Et Conc. Chalced. dicit, [3] *Ideò Deum natum esse ex Virgine, & conceptum, quia in utero Virginis, & in ipsa conceptione hominis Deus carni unitus est*; ergo ex Concil. humanitas tota immediatè, & simul unita est Verbo.

Prob. 3. ex eodem Doct. Eo ordine unitur humanitas Verbo, & ab ipso personatur, quo in seipsa fuis-

[1] *d.2.q.1.A.n.5.* [2] *can.2.*
[3] *act.1.*

set personata, si sibi relicta esset; sed sibi relicta primò, & immediatè personata fuisset; ergo & tota immediatè unitur Verbo. Prob.min. Nam corpus, & anima in homine non habent aliam personalitatem, quàm totalem; nam ista sufficit & tota; ergo neque in Christo habuissent. Ant.patet ex Metaph.& quamvis illæ partes haberent subsistentias partiales, non tamen personalitates: nam personalitas in naturam individualiter completam cadit velut terminus ejus ultimus.

Confirm. Nam in triduo mortis, quando in Verbo subsistebant anima, & corpus separatim, non erat persona; ergo Verbum non dat esse personæ, nisi humanitati completæ.

Confir. 2. Nam Verbum supplet subsistentiam, seu personalitatem totius humanitatis, non autem corporis, aut animæ, vel utriusque seorsim, quia non sunt humanitas, nec personabiles, nisi ut unitæ: ergo unio hypostatica immediatè est in tota humanitate completa.

Prob.2.p. Nam per medium *quo* unionis nihil aliud intelligitur, nisi ratio formalis, per quam subjectum fit capax recipiendi formam, seu unionem, & propter quam Verbum assumpsit humanitatem; sed hæc ratio est anima rationalis; ergo anima est aliquo modo medium *quo*. Maj. patet ex prænotatis. Min. prob. Nam ratio formalis, & medium *quo* assumptionis humanitatis est ratio constitutiva ipsius humanitatis, seu per quam est humanitas, & non equinitas; sed anima rationalis est ratio, & forma, per quam hæc natura est humanitas; ergo, &c. Et, ni fallor, de hoc non potest esse quæstio, nisi de nomine.

Objic. 1. cont. 1. par. Eodem ordine communicatur subsistentia Verbi humanitati Christi, quo illi communicaretur propria subsistentia; sed hæc illi communicaretur mediante anima, quæ primò in se subsisteret; ergo ita fit in Christo. Maj. patet; nam subsistentia Verbi supplet pro subsistentia creata. Prob. min. nam per id humanitas recipit subsistere, per quod accipit esse completum in sua specie, & individuo; sed hoc accipit ab anima; ergo & illud.

Resp. dist. min. utramque, mediante anima *ut quo*, conc. *ut quod*, neg. min. Nam anima non est prius persona,

sona, quàm existat totus homo, licèt prius natura sit ejus creatio, quàm ejus unio cum corpore, & ex illa unione compleatur humanitas, & quàm personetur sive propria, sive Verbi personalitate. Denique anima pro nullo instanti naturæ est persona, antequam sit humanitas tota completa in suo essentiali.

Inst. In ordine generationis partes sunt priores toto; omnis enim causa est prior causato; ergo prius subsistunt, quàm totum. Prob.conf. Priùs natura causant, seu uniuntur, quàm sit totum; ergo prius subsistunt, alioquin non causarent.

Resp.neg.conf.& parit. Nam in ordine generationis partes sunt causæ totius humanitatis, non autem in ordine personationis, in quo partes non sunt persona, nisi in toto; nam personatio est ultimus terminus naturæ intellectualis.

Objic.2. Illud est prius alio, à quo non valet subsistendi consequentia; sed hæc non valet ab assumptione partium ad asumptionem totius; ergo assumptio, seu subsistentia partium est prior asumptione totius humanitatis. Prob.min. Non rectè dicitur, Verbum assumpsit partes, ver. gr. corpus, & animam; ergo & totam humanitatem, ut patet in triduo mortis, in quo partes uniebantur Verbo, non verò tota humanitas; ergo ab assumptione partium non benè infertur asumptio totius.

Resp.dist.maj. est prius secundum consequentiam, conc. secundum causalitatem, neg.maj. Nam hæc regula non semper valet, ut si dicas: est sol; ergo est calor; non poteris determinatè reciprocari: est calor; ergo est sol, quia calor potest ese ab alia causa, v. gr. ab igne; similiter potes dicere: totum est in loco; ergo & partes; non autem sequitur, quòd partes sint prius in loco, quàm totum. Ita est in proposito, licèt non valeat consequentia à partibus asumptis ad asumptionem totius, tamen asumptio partium non est verè causa asumptionis humanitatis, sed è contra, quia, ut dicebam, personatio immediatè cadit in totum, quia est ultimus terminus totius.

Respond.2.dist.min. non valet secundum aliam dispositionem possibilem, conc. secundum præsentem, & ut de facto contingit, neg. min. Potuiset quidem Verbum sumere prius partes, sed id non fecit; quod

probatur ex fundamentis conclusionis.

Obiic.3. Quod Verbum semel assumpsit, nunquam dimisit; dimisit aliquando totum compositum humanitatis, & retinuit partes: ergo has solas immediatè assumpsit.

Resp. dist. maj. nunquam existens dimisit, conc. cessando esse, neg. maj. & conf. Nam illud axioma intelligitur de partibus existentibus, non autem de toto, quod per mortem dimissum est.

Objic.4. In ordine agentium, quod est primum in intentione, est ultimum in executione; sed in intentione Dei unio totius est prima; ergo in executione est ultima, & prius sunt unitæ partes.

Resp. ut sup. dist. maj. in ordine causalitatis, sive generationis, conc. in ordine personationis, neg. maj. & conf. nam hic agitur de ordine personationis, quæ non cadit in partes naturæ personabilis, sed in totam naturam; partes enim, quæ causant totum, non sunt personabiles in severa personalitate.

Quæres, *An humanitas stante unione ad Verbum retineat appetitum ad propriam personalitatem, ita ut sit ibi cum aliqua violentia.*

Resp. neg. 1. quia non datur appetitus positivus ad negationem; sed propria naturæ subsistentia est pura negatio; ergo natura semel personata personalitate Verbi, quæ est quid positivum, non habet appetitum positivum ad propriam. 2. quia violentia supponit statum oppositum inclinationi naturæ; sed status unionis hypostaticæ non est *contra*, sed tantùm *præter* inclinationem humanitatis; hæc enim est in potentia obedientiali ad illam.

Major esset ratio dubitandi apud ponentes subsistentiam naturæ in modo positivo substantiali; sed de hoc satis.

DISPU-

DISPUTATIO III.

De causis Incarnationis.

POST examinatam naturam hujus mysterii descendimus ad causas ejus, & maximè agemus de finali, & meritoria, & efficiente; nam de materiali,& formali nihil restat dicendum, præter ea, quæ diximus de unione, de extremis unitis, scilicet de natura unita, & de termino formali ejus, nempe persona Verbi.

QUÆSTIO I.

De motivo principali Incarnationis Verbi.

PLura motiva Incarnationis hujus notantur in Scriptura, de quorum primario, & principali dubitari potest, an moverit Deum ad illam decernendam, prout de facto eam decrevit ab æterno. 1. est gloria ipsius Dei ex manifestatione potentiæ, sapientiæ, misericordiæ, & aliorum attributorum ejus, quæ summè in hoc opere commendantur. Et hoc est primum, & generale motivum, ac finis omnium operum ejus, alioqui vilescerent ejus decreta, & opera, si aliunde provenirent. Ideo dicitur *universa propter semetipsum operari*.

2. Esse potest summa hujus excellentia, quippe Deus non solum respicit ad bonitatem relativam rerum, in ordine ad fines, quos intendit per illas, sed etiam ad absolutam, quam habent in seipsis; nam hæc etiam bonitas in suo ordine movet Deum ad illas amandas, & volendas. Hoc autem opus est sine dubio præstantissimum, & summè decuit Deum.

3. Est hominis salus, & redemptio. Nam in Christo habet Ecclesia caput visibile, & proportionatum cæteris membris suis; homo habet completum beatitudinis suæ objectum; quippe non sola anima gaudebit visione, & fruitione essentiæ Dei, sed etiam sensus ejus corporei gaudebūt visione humanitatis Christi. Habet etiam in illo redemptionem, ut loquitur Apostolus, per quam justitiæ divinæ injuria per pec-

catum illata copiosè compensatur, & peccatores à morte æterna peccatis debita liberantur per plenissimam satisfactionem. Denique in eo habet homo gratiarum omnium fontem inexhaustum.

4. Esse potest complementum, ac perfectio universi; nam ex hoc opere perficiuntur, & *pacificantur omnia, sive quæ in terris, sive quæ in cœlis sunt*, ait Apostolus, & maximè propter hominem, qui est caput omnium, & in quo reformantur omnia, sicut per peccatum, & lapsum ejus humiliata fuerunt, & aliqualiter depravata, &c.

Quærimus ergo hic, an sic Deus in decreto æterno Incarnationis ita respexerit ad hominis redemptionem per mortem, & sanguinem Christi, ut si Adam non peccasset, nec per consequens indiguisset redemptore, non venturus esset Christus, saltem ex vi præsentis decreti.

Dico, *ex vi præsentis decreti*, quo de facto peracta est incarnatio; nemo enim dubitat, quin Deus potuerit velle illam, sive in carne passibili, sive aliter, ex aliis motivis, quæ non deerant summæ illius sapientiæ, ex vi cujus decreti venturus esset Christus, sive Adamo peccante, sive non peccante. Sed quæstio hæc procedit supposito præsenti decreto.

Suppono autem ex tract. 1. quòd licèt in Deo omnia uno, & indivisibili actu voluntatis decernantur, tamen respectu ad ejus objecta volita concipitur aliqua distinctio, & aliquis ordo prioritatis, & posterioritatis, non quidem realis, sed rationis, secundum quem aliqua dicuntur prius volita, quàm alia; & secundum illum ordinem, quem ibi præfigunt Theologi, variè discurrunt de prædestinatione, & reprobatione tam Christi Domini, quàm hominum. Hæc repetere non pigebit ad hujus controversiæ decisionem.

CONCLUSIO I.

P*Eccatum Adæ non fuit unica, nec principalis occasio incarnationis Verbi; ideoque, eodem non peccante, adhuc Christus venturus erat*. Ita Scotistæ omnes, & alii contra Thomistas, & alios plurimos.

Prob.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Deus priùs vult animæ Christi gloriam, quàm prævideat Adam casurum.... Non propter istam solam causam Deus videtur prædestinasse illam animam ad tantam gloriam, cùm illa redemptio non sit tantum bonum, quantum est illa gloria animæ Christi. Nec est verisimile summum bonum esse tantùm occasionatum, scilicet propter minus bonum.* Quod & aliis solidis rationibus probat.

Prob. 2. ex Script. [2] *Dominus possedit me in initio viarum suarum*: LXX. legunt: *Creavit me in initium*, &c. Et, [3] *Ab initio, & ante sæcula creata sum*, quod de Sapientia incarnata explicant SS. PP. *Quærendum est, quis est, qui dixit, Dominus creavit me? Et respondet, Christus jam homo factus*, inquit Cyrillus: [4] & August. [5] *Secundum formam Dei ante omnes colles genuit me; secundum formam servi Dominus creavit me initium viarum suarum*. Et Christus in eodem sensu dicitur [6] *primogenitus omnis creaturæ*. Et, *in omnibus primatum tenens*: non esset autem *primogenitus*, nec *primatum tenens*, si non fuisset prædestinatus, nisi propter nos redimendos; quia sic nos essemus primi in ordine intentionis, & executionis; quia ille esset propter nos, & non nos propter ipsum. Et contrarium docet Apost. [7] qui hunc ordinem intentionis, & finium assignat: *Omnia vestra sunt, vos Christi, Christus autem Dei*; scilicet hæc omnia inferiora facta sunt propter hominem, homo propter Christum, & ipse propter solum Deum, tanquam finem primarium, & principalem. Quod confirmat illud ejusdem dictum: [8] *Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia*, &c. Loquitur autem de Christo, [9] *qui multos filios in gloriam adduxit*.

Confirm. ex Cyrillo cit. [10] *Sicut dicunt hæretici, ut nos produceret Deus, filium produxit; erit ipse propter nos factus, non nos propter ipsum. Cur ergo nobis non aget gratias, qui propter nos?* Et Rupertus: *Religiose dicendum, reverenterque audiendum, quia propter istum filium hominis, scilicet Christum, gloria, & honore coronandum, Deus omnia fecit*; ergo Chri-

 stus

[1] 3. *d.* 7. *q.* 3. *B. n.* 5. [2] *Prov.* 8. *Eccl.* 24.
[4] 5. *Thes.* 4. & 8. [5] *ser.* 58. *de verb. Dom.*
[6] *Colos.* 1. [7] 1. *Corinth.* 3. [8] *Hebr.* 2.
[9] *ibid.* 3. [10] *in Hebr.* 2.

stus fuit primò volitus in decretis divinis, non solum ante prævisum peccatum, sed etiam ante decretum Adæ creandi, quandoquidem iste creandus fuit propter illum.

Confirm. 2. ex eodem Apost. docente illum esse exemplar nostræ prædestinationis, & primum omnium prædestinatorum, tam primitate ordinis, quàm dignitatis. Nam homines [1] *prædestinavit conformes fieri imagini filii sui, ut sit ipse primogenitus*, &c. & quod in ipso, & per ipsum hanc benedictionem accepimus. Nam [2] *benedixit nos omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso, &c. Quippe prædestinavit nos per Jesum Christum in ipsum*. Per quæ notatur triplex causalitas Christi circa nostram prædestinationem, sc. meritoria, & efficiens *per Jesum Christum*, & finalis *in ipsum*; quod etiam patet ex Cyrillo cit.

Prob. 3. ex SS. PP. aliis præter citatos, & videbis plures apud nostros; unum autem, aut alterum seligam. 1. Rupertus cit. [3] docet Angelos factos propter Christum. *Rectius dicitur, non hominem propter Angelos, sed propter quendam hominem Angelos quoque factos esse, & cætera omnia*. Quis autem est ille quidam homo, nisi Christus? Item August. docet, [4] quòd stante Adamo in statu innocentiæ, ibi fuisset matrimonii sacramentum, quod fuit, & fuisset figura conjugii Christi cum Ecclesia. Nam de homine adhuc innocente dixit Deus: *Relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una*. Quod *magnum sacramentum*, dicit Apostolus, *in Christo, & Ecclesia*, scilicet *matrimonium figuratum est magno illo Christi, & Ecclesiæ sacramento*; ergo priùs decernebatur Christus venturus, & cum Ecclesia uniendus, quàm decerneretur permissio peccati, vel ejus reparatio.

Prob. 4. rationibus Scoti. 1. quia primarius finis omnium operum Dei ad extra est gloria sua; sed nullum est opus gloriosius Christo; ergo Christus fuit primò, & principaliter volitus à Deo propter gloriam suam; ergo licèt homo non peccasset, nec fuisset redimendus, adhuc Christus erat futurus; quia vige-

[1] *Rom.* 8. [2] *Ephes.* 1.
[3] 3. *Trin.* 20. [4] 1. *de nupt.* 32.

vigebat semper principalis causa finalis.

2. Quia non esset gloriosum nec Christo, nec Deo, ut tam excellens opus penderet à tam mala causa, vel occasione, sc. à peccato; & Christus esset bonum occasionatum ex peccato, & ille, qui prævalet omnibus creaturis etiam Angelis, & prædestinatis, fuisset ultimus in prædestinatione; imò deberet illis suum esse, & prædestinationem.

3. Omnis ordinatè volens 1. vult finem, & 2. media ad finem, & 3. ex mediis priùs vult ea, quæ sunt propinquiora, & utiliora ad finem; sed finis primarius, & principalis operum Dei est ipse Deus, & gloria ejus; & inter media, quæ manifestant gloriam Dei, Christus est summum, & propinquissimum, & efficacissimum medium præ hominum omnium salute; ergo Christus primò, & principaliter volitus est; ergo cessante peccato, & motivo redemptionis, adhuc urgebat primarius, & principalis finis incarnationis Verbi, & efficacia hujus medii ad illum finem.

Confir. hæc ratio; nam Christus ipse est finis omnium creaturarum, ut patet ex Apostolo cit. ergo priùs ipse volitus est à Deo, quàm ulla creatura, vel hominum reparatio, vel peccati permissio.

Confir. 2. nam velle ordinatum respicit objecta secundùm ordinem dignitatis, quem habent inter se, ita ut quod est excellentius, & diligibilius diligatur cum prælatione ad alia; sed universæ aliæ creaturæ non æquarentur uni Christo; ergo Christus priùs, & magis volitus est.

Prob. denique ex aliquot absurdis, quæ sequerentur, si reparatio peccati fuisset unicum motivum incarnationis. Nam 1. diceretur, quòd Christi existentia esset bonum tantùm occasionatum ex occasione peccati. 2. quòd non mediocrem utilitatem sumeret homo ex suo peccato, sc. honorem, & beneficium Incarnationis, & exaltationem humanitatis suæ ad unionem cum Deo. 3. quòd Christus ipse nobis debitor esset, ac iniquitati Adæ de sua existentia, & gloria. Quod horret S. Athan. dicens. [1] *Si Deus volens creatitiam naturam producere, filium in eos usus procreavit, pro vestra opinione, ut per eum nos ædificaret: animadvertite, quàm audax sit impietas in verbis.*

[1] *3. contra Arria.*

bis vestris. 1. *quia apparebit filium propter nos, & non nos propter filium conditos esse; non enim nos ejus causa creati fuissemus, sed ille nostri; adeò ut ipse nobis, non nos illi gratiam debeamus*, &c.

4. Quod præstantiores essemus Christo; quia ipse esset propter nos, non nos propter ipsum, ut docet Cyrillus: [1] *Si propter nos factus est filius, & non nos propter filium, erimus nos multò ipso præstantiores.* Et rationem dat S. Basilius, [2] quod *propter aliud, & non propter se factum est, vel eo minus est.*

5. Quod necessarium fuisset Adæ peccatum, ut Christus existeret: nam inquit Rupertus post Augustinum: [3] *Si teste Augustino, absurdum esset dicere Adam non peccante generationes hominum non futuras, ac si propter homines, ut nascerentur, peccatum fuisset necessarium: quid de isto capite, & Rege omnium electorum Angelorum, & hominum sentiendum, nisi quòd ipse maximè omnium necessarium habuerit peccatum, ut homo fieret?* &c.

Objic. 1. Illud est motivum Incarnationis, quod nobis innotescit Script. & Conciliis, & Patribus: non enim meliùs scire possumus consilium Dei, quàm ex ejus revelatione; sed aliud motivum non declarant Script. Concil. vel Patres, quàm redemptionem à peccato; ergo cessante motivo redemptionis, & peccato, non veniebat Christus. Prob. min. 1. ex Euangelio, [4] *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, non ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus.* &c. Et ipse Christus; [5] *Venit filius hominis salvum facere, quod perierat.* Et Apost. [6] *Christus J. venit in mundum peccatores salvos facere*; ergo inquit August. [6] *nulla causa veniendi Christo D., nisi peccatores salvos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla causa est medicinæ* &c. ergo &c.

Resp. dist. min. nullum aliud motivum dant Incarnationis prout de facto peracta est, con. absolutè, & in substantia, qualis futura erat præciso peccato, & decreto redemptionis, neg. min. & conf. prob. nam de facto venit Christus, ut Redemptor: quia homo de facto egebat Redemptore; sed venisset ut justificator, & glorificator sive Patris sui, sive hominum, si-

ve

[1] 5. *Thes.* 3. [2] *con. Eunom.* [3] 14. *de civit.* 23.
[4] *Jo.* 3. [5] *Luc.* 19. [6] 1. *Tim.* 1.

ve Angelorum, ut de facto etiam venit, & quidem primariò, & principaliter, & hoc sensu loquitur August. non enim venisset Salvator, n.si fuissent peccatores perditi, & salvandi.

Inst. ex Concil. Nicæno, nam in ejus symbolo dicitur, quòd *propter nos homines, & propter nostram salutem descendit*, ergo nullum aliud assignatur motivum adventus Christi, quàm salus nostra.

Resp. dist. eodem modo conf. sc. de facto, & quo ad modum incarnationis suæ con. &c.

Inst. 2. ex Patribus, qui excludunt alios fines præter redemptionem: ergo isto fine cessante non venisset Christus. Prob. ant. nam, inquit Cyrillus, *Filius Dei, si non peccassemus, neque factus esset nobis similis, neque sustinuisset.* Et Irenæus: *Si non haberet caro salvari, nequaquam Verbum Dei caro factum fuisset*, &c. Idem eodem modo docet Aug. cit. & alibi sæpè Ambr. l. de Incarnatione, & S. Leo ser. 3. in Pentecostes. Et Greg. 4. Reg. *Si Adam non peccaret, redemptorem nostrum carnem suscipere nō oporteret; non enim venit vocare justos, sed peccatores ad pœnitentiam.* Vides, quòd non limitat de carne passibili, sed absolutè dicit, quòd non susciperet carnem nostram; ergo nullo modo fuisset &c.

Resp. semper eodem modo; nam PP. loquuntur de adventu Christi, prout de facto peractus est, nec curarunt, vel cogitarunt de alio modo possibili, vel futuro, tali conditione cessante. Imò nostræ sententiæ favent apertè, ut vidimus. Dicunt quod factum est, non quod futurum erat, aut fuisset: nec enim Deus, vel Patres explicant omnia motiva, vel omnes circumstantias consiliorum suorum, ut cùm Christus dicebat discipulis, *Vos ascendite ad diem festum hunc, ego autem non ascendam*, sc. publicè, & vobiscum; sed occultè, & seorsim, *ascendit ad diem*, post ipsos; sic Samuel veniens ad ungendum David, manifestat unum ex motivis sui adventus, & reticet aliud. Dicit, *jubente Deo ad immolandum Domino veni*, & de facto immolavit vitulum de armento; sed præterea unxit David, & hoc erat præcipuum motivum sui adventus.

Objic. 2. Per nos, præciso peccato venisset Verbum in carne impassibili; ergo non venisset vi præsentis decreti, quia per illud venit in carne passibili.

Resp. dist. cons. ex vi præsentis decreti quoad modum, & circumstantias, conc. quoad substantiam, neg. cons. nam in priore signo decreta fuit incarnatio absolutè, & quoad substantiam præcisè à modo executionis, propter gloriam Dei, & excellentiam operis; in signo posteriori, quo prævisum est peccatum, determinatus fuit modus, & circumstantia passibilitatis.

Inst. Si hoc esset, darentur duo decreta Incarnationis, unum quoad substantiam, & aliud quoad modum; sed hoc est falsum, & sine fundamento in script. vel Patribus; ergo & illud. Prob. min. imò script. & Patres unicum asserunt decretum de redemptione per passionem, ut patet ex textibus citatis.

Resp. neg. min. & ant. prob. contrarium enim constat ex fundamentis nostræ assertionis, nec ullum est inconveniens, quod in priori signo, in quo non decrevit permittere peccatum, decernat incarnationem Verbi absolutè, & in sequentibus decreverit permittere peccatum, & illud reparare per idem mysterium, & passionem ejusdem Christi determinando circumstantiam passibilitatis.

Inst. 2. Christus non fuit prædestinatus, nisi ut Redemptor, & omnia ejus merita sunt Redemptoris; sed, si Adam non peccasset, non egebat Redemptore, quia non fuisset captivus; ergo nec fuisset Christus. Prob. maj. nulla alia qualitas, vel meritum tribuitur Christo in script. vel Patribus, nisi Redemptoris; ergo &c.

Resp. dist. min. (quidquid sit de majori) & prob. ejus: non egebat redemptore liberante, con. præservante, neg. min. nam Adamo non peccante adhuc potuisset peccare; & multis egebat auxiliis gratiæ, quæ Christus nobis meruisset, & multa alia bona ex ipso collegissemus.

Objic. 3. in illo signo, in quo dicitur decreta incarnatio, decreta est in carne passibili, vel impassibili, vel indifferenter, & præcisivè; sed nullum horum dici potest; ergo nec debet asseri tale decretum. Prob. min. 1. non passibili; quia, per nos, Adamo non peccante, venisset Verbum in carne impassibili. 2. non impassibili; quia, cùm venerit de facto in carne passibili, mutatum fuisset decretum, & cessante peccato, non venisset ex vi istius posterioris decreti, sed prio-

prioris. 3. Denique non indifferenter, & præcisivè; quia talis voluntas, & decretum non decet Deum; esset enim quædam hæsitatio, & suspensio in actibus ejus; quod arguit imperfectionem.

Resp. neg. min. & ad prob. dico, decretum fuisse absolutum in illo priori signo, seu instanti rationis, quo decrevit mittere Verbum suum in carnem humanam propter semetipsum, & excellentiam operis, & dignitatem Christi, & sanctificationem hominum, & Angelorum, & illud decretum sic consideratum præscindit ab omni circumstantia,& modo mortalitatis, vel immortalitatis, in sequentibus verò signis, seu instantibus decrevit permittere peccatum Adæ, & redemptionem per Christum, quem propterea voluit passibilem futurum. Ad prob.3. p.d. ant. decretum indifferens, & præcisivum arguit hæsitationem, ex modo nostro concipiendi, & ex conditione, & ordine objectorum, transeat; à parte rei, vel voluntatis, aut intellectus Dei, neg. ant. in actibus Dei non est distinctio, vel successio. Omnia enim uno, ac simplicissimo actu intelligit, & decernit; totusque ordo, distinctio, & successio petitur ex ordine objectorum, & rationis nostræ, quæ ex sua limitatione, & debilitate sic concipit actus Dei, ut sepiùs dictum est.

Igitur juvabit repetere, quæ dicta sunt de ordine decretorum Dei, ut meliùs hoc argumentum solvatur. Certè in omni schola, & sententia hic ordo est admittendus, quamvis non omnia illa decreta eodem modo, & ordine disponant.

CONCLUSIO II.

DE facto Verbum incarnatum venit in carne passibili, seu mortali ex motivo redemptionis hominum a peccato Adæ; tum etiam propter actualia; principalius tamen propter originale.

Prob.1. ex Scoto docente, [1] quòd *nec redemptio fuisset facienda, nisi homo peccasset, sed propter istam solam causam non videtur Deus prædestinasse illam animam ad tantam gloriam*. Et infra docet, [2] quòd Christus *meruit omnibus deletionem culpæ, & collationem gratiæ, & gloriæ*; ergo censet de facto Verbum,

[1] *Ibid.n.*4. [2] *d.*14.*n.*2.

bum, seu Christum venisse in carne mortali ex motivo redimendi, & de facto redemisse.

Prob.2. ex Script.nam *Sanguis J. Christi emundat nos ab omni peccato .... & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, & totius mundi*. Et Deus [1] *Pater misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris*. Et Con. Tolet. VI. *Fatemur filium ad redemptionem humani generis propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter, & nostro arbitrio libero contraxeramus, resolvenda prodiisse*. Hìc habes utraque peccata.

Confir. ex textibus, quos adversarii objiciunt in præcedenti; hæc enim ad minùs probant incarnationem eo modo, quo peracta est, habuisse pro motivo Redemptionem à peccatis tam originali, quàm aliis: Ut cum dicitur, quòd filius Dei *propter nos, & propter nostram salutem descendit* &c. Nam salus nostra pendet à remissione omnium peccatorum mortalium.

Prob. 2. p. Nam peccatum originale est radix omnium aliorum, & prima causa servitutis, ac mortis omnium filiorum Adæ, & per illud venit in omnes maledictio, & mors; ergo primò, & principaliter decreta fuit ista incarnatio in carne passibili propter originale.

Confir. hoc per sequentem concl. nam si futura erat hæc eadem incarnatio propter solum originale, multò magis patet istud fuisse principaliorem occasionem ejus.

Objic. Peccatum actuale, seu personale est gravius originali, & culpabilius in nobis; ergo est potior causa Incarnationis ad Redemptionem. Patet ant. nam illud contrahitur propria malitia, originale verò ex aliena. Prob. conf. nam gravior miseria hominum est fortius, & principalius motivum misericordiæ ad sublevandum miseros.

Resp. dist. ant. est gravius intensivè, con. extensivè neg. ant. & conf. prob. nam originalis gravitas pensatur ex eo, quòd est radix omnium aliorum peccatorum, & causa malorum omnium, quæ patitur genus humanum. Et in eo *omnes peccaverunt, & egent gloria Dei*.

CON-

[1] 1. Jo. 1. & 2. & 4.

CONCLUSIO III.

Probabile est Christum venturum propter solum peccatum originale ex vi præsentis decreti, & in carne passibili, non autem propter sola actualia cessante originali.

Prob.1. ex Scoto, [1] qui dans rationem, cur homo redemptus fuerit potiùs, quàm Angelus, ponderat, & comparat solum peccatum Adæ cum peccato Angelorum; quasi illud fuerit principalis, & prima occasio redemptionis; nam, inquit post S. Ans. *homo peccavit suggestione Diaboli, quæ fuit alterius rationis, & suggestione uxoris.*

Prob.2.prima pars ex Script. & PP. nam dicitur [2] *Agnus Dei, qui tollit peccatum mundi:* quod apud Bedam in glossa ordin. *dicitur originale peccatum, quod est commune totius mundi.* Et Lyranus: *Dicitur peccatum in singulari, licèt ille Agnus tulerit omnia.* Et Ecclesia memorat præcipuè peccatum istud exclamans: *O necessarium Adæ peccatum,* &c. *O felix culpa,* &c. Et S.Greg. *Si Adam non peccaret, Redemptorem nostrum carnem nostram suscipere non oporteret;* ergo &c.

Prob.3. Tum quia constat ex præcedenti, hoc peccatum fuisse occasionem principalem talis Incarnationis; causa autem, seu occasio principalis censetur illa, qua sola existente esset effectus, & ea sola cessante, non esset: Tum quia peccatum originale est maxima, & universalis miseria, & radix omnium aliarum, & illo deleto, deletur peccatum totius mundi; sed Christus venit, ex vi præsentis decreti, tollere peccatum totius mundi, & universalem ejus miseriam; ergo venturus erat propter istud peccatum, licèt alia non fuissent.

Confir. Nam cessantibus omnibus aliis peccatis totum genus humanum perierat propter solum originale; ergo ideò decreta est incarnatio ista, *ut sicut per unum hominem mors intrarat in omnes, ita & per unum Christum fieret omnis resurrectio, & salus.*

Prob.2. pars ex præcedenti: nam in eo casu cessaret motivum principale talis adventus, nempe totius generis perditio, innumeri moriuntur, etiam nunc, sine

[1] *3.d.20.q.1.En.* [2] *Jo.1.*

sine peccato mortali, ut pueri, & amentes perpetui, & non pauci alii, cęteri vero possent emendare peccata per pœnitentiam cum auxiliis gratiæ per Christum, quamvis impassibilem.

Confir. Quia tunc etiam cessaret notabile motivum miserendi peccatorum; sc. quia originale contrahimus culpa, & voluntate aliena, sc. Adæ, isti vero in hac suppositione peccarent propria voluntate; quæ, ex Scoto, potuit esse ratio, cur Angeli non sint redempti.

Confir. 2. Nam cessante originali actualia essent graviora, & minùs condonabilia, quippe venirent non ex infirmitate naturæ corruptæ, neque ex vehementia concupiscentiæ, sed ex malitia naturæ integræ. Ideo pauciores caderent, & rariora essent peccata; ergo &c.

Objic. con. 1. p. textus script. & Patrum citatos pro præcedenti: nam probant Incarnationem ex vi præsentis decreti, & de facto fuisse in redemptionem omnium prorsus peccatorum; ergo ex vi talis decreti non esset futura propter solum originale. Prob. conf. non minus perirent homines propter actualia, quàm propter originale: ergo non minus egerent redemptione.

Resp. neg. conf. utramque ob disparitates allatas inter peccatum originale, & actualia.

Objic. 2. Dicitur in Symbolo *propter nos homines*, &c. Item, *Venit filius hominis quærere*, *& salvum facere*, *quod perierat*; sed non minùs damnamur propter actualia, quàm propter originale; ergo &c.

Resp. d. st. maj. de facto, & tamquam motivo totali, & adæquato quoad possibilitatem, con. in hypothesi conclusionis, neg. maj. & conf. nam supposito solo originali omnes perierant, & ideò Deus haberet idem motivum principale incarnandi, & quærendi, quod perierat.

Objic. 3. Christus principalius venisset propter majorem miseriam; sed peccatum actuale est major miseria: ergo &c. Prob. min. graviùs punitur, scilicet pœna damni, & sensus, & originale sola damni; ergo &c.

Resp. neg. absolutè min. & conf. prob. non enim miseria major pensatur ex sola gravitate pœnæ, sed

ex

ex aliis damnis, inter quæ maxima sunt omnia peccata actualia, & eorum sequelæ, uno verbo miseriæ omnes, quæ ex originali oriuntur, ut diximus.

Objic. 4. Originale non omnibus remittitur, ut patet de tot infantibus, de tot Gentilibus, & Judæis, & aliis, qui moriuntur sine baptismo; ergo illa universalitas salutis ex originali non magis movit ad Incarnationem, quàm ex peccatis actualibus.

Resp. neg. conf. Nam ex hoc ant. nihil rectè infertur contra concl. sufficit, quòd per incarnationem parata, & oblata sint remedia tam pro originali, quàm actualibus, & culpa est eorum, qui pereunt, si non utantur.

Objic. cont. 2. p. ex Euangel. Pastor dimittit 99. oves, ut quærat unam perditam, & S. Chrysost. dicit *unius tantùm animæ tantam esse jacturam, ut ob eam filius Dei fieret homo*; ergo non tantùm propter omnia actualia, & sola, sed etiam propter unicum veniret.

Resp. neg. conf. tum quia parabola illa per unicam ovem non significat unicam individualiter animam, sed totum genus humanum in comparatione Angelorum, ut docent plurimi Patres: Tum quia sic loquitur Chrysost. quatenus sic Deus singulos curat, quasi unicus esset curandus, ut scilicet summum, & infinitum Dei amorem erga singulos expendat, non autem prætendit, quòd in rigore venisset pro uno solo homine.

QUÆSTIO II.

De causa morali, seu meritoria Incarnationis. An Christus meruerit, vel mereri potuerit suam existentiam.

CUm quæritur de causa meritoria, dubitari potest 1. de ipsomet Christo, an per aliqua opera antecedentia, vel consequentia suam existentiam, & unionem actualem cum Verbo meruerit, vel mereri potuerit eam; & quidem vel prioritate, aut posterioritate temporis, aut naturæ: ut autem eam mereri posset prius, deberet extitisse aliquo tempore, vel natura capax meriti, & personalitatis, antequam uni-

uniretur Verbo; sc. per opera, quæ naturaliter priora essent unione hypostatica. Ut verò eam mereretur per opera posteriora, oporteret, ut Deus eum prædestinasset futurum in tanta dignitate, & statu ex prævisione meritorum ejus futurorum, sicut dicimus alios homines prædestinari ad gloriam ex prævisis eorum meritis.

Rursus quæri potest de merito incarnationis quoad *substantiam*, quæ est ipsa unio hypostatica Verbi cum ista humanitate singulariter completa usque ad personalitatem creatam exclusivè; vel quoad circumstantias ejusdem, ut sunt locus, tempus, modus, & aliæ circumstantiæ, quas notant Euangelia, de Annuntiatione Conceptionis ejus, de Virgine Matre concipiente, & pariente, de Angelis, de stabulo, de Adoratione Magorum, &c. Tum videbimus de Virgine Matre, & de Patriarchis, & Prophetis.

CONCLUSIO I.

C*Hristus non meruit ullo modo suam unionem cum Verbo*. Est contra Nestorium, & Faustinum, volentes Christum fuisse aliquando purum hominem, & tunc meruisse assumptionem suæ humanitatis à Verbo.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Gratuitè Deus hoc operatur ex summa gratia, quia summa gratuita condescensione confert naturæ illud, quod minimè potest attingere, & quod maxime illam excedit.* Item alibi dicit, [2] quòd *in universis operibus Dei non fuit aliquod opus meræ gratiæ, nisi sola incarnatio filii Dei*; quod probat ex August. [3] dicente, *In rebus per tempus ortis summam gratiam esse hominem fieri Deum*, loquitur de merito incarnationis quoad substantiam.

Prob. 2. ex illis Script. locis, in quibus Incarnatio dicitur opus meræ gratiæ, & misericordiæ seu dilectionis Dei, ut cùm dicitur, [4] *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Et Secundum misericordiam suam magnam salvos nos fecit* &c. *Et, Propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos*, &c.

Prob. 3. ex Patribus, nam inquit August. [1] *Gratia*

[1] 3.*d*.2.*q*.2.*K n* 15. [2] 4.*d*.1.*q*.1.*M*.*n*.11.
[3] 13.*Tr*.19. [4] *Jo*.3.

tia homo ille ab initio factus est Christus .... hic merita conticescant .... quisquis in capite nostro præcedentia merita singularis illius generationis invenerit, ipse in nobis membris & ejus præcedentia merita multiplicatæ regenerationis inquirat. Et alibi: [1] *Hic omnino granditer, & evidenter gratia Dei commendatur: quid enim natura humana in homine Christo meruit, ut in unitatem personæ unius filii Dei singulariter esset assumpta?* Et sic de aliis.

Prob. 4. ratione; nam si Christus meruisset unionem Verbi, hoc fecisset vel per opera præcedentia unionem, vel per sequentia, ut prævisa, intuitu quorum esset prædestinatus, & unitus; sed neutrum dici potest; ergo nullo modo meruit: prob. min. 1. non per præcedentia; nam *actiones sunt suppositorum*, & prius est existere, & supponitari, quàm operari; sed Christus nullo momento extitit personaliter ante unionem cum Verbo; ergo illam non meruit antecedenter. 2. non ex prævisis meritis subsequentibus; nam hæc omnia Christi merita oriuntur ab ejus supposito, & supponunt eum suppositatum supposito Verbi; ergo non potuerunt habere rationem meriti ad illam unionem: ant. patet, non enim prævidebatur operari per humanitatem ante ejus unionem, & suppositationem: prob. conf. quia *principium meriti non cadit sub meritum*; sed illud suppositum ex humanitate, & persona Verbi est principium meriti; ergo &c. Prob. min. ex August. *Neque illam susceptionem hominis ulla merita præcesserunt, sed ab illa ejus susceptione merita ejus cuncta cœperunt.*

Confir. ex eodem. *Ille homo, ut à Verbo coæterno Patri in unitatem personæ assumptæ unigenitus Dei filius esset, unde hoc meruit? quod ejus bonum qualecumque præcessit .... ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveniret?*

Confir. 2. Quia meritum præsupponit statum gratiæ sanctificantis, & iste supponit naturam subsistentem; sed humanitas Christi non fuit unquam subsistens, nisi per subsistentiam Verbi, mediante unione hypostatica; ergo nec mereri potuit hanc unionem per ullum opus vel realiter præcedens, vel prævisum.

Objic. 1. ex Script. Unitio divinitatis per unionem hy-

[1] 1. *de præd.*

hypostaticam tribuitur meritis ejus: nam illi applicatur istud Psalmistæ: [1] *Dilexisti justitiam, propterea unxit te Deus oleo lætitiæ.* Et illud Apocalypsis: *Dignus est Agnus, qui occisus est accipere divinitatem*, &c. ergo unio hypostatica cadit sub meritum Christi.

Resp. neg. ant. & conf. prob. nam illi textus non sic intelliguntur à Patribus. Quidam per *oleum lætitiæ* intelligunt gloriam Christi resurgentis, ut Hieron. Alii gaudium ex conscientiæ nitore, ut Ambros. Alii particulam *propterea* explicant de causalitate finali, non de efficiente, quasi diceret: *Propterea unxit te Deus oleo lætitiæ, ut diligas justitiam*, ut vertit glossa interlin. & August. Apocalypsis autem loquitur de merito manifestationis, & agnitionis divinitatis Christi, & cultus, atque honoris inde illi debiti, non autem de ipsa Deitatis unione. Ideo dicitur *accipere honorem*, *& gloriam*, &c. Imo & August. in Apocalyp. hom.4. pro, *divinitatem*, legit *divitias*.

Objic.2. Christi humanitas priùs natura existit completa, & singularis, quàm uniatur Verbo; ergo priùs est apta operari, & mereri; nam *operationes sunt singularium*, ex Philosopho; ergo humanitas meruit per operationes priores unione, saltem prioritate naturæ.

Resp. neg. conf. & prob. ejus. Nam Philosophus dicit actiones esse singularium, quia nesciebat subsistentiam esse quid distinctum à natura singulari completa; neque nos id scimus, nisi ex hoc mysterio, ideò dicimus actiones esse suppositorum, & priùs est naturam subsistere, quàm agat.

Objic.3. Si quid impediret Christum meruisse suam unionem cum Verbo, maximè quia *principium meriti non cadit sub meritum*; sed hoc non impedit; ergo nihil. Prob. min. omne meritum Patriarcharum, & hominum venit ex Incarnatione, seu ex Christo; sed per Christum Patriarchæ meruerunt incarnationem quoad aliquot circumstantias, ut videbimus, & sic incarnatio quoad illas circumstantias cadit sub meritum ex ipsamet proveniens; ergo principium meriti cadit sub meritum ex eodem principio veniens; si autem incarnatio quoad circumstantias cadit sub meritum humanum, potuit & cadere quoad substantiam respectu Christi.

Resp.

[1] *Ps.44.* [2] *Apoc.5.*

Resp.neg. min. & conf. prob. atque subsumptum: Nam quòd Patriarchæ per suam fidem in Christum venturum, & ex meritis ejus meruerint accelerationem tanti mysterii, non facit, ut principium meriti, nempe sanctitas, & dignitas Christi ex unione hypostatica ceciderit sub meritum, sed aliquid, quod est illi omnino extrinsecum, ut illæ circumstantiæ, quas inde mereri potuerunt illi Patres. Unio hypostatica est principium non tantùm effectivum, sed etiam formale meritorum Christi, ideo non potest cadere sub meritum ejusdem.

Objic. 4. Deus potuit prævidere merita Christi futura priùs quàm decerneret executionem incarnationis, & ex prævisione illa potuit decernere illam, & exequi, sicut dicimus Deum decernere gloriam, & prædestinare ex prævisis meritis Christi; ergo Christus potuit eam mereri; ergo de facto meruit, quia in tantum dignificari debet Christus, quantùm potest sine implicantia.

Resp.neg.maj.vel sic dist.potuit prævidere merita ut possibilia, con.ut futura, neg.maj.& min. nam Deus non potuit prævidere merita Christi, ut futura, priùs quàm decerneret eum, ut futurum, nec per consequens antequam decerneret exequi unionem cum Verbo. Diximus in tract.I. medium visionis futurorum esse decreta ipsius, quibus præcisis, non sunt futura, nec per consequens objecta visionis, sed simplicis intelligentiæ.

CONCLUSIO II.

NEque de potentia Dei absoluta potuit Christus mereri suam unionem hypostaticam cum Verbo. Hic non conveniunt Scotistæ.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Nam *in illo instanti naturæ, in quo natura personaretur in se, si non assumeretur* (si sibi relinqueretur) *in eodem instanti personatur ab alio*, sc. à Verbo, *quando assumitur... sed priùs naturaliter personaretur in se, quàm haberet habitum gratiæ ad merendum, quia habitus est principium ad operandum, & per consequens perfectio ejus, cui competit operari: operari autem est suppositi*; ergo humani-

[1] *3.d.2.q.2.G.*

tas prius naturaliter haberet rationem suppositi, quàm gratiam, vel habitum aliquem, qui est tantùm principium operandi. Ex hac doctrina subtili, & solida

Prob.2. Illud meritum esset ex operibus prioribus, vel posterioribus unione; sed neutrum fieri potest, etiam de potentia Dei absoluta; ergo &c. prob. min. 1. de prioribus: omnis natura priùs in se existit, & subsistit, quàm operetur ad extra, & quidem necessariò necessitate metaphysica. Deus potest quidem supplere in naturis defectum propriæ personalitatis, at non potest facere, ut natura agat priùs, quàm subsistat propria subsistentia, vel aliena. *Nam actiones sunt necessariò suppositorum*; ergo nec de potentia absoluta posset humanitas mereri in instanti ullo etiam naturæ priori personationem per Verbum, aut per se ipsam: prob. ant. in illo instanti priori, quo supponitur agere humanitas, esset, & non esset subsistens; sed hoc implicat; ergo &c. prob. maj. esset subsistens, quia operaretur ad extra, non esset autem substantialiter completa, nec subsistens, quia illa operatio præsupponeretur subsistentiæ propriæ, & divinæ.

Confir. Nam ad proprium meritum de condigno requiritur aliqualis æqualitas operis cum præmio, quia debet fundare aliquam obligationem justitiæ ad reddendum præmium, dato opere: Sed nulla potest, per ullam potentiam, esse æqualitas inter opera humanitatis præcisè à supposito divino, & unione hypostatica, qua homo fit Deus, seu qua humanitas elevatur ad Deum in unitatem suppositi; ergo per opera quomodocumque priora unione non potest Christus mereri suam unionem cum Verbo.

Prob. jam illa min. principalis quoad 2. p. ex dictis: nam opera posteriora suppositatione, jam orirentur, & acciperent dignitatem, & valorem à supposito divino; ergo non possent mereri hanc suppositationem, alioqui principium meriti caderet sub meritum, & idem esset causa sui ipsius.

Prob. 3. contra illos, qui putant hoc fieri potuisse de potentia absoluta per opera tempore priora unione, seu antequam humanitas uniretur Verbo: nam in illo priori tempore Deus debuisset conservare humanitatem sine ulla personalitate, vel eam permitte-

re

re suæ personalitati, ita ut in alterutro statu potuisset operari, sed neutrum dici potest; ergo nullo modo potuit meritum illud præcedere tempore unionem. Prob. 1. p. min. 1. quia in illo statu humanitas fuisset, & non fuisset completa, & subsistens, sed hoc implicat, ergo &c. prob. maj. non fuisset, ut supponitur, fuisset verò, quia in se substitisset sufficienter ad operandum, sicut de facto subsistit, nec Deus aliter potuisset eam sic conservare, quàm supplendo personalitatem, ergo fuisset subsistens vel per se, vel per aliud. 2. quia in nostra sententia ratio subsistentiæ consistit in negativo, & subsistentia necessario resultat in natura singulariter, & positivè completa, nisi à Deo impediatur per ulterius complementum, & terminationem, sc. uniendo illam alteri supposito, & hoc ipso, quòd impediret resultantiam personalitatis propriæ, suppleret per aliam; ergo semper illa natura esset personata propria, vel aliena subsistentia.

Prob. 2. p. min. nàm non negamus, quin Deus de potentia absoluta posset assumere naturam jam personatam propria personalitate, quam per assumptionem destrueret, sed in hoc casu Christus non meruisset suam unionem hypostaticam; ergo &c. prob. min. illa persona fuisset purus homo, & alia persona à Christo; ergo sic Christus non mereretur suam unionem cum Verbo, sed alia illa persona hoc illi mereretur; istud autem etiam est impossibile, saltem de merito condigno propter infinitam inæqualitatem operis purè humani cum tanto bono, quod non cadit sub meritum purè humanum, ut dicebamus; ergo absolutè, & per nullam potentiam potuit Christus ullo modo mereri suam unionem cum Verbo.

Dices. Saltem potuisset eam mereri de congruo.

Contra 1. præcedens ratio excludit etiam tale meritum in persona Christi, de qua tamen non procedit conclusio, nàm humanitas cum illa subsistentia ante unionem non esset Christus, sed alia persona purè humana. 2. quia si per meritum de congruo nihil aliud intelligitur, quàm aliqualis bonitas, quæ moveat Deum ex sua summa bonitate ad tale miraculum, id fortè posset dici, sed adhuc nimis largè su-

meretur nomen meriti, idem enim dici posset de quavis creatura rationali cum gratia habituali: at propriè loquendo, talis dignitas, qualis est dignitas Christi, non videtur cadere sub meritum, ne quidem de congruo, sed, ut dicebat Scotus, post S. August. *Summa gratia est* (non autem meritum de congruo) *hominem fieri Deum*.

Objic. 1. Deus agens ex potentia sua absoluta agit supra leges communes naturæ; sed quod naturæ non operentur, nec mereantur nisi subsistentes, est secundum leges naturæ; ergo de potentia absoluta Dei possent aliquæ naturæ operari, & mereri ante suppositationem; ergo humanitas Christi potuit mereri per opera naturaliter, aut etiam tempore præcedentia suppositationem ejus à Verbo.

Resp. dist. maj. supra leges physicas, conc. metaphysicas naturæ, neg. maj. & cons. nam ad min. Emanatio, seu resultantia subsistentiæ in natura existenti, & singulariter completa est de legibus metaphysicis rerum, & maximè in sententia nostra ponente rationem subsistentiæ in negativo. Nam hoc ipso, quòd talis natura non indiget communicari ulteriori complemento substantiali, nec potest de se ulterius communicari, est esse in se subsistens, & ultimò terminatum: nec Deus potest hoc impedire, nisi ex sua absoluta potentia illam terminet per alienum suppositum, ut facit in Christo.

Inst. Deus potuit infundere gratiam animæ Christi, antequam uniret eam nec corpori, nec Verbo; sed in illo instanti potuisset agere, & mereri ex illa gratia; ergo à fortiori in instanti unionis cum corpore priori unione hypostatica.

Resp. dist. min. potuisset mereri aliquid creatum, v. g. gloriam, vel gratiam aliquam, & ut persona purè humana, con. unionem hypostaticam, & ut persona Christi subsistens in Verbo, neg. min. nam nec unio ista cadit sub meritum puræ creaturæ, nec illa persona fuisset Christi, de quo tamen loquimur.

Inst. 2. Angeli in ipso instanti suæ creationis se disposuerunt, aut potuerunt disponere ad gratiam habitualem, & per illam operari, & mereri; ergo idem potuit Deus conferre humanitati Christi in ipso instanti suæ formationis, & priori naturaliter unione hy-

hypostatica; ergo pro illo instanti potuit mereri istam unionem.

Resp.neg. conf. & disparitas est, quia Angelus in illo instanti suæ creationis, & præcedenti naturaliter infusionem gratiæ subsistebat, non autem humanitas Christi ante unionem, & ideo in illo priori non poterat operari.

Objic. 2. Humanitas posset præintelligi operans priusquam locata, vel durans in loco, vel tempore determinato; ergo & priusquam subsistens per ullam determinatam subsistentiam. Prob. conf. non est magis necessaria connexio naturæ cum subsistentia, quàm cum locatione, vel duratione, nec minùs distinguitur ab ea, quàm ab istis; ergo.

Resp. neg. conf. & ant. prob. non enim dicitur, quòd actiones sunt ubicatorum, vel durantium, benè verò quòd sint suppositorum, item duratio, & ubicatio se habent tantùm concomitanter ad operationes, subsistentia verò antecedenter.

Inst. Quamvis subsistentia propria cujuslibet naturæ deberet præcedere actiones, id non esset verum de subsistentia Verbi, quia ista est indebita, illa vero est debita; ergo prioritas subsistentiæ ad operari non impedit, quin humanitas Christi posset operari, & mereri antecedenter ad unionem cum Verbo.

Resp.neg.ant. & conf. rationis; nam licèt subsistentia Verbi non esset debita humanitati absolutè; erat tamen debita pro eo instanti temporis, & naturæ, quo ei debebatur subsistentia propria, quam supplebat.

Objic. 3. Gratis dicitur subsistentiam esse conditionem ita necessariam naturæ, ut agat: ita ut ne quidem per Dei potentiam absolutam possit dispensari; ergo Deus potuit ita dispensare cum humanitate Christi, ut se disponeret ad hanc unionem. Prob. ant. nulla enim in hoc apparet implicantia, sine qua nihil debet negari omnipotentiæ.

Resp. neg. ant. utrumque: & implicantia patet ex dictis, quia cùm nulla natura substantialis non subsistens possit operari, sequitur, quòd si illa humanitas præcisè à subsistentia potuisset, vel posset operari meritoriè, esset, & non esset subsistens, seu ultimò terminata.

Inst. anima separata non est subsistens, nec ultimatè terminata, & tamen operatur de facto; nam intelligit, & vult. Item accidentia existunt, & conservantur sine subjecto in Eucharistia, ergo ad operari non requiritur necessariò subsistentia, saltem respectu potentiæ absolutæ.

Resp. neg. conf. vel sic dist. non requiritur in natura non suppositabili, con. in natura suppositabili, neg. conf. anima autem, & accidentia non sunt suppositabilia, saltem in statu illo incompleto.

QUÆSTIO III.

An, & quid meruerint antiqui Patres, & B. Virgo, circa incarnationem.

JAm diximus incarnationem esse puram, & summam gratiam, ita ut quoad substantiam, & existentiam, seu executionem non cadat sub meritum, nequidem ipsius Christi. Quærimus hìc an Patres antiquiores incarnationis executionem meriti fuerint, aut mereri potuerint de illius circumstantiis, v. g. ut Messias aliquorum ex illis stirpe carnem sumeret, aut citiùs veniret, & quidem merito saltem de congruo.

CONCLUSIO I.

S*Ancti Patres non potuerunt mereri, nisi ad summum aliquas circumstantias extrinsecas incarnationis Verbi; v. g. incarnationem in tali stirpe, aut in tali tempore*. Est communis.

Prob. 1. p. 1. ex Scoto dicente, [1] ut prædiximus, *quòd nequidem ex parte Mariæ non erant bona ejus merita, absolute respectu incarnationis, sed fortè accelerationis, ut impleretur illa incarnatio præordinata*; ergo multò minùs alii Sancti Patres.

Prob. 2. quoad 1. p. ex Script. & PP. nam ubique legimus hoc mysterium esse puram, & summam gratiam. *Apparuit gratia, & benignitas salvatoris Dei.* Et, *propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos* &c. *Sic Deus dilexit mundum* &c. Et inter Patres citat

Scotus

[1] 4. d. 2. q. 1. M. n. 11.

Scotus August. dicentem, *in rebus per tempus ortis illa est summa gratia, quòd homo in unitate personæ conjunctus est Deo.* Et ipsa B. V. agnoscit, quòd *fecit Deus, potentiam in brachio suo* &c.

Prob. 3. ex præcedenti, quia Christus est caput, finis, & primus prædestinatorum, & ex ipso, & per ipsum sunt merita nostra; ergo nullus homo potuit ejus existentiam mereri, ut patet ex dictis de motivo primario incarnationis.

Prob. 2. p. 1. ex Script. in qua legimus Messiam oriturum ex semine Abraham, & post aliquod tempus in consolationem populi sui, ut cum dicitur Abrahæ [1] *in semine tuo benedicentur omnes gentes.* Et hoc *quia fecisti rem hanc* sc. volendo ex obedientia immolare filium suum. Quod Apostolus explicat de Christo. Pro acceleratione autem facit illud Danielis: [2] *Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum.* Et illud Psalmistæ, [3] *Propter gemitum pauperum nunc exurgam dicit Dominus.* Hæc de Messia venturo explicant multi PP. Et eò spectabant orationes aliorum. [4] *Emitte Agnum Domine* &c. Et *rorate Cæli desuper:* Et, *utinam disrumperes cælos, & descenderes* &c. His, & similibus precibus petebant, non decretum incarnationis, quam sciebant decretam, & promissam, & futuram, sed accelerationem executionis ejus, & hoc non peterent, nisi crederent id placere Deo, & se ab eo aliquid obtenturos. Ut de facto legimus accidisse apud Malachiam. *Ecce statim veniet ad templum sanctum suum dominator* &c.

Prob. 2. nam illi SS. PP. & Prophetæ crediderunt Messiam venturum, & in fide ejus justificabantur, & sine dubio illius adventum summè desiderabant, & enixè petebant, & firmiter sperabant, ut colligitur ex Script. cit. & aliis, & id Christus ipse testatur de Abraham, quòd [5] *exultavit, ut videret diem meum: vidit, & gavisus est.* Et Deus hunc adventum illi promiserat. [6] *Jusjurandum quod juravit ad Abraham daturum se nobis;* ergo nihil vetat dicere, Deum elegisse Abraham, ut ex ejus semine oriretur Messias intuitu aliqualium meritorum ejus, & aliorum vo-

H 4 tis,

[1] *Gen.* 22. [2] *Dan* 9. [3] *Psal.* 11.
[4] *Isa.* 16. & 45. & 64.
[5] *Jo.* 8. [6] *Luc.* 1.

t's, & precibus, & meritis concessisse ejusdem adventus accelerationem.

An autem hæc meruerint vero aliquo merito, an obtinuerint per modum impetrationis, non disputo. Certum est, quòd in precibus est vera bonitas moralis, & aliqua ratio meriti, quod agnoscit Ecclesia, cùm in collectis, & orationibus immiscet nomen meriti, ut *petita consequi mereamur* &c.

Objic. Nullus illorum Patrum fuit ab æterno, vel præcessit decretum incarnationis, & omnium circumstantiarum tam extrinsecarum, quàm intrinsecarum; ergo nullus eorum potuit quidquam mereri, ne quidem circumstantias ullas. Prob. conf. nam meritum debet præcedere præmium.

Resp. 1. hoc arg. nimis probare, nam idem objici potest non tantùm contra merita prædestinationis, sed etiam contra omne meritum, & impetrationem etiam de præsenti. Nam omnia opera, quæ dicuntur meritoria, vel impetratoria, sunt posteriora decretis æternis de omnibus, quæ Deus facit in tempore.

Resp. 2. neg. conf. nihil enim impedit, quin Deus decreverit ab æterno sumere humanitatem Verbo suo uniendam ex semine Abrahę ob prævisa ejus merita, & est de fide, quòd hoc illi præstitit, *Quia fecisti rem hanc* &c. sc. intuitu obedientiæ, & sacrificii. Idem est de aliis Patribus respectu accelerationis, & circumstantiarum temporis adventus Christi, sive id obtinuerint ex meritis rigorosis, sive impetratione.

Objic. 2. vel Deus ante prævisionem meritorum Patrum decreverat incarnationem quoad illas circumstantias, quas dicuntur meruisse, vel nullas decrevit post prævisa illorum merita quoad hoc; sed neutrum dici potest; ergo nec debet asseri ullum tale meritum. Prob. min. non 1. alioquin diceretur, quòd post prævisionem meritorum Deus mutavit decretū, quod nemo feret; non 2. nam sic admittenda essent plura decreta circa incarnationem; unum circa substantiam, & circumstantias principales, & aliud circa istas extrinsecas; sed hoc etiam gratis diceretur, quia gratis multiplicarentur decreta divina circa idē opus.

Resp. ad maj. futuritionem, & substantiam fuisse decreta antecedenter ad prævisionem meritorum, & peccati, ut diximus, quoad circumstantias verò pas-

sibi-

sibilitatis, & similium decreta fuit post prævisionem peccati, & meritorum. Ad prob. in contrarium neg. min. nam quid inconveniens est dicere, quòd plura intervenerunt decreta partialia secundum modum nostrum concipiendi circa idem opus quoad diversas circumstantias ejus, ut patet ex dictis de motivo: & id necessariò fatendum est in doctrina Scoti de incarnatione futura, Adamo non peccante.

Dixi autem in concl. (*ad summum*) quia, ut verum fatear, non caret probabilitate sententia negans Patribus absolutè omne verum, & proprium meritum circa hoc opus in omni creatura. Et id videtur Doctor sentire, dum permissivè tantùm loquitur, ut patet ex ejus verbis.

CONCLUSIO II.

B*Eata Virgo non meruit suam maternitatem, sed tantùm circumstantias aliquot incarnationis, et hoc de congruo*. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto cit. nam, inquit, [1] *si tempore conceptionis præcesserunt aliqua merita Mariæ, tamen non erant bona absolutè respectu incarnationis, sed fortè respectu accelerationis, ut impleretur illa incarnatio præordinata*; ergo totum meritum, quod habere potuit B. V. circa incarnationem fuit, de aliquibus circumstantiis extrinsecis, non autem de intrinsecis, ut est maternitas Christi.

Prob. 1. p. quia principalis valor, & dignitas Mariæ fundatur in ipsa dignitate maternitatis, & gratiarum ex vi electionis divinæ ad illam magnitudinem; sed principium meriti non cadit sub meritum; ergo nec maternitas.

Confir. Nam tanta dignitas longè excellit omne meritum puræ creaturæ; ergo eam non meruit: prob. 2. nam ex dictis de motivo incarnationis, & de peccato originali, sicut incarnatio decreta fuit ante prævisionem peccati, ita & ante omne meritum, vel demeritum ullius creaturæ; Christus enim filius ejus *est primogenitus omnis creaturæ*; & tam Mariæ, quàm ejus filio sub nomine sapientiæ aptatur hæc verba: *Ab initio, et ante sæcula creata*; & istud, *Dominus posse-*

[1] *Ibid.*

possedit me in initio viarum suarum. Et, *Nondum erant abyssi, & ego jam concepta eram* &c. ergo Deus liberè, & liberaliter omninò eam elegit ad maternitatem filii sui ante prævisa ulla ejus merita, saltem quoad substantiam incarnationis, & maternitatis.

Prob. 2. p. nam SS. PP. imò & Euangelium tribuunt illi aliquale meritum circa istud mirabile opus; v. g. circa circumstantias executionis, ut dicebamus de Patriarchis, & hoc per meritum concomitans. Dicitur, [1] *Beata, quæ credidisti, quoniam perficientur in te, quæ dicta sunt tibi;* ergo ex Euangel. agnoscitur in Maria meritum aliquod saltem circa executionem incarnationis.

Confir. 1. ex illis verbis Christi ad fœminam laudantem viscera, & ubera matris ejus. *Beatus venter, qui te portavit* &c. nam ex Christi responso colligitur eam laudabiliorem esse ex merito fidei, quàm ex dignitate matris. [2] *Quin imò beati, qui audiunt verbum Dei;* ergo *beatior fuit Maria concipiendo fidem Christi, quàm carnem Christi*, inquit August.

Confir. 2. ex verbis Ecclesiæ, & Patrum, nam dicimus cum illa, *Quem meruisti portare....* Et quod *dignum filii Dei habitaculum fieri meruit.* Et Ambros. [3] *quæ digna fuit, ex qua filius Dei nasceretur.* Et Basil. [4] *digna Unigeniti divinitati conjungi fuit.* Et Epiph. [5] *quæ digna facta est habitaculum fieri filii Dei.* Quæ autem esset illa dignitas, nisi meriti, quod expressè dicit August. [6] *Talis eligitur Virgo, quæ tantum in se haberet meritum, ut Dei filium in se susciperet.* Et Fulgent. [7] *ipsum Deum hominem factum & concipere, & parere.... promeruit.* Et Pat. Damian. [8] *Singularis ejus sanctitas, & gratia hoc promeruit, quòd susceptione Dei singulariter judicata est digna.* Denique, ut alios mittam, hoc tribuitur orationibus ejus: *Quomodo illam inaccessam attigit majestatem, nisi pulsando, petendo, quærendo.*

Dices, hæc nimium probare, probarent enim ipsam meruisse non circumstantias, sed substantiam incarnationis, & maternitatem.

Contra: non loquuntur de merito rigoroso, & antece-

[1] *Luc.* 1. [2] *de S. Virgin.* 3. [3] 2. *de Virgin.*
[4] *hom. de human. gen.* [5] *Hær.* 7. *serm.* 2.
[6] *nativ. ibid.* [7] *de incar.* 7. [8] *ser. de aqua duc.*

tecedenti, sed de quadam dignitate, quam confert meritum concomitans, & congruum.

Objic. 1. contra 1. p. B. Virgo meruit suam beatitudinem, & ultimum gradum gratiæ dispositivum ad maternitatem; ergo & maternitatem. Prob. conf. nam, qui potest, quod est majus, potest & minus; sed beatitudo est ultimus gradus gratiæ, sicut quid majus maternitate illa; ergo &c.

Resp. neg. conf. & dist. maj. prob. potest minus in eodem genere, & linea præmiorum, & effectuum, con. in diverso genere, neg. maj. & conf. beatitudo, & generatio non sunt dona ejusdem generis, aut lineæ, maternitas divina respicit ordinem hypostaticum, quem Deus non subjecit merito, sed suæ puræ voluntatis arbitrio reservavit; beatitudinem verò proposuit ut coronam, & mercedem meritis consequendam.

QUÆSTIO IV.

De causa efficiente Incarnationis.

QUærimus hìc de causa physica, per cujus actionem opus incarnationis, seu Christus positus est in esse, prout importat compositum ex humanitate, & persona Verbi mediante unione hypostatica talis naturæ cum illa persona divina. Uno verbo agimus de causa efficiente talis unionis: An Beata Virgo influxerit in illam, an persona Verbi in eamdem aliquem habuerit influxum specialem, vel in productionem humanitatis, aut in conservationem ejus; idem quærimus de Spiritu S.

Duæ igitur causalitates, seu actiones hìc considerantur, una circa humanitatem Christi, quæ consistit in productione, & organizatione corporis ejus in utero matris, & in creatione animæ ejusdem: 2. in unitione humanitatis sic productæ ad personam Verbi, ex qua unitione resultat ille Deus homo.

CONCLUSIO I.

INcarnatio est effectivè, & indivisim à tota Trinitate, quamvis illud opus tribuatur specialiter

Spiritui sancto per appropriationem. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto docente generaliter, quòd [1] *prima causalitas respectu creaturarum est necessariò in tribus personis divinis*. Unde manavit istud axioma, quòd *opera Trinitatis ad extra sunt indivisa*; sed istud opus est ad extra; ergo &c.

Prob. 2. ex Concil. Later. IV. ut habetur c. *firmiter*, [2] *tres personæ divinæ sunt universorum principium*... & ad propositum, *Unigenitus Dei filius Jes. Christ. à tota Trinitate communiter incarnatus ex Maria semper Virgine, Spiritus S. cooperatione conceptus*. Idem colligitur ex alio Lateran. & Tolet. VI. & ex omnibus Patribus, qui unquam hac de re loquuti sunt. Nam, inquit August. relatus in Canone, [3] *sic enim absit, ut quisquam Catholicus dixerit, quod suadet Spiritus S. non Dominum suadere, & ipse Dominus sit, & inseparabilia sint opera Trinitatis*. Et hoc patet ex dictis de Trinitate, & creatione.

Prob. 3. ratione: Incarnatio totaliter sumpta importat productionem Corporis Christi in utero Mariæ, creationem animæ in ejus corpore, & unionem totius humanitatis cum Verbo; sed hæc sunt à tota Trinitate; ergo &c. prob. min. personæ divinæ operantur ad extra per potentiam, sapientiam, intellectum, & voluntatem communes omnibus; ergo &c.

Prob. 2. p. ex Script. Nam Mariæ per Angelum dicitur: *Spiritus S. superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi*. Et, *quod in ea natum est, de Spiritu S. est*. Et, *inventa est in utero habens de Spiritu Sancto*; sed hæc non dicuntur nisi per appropriationem, ut patet ex 1. p. qua constat, hoc opus esse verè à tota Trinitate.

Prob. 2. ex PP. pro quibus sufficiat S. Bonaventura. [4] *Opus incarnationis est manifestativum divinæ potentiæ, sapientiæ, et bonitatis secundum diversas rationes in ipso repertas; et secundum quamlibet earum potest appropriari, et attribui tribus personis* &c. quippe, ut diximus, opera, in quibus specialiter elucet potentia, tribuuntur patri, quæ ostendunt sapientiam, appropriantur filio, qui est sapientia genita,

quæ

[1] *2.d.1.q.1.D.n.5.*
[2] *de SS.Trin.c.10.* [3] *26.q.1.*
[3] *3.d.4.a.1.q.10.*

quæ bonitatem, & amorem ostendunt, approprian-tur Spiritui S. qui est amor, & donum &c.

Igitur opus istud singulariter tribuitur Spiritui S. quia in eo nobis donatur Dei filius; quia ibi summè elucet Dei bonitas, charitas, & dilectio. Quippe *sic Deus dilexit mundum*, &c. Et ipse filius *Propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, factus est in similitudinem carnis peccati*. Et ut docet Hugo Victor: *concepit Virgo de Spiritu sancto, non quod de Spiritus S. substantia semen partus acceperit; sed quia per amorem, & operationem Spiritus S. ex carne Virginis divino partui substantiam ministravit*. Et certè hoc opus fuit non tantum maximum donum, sed etiam fons omnium donorum, & gratiarum. Unde formatio corporis Christi de purissimo sanguine Mariæ, creatio, & infusio animæ ejus, & unitio totius humanitatis sic formatæ ad Verbum, revera, & propriè loquendo sunt actiones, & opera tam Patris, & Filii, quàm Spiritus S. licèt ob rationes allatas dicantur operationes Spiritus S. per appropriationem. *Quod de Spiritu S. diximus, hoc similiter & de patre, & de filio communiter, & indivisè volumus intelligi*, inquit Ambros. [1] *quia sancta, & inseparabilis Trinitas numquam aliquid extra se sigillatim operari noverit*.

Objic. 1. Incarnatio activè, & effectivè spectat ad personam mittentem, sicut passivè spectat ad personam missam, seu incarnatam; sed solus Pater est persona mittens; ergo incarnatio activè est à solo Patre. Prob. min. ex pluribus Script. locis, in quibus dicitur, quòd Deus Pater *Misit filium factum ex muliere*, &c. Et ipse Christus se missum dicit à Patre. *Pater misit me*: &, *qui misit me Pater*. Et, *descendi de Cœlo, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, Patris*, &c. Et ratio patet ex dictis de missione personarum divinarum; nam missio activa ad extra pertinet ad mittentem, seu productionem ad intra.

Resp. dist. maj. quoad originem, & missionem ad intra, & quasi authoritativam, con. quoad manifestationem ad extra, seu quoad signum externum, per quod persona missa manifestatur, neg. maj. & cons. similiter distincta min. diximus aliàs, missionē temporalem esse

[1] *In symb.*

esse manifestationem ad extra personæ productæ, vel producentis sub aliquo signo sensibili appropriata tali personæ; unde missio, sive incarnatio activa Verbi quasi authoritativa, & quoad originem pertinet ad solum Patrem; sed effectivè quoad opus externum, in quo manifestatur, est à tota Trinitate.

Inst. Patrem mittere Verbum est illud mittere ad sumendum hominem; sed sic mittere est incarnare activè; ergo &c. Prob.min. nam mittere Verbum ad hominem in sensu scripturæ est illud unire hypostaticè humanitati; ergo &c.

Resp. neg. min. & ant.prob. Nam mittere formaliter, & authoritativè, est in Patre generare Verbum; materialiter verò, & connotativè est producere aliquem effectum, in quo manifestatur illud Verbum, & iste effectus, atque manifestatio est à tota Trinitate.

Objic. 2. Incarnatio fieri non potuit sine aliquo speciali influxu Verbi; ergo est speciali actione à Verbo. Prob.ant. Verbum per incarnationem suam specialiter illabitur humanitati; sed illapsus ille est activus; ergo &c.

Resp. neg. ant.& min. prob. Nam illapsus ille nihil est aliud, quàm terminatio unionis, & dependentia humanitatis ad Verbum in sustentari, & compleri ab eo per modum puri termini.

Inst. Verbum in sua persona concurrit assumendo humanitatem; sed sumere humanitatem est agere, & efficere; ergo &c. Prob. min. nam assumere est ad se sumere; ergo &c.

Resp. dist. maj. assumendo per puram terminationem, & sustentationem, con. per effectionem aliquam circa illam naturam, neg.maj. & min.nam hoc sensu illud assumere esset potiùs quoddam pati, quàm agere, saltem extrinsecè.

Objic. 3. Script. & Symbolum, & Patres, & Ecclesia tribuunt formationem humanitatis Christi Spiritui S. ergo hæc persona specialem habet efficientiam circa hoc opus.

Resp. dist.ant. per appropriationem, con. propriè, & effectivè, neg. ant. ut patet ex dictis supra, & in tract. de Trinit.

CON-

CONCLUSIO II.

B*Eata Virgo concurrit activè ad generationem humanitatis Christi; non autem ad unionem hypostaticam, seu ad incarnationem Verbi*. Est communis quoad 2.p.

Prob.1. ex Scoto, qui sustinet concursum activum in matribus ad generationem prolis, & Mariam esse verè Christi, & Dei genitricem; ut videbimus suo loco. Quod sic probat: *Omnis causa activa habens virtutem respectu alicujus effectus, & non præventa ab alio totaliter causante illum effectum in eo instanti, in quo producitur, potest agere ad productionem ejus. Maria fuit talis, si omnes aliæ matres sunt tales, & hoc ut causa activa non principalis*; ergo &c. Vide in Philosophia de concursu matris, &c.

Prob. 2. ex script. & PP. nam Isaias dicit, quia *Virgo concipiet, & pariet*. Et Angelus, *concipies in utero, & paries*. Sed hæc verba indicant actionem; ergo &c. & Damasc. apud Doctorem dicit, quòd *Spiritus S. dedit ei (Virgini) potentiam susceptivam, simul autem & generativam; non quòd miraculosè dedit ei hanc fœcunditatem, secundum quam cooperabatur* (addit Scotus) *sed illam habuit naturaliter, quia non fuit sterilis; sed absente viro patre, non erat in potestate propinqua generandi; & hanc dedit illi Spiritus S. per miraculosam formationem corporis organici*.

Prob. 3. Nam Maria tam verè fuit Mater Christi, quàm aliæ suorum filiorum; sed istæ activè concurrunt ad generationem suorum filiorum; ergo & ista: maj. patet ex Script. & PP. & Conciliis agnoscentibus eam, ut veram Matrem Christi. Prob. min. ex dictis in Philosophia: pro quo vide Emin. Lauream [1] citantem medicos.

Confir. Si quid obstaret tali concursui, esset, quia formatio, & organizatio corporis Christi fuit instantanea; & sic superabat vim activam naturalem creaturæ; sed hæc ratio non obstat; ergo &c. maj. supponitur ex comm. sententia; nam totum hoc opus dicitur factum in instanti; quod ut capias

Nota quòd ad istam formationem, & organiza-

tio-

[1] *Disp.5.a.4.*

tionem naturaliter requiruntur tres motus: primus motus est materiæ seminalis ex proprio loco ad uterum. 2. motus partium materiæ ad figurationem corporis secundum diversa ejus membra, & situm differentem eorum. 3. condensatio, & solidatio ejusdem materiæ; qui est motus à majori ad minorem locum, & etiam alterationis per majorem constrictionem materiæ rarioris; & in ultimo instanti horum motuum perficitur organizatio, & animatio. Hi autem motus non videntur posse esse instantanei: Prob. etiam min. quod sc. hæc ratio non impediat concursum activum Mariæ: nam cùm dicitur corpus Chrsti formatum fuisse in instanti, non intelligitur de instanti Mathematico, & indivisibili, vel physico, sed morali, sc. pro brevissimo tempore, quo virtute Spiritus S. facta sit delatio materiæ, configuratio, & condensatio ejus, in fine cujus completa fuit organizatio; sed tunc nihil impedit, quò minùs B. mater activè ad illam concurrerit; nam & aliæ matres, etiam in hoc instanti, sicut & in aliis activè concurrunt, & maximè cùm virtus activa Mariæ roborata, & quasi obumbrata fuerit virtute divina: ita discurrit Scotus. [1]

Sicut ergo aliæ matres concurrunt ad generationem prolis suæ, non tantùm quia ministrant aliquam materiam, & locum, in quo formatur fœtus; sed etiam activè concurrunt, dum vitaliter attrahunt materiam ad locum debitum, & aptum formationi; illam fovent calore naturali, & organizationi cooperantur: sic B. V. materiam formationi corporis Christi requisitam subministravit, & quidem totam, quod non faciunt aliæ matres, sic illam materiam fovit,& organizationi cooperatus est Spiritus S. qui virtute sua divina supplevit virtutem, & activitatem seminis virilis, quod in hac generatione defuit.

Prob. 2. p. ex Script. [2] quæ hoc opus specialiter vocat opus Dei, *Domine opus tuum*. Quod explicant PP. de opere incarnationis; & Maria ipsa dixit [3] *fecit mihi magna, qui potens est*. Et *fecit potentiam in brachio suo*. Et Concilia id soli Deo tribuunt; ut Lateran. 1. Et 11. Tolet. VI. Et XI.

Prob. 2. Nam hæc unio est inter extrema infinitè distan-

[1] *Ibid.* [2] *Abac.3.* [3] *Luc.1.*

distantia, sc. inter humanitatem, & personam Verbi; ergo causa effectiva hujus unionis debet aliquo modo attingere extrema infinitè distantia; quod repugnat puræ creaturæ.

Confir. Nam causa efficiens unionis hypostaticæ Verbi communicat humanitati subsistentiam divinam; sed hoc repugnat omni creaturæ; nam sic creatura haberet aliquam actiònem in personam divinam; ergo &c.

Objic. 1. con. 1 p. Si B. Virgo concurrisset activè ad generationem humanitatis Christi, hic descenderet ab Adamo per seminalem propagationem; sed consequens est falsum; ergo &c.

Resp. dist. maj. Per seminalem propagationem fœmineam, con. maj. & neg. min. per virilem, neg. maj. & conf. nam Script. & PP. non negant hìc alium concursum activum, quàm virilem.

Inst. ergo corpus Christi non esset formatum ex purissimo sanguine Virginis, sed ex ejus semine; sed hoc est contra communem sensum PP. ergo &c. prob. sequela; nam B. V. non aliter potuit agere, quàm per semen; & sic non fuisset Virgo.

Resp. 1. neg. subsumptum. Nam licèt diceremus corpus Christi formatum à Spiritu S. ex purissimo sanguine, adhuc B. V. concurreret activè fovendo sanguinem illum in utero per calorē naturalem, & communicando illi spiritus vitales, & cooperando organizationi, & aliis dispositionibus ad animationem.

Resp. 2. neg. min. Non enim unquam fuit mens Patrum, vel Ecclesiæ decidere, an materia, ex qua Spiritus S. formavit corpus Christi, fuerit semen formatum, an purus sanguis; perinde hoc illis, & nobis est, modo nulla intervenerit virilis operatio, nec commixtio seminum. Certe semen muliebre secūdum Physicos formatur ex puriori, & vegetiori sanguine.

Objic. 2. ex August. Damasc. & Auctore operis imperfecti. Spiritus S. fuit pro semine, ergo & pro tota activitate; ergo B. V. non se habuit activè.

Resp. dist. ant. pro semine, & tota activitate virili, quatenus eam supplevit virtute divina, con. absolutè, & simpliciter, ita ut B. V. nihil egerit, neg. ant. nam licet concederetur, totam materiam sumptam fuisse ex puro sanguine, adhuc mansisset

locus

locus activitati maternæ modis supradictis.

Inst. ergo generatio corporis Christi in utero Virginis non differt à communibus generationibus, in quibus fœminæ ministrant semen, & agunt iisdem modis; sed hoc est falsum, & contra communem sensum Ecclesiæ, & Patrum; ergo &c.

Resp. neg. absolutè subsumptum. Nam licèt B. V. concurrerit per virtutem suam naturalem, quantum est ex parte sua; non sequitur, quin hæc conceptio fuerit multis ex capitibus miraculosa, & divina, & maximè quia illa materia, & vis nativa ex parte Virginis non erant de se sufficientes ad illam conceptionem.

Objic. 3. Si B. V. influeret activè ad formationem humanitatis, influeret etiam ad unionem hypostaticam; sed hoc est contra nos; ergo &c. prob. maj. quia eadem actione, qua humanitas producitur, & unitur Verbo; ergo &c.

Resp. neg.maj. & ant. prob. ut patet ex dictis; ubi actio productiva corporis, & infusio animæ, & unitio humanitatis ad Verbum probantur esse realiter distinctæ, & sic B. V. potuit concurrere ad primam sine aliis.

Objic. 1. con.2.p. ex SS. Patribus. B. Virgo dicitur instrumentum incarnationis; ergo est causa saltem instrumentalis unionis hypostaticæ. Prob. ant. nam Hesychius illam appellat *instrumentum incarnationis:* Et Ambrosius ait: [1] *per hominem, & mulierem caro ejecta est de paradiso: per Virginem juncta est Deo.* Et Bern. dicit, [2] *B. Virginem esse illam mulierem, quæ tria illa sata, carnem sc. animam, & divinitatem tam bene fermentavit, ut nec divisione quidem facta carnis, & animæ, caro, vel anima à Deo divideretur;* ergo &c.

Resp. dist. ant.& cons. prob. Instrumentum remotum, indirectum, & quoad dispositiones, con. proximum, seu directum, & quoad ipsam unionem, neg. ant.& cons. B. V. in tantùm concurrit ad incarnationem; quia concurrit activè, & passivè, & ut causa partialis, & minus principalis ad formationem humanitatis, quæ in ipso instanti suæ formationis unita est Ver-

[1] *Hom.2.de Virg.*
[2] *Ep.82.*

Verbo, & hoc sensu loquuntur PP. latè sumpto nomine instrumenti.

Objic. 2. Debemus tribuere in hoc opere B. Virgini quidquid non implicat, & quidquid facit ad gloriam ejus; sed non implicat, & gloriosius est Mariæ, quòd habeat aliquem influxum, saltem instrumentaliter in incarnationem; ergo id dicendum. Propter hanc rationem Suarez putat probabiliter, quòd non tantum de possibili, sed etiam de facto B. V. concurrit instrumentaliter, & physicè ad hanc unionem.

Resp. neg. min. Nam implicantia patet ex rationibus adductis de infinita distantia extremorum unionis, & de natura, seu dignitate Verbi divini, in quod nulla creatura, nulla potentia finita potest attingere per actionem physicam, qualis est unitio ejus cum humanitate, ideo sit

CONCLUSIO III.

NEquidem de potentia Dei absoluta posset creatura ulla elevari ad causandam physico, & instrumentali influxu activo unionem hypostaticam Verbi cum creatura.

Prob. ex Scoto dicente, [1] quòd *sicut natura, ad quam ut ad formalem terminum erat ista generatio, tantum erat in potentia obedientiali passiva, ut uniretur Verbo; ita illa Mater tantùm habuit potentiam obedientialem, ut esset Mater Verbi; per hoc autem erat Mater Verbi, quia Verbum subsistebat in natura illa sibi unita*, ergo non censet possibilem elevationem creaturæ, qualis est Mariæ ad causandam physicè hanc unionem; quia non est in potentia obedientiali, nisi ad recipiendum Verbum ut subsistens, & unitum naturæ, quam ipsa generat; & hoc sensu dicit, quòd *Spiritus S. dedit ei potentiam susceptivam, in quantum erat generativa Verbi*; non autem aliter fuit generativa Verbi, nisi quatenus fuit generativa humanitatis subsistentis in Verbo.

Prob. 2. ex dictis in præcedenti. Nam causa tam instrumentalis physica, quàm principalis unionis Verbi cum natura creata debet attingere extrema

[1] 3.*d*.4.*G*.*n*.12.

unita, vel unienda, & infinitè distantia, & aliqualiter attingere, vel agere in personam divinam; sed hoc repugnat naturæ creatæ; ergo &c. min. supponitur ex philosophia; nam in illa attingentia est aliqua infinitas vitalis, saltem extensiva. Prob. maj. Nam ipsa unio, quæ est effectus, utrumque extremum attingit; ergo & ipsa causa debet utrumque attingere, saltem extrinsecè, & terminativè, & unitio est actio physica; nam unio attingit, & nectit extrema ut *quo*, & unitio extrema ut *quod*; & sic attingens ipsam unionem formalem, debet etiam attingere ipsa extrema unita, vel unienda.

Prob. 3. Nam ipsi adversarii non putant, de facto B. Virginem causasse physicè, & instrumentaliter hanc unionem, excepto Suario, qui hoc putat probabile; ergo nec dicere debent esse possibile. Prob. cons. nam in tantum dignificari debet Mater Christi, quantùm potest sine absurditate, vel implicantia; ita censent communiter SS. PP. & Theologi; sed talis causalitas faceret sine dubio ad majorem dignitatem, & gloriam Mariæ; ergo si esset possibilis, deberet dici, quòd de facto sic eam causavit.

Objic. 1. Talis causalitas non implicat evidentem contradictionem; ergo &c.

Resp. neg. ant. ut patet ex dictis.

Objic. 2. Pura creatura potest elevari ad producendam gratiam instrumentaliter; ergo & ad causandam instrumentaliter unionem hypostaticam. ant. patet ex doctrina communi de efficacia sacramentorum; prob. cons. nam per gratiam anima unitur cum Deo, & fit particeps ejus naturæ, & hæres gloriæ, &c.

Resp. dist. ant. ad causandam gratiam moraliter, con. physicè, neg. ant. nam in schola nostra sacramenta non aliter causant gratiam.

Resp. 2. neg. cons. & disparitas est. 1. quia illi effectus gratiæ sunt morales, non physici, ut diximus suo loco. 2. quia per gratiam nulla actio physica attingit personam divinam; benè verò ista unio, ut dictum est; nam facit ut Verbum terminet realiter, & sustentet humanitatem.

Objic. 3. B. V. attingit de facto hãc unionem physicè, & instrumẽtaliter. Prob. ant. nisi sic attingeret nõ esset verè, & physicè Mater Dei; sed hoc est hæreticum; ergo

Resp.

Resp.dist. ant. attingit dispositivè, & passivè, con. efficienter, & activè, neg. ant. & conf. Nam in tantum attingit hanc unionem, in quantum generat humanitatem, quæ in ipso instanti reali generationis unitur Verbo, & per illud subsistit; nam ut dicebamus ex Scoto; *per hoc erat Mater Verbi; quia Verbum subsistebat in natura illa sibi unita.*

Objic.4. Ideò dicimus, hanc causalitatem repugnare in creatura, quia argueret subjectionem in persona Verbi ad creaturam; sed hoc falsum est; ergo &c. maj. patet ex fundamentis nostris; prob. min. Nam causalitas principalis efficiens hujus unionis non dicit subjectionem in Verbo ad Trinitatem; ergo multò minùs causalitas instrumentalis importaret ullam subjectionem Verbi respectu talis creaturæ; nam Christus secundum divinitatem, seu personam *non rapinam arbitratur esse se æqualem Deo.*

Resp.neg. min. & conf. prob. & disparitas est; quia hæc unio, ut diximus, tam est efficienter à Verbo, quàm ab aliis personis, & sic omninò volens unitur humanitati, & ex æqualitate cum illis semetipsum exinanivit; causa autem instrumentalis creata non esset in æqualitate, nec identitate volitionis cum Verbo; & sicut unio ipsa penderet ab hac causa, ita & Verbum ipsum; nam omnis effectus pendet à causa sua eo modo, quo ab ipsa causatur.

CONCLUSIO IV.

I*Psa persona Verbi nullam causalitatem efficientem habet circa unionem, seu incarnationem præ aliis personis divinis.*

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Sumere, ut notat actionem, est æqualiter totius Trinitatis absque omni distinctione, præter illam, quæ consequitur originem, ut terminat dependentiam assumptæ naturæ*, &c.

Prob. 2. ex dictis concl. 1. nam Verbum divinum non potest agere ad extra, sicut nec aliæ personæ, nisi per intellectum, & voluntatem, per potentiam, & sapientiam: sed hæc sunt communia indivisibiliter toti Trinitati; ergo Verbum nullam habet, vel habe-

[1] 3.d.1.q.1.M.n.20.

habere potest efficientiam specialem circa incarnationem, quam non habeant aliæ personæ.

Confir. Nam ideò docemus Spiritum S. à filio procedere, sicut & à Patre; quia pro illo instanti originis, quo per voluntatem spiratur, ipsa voluntas est etiam in filio; ergo hoc ipso, quòd voluntas, & intellectus, per quæ Deus operatur ad extra, sunt indivisim in tribus personis, ita & omnes operationes ad extra, qualis est causalitas unionis hypostaticæ Verbi cum humanitate.

Prob. 3. Quia nihil peculiare est in Verbo præter subsistentiam relativam; sed per hanc non operatur, sicut nec Pater per suam, nec Spiritus S. per suam; ergo nec Verbum.

Objic. 1. Verbum assumpsit humanitatem, & illam sustentat; sed hoc est efficere, quod non competit aliis; ergo &c. Prob. min. nam assumere, & sustentare significat agere.

Resp. ut supra, ex Scoto cit. [1] dist. maj. assumpsit, & sustentat purè terminativè, con. actione aliqua physica, quæ fluat ab eo potiùs, quàm ab aliis, neg. maj. Idem dicimus de illapsu; nam, inquit Scotus, si illabi sumatur pro operatione aliqua, Verbum non magis illabitur humanitati, quàm aliæ personæ; si verò sumatur pro aliqua dependentiæ terminatione, sic Verbum specialiter illabitur, sed sine actione speciali.

Objic. 2. Verbum dicitur potentia operativa Patris: *Omnia per ipsum facta sunt*; ergo Verbum potest habere operationem particularem præ aliis.

Resp. neg. cons. Nam ideo Verbum dicitur potentia operativa Patris, quia eam habet à Patre, qui cum eo, & quasi per illud omnia operatur, per eumdem intellectum, & voluntatem, & eamdem potentiam, & sapientiam; & idem est de Spiritu S. respectu Patris, & filii, à quibus hæc accipit.

Constat igitur totam efficaciam Incarnationis, quantùm ad creationem animæ Christi, & unionem Verbi, & principalem causalitatem circa formationem, seu conceptionem corporis Christi in utero Mariæ, esse opus totius Trinitatis, actionem verò minùs principalem circa eamdem conceptionem, & sub-

[1] *Ibid. N. n. 11.*

subministrationem materiæ, ex qua formatum est illud sacrum corpus, esse à B. Virgine.

QUÆSTIO V.

De causis materiali, & formali Incarnationis.

Circa duas istas causas pauca dicenda restant. Nam circa materialem, seu subjectivam jam dictum est, unionem hanc subjectari in humanitate constante ex corpore, & anima rationali. Et circa formalem diximus causam formalem totalem, & *ut quod* esse totum Christum Deum hominem, seu constantem ex humanitate, & persona Verbi; formalem verò, *ut quo*, seu *ut qua* esse ipsam unionem, quam diximus esse relationem extrinsecùs advenientem, per quam humanitas unitur Verbo in unitatem suppositi, seu personæ, & ut dicebam, fundatur & subjectatur realiter in humanitate illa specie, & individualiter completa, & terminatur ad personalitatem Verbi, quæ est terminus ejus formalis *quo*: totum verò suppositum divinum Verbi est terminus formalis *qui*

Circa causam materialem duo restant examinanda. 1. An Christus constaret vero, & physico corpore carneo, & simili nostro. 2. ex qua materia illud formatum sit, an sc. ex mero sanguine Mariæ, an verò ex semine fœminino ejusdem Virginis per virtutem divinam Spiritus S. ex suis locis in uterum deportato; istud spectat ad materiam proximam, illud ad remotam.

CONCLUSIO I.

Causa materialis Incarnationis est vera, & realis humanitas ejusdem speciei cum nostra, constans ex vera carne, & anima rationali. Est de fide contra plures hæreticos; quorum alii voluerunt corpus Christi esse phantasticum; ut quidam Saturninus Simonis magi discipulus, & Cerdoniani, & Marcionistæ: [1] Alii aereum, seu cœleste, non ex Virginis carne formatum, sed per Virginem quasi per cana-

[1] *De Hæret.46.*

habere potest efficientiam specialem circa incarnationem, quam non habeant aliæ personæ.

Confir. Nam ideò docemus Spiritum S. à filio procedere, sicut & à Patre; quia pro illo instanti originis, quo per voluntatem spiratur, ipsa voluntas est etiam in filio; ergo hoc ipso, quòd voluntas, & intellectus, per quæ Deus operatur ad extra, sunt indivisim in tribus personis, ita & omnes operationes ad extra, qualis est causalitas unionis hypostaticæ Verbi cum humanitate.

Prob. 3. Quia nihil peculiare est in Verbo præter subsistentiam relativam; sed per hanc non operatur, sicut nec Pater per suam, nec Spiritus S. per suam; ergo nec Verbum.

Objic. 1. Verbum assumpsit humanitatem, & illam sustentat; sed hoc est efficere, quod non competit aliis; ergo &c. Prob. min. nam assumere, & sustentare significat agere.

Resp. ut supra, ex Scoto cit. [1] dist. maj. assumpsit, & sustentat purè terminativè, con. actione aliqua physica, quæ fluat ab eo potiùs, quàm ab aliis, neg. maj. Idem dicimus de illapsu; nam, inquit Scotus, si illabi sumatur pro operatione aliqua, Verbum non magis illabitur humanitati, quàm aliæ personæ; si verò sumatur pro aliqua dependentiæ terminatione, sic Verbum specialiter illabitur, sed sine actione speciali.

Objic. 2. Verbum dicitur potentia operativa Patris: *Omnia per ipsum facta sunt*; ergo Verbum potest habere operationem particularem præ aliis.

Resp. neg. cons. Nam ideo Verbum dicitur potentia operativa Patris, quia eam habet à Patre, qui cum eo, & quasi per illud omnia operatur, per eumdem intellectum, & voluntatem, & eamdem potentiam, & sapientiam; & idem est de Spiritu S. respectu Patris, & filii, à quibus hæc accipit.

Constat igitur totam efficaciam Incarnationis, quantùm ad creationem animæ Christi, & unionem Verbi, & principalem causalitatem circa formationem, seu conceptionem corporis Christi in utero Mariæ, esse opus totius Trinitatis, actionem verò minùs principalem circa eamdem conceptionem, & sub-

[1] *Ibid. N. n.* 11.

subministrationem materiæ, ex qua formatum est illud sacrum corpus, esse à B. Virgine.

QUÆSTIO V.

De causis materiali, & formali Incarnationis.

Circa duas istas causas pauca dicenda restant. Nam circa materialem, seu subjectivam jam dictum est, unionem hanc subjectari in humanitate constante ex corpore, & anima rationali. Et circa formalem diximus causam formalem totalem, & *ut quod* esse totum Christum Deum hominem, seu constantem ex humanitate, & persona Verbi; formalem verò, *ut quo*, seu *ut qua* esse ipsam unionem, quam diximus esse relationem extrinsecùs advenientem, per quam humanitas unitur Verbo in unitatem suppositi, seu personæ, & ut dicebam, fundatur & subjectatur realiter in humanitate illa specie, & individualiter completa, & terminatur ad personalitatem Verbi, quæ est terminus ejus formalis *quo*: totum verò suppositum divinum Verbi est terminus formalis *qui*

Circa causam materialem duo restant examinanda. 1. An Christus constaret vero, & physico corpore carneo, & simili nostro. 2. ex qua materia illud formatum sit, an sc. ex mero sanguine Mariæ, an verò ex semine fœminino ejusdem Virginis per virtutem divinam Spiritus S. ex suis locis in uterum deportato; istud spectat ad materiam proximam, illud ad remotam.

CONCLUSIO I.

Causa materialis Incarnationis est vera, & realis humanitas ejusdem speciei cum nostra, constans ex vera carne, & anima rationali. Est de fide contra plures hæreticos; quorum alii voluerunt corpus Christi esse phantasticum; ut quidam Saturninus Simonis magi discipulus, & Cerdoniani, & Marcionistæ: [1] Alii aereum, seu cœleste, non ex Virginis carne formatum, sed per Virginem quasi per cana-

[1] *De Hæret.46.*

nalem transisset, ut Valentinus circa an. 158. Alii non fu sse carnem veram, sed simulatam, & apparentem: sive, ut narrat August. *Simulata species ludifica, & humanis sensibus exhibita*. Alii veram animam negabant in Christo, ut Apollinaristæ, dicentes, Verbum divinum illi fuisse loco animæ.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui ubique docet *corpus Christi fuisse verum, & carnem sicut nostram, non priùs tempore organizatum, quàm animatum ex purissimo sanguine Virginis formatum, animatum anima intellectuali, & quod totalis natura est fundamentum illius unionis, & sic entitas totalis naturæ totaliter præcedit incarnationem*, &c. Item in corpore Christi agnoscit passibilitatem, alterabilitatem, & corruptibilitatem, & omnes denique proprietates, quas habemus in nostris.

Prob. 2. ex Script. qua constat, eum fuisse verum hominem; ut, cùm ipse dicebat Judæis: [2] *Quæritis me interficere hominem, qui vera loquutus sum vobis*. Et, [3] *homo, qui dicitur* J. Et ipsi Judæi, [4] *Homo cùm sis, facis te ipsum Deum*. Et, [5] *Verbum caro factum est*, &c. *factus ex semine David*, &c. Et de an ma sua Christus ipse de illa loquitur sub iisdem passionibus, quibus nostræ subjacent: *Anima mea turbata est. Tristis est anima mea*, &c.

Prob. 3. ex Conc. & symbolis. Ex confessione fidei agnoscitur verus homo, & in vera carne. Et *homo factus est*, & *incarnatus est*. Et *verè natus ex Maria Virgine*, & *verè passus*. Unde II. Synodus scribit ad Damasum, & alios PP. congregatos Romæ, *se nec animæ, aut mentis expertem* (hæretici quidam in Christo animam, sed non mentem agnoscebant) *nec imperfectam carnis œconomiam admittere; verum nosse se perfectum ante sæcula Dei Verbum, & perfectum hominem in novissimis diebus propter nostram salutem fuisse*. Et Conc. Chalcedonense eumdem docet *perfectum in divinitate, & perfectum in humanitate..... ex anima rationali, & corpore.... consubstantialem Patri secundum divinitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem, & per omnia nobis similem absque peccato*.

Prob.

[1] *d.2.q.3 C.n 4.* [2] *Jo 8. & 10.* [3] *Jo. 1.*
[4] *Jo. 12.* [5] *Matth. 26.*

Prob. 4. ex PP. qui unanimiter docent, Christum fuisse verum hominem, & similem nobis, unde, inquit Tertullianus, [1] *Qui carnem Christi putativam introduxit, æquè potuit nativitatis ejus phantasmata confingere, ut & conceptus, & partus Virginis, & ipsius exinde infantis origo haberetur putativa.* Et Ignatius martyr: *Verè genuit Maria corpus habens in se Deum; revera natus est Deus Verbum ex Virgine vestitus corpore obnoxio eisdem passionibus nobiscum* &c. Et Origenes: *Christus assumpsit corpus nostro corpori simile, eo solo differens, quod natum ex Virgine de Spiritu S. est.* Idem est de omnibus aliis, quos longius esset recensere. Et denique talis est fides Ecclesiæ perpetua.

Prob. denique rationibus. Nam si vel corpus non esset verum, & carneum; & si anima non esset rationalis, & similis nostræ, non esset verus homo, nec filius hominis 2. non esset verus mediator: nam, ut docet Hilarius, ad hoc debuit esse ex utroque unum, sc. ex humanitate, & divinitate una persona, unum suppositum. 3. nisi fuisset verus homo, non esset verè passus, nec verè mortuus, nec Redemptor per sanguinem Crucis. Sed hæc omnia sunt certissimè falsa; ergo &c.

Objic. 1. duæ naturæ veræ, & integræ non possunt fieri unum per se; sed in Christo fuissent tales naturæ, si fuisset verus homo æquè, ac verus Deus; ergo &c.

Resp. dist. maj. duæ naturæ cum suis subsistentiis in unum per se suppositum fieri non possunt, conc. si una careat propria subsistentia: neg. maj. & min. nam humanitas Christi, licet verissima, & in sua specie, & individualitate completa, caret propria subsistentia. Ideò Christus est unum per se suppositum subsistens in humanitate, & divinitate.

Objic. 2. Si Christus fuisset verus homo, & de mundo, non potuisset redimere hominem, aut mundum; alioquin redemisset seipsum; sed conf. est falsum; ergo.

Resp. 1. dist. maj. purus homo, transeat, homo, & Deus in unica persona Verbi, neg. maj. & conseq. nam sic potuit, & de facto redemit.

Resp. 2. neg. maj. quid enim repugnat Deum potuis-

[1] *de car. Chr.* 1.

se constituere purum hominem, à quo acceptaret satisfactionem pro aliis, & simul pro seipso? Sed de hoc aliàs.

Objic.3. ex Script. Christus dicitur non revera homo, sed *in similitudinem hominum factus* &c. ergo Christus non fuit verus homo, sed instar, & in specie hominis.

Resp. neg. conf. Nam similitudo illa, & habitus non excludunt veritatem realitatis.

Objic.4. ex Apost. [1] aliàs quidem Christus agnoscebatur *secundum carnem*, *sed jam non novimus*; ergo maturiori cognitione, & examine non debet dici habuisse veram carnem similem nostræ, sed materiam aliquam cœlestem in specie nostræ carnis, juxta illud ejusdem Apostoli: [2] *Primus homo de terra terrenus, secundus de cœlo cœlestis* &c.

Resp. neg. conf. nec enim Apost. loquitur in eo sensu, quem illi tribuere conatur Faustus Manichæus; loquitur, prout æstimabat Christum ante suam conversionem, & post conversionem. Antea Paulus reputabat Christum purum hominem ex judicio carnali sensuum; postea verò reputabat illum, qualis ex Spiritu, & lumine fidei est agnoscendus, sc. ut Deus homo. Dici etiam potest eum loqui de Christo, non qualis erat ante resurrectionem; tunc enim agnoscebatur, & vivebat secundum carnem passibilem; nunc verò, sc. post resurrectionem agnoscitur secundum carnem gloriosam.

In 2. autem loco non loquitur in sensu litterali, nec materialiter de homine terreno, sc. facto ex limo terræ, ut Adam, sed in sensu morali; quia Adam fuit moribus terrenus, & peccator; Christus verò moribus cœlestis, & Sanctus.

Objic.1. de anima. Si habuisset animam similem nostris, habuisset etiam cogitationes humanas; sed hoc repugnabat Christo; alioquin non fuisset sine peccatis, nam sapientia carnis mors est, & inimica Deo.

Resp. dist. maj. quales sunt propriæ homini rationali, con. humanas, id est, carnales, vel malas, neg. maj. & conf. non enim omnes cogitationes humanæ sunt necessariò malæ: plures sunt bonæ, & tales habuit Christus, per quas meruit.

Objic.

[1] 2.cor.5. [2] 1.co.15.

Objic. 2. Si in Christo fuisset anima, & mens humana, fuissent in eo duo principia totalia suarum actionum, sc. mens divina, & mens humana; sed hoc dici non potest; ergo &c. Prob. min. nam alterutra superflueret, cùm una sufficiat, maximè divina.

Resp. dist. maj. duo principia totalia in diverso genere, & ordine, con. in eodem ordine, & genere, neg. maj. & min. in Christo quidem fuerunt diversæ operationes, aliæ purè divinæ, quæ ex sola mente divina veniebant; aliæ purè humanæ, quæ ex sola natura humana; aliæ theandricæ, quæ ex utraque. Istæ erant elicitivè ab anima,& directivè à Deo,& supposito divino in diverso genere, & ordine causarum.

CONCLUSIO II.

M*ATeria, ex qua formatum est Christi corpus in utero, fuit purissimus sanguis solius ejusdem Matris, non quidem sanguis venarius; sed seminalis.* Est communior. Nam licèt ad majorem verborum puritatem non soleat nominari semen; tamen quoad sensum non videtur hoc posse negari.

Prob. 1. ex Scoto [1] quoad utramque partem; nam, inquit, *tota illa actio sibi* (loquitur de Maria, ut Matre vera Christi) *competebat, quæ matri debetur*; sed matribus aliis competit concurrere ad generationem filiorum ex parte sua subministrando materiam ex sanguine seminali; ergo &c. Addit, [2] quòd *poterat Maria cooperari secundum causalitatem suam; quia nihil aufertur ab ea per hoc, quòd Spiritus S. præveniendo causalitatem alterius causæ, cum qua Maria posset agere, supplet vicem ejus, sc. Patris.* Quod confirmat ex Damasceno dicente, quòd *Spiritus S. dedit ei potentiam susceptivam, simul & generativam, non quòd miraculosè dedit ei illam fœcunditatem, secundum quam cooperatur, sed illam habuit naturaliter, quia non fuit sterilis, & secundum eam potuisset naturaliter cooperari ad productionem fili, si pater naturalis genuisset.* Ad quod vide reliquum ejus discursum.

Dicitur autem de purissimo sanguine seminali, ut excludatur quicumque alterius sanguinis interventus,

[1] *d.4.B.n.7.* [2] *n.11.*

tus, vel mixtio. 2. quia expers omnis prorsus libidinis sensus, ut loquitur Vulpes, & Herinx, [1] qui tamen de semine nihil dicit. 3. quia nihil ibi nisi sanctum, & ab omni culpa alienum.

Prob. quoad 1. p. absolutè de sanguine ex PP. nam, inquit Dionysius, *Ignoramus quomodo ex virgineis sanguinibus, altero quam naturali jure formatus est*. Et Chrysost. [2] *Spiritus carnem Christi formavit, non ex nihilo, quid enim opus fuisset nutrice? sed ex carne virginali*. Et Damasc. *Deus Verbum . . . . ex castis ipsius perpetuæ Virginis sanguinibus carnem anima rationali . . . animatam condidit*. Et sic de aliis; ergo materia, ex qua formatus est Christus, fuit caro, seu sanguis Mariæ.

Confir. ex D. Paulo; [3] *Qui factus est ex semine David secundum carnem*; quia scilicet *Maria descendit ex David*, inquit Glossa, & illud ejusdem. *Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ*. Et ut notat Tertull. cit. [4] ergo *ex semine David caro Christi*; sed secundum carnem Maria ex semine David.

Prob. 3. nam ab omnibus fidelibus agnoscitur Christus, ut verus filius Mariæ; hæc illum concepit, & peperit, & filium primogenitum juxta prophetiam Isaiæ, & promissionem Angeli; sed hæc non essent vera, nisi ex sua substantia, seu carne, & sanguine concepisset, sed illa se habuisset, ut merum aliquod vas, in quo aliquod opus effingitur.

Prob. 2. p. nam ex illa materia virginali formatus est Christus, ex qua formantur alia corpora ex parte matrum; sed istæ concipiunt, & concurrunt per sanguinem seminalem; ergo & ista; min. supponitur ex Philosophia. Prob. maj. nam Maria non minus verè, imò magis perfectè est Mater Christi, quàm aliæ suorum filiorum; nam aliæ non ministrant nisi debiliorem, & imperfectiorem partem materiæ, ex qua formatur fœtus; Maria verò totam materiam, ex qua per spiritum formatus est Christus.

Confir. nam sine ulla ratione assignaretur alia materia; ergo &c. Prob. ant. si esset ratio excludendi istam, esset vel quia B. V. carebat semine: vel quia non debuit eo uti Spiritus S. sed neutrum dici potest; ergo

[1] *d.4 q.2.§.1.* [2] *Homi.25.Jo.*
[3] *Rom.1.* [4] *Heb.2.c.22.*

ergo &c. Prob. min. 1. non carebat; alioqui fuisset imperfecta; hoc enim facit ad integritatem speciei, & sexus. 2. non ex indecentia; nam id prorsus gratis diceretur. Nam de Spiritu S. dicitur, quòd illud operatus est ex Virgine, & in Virgine, & quòd illa ipsi cooperata est, sicut aliæ matres, quæ concipiunt, salva semper virginitate, & præter omnem libidinis umbram.

Confir. 2 ex PP. nam Ignat. Martyr: *Verè natus est Verbum ex Virgine .... verè natus ex vulva, qui omnes in vulva fingit, & corpus sibi fabricavit ex sanguinibus virgineis, hoc solum excepto, quòd nulla viri consuetudo intercesserit*; ergo cętera omnia peracta sunt de communi more naturali matrum. Idem dicit Tertull. cit. *quid novitatis fuerit in Christo ex Virgine nascendi, palam est, sc. solummodo hoc, quòd ex Virgine secundum rationem, quam edidimus* &c. Alia non fuerunt nova.

Denique confirmo per monitum D. Bon. [1] qui sic dubium movet, & resolvit: *Utrum B.V. excitata à Spiritu S. seminaverit? hoc est ad locum matricis semen emiserit? Quamvis aliqui dixerint: non est tamen verbum illud frequenter in ore versandum: tum quia turpitudinem habet annexam, & homo habere debet munda labia in tali materia: tum etiam quia certitudinem non habet ex se, nec verba SS. videntur multum consonare. Unde stultum est in talibus velle curiosè singula tractare. Hoc sufficiat dixisse, quod B.V. ministravit materiam aptam generationi filii Dei secundum carnem*. Monitum certe dignum suo authore, & altè retinendum in mente Tyronum Theologorum, & maximè concionatorum, qui studiosè cavere debent à talibus quæstionibus, saltem cum rudibus.

Prob. denique, quia non sunt multiplicanda miracula sine necessitate; sed sine novo miraculo non potuisset à Spiritu sancto ex alia materia Virginis formari corpus Christi, quàm ex illa, ex qua in aliis matribus formantur earum fœtus; ergo &c.

Confir. ex verbis Domini ad serpentem: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & semen tuum, & semen illius* &c. nam ex glossis constat, illam mulierem esse Mariam, quæ est infesta dæmonibus, & per se-

[1] 3.d.4.a.3.q.1.n.33.

men serpentis intelligunt alios Angelos malos; & per semen talis mulieris intelligi Christum, qui est ex sanguine seminali, sed puro, & virgineo. Vide Emin. Cardin. nostrum Lauream, qui doctè, ut solet, hoc punctum versat, & alias auctoritates affert; & tandem concludit sanguinem istum ex virgineo vase sine ullo virginis sensu à Spiritu S. acceptum, & in uterum delatum, & ex eo Christi sanctissimum corpus conceptum.

DISPUTATIO IV.

De termino, seu effectu totali incarnationis, seu de Christo.

JAM diximus, Christum Dominum ex humanitate, & divinitate in persona Verbi subsistentem, esse terminum formalem, & totalem unionis hypostaticæ: nunc specialius videndum de tam divino opere secundum se, & in facto esse ex præallatis principiis, & causis.

QUÆSTIO I.

De Christi divinitate. An sit verus Deus, & verus homo.

CHristi divinitatem plures negarunt hæretici aut in entitate, aut in operatione, ut Judæi, Ariani, Paulianistæ, Servetus, & Socinus, non pauci negarunt humanitatem, ut videbamus de veritate carnis, & animæ creatæ, ac intellectualis. Alii voluerunt, eum constare ea natura quasi media ex utraque, humana sc. & divina, ut Eutychiani.

Nomen Dei in Script. solet tribui aliquando Angelis, quatenus ex parte Dei mittuntur ad homines, ut olim Patriarchis, & Prophetis. [1] *Dicit Dominus ad Abraham, dixit ad Moysen* &c. Hæc quippe fiebant per Angelos. 2. de hominibus ratione alicujus ministerii: sic de Moyse *Constitui te Deum Pharaonis*, 3. de ipsis dæmonibus, qui hunc titulum usurpabant per suas dementationes, de quibus dicitur, [2] *Omnes Dii*

[1] *Exo.7.* [2] *Ps.95.*

Diigentium dæmonia. 4. de justis ratione imitationis per sanctitatem morum. *Ego dixi Dii estis* &c. Et justi omnes per gratiam fiunt *filii Dei, & divinæ consortes naturæ* saltem moraliter, ut diximus hæc omnia impropriè, & per quandam attributionem veram, aut falsam. Sed propriè dicitur de illo summo ente per naturam, qualis est unus, & solus Deus; unus, inquam, in essentia, & trinus in personis. Et de hac Deitate quærimus, an sit, & conveniat Christo.

CONCLUSIO I.

CHristus est verus Deus, ita ut in ipso sit vera, & propria Deitas. Est de fide contra Judæos, & alios hæreticos.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Christus non est, nisi Deus, & homo.... licet in quantum Deus sit aliquid, & in quantum homo sit aliquid, non sequitur, quòd in quantum homo, sit idem aliquid, quod est Deus* &c. ergo Christus est verus Deus, & verus homo ex Scoto.

Prob. 2. contra Judæos ex vet. Testam. quia cum illis non agendum ex novo ipsis non noto. De Christo intelligitur illud Dei Patris per Psalmistam, *filius meus es tu*: nam de Messia id explicat Apost. [2] nam, inquit, *cui dixit Angelorum, filius meus es tu* &c..... *ego ero il'i in Patrem*. 2. De eodem Messia intelligitur istud ejusdem Prophetæ, seu Dei Patris per eum loquentis: [3] *In splendoribus Sanctorum ante luciferum genui te*. Nam, inquit Hilarius, [4] *hæc de illo Christo præclara est vox Patris* &c. Et Epiphanius: [5] *Ante luciferum, quasi diceret: antequam esset quid creatum, erat semper Verbum cum Patre: per ipsum enim omnia facta sunt* &c. 3. ex Isaia: [6] *Parvulus filius natus est nobis*.... Et, *Vocabitur Deus fortis* &c. Et, *Deus ipse veniet, & salvabit nos; tunc aperientur oculi cæcorum*. Et ut hanc Prophetiam in se completam ostenderet Christus, respondit discipulis, quos Joannes miserat ad illum ex carcere, ut ab ipso audirent, num esset Messias? Respondit *Dicite Joanni, quæ vidistis: cæci vident*; &c. Deitatem suam probat ex operibus.

Confir. hoc ex eodem Isaia [7] de Messia dicente:

I 4 *In te*

[1] 3. *d*. 6. *q*. 2 *A*. & *B*. *n*. 2. [2] *Hebr*. 5. [3] *Ps*. 109. [4] 12. *Tr*. [5] *l*. 2. [6] *Isa*. 9. & 38. [7] *Isa*. 43.

In te est Deus, & non est Deus absque te: vere tu es Deus absconditus, Deus Israel, Salvator, cui correspondent ista ex Euangelio: *Ego in Patre, & Pater in me est*. Et ex Apostolo: *In ipso habitat plenitudo divinitatis corporaliter*.

Prob.3. contra alios hæreticos ex novo testamento: nam ubique testatur, *ipsum esse Deum filium Dei, filium æternitatis participem, creatorem, & auctorem omnium* &c. ut cum ipse de seipso dicit: [1] *Antequam Abraham fieret, ego sum*. Et, *Ego, & Pater unum sumus*: & toties vocat *Deum Patrem suum*. Et Joann. Baptista de illo dicebat: [2] *Qui post me venit, ante me factus est*. Et alter Joannes post explicatam naturam Verbi æterni dicit, quòd illud *Verbum caro factum est & habitavit in nobis*. Et D Paulus [3] illi applicat verba Psalmi: *Tu in principio terram fundasti* &c. Et alibi illum vocat *filium dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem .... Qui est imago Dei invisibilis*. Et alibi dicit, [4] quòd *unus Pater Deus, ex quo omnia .... Et, Unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia* &c. de Deo Patre, quòd [5] *novissime loquutus est nobis in filio, sc. Christo, per quem fecit & sæcula*.

Idem confir. ex operibus, & dictis ejus, quæ ex ipsorum Judæorum confessione non poterant fieri, aut dici, nisi à Deo sic loquente, & exclamabant: *Numquam sic loquutus est homo*: & maximè cùm secreta cordium penetrabat: *Ut quid cogitatis in cordibus vestris?* &c. Et in miraculis dicebant, *nemo potest facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo*. Et cum remittebat peccata. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* Et maximè ex vocibus de cœlo auditis in Jordane, & Thabore, ubi vox Patris intonuit: [6] *Hic est filius meus dilectus* &c. Item ipse Christus adjuratus à Caipha. [7] *Per Deum vivum dic nobis, si tu es Christus filius Dei?* Respondit: *Tu dixisti .... videbitis filium hominis .... sedentem in dextris Dei*. Et discipulis suis promittit, Spiritum sanctum se missurum, quod non pertinet, nisi ad Patrem, & filium, à quibus procedit &c.

Prob.4. ex symbolis fidei, & definitionibus Concil.

&

[1] *Jo.8.* [2] *Jo.1.*
[3] *Colossl.1.* [4] *1. Cor.8.*
[5] *Hebr.1.* [6] *Matt.3.* [7] *Matth.26.*

& perpetua traditione totius Ecclesiæ; nam in symbolo Niceno: *credimus in unum Dominum J. C. Filium Dei unigenitum*: in symbolo Athanasii. *J. Christus Dei Filius Deus, & homo est .... perfectus Deus, perfectus homo*. In Concil. Nicæno [1] definitur consubstantialitas Christi cum Patre, & Spiritu S. contra Arrianos: & in Constantin. I. decretum est, *retinendam esse fidem 318. Patrum Nicææ congregatorum, & anathematizandam sententiam Arrianorum, Eudoxianorum, Macedonianorum, Photinianorum, & Apollinaristarum*, qui negabant hanc veritatem. Idem probat Conc. Ephes. ex Script. ut legenti patebit. Imò & ex Antiquioribus PP. v. gr. ex Petro Alexandrino martyre, ex Athanasio, ex Felice Romano Pont. & aliis. Et denique sequentia Concilia omnia idem declarant in suis confessionibus fidei.

Prob. 5. ex perpetua traditione PP. quos longum esset recensere, imò & inutile, quia id ubique vel docent, vel supponunt. Vide Cardin. Lauream cit. [2]

Objic. 1. pro Judæis. Messias promissus Patriarchis, & Prophetis dicitur futurus 1. [3] *semen mulieris*, & 2. *semen Abrahæ*. Nam inquit Apostolus. [4] *Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini ejus .... qui est Christus*. 3. Moysi promittit [5] *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis* &c. 4. Davidi, [6] *de fructu ventris tui ponam super sedem tuam* 5. prædicit Isaias, quòd *Virgo concipiet, & pariet filium*. Et Angelus non dicit Mariæ de filio, quem conceptura erat, quòd *erit*, sed quòd *vocabitur filius Dei*. Aliud enim est *esse*, & *vocari filium Dei*. Denique 6. nullus Propheta, vel Euangelista expresse dixit in Christo esse duas veras naturas; ergo fuit verus homo, & non verus Deus.

Resp. neg. conf. nam fuit verè utrumque, sc. verus Deus, ut probatum est, & verus homo; nec veritas humanitatis impedit veritatem divinitatis; verus homo est semen mulieris, & Abrahæ, & David, & de gente, & de fratribus populi Israel, & filius Virginis: & cum hæc dicuntur, non excluditur filiatio divina, quæ alibi, vel ibidem exprimitur saltem virtuali-

[1] *Can. 1.* [2] *disp. 4. art. 3. & sequent.*
[3] *Gen. 3.* [4] *Gal. 3.*
[5] *Deut. 18.* [6] *Ps. 133.*

ter, imò & formaliter, cùm dicitur *vocari filius Dei*; nam id intelligitur de vera voce, ita ut sit talis re, & nomine. Nec fuit necessarium, Prophetas, vel Euangelistas clariùs loqui de hoc mysterio, & maximè de Christi Deitate, quam nullus non protervus, & non cæcus voluntarius ignorare potest.

Objic. 2. Messias promittitur ut mediator inter Deum, & hominem; ergo non debet esse nec Deus, nec homo. Prob. conf. Nam si esset Deus, seipsum sibi faceret inferiorem, oraret seipsum, esset offensus, & mediator, & judex: Si autem homo, esset sibi superior, & reus, & simul mediator; ergo, &c.

Resp. neg. conf. utramque. Nam verè mediator est, quia & Deus, & homo est; est inferior, orat, intercedit ut homo; sed superior, & dignificat orationes, satisfactiones, & opera, ut persona divina; nec in his est ulla repugnantia, vel inconveniens ullum.

Objic. 3. Ipse Christus non se proposuit ut orandum, sed solum Patrem, quem & ipse oravit. *Sic orabitis, Pater noster*, &c. Et, *Pater, venit hora*. Et, *Pater, si possibile est, transeat à me calix iste; non mea voluntas, sed tua fiat; non sicut ego volo, sed sicut tu*; ergo solus Pater est verus Deus.

Resp. dist. ant. non se proposuit orandum, ut hominem, conc. absolutè, aut ut Deum, neg. ant. Imò dixit: *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in filio*. Et sibi tribuit potestatem judicii: *Pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit filio, ut omnes honorificent filium, sicut honorificant Patrem*; ergo eundem honorem sibi tribuit cum Deo Patre. Idem colligitur ex his verbis: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, & quem misisti Jesum Christum*. Item eamdem fidem exigit, *Creditis in Deum, & in me credite.*

Inst. Hæc unitas, quam sibi tribuit cum Patre, non est naturæ, nec physica, sed moralis, ratione conformitatis voluntatum; ergo nihil ex his infertur pro divinitate Christi. Prob. ant. Nam orabat: *Rogo te, Pater, ut illi unum sint, sicut & nos unum sumus*; sed homines non prætendunt unitatem naturæ cum Deo, nec inter se, sed moralem quoad affectum, & consensum voluntatum; ergo nec Christus cum Deo Patre.

Resp. neg. ant. & conf. prob. Nam licèt quoad hanc

com-

comparationem unitatum non sit æqualis unitas hominum cum Deo, & inter se; non excluditur tamen unitas realis, & numerica inter Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, quam Christus ipse expressè significat, dicens: *Ego, & Pater unum sumus*. Et comparationes non semper quadrant quoad omnia.

Objic. 4. Si probetur Christi Deitas ex vocibus *Dei*, vel *generationis*, vel *filii*, idem diceretur de hominibus justis; sed consi est falsum; ergo, &c. Prob. min. Nam de hominibus etiam iniquis dicit Deus ipse: *Filios enutrivi, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me.* Et de justis: [1] *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri*. Et loquitur de Deo, ut Patre nostro cœlesti: *Ut sitis filii Patris vestri, qui in cœlis est*. Et, *Qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ejus manet in eo*; ergo, &c.

Resp. neg. maj. & cons. prob. Nam licèt aliquæ voces, vel propositiones dicantur de creaturis, ut nomina illa, *Deus, filius Dei, nativitas ex Deo* per aliquam attributionem, & impropriè, non sequitur, quin dicantur propriè de Deo vero, & Christo; & maximè, quia illi conveniunt propria illarum vocum, & propositionum significata, quæ non conveniunt illis creaturis, ut probatum est.

CONCLUSIO II.

Christus est etiam verus homo propter veram humanitatem, quæ in ipso est verè, ac realiter subsistens per subsistentiam Verbi. Est pariter de fide contra alios hæreticos, qui negarunt in eo veram humanitatem, & inter alios Valentiniani, Cerdoniani, Marcionistæ, Manichæi, qui errarunt circa corpus; & Apollinaristæ, Monothelitæ, Agnoitæ, &c. qui errarunt circa animam Christi, & ejus facultates.

Hæc autem probata manent ex disput. præced. qu. 5. nec opus est illa repetere, vel addere, cùm ibi dicta sufficiant ad probandam veram Christi humanitatem, & carnem. Et disp. 2. diximus, Verbum assumpsisse omnes partes humanitatis. Constat igitur Christum esse verum Deum, & verum hominem propter veras, & reales illas duas naturas, divinam scilicet & humanam,

I. 6. quæ

[1] Jo. 1.

quæ in Christo uniuntur, & subsistunt per subsistentiam Verbi divini.

QUÆSTIO II.

An Christus dici possit unus, vel unum quid, vel duo neutraliter, vel unus filius, vel duo filii, an duo esse, &c.

IN Christo, ut dicebamus, sunt duæ integræ, & distinctissimæ naturæ, atque impermixtæ, sed unica personalitas, & persona; & ideò dubitatur, an absolutè dicendus sit unus, vel duo masculinè, an in neutro genere secundum grammaticos.

Ad decisionem autem harum quæstionum sciendum 1. quòd *duo masculinè* significat duas personas, sive supposita, sive sint integræ tam quoad subsistentias, seu quoad solas personalitates distinctæ, ut sunt tres personæ divinæ, quæ tres sunt unum. *Neutraliter duo* significat plura entia tam accidentalia, quàm substantialia, tam incompleta, & partialia, quàm completa, & totalia; & sic *unus masculinè* excludit pluralitatem personarum, *neutraliter* verò pluralitatem rerum, seu naturarum. Repete, quæ diximus in tract. de Trinitate ex Scoto: Quare Pater, & Filius dici possint duo spirantes, non duo spiratores; & cur in Deo sint tres, & unum. Uno verbo quid requiratur ad prædicandum pluraliter, aut singulariter concreta.

Supp. 2. ex dictis, Christum secundum divinitatem, seu personalitatem divinam genitum esse à solo Patre, & secundum humanitatem ex una sola Matre per operationem Spiritus sancti; & ita dicitur filius Patris Dei, & Mariæ. An autem per duas filiationes, an per unicam est quæstio, & per consequens, an suppositis duabus filiationibus, dicendus sit duo filii.

Supp. 3. ex dictis supra, duas illas naturas, quæ sunt in Christo, existere per proprias suas existentias distinctas, divinam scilicet, & humanam; & ideò quæritur, an in Christo sint duo esse essentiæ, vel existentiæ.

CON-

CONCLUSIO I.

Christus in recto, & masculinè, nec neutraliter non est aliqua duo, benè verò in obliquo dici potest habens duo. Est communis, & de fide.

Prob.1.ex Scoto [1] expressis verbis dicente, quòd *Christus non est duo masculinè, quia non duæ personæ, quia tunc unio non esset in persona, nec duo neutraliter, quia non est natura humana, licet habeat in se duo neutraliter, idest duas naturas.* Ecce totam conclusionem assertam, & probatam solidè.

Prob.2. ex Symbolis, & Concil. nam in Symbolo Nicæno: *Credimus in unum Dominum Jesum Christum*, & Athanasii: *Licet Deus sit, & homo, non duo tamen, sed unus est Christus.* Et id definitur in Concil.Ephesino[2] in confessione fidei. Et can.2.& 3. & Chalcedon. & in VI.Synodo.[3]

Prob.3. quoad 1.part. nam dualitas masculinè importat dualitatem suppositorum; sed Christus non est nisi una persona, seu suppositum; ergo, &c.

Prob.2.p. Nam ut Christus diceretur duo neutraliter, & in recto, humanitas deberet prædicari de ipso in recto, dicendo, Christus est humanitas; sed hoc est falsum: nam ex regulis Logicæ, abstracta non prædicantur de concretis suppositis in recto, nisi propter identitatem; vel infinitatem. Ideò rectè dicitur, *Verbum est Deitas*, quia Verbum, & Deitas realiter identificantur, & ista est infinita; sed neutrum dici potest de humanitate in Christo, seu de supposito Christi; non enim dici potest, Christus est divinitas, nec humanitas; ergo &c.

Hinc sequitur veritas 3.par. nam verè dici potest in obliquo, Christus est habens divinitatem, & humanitatem; ergo &c.

Objic. cont.1. & 2. par. Christus ut Deus est aliquid, quod non est ut homo, & è contra; ergo verè est aliqua duo, & non unus, vel unum. Antec. prob. Nam si Christus esset idem ut homo, & ut Deus, esset homo secundum divinitatem, & vicissim, quod est falsum.

Resp.ex Scoto distant. Ut Deus non est homo forma-

[1] *3.d.6.q.2.A.n.2.* [2] *act.8.* [3] *act.11.& 18.*

maliter, idest ratione Deitatis formaliter non habet Humanitatem, seu Deitas non est ratio, seu causa formalis essendi homo, vel è contra, conc. non est homo, specificativè, ita ut idem suppositum, quod habet Deitatem, non habeat etiam humanitatem, neg. ant. & cons: nam sicut de lacte non posset dici formaliter, & reduplicativè, quod ut album est dulce; ita ut sensus sit, quòd dulcedo est causa formalis albedinis, vel è contra; quamvis idem lac sit album, & dulce: ita est de Christo, cùm dicitur esse Deum, & hominem, licèt nec sit homo ratione Deitatis, nec Deus ratione humanitatis.

Objic. 2. Christus non tantùm est Deus, sed aliquid aliud præter Deum; ergo in Christo est aliud, & aliud; ergo duo, vel plura.

Resp. neg. 1. cons. Non enim sequitur absoluiè, & & in recto, quòd sit aliud, & aliud, sed tantùm quòd suppositum, seu persona Christi sit habens aliquid præter Deitatem, sc. humanitatem; nam illis prædicatis aliud, & aliud semper subest idem suppositum, seu persona Christi, quæ non duplicatur.

Objic. 3. Ubi est differentia specifica, ibi est etiam numerica; sed in Christo sunt duæ naturæ specie differentes; ergo & numero duæ.

Respon. dist. maj. differentia numerica specierum, & formarum, conc. suppositorum, neg. maj. & conseq. In Christo sunt duæ naturæ individuales, non duo supposita, sic est habens duas naturas, sed ille non est duo.

Inst. Ergo saltem neutraliter dicitur duo. Prob. subs. nam duo neutraliter dicit duas naturas.

Resp. neg. subs. & dist. prob. duas naturas in abstracto, & præcisè à subjecto, seu supposito, si est unum, conc. concretivè cum unico subjecto, neg. nam Christus, qui habet duas naturas, est unicum suppositum.

CONCLUSIO II.

IN *Christo sunt duæ filiationes reales, una æterna, qua respicit Patrem, alia temporalis, qua respicit Matrem, non tamen dicitur duo filii.* Est communior contra Thomistas, qui solam filiationem æternam in illo agnoscunt.

Prob.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Dico*, inquit, *quòd alia est in Christo filiatio ad Patrem, & alia ad Matrem, & utraque est realis*. Quod subtiliter, & solidè probat per partes.

Prob. 2. Filiatio est habitudo producti ad producentem in similitudinem naturæ producti cum producente; sed in Christo sunt duæ tales habitudines reales, una, qua respicit Deum Patrem, à quo ab æterno generatur ut Deus, & alia, qua respicit Matrem, à qua generatur in tempore ut homo; ergo, &c. 1. par. min. non negatur à Thom. prob. quoad secundam. Christus est verè filius Mariæ, & ab ipsa verè generatur in similitudinem naturæ, scilicet humanitatis, in qua fundatur hæc habitudo, & illa est verè Mater ejus; ergo &c.

Confirm. Nam Christus per veram, & realem generationem temporalem est filius Mariæ, sicut & illa Mater; ergo per veram, & realem filiationem temporalem respicit illam, ut Matrem. Prob. conf. Si quid obstaret, ne resultaret ex ista generatione temporali talis filiatio nova, maximè unitas personæ; sed hæc ratio nulla est; ergo, &c. Maj. continet principale fundamentum adversariorum. Prob. min. Unitas personæ non impedit in Christo distinctionem operationum in duabus voluntatibus ejus; nam volitiones voluntatis humanæ distinguuntur realissimè à volitionibus voluntatis divinæ, quamvis ex Thom. actiones dicantur esse suppositorum; ergo multò minus unitas personæ Christi debet impedire dualitatem filiationum fundatarum in diversis naturis, & distinctis generationibus.

Confir. 2. Idem homo, qui genuit duos filios, habet duas distinctas paternitates ad illos, & si una cessat, quando unus filius moritur, altera permanet; ergo unitas suppositi non impedit pluralitatem relationum in Christo.

Prob. 3. Quia realiter multiplicatis fundamentis, & terminis formalibus relationum, multiplicantur & ipsæ; sed in Christo hæc multiplicantur realiter; ergo &c. Maj. patet ex Philosophia. Prob. min. Fundamenta filiationis divinæ ad Patrem est Verbum cum Deitate, & generatio passiva ejusdem Verbi à Patre, generationis autem humanæ est humanitas ut genita per

[1] *d.8.c.10.*

per Mariam; termini verò sunt Pater, ut generans Verbum in æternitate, & Maria, ut generans humanitatem in tempore; ergo &c.

Confir. Nam Deus posset operari in Virgine similem Conceptionem, quamvis Verbum non sibi assumeret, nec supposìtaret illam naturam, sed eam permitteret subsistere propria subsistentia; sed in eo casu proles illa esset verè filius Virginis Mariæ; ergo & nunc. Nihil enim novi, aut diversi accidit in hac generatione Christi præter carentiam propriç subsistentiæ in humanitate,& unionem ad Verbum,ad quæ nō concurrit Maria saltem activè,& directè;ergo,&c.

Prob.2.p. quod non sunt duo filii: 1. ex Concil. Ephesino, ubi anathematizantur, *qui in Christo duos filios excogitant*, & in Chalcedon. ubi similiter feriuntur, *qui administrationis mysterium in duos filios distrahere conantur.*

Prob.2.ex PP. Nam inquit Nazianz. [1] *Id, quod erat, exinanivit, & quod non erat, assumpsit, non duplex factus, sed unum ex duplici natura fieri sustinens, duæ naturæ in unum concurrentes, non duo filii.* Et Chrysost. [2] *Ipse Dei filius, & filius hominis ... & tamen unus filius Dei est.* Et Cyrillus: [3] *Unum solum esse verum, naturalemque filium ex utraque quasi conflatum... unum nobis Christum, & filium effecerunt*, &c. Et August. [4] *Unus Dei filius, idemque hominis filius... non duo filii, Dei Deus, & homo, sed unus Dei filius.*

Prob.3. nam Christus est una persona, & unum compositum; ergo & unus filius; nam denominatio filii non cadit, nisi in personam, & compositum adæquatè sumptum, ut patet in hominibus, apud quos non aliter numerantur filii, quàm ex personis; & revera PP. utuntur hac ratione, ut probent Christum non esse duos filios, quamvis in illo agnoscant duas filiationes.

Confir. ex Scoto. Nam ad multiplicationem concretorum non sufficit pluralitas formarum, sed requiritur pluralitas subjectorum; ideò habens plures scientias, non dicitur plures docti, vel scientes, sed unus; sed in Christo duæ filiationes, sicut & duæ naturæ sunt

[1] *anath.1.* [2] *defin.5.orat.31.*
[3] *hom.11.* [4] *Enchir.5.*

sunt in uno subjecto, & supposito; ergo Christus non debet dici duo filii, nec absolutè duo.

Objic. 1. cont. 1. Si Christus haberet duas filiationes reales, essent duo filii; cons. est falsum; ergo &c.

Resp. neg maj. ex mox dictis; nam esset solùm habens duas filiationes, non duo filii propter unitatem personæ.

Objic. 2. Non sunt multiplicandæ relationes sine necessitate; sed hic nulla est necessitas ponendi filiationem temporalem in Christo; ergo, &c. Prob. min. si quæ esset necessitas, maximè ut diceretur filius Mariæ; sed ad hoc non est necessaria filiatio realis in Christo; ergo, &c. Prob. In Deo non admittimus relationem realem Creatoris, aut Domini, ut sic dicatur Creator, & Dominus hominis; ergo nec in Christo relationē realē filiationis, ut dicatur filius Mariæ.

Resp. neg. min 1. & 2. & cons. 3. argum. & disparitas est, quia creatio hominis nihil ponit novum, & reale in Deo, & Deus non est capax novæ entitatis realis; generatio autem Mariæ ponit in Christo humanitatem per veram, & realem actionem in illa, & veram passionem in Christi humanitate.

Inst. Ideò ponitur in Christo filiatio humana, ut dicatur filius Mariæ; sed ad hoc non requiritur illa relatio; ergo &c. Prob. min. Filiatio temporalis ad Mariam non impedit Christum dici filium Dei etiam in tempore; ergo filiatio æterna non impediret, sed sufficeret, ut Christus diceretur etiam filius Mariæ absque nova filiatione reali.

Resp. neg. min. & cons. prob. & disparitas est, quia generatio humana Christi non impedit actionem generativam Patris in Verbum, benè verò actio divina sola, & adæquata totius Christi præveniret actionem, & maternitatem Mariæ, aut si non impediret actionem, & maternitatem, ita nec impediret realem filiationem humanam, ut de facto non impedit. Adde, quòd sicut generatio æterna Christi non impedit temporalem per Mariam, ita nec filiationem.

Objic. 3. Filiatio est proprietas afficiens personam; sed in Christo est unica persona; ergo & unica filiatio. Prob. min. nam in Divinis Verbum non dicitur filius propter deitatem, sed propter personam; ergo ita est ubique.

Resp.

Resp.dist.maj. afficit personam denominativè,conc. formaliter,& inhæsivè, neg.maj.& conf. prob. nam disparitas de Deo est, quia Deitas est improducta, & sola persona Verbi generatur, & est quid positivum; in creatis subsistentia, seu personalitas est pura negatio, & sola natura generatur: ideò generatio passiva, & filiatio subjectivè, & realiter est in natura sola, & denominativè in persona.

Inst. Sola persona dicitur filius, non autem dicitur de natura, quod sit filia; ergo filiatio est in solo supposito.

Respon. dist.ant. sola persona dicitur filius *ut quod*, conc. *ut quo*, neg.ant. & conf. nam forma non semper denominat subjectum suum inhæsionis, & *ut quo*, sed sæpius totalem, & *ut quod*.

Inst.2. Si filiatio temporalis Christi subjectaretur in humanitate, sequeretur, quod si jam Verbum dimitteret humanitatem, & eam permitteret subsistere propria subsistentia, adhuc ille purus homo diceretur filius Mariæ; sed conf.est absurdum; ergo, &c. Maj. patet. Nam filiatio eadem remaneret in ista humanitate. Prob.min. nam hic novus homo non esset genitus ex Maria; ergo non posset dici ejus filius.

Resp.neg.min.& conf.prob. Nihil enim in hoc absurdi, vel falsi; nam sicut illa natura haberet verè esse ex Maria, & ut talis sibi relicta à Deo emanaret suam subsistentiam humanam, quam ab initio emanasset, nisi fuisset impedita à Deo, sic filiatio ejus ad Mariam tota permaneret.

Inst.3. ex PP.& Theologorum mente, B.V. non diceretur Mater Dei, si pro eodem instanti, quo concepit humanitatem Christi,hæc non fuisset unita Verbo; tunc enim non genuisset, nisi purum hominem,ut volebat Nestorius, qui ideò nolebat Mariam esse Matrem Dei: sed si data responsio valeret, non valeret resolutio, nec ratio Patrum; ergo non valet nostra. Prob.min: nam licèt in eo casu B.V. non fuisset Mater Dei pro illo tempore conceptionis, fuisset Mater pro eo tempore, quo Verbum destruxisset subsistentiam humanam, assumendo illam sibi; ergo falsa esset Patrum ratio. Prob.min. nam adhuc pro illo tempore unionis cum Verbo filiatio humanitatis ad Mariam perseveraret cum unione ad Verbum; ergo Maria sem-

semper esset Mater Verbi, sicut & humanitatis Christi.

Respon. neg. min. & conseq. Nam rectè dicebant Patres, Mariam esse veram Matrem Dei, quia non genuit purum hominem, sed Deū hominē, quatenus pro eodem instanti reali, quo concepit, & genuit humanitatem Christi, hæc unita est Verbo, & Christus non fuit prius tempore homo, quàm Deus; at non ita esset, si natura illa fuisset prius genita subsistens per propriam subsistentiam; nam pro eo tempore, quo assumpta fuisset à Verbo, nihil ampliùs influebat, nec operabatur Maria. Denique genuisset purum hominem, & non hominem Deum; filiatio autem fundatur in generatione passiva.

Inst 4. In eo casu adhuc diceretur Mater Christi; sed Christus est Deus; ergo diceretur Mater Dei; ergo nulla solutio.

Resp. neg. maj. vel sic dist. Mater humanitatis, quæ est in Christo, & per denominationem ex generatione præterita, conc. propriè, & immediatè, neg. maj. & cons. quia filius per eam genitus non fuisset Christus, sed purus homo.

Objic. 4. Duæ formæ ejusdem speciei non possunt esse simul in eodem subjecto; sed duæ filiationes sunt hujusmodi; ergo non possunt simul esse in eodem supposito Christi.

Respon. 1. neg. maj. Nam in sententia nostra omnes gradus qualitatis intensæ sunt ejusdem rationis, & sunt in eodem subjecto, & duæ similitudines in eodem subjecto ad plures terminos.

Resp. 2. hic propriè duas relationes non esse in eodem subjecto inhæsionis; nam filiatio temporalis subjectatur in humanitate, & æterna in Verbo.

Resp 3. neg. min. Nec enim filiatio æterna Christi ad Patrem, & temporalis ad Matrem videntur esse ejusdem speciei; illa est substantialis, ista accidentalis, illa est constitutiva personæ Verbi, ista est adhæsiva naturæ humanæ. Denique fundamentum, & terminus sunt diversissima.

Objic. denique. Si Christus habuisset filiationem ad Mariam fundatam in sua humanitate, illa periisset in triduo mortis, quia tunc destructa est humanitas, & fundamentum ejus; sed filiatio Christi nūquam desiit; ergo non est in humanitate ad Mariam, ut Matrem.

Resp.

Resp.dist.maj. Periisset, idest interrupta esset, transeat, omninò periisset, neg.maj. & conf. & pariter dist. min. nam sicut per resurrectionem revixit eadem humanitas per Mariam genita, ita & filiatio, qualis remanet post actuales generationes in filiis.

Resp.2.neg maj. Quia licèt humanitas in triduo destitit quoad unionem corporis, & animæ à se invicem, illa remanserunt unita Verbo, & sic non periit totaliter quoad suppositum, nec per consequens filiatio.

CONCLUSIO III.

IN Christo sunt duo esse essentiæ, & existentiæ, & una persona, nec ideò dici potest duo esse, nec duo existentes.

Prima, & secunda pars patent ex dictis supra non semel, & maximè de unione, probantes, quòd facta est non in natura, sed in persona, & quòd per consequens manserunt ibi duæ naturæ integræ, divina, & humana, distinctæ realiter, & impermixtæ, contra Eutychianos, & subsistentes in eadem subsistentia, seu persona Verbi, quæ est realiter una contra Nestorianos.

Prob.3.p. nam inquit Scotus, *Concretum non numeratur absque numeratione suppositi*; sed in Christo est unicum suppositum; ergo & unicum esse, & unicus existens; sicut per duas voluntates, & diversas volitiones non dicitur duo, vel plures volentes.

Objectiones, & fundamenta hæreticorum diluta sunt supra.

Posset etiam hìc quæri, *An Christus constans illis naturis dici possit compositus*. Sed de hoc diximus supra, quo sensu id verum esse potest.

Quæres, *An dici possint in Christo tres substantiæ, aut tres subsistentiæ substantiales*.

Resp. quòd licèt nomen subsistentiæ sumatur pro substantia, vix tamen permitti debet in Christo pluralitas subsistentiarum, quia sic viderentur multiplicari supposita, seu personæ in Christo, quod esset hæreticum, ut patet ex dictis.

Resp.2. rectè posse dici esse duas, imò & tres substantias in Christo; nam sumpto nomine substantiæ pro essentia, seu natura integra, sic sunt tantùm duæ sub-

ſubſtantiæ, ideſt duæ eſſentiæ, ſeu naturæ, divina, & humana; ſed ſumpta voce ſubſtantiæ in rigore metaphyſico, dici poteſt compoſitus ex tribus ſubſtantiis, ſc. divina, & corpore, & anima rationali, ut loquitur Auguſt. *Quandoquidem ſic Deo conjungi potuit humana natura, ut ex duabus ſubſtantiis fieret una perſona, & per hoc jam ex tribus, Deo, anima, & carne.* Vides perinde eſſe, Chriſtum dici conſtare ex duabus, vel ex tribus ſubſtantiis.

QUÆSTIO III.

An in Chriſto ſint duo intellectus, & voluntates.

JAm diximus, Verbum aſſumpſiſſe totam humanitatem tam quoad corpus, quàm quoad animam rationalem; ex quo ſatis evidenter colligitur, quòd aſſumpſit etiam intellectum, & voluntatem humanam; quandoquidem in noſtra ſententia hæ facultates non diſtinguuntur realiter ab animæ ſubſtantia. Sed placet hoc de iſtis ſpecialiter examinare propter aliquos hæreticos, qui licèt in Chriſto duas veras naturas agnoſcerent, contra Arrium, & Eutychem, tamen eorum aliqui intellectum, ſeu mentem humanam illi negarunt, ut Apollinariſtæ, aut ſi conceſſerunt alii, voluerunt illum eſſe ignorantem.

Ideò dicti ſunt *Agnoitæ*, quaſi ignorantes, aut ignorantiæ aſſertores. Alii voluntatem, aut ſaltem actiones voluntatis humanæ illi negarunt, ut Monothelitæ. Alii unicam operationem, & voluntatem, dicti Monophyſitæ. Imò quidam putant illos hæreticos, qui Monothelitæ dicuntur, non negaſſe duas voluntates, ſed tantùm operationes diſtinctas voluntatis, ſeu voluntatem humanam quoad operationes, quia ex duabus naturis unicam conflabant cum Eutychete.

CONCLUSIO.

IN Chriſto fuerunt realiter duo intellectus, & duæ voluntates, divina ſcilicet, & humana: non tamen duo intelligentes, nec duo volentes. Eſt de fide contra Apollinariſtas, & Monothelitas.

Prob.

Prob.1.ex Scoto. [1] *Istam quæst. solvit Damascen.* inquit, *quod sicut secundum fidem firmiter tenendum est in Christo esse duas naturas, & unam hypostasim, ita oportet concedere, sicut consequens ex illo, quod in ipso sint proprietates naturales, & potentiæ utriusque naturæ; sed potentiæ perfectissimæ naturæ rationalis sunt intellectus, & voluntas; ergo in ipso sunt intellectus creatus, & voluntas creata, & ratione divinæ naturæ est in ipso intellectus increatus, & voluntas increata.*

Prob.2.quoad 1.par.ex Script. qua constat Christum habuisse omnes operationes, quæ competunt intellectui humano: Ut cùm miratur fidem Centurionis, & cùm dicitur habuisse dona intellectus, & consilii, & quòd *proficiebat sapientia*, &c. Id enim dici non posset de intellectu divino. Item ex illis, quibus docemur, illum fuisse verum hominem, & orasse Patrem, & pernoctasse in oratione; nam oratio est elevatio mentis in Deum.

Prob.2 p. ex Script. ex qua patet distincta in Christo voluntas, & volitiones ejus à voluntate, & volitionibus Patris, ut cùm dicit: *Non sicut ego volo, sed sicut tu.* Et, *Descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed ejus, qui misit me.* Item, *Factus obediens usque ad mortem*, scilicet moritur ex obedientia, & submissione voluntatis suæ ad paternam, &c.

Prob.3.ex Conciliis, in quibus hæc veritas definita est contra Monothelitas, ut in Lateran.[2] sub Martino I. *Si quis non confitetur propriè, & verè duas ejusdem, & unius Christi Dei voluntates, similiter & operationes cohærenter unitas, divinam, & humanam,* &c. *sit condemnatus.* Et in VI.Synodo: *Omnes, qui docuerunt, & qui dicunt unam voluntatem, & unam operationem in duabus naturis unius Domini nostri Jesu Christi, anathematizamus.* Et ex Epist. Synodica Agathonis Papæ: *Juxta quod olim Prophetæ in Christo, & ipse nos erudivit, & SS. PP. nobis tradidit symbolum, duas naturales voluntates in eo, & duas naturales operationes prædicamus.*

Prob 4. ex PP. nam inquit Damasc. *Voluntas sequitur naturam, non personam*; ergo sicut sunt in Christo

[1] *d.17.A.n.2.* [2] *can.10.*

sto duæ naturæ veræ, & reales, ita & duæ voluntates. Alii hoc colligunt ex præcitatis verbis Christi in horto. Nam inquit Athanas. *Voluntas humana propter carnis imbecillitatem mortem deprecatur, divina verò ipsius est prompta.* Idem in idem colligun: Gregorius Nyssenus, Chrysostomus, Ambrosius, Augustinus, & alii communiter.

Prob.5.ratione. Sunt in Christo duæ naturæ integræ, & impermixtæ, & diversissimæ; ergo & diversæ facultates singulis naturis propriæ, & inseparabiles, quales sunt intellectus, & voluntas. Antec. patet ex Symbolo Athanasii, in quo dicitur *perfectus Deus*, &c. ergo &c.

Prob.6. ex fine incarnationis, scilicet ad merendam nobis remissionem peccatorum, & pro illis satisfaciendum; sed Christus non potuisset mereri per actus voluntatis divinæ, ut suppono ex dictis de conditionibus meriti; ergo &c.

Prob. 3. p. ex dictis supra ex Scoto. Non numerantur concreta (qualia sunt *intelligens*, & *volens*) nisi numerentur supposita; sed in Christo est unicum suppositum; ergo est unus intelligens, & volens.

Obj.c.1. pro Monothelitis. Vigilius Papa approbavit Epistolam Mennæ Patriarchæ Constant. qua asserebat unicam in Christo voluntatem. Et Honorius doctrinam Sergii Monothelitarum Principis per duas Epistolas in VI. Synodo lectas; & ideò anathematizatus est ab Agathone, & à VII. Synodo cum aliis Monothelitis; ergo vel isti Pontifices errarunt in fide, vel unica est voluntas in Christo.

Resp.neg.ant. Neuter enim horum Pontificum favit huic errori: sed quæ illis tribuuntur, scripta fuerunt ab hæreticis conficta, & truncata, & falsificata, ut latè probat P. Frassen. Nam actione 12. VI. Synodi legitur de Vigilio, quod *sint fallaces duo libelli, qui in ea continentur*, scilicet 1. actione V. Synodi, *quasi porrecti à Vigilio, Justiniano, & Theodoro piæ memoriæ*. Honorius autem nihil contrarium ex Cathedra definivit, sed tantùm ex privata mente rescribit Sergio: *Ut unius, vel geminæ novæ vocis inductum operationis vocabulum aufugientes, unum nobiscum Dominum Jesum Christum filium Dei... in duabus naturis operatum divinitùs, atque humanitùs fide*

or. bo-

orthodoxa, *& unitate catholica prædicet*. Sicque neutram partem definit hic Papa, sed dixit abstinendum à vocibus unius, aut duplicis voluntatis, quod solent Pontifices nascentibus controversiis, donec veritas melius elucescat, & definiatur; & ideò suspicionem hæresis incurrit, ut colligitur ex Epist. 2. Leonis ad Episcopos Hispaniæ, & eum negligentiæ damnat potiùs, quàm erroris; *quia*, inquit, *flammam hæretici dogmatis non (ut decet Apostolicam auctoritatem) incipientem extinxit, sed negligendo confovit*. Alibi dicit: *Regulam, quam à prædecessoribus accepit, maculari permisit*. Hæc refert Cabassutius in notis Eccles. in Syn. VI. [1]

Confir. hoc ex Agathonis Epist. ad Imperatores, qui successor Honorii, & Vigilii non diceret ita confidenter, quod *Apostolica Ecclesia Christi per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis numquam erravit, nec hæreticis novitatibus depravata succubuit, sed illibata permansit*: Hoc, inquam, non ita confidenter scriberet hic Papa, si tam recens exemplum errantis Honorii prædecessoris sui agnovisset. Item ex Joanne, qui in Ep. ad Constantinum Imperatorem dicit, Honorium prædecessorem negasse tantum duas voluntates in Christo; sicut sunt in nobis post peccatum; quia tales in membris ejus (Christi) non consistunt, quia nihil contraxit ex prævaricatione primi hominis.

Objic 2. SS. Patres docent, quòd utriusque voluntatis una erat operatio; ergo licèt admittantur duæ voluntates in Christo, non operabantur separatim. Prob. antec. Cyrillus dixit, *Christum unam cognatam operationem per ambas naturas ostendisse*. Et alibi dicit, quòd *Christus utebatur propria carne tanquam instrumento ad opera carnis*, &c. scilicet voluntas humana Christi non agebat, sed agebatur ut instrumentum. Gregor. Nyssen. *Divinitatem per corpus salutem operari, ita ut propria carnis perpessio sit divinitatis operatio*. Idem docebat Philo; ergo voluntas humana Christi nihil operabatur.

Resp. neg. ant. & conf. prob. Nam Cyrillus in primo loco loquitur de operatione miraculorum, quæ principaliter pertinebat ad divinitatem, ad humanitatem

vero

[1] *pag. 294.*

verò per communicationem virtutis divinæ. In 2. loco loquitur de carne, ut instrumento, non ut mortuo, vel artificioso, sed vitali, & naturali, quod licet ex moventis virtute agat, ut voluntas ex motione gratiæ, tamen etiam ex propria virtute agit. *Agis ut agens*, ait Augustinus. Eodem sensu loquuntur alii. Et certè passio non poterat pertinere ad humanitatem, nisi & hæc etiam fuisset activa.

Inst. Instrumentum non agit ex se, sed ex sola actione agentis principalis; sed ex Patribus humanitas Christi dicitur instrumentum divinitatis ejus; ergo humana voluntas Christi nihil operabatur.

Resp. dist. maj. & min. instrumentum purè artificiale, & mortuum, quod caret propria virtute naturali activa, ut malleus, &c. con. maj. & neg. min. instrumentum naturale, vivens, & habens ex se principium activum, neg. maj. & conf. nam voluntas humana, & maximè in Christo, est facultas activa in actibus purè naturalibus, ut sunt locutio, volitio, &c. erat causa principalis, in supernaturalibus verò minùs principalis, & motus, & gratia Dei causa principalis.

Objic. 5. Si fuissent in Christo duæ voluntates operantes, fuissent aliquando inter se pugnantes; sed hoc repugnat sanctitati Christi; ergo &c. prob. maj. voluntas humana per libertatem potuisset repugnare divinæ.

Resp. 1. neg. maj. nam ex summa gratia, & maximè originali justitia fuit in Christo perfectissima rectitudo voluntatis humanæ, ita ut numquam repugnarit divinæ: & hoc decebat sanctitatem ejus summam.

Resp. 2. neg. min. de quo infra. Nam licet de facto inter illas voluntates fuerit perfectissima cōformitas; non tamen implicat, illum per voluntatem humanam saltem inefficaciter potuisse aliter velle, quàm per divinam, quo sensu dicebat, *non sicut ego volo, sed sicut tu*, aut, *non mea voluntas, sed tua fiat*. Unde inefficaciter, & conditionatè voluisset non mori, alioqui fictè orasset, ut transiret calix.

Inst. In Christo divina voluntas fuisset superior, & domina, & sufficiens; ergo superflua erat humana, imò & non libera.

Resp. dist. ant. quoad 1. p. fuisset superior, & do-

- mina sicut modo quoad nostras, con.aliter, neg. ant. nam aliud dominium, saltem in præjudicium libertatis essentialis, nòn habet divinitas in humanitatem Christi, quàm in nostras: quoad 2. p. neg. absolutè ant. propter rationes conclusionis.

Quæres 1. *An voluntates Christi fuerint aliquando contrariæ.*

Resp. Numquam fuisse contrarias, sed perfectissimè conformes.

Prob. 1. ex Script. qua ipse testatur se omnia facere ex conformitate, & obedientia ad voluntatem Patris, etiam in his, quæ libertimè faciebat. [1] *Ego pono animam meam à me ipso*, sc. volens: *hoc mandatum accepi à Patre meo. Ego à me ipso non sum loquutus, sed qui misit me Pater, ipse mandatum dedit*: Et *sicut mandatum dedit Pater, sic facio*. Et, *meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus*, &c. Et, *factus est obediens usque ad mortem*, &c.

Prob. 2. ex dicendis de ejus sanctitate, quæ non fuisset perfecta, & summa sine perfecta conformitate voluntatis suæ humanæ cum divina.

Dices. Per voluntatem humanam horrebat mortem, *Tristis est anima mea*, & in Cruce queritur *Deus meus, ut quid me dereliquisti*; ergo aliquando humana repugnabat voluntati divinæ.

Resp. neg. conf. nam illa tristitia non veniebat ex repugnantia partis superioris animæ, sed ex infirmitate carnis. Et eodem sensu loquitur in Cruce, quatenùs pro tempore passionis suspensa est communicatio Beatitudinis in partem inferiorem, ut posset pati.

Quæres 2. *Quænam dicantur operationes Theandricæ.*

Resp. quod in aliquo sensu omnes actiones Christi fuerunt *Deiviriles*, seu *Theandricæ*, seu Dei hominis, sed propriè, & in sensu Theologico, illæ dicuntur, quæ sunt mixtæ ex voluntate, vel potentia divina, & humana simul, ut sunt miracula: resuscitatio mortuorum, illuminatio cæcorum, &c. quod ut capias

Nota, Christum aliquando operatum esse actiones purè naturales, & proprias homini, ut cùm dormiebat, vigilabat, comedebat, &c. & istæ dicuntur propriè actiones humanæ, sed aliquo sensu dicuntur e-

tiam

[1] *Jo.* 10. & 12. & 14. *Phil.* 2.

tiam *Theandricæ*, & *Deiviriles*, quia erant actiones personæ, quæ est Deus homo, & homo Deus, seu humanitatis subsistentis in Verbo: & quo sensu dicitur, quòd actiones sunt suppositorum, eodem sensu dicitur, quòd *Deus patitur in Christo*, *Deus moritur*, *Deus sedet*, &c. quia sedens, moriens, manducans, &c. *est Deus homo*. Aliæ è contra erant purè divinæ, quæ illi communes erant cum Patre, & Spiritu S. & in quibus humanitas non participabat, ut operationes ad intra, & actiones in distans, illustrationes internæ animarum, &c. Aliæ denique fuerunt mixtæ, ut operationes miraculosæ, in quibus potentia, & voluntas divina operabatur per humanitatem, per verba, per linimenta, &c. Et istæ erant operationes Theandricæ, quia utraque voluntas concurrebat.

QUÆSTIO IV.

An Christus sit filius Dei, etiam ut homo, & qualis.

Dicebamus supra in Christo esse duas filiationes; æternam, qua respicit Deum Patrem, & quæ fundatur in personalitate Verbi; & temporalem, qua respicit Matrem, & quæ fundatur in humanitate; jam quærimus, an ille absolutè dicendus sit filius Dei, & quali filiatione: 2. & quidem quatenus homo est, non secundum humanitatem in abstracto, sed quatenus homo in concreto; nam certum est hoc prædicatum illi non convenire ratione humanitatis præcisivè à supposito.

Duplex autem distinguitur filiatio; *naturalis*, quæ contrahitur per physicam generationem; & *adoptiva*, quæ contrahitur per liberam electionem, & acceptationem. Est enim *adoptio* personæ extraneæ ad hæreditatem assumptio gratuita: unde requirit 1. ut adoptatus sit persona extranea non pertinens per naturam adoptantem aliquo vinculo naturæ, ex quo habeat jus ad hæreditatem: 2. ut sit gratuita, & non debita ex alio titulo, nec collata cum titulo oneroso; 3. ut sit acceptata ex parte adoptati: est enim quasi mutuus contractus utrimque voluntarius, ut ex vi adoptionis adoptatus habeat jus ad hæreditatem ado-

ptantis. Quærimus ergo hic, an Christus non tantùm absolutè, sed etiam reduplicativè, ut homo, dici debeat filius Dei naturalis, vel adoptivus.

CONCLUSIO.

Christus absolutè dicendus est filius Dei naturalis, non autem adoptivus, nequidem ut homo. Est communis contra Felicem Episc. Urgelitanum, & Elipandum Archiepisc. Toletanum, qui dicebant Christum esse adoptivum, imò & servum Dei Patris.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Quia si diceretur adoptivus, tunc esset filius totius Trinitatis, quia tota Trinitas adoptat, sicut & agit omnem actum ad extra, & ita esset filius sui.* Et postquam assignavit conditiones filiationis adoptivæ, concludit: *Patet, quòd ista non conveniunt Christo secundum generationem divinam, quia ex generatione naturali divina est hæres naturalis in hæreditate æterna. Secundum etiam humanam naturam non dicuntur hæc sibi convenire, quia secundum generationem istam non fuit extraneus, quia fuit innocens;* ergo ex Scoto, Christus, etiam ut homo, non est filius Dei adoptivus.

Prob. 2. quoad 1. p. ex Script. in qua dicitur [2] *Unigenitus à Patre*, & toties ipse vocat Deum Patrem suum: *Exivi à Patre, & veni in mundum.* Et, *vado ad Patrem* &c. Item, [3] *Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei.*

Confir. ex symbolo Apostolorum, *In I. C. filium ejus unicum*, & ex Nicæno, *filium Dei unigenitum, et ex Patre natum:* Et Athanasii, *Dominus I C. Dei filius Deus, et homo est.*

Prob. 1. p. 1. ex Concil. Francofortiensi, in quo Adriano Papa confirmante, impugnatur sententia Felicis, & Elipandi, maximè ex Script. in qua Christus semper Deum vocat Patrem suum, sc. proprium; homines verò docentur eum vocare Patrem nostrum: *Non dixit Patrem nostrum*, ait Adrianus, *sed Patrem meum, natura videlicet, et Patrem vestrum gratia.* Item quia dicitur proprius Dei filius, etiam cum sermo est de ejus passione, & morte, quam subiit ut homo. *Proprio filio suo non pepercit*, &c. nam inquit Papa:

[1] *d. 10. A. n. 1. et 2.* [2] *Jo. 1.* [3] *Luc. 1.*

pa: *Christus non est traditus secundum divinitatem sed secundum quod homo erat.*

Prob. 2. ex PP. nam, inquit August. [1] *lege scripturas, numquam invenies de Christo dictum, quod adoptione sit filius.* Et PP. Francofortenses: *Tu verò, quisquis es, qui Christum prædicas adoptivum, unde iste tibi sensus venisset, scire Patriarchæ nescierunt: Tractatores hoc nomen tacuerunt, DD. fidei nostræ non docuerunt* &c. Et Hilarius ad cit. locum Apostoli: [2] *numquid etiam nunc adoptionis in eo erit nuncupatio, in quo proprietatis est nomen.* Et sic de aliis.

Prob. 3. ratione præfati Concilii; nam adoptio est gratuita destinatio personæ extraneæ ad hæreditatem; sed Christus etiam ut homo non est persona extranea Deo Patri; ergo non potest dici adoptivus.. Maj. patet ex Concil. cit. *Quid est adoptio, nisi charitatis copulatio, qua pater adoptione sibi copulat filium, quem proprium non habet... adoptivus dici non potest, nisi qui alienus est ab eo, à quo dicitur adoptatus.* Prob. min. nam Christus etiam ut homo non est alienus a Deo Patre, nec unquam fuit; in ipso instanti conceptionis humanitas ejus subsistit per subsistentiam Verbi, & est persona divina, & talis concipitur, & nascitur; ergo non est persona extranea Deo Patri: ergo non potest dici adoptivus, nequidem ut homo. Nam per unionem hypostaticam nascitur, & concipitur Deo Patri substantialiter unitus, & per consequens ut filius proprius Dei.

Confir. nam si diceretur adoptivus, ut homo, diceretur etiam absolutè; sed cons. est falsum; ergo &c. prob. maj. quæ enim dicuntur de Christo homine, dicuntur etiam absolutè, sicut dicitur pati, mori &c.

Confir. 2. ex Concil. citato, quia cùm sibi objiceret, *Quid times Christum adoptivum nominare?* Respondit: *Dico tibi, quia nec Apostoli sic eum nominarunt, nec sancta Dei Catholica Ecclesia... Adoptivus siquidem non habet aliam significationem, nisi ut I. C. non sit filius proprius Dei;* ergo &c.

Objic. 1. ex Scoto, qui in partem contrariam inclinat, ut plures Scotistæ putant, & maximè in reportatis, ubi dicit: [3] *De virtute vocis Christus potest dici filius adoptivus Dei;* ergo &c.

[1] *Can. secund.* 3. [2] 6. *Trinit.* [3] *d.* 10. *n.* 4.

Resp. neg. ant. nam Scotus satis apertè inclinat in partem nostram, & potiùs dubitat de rationibus, quibus id probatur, quàm de veritate rei: quia in scripto Oxoniensi, licet non multùm fidat in fundamentis partis negantis adoptionem, tamen, ut rectè notat Pater Macedo, ponit partem affirmantem cum suis fundamentis, ut eam impugnet, & de facto solvit: 2. quia refert se ad litteram Magistri, & alios auctores in ea citatos, qui nobiscum sentiunt: 3. de suo addit rationem, quam non impugnat, quia sc. illa adoptio esset à tota Trinitate, quia esset actus ad extra, & sic Christus diceretur adoptivus filius non Patris, sed Trinitatis: 4. quia semper à Christo excludit conditionem principalem adoptionis, sc. extraneitatem, & docet, Christi humanitatem, ex vi unionis hypostaticæ, in qua verè homo conceptus est, habuisse semper jus, saltem concomitans ad gratiam, & gloriam, quod jus non habuerunt Angeli, nec B. V. licet non fuerint unquam extranei extraneitate peccati. In Repo tatis autem licet videatur problematicus quoad vocem, tamen in re semper negat præfatam extraneitatem ob rationem allatam.

Inst. ex Scoto. In primo instanti naturæ humanitas supponitur producta, & in 2. instanti pariter naturæ fuit unita Verbo, & in 3. tantùm fuit in gratia; ergo in 1. instanti humanitas fuit prorsus extranea; & in 2. fuit adhuc extranea quoad gratiam, & per consequens sine jure ullo ad hæreditatem; ergo saltem in illo 3. instanti Christus fuit adoptatus.

Resp. neg. utramque cons. nam licet humanitas supponatur priùs creata in esse naturæ, quàm personæ, & unionis; tamen in illo 1. instanti naturæ, aut præsuppositions non censetur capax filiationis naturalis, vel adoptivæ, quia adoptio cadit in personam, sicut & extraneitas: in 2. autem instanti, quod est instans unionis, persona illa ex vi unionis hypostaticæ includit suppositum Verbi, cui repugnat extraneitas respectu Dei, & Christus verè censetur Deus, sicut & homo, & in eodem instanti habet jus radicale ad gratiam, & per consequens ad hæreditatem, quod jus inducit gratia ipsa in 3. instanti collata. Jus ergo illud radicale ex Scoto repugnat extraneitati requisitæ ad veram adoptionem.

Objic. 2.

Objic. 2. ex Patribus, qui eum dicunt esse filium per adoptionem; ergo &c. prob. ant. nam, inquit Irenæus, [1] *mixtus homo verbo Dei, ut adoptionem percipiens fiat filius Dei*. Et Marius Victorinus: [2] *Nos adoptione filii, ille natura etiam, et adoptione quadam filius, et Christus, sed secundum carnem*. Et Hilar. *potestatis divinitas non amittitur, cum carnis humilitas adoptatur*; ergo &c.

Resp. dist. ant. & conf. prob. per adoptionem quamdam, sc. impropriam, con. per veram, & propriam, neg. ant. & conf. nam sic loquuntur de Christo secundum carnem, ad differentiam filiationis naturalis ejus secundum divinitatem, quæ est non tantùm in similitudinem, sed etiam in unitatem naturæ. In Hilario fortè pro *adoptatur*, legendum *adoratur*, ut ex præcedentibus facilè colligitur.

Objic. 3. Ipse Christus dicit se inferiorem Patre. [3] *Pater major me est*; ergo & extraneum, & capacem adoptionis. Item Apost. comparat filiationem nostram filiationi Christi, cujus sumus cohæredes; *cohæredes autem Christi*, sed sumus filii, & hæredes per gratiam adoptionis; ergo &c. Item dicitur *prædestinatus filius Dei*; ergo id non habet nisi ex libera Dei adoptione, & electione.

Resp. neg. conf. 1. arg. nam illa majoritas non est ad propositum adoptionis; illa comparatur præcisè ad naturam; ista verò involvit personam cum natura. Sic etiam neg. maj. fundatam in Apostolo: non enim repugnat naturalitati filiationis Christi, & juri ad hæreditatem, quòd ex gratia, & adoptione simus ejus confratres, & cohæredes. Ad 3. neg. conf. nam plus requiritur ad veram adoptionem, quàm ad prædestinationem: licet enim adoptio sit quædam prædestinatio ad hæreditatem; tamen ut ista sit vera adoptio requiritur, ut, qui sic prædestinatur, sit extraneus prædestinanti, quod deest in Christo, etiam ut homo est.

Objic. Ut Christus diceretur filius Dei naturalis, deberet esse genitus ab illo: sed Christus, ut homo, non est genitus à Deo; ergo nec filius Dei naturalis.

Resp. dist. maj. genitus saltem secundum aliquid

[1] 1. *Con. hær.* 21. [2] 1. *Con. Cand.* 2. *trin.*
[3] *Jo.* 14. *Ro.* 8.

ejus, con. secundum omnia, quæ sunt in ipso, neg. maj. Christus est genitus à Deo secundum personam, in qua subsistit, licet non secundum humanitatem, quæ subsistit in persona Verbi, & sic humanitas per illam unionem, & subsistendi modum participat de filiatione Dei naturali, & sicut dicitur homo Deus, ita & filius Dei naturalis, scilicet per participationem.

Inst. Deitas, & humanitas manent impermixtæ; ergo & proprietates, & filiationes.

Resp. dist. conf. proprietates reales, & necessariò consequentes naturas, ut mortalitas, & immortalitas &c. con. accidentales, ut adoptio, neg. conf. humanitas non necessariò habet unionem cum persona Verbi, & sic in sensu diviso unionis est adoptabilis, sed stante unione ad Verbum non est adoptabilis; quia non est persona extranea.

Inst. 2. Christus, ut homo, est filius Mariæ; ergo ut homo est extraneus Deo; ergo capax adoptionis.

Resp. dist. conf. ut homo præcisivè à supposito Verbi, con. ut homo simpliciter, & absolutè, neg. conf. nam sicut Maria dicitur Mater Dei propter suppositum Verbi, per quod terminatur, & sustentificatur humanitas, quam genuit Maria, ita ob eamdem rationem Christus, ut homo, non est absolutè extraneus Deo, quia est Deus simul, & homo, & hæc vox *homo* importat suppositum.

Inst. 3. Christus ut homo est capax gratiæ habitualis, & sanctificantis; ergo & adoptionis, nam illa gratia est adoptionis.

Resp. neg. conf. & dist. rationem ejus. Tribuit adoptionem subjecto capaci adoptionis, con incapaci, & non extraneo, sed habenti jus ad hæreditatem, neg. ant. nam Christus ut homo subsistit in Verbo, & hoc prius natura, quam habeat gratiam sanctificantem: & sic habet jus ad ipsam gratiam, & ad hæreditatem, priusquam gratia possit illi conferre adoptionem.

Fateor, quòd in aliquo sensu posset verificari hæc propositio: *Christus ut homo non est filius Dei naturalis*, si videlicet fieret reduplicatio supra humanitatem in abstracto, & præcisivè à subsistentia Verbi, quia sic humanitas est verè extranea Deo, sed quia in

con-

concreto involvitur personalitas Verbi, ideò propriè, & in rigore Christus ut homo non est persona extranea Verbo.

Inst.4. ex Scoto, & per nos, filiatio cadit in naturam, & non in personam; ergo & adoptio, nam hæc sequitur filiationem.

Resp.neg.cons. nam adoptio est personæ, & in defectum naturalitatis, unde supponit filiationem externam: imò, quia in Christo sunt duæ filiationes, una divina, & altera temporalis, ideò non est capax adoptionis propter filiationem divinam, quæ in illo est, & importatur nomine Christi, & hominis concretivè significati.

Quæres, *an dici debeat filius naturalis, secundum quod homo est.*

Resp. probabilius videri, quòd dici potest etiam naturalis, non autem adoptivus, patet ex dictis quoad 1. p.

Ratio 2. p. est, quia tam ex parte subjecti, quàm prædicati involvitur suppositum Verbi, in quo humanitas subsistit; sed suppositum Verbi est filius naturalis Dei Patris; ergo & Christus in hoc sensu, & suppositione. Prob. maj. nam *Christus*, qui in hac propositione est subjectum, involvit utrumque, sc. personam Verbi, & naturam humanam, & partes, ex quibus velut componitur. *Homo* autem, seu *ut homo*, videtur quidem restringere significationem Christi ad hanc partem, sc. ad humanitatem, supra quam reduplicat, sed tamen non solam, sed semper ut subsistentem, & personatam. Nam Ly *homo* supponit pro persona, & non pro sola natura in abstracto; ergo semper involvit personalitatem Verbi. Quoad prædicatum autem, quod est, *filius naturalis*, cadit in illud subjectum, prout exprimitur, sc. in Christum, ut hominem, seu in suppositum, ut habens humanitatem; ita enim similia concreta solent explicari, ut dicant suppositum in recto, & naturam in obliquo, & ita semper connotat personam Verbi.

Fateor autem hanc difficultatem esse potiùs de modo loquendi, & de nomine, quàm de re, nec sine probabilitate alios dixisse, quòd Christus sub hac reduplicatione *ut homo*, non est filius propriè naturalis, nec adoptivus, sed nudè filius Dei, non natura-

lis, quia ut homo, seu ratione humanitatis non procedit à Deo in similitudinem naturæ, nec humanitas facit, ut pertineat ad Deum. Nec etiam est adoptivus, quia, ut sæpè dictum est, propter connotationem suppositi Christus, ut homo, non est omninò extraneus Deo. Non igitur miror, quòd in hoc non conveniant Scotistæ nostri. Scotus videtur velle, quòd ut Christus secundum humanitatem diceretur adoptivus, deberet esse extraneus, non solùm defectu generationis naturalis, seu extraneitate naturæ, sed etiam extraneitate peccati, & inimicitiæ: sic enim loquitur: *Secundum etiam naturam humanam non dicuntur hæc sibi convenire, quia secundum istam generationem non fuit extraneus, quia fuit innocens*; ergo ex Scoto innocentia, seu immunitas à peccato impedit integram extraneitatem requisitam ad adoptionem. Sed de hoc satis.

QUÆSTIO V.

De servitute, & subjectione Christi. An Christus, ut homo, dici possit servus, et subjectus Dei.

SErvitus 1. *impropriè*, & *largè* sumitur pro quacumque subjectione; & sic quicumque est subjectus alteri, dici potest ejus servus, sic filius quatenus subjicitur parentibus, dici potest eorum servus. 2. *propriè*, & *rigorosè* dicitur ea, qua quis ita subjicitur Domino, ut iste possit de illo disponere pro libitu suo sine injuria illius; & quidem hæc subjectio debet esse necessaria, non autem libera. Ideò *mercenarii*, qui voluntariè se subjiciunt servituti pro mercede, & ex pacto, sunt *mercenarii*, & ministri, non servi: & religiosi, qui se sponte mancipant superiorum obedientiæ, sunt subditi, sed non servi. 3. hæc propria servitus alia est *naturalis*, & *generalis*, qualis est in omnibus creaturis in ordine ad Deum; & hæc est absolutissima, & indispensabilis, ita ut Deus utendo jure suo possit de omnibus pro libitu disponere creando, vel non creando, conservando, vel annihilando; *Dominus pauperem facit, et ditat* &c. 4. alia *legalis*, & *positiva*, qualis est mancipiorum, quæque non ex natura, sed legibus

gibus humanis introducta est, & contrahitur vel jure belli, vel nativitate, vel contractu, seu emptione, vel judicis condemnatione. 5. alia est *moralis*, quæ dicitur *servitus peccati*, per quam peccator subiicitur pœnis, & diabolo: sed de ista hic non est quæstio, nec de *voluntaria*, nec de *mercenaria*, sed de *naturali*, & *politica*, An conveniat Christo, quatenus homo est.

Porrò *ad legalem* tres communiter concurrunt conditiones. 1. ut servus Domino teneatur obedire: 2. ut ille non sit sui juris: 3. ut non habeat jus ad hæreditatem Domini, seu non communicet in bonis Domini, nec honore, nec sede. Quippe ex Philosopho, [1] servus ut servus nihil habet commune cum Domino: per duas priores conditiones conveniunt legalis, & naturalis, sed 3. non videtur pertinere ad naturalem; quippe licet natura rationalis sit capax hæreditatis, non minùs est serva Dei servitute naturalissima, & indispensabili.

CONCLUSIO I.

Christus, ut homo, potest aliquo sensu dici servus Dei, & quidem servitute naturali, non autem servili, seu legali. Est communis contra Elipandum, & Felicem quoad 3. partem.

Prob. 1. ex præcedenti. Nam sicut, ex Scoto, Christus etiam ut homo, non potest dici nequidem filius adoptivus, multò minùs eum dici servum pateretur rigorosa, & propria servitute legali: quia, etiam homo, & ratione suppositi habet jus radicale ad hæreditatem, & ratione gratiæ habet jus naturale. Idem colligitur ex regula, quam tradit 1. d.16.B.n.3. cujus textum damus in concl.2.

Prob. 1. p. ex innumeris Scripturæ, & PP. locis, in quibus appellatur servus Dei. De illo quippe intelligitur illud Isaiæ, [2] *Ecce servus meus, suscipiam illum: electus meus* &c. *Dedi spiritum meum super eum*. Et, *In scientia sua justificat ipse justus servum meus multos*. Et illud Zachariæ. [3] *Adducam servum meum orientem* &c. Et positivè de illo dicit Apostol. *qui cùm in forma Dei esset ... formam servi accipiens*.

K 6 Et

[1] 8.*Ethic.*11. [2] *Isa.*42.& 53. [3] *Zachar.*3.

Et S. August. dicit: [1] *Non solùm subditum, sed & servum evidentissimè confitemur*, ipso dicente in Propheta: [2] *Domine, quia ego servus tuus, & filius ancillæ tuæ*, id est Mariæ. *Patet ergo, in quo sit æqualis Patri filius, & in quo sit non solum subditus inferior, sed etiam humillimus servus*. Idem docet alibi non semel, & Vigilius Papa idem colligit ex eodem psalmo: *Cum sit Deus, factus est servus Patris* &c. Et Ambrof. [3] *non præjudicat, quod subditus dicitur, cui non præjudicat, quòd servus legatur*. Et Hieron. illi applicat locum allatum Zachariæ: [4] *Ipse Christus Patrem agnoscit, ut Dominum*, quando sibi applicat illa verba Davidis: *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis*, &c.

Prob. 2. quia Christus voluntariè, & ex humilitate se se subjecit Deo Patri, *factus obediens usque ad mortem*. Imò & se subjiciebat parentibus humanis. *Et erat subditus illis*, quantò magis Deo Patri?

Prob. 2. p. de servitute naturali, seu generali I. quia id ad minimum probant textus cit. ex Script. & PP. nam ut docet Athanasius: [5] *in confesso est, cum hominem esse factum nihil discriminis attulerit, sive servus, sive filius appelletur: omnes enim istiusmodi voculæ, in ratione humanitatis, benè, et propriè competunt*. Et Chrysost. [6] *sicut in forma Dei perfectus est Deus, ita in forma servi perfectus est servus*. Unde

Prob. 2. Christus secundum humanitatem est verè subditus Dei, sicut cæteri homines, & obnoxius illi servituti universali, quæ inseparabilis est ab omni creatura; verè accepit esse à Deo, & pendet ab eo in conservari, sicut aliæ omnes creaturæ; Deus posset destruere illam unionem, & annihilare tam animam, quàm corpus: habet à Deo omnia beneficia tam naturæ, quàm gratiæ; v. g. subjectus est Deo quoad humanitatē per illam servitutē generalem, per quam aliæ creaturæ, nec in hoc apparet ulla difficultas, nec ratio dubitandi.

Prob. 3. p. 1. ex Concil. Francofortiensi: nam, inquiunt illi PP. *Personæ unitas adoptionis, et servitutis injuriam tollit: nam si Deus verus est, qui natus de Virgine, quomodo tunc esset adoptivus, aut servus?*

Et

[1] Ep. 170. [2] Ps. 115. [3] l. 3 con. Ent. et serm. 5. temp. [4] l. 7. Ep. 47. [5] ser. 3: con. Arria. [6] Phil. 2.

Et Adrianus in Epistola. [1] *Quomodo PP. docuerunt, eum esse servum, vel adoptivum prædicare, cum universalis Ecclesia Euangelio, & Apostolicis imbuta documentis Deum, ac Dominum suum in dextera Patris sedentem profiteatur, servus non communicat cum Domino in bonis, nec in sede. Deus, & homo erat, qui secundum Deum dicebat: Ego, & Pater unum sumus;* Et, *secundum humanitatem Pater major me est, non autem Pater Dominus meus est.*

Confir. ex PP. nam, inquit Damasc. [2] *servilis ordinis esset caro, nisi Verbo copulata esset; at cùm semel, & personaliter copulata sit, quonam pacto in servilem classem redigetur?.... Illi autem, qui servum eum dicunt, unicum Christum in duos, instar Nestorii, dividunt.*

Prob. 2. Nam Christo non conveniunt conditiones tales servitutis; erat sui juris; nam, inquit ipse, *potestatem habeo ponendi animam meam*, &c. sc. mortuus est quidem ex obedientia; sed spontanea, & liberrima. 2. participat, & semper participavit in omnibus bonis paternis, dicebat enim. *Pater, omnia mea tua sunt, & tua omnia mea sunt*, & regnum cęlorum dicit suum; & denique sedet à dextris Dei.

Prob. 3. ex præcedenti. Nam nequidem ut homo debet dici filius adoptivus: sed ut homo est verè filius Dei etiam naturalis; ergo nō potest dici servus tali servitute, quæ omni filiationi repugnat etiam adoptivæ.

Objic. 1. con. 1. & 2. p. ex Concil. Francofortiensi, & Adriano citatis, rejicitur à Christo ipsa umbra servitutis veræ; ergo malè illi tribuitur naturalis; nam hæc est realis, & indigna Christo, qui est Deus, & qui subsistit in persona Verbi: prob. ant. nam Conc. illud, & Papa damnavit Elipandum, & Felicem, quia volebant Christum esse adoptivum, & servum.

Resp. dist. utrumque ant. umbra, & nomen servitutis legalis, aut moralis, quæ est ex peccato, con. servitutis naturalis, seu generalis ad Deum, neg. utrumque ant. nam ista non magis dedecet Christum quoad humanitatem, quàm ipsamet humanitas, nec magis opponitur ingenuitati; benè verò servitus legalis, vel peccaminosa, quam ideò non admittimus, sed abhorremus; nec aliter sensit Concil. vel Papa ille, nec ullus ex Patribus, alioqui contradixissent sibi.

Iosb.

[1] Col. 6. [2] 3. de fi. 20.

Inst. Christus in Parabola de malis agricolis noluit se comparare servis missis à Patre familias; ergo malè audit hìc nomen servitutis. Prob. ant. nam priùs misit servos suos, & separatim filium.

Resp. neg. cons. Nam meritò Christus noluit misceri cum servis illis, qui significant puros homines, & ministros,sc. Prophetas, & præcursores Christi, aut qui in usu, & sensu vulgi sunt vel mancipia, vel mercenarii, sub quibus non debuit se repræsentare.

Inst. 2. Concil. & Papa non patiuntur Christum dici filium adoptivum; ergo multo minùs servum. Prob. cons. nam servitus longè vilior est, & indignior Christo.

Resp.neg. cons.& ant.prob. Nam adoptio vera importat extraneitatem non tantùm naturæ, sed etiam personæ, & suppositi; licet enim filiatio naturalis cadat in naturam primò, & per se; tamen adoptio est quid accidentale, & posterius personalitate: servitus autem, seu dependentia ista naturalis fundatur in prima entitate hominis, fundatur in ipsa creatione naturæ, & impossibile est cogitare Christum ut hominem, & non agnoscere ipsum quoad dependentiam à Deo in esse, & conservari.

Objic. 2. Christus, per nos, est filius Dei naturalis etiam ut homo; ergo non servus Dei, etiam ut homo. Prob.cons. servitus opponitur ingenuitati, & filiationi; ergo &c.

Resp.dist.cons. & ant.prob. servitus legalis, & politica, aut peccati, con. naturalis, neg. ant.hæc enim quia inseparabilis est à ratione creaturæ, non opponitur filiationi, nec ingenuitati magis, quàm humanitas, aut mortalitas.

Objic.con. 3.p. Christus ut homo, & secundum humanitatem non habet jus ad dignitatem, nec ad honores, & alia bona Dei; ergo habet conditionem propriam servitutis legalis, & politicæ. Prob. ant. nam jus illud habet Christus per gratiam; ergo &c.

Resp. dist.ant. non habet jus positivum, & rigorosum, conc. negativum, & congruentiæ, neg. ant. & cons. nam humanitas in abstracto, præcisè ab supposito Verbo, nihil includit positivè, nisi prædicata sua essentialia, & est tantùm humanitas, & hæc habet inchoatam, & saltem negativam aptitudinem ad partic-

ticipationem hæreditatis, & gloriæ Dei, non verò servitutem positivam; in concreto autem dicit personam, quæ est Deus, cui repugnat servitus.

CONCLUSIO II.

Christus, ut homo, sic erat subjectus Deo, ut teneretur ei obedire, saltem subjectione filiali.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui licet non loquatur expressè de subjectione, tamen fatetur, quod de filio Dei dicitur, quod est minor Patre. Quia *filius sibi univit naturam humanam in una persona, et ideo, quæ dicuntur de ista natura, dicuntur de supposito divino sustentificante illam naturam. Unde filius potest dici minor Patre ratione naturæ assumptæ*; ergo ex Scoto rectè dicimus, quòd Christus ut homo est subjectus Deo; quia id convenit ei ratione humanitatis.

Prob. 2. ex Script. [2] nam, ut mox dicebamus, Christus de se fatetur: *Pater major me est*. Et alibi, *mandatum accepi à Patre meo &c.....* Et *quæ placita sunt ei, facio semper*. Et *factus obediens usque ad mortem*. Signa autem superioritatis in Patre sunt præcepta: & inferioritatis in subdito est obedientia; ergo cùm utrumque habeamus ex Scriptura, & ex confessione ipsius Christi, quæ obedientia est saltem filialis, dicendum est, quòd Christus, ut homo est subjectus Deo saltem subjectione filiali.

Confir. ex eadem Script. & PP. ex Apostolo, [3] *cùm subjecta fuerint ei omnia, tunc et ipse filius subjectus erit ei, qui subjecit sibi omnia*. In quæ verba August. [4] sic loquitur. *Non est mirum dicere Apostolum etiam in futuro sæculo Patri filium subjectum futurum. ... quoniam quidem in filio forma humana natura est; quia semper est major patre* &c. Et alibi: *agnoscamus geminam substantiam Christi, divinam qua æqualis est Patri, humanam, qua minor est Patre*. Et ad hoc faciunt loca aliorum Patrum citata in præcedenti de servitute.

Prob. 3. ratione. Nam in Christo fuit vera humanitas cum vera voluntate creata præter divinam; sed

[1] 1.*d*.6.*B.n*.3. [2] *Jo*.14.*et* 10.
[3] 1.*cor*.15.
[4] *de vera innoc*.377.

sed omnis humanitas, & humana voluntas, imò & omnis creatura est verè subjecta Deo; ergo &c.

Confir. ex eadem Script. [1] & PP. nam de fide est, quòd oravit Deum pro nostra redemptione, & salute, ut iterum dicemus; sed oratio est actus subjectionis; ergo &c.

Confir.2. Quia dicitur subjecisse se Mariæ, & Josepho, *& erat subditus illis*. Ubi notat Bernardus,[2] quòd cùm *remansisset in Jerusalem, & dixisset, in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse, non acquiescentibus parentibus ejus, sequi eos in Nazareth non despexit*.

Dixi (*saltem subjectione filiali*) Nam certum est, quòd nec Pater ei præcepit quidquam ex potestate dominativa; nec ipse obediebat animo servili, sed filiali, & ex amore, & reverentia, ut illi placeret: *Quæ placita sunt ei, facio semper*.

Objic. 1. Præcepta dantur vel ad directionem, vel in pœnam subditi; sed neutrum cadebat in Christum; ergo nec subjectio quoad præcepta: prob. min. nam erat impeccabilis, nec egebat directione, nec subjacebat pœnæ.

Resp. neg. maj. Nam datur aliqua subjectio naturalis, alia voluntaria, filialis, & ex virtute, quæ non supponunt nec indigentiam directionis, nec culpam; sed nascuntur ex natura, vel virtute, & præcepta dantur ex iisdem principiis.

Objic. 2. Si Christus subjacebat alicui præcepto, maximè moriendi; sed huic non subjacebat; ergo &c. Maj. supponitur ex Apost. dicente, *factus est obediens usque ad mortem*. Prob. min. nam ipse dicebat, *potestatem habeo ponendi animam meam*; ergo &c.

Resp. neg. min. & conf. prob. nam obedientia filialis, & præcepta Paterna nascuntur ex amore Patris in filium, & filii in Patrem; & sic contigit de Christo juxta illud: *in capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei*; [3] ergo cum illa obedientia, & præceptis erat summa libertas.

Objic. 3. Christus non fuit servus Dei; ergo nec subjectus,

Resp.

[1] *Luc.2.* [2] *ser.19.cant.*
[3] *Ps.39.*

Resp. ex dictis dist. ant. servus legalis, & ex necessitate, con. voluntarius, & naturalis, quà homo, neg. ant. quod patet ex dictis.

Quæres, *quibus legibus, & præceptis subjectus esset*.

Resp. 1. non fuisse subjectum legibus humanis; quia superior omni creatura; sed tamen sponte, & in exemplum humilitatis, & obedientiæ illas implebat, ut cum jussit solvi tributum.

Resp. 2. neque etiam legi veteri, nec Euangelicæ; tum quia illa erat illius adventus præparatio; tum quia non erat pro ipso; sed tamen spontè, & in exemplum, & ne illa lex diceretur fuisse mala, ut quidam hæretici dixerunt, eam implevit: *non veni solvere, sed implere*. Euangelicam autem [1] *cœpit quidem facere, & docere*, sed non ex obligatione; summus quippe legislator non tenetur legibus.

Resp. 3. Eum fuisse subjectum legibus naturæ, illis sc. quæ non dedecebant personæ dignitatem, & statum; nam assumpsit humanitatem cum conditionibus ejus cunctis, excepto peccato, & ignorantia, & per consequens subjectam ordini recto, cui subjacet omnis creatura rationalis; & ideò Christus, ut homo, juxta illum ordinem debuit operari. Talis est amor Dei, & alia præcepta legis naturæ, quæ, ut dixi, non dedecebant dignitatem personæ illius, qualis est subjectio debita ulli creaturæ, ne quidem parentibus; quia illis superior erat. Dico (*debita*) nam sponte, & ex humilitate erat subditus illis.

QUÆSTIO VI.

An Christus sit, vel dici possit creatura, vel quòd incepit esse.

Creaturæ nomen *propriè* significat rem, quæ producitur à solo Deo ex nihilo sui, & subjecti; sic producitur materia prima, Angelus, & anima rationalis; *largè* verò, & *impropriè* significat omne ens, quod accipit esse post non esse, & dependet à Deo in esse, & conservari; sic omne ens reale præter Deum,

[1] *Matth.* 5.

Deum, dicitur creatura. De *creaturæ* nomine in primo sensu non est quæstio.

Certum enim est, quòd corpus Christi non fuit productum à solo Deo, neque ex nihilo subjecti; sed productum est ex substantia Mariæ, quæ cum Spiritu S. ad illam productionem cooperata est etiam activè, ut probatum est supra. Quæstio ergo procedit de creatura in largiori sensu, & eodem, quo quilibet homo dicitur creatura.

Not. præterea quòd hæ voces, *Quatenus, in quantum, secundum quod*, & similes sumuntur aliquando *reduplicativè*, & tunc significant terminum, super quem reduplicatur esse causam, cur prædicatum conveniat subjecto, & quidem toti subjecto; ut cùm dicitur, *homo in quantum animal est sensitivus*, vel *in quantum rationalis est risibilis*. Ly, *in quantum*, sumitur reduplicativè, & significat *animalitatem* esse causam formalem *sensitivitatis*, & *rationalitatem* causam *risibilitatis* in homine. Aliquando sumuntur *specificativè*, & tunc habent tantùm vim restrictivam, seu distractivam, & significant prædicatum convenire alicui parti subjecti, illi, sc. in quam cadit illa vox; v. g: cùm dicitur *Æthiops est albus secundum dentes*, illa particula, *secundum*, restringit, & limitat prædicatum *albus* ad solos dentes; cùm alioqui denominaret totum Æthiopem, si sumeretur reduplicativè; & significaret dentes esse rationem, seu causam, cur totus Æthiops diceretur albus.

Igitur cum quæritur, An Christus, secundum quod homo, vel secundum humanitatem, sit servus Dei; vel subjectus legibus, aut creatura, & sic de similibus propositionibus, si prædictæ, & aliæ similes particulæ sumantur *reduplicativè*, idem erit, ac si quæras an humanitas sit ratio, cur de toto Christo prædicetur *creatura*, *servus*, *subjectus* &c. Si verò sumantur specificativè, sensus erit, quod illa eadem prædicata conveniant soli humanitati, & non toti supposito Christi; sicut albedo est in solis dentibus Æthiopis.

CON-

CONCLUSIO.

Christus ut homo, imò & absolutè dici potest creatura, sed tamen sobriè.

Prob. 1. ex Scoto [1] non improbante opinionem Varronis docentis, quòd *hæc propositio est simpliciter concedenda, si bene intelligatur* &c. Et quod *de virtute sermonis potest concedi*, probat ex Damasceno. Scotus autem addit, quòd *cui ista opinio non placet, potest dicere ipsam esse falsam* &c. Et sic videtur probematicus; sed in q. 2. dicit, [2] *potest concedi, quòd Christus est aliquid creatum, secundum quod homo: quia tunc distrahitur prædicatum per, Ly, secundum quod homo, sicut Æthiops est albus secundum dentes* &c. Censet ergo Scotus Christum secundum humanitatem dici posse creaturam, modo *creatio*, seu *creatura* non sumatur pro substantia producta à solo Deo ex puro nihilo, seu nullo præsupposito subjecto. Non enim sic producitur humanitas Christi.

Prob. 2. ex PP. nam Damasc. [3] quem citat Doctor ex Varrone: *Christus est creatus, & increatus, passibilis, & impassibilis.* Et Aug. [4] *voluit esse creatura, qui est creator.* Et Nazianzenus. *O novam mixtionem.... qui est, fit, & qui creatus non est, creatur.* Et Nyssenus: *Increatum dicimus Verbum, quod initio rerum existebat, creatum autem illum dicimus, qui caro factus est.* Et Hieron. *liberè proclamamus non esse periculum eum dicere creaturam, quem vermem, & hominem, & crucifixum tota spei nostræ fiducia confitemur.* Ita communiter alii Patres.

Prob. 3. ex regula generali, quam attulimus supra ex Scoto, quòd de Christo *ratione duarum naturarum dicuntur proprietates utriusque naturæ*; sed esse creaturam est proprietas inseparabilis ab humanitate Christi; ergo verè dici potest creatura. Maj. patet ex dictis supra de servitute Dei, & de subjectione; dicitur, Christus est homo, mortalis &c.

Objic. Ex Patribus multi negant Christum esse creaturam; ergo &c.

Resp.

[1] *d.11.q.1.A.n.6.et 7.*
[2] *q.2.B.a.5.*
[3] *l.4.c.10.* [4] *ser.dom.ora.38.*

Resp. dist. ant. sumpto nomine creaturæ in rigore; con. largè, neg. ant. & consf. Nam Patres, qui hoc negant, sic loquuntur contra Nestorium, & in sensu illius hæresiarchæ, qui dicebat Christum esse puram creaturam secundum se totum. Alii verò, ne illi errori viderentur communicare, à voce illa, quantùm poterant, abstinebant.

Objic. 2. Nomen creaturæ cadit in suppositum; sed suppositum Christi est divinum; ergo &c.

Resp. neg. maj. Nam sicut mortalitas, passibilitas, &c. non cadunt in suppositum, ita nec creaturæ nomen: eodem igitur sensu, quo mortuus, eo dicitur creatura.

Inst. Dici non potest, *Christus est ens dependens, finitum* &c. ergo nec creatura.

Resp. neg. ant. nam eodem sensu, quo dicitur homo, eodem dicitur *ens dependens*, &c.

Objic. 3. Quæ repugnant uni ex duabus naturis, non possunt dici de Christo propter aliam naturam; sed esse creaturæ repugnat Deitati, & supposito Verbi; ergo &c. maj. patet ex regula Scoti; nam in his, quæ repugnant inter se, particula reduplicativa non tollit falsitatem propositionis, nisi tollat repugnantiam; sed particula reduplicativa, *ut homo*, non tollit repugnantiam inter suppositum Verbi, quod est in Christo, & creaturam: ergo &c.

Resp. neg. maj. 1. argum. & min. 2. alioqui Christus non posset dici homo, nec servus Dei, &c. propter humanitatem. Unde sicut non repugnat Deitati, & supposito Verbi uniri in Christo cum humanitate, quæ est creatura: ita nec Christo repugnat dici creaturam secundum humanitatem.

Inst. Non potest dici: *Verbum est creatura*; ergo nec *Christus est creatura*; prob. conf. nam alioqui valeret hic syllogismus, *Christus est verbum: sed Christus est creatura*: *ergo* &c.

Resp. neg. 1. ant. Nam si bene intelligatur, eodem sensu diceretur: *Verbum est creatura*, quo dicitur *Verbum est homo*, sicut Verbum ibi dicitur *homo*, quia sustentat humanitatem sibi unitam; ita sustentat creaturam; nam illa humanitas est verè creatura; nec magis repugnat Verbum denominari ab ista proprietate humanitatis, quàm hominem ab ipsa humanitate.

Objic.

Objic.4. Ut aliquid dicatur creatura debet produci, & pendere à Deo, quoad totum suum esse; sed Christus non sic dependet, nec enim dependet quoad Deitatem, & personam; ergo &c.

Resp. neg.maj. Nam sufficit, quòd Christus dependeat sic à Deo secundum illam naturam, in quam cadit illud prædicatum, sc. in humanitatem.

Inst. Quod dicitur verè, & absolutè, ac simpliciter *creatura*, debet accipere esse à Deo post non esse, vel totale, vel quoad principalem partem: sed neutrum dici potest de Christo; non enim sic accipit esse quoad Deitatem, nec quoad personam Verbi; ergo &c. hoc est argum. Scoti pro parte contraria, ad quam inclinare videtur.

Resp.neg. maj. Nam sufficit, ut quod dicitur creatura, accipiat esse post non esse quoad partem sui notabilem, & dependeat à Deo in esse, & conservari; ut de facto sic dependet Christus non tantùm quoad humanitatem, sed etiam quoad esse Christi, id est quoad esse constans ex supposito divino, & humanitate, & Deitate per unionem hypostaticam, per quam ipse Christus ut tale compositum accipit esse post non esse, & pendet à Deo in conservari.

Aliæ object. patent tùm ex dictis in præcedentibus de adoptione, servitute, & subjectione: item ex dicendis de aliis similibus propositionibus, & communicatione idiomatum.

Dixi (*hac*, *& similibus propositionibus sobriè utendum*) nam ut monet Doctor cum Varrone, [1] *Hæc propositio est simpliciter concedenda*, sc. Christus est creatura, *si bene intelligatur; negabatur tamen communiter à Sanctis propter hæreses dicentium, Christum esse puram creaturam, cum quibus noluerunt Sancti communicare in sermone*. Cautè igitur utendum similibus propositionibus, quæ videntur tollere in Christo vel unitatem realem suppositi divini, ut nitebatur tollere Nestorius; vel veritatem duarum naturarum, divinæ, & humanæ, ut volebat Eutyches eas tollere, aut confundere; sed hodie non adeò id periculosum est.

CON-

[1] *Ibid.q.1.*

CONCLUSIO II.

R*Ectè, et verè dici potest, quòd Christus incepit esse, saltem ut homo*. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto: [1] *Simpliciter ergo de vi sermonis posset concedi, quòd Christus secundum quod importat hoc, quod est Verbum, homo incepit esse: hoc est habet aliquod esse simpliciter, quod priùs non habuit, licet illud non sit primum esse Christi. . . . quia non in natura divina, sed in natura humana verum est enuntiare simpliciter inceptionem illius subjecti*.

Prob. 2. ex Script. & PP. Nam in Euangelio legimus tempus Conceptionis Christi in utero Mariæ nuntiante Angelo [2] *Ecce concipies*, &c. Et tempus natiuitatis, vitæ, & mortis; & sicut credimus eum *ex Patre natum ante omnia sæcula*, sic credimus in tempore natum ex Matre; & dicitur, quòd *Verbum caro factum est*. Unde Nazianz. [3] considerans illud Apostoli, *Christus heri, et hodie*, dicit, quòd *tempore vacans initium sumit*. Et August. [4] *antequam mundus fieret, nec nos eramus, nec mediator noster Christus*. Et Fulgentius. *Verbum incepit esse Christus; sed qui aliquando et ante mundum non fuit, et nunc est, incepit esse*; ergo absolutè, & verè dici potest, quòd Christus incepit esse, modò nihil dicatur, per quod determinetur illud prædicatum ad personam Verbi, vel ad Divinitatem. Et eodem sensu dicunt alii, quòd in incarnatione *æternus factus est temporalis, immensus parvus*, &c.

Prob. 3. Nam per communicationem idiomatum proprietates unius naturæ ex duabus, quæ sunt in Christo, enuntiantur de se invicem in concreto, & ratione suppositi, in quo uniuntur; sed inceptio, & desitio sunt proprietates unius ex naturis Christi; ergo inceptio potest dici de Christo, saltem ut est homo, & tam verè, quam quod sit homo, & quòd Verbum factum sit homo.

Confir. Nam ex omnium consensu Patrum, & totius

[1] *Ibid. q. 3. n. 5.*
[2] *O. a. 35. n. 72.*
[3] *Hebr. 13.*
[4] *tr. 105. Jo.*

tius Scripturæ Christus dicitur natus ex Maria Virgine, & mortuus in Cruce; ergo verè incepit esse.

Confir. 2. Nam illud compositum Christus constans ex Deitate, & humanitate in unitate personæ Verbi per unionem hypostaticam non existit ab æterno; ergo aliquando incepit esse; nam illa unio, & humanitas verè productæ sunt in tempore.

Objic. 1. ex Script. [1] Christus ipse dicit: *Antequam Abraham fieret, ego sum*. Et Apostolus *J. Christus heri, et hodie, et in sæcula*; ergo semper fuit, & erit, seu est æternus.

Resp. dist. conf. æternus quoad divinitatem, & personam Verbi, con. quoad humanitatem, & unionem, qua constat Christus, neg. conf. Nam nec Script. nec Patres in alio sensu loquuntur.

Inst. Si inceptio competeret Christo, id esset ratione vel naturæ, vel suppositi; sed neutrum dici potest; ergo &c. prob. min. non 1. ratione naturæ; quia illud prædicatum non cadit in naturam, sed in suppositum, nempe, *Christus*, qui est subjectum talis propositionis; sed suppositum non incepit esse; quia est divinum; ergo &c. non 2. ratione suppositi, ut patet; ergo &c.

Resp. neg. min. & maj. prob. nam prædicatum cadit in subjectum sub ea ratione, sub qua est capax ejus: Christus autem non est capax inceptionis, nisi secundum humanitatem, & unionem ejus cum supposito.

Resp. 2. retorquendo argum. Nam alioqui Christus non posset dici genitus, nec mortalis, &c. imo nec homo, & sub omni ratione, qua respondebunt adversarii hæc, & similia dici de Christo, ita respondebimus, quòd incepit esse.

Inst. 2. Inceptio, & æternitas repugnant, & de eodem dici nequeunt; sed Christus dicitur æternus; ergo repugnat illi inceptio.

Resp. 1. retorquendo ut supra de immortalitate, & mortalitate, &c.

Resp. 2. dist. maj. repugnant in eodem, & respectu ejusdem, con. sub diverso respectu, neg. maj. & ad min. dico æternitatem dici de Christo ratione Deitatis, & personæ Verbi, inceptionem verò respectu huma-

[1] *Jo.* 8.

humanitatis, & unionis cum Verbo, ex qua unione constat ipse Christus.

Objic. 2. Cùm subjectum aliquod immutatur secundum quid, novum illud prædicatum non enunciatur simpliciter de subjecto, v. g. cùm ferrum calefit, non dicitur *ferrum incipit esse*, sed additur *calidum*, alioqui propositio esset falsa simpliciter; nam significaret ferrum incipere esse; sed Christus non incipit esse simpliciter, sed secundum quid, sc. secundum humanitatem; ergo id non potest dici simpliciter, sed tantum secundum quid.

Resp. 1. semper retorquendo de Christo mortuo, &c. nam mors non convenit illi subjecto, nisi secundum humanitatem, sicut nec inceptio, & tamen dicitur simpliciter, & absolutè mortuus.

Resp. 2. dist. maj. Si mutatio fiat per aliquod accidens, ut in ferro per calorem, con. si fiat per aliquid substantiale, & essentiale toti subjecto, prout exprimitur, neg. maj. & paritatem; nam sicut humanitas est pars substantialis Christi, & essentialis; ideo rectè dicitur absolutè. *Christus incipit esse*, pro illo instanti, quo producitur humanitas ejus, & unitur Verbo in unitatem suppositi, ex qua unione fit Christus; cùm ante illud instans non existeret illud compositum, sed sola persona Verbi. Hæc clariùs ex dicendis patebunt.

QUÆSTIO VII.

An, & quomodo de Christo dici possit, Deus est homo, vel homo Deus, vel Verbum factum est homo, vel homo Deus, vel filius Dei, vel prædestinatus est, &c.

MUltæ propositiones possunt fieri de Christo ratione mirabilis hujus compositi, & duarum naturarum identitate personæ divinæ unitarum, quarum aliquæ sunt satis claræ, & absolutè admittuntur, aliæ non ita; sed cum certis limitationibus, & cautè sunt proferendæ, quamvis habere possent aliquem bonum sensum, ut jam monuimus in duabus præcedentibus.

Sup-

Suppono autem ex Logica propositiones esse vel in materia *naturali*, in quibus prædicatum est de natura subjecti, ut *homo est animal*, vel in materia *contingenti*, in quibus prædicatum est accidens, vel extra naturam subjecti, ut *lapis est calidus*. 1. dicuntur *per se*, 2. *per accidens*: propositiones *per se* sunt vel in primo modo dicendi, quando prædicatum est de definitione subjecti, ut *homo est animal*, vel in secundo, quando prædicatum est proprietas subjecti, ut *homo est risibilis.*

Suppono 2. quod hoc verbum *fieri*, vel *factum esse* reperitur in propositionibus vel de secundo adjacente, quando scilicet ipsummet verbum habet rationem copulæ simul, & prædicati, ut *homo factus est*, vel *fit*, vel de tertio adjacente, quando scilicet illud verbum habet tantum rationem copulæ, cui adjicitur aliud prædicatum, ut *homo factus est Deus*. In prima significatur subjectum, scilicet hominem fieri simpliciter, seu totaliter, in secunda verò significatur eumdem fieri secundum quid, scilicet secundum unionem ad divinitatem, sive illud fieri importet mutationem intrinsecam in subjecto, sive tantùm extrinsecam, ut cùm dicitur, *Verbum fit homo*; nam illud fieri nihil ponit intrinsecum, per quod mutetur Verbum, sed puram terminationem unionis naturæ humanæ Christi ad illud.

Suppono denique, propositionem aliam esse *formalem*, in qua aliquid significatur inesse subjecto per modum naturæ, vel formæ, ut *Petrus est homo*, vel *risibilis*, vel *doctus*; & aliam *materialem*, seu *identicam*, in qua significatur prædicatum uniri subjecto ratione materiæ, & secundum aliquam identitatem, vel unionem, aut ratione alterius, ut *album est dulce*, loquendo de lacte, in cujus substantia dulcedo, & albedo uniuntur, sicut dicitur, *Deus est homo*, & *homo est Deus*; quia Deitas, & humanitas uniuntur in eadem persona Verbi. An autem dici possint etiam formaliter, videbimus.

CONCLUSIO I.

H*Æc propositio est vera immediatè*, Deus est homo, *si* Deus *supponat pro supposito Verbi*, *& mediatè*, *si supponat pro aliquo supposito divino*, *non tamen est naturalis*, *benè verò formalis*. Est communis quoad primam partem.

Prob.1.ex Scoto: [1] *Hæc propositio*, inquit, *Deus est homo*, *non est primò*, *seu immediatè vera.... quia non est vera, nisi quia Verbum est homo*; ergo si hæc vox *Deus* supponat pro supposito Verbi, hæc propositio erit immediatè vera. Item, quòd sit propositio formalis, id probat; [2] quia *natura de supposito est prædicatio formalis, non tantùm per identitatem*; sed in ista humanitas prædicatur de supposito Verbi; ergo &c.

Prob.2.quoad 1.par. Nam à parte rei, & de fide est, quòd humanitas in Christo subsistit in persona Verbi; ergo & verum est immediatè, quòd Verbum, seu Deus est homo; nam per illam propositionem nihil aliud significatur, quando ly *Deus* supponit pro supposito Verbi. Ant.patet ex dictis suprà de vera humanitate existente in Christo.

Confir.ex August.[3] dicente: *Talis fuit ista assumptio, ut Deum faceret hominem, & hominem Deum*.

Quod autem sit vera immediatè, si Deus supponat pro persona Verbi, patet: nam tunc propositio est immediata, quando continet causam immediatam unionis prædicati cum subjecto; sed Verbum, pro quo supponit hæc vox *Deus*, & in hac suppositione est vera causa, & quidem immediata, cur Deus dicatur homo, seu cur prædicatum *homo* conveniat Deo; ergo in hac suppositione hæc propositio est immediata.

Prob.2.p. Nam in hac suppositione, si ponatur vox *Deus* pro aliqua persona divina indeterminatè, non erit propositio immediata; nam debet reduci, & explicari per istam, *Verbum est homo*; sed *Verbum est Deus*; ergo *Deus est homo*, scilicet persona Verbi est velut medium, in quo Deitas, & humanitas uniuntur, & de se prædicantur.

Prob.

[1] *d.7.q.1.A.n.2*. [2] *ibid.B.3*.
[3] 1.*Trin.ibid*.

Prob.3.p. Propositio naturalis dicitur *illa*, in qua prædicatum est naturale subjecto, vel consequens ejus naturam, seu essentiam, ut diximus; sed homo, seu humanitas non est de natura Verbi, nec proprietas consequens ejus naturam; ergo illa propositio non est in materia naturali, sed contingenti in sensu prænotato.

Prob.4.p. Illa propositio dicitur formalis, in qua prædicatum significatur inesse subjecto per modum naturæ, seu formæ partialis, aut totalis; sed in hac propositione, *Deus est homo*, significatur humanitatem inesse supposito Verbi per modum naturæ, seu formæ; ergo est formalis.

Major est difficultas, si vox *Deus* supponeret pro natura divina; nam in tali suppositione humanitas non inest divinitati, nec divinitas humanitati, sed ipsæ uniuntur in tertio, scilicet in supposito Verbi, in quo utraque natura subsistit; aliunde vero vox *Deus* supponit semper pro aliqua persona divina; nam exprimitur in concreto, & ratione suppositi, sicut & vox *homo* semper importat humanitatem, ut subsistentem personatam, & sic per modum formæ.

Objic.1. cont. 1.par. Hæc propositio, *Deus non est homo*, potest esse vera; ergo ista non est vera, *Deus est homo*; nam duo contradictoria non possunt esse simul vera de eodem. Prob. antec. Si vox *Deus* supponat indefinitè pro aliqua persona divina, tam potest sumi pro persona Patris, quàm Filii; sed tunc illa propositio erit falsa, nam Pater non est homo; ergo &c.

Resp.neg.absolutè antec.& dist.maj.tam potest sumi pro Patre in materia vaga, & extra præsens propositum, conc. in præsenti materia, neg.maj. & conseq. nam similes propositiones non solent usurpari in alia materia, vel proposito, quàm redemptionis, & in hoc proposito ly *Deus* supponit pro sola persona Verbi apud omnes fideles.

Objic.2. Ens infinitum, & finitum, ut Deus, & homo, magis opponuntur, & distant ab invicem, quàm duo finita, ut homo, & brutum; sed ista finita non possunt de se invicem prædicari; ergo multò minus *Deus*, *& homo*.

Respond. dist. min. Non possunt prædicari prædi-

catione naturali, quasi prædicata essentialia, & intrinseca inter naturas, conc. prædicatione contingenti, neg. min. & consequen. Nam si homo, & equus unirentur hypostaticè, ita possent de se invicem prædicari contingenter. Sic homo prædicatur de Deo.

Inst. Si hæc propositio esset vera, homo prædicaretur ut genus, vel species, vel differentia, vel proprium, vel accidens; sed nullum horum dici potest; ergo &c. Prob.min.discurrendo per singula.

Resp dist.min. in rigore logico, conc. reductivè, & theologicè, neg.min. nam sicut Philosophia non novit possibilitatem duarum naturarum specie diversissimarum in eadem persona, non mirum, quòd nullam habeat regulam propriam pro hac prædicatione; tamen hæc reducitur facilè ad prædicationem naturæ specificæ de persona; nam homo prædicatur de Deo secundum humanitatem in eodem supposito Verbi subsistentem cum Deitate, & sic reducitur ad prædicabile speciei.

CONCLUSIO II.

HÆ *propositiones sunt veræ, & bonæ*: Deus factus est homo, & homo factus est Deus.

Prob.1.ex Scoto. [1] *Dici potest, quòd hæc propositio est simpliciter vera*; quod probat ex Symbolo, & Script. & August. & declarat, quòd *cùm factio prædicat secundum adjacens dicit factionem simpliciter; quando autem prædicat tertium adjacens, dicit factionem secundum illud, quod specificatur per tertium adjacens.* Et infrà. *Ex his patet, quòd ista propositio est simpliciter vera: Homo factus est Deus; quia homo per actionem facientis est Deus, & non fuit prius Deus:* sed hæc propositio, *Deus factus est homo* est per 3. adjacens, & significat factionem cadere non in personam, vel naturam Dei, sed in hominem, & significat unionem Dei cum humanitate, per quam unionem Deus evadit homo, seu habens humanitatem, & istud in fide est verissimum; ergo & ista propositio.

Prob.2. ex Script. quoad 1. part. In Euangelio dicitur: [2] *Verbum caro factum est*. Et Apostolus de Filio

[1] *ibid.q.2.An.2.& C.n.4.* [2] *Jo.1.*

lio Dei dicit, quòd propter charitatem, qua dilexit nos, *factus est in similitudinem carnis peccati*, scilicet homo. Et, *qui factus est ei ex semine David secundum carnem*.

Confirm. 1. ex Concil. In Symbolo Niceno dicitur de Filio Dei unigenito, quòd *homo factus est*. In Ephesino Concilio declaratur, quòd *nomine carnis intelligi debet totus homo*. Idem docet August. [1] *Carnem istam à parte totum hominem intelligimus*. Et certè non est major implicantia, quòd dicatur de Deo, vel Verbo, quod *factum est caro*, quàm homo; nam idem est utriusque propositionis sensus; nec minùs distat caro à Deo, & factio ejus, quàm homo supponens pro humanitate suppositata, & subsistente in Verbo.

Prob. 3. ratione allata ex Scoto; nam per illam propositionem significatur, Verbum, seu naturam divinam, quæ aliquando non fuit unita hypostaticè in eadem persona cum humanitate, jam esse illi unitam sic, ut rectè dici possit, nunc Deus est homo, & ante bis mille annos non erat; sed in hoc sensu vera est hæc propositio; ergo absolutè dici potest, *Deus factus est homo*.

Prob. 2. p. 1. ex Apostolo citato [2] Christus dicitur factus Deo Patri filius, idest Deus *ex semine David secundum carnem*; & de Filio, *qui factus est ei ex semine David*, &c. ergo Christus, ut homo, factus est Dei filius, seu Deus: &, ut loquitur Nazianz. [3] *Hic homo Deus factus est, postquam cum Deo coaluit*. Et August. [4] *Talis fuit illa unio, ut Deum faceret hominem, & hominem Deum*. Et Damascenus. [5] *Verbum caro factum est, & caro Verbum, & Deus homo, & homo Deus*, &c.

Prob. 3. ratione. Humanitas per veram actionem Trinitatis unitur hypostaticè Verbo, & fit una persona cum Deo; ergo verè, & propriè fit persona divina, & Deus.

Confirm. Quia si Deus, qui non fit, fit humanitas, dicitur tamen verè *factus homo*, quia sibi univit, & assumpsit humanitatem in unitatem suppositi sui; ergo

[1] 83. *qq.* 9. 4. [2] *Rom.* 1.
[3] *orat.* 35. [4] 1. *Trin.* 13.
[5] *c.* 11. *de hum. nat.*

go à fortiori, & magis propriè homo, qui absolutè producitur, & fit, dicetur factus Deus hoc ipso, quòd unitur Deo in unitatem personæ divinæ.

Objic. 1. Hæc propositio, *Petrus factus est homo*, significat Petrum simpliciter factum esse; sed istud dici non potest de Deo; ergo nec illud. Maj. patet ex communi usu harum vocum. Prob. min. Nam implicat, Deum simpliciter fieri, cùm sit æternus.

Respond. neg. suppositum, nempe quòd eodem sensu id dici debeat de Deo, & Petro, quia Petrus secundum se totum est simpliciter factibilis, & sic ex communi usu propositionis hoc verè dicitur; non ita est de Deo.

Objic. 2. Deus non potest dici factus homo in tempore, quin dicatur mutatus in tempore, quia factus est aliquid, quod non erat; sed Deus est immutabilis; ergo &c.

Respond. neg. maj. & dist. prob. si factus est per aliquid sibi intrinsecè inhærens, conc. si per simplicem unionem ad se terminatam, neg. antec. & conseq. nam Deus non aliter factus est homo, quàm per unionem humanitatis ad personam divinam Verbi purè terminatam, quod fit sine ulla mutatione intrinseca.

Inst. Non potest dici, *Deus factus est Deus*; ergo nec *factus est homo*. Prob. cons. Homo est Deus; sed homo factus est Deus; ergo Deus factus est Deus.

Resp. neg. utramque cons. nam in præmissis est æquivocatio, homo est Deus per unionem hypostaticam cum Deitate, & in min. notatur factio talis unionis, & in consequenti asseritur factio Deitatis in Deo, seu in persona divina.

Objic. 1. cont. 2. par. ex PP. *Neque enim*, ait Cyrillus, [1] *ut quidam volunt, homo Deus effectus est*. Et Damasc. [2] *Non hominem Deum factum dicimus, sed Deum inhumanatum*. Et Fulgent. [3] *Neque ipsa caro, idest ipse homo in se formam Dei viventis accepit, sed Deus, qui in forma Dei erat, formam servi accepit*: ergo ex Patribus homo non est factus Deus.

Resp. dist. conseq. Homo perfectus, & subsistens per humanam subsistentiam, conc. homo, idest, humanitas

[1] *Antrop.* 22. [2] *lib.* 3. *cap.* 2.
[3] *Ierem. c.* 10.

tas non facta est Deus per unionem hypostaticam ad Verbum, neg.conf. Nam Patres has propositiones negant in sensu Nestorii, qui putabat, quòd homo perfectus, & in se subsistens factus est Deus per unionem moralem personæ ad personam. Et Eutyches, qui confundebat naturas Christi, & volebat eas transisse in unam tertiam ex utraque mixtam. At in nostra hac propositione subjectum *homo* supponit non pro persona, sed pro natura individua, quæ facta est subsistens per subsistētiam Verbi, & hoc sensu dicitur, quòd *homo factus est Deus.*

Objic.2. Subjectum istius propositionis, *homo*, supponit pro toto supposito, seu pro persona habente humanitatem; sed in hac suppositione est falsa; ergo &c. Prob.maj. nam in præcedenti, *Deus factus est homo*, subjectum supponit pro persona divina, sicut & prædicatum, & factio cadit in suppositum; ergo &c.

Respond. neg. maj. & consequ. prob. nam in tali propositione *homo* supponit tantùm pro hac humanitate, quæ assumpta à Verbo fit persona divina, & Deus; in alia verò *Deus* sumitur pro supposito assumente hanc humanitatem, per quam fit homo, id est personam habentem humanitatem sibi unitam hypostaticè.

Inst. Si hoc esset, diceretur *humanitas facta est Deus*, non autem *homo*; ergo hæc propositio non est propriè vera. Prob.ant. non est verè homo, sed humanitas, quæ assumitur; nam homo propriè significat totum suppositum.

Resp.neg.conf. nam licèt illud primum dicatur, non impedit, quin dicatur & istud eodem sensu.

Inst.2. Actiones sunt suppositorum; ergo & passiones; sed *fieri Deus* est passio in homine; ergo cùm homo dicitur fieri Deus, sumitur pro toto supposito.

Resp. neg. conf. quidquid sit de ant. nam dicitur de corpore, quod formatur in utero matris, quod organizatur, & animatur, licèt non sit suppositum.

Inst.3. Quod fit aliquid, præexistit illi; sed in hac propositione *homo fit Deus*; ergo homo præexistit illi factioni; ergo debet existere, & subsistere, ut fiat Deus; sed falsum est, & hæreticum, quòd homo præexistat illi factioni; ergo &c.

Resp. dist. maj. præexistit prioritate naturæ factioni naturæ, conc. rei, quam acquirit per actionem, neg. maj. & conf. Humanitas Christi præexistit prioritate naturæ factioni unionis suæ, non autem deitati, aut personæ Verbi, quam per factionem, vel unionem acquirit: neg. etiam. quod ante hanc factionem, vel unionem debeat subsistere, sed per illam fit subsistens.

CONCLUSIO III.

HÆ *propositiones sunt veræ*: Humanitas Christi prædestinata est ad unionē hypostaticam Verbi; *& ista*: Homo prædestinatus est, ut esset Deus, *vel* filius Dei; *& ista absoluta*: Christus prædestinatus est filius Dei.

Prob. 1 ex Scoto. [1] *Cùm prædestinatio sit præordinatio alicujus ad gloriam principaliter, & ad alia in ordine ad gloriam, & huic naturæ humanæ Christi præordinata sit gloria, & unio illa in Verbo in ordine ad gloriam... ita sicut prædestinatum est, hanc naturam uniri Verbo, ita prædestinatum est, Verbum esse hominem, & hunc hominem esse Verbum*, &c.

Prob. 2. ex Script. Concil. & PP. 1. ex Apostolo, [2] *qui prædestinatus est filius Dei in virtute secundum spiritum sanctificationis*, &c. Ex Concil. Tolet. II. [3] *Christus habet in se geminam substantiam divinitatis suæ, & humanitatis nostræ. Hic tamen per hoc, quòd de Deo Patre sine initio prodiit, natus tantùm, nam neque partus, neque prædestinatus accipitur, per hoc tamen, quod de Virgine natus est, & natus, & factus, & prædestinatus esse credendus est*. Ex August. [4] *Ipsa est prædestinatio sanctorum, quæ in sancto sanctorum maximè claruit, quam negare quis potest rectè intelligentium eloquia veritatis? Nam & ipsum Dominum gloriæ, in quantum homo factus est Dei filius, prædestinatum esse dicimus, clamat Doctor gentium*, &c.

Prob. 3. quoad 1. p. de qua conveniunt omnes; nam verè ab æterno Deus humanitatem elegit, & decrevit donare gloria, & gratia, & unione hypostatica cum Verbo, sicut de facto contigit in tempore; nihil enim

fit

[1] *ibid. q. 3. A. n. 2.* [2] *Rom. 1.*
[3] *c. 1.* [4] *de præd. c. 15.*

fit in tempore, quod Deus ab æterno non præviderit, & decreverit; ergo &c. Prob.conf. nam prima illa propositio non aliud significat.

Prob.quoad 2.par. nam Scotus [1] dicit: *Prædestinatum est naturam uniri Verbo, & ita prædestinatum est Verbum esse hominem, & hunc hominem esse Deum.* Unde sic arguitur ex præcedentibus: Homo ille, qui est Christus, in tempore fit Deus, & filius Dei; sed nihil fit in tempore, quod Deus ab æterno non præviderit, & ordinaverit; ergo homo ille, qui est Christus, prædestinatus est esse Deus, & filius Dei.

Prob.3.p.quia hæc propositio, *Christus prædestinatus est esse filius Dei*, significat illud suppositum subsistens in naturis duabus, divina, & humana per unionem hypostaticam ad Verbum, quod ita fit in tempore, & est filius Dei, sic fuisse prædestinatum ab æterno; sed istud verissimum est; ergo & illa propositio.

Objic.1. contra 2.& 3. p. in 2. propositione ly *homo*, & ly *Christus* supponit pro persona; sed persona Christi non potest dici prædestinata nec ad gloriam, nec ad unionem, nec ad filiationem Dei; est enim persona ipsa Verbi; ergo &c.

Resp. neg.maj. nam illud subjectum *homo*, vel *Christus* in his propositionibus supponit pro natura; nam ad hoc limitatur per ipsum prædicatum, quod ex se non potest convenire, nisi humanitati, seu ratione humanitatis. Nam inquit Glossa in locum cit. Apostoli: *Non de Verbo loquitur Apostolus, sed de homine, qui non erat, antequam factus esset; humanitas enim, quæ non erat antea, illa prædestinata est.*

Inst. Prædestinatio respicit personam; nam sicut actiones sunt suppositorum, ita & passiones: prædestinari enim est passio; ergo ly *homo*, & *Christus* supponit pro persona; sed persona non potest dici prædestinata; ergo &c.

Respond. neg. anteced. Nam inquit Scotus, [2] Deus potest tam naturam, quàm personam diligere, & ei velle bona gloriæ, & gratiæ, ac unionis. Ad prob.neg.antec. Nam, ut diximus aliàs, actiones sunt tantùm à suppositis secundum ultimam denominationem, non elicitivè.

Confirm. hoc ex August. cit. [3] *Prædestinata est*

[1] *ibid.* [2] *ibid.* [3] *ibid.c.1.*

ista naturæ humanæ tanta subvectio, ut, quo tolleret ur, altius non haberet.

Objic. 1. cont. 3. part. Si Christus est prædestinatus, hoc est vel ad gloriam, vel ad unionem hypostaticam, vel ad gratiam; neutrum dici potest; ergo nec quòd sit prædestinatus. Prob. min. 1. non ad gloriam, quia Deus. 2. non ad unionem, quia illam includit; ergo &c.

Respond. neg. min. & dist. prob. non ad gloriam, ut Deus, conc. ut homo, & secundum humanitatem, neg. antec. & conseq. 2. prob. nam licèt Christus adæquatè sumptus significet totum complexum personæ in natura subsistens; tamen quid vetat dicere illud complexum ab æterno prædestinatum, ut futurum tale, quale est, & per consequens ut filium Dei, sicut de facto est? sed tamen ita, ut prædicatum cadat in eam partem subjecti, quæ est capax illius, ut est humanitas, & non in aliam, quæ non est capax ejus.

Objic. 2. Si prædicatum illud, *prædestinatus filius Dei*, caderet in Christum, ut est homo, sequeretur Christum, ut hominem esse filium Dei: sed cons. est falsum; ergo &c. Prob. maj. Christus est id, ad quod prædestinatus est; sed, per nos, prædestinatus est ut homo ad esse filium Dei; ergo ut homo esset filius Dei.

Resp. dist. maj. ut homo specificativè, & ut constans humanitate, & personalitate Verbi, conc. secundùm humanitatem seorsim, & reduplicativè, neg. maj. & prob. ejus. Quando dicimus, *ut homo est Deus*, vel *filius Dei*; Ly *ut homo* non sumitur reduplicativè, quasi humanitas sit causa, cur de illo prædicetur Deitas, sed tantùm specificativè, ita ut sensus sit, quòd idem suppositum, quod dicitur homo propter humanitatem, quam supponitat, dicitur etiam *Deus*, & *filius Dei* propter Deitatem, & personalitatem Verbi; sicque prædestinatio propriè reduplicat supra unionem, quæ est formalis ratio talium veritatum.

Objic. 3. Si Christus esset prædestinatus filius Dei, non esset filius Dei naturalis, sed adoptivus; sed conseq. est falsum, & contra nos; ergo &c. Prob. maj. Nemo prædestinatur ad id, quod habet à natura; non enim dicitur, homo est prædestinatus esse rationalis,

vel

vel risibilis; sed filiatio divina est naturalis Christo; ergo &c.

Resp. neg. maj. & dist. min. est naturalis supposita unione, conc. præcisa unione, neg. min. nam Christus prædestinatus est ad unionem hypostaticam, & sic ad filiationem naturalem, quæ illam consequitur; unio autem non est naturalis humanitati, sed supernaturalis, & contingens.

Igitur notanda est hæc regula logicalis ex Scoto, quòd quando subjectum alicujus propositionis plura includit, ut *Christus* in allatis propositionibus; & prædicatum non potest verificari de illo subjecto adæquatè, & secundum omnia, quæ includit, potest determinari ex prædicato, ut pro uno illorum supponat, & non pro alio, cui convenire non potest; ut ista, *Christus est prædestinatus filius Dei*; quia prædestinatio ista non potest convenire nec Deitati, nec personæ Verbi, quas includit *Christus*; ideò censetur cadere in solam humanitatem, quæ est capax illius prædestinationis.

Quæres 1. *an dicatur prædestinatus ad gloriam prius, quàm ad unionem.*

Resp. Prius fuisse prædestinatum ad unionem, quia finis *cui* prior est fine *cujus*, sicut prius est esse, quàm glorificari; sed unio hypostatica pertinet ad esse, & finem *cui*, sc. ad constitutionem Christi; ergo prius est Christum ad unionem hypostaticam fuisse prædestinatum, quàm ad gloriam, vel gratiam.

Quæres 2. *an istæ sint veræ,* Prædestinatum est Verbum esse hominem, & hominem esse Verbum.

Resp. affirmativè cum Scoto cit. [1] nam hæ, & similes propositiones nihil aliud significant, nisi quòd ab æterno Deus decrevit, quòd in tempore Verbum assumeret hanc humanitatem in unitatem personæ Verbi, & sic eam personaret, & illa eadem eidem Verbo sic uniretur, & personaretur ab eo.

L 6 QUÆ-

[1] *ibid.*

QUÆSTIO VIII.

De communicatione idiomatum, ubi examinantur aliæ propositiones licitæ, vel illicitæ, & alii modi loquendi in hoc mysterio.

EX hac quæstione lucem accipient dicta in præcedentibus ad verificationem plurium propositionum, quæ in hoc mysterio fieri solent. *Idioma* latinè significat *proprietatem*, unde communicatio idiomatum dicitur, quando ex duabus naturis, divina, & humana, quæ sunt in Christo, proprietates unius tribuuntur alteri, & vicissim.

Hæc communicatio triplex est. 1. *naturarum*, qua naturæ de se invicem prædicantur, ut *Deus est homo*, & *homo est Deus*. 2. *proprietatum*, quando proprietates unius tribuuntur alteri; ut *homo est immortalis*, & *Deus mortalis*. 3. *operationum*, quando operationes unius naturæ tribuuntur alteri. Sed hæc quæstio principaliter procedit de communicatione proprietatum. Et quæritur, an, & quomodo admittenda sit in Christo; & quænam regulæ in his propositionibus servandæ sint.

CONCLUSIO I.

IN *Christo admittenda est communicatio idiomatum.* Est communis, & de fide.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui supponens illam communicationem, dicit, quòd *ab illa excipiuntur illa, quæ exprimunt unionem naturæ ad personam; quia illa communicatio in proprietatibus fit propter unionem, & ita præsupponit unionem*; ergo admittit communicationem idiomatum, aut illam supponit.

Prob. 2. ex PP. nam inquit Nyssenus, [2] qui dixit, *quòd sicut patibilitas, quæ est proprietas humanitatis, tribuitur Deo, ita nomina Deo digna in hominem descendunt, adeò ut ille, qui in cruce conspectus est Dominus gloriæ, nominetur ob ejus, quod in eo abjectum est, & humile, commixtionem*, &c. & Origenes: [3] *Per indissolubi-*

[1] *ibid. q. 2. E. n* 9. [2] 5. *cont Eunom.*
[3] *in ep. ad Rom.*

lubilem unitatem Verbi, & carnis omnia, quæ carnis sunt, adscribantur & Verbo, quomodo & quæ Verbi sunt prædicantur in carne. Idem docet Amb. & Damasc. [1] *unus est Christus, & una ipsius persona, duas tamen naturas obtinet .... Porrò cum ex divinitate gloria naturaliter procedat, utrique communis est propter hypostasis identitatem*. Et sic de aliis. Et Concil. Francofortiense in Epist. Synodica, *personæ unitas facit, ut quod homo pertulit, Deus pertulisse credatur*.

Confir. ex Script. nam Apost. [2] eumdem Christum dicit Dei filium, *hæredem universorum, per quem fecit & sæcula* &c. hæc dicuntur de illo secundum divinitatem, addit, *purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram majestatis in excelsis, tantò melior Angelis effectus* &c. hæc dicit secundum humanitatem. Denique Apost. [3] tam divina, quam humana permixtim de Christo scribit, cùm dicit, quòd *eripuit nos de potestate tenebrarum .... in quo habemus redemptionem per sanguinem ipsius .... qui est imago Dei invisibilis* &c. illa pertinent ad hominem, ista ad Deum. Sic & ipse dicit de se secundum Deitatem: *Antequam Abraham fieret, ego sum, &* Deum vocat Patrem suum, & secundum humanitatem se dicit filium hominis. *Et nemo ascendit in cœlum*, id pertinet ad Christum hominem; *nisi qui descendit de cœlo filius hominis, qui est in cœlo*. Tunc humanitas non erat in cœlo, nec descenderat; bene verò ascendere debebat in cœlum, in quo non erat.

Prob. 3. ex dictis. Per communicationem istam dicitur: Deus est homo, &c. Verbum, seu filius Dei est filius hominis. Denique proprietates Deitatis, & hujus humanitatis verè prædicantur de Christo; quia ipsæ naturæ in ipso uniuntur; ita ut Deus, & homo sint unica persona; ergo verè ad invicem prædicantur & eorum proprietates.

Confir. ex Concil. Ephesino, in quo definitum est B. V. Mariam esse Matrem Dei, quia Christus & homo, quem genuit, est Deus, & homo, licèt ipsa non genuerit Deitatem, neque personam Verbi. Item ex symbolo, in quo idem Dei filius dicitur *natus ex Maria Virgine, & homo factus*; ergo filiatio divina, seu ex Deo, & filiatio, seu nativitas ex Maria sunt pro-

prie-

[1] 2. *de fi*. 4. 3. *c*. 15. [2] *Hebr*. 1. [3] *Colos*. 1.

prietates Dei, & hominis, ergo illæ prædicantur reciprocè de illis naturis.

Objic. Si daretur illa communicatio, diceretur, Deus est creatura mortalis, mortuus &c. quia hæc conveniunt humanitati; sed hæc non possunt dici; ergo nec admitti illa communicatio.

Resp. neg. maj. Nam aliud est, quòd hæ propositiones dicantur de Christo, in quo illæ naturæ uniuntur: aliud, quòd absolutè, & independenter ab illa unitate personæ, & extra Christum prædicentur.

Objic. 2. Per illam communicationem favetur errori Eutychis: nam naturæ Christi miscentur, & confunduntur; ergo non est admittenda.

Resp. neg. ant. & rationem ejus. Imò opponitur illi errori; nam communicatio proprietatum arguit distinctionem inter illas naturas: non enim natura communicatur ad seipsam.

CONCLUSIO II.

HÆc communicatio non est realis inter attributa divina, & humanitatem, ita ut illa verè, & realiter sint in humanitate, nec proprietates humanitatis in natura divina quasi formaliter, & intrinsecè illam denominent. Est de fide contra Lutheranos.

Prob. 1. ex Scoto, [1] quatenùs docet illam communicationem in prædicationibus fieri propter unionem naturarum in supposito Verbi, & illas naturas manere distinctas: nam si confunderentur proprietates naturarum illarum, ita & ipsæ naturæ miscerentur; quippe sunt inseparabiles à suis attributis propriis. Hinc

Prob. 2. quia de fide est in Christo esse duas naturas, divinam, & humanam, integras, & impermixtas; hoc definitum est contra Eutychem, ita ut unio facta sit in persona, & non in natura; ergo & illarum naturarum proprietates sunt impermixtæ realiter, nec aliter uniuntur, quàm in persona Verbi.

Confir. nam proprietates humanitatis non possunt dici inesse formaliter divinitati, alioqui non esset simplex, nec immutabilis; nec etiam attributa Deitatis possunt inesse formaliter humanitati; alioqui etiam in abstracto diceretur infinita &c. ergo illa communica-

[1] *Ibid.*

-nicatio non est realis, nec formalis inter naturas, & earum proprietates.

Confir 2. Quia unum attributum non potest realiter communicari sine alio, cùm sint realiter identificata; sed sunt multa attributa divina, quæ repugnant humanitati, v.g. aseitas simplicitas, æternitas, &c.

Igitur illa communicatio consistit tantùm in hoc, quòd, ut dicebam, ratione personæ divinæ, in qua divina, & humana natura uniuntur, earum proprietates de eodem supposito in Christo prædicantur; ut cùm dicimus, quòd in Christo *homo est Deus, æternus*, &c. Et vicissim, *Deus est homo, mortalis* &c. Et hæc nihil significant, nisi quòd in illa persona Christi duæ illæ naturæ cum suis attributis uniantur.

Ratio est, quia quando duæ naturæ, vel formæ uniuntur in uno supposito, possunt ambæ de illo prædicari; sicut quia albedo, & dulcedo uniuntur in lacte, rectè de ipso, & de se invicem sub illa ratione subjecti prædicantur: nam dicitur: hoc album est dulce; & hoc dulce est album; sic Deitas, & humanitas prædicantur de Christo, in quo uniuntur in unitate personæ, & sic dicitur *hic homo est Deus*, & *Deus est homo*; & hæ propositiones significant, quòd eadem persona est habens Deitatem, & humanitatem.

Objic. ex Script. [1] *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo*. Et Apostolus, [2] *In Christo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter*; ergo communicatio illa naturæ divinæ ad humanam est realis, & formalis.

Resp. dist. conf. communicatio utriusque naturæ in persona Christi, con. inter naturas ipsas, & ad invicem, neg. conf. nam Script. vult tantùm, quòd in Christo verè inhabitet tota divinitas, & tota humanitas in unitate personæ, non autem quòd tota Divinitas sit formaliter in humanitate, nec ista in illa immediatè.

Objic. 2. Per unionem hypostaticam communicatur realiter subsistentia divina humanitati; ergo & natura divina, & ejus attributa: prob. conf. quia hæc non minùs identificantur Deitati, quàm personalitas Verbi.

Resp. neg. utramque conf. nam ex communicatione subsistentiæ, quæ est velut medium, in quo uniuntur illæ naturæ, non sequitur immediata unio illarum, nec alio-

[1] *Matth.* 11. [2] *Colos.* 2.

aliorum utriusque attributorum inter se; quia humanitas non est capax alterius communicationis, quàm subsistentiæ.

Objic.3. Communicatio idiomatum inter illas naturas Christi non est purè verbalis, sed vera; ergo realis, & formalis.

Resp. neg. conf. vel sic dist. est vera, quatenùs illas verè significat uniri in persona Christi, quæ verè, & realiter habet utramque cum suis proprietatibus, con. quatenus significaret illas immediatè intra se uniri, & commisceri cum suis proprietatibus, neg. conf. nam, ut patet ex dictis, illa communicatio Deitatis, & humanitatis in Christo est quidem vera, sed mediata, & ratione personæ.

CONCLUSIO III.

R*atione communicationis idiomatum, dici non potest, quòd Christus ut homo est immensus, vel ubique; sed tantùm ratione Divinitatis, & ut Deus:* est etiam de fide contra Ubiquistas, qui volunt humanitatem Christi ratione unionis cum Deitate, & Verbo per communicationem proprietatum esse in omni spatio, & loco, sicut Divinitas est ubique per immensitatem. Est etiam contra Eutychianos, qui, cùm docerent humanitatem in Christo transisse in Deitatem, vel utramque naturam transisse in tertiam ex utraque mixtam, dicere debuerunt Christum esse immensum, & ubique.

Prob.1. ex Script. tribuente illi præsentiam determinatam in aliquibus locis successivè, ita ut non esset alibi, ut in utero Virginis per novem menses, positionem ejus in præsepio, delationem ejus in Jerusalem, & in Ægyptum, & reditum in terram Israel. Item in morte Lazari dicit: *ipse gaudeo propter vos, ut credatis, quia non eram ibi*. Et Martha. *Domine si fuisses hìc*. Et, *cùm elevatus assumptus est in cælum*; ergo Christus non erat ubique.

Prob.2. ex Patribus. Nam Augustinus in hæc verba Christi ad latronem ait: *Si secundum hominem, quem Verbum Deus suscepit, putamus dictum esse*, hodie mecum eris in Paradiso, *non ex verbis putandus est in Cælo esse Paradisus; neque enim ipso die in cælo futurus erat homo Christus J. sed in inferno secundum*

ani-

animam, & in sepulchro secundum carnem &c. Unde concludit; *ergo secundum hanc carnis formam non est putandus ubique diffusus*. Et S.Fulgentius, *Unus, idemque localis homo ex homine, qui est Deus immensus ex Patre, secundum substantiam absens cœlo, dum esset in terra, & derelinquens terram, cùm ascendit in cœlum. Secundum verò divinam, immensamque substantiam, nec cœlum dimittens, cum de cœlo descendit, nec terram deserens, cùm in cœlum ascendet* &c. Et sic de aliis; ergo ex Patribus ubiquitas, seu immensitas non prædicatur de Christo, ut homo est, sed solùm, ut Deus est.

Prob.3. nam immensitas est ita propria soli Deo, ut nulli creaturæ convenire possit, quia omnis creatura est essentialiter finita; ergo humanitati Christi, quæ est creata, non potest inesse immensitas, vel ubiquitas: patet ant. nam Christus est verus homo similis nobis.

Quod autem secundum Divinitatem ubiquitas conveniat Christo, patet ex dictis, ubi de immensitate Dei; nam Christus est *verus Deus*, *perfectus Deus*; ergo secundum Deitatem omnes perfectiones divinæ conveniunt Christo; ergo & immensitas.

Objic.1. Script. tribuit sæpè ubiquitatem humanitati Christi, nam de se, ut homo est, dicebat ipse [1] *vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. Et, *ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum*. Et Apostolus dicit, [2] *eum ascendisse in Cœlum, ut impleret omnia*; ergo Christus est ubique.

Resp. neg. cons. nam illa assistentia non est per præsentiam humanam, sed divinam, sc. per gratiam, & auxilia divina; sicut olim dicebat Jeremiæ, *ne timeas .... quia tecum ego sum*. Illa verò præsentia, & assistentia in congregationibus, & conciliis est divina quoad realitatem, & humanodivina moraliter quoad authoritatem, secundum quam omnia ibi definiuntur, & illa repletio dicitur de bonis spiritualibus, quæ in omnes diffundet. *Replebimur in bonis domus tuæ*. Et, *repleti sunt omnes Spiritu sancto*.

Inst. Verbum divinum est ubique; sed Christus homo est Deus Verbum; ergo Christus homo est ubique.

Resp. dist. min. est Deus Verbum per subsistentiam Verbi, & divinitatem, con. per humanitatem, neg min. &

[1] *Matt.* 28. & 18. [2] *Ephes.* 4.

& conf. nam est ubique per divinitatem solùm.

Inst.2. Quando duæ res uniuntur inseparabiliter, ubicumque una est, altera est; sed humanitas, & divinitas in Christo uniuntur inseparabiliter, & divinitas est ubique; ergo &c.

Resp. dist. maj. si sint unitæ reciprocè, & adæquatè, con. maj. & neg. min. si inadæquatè, & ex una tantùm parte, neg. maj. & conf. nam humanitas pendet quidem à Verbo, in quo subsistit, & ideò non potest esse sine Verbo, & ubi non sit Deitas; sed Deitas potest esse, ubi non est humanitas; quia Deitas non est adæquatè unita humanitati, sed infinitè illam excedit.

Objic.2. Si humanitas Christi non esset ubique cum Verbo, quando moveretur localiter, moveretur & Verbum, quia secum subsistentiam Verbi, in qua subsistit, deferret; conf. est falsum, & absurdum; ergo &c.

Resp. neg. maj. & prob. ejus: nam sufficit, quòd ubicumque fit præsens humanitas, sit præsens Verbum illam sustentans, illa movetur per mutationem loci, Verbum autem ubique adest per immensitatem; nec illa continet in se Verbum definitivè, ut corpus animam, sed è contra Verbum in se continet humanitatem.

Objic.3. Hæc propositio est vera, *Christus*, seu *hic homo*, *qui est Christus*, *est ubique*; ergo & ista, *Christus ut homo est ubique*: patet conf. nam utrobique homo significat idem suppositum: prob. ant. nam communicatio idiomatum non minùs valet pro immensitate, quàm pro aliis attributis, & pro ipsa divinitate. Et ex Damasc. [1] dicere possumus, *hic homo increatus est*, *& impassibilis*, *& incircumscriptus* &c. ergo sicut per communicationem idiomatum dicere licet; hic homo est omnipotens, imò & est Deus; ita & dici potest, hic homo est immensus.

Resp. neg. conf. & prob. ejus: nam in 1. homo supponit pro supposito, & includit Verbum, in quo humanitas subsistit, ratione cujus convenire illi potest immensitas: in 2. verò propter particulam reduplicativam supponit pro sola humanitate, secundum quam significatur illi convenire immensitatem.

CON-

[1] *d.3.c.4.*

CONCLUSIO IV.

Ad veritatem propositionum ex vi communicationis hujus prædicatum, & subjectum debent exprimi in concreto, & sine reduplicatione: ut, Deus est homo, & homo est Deus. Homo est omnipotens, &c. *Istæ verò sunt falsæ;* humanitas est Deus, vel omnipotens. *Vel* homo est omnipotentia, *vel* Deitas: *nec istæ*, Christus ut homo est Deus, *vel* omnipotens. Est communis.

Prob.1. ex Scoto. [1] Quia *ratio hujus communicationis est, quòd suppositum recipit prædicationem in concreto illius naturæ, in qua subsistit.* Ideò in istis prædicationibus debet semper implicitè, vel explicitè importari persona, seu suppositum, quasi subjectum, & medium, in quo illa prædicata uniuntur cum subjectis, de quibus prædicantur; v.g. in ista, *Deus est homo*, Deitas, & humanitas, quæ significantur, ut formæ per illa concreta importatæ uniuntur in supposito, quod denotatur per utrumque extremum, & sensus est, quòd illæ uniuntur, & subsistunt in eadem persona Verbi.

Prob.2.p.1. nam concreta Deitatis non insunt, nec uniuntur humanitati, nisi prout hæc est in eodem supposito, non autem prout est ab illo abstracta; imò humanitas, ut abstracta, separatur à Deo; & vicissim Deitas in abstracto importatur ut separata ab homine; ergo naturæ illæ, nec earum proprietates non prædicantur de se invicem, nisi in concreto, in quo involvitur persona, in qua ambæ naturæ, & earum proprietates communicantur.

Prob.2. quia particula reduplicativa significat formam subjecti, in quod cadit esse causam, seu rationem formalem convenientiæ prædicati cum illo subjecto: v.g. cum dicis *Christus ut homo est Deus*, est, quasi diceres, humanitas, quæ est in Christo, est ratio, cur Christus est Deus, & vicissim, cum dicis *Deus ut Deus est homo* significas, quòd Deitas est ratio, cur Christus habeat humanitatem; sed utrumque falsum est; ergo &c. Idem est, si dicas, *Christus ut homo est immortalis*, vel *æternus: Deus ut Deus est mortalis* &c.

Hæc igitur est principalis regula propositionum, quæ fiunt

[1] 3.*d*.2.*q*.1.*H*.*n*.13.

fiunt de Christo,ut naturæ, vel proprietates earum de se invicem prædicentur.

Hinc colligis 1. regulam in his propositionibus observandam esse; ut ipsæ naturæ, vel earum proprietates de se invicem prædicentur in concreto ex parte tam subjecti, quàm prædicati, non autem in abstracto propter rationes allatas.

2. Est, ut nulla apponatur particula reduplicativa.

3. Ut prædicata enuntientur per concreta substantiva, non per adjectiva saltem accidentaliter denominativa. Ideò Concil. Ephesinum rejiciebat hanc propositionem; *Christus est Deifer*, seu *Theosphoros*. Significat enim eum esse hominem subsistentem in se, & scientem Deum, vel Deitatem. Eodem modo rejiciuntur istæ, *Christus est Deificatus; est homo dominicus*, vel *Deificatus*; saltem debent admodum cautè proferri; nam per istas, & similes locutiones significatur, Christum non esse personam divinam, sed personam Deificatam.

4. Reprobantur etiam illæ propositiones, quæ à Christo excludunt vel suppositum divinum, vel alterutram naturam; ut sunt istæ: *Christus est purus homo*, vel *purus Deus*. 1. enim excludit personam Verbi, & Deitatem. 2. verò *humanitatem*. Item & ista, *Christus assumpsit Verbum*, vel *hominem*, vel *Deitatem*, 2. verò *humanitatem*, vel *hominem*, vel *humanitas est incarnata*; licet possit dici, *Verbum est incarnatum*, vel *assumpsit humanitatem*.

5. Non debent ullæ propositiones de Christo exprimere unitionem naturæ cum supposito Verbi. Nam, inquit Scotus, [1] *cùm veritas propositionum reciprocarum pendeat ab unione naturarum in Verbo, debent semper illam supponere*. Ideò hæc non probatur: *Christus est factus Deus*; quia illud suppositum de se Deus est, & talis de se præsupponitur; benè verò dicitur *factus est homo*; sicut natura divina assumpsit humanam, non ècontra, nec Christus assumpsit divinam.

DISPU-

[1] *d.7.q.2.E.9.*

DISPUTATIO V.

De anima Christi, & proprietatibus ejus.

JAM suppofuimus, imò & probavimus Christum fuisse verum hominem *ex anima rationali, & humana carne subsistentem*. Jam id specialiter examinamus, sicut ea, quæ ad illius perfectiones spectant, sed breviter, ne in repetitionibus teramus tempus.

QUÆSTIO I.

An in Christo fuerit Anima rationalis similis nostræ, & ut forma corporis.

APollinaris hæresiarcha inter alios errores docebat Verbum assumpsisse solam carnem ex V. Maria juxta illud: *Verbum caro factum est;* animam verò non aliam fuisse, quàm ipsum Verbum supplens vicem animæ. Alii putarunt in Christo quidem fuisse animam, sed sine intellectu humano. Parum viguerunt illæ hæreses.

CONCLUSIO I.

IN *Christo fuit vera anima rationalis ejusdem speciei cum nostra*. Est de fide.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui hanc veritatem ubique supponit, & maximè, dum quærit, *an Christi animæ collata fuerit summa gratia: An summa fruitio voluntati*. &c.

Prob. 2. ex Script. in qua Christus ipse de anima sua loquitur, ut verè humana, cum illi tribuit nostras aliquot passiones, v. g. tristitiam: *tristis est anima mea usque ad mortem*. Et, *nunc turbata est anima mea*. Et odium: *Solemnitates vestras odit anima mea*. Et separabilitatem; *potestatem habeo ponendi animam meam;* quæ, & similia non possunt dici de anima sensitiva, nec de divinitate; ideò cum dixit, *Pater in manus tuas commendo spiritum meum:* Et, *in-*

cli-

[1] 3. d. 13. q. 2. 3. & 4. [2] *Matth.* 26.

clinato capite emisit spiritum, non commendat, nec tradit Deitatem; ergo &c.

Prob.3. ex Concil. nam in Symbolo Athanasii: [1] *Perfectus homo ex anima rationali, & humana carne.* Et in Concilio Ephesino [2] S.Cyrillus scribit ad Nestorium, quòd Christus habet veram animam. Et Damasus scribit: [3] *Christus continebat totum hominem.* Idem colligitur ex Concil. Chalcedonensi. & in V. & VI. Synodo ex Lateran. IV. & alibi definitur, quòd Christus est perfectus homo.

Prob.4. ex PP. ex Hieron. in illud Psalmi: [4] *Non derelinques animam meam in inferno; quia,* inquit, *illuc descendit, ut electos suos exindè ejiceret, & diabolum ligaret.* Et August. [5] dicit, *eum fuisse in inferno secundum animam, in sepulchro secundum corpus; secundum autem quod Deus ubique, & in paradiso erat; & sic loquebatur ut Deus, cùm dixit latroni: Hodie mecum eris in paradiso.* Idem docent unanimiter alii PP. & Theologi.

Dixi, *ejusdem speciei cum nostra;* nam fuit homo verus, & similis homini, qui peccavit; &, ut docet Apost. ipse, [6] *Non confunditur eos fratres suos vocare.... unde debuit per omnia fratribus assimilari.* Unde inquit S.Leo, [7] *Anima Christi excellit nostras animas non diversitate generis, sed sublimitate virtutis; est enim ejusdem generis cum nostris animabus, sed excellit etiam Angelos secundum plenitudinem gratiæ, & veritatis .... tenens nobiscum in corpore, animaque naturam,* &c. generis autem nomen non sumit logicè, & in rigore philosophico, sed pro specie.

Objic.1. Si Christus habuisset totam nostram humanitatem quoad corpus, & animam, habuisset etiam similes cogitationes; sed hoc illi repugnat, quia in cogitationibus humanis semper subest aliquid peccati, juxta illud: *Sapientia carnis inimica est Deo;* ergo &c.

Resp. dist. maj. similes in natura, & physicè, conc. maj. & neg. min. in moribus, & quoad defectus, neg. maj. & conseq. Habuit similem animam, & cogitationes physicè spectatas, non moraliter, nec quoad defectus, quibus animæ, & cogitationes nostræ subjacent ex peccato.

Objic.

[1] *ep.*1. [2] *act.*2. [3] *de hæret. in* 6. [4] *Ps.*15. [5] *ep.*57. [6] *Hebr.*2. [7] *ep.*11.

Objic.2.Christus non egebat humana mente,seu ratione ad suarum actionum directionem; ergo nec anima rationali, quia hæc illi erat inutilis. Prob. antec. nam sufficiebat mens divina.

Resp.neg.ant.& prob.ejus. Non enim minus egebat facultatibus animæ, quàm ipsius animæ entitate, & substantia, imò & ipsa humanitate.

Objic.3. Damnatur quædam propositio, qua d'cebatur, animam Christi non fuisse perfectiorem anima Judæ; sed non fuisset perfectior, si fuisset ejusdem speciei; ergo &c. Prob. min. nam individua omnia ejusdem, & unius speciei sunt æqualia; ergo,&c.

Resp.dist.maj. non fuisse perfectiorem simpliciter, & absolutè, & cum illa comparatione ad Judam, conc. quoad essentiam, neg.maj.& min. Illa comparatio animæ Christi cum anima Judæ est odiosa,nisi cum addito, sc.in specie, & quoad essentialia; nam quoad dona accidentalia tam naturæ, quàm gratiæ fuit summè perfectior extra omnem comparationem super omnes animas creatas,& ipsos Angelos. Ideò parcè utendum tali comparatione,& propositione.

QUÆSTIO II.

Utrum anima in Christo habuerit usum rationis ab instanti conceptionis.

Supposita veritate de anima rationali in Christo, & quòd in nobis non habeat usum rationis, nisi post acquisitam perfectionem aliquam facultatum corporalium, etiam extra uterum maternum, & sensim, atque successivè, meritò hìc quærimus, An id ita contigerit in Christo; an potius ab ipso instanti conceptionis, & infusionis ejus in corpus habuerit usum liberum, & perfectum suæ rationis.

CONCLUSIO.

Christus ab ipso primo instanti conceptionis habuit perfectum usum rationis. Est communis.

Prob 1.ex Scoto. [1] Nam ideò putat, Christum potuisse mereri in primo instanti conceptionis, quia inquit,

[1] 3.d.18.E.n.11.

quit, *hæc omnia fuerunt in Christo in primo instanti conceptionis, scilicet potentia perfecta, gratia, objectum præsens per intellectum, scilicet tota Trinitas, cui potest velle bonum propter se, & non impediebatur..... cùm igitur Christus à principio suæ conceptionis fuerit perfectus in cognitione omnium, saltem abstractiva, potuit sine syllogizatione eligere*, &c. Certè non potuit mereri sine perfecto usu rationis, & perfecta cognitione: Idem colligitur ex aliis conclusionibus, quibus docet eum fuisse beatum, & beatitudinem illi fuisse coævam, &c.

Prob. 2. ex illo vaticinio Jeremiæ. [1] *Creavit Dominus novum super terram; fæmina circumdabit virum, vir oriens nomen ejus*, scilicet à conceptione erit vir formatus, & perfectus, non quidem corpore, sed mente; quia, inquit Glossa ex D Hieron. *juxta incrementa ætatis per vagitus, & infantiam proficere videbitur sapientia, & ætate, sed perfectus vir in ventre fæminea solitis mensibus continebitur.*

Confirm. ex aliis Patribus. Nam inquit Augustinus: *In aliis infantibus membris anima rationalis miserabili ignorantia prægravatur, quam planè ignorantiam nullo modo crediderim fuisse in infante illo, in quo Verbum caro factum est.... nec illam animi infirmitatem fuerim in Christo parvulo suspicatus.* Et Eusebius Cæsariensis [2] Christum inducit cum Psalmista loquentem. *De ventre matris meæ Deus meus es tu.... putabar, ut reliqui infantes, imperfectus esse, & absque usu rationis; non enim eram talis, licèt mihi cæteris hominibus simile esset corpus, cùm intra cellam gestantis me in utero adhuc laterem, te tamen Deum meum videbam*, &c. Et S. Bernard. [3] in locum citatum ex Jeremia: *virum dixerim Jesum, non tantùm cùm diceretur vir potens in opere, & sermone, sed etiam cùm tenera adhuc infantis membra Dei mater vel foveret in gremio, vel gestasset in utero .... neque minus habuit sapientiæ..... conceptus, quam natus.... constat ergo, quod semper Jesus virilem animum habuit*, &c.

Prob. denique ex dicendis de visione beata, & fruitione, & merito ejus; nam si, ut videbimus ex omnium sensu,

[1] *Jerem. 31.* [2] *lib. ver. demonst. c. ult.*
[3] *hom. 7 sup. Missus.*

sensu, hæc habuit ab ipso instanti conceptionis; ergo multò magis usum rationis, sine quo illa esse non possunt.

Objic. 1. In Christo talem usum non probat nec textus ullus Scripturæ, nec ulla experientia; ergo gratis asseritur: prob. ant. nam potiùs contrarium colligitur ex eo, quod etiam natus dicitur *infans pannis involutus*. Et non videmus, quòd Maria, vel Joseph in illo deprehenderint signum talis usus.

Resp. 1. neg. conf. Nam ex axiomate Scotistico, Christo tribuenda est omnis illa perfectio, quæ non repugnat Script. vel traditioni Ecclesiæ, & tantum est glorificandus, quantùm potest absque contradictione Scripturæ; talis autem est hæc perfectio in ejus anima, licèt de illa nec Scriptura, nec traditio loquerentur.

Resp. 2. neg. ant. nam locus ille Scripturæ, & Patres id apertè satis docent, & magis patebit de merito, & beatitudine ejus.

Objic. 2. Christus humanitatem nostram assumpsit cum omnibus infirmitatibus, excepto peccato, & quæ comitantur peccatum; sed carentia usus rationis in illo statu non est peccatum, & fortè infantes in statu innocentiæ, & in utero matrum caruissent tali usu; ergo &c.

Resp. dist. maj. cum infirmitatibus conferentibus ad passionem, & meritum, con. absolutè cum omnibus, neg. maj. & min. nam potiùs ille usus conferebat ad meritum, & ad finem redemptionis.

QUÆSTIO III.

Utrum in anima Christi fuerint passiones humanæ similes nostris.

Diximus in Philosophia nomine passionum intelligi quosdam actus, vel motus appetitus sensitivi, vel rationalis, quibus fertur in bonum suum, vel quibus aversatur, & fugit malum sibi. De his diximus in tract. de anima, [1] & in tract. 5. hujus summæ disp. 3. per totam, & quidem satis fusè. Ideò breviter agemus de illis, quatenùs ad Christum pertinent. *Passiones* au-

[1] *Disp. 11. q. 4.*

autem communiter numerantur undecim, *amor*, & *odium*: *desiderium*, & *fuga*: *gaudium*, & *tristitia*: *spes*, & *timor*, & *desperatio*: *audacia*, & *ira*; & quinque dicuntur pertinere ad appetitum irascibilem, & sex ad concupiscibilem.

Suppono autem illos motus solere esse in nobis cum plurimis defectibus; & maximè ex quo per peccatum excitata est dissensio inter appetitum sensitivum, & rationalem. 1. in nobis præveniunt usum rationis, seu ejus advertentiam, & judicium. 2. sæpè feruntur circa illicita. 3. perturbant rationem, & impediunt rectum judicium. 4. per rebellionem movent contra dictamen rationis, etiam rectæ, & avertunt à bono honesto, ut inclinent ad inhonestum, &c. At certissimum est, quòd in Christo non fuerunt cum illis defectibus; ideò dicuntur *propassiones* potius, quàm *passiones*.

CONCLUSIO.

P*assiones nostræ omnes fuerunt in Christo; sed ordinatissimæ, & pacatissimæ, & sine defectibus, quibus subjacent, vel subjacere possunt in creaturis*. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto,[1] qui docet tristitiam fuisse in Christo, sicut & gaudium. Quia inquit, *gaudium, & tristitia non sunt opposita, nisi sint respectu ejusdem objecti. Unde summè amare Deum, & odire peccatum, non sunt opposita*, &c. Vides hic gaudium, & tristitiam, amorē, & odium; ergo idem est de aliis passionibus; nam major est controversia, & difficultas de tristitia, & dolore, quàm de aliis, quia ista duo repugnant perfectæ beatitudini, qua fruebatur ab instanti conceptionis.

Prob. 2. ex Script. 1. quia ex Apost. [2] assumpsit corpus, & animam nostris prorsus similem; sed anima nostra subjacet illis omnibus motibus, & affectibus; ergo & anima Christi. Maj. prob. nam *debuit in omnibus fratribus assimilari, ut misericors fieret*, &c. Item, [3] *nam habemus Pontificem, qui cum possit compati infirmitatibus nostris*. Compassio non est sine passione, sicut nec misericordia.

Prob,

[1] *3.d.15.V.n.33.* [2] *Hebr.2.* [3] *Ibid.4.*

Prob. 3. discurrendo per singulas. 1. *de amore, & odio.* Nam de illo creditur dictum, *dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem*. Amabat Lazarum, de quo sorores, *ecce quem amas, infirmatur.* Et ipse: *Lazarus amicus noster dormit*, & non magis hi duo affectus animam Christi dedecebant, quàm ipsum Deum, cui tribuitur dictum, *Jacob dilexi*, &c. Et de Joanne dicitur *discipulus, quem diligebat Jesus*. Denique sine dubio diligebat bonum virtutis, & malum peccati odiebat. 2. *de desiderio, & fuga*. Ipse dicebat, *desiderio desideravi hoc Pascha*; & fugiebat mortem, cùm *abscondit se ab eis*, (sc. Judæis volentibus illum præcipitare, aut lapidare) & *fugit in montem*. Et certè potuit desiderare conversionem peccatorum, & Judæorum, & nolle peccata, & duritiem eorum; ideò per Prophetas queritur: *Quoties volui congregare pullos tuos*.

3. De *gaudio*, & *tristitia*; nam ipse dicebat: *Lazarus mortuus est, & gaudeo propter vos*. Et, *loquutus sum vobis, & gaudium meum in vobis sit*. Et ut loquitur August. *Quod est gaudium Christi in nobis, nisi quia dignatur gaudere de nobis? De tristitia* autem ipsa queritur dicens; *tristis est anima*, &c. Sed de hac infra, quia specialis est de illa difficultas propter incompatibilitatem cum summa beatitudine.

4. *De timore*, & *audacia* est etiam aliqualis difficultas; tamen legimus, quòd *cœpit pavere, & tædere*. Et cum timor nihil aliud sit, quàm odium, & fuga imminentis mali, non dubium est, quin secundum partem inferiorem, & sensitivam timeret mortem, & alia mala sibi imminentia. [1] *Anima est, quæ timet*, dicit Glossa ordinaria, & *tristatur Christus, & timet, quia ut Deus in corpore constitutus fragilitatem carnis exponit. Qui corpus suscepit, omnia, quæ corporis sunt, suscipere debuit*. De *audacia* autem non dubitatur; quia dicitur *Deus fortis*. Et verè audacem ostendit se, cum occurrit militibus quærentibus se ad mortem. *Quem quæritis? Ego sum*.

5. *De spe, & desperatione*, constat de 1. quia illi morienti tribuitur hoc dictum: *caro mea requiescet in spe*, &c. sc. speravit resurrectionem suam. *Vox Christi*, inquit Hieron. *pro persona corporis resurrectio-*

[1] *tr. 83. Jo.*

ctionis. Et August. *caro mea non deficiet in æternum, sed in spe resurrectionis*. Et certè cùm spes sit expectatio boni habendi cum aliqua certitudine, dubitari non potest, quin Christus sperarit resurrectionem suam, & alia bona, & præmia mortis suæ, nec sine spe orabat, cum dicebat, *Pater si possibile est* &c. *De desperatione* autem impiè loquitur Calvinus, cùm tribuat illi desperationem reproborum; nos loquimur de illa desperatione, quæ respicit malum sensibile imminens, & inevitabile, ita ut nulla sit spes evadendi, & talem sine dubio habuit in Cruce respectu mortis.

6. *De ira*, & *admiratione*; nam de 1. legimus, [1] *circumspiciens eos*, sc. Pharisæos, *cum ira, contristatus super cæcitatem eorum*; id est (inquit Glossa) *incredulitati eorum irascens*. Et sine dubio iratus fecit flagellum de funiculis, & ejecit de templo profanatores. Unde Apostoli hoc videntes de illo dictum putarunt: *zelus domus tuæ comedit me*; & certè ira est appetitus vindictæ, qui si sit secundum regulam rectæ rationis, nihil habet, quod Christum dedeceat, imò nec Deum ipsum, cui dicitur, [2] *cùm iratus fueris* &c. *De admiratiome* autem dicitur, quòd [3] centurionis fidem miratus est, & sequentibus se dixit: *non inveni tantam fidem in Israel*, & ex admiratione dicebat Chananææ, *ò mulier, magna est fides tua*; nam admiratio non semper est de ignotis, nec supponit semper ignorantiam, quæ non erat in Christo, sed est de rebus insolitis, & talis erat illa fides centurionis, & mulieris.

Prob. 2. p. Nam illi defectus dedecent personam Christi, sc. sapientiam, & sanctitatem intemerabilem, & statum ejus summæ gratiæ, ac beatitudinis; ergo non debent, nec possunt passiones istæ tribui Christo cum suis defectibus.

Confir. nam in nobis isti defectus oriuntur vel ex fomite peccati, & rebellione appetitus contra spiritum; qui fomes venit ex peccato, & per consequens non fuit in Christo, vel ex præventione, qua illi motus insurgunt inconsulta ratione, & deliberatione, & hæc etiam non cadunt in illum propter summam sapientiam; ergo &c.

Prob.

[1] *Mar*.3. [2] *Matth*.8.
[3] *Ibid*. 15.

Prob.2. nam passiones considerantur in nobis vel quoad principium, vel quoad objectum, vel quoad effectum; sed nullum horum dici potest de Christo; ergo nec passiones illi inesse potuerunt quoad defectus nostros. Prob.min. 1. principium illud in nobis venit ex indeliberatione judicii, & præcipitatione, & excæcatione, & violentia motuum, & hæc non cadebant in ejus sapientiam, ut dicebamus; unde [1] *in potestate ejus erat sic, vel non sic affici.... & ubi summa potestas est, secundum voluntatis nutum tractatur infirmitas; hoc est ipsemet volens turbavit semetipsum*; inquit August. 2. non ex objectis; nam, cum esset impeccabilis, non potuit ferri, nisi circa honestum. 3. non quoad defectum, quatenùs vel excæcant rationem, & perturbant; vel quandam faciunt voluntati violentiam, adeò ut quasi nolens trahatur in malum, & quod *non vult malum, hoc agat*, ut loquitur Apost. [2] de sua carne, & stimulo carnis ejus; sed neque hoc etiam potuit inesse Christo, qui fuit semper Dominus suorum motuum; nam *hos motus, certè dispensationis gratia, ita cum voluit, suscepit animo humano, ut cùm voluit, factus est homo*, ait idem S. Doctor, [3] & id probat ex loco cit. *infremuit spiritu, & turbavit seipsum; id est, ipse se turbavit, quem alii turbare non poterant*, inquit Glossa Lyrani, *quis enim cum posset, nisi seipsum ipse turbaret. Itaque fratres mei, primo hic attendite potestatem. Turbaris tu nolens. Turbatus est Christus, quia voluit. Esurivit I. sed quia voluit; dormivit, quia voluit.. in illius potestate erat. sic affici.*

Ideò multi nolunt absolutè hos motus vocare *passiones*, sed *propassiones*; quia sunt quidam motus in parte sensitiva, vel etiam in anima, & movent quidem, sed non dimovent rationem. Et sic loquitur Hieron. Ly, est de vocibus, non de re, seu de sensu. Quin etiam nomen passionis in Christo fugiunt, quia fortè putant cum Stoicis passiones esse non posse sine defectu, & hoc ideò nomen horrescunt; sed scrupulũ deponant: carent enim vitio passiones ex natura sua, & tam ad virtutes, quàm ad vitia juvare possunt secluso fomite peccati.

M 3 Objic.

[1] *tr.49.Jo.23.*
[2] *Ro.7.* [3] *15.civit.9.*

Objic. 1. Passiones de se pugnant cum ratione; ergo non sunt in anima; quia hæc non repugnat sibi ipsi: prob. ant. nam de passionibus intelligitur illud Apostoli, *caro concupiscit adversus spiritum*.

Resp. neg. utrumque ant. nam etiam in anima ipsa insurgunt diversi affectus. Unde Cyprianus dicebat, *quod* [1] *caro adversus spiritum, & spiritus adversus carnem contendere dicitur, arbitror impropriè dictum: quia solius animæ lis ista est, quæ secum rixatur, & cum proprio arbitrio litigat*.

Inst. Saltem repugnant cum summa beatitudine; quia major earum pars turbat quietem animæ, & maximè timor, dolor, tristitia, spes, desperatio, &c. sed anima Christi erat summè beata; ergo &c.

Resp. dist. maj. & rationem ejus, naturaliter, con. supernaturaliter, & ex dispensatione divina, neg. maj. & cons. nam sicut ex divina dispensatione Christus erat simul viator, & comprehensor; ita etiam ut esset simul passibilis, & impassibilis, sic erat quidem summè beatus quoad partem superiorem animæ, sed non purè quoad inferiorem.

Objic. 2. Homo in statu innocentiæ carebat passionibus: nam, inquit August. *si habebant* (primi parentes) *istos affectus, quomodo erant beati in hoc paradiso? Quisnam autem beatus dici potest, si timore afficitur, vel dolore*? sed Christus longè innocentior, & felicior fuit protoparentibus; ergo à fortiori carebat passionibus.

Resp. 1. dist. maj. carebant passionibus turbulentis, quales evaserunt per peccatum, con. absolute, & simpliciter, neg. maj. & cons. in statu innocentiæ non absolutè caruisset passionibus homo, sed turbulentis.

Resp. 2. neg. parit. nam licèt Christus esset longè sanctior, & beatior, fuit tamen aliunde miserior, quia venit moriturus, labores, & dolores peccatorum portaturus.

Objic. 3. Nusquam legitur gaudium de Christo, & ideo dicitur nusquam risisse; imò gaudium non decet sanctos; quia monet Boetius, *gaudia pelle*, &c.

Resp. neg. ant. ut patet ex Script. cit. nec necesse est,

[1] *l. de oper. chr.*

est, ut riserit; nam risus est effectus gaudii sensibilis, & in re levi, & ludicra, non in seriis, & spiritualibus. Imò de pluribus narratur, quòd numquam riserint, ut de Heraclito, de Anaxagora, de Aristoxene, de Marco Livio Crasso &c. Quid mirum, si hoc dicitur de Christo, qui nihil ludicrum, nec leve cogitabat; sed peccata nostra, & miserias deflebat? Dicitur verò lacrymatum esse, cùm Lazarum suscitavit, & super Jerusalem flevit. Boetius verò loquitur de gaudio immoderato, quod fateor dedecuisse Christum, nec tale fuit in eo. Idem est de cæteris passionibus, quæ illi negantur.

Objic. 4. Admiratio est de insolitis, & insperatis, quorum ignoratur causa; sed Christo nihil tale occurrere poterat; ergo non erat capax admirationis: prob. min. nihil Dei scientiæ novum, aut insolitum, aut insperatum, sed animæ Christi communicabatur scientia Verbi; ergo &c.

Resp. dist. min. Nihil tale quoad scientiam divinam, & infusam, con. quoad scientiam experimentalem, & acquisitam humanitùs, neg. min. & conf. prob. Christus quoad scientiam experimentalem videbat fidem centurionis insolitam, & maximam pro tali viro, utpote gentili, & militari. Similiter in muliere Chananæa. Et hæc mirari voluit saltem ad exemplum, & confusionem Judæorum.

Objic. 5. *Ira,* [1] *& furor sunt vitia execrabilia,* inquit sapiens: & ipse Christus dicit; [2] *qui irascitur fratri suo, reus erit judicio.* Et Jacobus, [3] *ira viri justitiam Dei non operatur;* sed hæc repugnant Christo; ergo & ira.

Resp. dist. maj. ira irrationabilis, & excessiva, con. rationabilis, & moderata, neg. maj. & min. ira rationabilis est justus, & rationabilis appetitus vindictæ. *Ira Dei nihil aliud est, nisi justa vindicta,* inquit August. *ira Dei non est perturbatio animi,* sed judicium, quo irrogatur pœna pro peccato. Imò nec in homine semper mala est. Unde dicitur, *irascimini, & nolite peccare.* Et August. *irasci peccanti, ut corrigatur, reprehensibile non est;* ergo hæc potuit esse in Christo.

Objic. 6. Spes Christi fuisset actualis, vel habitualis;

M 4 sed

[1] *Eccl.* 27. [2] *Matt.* 5. [3] *Jac.* 1.

sed neutrum dici potest; ergo &c. prob.min. spes est de re absenti, & in præsenti desiderata; sed hoc non fuit in Christo actu, nec habitu; ergo &c. Prob.min. nihil potuit desiderare nisi pro tempore, quo erat futurum; ergo &c.

Resp. neg. min.& ant. prob. & conf. 3. argumenti; nam de ratione spei non est, ut desideretur bonum absens pro alio tempore, quàm pro illo, quo debet adesse; sic spero & ex nunc vitam æternam suo tempore futuram.

Obj c. 7. Timor est fuga mali cum spe evadendi; sed in Christo non erat spes evadendi mortem; ergo nec timor ejus; ergo &c.

Resp. dist. maj. Timor efficax, qui facit consultare, & quærere media vitandi mali imminentis, con. timor inefficax, qui est simplex displicentia mali certò futuri, neg. maj. & conf. nam in Christo fuit iste timor: præterquam quod in eo fuit voluntarius, & sic neque opponebatur fortitudini, nec alteri virtuti: ita est de aliis passionibus.

CONCLUSIO II.

IN *Christi anima verè fuit tristitia, & dolor.* Est communis.

Porrò suppono ex dictis cum Scoto, [1] & August. [2] quod dolor dicitur esse in sensibus, & tristitia in voluntate. *Dolor carnis tantummodo offensio est animæ ex carne, & quædam ab ejus passione dissensio; sicut animi dolor, qui tristitia nuncupatur, est ejus dissensio ab his rebus, quæ nobis nolentibus accidunt.* Igitur propriè inest animæ ex carne, & secundum partem sensitivam; tristitia verò inest animæ secundum se, & secundum partem intellectivam.

Dixi autem *in anima,* nam de sensibus nemo disputat, nec dubitare licet. [3] *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* Et ipse per Prophetam dicit. [4] *Videte si est dolor similis, sicut dolor meus.* Et in Euang. [5] *oportuit Christum pati:* Et certè [6] in omnibus partibus sui corporis in passio-

[1] *3.d.15 A.4.* [2] *14.civit.15.*
[3] *Isa.53.* [4] *Trin.1.*
[5] *Luc.24.* [6] *Ibid.K.20.*

passione læsus est; sed læsio non est sine dolore; ergo &c.

Supponit etiam Doctor, quòd licet anima Christi, & omnium hominum sit in sua entitate indivisibilis; tamen in illa distingui solet pars *superior* ab *inferiori*: Illa est, quæ respicit sola æterna; ista verò, quæ respicit temporalia, seu potiùs eadem anima dicitur *superior*, prout respicit æterna, & *inferior*, prout respicit temporalia, & sic dicit Christum non potuisse tristari de carentia beatitudinis, quia non caruit illa, nec de peccato suo; quia non peccavit; sed de peccatis alienis. Unde inquit Ambros. [1] *Doles Domine non tua vulnera, sed mea*; idest *tristaris de meis peccatis naturam meam vulnerantibus, non de tuis*. Restat ergo, ut tristatus fuerit vel de morte, & vulneribus corporeis, & opprobriis mortis suæ, quæ respiciuntur à parte inferiori, vel de peccatis, quæ in ejus passione committebantur à Judæis: & respici poterant à parte superiori, quatenus opponuntur ultimo fini, & legi æternæ. H's suppositis

Prob. 6. ex eodem; [2] Nam post multa sic tandem concludit: sic salvatur Glossa illa: *repleta est malis anima mea; id est tristitiis, sive pœnis, quia tota anima secundum utramque portionem tristabatur, & ut natura, & ut libera ex nolitione conditionata*, quantum sc. in ipso fuit, apprehendebat disconveniens voluntas naturaliter, & conditionaliter.

Prob. 2. ex Script. [3] nam dicitur, quòd accedens ad hortum, *Cœpit tristari, & mæstus esse*. Et ipse dicit, [4] *tristis est anima mea*, &c. Quod de tristitia animæ explicant Concilia, & PP. ut Agatho in VI. Synodo, & Sophronius ibidem. Ubi hos textus citant contra Monothelitas, ut probent in Christo voluntatem humanam cum divina; quod non præstarent, nisi hæc tristitia fuisset in voluntate. Idem patet ex eo, quòd *factus in agonia prolixius orabat*.

Confir. Nam constat satis apertè ex istis textibus, quòd in anima Christi erat aliqualis volitio mortis vitandæ; ergo & aliqualis tristitia de morte ferenda. Prob. ant. nam orabat: *Pater si fieri potest*, &c. Ecce nolitionem mortis, saltem conditionatam; & cùm

M 5 addit,

[1] *in Luc.* [2] *Ibid. 5. n. 30.*
[3] *Matth. 26.* [4] *act. 4. & 13.*

addit, *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu*, &c. testatur in volitione, ut transeat calix, si tamen id velit Pater, & quod nollet mortem illam, nisi Pater eam ipsi vellet; sed talis voluntas Christi conditionata sufficiebat ad veram tristitiam in anima Christi; ergo &c. Prob. min. Nam illa nolitio licèt conditionata probat disconvenientiam mortis cum appetitu illo rationali; ergo & quod respiciebat illam, ut objectum tristitiæ.

Confir. 2. ex eo, quòd *videns civitatem flevit* &c. videns sc. Judæorum duritiem, & cœcitatem voluntariam. Et quod in extremis doloribus mortis clamabat: *Deus meus, ut quid me dereliquisti?* hæc enim sunt signa non incerta doloris intimi. Et certè, cùm Christus summè cuperet gloriam Patris sui, & hominum salutem, non potuit sine summo dolore videre tot peccata, & Patris offensas, & hominum damnationem; & hæc respiciuntur à parte superiori æquè, ac ab inferiori: nam offensa Dei est objectum superioris, quæ respicit æterna, & ultimum finem, & damnatio peccatorum est objectum inferioris, quæ respicit inferiora, & humana.

Prob. 3. ex PP. Nam, inquit Ambros. [1] *ut homo tristitiam habuit, suscepit enim tristitiam meam. Confidenter tristitiam nomino, qui crucem prædico*. Et Glossa ordinaria. [2] *Christus timet, quia ut Deus in corpore constitutus fragilitatem carnis exponit*.

Prob. 4. Nam tristitia est dolor de malo præsenti, & nolito: sed animæ Christi erant præsentia mala gravissima, quæ noluisset, sed quæ oderat; ergo de illis debuit dolere etiam interiùs: prob. min. videbat blasphemias, & offensas in Deum, & duritiem Judæorum, quos venerat convertere, & perditionẽ tot animarum, quas voluisset salvare, & pro quibus moriebatur.

Objic. 1. Christus quoad animam habuit gaudium beatificum, & quidem perfectum; ergo non potuit ibi pati tristitiam. Prob. cons. gaudium beatificum replet totam animam; imò miraculosè continebatur, ne redundaret in carnem; ergo excludebat omnem dolorem, & tristitiam: hoc argum. satis vexat Theologos. Quidam dicunt suspensum fuisse pro illo tempore gaudium beatitudinis etiam in anima.

[1] 2. de fid. 2. [2] Matth. 26.

ma. Alii admittunt tristitiam secundum partem inferiorem animæ, dum gaudebat in superiori. Alii volunt tristitiam illam præcessisse natura gaudium, imò & Christum illam in Verbo vidisse cum gaudio. Alii dicunt gaudium beatificum, & tristitiam fuisse simul in anima Christi, sed in gradu remisso, saltem quoad tristitiam. Alii dicunt hæc non repugnare respectu diversorum objectorum, etiam in summo. Ideò Christus summè gaudebat de visione beata, & summè dolebat de peccatis, sicut eadem passio sub diversis motivis poterat esse summè volita, & nolita; volita quidem propter decretum divinum, & reparationem offensæ Dei, & redemptionem, nolita verò propter offensas Dei ex parte Judæorum. Sic plures Scotistæ respondent; ego verò cum aliis

Resp. dist. conf. secluso miraculo omnipotentię Dei, con. dato miraculo, neg. utramque conf. verum quidem est illas passiones gaudii, & tristitiæ in summo fuisse de diversis objectis formalibus; sed hæc diversitas non videbatur sufficere ad compossibilitatem illarum passionum in tali gradu, nisi adfuisset suprema dispensatio, & potestas, qua noluit summum illud gaudium excludere summum illum dolorem; sicut ex Dei dispensatione fuit simul viator, & comprehensor. Vide Mastrium super hoc. [1]

Objic. 2. Tristitia est de his, quæ nobis nolentibus accidunt; sed nihil tale accidere poterat Christo, quod nollet; ergo neque tristitia: min. patet, nam ipsam mortem voluit: [2] *oblatus est, quia voluit*.

Resp. dist. maj. nolitione absoluta, vel conditionata, con. maj. & min. absoluta, neg. maj. & conf. Christus noluisset mortem conditionatè, si possibile fuisset per voluntatem Patris; sed absolutè, & conformiter ad voluntatem Patris eam voluit.

Objic. 3. ex Script. de Christo prædicitur, quòd *non erit tristis, nec turbulentus*. Et, *non contristabit justum, quidquid acciderit ei*; sed Christus erat summè justus: *vocabunt eum Dominus justus noster*; ergo &c.

Resp. dist. maj. de tristitia irrationabili, & perturbante, con. de rationabili, & virtuosa, & moderata, neg. maj. & conf. loca illa intelliguntur de tristitia maligna, &c. qualem non admittimus in Christo, neque in justis.

[1] *Disp. 5. a. n. 155.* [2] *Isa. 53.*

QUÆSTIO IV.

Utrum in anima Christi fuerit peccatum originale, & ignorantia.

Quia diximus in Christi anima fuisse passiones, fortè suspicari quis posset, eas ex peccato originali venisse, sicut in cæteris hominibus, non quidem quoad esse, sed quoad deordinationem, & inter defectus, quibus subjacemus, notior est ignorantia, & ideò quærimus, an illos defectus assumpserit Verbum in Christo.

De peccato originali diximus exprefsè in tract. de peccatis, sicut etiam de ignorantia, & ad propositum recordandum, quòd triplex est, 1. dicitur *simplex*, quæ est carentia notitiæ rerum nullatenus utilium hominis statui, v. g. quot sint pisces in mari, & arenæ ejus grana. Dicitur etiam *simplex nescientia*, seu *negatio scientiæ*. 2. *privativa*, quæ est carentia notitiæ necessariæ, & debitæ inesse homini pro statu suo. 3. *positiva*, seu *pravæ dispositionis*, seu *affectata*, qua quis non curat, aut non vult scire, quæ debet, ut liberius omittat agenda, aut agat omittenda; dicitur etiam *crassa*: *de simplici*, & *privativa* potest esse quæstio, non de *positiva*, quæ est culpabilis, & quam nemo credit fuisse in Christo, sicut neque errorem.

Imò etiam *de simplici nescientia* non agimus, quid enim interest ad gloriam, & perfectionem animæ Christi, quod sciverit, vel ignoraverit numerum muscarum ab initio mundi usque in finem? Et sic de similibus notitiis, quæ nihili faciendæ sunt. De sola igitur ignorantia privativa agimus.

CONCLUSIO.

Christus non habuit, nec habere debuit, vel potuit peccatum originale. Est de fide.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Patet, qualiter Christus non contraxerit peccatum originale, quia non fuit filius naturalis Adæ, & ideò non erat debitor justitiæ originalis. Acceperunt enim illi soli justitiam in Adam, qui*

[1] 3.d.1.q.2.A.n.3.

qui ab eo erant descensuri per rationem seminalem . . . . unde sicut illis solis potuit servare iustitiam, ita illis solis potuit perdere illam. Et ideò si Christus fuisset purus homo, et non Deus, miraculosè tamen natus de Virgine secundum Anselmum, non contraxisset peccatum originale &c. & addit ex eodem, quòd sanctificatio Virginis Matris, & miraculosa formatio corporis fuit, non per propagationem communem; utraque ratio per se sufficeret, *ut Christus innocens nasceretur.*

Prob 2. Nam, inquit Angelus ad Mariam, [1] *quod ex te nascetur sanctum vocabitur*, non filius Adæ, sed *filius Dei*. Et ipse Iudæis dicebat: [2] *Quis ex vobis arguet me de peccato?* &c. Ex Apostolo: [3] *secundus homo de Cœlo cœlestis*, sc. nihil contraxit ex carne. Et dicitur *Pontifex Sanctus, impollutus, segregatus à peccatoribus* &c. sed hæc non essent vera, si contraxisset peccatum; ergo &c.

Confir. ex Augustino. [4] *Omnes ex illa radice veniunt, et ex illa progenie, de qua cantat gemens David; Ego in iniquitatibus conceptus sum . . . solus ergo ille Agnus, qui non sic venit . . . carnem tantum assumpsit de Adam, peccatum non assumpsit* &c. Et alibi sive ipse, sive Fulgentius dicit, quod [5] *J. C. sine peccato conceptus, sine peccato natus . . . . pro nobis peccatum factus est.*

Prob. 3. ex Concil. Ephesino in Epistola S. Cyrilli; Christus dicitur expers omnis peccati. Item ex dictis de filiatione divina: nam si natus est filius Dei naturalis; ergo non potuit nasci filius Adæ, & multò minùs diaboli per peccatum: 3. ex dicendis de ejus gratia, & beatitudine ab ipso instanti conceptionis; non enim potuit pro eodem instanti esse in illo peccato, & in gratia, & in visione beata.

Prob. 2. p. sc. quod non potuerit, nec debuerit illud contrahere, quia ut patet ex Script. & PP. & ex dictis de peccato originali, illud non transmittitur ab Adamo, nisi in posteros, qui nascuntur ex illius semine per naturalem propagationem viri, & mulieris; sed Christus non ita conceptus est, sed per miraculosam operationem Spiritus S. ergo &c. Prob. min. ex Script. *Spiritus S. superveniet in te* &c. Et, *quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est*; ergo &c.

Objic. 1.

[1] *Luc.* 1. [2] *Io.* 8. [3] 1. *Cor.* 15. [4] *tr.* 4. *Io.* [5] *de fide* 26.

Objic.1.Effectus peccati originalis fuerunt in Christo; ergo & illud: prob.ant. mortalitas, aliæque miseriæ, quibus homo subjacet ex peccato, & passiones humanæ fuerunt in illo; ergo.

Resp.dist.ant.effectus peccati Adæ, & suorum,con. effectus sui peccati, neg. ant. & conf. prob.nam in se assumpsit pœnas omnes peccati Adæ, & suorum, sed non peccatum, seu in se non admisit peccatum eorum. In omnibus factus est nobis similis absque peccato.

CONCLUSIO II.

IN *anima Christi non fuit ignorantia privativa*. Est communis contra veteres hæreticos, Gnosticos, & Agnoitas, qui somniarunt, Christum indiguisse Pædagogo, quod finxerunt alii recentiores, ut Buccerus, & Zuinglius.

Prob.1. ex Scoto. *Christus nullam ignorantiam habuit secundum magistrum; quia non expediebat nobis Christum assumere defectum illum*; ergo ex Scoto ignorantia non fuit in illo.

Prob. 2. ex Script. [1] *Requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus*. Et, [2] *In eo sunt Thesauri omnes sapientiæ, & scientiæ Dei*. Et, [3] *Vidimus eum plenum gratiæ, & veritatis*. Hæc autem omnia cum illi debebantur, & data sunt intuitu unionis hypostaticæ; debuerunt etiam dari, & data sunt in ipso instanti conceptionis. Si autem plenus scientia, & veritate,non fuit locus ignorantiæ.

Prob.3. ex Patribus, ex Augustino, [4] *In infantilibus membris anima rationalis miserabili ignorantia prægravatur, quam planè ignorantiam nullo modo crediderim fuisse in infante illo, in quo Verbum caro factum est*. Et Damasc. dicit, [5] *Nestorianum sapere, qui dicit contrarium, quasi persona humana Christi ignorantia, sicut cæteri homines, laboraverit*.

Prob. 4. ex dictis supra de usu rationis ab instanti conceptionis, & ex dicendis de visione Beata, quæ non stat cum ignorantia.

Objic. 1. ex Script. Verbum assumpsit humanitatem

[1] *Isai.11.* [2] *Coloss.2.* [3] *Joan.1.*
[4] *2.de pecca.mer.29.3.* [5] *de fid. 22.*

tem similem nostræ. [1] *Nam debuit per omnia fratribus assimilari*. Et, *habemus Pontificem* .... *tentatum per omnia pro similitudine*; sed omnis homo subjacet ignorantiæ etiam privativæ; ergo &c.

Resp. dist. maj. assimilari in his, quæ conducebant ad finem redemptionis, con. quæ non conducebant, sed potiùs nocebant, neg. maj. & conf. Christus debuit nobis assimilari in infirmitatibus corporalibus, quia faciebant ad finem redemptionis per patientiam, & labores; sed defectus animæ, & maximè ignorantia nihil ad hoc conferebat, sed potiùs nocebat.

Objic. 2. ex eadem Script. Inquisitio arguit ignorantiam rei, de qua inquiritur; sed Christus de pluribus rebus inquisivit; ergo eas ignoravit: prob. min. nam quæsivit de Lazaro mortuo. [2] *Ubi posuistis eum?* A discipulis, *qui sunt hi sermones, quos confertis ad invicem?* Et, [3] *unde essent tristes*. Et, *quænam essent nuper facta in Jerusalem, de quibus loquebantur, & dolebant*. A Petro: [4] *Simon Joannis diligis me plus his?* quasi dubitans de ejus amore. Et, [5] *venit ad ficulneam sperans in ea habere fructum, & non invenit*.

Resp. neg. maj. non enim semper inquirimus ex nescientia rei inquisitæ, sed confessionem exigimus à respondentibus vel ad eorum instructionem, vel ex aliis motivis licitis, alioqui deberemus ignorantiam tribuere Deo inquirenti in paradiso ab Adam. [6] *Ubi es?* Et à Caino. *Ubi est Abel frater tuus?* Igitur Christus quærit de sepulchro Lazari, ut invitet sorores, & alios ad spectaculum resurrectionis ejus. Et certè *qui absens scivit mortuum, scivit, ubi sepultus*, ait Glossa. Inquirit à discipulis de subjecto sermonum, & conferentiæ, & tristitiæ, ut habeat occasionem docendi eos. Inquirit à Petro confessionem dilectionis in aliorum ædificationem, & ut sumat ex ea confessione occasionem constituendi eum Pastorem Ecclesiæ suæ, reparata per eam confessionem culpa trinæ negationis. Denique quod legitur de ficulnea, est parabola, non historia. Eodem modo respondent PP. ad alias similes interrogationes, ut cum quærit de Energumeno: [7] *Ex quo tempore hoc ei accidit*, Glossa inter-

[1] *Hebr*. 2. & 4. [2] *Jo*. 11. [3] *Luc*. 24.
[4] *Jo*. 21. [5] *Matth*. 21. [6] *Gen*. 3. [7] *Mar*. 9.

terlinearis addit, *non quasi ignorans interrogavit*; sed ut diuturnitas infirmitatis ostensa curationem gratiorem ostendat, & mirabiliorem. Item cum descendens ad discipulos suos, & turbas conquirentes interrogavit eos: *Quid inter vos conquiritis*? Glossa ordinaria notat: *scit, & interrogat, ut confessio pariat salutem*. Sic cum interrogat Philippum: *Unde ememus panes*? Et Apostolos, [1] *quot panes habetis*? Ipsemet textus addit: *hoc autem dicebat tentans eum; ipse enim sciebat, quid esset facturus*. Sic cum interrogat dæmonem in arreptitio? *Quod tibi nomen*: Certè, *non quasi nesciens interrogat, sed confessa publica peste, quam toleraverat, virtus curantis gratior appareret*, ait Beda: sic de muliere curata à profluvio sanguinis interrogat: *quis me tetigit*? Lyranus ex eodem Beda: *interrogat, ut salus, quam mulieri dederat, declarata, & agnita fidei virtute multis proficiat*.

Objic. 3. Christus nescivit diem judicii; nam inquirentibus discipulis de illa respondet ipsemet: *De die illa nemo scit, neque Angeli in Cœlo, neque filius, nisi Pater*. Certè cognitio diei illius non erat indifferens scientiæ Christi; ergo habuit ignorantiam privativam.

Resp. ex Hieronymo, quod particula, *neque filius*, non legitur nec in codicibus græcis, nec in Euangelio.

Resp. 2. Christum sic loqui, ut reprimat curiositatem discipulorum, quibus hanc diem scire non expediebat. Ideò dicit: *non est vestrum nosse tempora* &c. Ideò nequidem hanc novit filius hominis, ut dicat eis; sed eam scientiam sibi reservat cum Patre; quod autem Christus id sibi sciret, potest colligi ex eo, quòd dicat nobis de Patre: *Omne judicium dedit filio*. Item dicit se venturum in majestate ad judicium. Et, [2] *omnia mihi tradita sunt à Patre meo, neque Patrem quis novit, nisi filius, & cui voluerit filius revelare*. Sic censent PP. quos citat Card. de Laurea.

Objic. 4. Qui proficit in sapientia, non est ante profectum perfectè sapiens; sed Christus *puer I. proficiebat ætate, & sapientia* &c. ergo ab initio non erat perfectus in omni scientia.

Resp.

[1] *Joan. 6.*
[2] *Disput. 14. A. n. 11.*

Resp. dist. min. proficiebat quoad ostensionem, & manifestationem gratiæ, & sapientiæ, imò & acquisitionem scientiæ experimentalis, con. quoad acquisitionem perfectionis, vel notitiæ rei aliàs ignotæ sibi, & apud se, neg. min. & conf. proficiebat, ait, Nazian. [1] *non quòd hoc in illo incrementum caperet. Quid enim in eo, quod à principio perfectum erat, perfectius esse possit; sed ut hæc paulatim detegerentur, & elucescerent.* Hæc clariùs patebunt ex dicendis de scientia, & visione beata.

QUÆSTIO V.

De fomite peccati, an fuerit in Christo.

Fomes peccati ex communi usu Theologorum significat appetitum sensitivum boni delectabilis, vel utilis, qui in nobis accenditur contra dictamen rationis, & excitat passiones, prout illud objectum apprehenditur, ut conveniens, vel disconveniens, & facile; aut arduum: & inde sollicitat voluntatem, ut in similes affectus eam trahat, quidquid in contrarium dictet ratio juxta illud: [2] *Unusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus, & illectus, deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum;* quando videlicet voluntas consentit.

Porrò sicut passiones in Christo admisimus rationi, seu spiritui perfectè obedientes, ita satis consequens est in eo non fuisse hunc fomitem; nam fomes iste duo dicit præter appetitum, sc. negationem obedientiæ, seu subjectionis ad rationem, & pronitatem, seu inclinationem ad peccatum, quæ inclinatio sequitur illam negationem obedientiæ, & est quid positivum; & hæc duo proveniunt à peccato originali, per quod amisimus justitiam illam, quam Deus infuderat Adamo cum obligatione illam transmittendi ad posteros, & qua fiebat, ut appetitus esset perfectè obediens rationi, & inclinaretur ad bonum honestum, seu virtutis, ut diximus suo loco. Dicitur autem ille appetitus, seu concupiscentia *fomes peccati*, seu *fomes concupiscentiæ*; quia excitat,

[1] *Orat. 20. hom. domin. 1. post Epiphan.*
[2] *Jacobi* 1.

tat, seu inflammat ad peccatum. Quæritur ergo, an in Christo fuerit ille fomes, & unde ab eo immunis fuerit.

CONCLUSIO.

IN *Christo non fuit fomes peccati, & hoc, quia caro ejus non erat peccati, nec concepta ex fomite, seu ardore concupiscentiæ, sed ex Dei voluntate.* Est communis, & de fide.

Prob. 1. ex doct. Scoti citati in præcedenti. Nam sicut docet Christum fuisse impeccabilem propter summam gratiam, & beatitudinem; quia, inquit, [1] *beatitudo sibi abstulit omnem peccabilitatem, vel possibilitatem peccandi, quæ potest auferri per beatitudinem*; à fortiori abstulit omnem fomitem peccati. Item colligitur ex eo, quòd, ut vidimus, docet non habuisse peccatum originale; quia, inquit, [2] *non fuit filius naturalis Adæ, et ideò non erat debitor justitiæ originalis.*

Prob. 2. ex Conc. Constantinop. II. & Generali V. in quo Vigilius contra Theodorum Mosvestenum scribit. *Christus inducitur purus homo, qui ratione animæ dicitur mansuetas fecisse corporis libidines, et erudivisse animam, et exercitasse eam, ut passiones suas vinceret, et carnis in se libidines refrænaret* &c. *Qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit*; ergo definit, Christum non habuisse fomitem coercendum.

Prob. 3. ex PP. nam inquit August. [3] *Vivificatis corporibus non remanet in eis concupiscentia, quam spiritui resistentem habere in carne mortali ille tantummodo homo non potuit, qui non per ipsam ad homines venit*; *habet & immunitatem fomitis, & rationem immunitatis, nempe quia caro ejus non formata est per concupiscentiam.* Et S. Leo de Christo dicit. *Nihil carnis suæ habebat adversum, nec discordia desideriorum gignebat compugnantiam voluntatum.*

Prob.4. Caro, & tota humanitas Christi non minùs fuit opus Spiritus S. quàm humanitas Adæ, nec debuit

[1] *d.12.A.n.2.*
[2] *d.12.A.n.2. d.3.q.2.A.n.3.*
[3] *con.Ep.pelag.11.*

buit minoribus gratiis, & donis præveniri, imò & incomparabiliter majoribus intuitu unionis, qua donabatur; sed Adam fuit factus immunis à fomite; ergo & Christus à fortiori.

Confir. ex Apost. *primus Adam de terra terrenus, 2. de cœlo cœlestis*; ergo multò minus debuit subjacere fomiti.

Confir. 2. ex aliis PP. & Theologis, qui docent, illum fomitem venisse ex peccato originali, & ex privatione justitiæ originalis; sed in Christo non fuit illud peccatum, nequidem quoad debitum; ergo &c.

Prob. 2. p. Nam de facto Christus ita conceptus est, sc. de Spiritu S. & non est filius Adæ per naturalem seminis propagationem; ergo sicut non debuit contrahere peccatum Adæ, ita nec pœnam ejus, scilicet rebellionem appetitus, sed potiùs debebatur ei ejus immunitas, & gratia, per quam ille fomes excludebatur, nec patet alia validior ratio.

Prob. 3. p. Quia sine dubio voluntas Dei, qui Christum destinabat ad remedium peccati, noluit eum subjacere pœnis, quæ ad peccatum inclinant, qualis est fomes.

Alias rationes afferunt alii, v. g. summam gratiam, & gloriam, & alia dona, sed nobis istæ sufficiunt.

Objic. 1. Christus assumpsit omnes miserias humanitatis, & maximè in carne; ergo & fomitem concupiscentiæ. Prob. ant. nam ille fomes non est peccatum, imò dicitur *fuisse tentatus per omnia pro similitudine absque peccato*; & hoc, *ut possit compati infirmitatibus nostris*, & quia *debuit per omnia fratribus assimilari* &c.

Resp. dist. ant. omnes miserias, quæ nullam indecentiam ex peccato redundantem, & in peccatum inclinantem habebant, sed conducebant ad opus redemptionis, con. quæ illam indecentiam, & relationem ad peccatum habebant, neg. ant. & cons. & dist. etiam prob. fuit tentatus per omnia ab extrinseco, con. ab intrinseco, neg. ant. tentatus est ab inimicis, ab impiis, à diabolo &c. sed non decuit eum tentari, & inclinari ex seipso ad peccatum.

Resp. 2. ex glossatoribus Christum tentatum fuisse per omnia per labores Crucis. *Quòd natus, educatus*

tus crevit, *passus*, *mortuus* &c. inquit Glossa ordinaria, & idem dicit Lyranus, Theodoretus, & alii Interpretes.

Objic. 2. Christus expertus est horrorem mortis, etiam contra voluntatem Dei Patris; ergo & fomitem, nam ille horror veniebat ex concupiscentia, & amore vitæ. Prob. ant. nam ipse fatetur; *tristis est anima usque ad mortem*. Et orat, ut *transeat calix iste*. Et, *factus est sudor ejus*, ille, inquam, sudor veniebat ex lucta carnis cum spiritu, illa nolente mortem, illo volente ex obedientia ad Patrem, & ex charitate ad nos; ergo &c.

Resp. dist. ant. passus est horrorem mortis voluntariè, con. ex vera oppositione carnis cum spiritu, neg. ant. & prob. ejus: nam, inquit Hieronymus in Glossa *cæpit contristari, ut veritatem assumptæ carnis probaret, verè contristatus est*, *sed non passio ejus animo dominatur*, *sed propassio est*. Oravit autem ad exemplum, & eruditionem nostram, ut discamus recurrere ad Deum in similibus, non oravit ex necessitate, nec pro se, ideò monet discipulos, *vigilate*, *& orate*, *ne intretis in tentationem* &c.

Objic. 3. Nihil repugnabat eum assumere hunc defectum, & juvabat ad majorem patientiam, & meritum coronæ ex lucta, & ut expertus miseriam hanc nostram magis inclinaretur ad compatiendum infirmitatibus nostris; ergo hanc assumpsit.

Resp. neg. conf. quia satis aliunde lucet ejus fortitudo, & victoria; & ipse de se satis *cognovit figmentum nostrum* &c. ex charitate inclinatur ad misericordiam.

QUÆSTIO VI.

De sanctitate animæ Christi, & ejus impeccabilitate.

JAm exclusimus ab anima Christi plures defectus, sed restat principalior, & essentialior perfectio astruenda, & notabilior imperfectio removenda, quale est peccatum.

Sanctitatis nomen largè significat separationem alicujus rei à profanis usibus, & destinationem ejus ad cultum Dei, quo sensu dicitur, *Omne, quod aperit vulvam*, *sanctum domino vocabitur*. Propriè verò signi-

significat, & describitur à D. Dionysio *ab omni immunditia libera, & perfecta, & immaculata munditia*. Et hæc est tantùm sanctitas *negativa: positiva* autem *est forma illa, quæ facit hominem Deo amicum, charum, dilectum, & vitæ æternæ hæredem, si finaliter perseveret*. De hac positiva sanctitate animæ Christi magis patebit ex dicendis de illius gratia, & charitate, nunc directè agimus de negativa, sc. de immunitate ejus absolutissima ab omni peccato personali; nam de immunitate ab originali jam diximus.

Quæstio igitur est de sanctitate Christi in hoc sensu, id est, de immunitate illius ab omni macula peccati, tam de facto, quàm de possibili.

CONCLUSIO I.

Christi sanctitas fuit sine omni peccato, imò nec potuit peccare de potentia ordinaria. Est communissima quoad utramque partem, & de fide quoad 1. contra hæreticos, & maximè Calvinistas, qui putant eum peccasse in horto defectu conformitatis cum voluntate Patris, cùm petiit transferri calicem, & peccato desperationis in Cruce, dum clamat se derelictum à Patre: hanc blasphemiam horrent Catholici omnes.

Prob. 1. ex Scoto, qui probat impeccabilitatem Christi.[1] *Quia de potentia ordinaria non potest Deus non coagere ad actus secundos perpetuæ visionis, & fruitionis, qui actus repugnant peccato. Sic Deus naturæ sibi unitæ personaliter non potest de potentia ordinaria non dare summam charitatem, & summam fruitionem, quæ excludit peccatum, & sic ex hac unione est impeccabilis non formaliter, sed virtualiter dispositivè, dispositione remota*; ergo ex Scoto Christus fuit sine peccato tam de facto, quàm de possibili de potentia ordinaria.

Prob. ex Script. in qua dicitur per antonomasiam [2] *Sanctus*, & *Sanctus sanctorum*, & *Nazaræus*, ut interpretatur Hieronymus, qui dicit, quòd [3] *Nazaræus interpretatur Sanctus*. Sanctum autem Dominum

[1] 3.*d*.2.*q*.1.*H n*. 12.
[2] *Matth*.2. [3] *Jo*.8.1.*p*,2.

num omnis Scriptura commemorati. Item ubique prædicatur sine peccato, *immaculatus*, *innocens*, *impollutus*; & ipsemet negat se posse *argui de peccato*. Et, *qui peccatum non fecit*, *nec inventus est dolus in ore ejus*. Et, *talis decebat*, *ut nobis esset Pontifex sanctus* &c.

Prob. 3. ex Conc. & PP. in Ephesino definitur, [1] *Christum non indiguisse ablutione pro seipso, quia peccatum nescivit*. Et in Lateran. I. definitur, [2] *nostram substantiam esse in Christo perfectè absque peccato*. Et ita docent unanimiter SS. PP. nam inquit August. *in ejus non tantum divinitate*, *sed nec in anima*, *vel in carne ullum potuit esse peccatum*.

Prob. 2. p. ratione Scoti. Nam Christus ab instanti suæ conceptionis fuit una persona in Verbo, & intuitu unionis cum Verbo fuit plenus summa gratia, & fruebatur summa gloria quoad portionem superiorem animæ; sed peccatum de potentia ordinaria repugnat cum summa gratia, & gloria; ergo & repugnabat in Christo: maj. supponitur ex dictis, & dicendis; min. etiam patet ex dictis de beatitudine, & visione Dei, & de gratia sanctificante.

Objic. cont. 1. p. ex Script. Christo tribuitur illud ps. 21. *Deus meus*, *quare me dereliquisti* &c. Et illud, *non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum*. Hæc de persona Christi docet August. Item in horto libertatem à morte, & in Cruce desperavit; ergo peccavit.

Resp. neg. impiam conf. nec rectè infertur ex illis textibus licèt Christo attributis: nam Christus per charitatem delicta nostra sibi sumpsit expianda, & sic dicit sua. *Quomodo dicit*, *delictorum meorum*, ait August. *nisi quia pro delictis nostris ipse precatur*, *& delicta nostra fecit sua*, *ut justitiam suam nostram faceret*.

Objic. con. 2. p. Christus de potentia ordinaria fuit liber ad bonum, & malum, alioqui non potuisset mereri; ergo potuit peccare de via ordinaria.

Resp. dist. ant. in actu 1. & intrinsecè, con. in actu secundo, & extrinsecè, neg. ant. & conf. eodem modo: nam in actu 2. voluntas ejus fuit cum summa gratia, & fruitione Dei, quibus reddebatur impeccabilis.

Inst. potuit mereri; ergo & demereri.

Resp.

[1] *Can.* 10. [2] *Can.* 5.

Resp. neg. conf. nam ad meritum sufficit libertas contradictionis, & ut voluntas viatoris informata gratia eligibiliter, & complacenter operetur bonum; ad demeritum verò requiritur libertas contrarietatis, & separatio à principiis invictè retrahentibus à malo, qualia sunt summa gratia, & beatitudo in Christo.

CONCLUSIO II.

S*Anctitas, seu impeccabilitas animæ Christi non veniebat præcisè, proximè, & immediatè, & formaliter ab unione hypostatica*. Est Scotistarum, & aliorum contra Thomistas, & alios plurimos.

Prob. 1. ex Scoto cit. ubi dicit expressè, quòd [1] *ex hac unione Christus est impeccabilis, non formaliter, sed virtualiter, dispositivè dispositione remota*. Et alibi refundit hanc impeccabilitatem in beatitudinem. *Dico, quòd Christus in 1. instanti unionis ejus cum Deo fuit beatus, & beatitudo abstulit sibi omnem peccabilitatem, quia excludit omnem potestatem avertendi se à fine*, seu ab objecto fruitionis.

Prob. 2. Si illa impeccabilitas veniret proximè, & formaliter ab unione, id esset, vel quia unio illa facit eum necessariò beatum, vel quia de se formaliter repugnat cum peccato; sed neutrum dici potest; ergo &c. Prob. min. 1. non potest ostendi necessaria illa connexio beatitudinis cum unione hypostatica, imò patet ejus separabilitas, 1. ex prioritate unionis, quia omne prius potest esse sine suo posteriori; prius est personari, quàm operari: 2. quia unio humanitatis cum Verbo in ratione suppositi non infert necessariò unionem ejus cum Deo in ratione objecti; 3. quia non sufficit præsentia, & unio intellectus, & voluntatis cum Deo in ratione objecti, sed adhuc requiritur elevatio, & concursus Dei cum illis potentiis ad visionem, & fruitionem; illud autem auxilium, & concursum posset Deus negare, nec enim est identificatus cum unione. 4. Si Verbum assumeret naturam irrationalem, non causaret beatitudinem; ergo unio hypostatica non habet necessariam connexionem.

Prob. eadem min. quoad 2. p. nam unio hypostatica per se non determinat voluntatem humanam Chri-

[1] *d. 32. A. n. 2.*

Christi ad bonum, neque determinat Deum, ut concurrat cum ipsa ad bonum, & detineat eam à peccato; ergo voluntas humana Christi adhuc cum unione, & quantum est de se, non est impeccabilis: prob. ant. illa determinatio esset vel physica, vel moralis, 1. non physica, quia illa unio est pura relatio, ut diximus; ergo non habet actionem, vel influxum determinativum, ne quidem in creaturam, & multò minùs in Deum, 2. non moraliter, quia sic non posset determinare, nisi efficiendo, ut vel ipsa unio, vel Verbum in ratione objecti ita fortiter attraheret voluntatem, ut non posset aliud velle; sed hoc est falsum, quia nec ipsa unio, nec ipsum Verbum uniuntur humanitati objectivè, sed ipsa unio formaliter, & per se inest, & Verbum adest personaliter, & in ratione sustentantis, non autem in ratione objecti, saltem necessariò; ergo unio nec physicè, nec moraliter determinat voluntatem humanam ad non peccandum.

Confir. Oppositio unionis hypostaticæ cum peccato non est formalis, sicut albedinis cum nigredine; ergo non se expellunt formaliter: prob. ant. non sunt in eodem subjecto, nam peccatum est in sola voluntate, & unio subjectatur in tota humanitate, nec etiam respiciunt idem objectum. 3. non sunt sub eodem genere, nam unio est ens physicum, peccatum verò est ens morale; ergo non verè sunt contraria.

Dices. Unio hypostatica exigit negationem concursus Dei ad peccatum, sed potiùs concursum ad bonum oppositum peccato.

Contra. Vel ideò hæc exigeret necessariò, quia non posset conservari ullo modo cum peccato; sed hoc gratis dicitur, quia de hoc est quæstio, & petitur principium.

Prob. 3. concl. Quia sanctitas, & impeccabilitas absolutè, & simpliciter soli Deo propria est; ergo omnis creatura rationalis de se est peccabilis; ergo & humanitas Christi quantum est de se: ant. patet; nam inquit Hieron. *solus Deus est, in quem non potest cadere peccatum.* Et Ambros. [1] *Omnis creatura peccatorum capacitati obnoxia est, sola autem est à peccato immunis,*

[1] *Tr. de fil. prod.*

nis, & immaculata sempiterna Deitas. Unde colligit August. *quod cuicumque rationabili creaturæ præstatur, ut peccare non possit, non est hoc naturæ propriæ, sed gratiæ Dei;* ergo nulla necessitate Deus tribuit humanitati Christi, etiam ut subsistenti in Verbo, ut non possit peccare; sed hoc liberè, & ex gratia illi concedit per visionem, & fruitionem beatam, & gratiam consummatam.

Confir. hoc ex verbis Apostoli, qui de Christi sanctitate, & impeccabilitate loquens, non dicit hoc fuisse necessarium simpliciter, sed conveniens, seu decens; [1] *talis decebat, ut nobis esset Pontifex sanctus.*

Confir.2. Nam solus Deus est necessariò, & simpliciter sanctus, & impeccabilis; ergo sanctitas, & impeccabilitas humanitatis Christi non est necessaria simpliciter, sed ex gratia; alioqui sanctitas Christi hominis esset illi extrinseca, sicut ipsa Deitas; quia non esset sanctus nisi sanctitate Verbi, seu Deitatis.

Confir.3. ex Script. Nam de Christo intelligitur, *speciosus forma præ filiis hominum*, scil. propter unionem hypostaticam cum Verbo, quæ est radix aliorum donorum; unde consequenter *Diffusa est gratia in labiis tuis*. Et rursus propter unionem, & gratiam habet alias benedictiones, sc. gloriam. *Propterea benedixit te* &c. *Quare?* inquit August. respondet; *propter gratiam; illa enim gratia quò pertinet? ad regnum cælorum*. Vides, quòd gratia est immediatum, & formale principium sanctitatis.

Prob.4. Illa impeccabilitas esset à sanctitate Verbi formaliter, vel efficienter; sed neutrum dici potest; ergo &c. Prob. min.1. non formaliter; tum quia sanctitas Verbi est attributum Deitatis, & communis tribus personis, & extrinseca ipsi humanitati; tum quia illud attributum Deitatis non aliter communicatur humanitati ex vi unionis, quàm immortalitas, immutabilitas, &c. ergo sicut humanitas, vel Christus ut homo non est immortalis, &c. proximè & formaliter; ita nec impeccabilis per unionem. 2. non efficienter; tum quia omnis efficientia ad extra est indivisa tribus personis; tum quia sic humanitas esset impeccabilis formaliter, & proximè non per unionem, sed per id, quo Deus in ea causaret, aut produceret intuitu unionis.

[1] *Hebr.7.*

Confir. Quia unio ad Verbum, & ad ejus impeccabilitatem non tollit à voluntate libertatem ad bonum, & malum; quia non immutat naturam: alioqui non posset mereri per abstinentiam à peccato; ergo per id non fit proximè impeccabilis.

Confir.2. Nam si per unionem formaliter humanitas fit sancta, & impeccabilis sanctitate divina, confunduntur aliquo modo naturæ in Christo; vel saltem datur occasio Eutychianis, & Apollinaristis eas confundendi; quia sicut attributa confunderentur, ita & naturæ; ergo melius est dicere, quòd humanitas Christi est sancta, & impeccabilis per aliquod donum creatum, v.g. per gratiam consummatam, & visionem, ac fruitionem, quàm per unionem.

Hinc sequitur, quòd illa sanctitas, & impeccabilitas venit formaliter, & proximè à summa gratia, & beatitudine, quæ intuitu unionis collatæ sunt Christo ab instanti conceptionis.

Objic.1. ex Synodo VI. dicitur, [1] *Christum habuisse voluntatem humanam impeccabilem*. 2. ex Athanasio vocatur *sanctus natura sua, & immutabilis ad malum*. 3. Nazianzenus dicit, [2] *Voluntatem ejus sic deificatam, ut non posset repugnare divinæ*. 4. Chrysost. [3] *Qui aliorum tollit peccata, utique immunis est ab omni peccato, nec peccare potest*. 5. Cyrillus Alex. dicit, [4] *Animam Christi per unionem ad Verbum factam esse superiorem omni peccato, & immutabilem*. 6. Origenes: [5] *Ferrum natura sua caloris, & frigoris capax est, si tamen semper intra fornacem ignis semper contineatur, dici poterit incapax frigoris. Sic beatissima Christi anima in Deo semper existens, quidquid agit, quidquid intelligit, Deus est; & ideò inconvertibilis, & immutabilis, quæ anima inconvertibilitatem ex Dei Verbi unione indeficienter ignita procedit*. 7. Ambros. dicit, [6] *Animam Christi esse incapacem peccati, quia per unionem facta est impeccabilis*. 8. Hilarius docet, [7] *Peccatum ita repugnare Christo, sicut repugnat Christum non esse Christum*; sc. implicat contradictionem, & hoc propter unionem. 9. Anselmus: [8] *Primus Adam peccare potuit, quia purus homo; secundus Adam*

[1] *Act.*8. [2] *serm.*2.*con.Arria.* [3] *orat.*36.
[4] c.7. *Isai. de fid.* [5] 2. *Peri.*6. [6] *lib.de inc.*7.
[7] 10.*tr.* [8] 1. *car.de ho.*10.

Adam peccare non potuit, quia Deus est. 10. denique August. [1] *neque metuendum erat, quid in isto ineffabili modo in unitatem personæ Verbo Deo humana natura suscepta, per liberum voluntatis arbitrium peccaret, cùm ipsa susceptio talis esset, ut natura hominis à Deo ita suscepta nullum motum in se malæ voluntatis admitteret;* ergo omnes isti SS. PP. & alii omnes non solùm docent Christum impeccabilem, sed etiam hoc tribuunt unioni.

Resp. neg. conf. ex omnibus illis textibus illatam; quia illi omnes salvantur, & intelligendi sunt de impeccabilitate per ordinem ad potentiam ordinariam, non absolutam. 2. de causa radicali, fundamentali, & remota sanctitatis formalis, & proximæ: quatenùs summa gratia, & beatitudo collatæ sunt, sicut & alia omnia dona intuitu unionis hypostaticæ cum Verbo, ex qua venit Christo divina quædam dignitas, & sanctitas. Quod facile reperies, si discurras per allatos textus, & similes, quos congerunt adversarii.

Adde, quòd scribebant PP. contra Arrianos, qui Christum ut purum hominem peccare posse dicebāt, aut etiam Deum ipsum, & Verbum esse puram creaturam. Ideò negabant Christo potentiam peccandi.

Quantùm ad Origenem, fortè exaggerat paulò altiùs, nec multum auctoritatis habet in libris illis dictis Periarchon, in quibus sæpe erravit. Illa comparatio ferri igniti inclinat in Eutychianismum super mixtionem naturarum. Imò sicut Deus posset conservare frigiditatem ferri in igne, ita & ea ex paritate conservare libertatem humanitatis in ea unione. Denique August. loquitur de facto, non de possibili, de quo est quæstio.

Objic. 2. Unio hypostatica Verbi confert humanitati sanctitatem personalem, & substantialem; ergo & impeccabilitatem, & sanctitatem moralem; nam peccatum repugnat sanctitati: ant. prob. nam confert Christo esse suppositum divinum, & per eam homo fit Deus.

Resp. neg. conf. Nam ex vi unionis præcisè non alia sanctitas hypostatica, seu personalis confertur humanitati, quam alteri naturæ, si eam assumeret. Dico, *præcisè*, & *formaliter*, quia sic etiam conferret illi

[1] *de correpț.* 11.

naturæ summam dignitatem : & esse quoddam divinum ; esset sanctitas physica ; nos autem hic loquimur de morali, quæ opponitur peccato. At in creatura rationali illa unio secum affert alia omnia dona gratiæ, & gloriæ, quorum est capax, & per consequens sanctitatem moralem, seu gratiam, & gloriam.

Inst. Sanctitas illa substantialis est longè validior ad excludendum peccatum, quàm ulla sanctitas accidentalis, quæ sit ex gratia, vel visione, aut fruitione beata; sed per nos ista accidentalis confert proximè impeccabilitatem : ergo à fortiori substantialis, quam confert unio ista.

Resp. 1. dist. min. confert impeccabilitatem de via ordinaria, & de lege posita, con. de via extraordinaria, neg. min. quod patet ex dictis de gratia, & oppositione peccati cum gratia, quam diximus esse moralem, non physicam.

Resp. 2. dist. maj. consequenter, & fundamentaliter, con. per se immediatè, & formaliter, neg. maj. non enim video implicantiam, quin Deus posset permittere hanc humanitatem peccare, & amittere unionem, sicut posset permittere beatos peccare, & amittere visionem, & fruitionem beatam, licèt de via ordinaria hæc fieri non possint.

Objic. 3. Peccatum immediatè repugnat divino supposito; ergo peccabilitas repugnat Christo immediatè propter unionem cum supposito Verbi.

Resp. neg. cons. nam supposito Verbi, & ipsi Verbo repugnat peccatum, quia Deus est; sed humanitas Christi, ut unita Verbo præcisè remanet humanitas, & libera, & defectibilis, nisi aliunde determinetur.

Inst. Actiones sunt suppositorum; ergo si Christus cum illa unione posset peccare, ita & suppositum divinum; ergo impeccabilitas venit immediatè ab illa unione.

Resp. ut aliàs, sunt suppositorum denominativè, non elicitivè. Diceretur ergo, quòd humanitas unita Verbo peccare potest, quantum est de se, & seclusis donis, quæ connaturaliter, & de via ordinaria exigit illa unio. Quid in hoc implicantiæ?

Inst. 2. Ex vi unionis debet Verbum dirigere humanitatem, ne peccet: alioqui peccatum illi imputaretur; ergo impeccabilitas venit ex illa directione; ergo ex

illa

illa unione: prob. ant. ex Epiphanio. [1] *Verbum virtute sua frænabat inferiorem naturam ab omni inutili, carnali turba .... animam verò humanam continuit Deus* &c. Idem docet Anastasius Sinaita: [2] *Confitemur animam, & corpus, quæ Verbo hypostaticè uniuntur Verbo, subjici.... ut ab eodem regantur, cùm longe arctiùs cum Verbo conjuncta sint, quàm ullæ aliæ res creatæ;* ergo &c.

Resp. dist. ant. dirigit mediante gratia, & aliis donis, quæ intuitu unionis Deus confert illi humanitati, con. immediatè, & formaliter per ipsam unionem, neg. ant. & conf. & in eo sensu loquuntur illi PP. nec enim vel somniarunt, quòd illa formalis unio sit forma sanctificans, & necessariò reddens impeccabilem naturam illam.

Objic. 3. Humanitas longè magis sanctificabatur per unionem, quàm per ullam gratiam, vel donum; ergo & magis redditur impeccabilis per illam. Prob. ant. tum quia unio est summa gratia, tum quia per eam communicatur illi immediatè sanctitas Verbi; ergo &c.

Resp. dist. ant. sanctitate personali, & substantiali, con. accidentali, seu formali, & inhærente saltem præcisè, & se sola, neg. ant. & conf. prob. nam unio est summa gratia tum fundamentaliter, quia ex ista sequuntur omnes aliæ; tum quia minus cadit sub meritum; sed non magis opponitur peccato. Ideò sit

CONCLUSIO III.

I*Mpeccabilitas non est de ratione intrinseca physica unionis hypostaticæ, ita ut repugnet naturæ sic unitæ Verbo posse peccare de potentia absoluta.* Est Scotistarum contra Thom. & recentiores; quorum aliqui notare censuris ausi sunt hanc opinionem, alii dicunt temerariam, alii blasphemam, alii judaicam &c. sed temerè ut patebit.

Prob. 1. ex Scoto cit. [3] nam si impeccabilitas Christi non venit præcisè, & proximè ab illa unione, satis apertè indicat, eam de se, & ex ratione sua physica formali non repugnare cum potentia peccandi.

Prob. 2. ex generali medio: sc. quia in hoc nulla potest

[1] *Anchor.* 3. [2] *c.* 21. [3] *disp.* 34 30.

potest assignari evidens implicantia; quod facile ex ipsis adversariis patebit, qui inter se pugnant de rationibus, quibus illa probetur, ut notat Arriaga: item ex solutione objectionum.

Confir. nam posset Deus velle assumere humanitatem cum plena libertate ad bonum, & malum, & cum decreto concurrendi ad utrumque, & dandi ei gratias proportionatas; nec in hoc video implicantiam; sicut nec repugnavit ei assumere naturam cum sua passibilitate, & aliis defectibus.

Prob.3. Nam de ratione primaria, & physica hujus unionis nihil est aliud, quàm reddere istam humanitatem dependentem à Verbo personaliter; sed præcisè; & per se loquendo id posset esse independenter à peccabilitate; ergo &c. Prob. nam talis unio per se, & ex ratione sua intrinseca respicit naturam physicam; ergo potiùs deberet communicare alias proprietates physicas Verbi, v. g. immortalitatem, omnipotentiam &c. quàm morales, qualis est impeccabilitas.

Confir. Nam illa unio per se, & physicè nihil immutavit in naturalibus proprietatibus humanitatis, inter quas est libertas ad utramque partem, quæ est essentialis voluntati.

Prob. denique ex præced. conclusione: Nam si impeccabilitas Christi non veniebat immediatè ex unione, sequitur eam non esse necessariò illi connexam: sed quatenùs ex decreto suo æterno Deus voluit cum illa dare humanitati gratiam consummatam, & visionem beatam, & alia auxilia, quibus detineretur omninò, & invincibiliter, ne peccaret. Unde fit, ut ex vi præsentis decreti, & de via ordinaria non potuerit peccare: sed cessante illo, & ex vi alterius, id potuisset sine dubio.

Objic.1. Personæ divinæ per omnipotentiam repugnat peccare; sed ex vi unionis hypostaticæ Christus, seu natura assumpta fit persona divina; ergo ex vi unionis repugnat Christo peccare.

Resp. dist.maj. personæ divinæ in se ipsa, & per seipsam elicitivè, con. naturæ creatæ isti unitæ, neg.maj. & dist. min. est persona divina terminativè, quatenùs humanitas ejus subsistit in Verbo, con. est persona divina adæquatè tam secundum naturam, quàm subsistentiam, neg. min. & conf. ideò peccabilitas repugnat

Ver-

Verbo,non humanitati, quæ in eo subsistit. Addo, quòd hoc argumentum nimis probat: non enim minùs repugnat personæ divinæ mori, quàm peccare. Et sic Christus ut homo tam fuisset immortalis, quàm impeccabilis.

Inst.1. Actiones sunt suppositorum;ergo & peccata.

Resp. dist. ant. denominativè, & velut conditione, sine qua non possent agere, con. elicitivè,neg. ant. ut sæpe dictum est.

Inst.2. Implicat, Deum denominari peccatorem; ergo responsio non salvat instantiam.

Resp. dist. ant. denominatione intrinseca, conc. extrinseca, neg. absolutè enim non magis repugnat, quàm dici hominem, mortalem &c. nihil enim hoc aliud esset, quàm Deum terminare unionem hypostaticam naturæ peccatricis, aut mortalis &c.

Objic.2. Non minùs peccatum repugnat unioni hypostaticæ cum Verbo, quàm gratiæ consummatæ, & visioni beatæ; Sed peccatum repugnat istis; ergo & illi: min. patet ex Scoto cit.qui vult impeccabilitatem Christi venire ab illa gratia, & visione. Prob. maj. nam hæc unio intimius unit naturam Verbo, quàm gratia, vel visio; & major est gratia, & facit, ut Christus sit Deus,& homo, & quòd Deus sit homo, & homo Deus in unitate perfecta personæ.

Resp.1. dist. min. peccatum repugnat cum gratia,& visione moraliter, & de via ordinaria, con. physicè, & potentia absoluta, neg. min. nam ex dictis de gratia, & de beatitudine, gratia, & peccatum non repugnant physicè, nec de potentia absoluta.

Objic.3. varias authoritates PP. qui omnem repugnantiam peccati in Christo tribuunt unioni cum Verbo; sed responsum est in præcedenti, PP. loqui de Christo ex vi præsentis decreti, quo Deus intuitu unionis decreverat non concurrere, nec permittere peccatum, sed eum contra illud præmunire summa gratia, & visione, & fruitione beata, & aliis donis, cum quibus moraliter impeccabilis fuit.

Objic.4. Si Christus per ullam potentiam peccare posset, diceretur, aut dici posset, Deus peccat, aut peccare potest ;conf. est falsum; ergo &c. Prob. maj. tum quia Deus esset, & est in Christo principale agens; humanitas verò instrumentum, & per commu-

municationem idiomatum tam diceretur, Deus peccat, quàm Deus patitur, Deus moritur.

Resp. 1. neg. seq. nam per communicationem idiomatum non denominatur ab his, quæ illi ex ratione sua illi repugnant, & dedecent, ut peccatum.

Resp. 2. dist. min. repugnat per denominationem intrinsecam, con. per extrinsecam, neg. min. nam per talem denominationem nihil aliud significaretur, nisi quod humanitas, quæ subsistit in Verbo, peccat, quod æquè dici potest, sicut propter eandem unionem, & simili denominatione dicitur, Deus moritur &c.

Ad id, quod dicitur Verbum esse principale agens respectu actuum naturalium, humanitatem verò instrumentale, falsum est; id quidem dicitur de actibus supernaturalibus, & miraculosis; sed pro naturalibus illa habet principium formale agentis principalis.

Inst. Sequeretur dici posse Verbum esse odibile Deo, punibile &c. Quia hæc sequuntur denominationem peccatoris; conseq. est absurdum, & implicat; ergo &c.

Resp. neg. seq. Nam hæc dici solent propriè, sicut etiam denominatio peccatoris de supposito proprio naturæ peccantis, quale non est Verbum in proposito. Alias objectiones proposui in præcedenti.

DISPUTATIO VI.

De intellectu, & scientia Christi.

AB animæ in suis perfectionibus consideratione ad potentias ejusdem descendimus, & 1. de intellectu, qui ordine præcedit voluntatem: nam de memoria nihil speciale dicendum occurrit.

QUÆ-

QUÆSTIO I.

An, & qualis fuerit scientia in intellectu Christi.

SUppono ex dictis de anima humana Christi, eam fuisse perfectam, & similem nostræ; & per consequens eum habuisse duos intellectus, & duas voluntates proprias duabus naturis ejus, sc. intellectum divinum, & humanum, & operationes singulis proprias, ut docetur in VI. Synodo; [1] sc. *Verbum assumpsisse animam rationalem animabus nostris contribulem, & mentem menti nostræ comparem*. Et in Conc. Lateran. [2] sub Martino I. definitur in Christo omnia fuisse duplicia, duas naturas, intellectus, & voluntates, & operationes; tamen, quia non solùm Monothelitæ, & alii hæretici putarunt, Christum non intellexisse, nisi per cognitionem, & scientiam increatam Verbi, sicut non subsistit, nisi per ejus subsistentiam: sed etiam aliqui Theologi Catholici idem sensisse dicuntur, & inter alios Joan. de Ripa, & Hugo Victorinus. Ideò sit

CONCLUSIO.

CHristus non fuit intelligens per scientiam increatam, sed creatam, imò nec potuit. Est communis, & videtur de fide, quidquid dicat Arriaga.

Prob. 1. ex Scoto, [3] qui ubique supponit, & docet in eo fuisse veram animam similem nostræ cum suis facultatibus sibi realiter identificatis, & propria voluntate, & intellectu. Imò & tota dist. 14. docet in eo fuisse scientiam beatam, & infusam, ut vidimus.

Prob. 2. ex Script. in qua Christo tribuitur scientia in quibusdam circumstantiis, in quibus non potest convenire divinæ; ut cum dicit, se scire Patrem, ut obediat præceptis ejus, [4] *scio eum, & sermonem ejus servo*, & ut vadat ad eum per passionem Crucis; *sciens, quia venerat hora ejus*. Et cum tribuitur illi admiratio, & profectus in sapientia, & scientia experimentali, *didicit ex eis, quæ passus est, obedientiam;*

N 5 hæc

[1] *Act.* 11. [2] *can.* 15. [3] 3. *d.* 13. [4] *Jo.* 8. *&* 13.

hæc enim omnia non possunt dici de scientia increata Verbi.

Prob.3. ex citatis Concil. quia non potuerunt esse in Christo omnia duplicia, quæ ad naturas pertinent cum suis proprietatibus, quin etiam habuerit operationes proprias intellectus, & voluntatis, & ut loquitur S. Leo allegatus ab Agathone in Epist. Synodi Romanæ, *Verbo operante quod Verbi est, & carne*, seu humanitate, *exequente, quod carnis est*. Certè si duæ sunt voluntates, & volitiones; ergo & duæ cognitiones, sc. unicuique sua, nec major est ratio de volitione, quàm de cognitione creata; & si hæc deesset, non dicerent Concilia fuisse in unaquaque natura, quæ ad singulas pertinent; nam intellectio est principalis proprietas, & operatio naturæ rationalis.

Prob.4. Si scientia, & cognitio creata non esset in Christo, frustra fuisset intellectus humanus, quia sine propria operatione saltem elicita, & sic non fuisset perfectus homo; defuisset enim illi notabilissima operatio, & potentia.

Prob. 2.p. quòd nequidem potuerit intellectus creatus Christi scire & intelligere per scientiam, & cognitionem increatam: quia Agatho citatus loquitur de possibili: & Ambros. *ubi est substantia diversa, nequit esse operatio una*; quod etiam colligitur ex Damasceno, & Leone.

Prob.2. Intellectio divina identificatur realiter cum essentia divina, & est realiter ipsa essentia divina: ergo non potest informare intellectum creatum, ut constituat eum formaliter intelligentem: prob. conf. nam intellectio est qualitas, seu forma constituens intellectum formaliter intelligentem; sed hoc repugnat substantiæ divinæ: ergo &c.

Confir. Voluntas creata Christi non potest fieri formaliter volens per volitionem increatam Verbi: ergo nec intellectus intelligens formaliter per intellectionem ejus: ant. patet, nam volitio creata debet esse in potestate voluntatis item creatæ: prob. conf. non enim magis potest communicari, & uniri intellectio divina intellectui creato, quàm volitio voluntati: ergo &c.

Objic. 1. con. primam partem. Christus sufficienter scit omnia per scientiam increatam. ergo frustra esset scientia creata.

Resp.

Resp. dist. ant. per intellectum divinum, & ut Deus, con. per intellectum humanum, & ut homo, neg. ant. nam loquimur de Christo secundum humanitatem.

Inst. Christus etiam ut homo subsistebat per subsistentiam divinam Verbi; ergo & intelligebat per scientiam Verbi.

Resp. 1. retorqueri posse argum. contra Catholicos de volitione.

Resp. 2. neg. cons. & parit. tum quia subsistentia Verbi se habebat per modum puri termini; scientia verò per modum cujusdam formæ informantis. 2. quia subsistentiæ duplicitas fecisset duo supposita realiter distincta, quod repugnat Christo; duplicitas verò operationum non duplicat supposita, sed notat duplicitatem intellectuum.

Objic. 2. Si quid probat, animam Christi non fuisse scientem per scientiam increatam, maximè quia scientia, & intellectus creatus fuisset superfluus eidem supposito, quippe non reducendus ad actum: sed non sequitur illa superfluitas, ergo &c. prob. min. nam semper fuisset ad ornamentum, & integritatem humanitatis, & plures aliæ potentiæ fuerunt in Christo otiosæ, ut potentia generativa; ergo ita est de potentia intellectiva creata.

Resp. neg. min. & conf. prob. nam illæ potentiæ, quæ fuerunt otiosæ, nihil conferebant ad redemptionem; benè verò intellectus, & voluntas per operationes sibi proprias.

Objic. 1. con. 2. p. Non magis repugnat, intellectum humanum Christi scire per scientiam Verbi, quàm humanitatem ejus subsistere per subsistentiam ejus; sed istud non repugnat; ergo nec illud: probatur maj. ut sciat per scientiam Verbi, nihil aliud requiritur, quàm intima unio, & applicatio scientiæ Verbi ad intellectum humanum; sicut ad subsistentiam ejus per subsistentiam Verbi sufficit intima unio naturæ ad illam; sed anima Christi per unionem hypostaticam habet scientiam æquè, ac subsistentiam Verbi unitam intimè, & applicatam; ergo &c.

Resp. neg. 1. maj. & dist. 2. unitam, & applicatam per modum formæ informantis, & afficientis intellectum, con. maj. & neg. min. per modum termini su-

stentificantis, neg. maj. & conſ. nam ſubſiſtentia Verbi unitur humanitati per modum termini ſuſtentificantis: intellectio verò, ſeu ſcientia, per quam intellectus fit formaliter intelligens, unitur intellectui per modum formæ afficientis, & informantis, ut diximus in Philoſophia. *Intelligere eſt quoddam pati*.

Inſt. Tam poteſt dignitas, & ſcientia Verbi uniri intellectui per modum formæ, quàm per modum ſpeciei intelligibilis, vel ſubſiſtentiæ; ſed eſſentia divina poteſt uniri animæ per modum ſpeciei,& ſubſiſtentiæ: ergo & per modum intellectionis informantis: patet min. nam in viſione beatifica eſſentia Dei ſe habet ad intellectum per modum ſpeciei intelligibilis. Prob. maj. non enim poteſt ulla dari majoris repugnantiæ ratio; & per talem unionem eſſentiæ in ratione ſpeciei verè fit intelligens, & per unionem ſubſiſtentiæ humanitas fit ſubſiſtens formaliter; ergo &c.

Reſp. neg. maj. & ant. prob. nam quòd eſſentia in viſione beata uniatur animæ per modum ſpeciei, remanet ſemper extrinſeca intellectui: non ita eſt de formali intellectione,qua homo conſtituitur videns: eſt enim forma de genere qualitatis, ab ipſo intellectu elicita, ſeu producta per actum, qui dicitur dictio, & ipſa dicitur verbum mentis, & recepta in ipſomet, per illam receptionem, & informationem ipſe conſtituitur formaliter videns, quod repugnat ſubſtantiæ, & ſcientiæ increatæ. Ad ſubſiſtentiam autem jam dictum eſt, quòd non ſuſtentat, nec unitur per modum formæ intrinſecè informantis, ſed per modum termini.

Objic.2. Sufficiebat Chriſto ſcire omnia per ſcientiam increatam; ergo ſuperfluit creata.

Reſp. diſt. ant. ſufficiebat ipſi, ut Deus erat, con. ſecundum quod homo, neg. ant. ſecundum quod Deus erat, omnia ſciebat per ſcientiam increatam; ſed ut homo non debuit carere dotibus intellectus humani, ſicut nec aliis.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

An Christus habuerit scientiam beatam.

IN Christo distingui solet quadruplex scientia; *increata*, quæ est propria Deitati ejus; *infusa*, quæ indita fuit animæ ejus supernaturaliter; *beata*, per quam intuitivè videbat essentiam, & personas divinas; & *acquisita*, quam in dies per experientiam sibi comparabat, & dicitur etiam *experimentalis*. De increata diximus in tract.1. ubi de scientia Dei. De aliis dicemus successivè, & incipimus à beata, quæ post increatam nobilior est, & quærimus, an vivens in terris, & ante mortem habuerit visionem intuitivam essentiæ Dei, sicut habent Angeli, & Beati in cœlo, & ipse jam habet ab instanti suæ ascensionis, sedens ad dexteram majestatis in excelsis.

Porrò visio Dei alia est *comprehensiva*, qua Deus tam perfectè cognoscitur, & videtur, quantum est cognoscibilis, & visibilis, ita ut visio adæquet, & commensuretur cognoscibilitati Dei, sic de cognitione comprehensiva cujuscumque rei: non rarò tamen *comprehensio* sumitur pro visione beata, & creata, & sic comprehendere idem significat, ac possidere, seu tenere: [1] *Sic currite, ut comprehendatis*: Alia simpliciter *intuitiva*, qua nullo medio, sed facie ad faciem attingitur essentia divina. Diximus autem *comprehensivam* soli Deo propriam esse, *intuitivam* autem Angelis, & Beatis permitti in cœlo.

Diximus etiam creaturas omnes possibiles existentes, præteritas, & futuras repræsentari, & videri in essentia Dei, velut in speculo, & quidem perfectiùs, quàm in seipsis; & ideò cognitio creata, qua videntur in essentia, aut scientia, seu in Verbo, dicitur *matutina*, quia clarissima est præ alia, qua videntur in seipsis, quæ ideò dicitur *vespertina*, idest obscurior, & imperfectior. Quæ autem cognoscuntur in scientia Dei, dicuntur videri, seu cognosci in Verbo, quod procedit, ut diximus, à Patre, ut imago, & expressio substantialis tam essentiæ divinæ, quàm personarum, attributorum, & omnium, quæ sunt in Deo, imò & crea-

tu-

[1] 1 *Cor.* 9.

turarum omnium, etiam possibilium, quæ in eo repræsentantur, ut objecta secundaria, & ideo in eodem Verbo omnia hæc videri possunt.

CONCLUSIO I.

Christus habuit scientiam, seu visionem beatam, & quidem ab instanti suæ conceptionis.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Christus in primo instanti unionis ejus cum Verbo fuit beatus, & beatitudo abstulit sibi omnem peccabilitatem.* Et idem docet, [2] aut supponit ubique, & dicit, *beatitudinem fuisse animæ ejus coævam.*

Prob. 2. ex Script. Christus adhuc erat in terris, & passibilis, cùm dicebat: [3] *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo filius hominis, qui est in cælo*, sc. per visionem, & fruitionem beatam. Item, *Qui de cælo venit, super omnes est*, loquitur de seipso, *quod vidit, & audivit, hoc testatur.* Et, *Ego, quæ audivi à Patre meo, hæc loquor in mundo.* Fortè tamen hic loquitur de se, ut Deus est. Item, *Vidimus gloriam ejus quasi unigeniti à Patre plenum gratiæ, & veritatis.* Quod potest intelligi de gloria animæ. Alios similes textus adducunt Theologi, qui tamen rem penitus non evincunt, quia non satis apertè loquuntur de Christo homine.

Prob. 3. ex PP. nam apud Eusebium Cæsariensem, qui interfuit Concilio Niceno, inducitur Christus dicens cum Propheta: [4] *De ventre matris meæ Deus meus es tu; idest, cùm adhuc intra cellam gestantis me in utero laterem, te tamen Deum meum videbam.* Et Fulgentius: *Quàm verò perdurum est, & sanctitati fidei alienum, ut dicamus animam Christi non plenam divinitatis suæ habere notitiam, cum qua creditur unicam habere personam ..... non enim existimo illi animæ in aliquo plenæ divinitatis deesse notitiam, cujus una est persona cum Verbo*, &c. . . . . *sicut ergo Christus singulariter habet, ut sit Deus verus, sic totam divinitatem suam singulariter novit, & plenam habet notitiam divinitatis suæ*, scil. *secundum animam.* Et Isidorus apud Scotum. *Trinitas sibi soli nota est, & homini assumpto.*

Prob.

[1] 3. *d.* 12. *A. n.* 2. [2] *d.* 14. *q.* 1. & 2.
[3] *Jo.* 1. [4] *Psal.* 21.

Prob.4. ex communi sensu totius Ecclesiæ, & Theolog. Nam, ut notat Card. de Laurea: [1] *Nusquam in scholis, vel aliqua particulari Ecclesia privilegium hoc fuit negatum animæ Christi*; ergo signum est, quod Spiritus Sancti ductu, à quo regitur Ecclesia, hoc privilegium novit in anima Christi.

Quòd autem illud habuerit ab initio suæ conceptionis, prob. nam ab ipso instanti adfuit illa eadem ratio id afferendi, quæ in reliquo decursu vitæ; ergo ita dicendum. Prob. ant. ratio fundamentalis, quæ movet PP. & Theologos ad tribuendum animæ Christi scientiam beatam in hac mortali vita, est dignitas ipsius filii Dei, & unio hypostatica Verbi, ut docent textus allati. Certè si filius, & hæres est; sed hanc filiationem, & unionem habuit ab instanti suæ conceptionis; ergo & hanc scientiam.

Confirm. Nam Christus debuit effici [2] *tantò melior Angelis, quantò differentius præ illis nomen hæreditavit. Nam cui dixit aliquando Angelorum, filius meus es tu, ego hodie genui te?* sed Angeli boni parum post initium creationis suæ donati sunt visione beata; ergo Christus Dei filius naturalis ea donari debuit in ipso initio conceptionis.

Objic.1. De Christo dicitur, & de Apostolis: *Nondum erat spiritus datus, quia Jesus nondum erat glorificatus*. Et ipse Christus instante morte orabat. *Clarifica me Pater*, &c. ergo nondum habebat, vel habuerat visionem beatam.

Resp. neg. conf. nam illi textus loquuntur de gloria corporis, & manifestatione nominis, & gloriæ suæ. Quo sensu dicitur, *humiliavit semetipsum ..... propter quod exaltavit, & dedit illi nomen*, &c.

Objic. Præmium non antecedit meritum; sed Christus meruit sibi visionem beatam per passionem, & alias virtutes, quas operatus est in decursu vitæ; ergo non habuit eam ab instanti conceptionis. Prob. min. nam gloriosius est illi, quod illam meruerit; ergo, &c.

Resp. neg. min. & ant. prob. nam gloriosius est, quòd hæc beata visio illi deberetur titulo hæreditatis, & filiationis divinæ, quàm titulo mercedis, licèt hic etiam titulus non defuerit quoad alias coronas.

Objic.3. Si Christus in hac vita, & maximè ab instanti

[1] d.14 q.2 *A.n.2.* [2] *Hebr.1.*

stanti conceptionis habuisset visionem beatam, non potuisset nec mori, nec pati, nec mereri, non fuisset liber; sed conf.est falsum in fide; ergo, &c. Prob.maj. nam visio beata secum affert impassibilitatem, & aufert libertatem merendi, & demerendi; ergo, &c.

Resp.dist. maj. non potuisset, &c. secluso miraculo, & dispensatione divina, conc. ex miraculo,& dispensatione, neg.maj.& ant. prob. Nam ex illa dispensatione fiebat, ut simul secundum portionem animæ superiorem videret, & gauderet, & secundum inferiorem tristaretur, secundum diversa objecta lætificativa, ut essentia Dei visa, & possessa per amorem, & afflictiva, ut sunt mors, & dolores. De libertate ad meritum dicemus infra: cum hoc dispensativè stabat potestas merendi.

Objic.4. Deus decrevit se non concessurum sui visionem in hac vita; ergo violavit decretum suum in Christo. Prob.ant. Moysi petenti: [1] *Ostende mihi faciem tuam*, respondet: *Non videbit me homo, & vivet*. Et, [2] *Deum nemo vidit unquam*. Et Apost. [3] *Deus habitat lucem inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest*; ergo &c.

Respon.dist.ant. de puro homine, conc. de homine Deo, neg.ant. Christus autem non erat purus homo.

Respon. dist.ant. Non videbit me homo in hac vita permanenter, & sine privilegio, conc. transeunter, & ad breve tempus, & ex singulari privilegio, neg.ant. nam de multis legimus eos vidisse. Jacob, *Vidi Deum facie ad faciem*. Moyses, & Paulus itidem.

Inst. Nullibi Scriptura vel Concil. tribuunt illi hanc scientiam; ergo gratis id dicimus.

Resp.neg.conseq. nam, ut merito, & verè hoc dicamus, sufficit, quòd nihil habeamus in contrarium, & quod hoc cedat in majorem Christi gloriam. Nam inquit Doctor, [4] *In commendando Christum malo excedere, quàm deficere à laude sibi debita, si propter ignorantiam oporteat in alterum incidere*. Et, ut docet August. apud eundem, *Quidquid tibi vera ratione melius occurrerit, scito hoc Deum magis fecisse*.

CON-

[1] *Ex.33.* [2] *Jo.1.* [3] *1.Tim.6.*
[4] *d.13.q.4.H.n.9.*

CONCLUSIO II.

Visio beata fuit quidem perfectissima, & summa in anima Christi, non autem comprehensiva.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui quærens, *an Christus possit perfici visione perfectissimæ Verbi*, dicit, *quod sic propter eandem rationem, propter quam dixi dist. præcedenti quæst. 1. voluntatem ejus posse habere summam charitatem, & ita verisimile est esse de facto.* Visio autem beata, & fruitio dantur ad mensuram gratiæ.

Prob. 2. quoad 1. par. Nam visio beata datur ad mensuram gratiæ, & charitatis; sed gratia, seu charitas in anima Christi fuit summa, ut suppono ex dicendis; ergo & visio, & fruitio.

Prob. 2. p. ex dictis supra, & ex Philosophia. Scientia perfectè comprehensiva Dei adæquatur cognoscibilitati Dei; sed hæc adæquatio repugnat intellectui creato, qualis est intellectus animæ Christi; ergo & scientia comprehensiva Dei.

Confir. ex August. [2] nam *quod se comprehendit, finitum est sibi*; sed essentia Dei non potest finiri intellectui animæ Christi; ergo nec ab eo comprehendi.

Objic. 1. cont. 1. par. Visio beata in Angelo esset perfectior, quàm in Christo; ergo in Christo non est summa. Prob. ant. Intellectus Angeli est perfectior intellectu Christi; sed perfectior intellectus elicit perfectiorem visionem; ergo visio illa in Christo non fuit summa; quia supra summum nihil est.

Resp. dist. ant. & min. prob. perfectior cæteris paribus, conc. cæteris non paribus, neg. ant. & min. Perfectio visionis crescit etiam ex majori perfectione habitus, seu luminis. Unde lumen gloriæ, quo elevatur intellectus Christi ad visionem beatam, est summè perfectum in comparatione luminis, quod est in Angelo, ita & visio ejus beata.

Objic. cont. 2. Christus videt essentiam Dei, ut infinitam, alioqui non satiaretur ejus visione, ut docet Scotus; [3] sed visio infinitatis essentiæ est comprehensiva; ergo & visio beata Christi est comprehensiva.

Resp. dist. maj. si videat infinitè, & quantum est visibi-

[1] *d. 14. q. 2. A. n. 2.* [2] *83. qq. q. 14.*
[3] *ibid.*

sibilis, conc. si finitè, neg. maj. & consf. Videt quidem essentiam esse infinitè perfectam, & incomprehensibilem, sed non videt infinitè, nec comprehensivè; infinitas est in essentia, non in visione illa.

Obiic. Sanctus Isidorus citatus æquat scientiam beatam Christi scientiæ Trinitatis; sed ista est comprehensiva; ergo & illa. Prob. maj. *Trinitas*, inquit, *sibi soli cognita est, & homini assumpto*; ergo notitiam Christi hominis de Trinitate æquat notitiæ Trinitatis de seipsa.

Respond. neg. maj. & conseq. prob. Nam aliud est dicere, quòd, excepta Trinitate, nemo illam novit, præter Christum hominem, & aliud, quòd iste homo eam cognoscat tam perfectè, quàm illa seipsam; illud docet Isidorus, non istud.

QUÆSTIO III.

An præter scientiam beatam detur etiam scientia infusa, vel acquisita in Christo homine.

IAm diximus, Christum habuisse ab instanti conceptionis perfectum usum rationis sine ulla ignorantia eorum, quæ scire decebat ipsum. Mox dicebamus, eum habuisse perfectissimam, & summam visionem beatam, qua in essentia, & in Verbo videre potuit omnia, quæ scire debebat. De extensione autem illius, an videret omnia prorsus, quæ Verbum videt, dicemus postea. Nunc quærimus, an aliqua videret extra essentiam, & Verbum per aliam scientiam infusam, vel acquisitam.

Nomine scientiæ *infusæ* intelligimus eam, quæ habetur per Dei liberalitatē sine labore, & studio ex parte nostra; *acquisita* verò est ea, quam studio, & labore comparamus. Rursus alia dicitur *per se infusa*, quæ est de rebus, quæ nullo humano labore possunt haberi, alia *per accidens infusa*, quæ est de rebus quæ quidem possunt haberi studio, & labore; sed non ita facilè, & perfectè, nec tam citò.

CON-

CONCLUSIO I.

IN *Christo fuit etiam scientia infusa de rebus omnibus creatis, quarum scientia decuit eum*. Est communis.

Prob.1. ex Scoto. [1] Nam inquit: *Potest dici, quòd illa anima novit omnia universalia, sive quidditates habitualiter per species infusas*, &c.

Prob.2. ex Script. [2] *In eo sunt thesauri omnes sapientiæ, & scientiæ Dei*. Et de illo prædixit Isaias: [3] *Requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus scientiæ*, &c. Et, *Vidimus eum plenum gratiæ, & veritatis*, idest scientiæ. Et ipse fatetur se scientiam suam habere à Patre: [4] *Mea doctrina non est mea, sed ejus, qui misit me, Patris*. Et denique mirabantur Judæi, unde scientiam acceperat, quam in verbis ostendebat; *Quomodo hic litteras scit, cùm non didicerit?*

Confir. ex PP. Nam inquit Ambros. *Omnis ratio supernæ scientiæ totius creaturæ supernæ, vel terrenæ in eo est, qui est caput eorum, & auctor*; &, ut dicebam supra ex August. [5] *Quidquid vera ratione melius occurrerit, scias hoc Deum magis fecisse, quàm non fecisse*: sed hæc scientia magis decebat Christum; nec ullum est inconveniens, vel implicantia illam in ipso admittere; ergo admittenda est.

Prob.3. nam hæc scientia fuit in Angelis, & Adamo; ergo à fortiori in Christo. Nam inquit S. Bonav. *Intellectus animæ Christi non est minus perfectus, quàm intellectus Angeli, vel primi hominis*.

Prob.4. In voluntate Christi fuit plenitudo gratiæ, ut videbimus; ergo in intellectu ejus fuit plenitudo omnis scientiæ, ut diceretur *plenus veritatis* æquè, *ac gratiæ*; ergo non debuit deesse scientia infusa omnium rerum in proprio genere.

Objic.1. In Christo fuit scientia beata, per quam omnia videbat in Verbo; ergo non debuit, nec potuit esse infusa. Prob. conf. primò, quia scientia infusa est incompatibilis cum beata; illa enim est obscura, imperfecta, & abstractiva, & dicitur vespertina, hæc verò

[1] *d.14.q.3.A.n 4.* [2] *Colofs.2.* [3] *Isai.11.*
[4] *Jo.7.* [5] *lib.3.de lib.arb.*

iò clarissima, & matutina; sed claritas, & obscuritas de eadem re non se compatiuntur in eodem intellectu; ergo infusa non potuit esse cum beata.

Resp. neg. conf. & dist. min. prob. de eadem re per eadem media, & lumina, conc. per diversa, neg. min. & conf. Nam claritas scientiæ beatæ venit ex lumine gloriæ, & perfectione essentiæ, & scientiæ Dei, in qua repræsentantur objecta omnia creata perfectiùs, quàm in speciebus infusis, imò & quàm in seipsis.

Inst. Scientia, & opinio repugnant in eodem intellectu simul, & de eodem objecto; ergo & beata, quæ est clarissima, & intuitiva cum infusa, quæ est obscura, & abstractiva.

Resp. neg. conseq. & parit. Nam opinio parit consensum incertum, & scientia certum, utraque enim scientia illa, tam infusa, quàm beata parit assensum certum. Præterquamquod fortè etiam scientia, & opinio ex diversis mediis non repugnant in eodem intellectu saltem quoad habitum.

Inst. 2. Saltem infusa superfluit cum beata; sed in Christo nihil est superfluum; ergo, &c. Prob. maj. Cùm habetur scientia perfectior, superfluit imperfectior, & illa istam perficit, aut expellit, sicut lux dissipat tenebras, & stella disparet coram sole; ergo, &c.

Resp. neg. maj. & dist. ant. prob. perfectior, & imperfectior sub eodem genere, & ejusdem ordinis, conc. sub diverso genere, & ordine, neg. antec. Utraque scientia in suo genere, & ordine est perfecta, licèt comparativè beata sit perfectior. Hæc pertinet ad ordinem, & statum gloriæ, illa ad statum, & ordinem gratiæ. Quod autem non sit superflua, patet, quia cùm utraque sit perfecta in suo genere, gloriosum est Christo nosse omnia omnibus modis, & mediis, quibus sciri possunt.

Inst. 3. Idem actus non potest simul esse perfectus, & imperfectus, nec intuitivus, & abstractivus; sed scientia beata est intuitiva, & perfecta, & infusa abstractiva, & imperfecta; ergo nequeunt esse simul.

Respon. dist. conseq. esse simul quoad actum, & in eodem actu, conc. quoad habitum, & diversos actus, & successivè, neg. conf. Non enim dicimus, quòd Christus eodem actu habuerit visionem, & intellectionem abstractivam circa eadem objecta; sufficit nobis, quòd

utram

utramque scientiam habuerit quoad habitus, & potuerit successivè habere illarum actus.

Objic.2. In beatis non manebit fides, nec scientia abstractiva simul cum intuitiva beata; erga nec fuerunt simul in Christo. Prob. ant. *Cùm venerit, quod perfectum est, evacuabitur, quod ex parte est.*

Resp. neg.conf. & parit. Apost. loquitur de obscuritate fidei, quæ evacuabitur per lumen gloriæ, & per visionem, non de aliis cognitionibus, & speciebus infusis, quæ forte manebunt in patria. Et præterea Christus erat simul viator, & comprehensor, & sic ex eadem dispensatione, & miraculo, quo uniebantur in illo hi duo status, potuerunt uniri & isti habitus.

Objic.3. Omnia creata, saltem possibilia, sunt infinita; ergo Christus non potuit ea scire per scientiam infusam, alioqui hæc fuisset infinita.

Resp.dist.conseq. omnia scire simul, & actu, & in singulari, conc. successivè, & habitualiter, & in genere, neg. conseq. & prob. Nam inquit Scotus, [1] *Potest dici, quòd illa anima novit omnia universalia, sive quidditates habitualiter per species infusas,* &c. Ad hoc non requiritur infinitas nec in intellectu, nec in habitu, sicut materia non est infinita, licèt sit capax infinitarum formarum.

Quæres, *An illa scientia fuerit infusa per se, an per accidens.*

Resp.Quoad objecta supernaturalia, v.g. in ordine, & mysteriis gratiæ, & gloriæ, quæ viribus naturæ humani intellectus attingi non possunt, fuit infusa per se; quoad alia verò, quæ viribus,& lumine naturæ attingi possunt,dicenda est infusa per accidens.Nam intellectus humanus Christi est ejusdem speciei cum nostro; ergo eodem modo est discurrendum de illo,ac de nostro; sed scientia dicitur per se infusa respectu objectorum, quæ viribus naturæ non potest intellectus noster attingere, ut sunt mysteria gratiæ, & gloriæ; & per accidens infusa dicitur respectu objectorum, quæ posset naturaliter attingere; ergo ita est de Christo.

CON-

[1] *d.14.q.3.A.n.4.*

CONCLUSIO II.

Præter scientiam beatam, & infusam habuit etiam acquisitam, & experimentalem.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Quantum ad cognitionem acquisitam potuit proficere, quia habuit intellectum agentem, & possibilem, sicut & nos, quorum operatio propria est abstrahere hujusmodi species intelligibiles, & illas recipere; ergo in hoc poterant in Christo proficere.*

Prob. 2. ex Script. [2] *Jesus proficiebat ætate, et sapientia*, &c. *Et hoc*, inquit Doctor, *non est exponendum, quasi tantùm profecerit secundum apparentiam, quia secundum August. lib. 83. qq. q. 9. contra Apollinaristas, Euangelistæ narrant historias; et ideò verba eorum vera sunt, ut exprimuntur; non sic de aliis sermonibus tropicis Sacræ Scripturæ*. Item ex Apost. [3] *Cùm esset filius Dei, didicit ex his, quæ passus est, obedientiam*, idest, inquit Glossa, *secundum quod homo expertus*. Idem dicit Lyranus: *Didicit ex tempore in natura humana, et hoc fuit tantum experimentali notitia.*

Confirm. ex PP. Nam inquit Ambros. [4] explicans cit. locum Lucæ: *Proficiebat ætate, hominis proficiebat, sapientia hominis; sapientia autem sensu profecit, quia à sensu sapientia*, sc. ab experientia. Et August. [5] *In hac forma* (humana) *secundum Euangelium sapientia, et studio profecit*, &c.

Prob. 3. ratione cum D. Bonavent. Anima Christi debuit esse perfecta non solum secundum superiorem portionem, sed etiam secundum inferiorem, & partem sensibilem, & secundum statum viæ æquè, ac patriæ: & status viæ duplex est, scilicet innocentiæ, & naturæ lapsæ; ideò Christus habuit triplicem cognitionem, sc. gloriæ, naturæ integræ, & pœnalis experientiæ, ut de quolibet statu aliquid haberet; ergo scientia acquisita pertinet ad statum naturæ passibilis, & mortalis experientiæ.

Rursus inquit idem D. Bonavent. anima Christi fuit perfecta quantum ad cognitionem objectorum, & quantum ad modum cognoscendi. Isti autem modi

[1] *ibid.* [2] *Luc. 2.* [3] *Heb. 5.*
[4] *lib. de incarn.* [5] *serm. 5. divers.*

di sunt tres secundum triplex esse, quod habent. 1. *habent esse in Verbo*, 2. *in intellectu creato*, & 3. *in proprio genere*; ergo ut anima Christi haberet plenam cognitionem de rebus, eas cognovit ex triplici cognitione, sc.in Verbo, per species infusas, & in seipsis, sc. per scientiam experientiæ.

Prob.denique. Nam certum est, Christum non tantùm in Verbo, nec tantùm per species infusas, sed etiam de facto, & sensibiliter cognovisse, & expertum esse vitæ hujus miserias, labores, & dolores. *Verè languores nostros ipse tulit, & labores nostros ipse portavit.*

Objic.1.ex PP.cit. supra, qui expellunt à Christo omnem ignorantiam; & ideò locum illum Euangelii de profectu in sapientia explicant de profectu quoad apparentiam coram hominibus; ergo, &c. Prob.ant. Christus *proficiebat ætate, & sapientia, & gratia, non quod ista incrementum caperent ..... sed quod paulatim aperirentur, ac se proderent*, ait Gregor. [1] ergo nullam scientiam acquisivit.

Resp.neg.ant.& conf.prob.Nam PP.isti negant profectum quoad divinitatem, non quoad humanitatem: nam inquit Rupertus, [2] *Ille, in quem hæc dicuntur, cùm non tantùm homo, sed et Deus sit, licèt secundum humanitatem, sapientia, ætate, et gratia profecerit; attamen secundum id, quod est, et erat Deus, nullum profectum habuit.*

Objic. 2. ex V. Synodo [3] damnatur Theodorus Mopsuestenus, qui docebat, *Christum à passionibus animæ ..... et à deterioribus paulatim recedentem, et sic ex profectu operum melioratum .....* sed si acquisiisset scientiam aliquam, ab ignorantia recessisset, & fuisset ex scientia acquisita melioratus, ut docemus; ergo incurrimus idem anathema.

Resp. dist. min. fuisset melioratus quoad aliqua naturalia, conc. quoad supernaturalia dona, neg.min.& conf. Nam Concil.agit contra Theodorum, & Nestorianos, qui docentes duas in Christo personas, volebant eum esse purum hominem, & iisdem defectibus obnoxium, quibus puri homines, quod meritò damnabat, & nos damnamus; sed negari non possunt in illo aliqua humanitatis incrementa quoad naturalia; sic ex infantili corpore, & statu corporeo crevit ad virilem statu-

[1] *orat.*25. [2] 1.*Gen.c.*21. [3] *act.*8.

naturam, & operationes. Imò & nova semper accumulavit merita pro nobis.

Inst. ex Bernar. non minus habuit sapientiæ, vel non minor fuit sapientia Jesu conceptus, tàm natus, parvus, quàm magnus; ergo nihil de novo scivit, vel scire potuit.

Resp. dist. ant. seu mentem Bern non minor sapientia quoad sapientiam divinam, beatam, & infusam ex parte Dei, conc. quoad experimentalem, & humanam, neg. ant. De hac enim sapientia nòn loquitur, nec alii PP. qui non negant, quin ex tactu, visu, & aliis sensibus multa noverit intuitivè, & experientia, quæ ante non noverat, nisi abstractivè ex scientia infusa, vel intuitivè ex beata.

Objic. 3. Frustra multiplicantur tot scientiæ in Christo, cùm unica sufficeret; imò ipsa repugnabat cum beata, quæ erat perfectissima; ergo &c. Prob. antec. In beatis aliæ scientiæ cessabunt, *scientia destruetur*; ergo &c.

Resp. neg. antec. quoad utramque partem: nam quoad 1. diximus, quòd ad majorem perfectionem animæ Christi faciebat, ut omnibus modis agnosceret cognoscenda. Quoad 2. verò Apostolus loquitur de cessatione scientiæ quoad actus, non quoad habitus, & maximè quoad actus scientiæ experimentalis; quia in beatis anima est separata à corpore, & sic nihil per sensationem experitur, nec agnoscit.

QUÆSTIO IV.

Quænam videret, aut agnosceret per illas scientias. An per beatam videat omnia, quæ Verbum videt.

SUppono ex dictis, in Deo dari duplicem scientiam, scilicet *visionis*, qua respicit futura secundum existentiam, quam habitura sunt ex vi decretorum ejus: & *simplicis intelligentiæ*, qua respicit res purè possibiles, nihil decernens circa illas; & ideò quæri solet, an Christus videret in Verbo omnia, quę videt Verbum per utramque illam scientiam. Et idem est de scientia infusa; an Deus dederit animæ Christi species omnium omninò creaturarum, tam futurarum,

prae-

præteritarum, & præsentium, quàm possibilium.

Porrò quæstio esse potest de cognitione actuali; an videlicet actu uno, vel pluribus anima Christi videat in Deo omnia, quæ actu ipse videt, an autem saltem habitualiter, non quod detur unus, vel plures habitus illa omnia intellectui creato ejus repræsentantes, sed ita ut nulla sit res futura, vel possibilis, quam Deus non sit paratus illi ostendere, si velit eam videre: hoc sensu visio habitualis hìc usurpatur à Scoto. [1]

CONCLUSIO I.

P*Robabilius est, intellectum animæ Christi non videre actu omnia, quæ Verbum videt, & maximè omnia objecta simplicis intelligentiæ, benè verò habitualiter in sensu prædicto.* Est communis inter Scotistas, qui rectè notant Scotum in hanc magis inclinare, quia ejus fundamenta proponit, nec illa resolvit, nec impugnat, ut fundamenta aliarum opinionum, quamvis eas non improbet, sed potiùs permittit, dicens, *sed si ista via non placet* &c.

Prob. 1. ex Scoto quoad utramque partem. [2] *Potest dici, quod videt omnia habitualiter, non tamen actualiter, exponendo distinctionem hoc modo, quod per aliquem actum Christus videt Verbum, & per illum actum omnia, quæ relucent in Verbo, sunt sibi præsentia in actu 1. & per hoc habitualiter sibi nota. Quia generaliter loquendo illud dicitur habitualiter notum, cujus actus primus est sufficienter ostensivus. Non est ergo aliquis unus habitus in anima illa, qui unica sua ratione ostendat infinita, sed actus, quo primo videtur Verbum, est actus primus præsens, quo sibi relucent omnia, quæ lucent in Verbo, & hoc, quia Verbum est sibi manifestativum, ut speculum voluntarium repræsentans omnia.* Longiusculè præter morem, sed nihil superfluè, quia hæc dant lucem huic quæstioni.

Prob. 2. Quia si anima Christi illa omnia videret actu, id præstaret unico actu attingente omnia, vel pluribus, scilicet singulis actibus attingeret singula in particulari; sed neutrum dici potest; ergo non videt actu omnia. Prob. min. 1. non per unicum: nam vel

[1] *Ibid. N. n. 13. et 20.* [2] *Ibid. O. n. 20.*

ille actus in se ex natura sua repræsentaret omnia formaliter, vel id præstaret per novos respectus sibi superadditos, & ad singula terminatos; sed neutrum dici potest; ergo illa non videbat actu unico: prob. hæc 2. min. quoad 1. quia sic visio illa esset infinitæ perfectionis, quandoquidem repræsentaret ex natura sua intrinseca, & formaliter infinita, imò & ipse intellectus esset infinitæ virtutis, quandoquidem eliceret actum visionis infinitæ, non tantum extensivè, sed etiam intensivè: nam visio centum hominum est intensivè æquè, ac extensivè perfectior visione duorū, aut decem, ita est de ipsa facultate visiva. Prob. hæc min. quoad 2. nam illi respectus superadditi essent actu, & categorematicè infiniti; sed repugnat tale infinitum, ut suppono ex Philosophia; ergo &c. Item illa visio esset in se pura relatio, & non qualitas absoluta, ut aliæ visiones, quod etiam falsum est ex eadem Philosophia; ergo.

Confir. hæc ejusdem 1. partis minoris probatio: nam ex dictis in tr. de Angelis, repugnat species impressa universalis, seu quæ sit una realiter in sua entitate, & repræsentet plura, seu omnia visibilia; ergo & ista visio, seu species expressa.

Prob. eadem min. principalis quoad 2. p. sc. quod singula possibilia in particulari non videat per singulos actus, seu visiones: nam, si intellectus haberet simul infinitas visiones, esset etiam infinitæ virtutis; sed hoc repugnat virtuti creatæ; ergo &c. Prob. min. ex axiomate communi, quod *pluribus intentus minor est ad singula sensus*; ergo sicut major est virtus potentiæ, quæ sufficit ad decem visiones simul, quàm quæ ad duas, quia deberet magis distrahi per decem, quàm per duas, ita est infinita in intellectu, qui potest simul habere infinitas visiones infinitorum objectorum, & quidem intuitivas.

Prob. 3. Quia objecta scientiæ simplicis intelligentiæ sunt infinita; ergo non sunt attingibilia actu ab intellectu creato: nam si intellectus est in se limitatus, debet etiam limitari quoad actus suos, & objecta sua, quæ attingit actu, & simul; sed intellectus humanus Christi est creatus, & in se finitus; ergo &c.

Prob. 3. p. Nam Christum habitualiter videre omnia,

mnia, quæ Verbum videt, nihil eſt aliud, quàm illa omnia repræſentari in eſſentia, & ſcientia Verbi, & Verbum eſſe velut ſpeculum voluntarium, & paratum velle exhibere illi videnda, quæcumque vellet videre, & ex parte intellectus creati nullum eſſe objectum, quod non poſſet attingere: nam inde ſequitur, Chriſtum eſſe in actu primo proximo ad videnda omnia etiam poſſibilia ex parte tam potentiæ, quàm objecti, ſeu medii; ſed intellectus animæ Chriſti ſic ſe habet; ergo hoc ſenſu videt omnia, quæ Verbum videt etiam poſſibilia. *In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei*, &c.

Objic. 1. ex PP. qui volunt animam Chriſti [1] *plenam habuiſſe ſuæ Deitatis notitiam*, inquit S. Fulgentius; ſed non poteſt habere plenam ſcientiam Deitatis, niſi videat totam ejus ſcientiam, tam de poſſibilibus, quàm de futuris; ergo &c. Prob. min. ex eodem, dicit enim, quod anima Chriſti videbat, *non ſicut Deus*, ſcilicet per ſcientiam æquè perfectam, & intenſam, ſed *quantùm Deus*, id eſt, æquè extenſam, & quoad omnia, quæ videt. Idem docet Damaſcen. *Domini anima ob unionem cum ipſo Verbo, ac perſonalem identitatem, ut reliquorum miraculorum, ſic etiam futurarum rerum cognitionem adepta eſt*. Sic Magiſter: [2] *dicimus animam Chriſti per ſapientiam ſibi gratis datam in Verbo . . . unde etiam perfectè intelligit omnia ſcire, quæ Deus ſcit, ſed non omnia poſſe*; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. non enim ſunt intelligendi PP. de illa totalitate, & æqualitate extenſiva in rigore, & maximè de cognitione actuali omnium, maximè poſſibilium, ſed ad ſummum de viſione habituali in ſenſu prædicto.

Objic. 2. Si cognitio plurium objectorum debilior eſſet de ſingulis, quàm de uno, vel paucioribus, Chriſti viſio circa eſſentiam Dei, cum qua cognoſceret aliquas creaturas, inde fieret minor; ſed conſ. eſt falſum; ergo & falſum eſt ejus cognitionem diſtrahi per omnium poſſibilium viſionem in Verbo, & malè inde impugnatur illa viſio.

Reſp. diſt. maj. fieret minor circa plura objecta non ſubordinata, conc. circa ſubordinata, neg. maj. & conſ. nam, quæ Chriſtus videt in Verbo, ſunt reſpectu vi-

O 2

[1] *q. 3. ad ſer.* [2] *lib. 3 ſ. c. 21. 3. d. 4.*

videntis objecta secundaria, & subordinata; ideò non minuunt visionem objecti primarii, benè verò ipsorum objectorum secundariorum, & hoc accidit omni intellectui, & facultati finitæ.

Inst. Saltem per cognitiones scientiæ infusæ, vel acquisitæ minuerentur actus scientiæ beatæ; sed hoc dici non potest, alioqui infusa, & acquisita de iisdem, vel aliis objectis non solùm esset superflua, sed etiam importuna, & nociva.

Resp. dist. maj. per se loquendo, & nisi Deus aliunde suppleret, ut redderet scientiam beatam perfectissimam in summo, con. si suppleret, nego maj. & cons. nam re vera, & quantum est ex se, omnis facultas limitata distrahitur per multiplicitatem actuum circa diversa objecta disparata; sed quoad Christum, Deus aliunde supplet, & corroborat ex speciali gratia scientiam beatam, ut per alias non distrahatur.

Objic. 3. Si quid impediret visionem omnium rerum, etiam possibilium, esset propter infinitatem earum, quæ requireret in intellectu virtutem infinitam intensivè; sed sequela illa falsa est; ergo &c. Prob. min. nam infinitas objectorum arguit tantùm infinitatem extensivam, & extrinsecam, seu terminativam; sed hæc non facit infinitatem intensivam; ergo &c. Prob. min. nam infinitas essentiæ Dei, ad quam terminatur visio, non reddit visionem infinitam intensivè; ergo nec visio infinitorum possibilium.

Resp. neg. min. 1. argum. maj. 2. & cons. 3. & disparitas est, quia essentia videtur quidem infinita, sed non infinitè, nec comprehensivè, ita ut cognitio creata Christi complectatur totam infinitatem essentiæ, sed videret actu, & distinctè totam infinitatem possibilium, & ideo illa visio coalesceret ex infinitis cognitionibus actualibus, aut saltem æquivaleret infinitis; ergo esset infinita intensivè, & extensivè.

Inst. ex Scoto, non sequitur infinitas intensiva ex visione terminata ad infinita objecta; ergo solutio non est de mente Scoti: [1] ant. patet ex ipso textu, ubi solvit hanc, & alias rationes.

Resp. neg. ant. nam respondet quidem, & refellere videtur hanc infinitatem, sed non propterea his responsionibus adhæret, sed permittit, dicamus Christum

[1] *Ibid. M. & N. n. 21.*

ſtum non videre actu omnia, ſed habitualiter, in ſenſu concluſionis noſtræ.

Objic. 1. con. 2. Si Chriſti anima non videret omnia in Verbo niſi habitualiter in ſenſu explicato, idem poſſet dici de aliis beatis, & ſic ejus ſcientia beata non eſſet perfectior aliis, ſed conſ. eſt falſum, & contra omnes; ergo &c. Prob. maj. nam Deus ex ſe tam eſt ſpeculum voluntarium, in quo relucent omnia entia etiam poſſibilia, & ea omnia poteſt eis oſtendere, & ipſi poſſunt eas viſiones recipere, vel attingere; nam eorum intellectus eſt ejuſdem perfectionis eſſentialis; ergo tam ſunt in actu primo ad videnda omnia in Verbo, quàm intellectus Chriſti.

Reſp. neg. maj. & diſt. ant. prob. tam poſſet ea oſtendere de potentia abſoluta, con. de potentia ordinaria, neg. ant. & prob. ejus: nam Verbum, ſeu Deus non ſolum poteſt oſtendere omnia intellectui Chriſti, ſed etiam eſt proximè paratus, & volens, quantum eſt de ſe, omnia oſtendere: non ita eſt de Angelis, & beatis, quibus ſcientiam, & beatitudinem deſtinavit proportionatam meritis, & conditioni ſingulorum, & ſic non eſt ita diſpoſitus circa illos, ſicut erga Chriſtum, qui dicit, *omnia mihi tradita ſunt à Patre meo*; ſc. quantùm potui recipere ab ipſo.

Objic. 2. Si ſic viſio fieret in Chriſto, viſio beata pateretur aliquam mutationem, & ſucceſſionem; ſed conſ. eſt falſum, quia repugnat æternitati, & ſtabilitati inalterabili beatitudinis, *Ubi cogitationes non erunt volubiles*, ex Auguſt. [1] ergo &c. Prob. maj. quia modò videret aliqua, & modò illa, prout illi oſtenderentur à Verbo, & nunc plura, modò pauciora, & ſic eſſet nunc beatior, modò minus; ſed hæc abſurda ſunt; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. aliquam mutationem accidentalem, & circa objectum ſecundarium, con. maj. & neg. min. mutationem ſubſtantialem, & circa objectum primarium, neg. maj. & ſic ad 2. argum. certè illa varietas eſſet purè accidentalis, imò & quia placeret magis illi animæ, quia nova objecta illi oſtenderentur, prout vellet, nihil derogaretur ſummæ ejus beatitudini: Auguſt. autem loquitur de volubilitate cogitationum circa objectum primarium, ex quo venit

 ſub-

[1] 14. *de Trin.*

substantialis beatitudo. Unde, inquit, *beatus, qui te, & illa videt, sed non beatior propter illa;* ergo beatitudo non censetur crescere, nec minui propter objecta secundaria.

Objic. 3. Ex hac potentia proxima, seu scientia in actu primo videndi omnia sequitur, quòd illa sit infinita intensivè æquè, ac si videret actu; sed cons. est contra nos, quia prætextu infinitatis negamus visionem actualem omnium possibilium in Verbo; ergo etiam repugnat eum videre habitualiter omnia: prob. maj. potentia videndi habitualiter infinita objecta, sive per infinitos actus, sive per unicum, non minùs est infinitæ virtutis, quàm quæ actu illa videt: nam illa habet eamdem virtutem in actu primo, quam ista habet in actu secundo; ergo &c.

Resp. neg. maj. & dist. ant. prob. potentia videndi infinita in actu primo, & collectivè, & simul, & quæ habet hanc vim in se, & de se, con. videndi divisivè, & singillatim, & per vim, quæ non est in ea, neg. ant. & cons. nam intellectus Christi non est in actu primo, nec potentia illa proxima de se, nec simul potest elicere illas visiones, illa vis se tenet ex parte Verbi, in quo illa omnia repræsentantur, & relucent actu, & in quo intellectus Christi potest ea videre, prout illi ostenduntur ab ipso Verbo, & quidem non per elicitas à se visiones simul, sed successivè, prout libuerit videre modò ista, modò illa.

CONCLUSIO II.

P*Robabile est, quòd intellectus humanus Christi per scientiam infusam novit omnia universalia, seu quidditates omnium rerum naturalium saltem habitualiter, item & supernaturalia, scilicet mysterium Trinitatis, Incarnationis, & virtutes supernaturales, & gratiam, & gloriam, seu visionem beatam, & lumen gloriæ* &c. Est communis.

Prob. 1 ex Scoto cit. [1] *Potest dici, quòd illa anima novit omnia universalia, sive quidditates habitualiter per species infusas* &c.

Prob. 2. quoad 1. p. Sic cognoscere omnia, nihil est aliud, quàm habere species infusas omnium naturarum

[1] *3.d.14.q. 3.A.n.4.*

rum sic dispositas, & concursum Dei sic paratum, ut eas quoties, voluerit, cognoscere possit; sed talis scientia non est neganda in Christo, quia id facit ad perfectionem animæ illius sine inconvenienti; ergo &c.

Prob. quoad 2. p. Quia, ex dictis tract. 1. possibilis est species impressa essentiæ Dei, & aliarum ejus perfectionum, & mysteriorum, v. g. Unitatis, Trinitatis, & est ingens donum Dei; ergo potuit infundi animæ Christi in instanti suæ conceptionis; ergo probabilius est hoc donum illi concessum fuisse.

Confir. Nam ex dictis de Angelis hæc cognitio fuit concessa ipsis in statu viæ; ergo non debuit negari Christo Dei filio naturali.

Prob. 3. p. Christus habuit scientiam abstractivam eorum omnium, de quibus habere potuit species; sed potuit habere species gratiæ, & similium donorum supernaturalium; ergo &c. min. patet; nulla enim est in his repugnantia: prob. maj. nam debuit habere species, & scientiam omnium eorum, quæ statum ejus viæ decebant quoad intellectum; sed harum rerum supernaturalium cognitio decebat statū Christi ut viatoris; ergo &c. Prob. maj. non minùs perfici debuit ut viator in his, quæ ad intellectum pertinent, quàm in his, quæ spectant ad voluntatem; sed in his, quæ spectant ad voluntatem, habuit habitus, & dona omnia tam naturalia, quàm supernaturalia gratiæ; ergo & eorum scientiam, & species habere debuit in intellectu.

Objic. 1. con. 1. p. Species non datur de his, quæ non possunt sciri, nisi intuitivè; sed essentia, & Trinitas Dei non potest sciri, nisi intuitivè, quia sciri non potest, nisi ut existens; ergo nec nisi intuitivè, quia intuitio est de re existenti, ut existenti. Prob. ant. nam existentia est de conceptu formali Dei.

Resp. neg. ant. & cons. & dist. prob. de re existenti, ita ut cognitio causetur per ipsam rem, ut præsentem, con. si non ita causetur, sed per speciem aliquam, neg. ant. nam possum scire, Deum existere, quamvis id non sciam per existentiam, quæ erit quidem objectum, sed non causa motiva cognitionis.

Resp. 2. neg. ant. & prob. ejus. Nam existentia est

quidem modus intrinsecus essentiæ Dei, sed non ratio ejus formalis constitutiva; & sic essentia præscindit ab existentia, & sine illa potest concipi.

Objic. 2. Scientia de Deo infusa esset superflua in Christo, imò & impossibilis; ergo &c. Prob. ant. nam cognoscit Deum intuitivè per visionem beatam; sed visio clara, & cognitio abstractiva non se compatiuntur, sicut nec claritas, & obscuritas, nec lux cum tenebris.

Resp. neg. 1. ant. & dist. 2. ex eodem medio, con. ex diversis mediis, neg. ant. nam sicut Christus fuit simul viator, & comprehensor, ita potuit, & debuit cognoscere Deum, & mysteria ejus abstractivè, & per species infusas, & intuitivè per lumen gloriæ, nec superfluum erat ei cognoscere pluribus mediis, & modis.

Objic. 3. Illa cognitio mysteriorum per speciem, seu per scientiam infusam esset clara, vel obscura; sed neutrum dici potest; ergo &c. Prob. min. 1. non obscura, quia non compateretur cum visione beata, sicut nec fides cum scientia, aut visione: 2. non clara, quia abstractiva; ergo &c.

Resp. neg. min. & 2. p. prob. quia esset clara, & certa per speciem impressam supernaturalem longè clariorem, quàm fides, quæ est ex auditu.

CONCLUSIO III.

Christus per scientiam infusam cognoscebat etiam secreta cordium, & futura contingentia, saltem habitualiter.

Prob. 1. ex Scoto cit. nam ibi non solùm dicit, animam Christi habuisse species infusas universalium, sed addit: [1] *Potest dici, quòd hæc anima novit habitualiter, & abstractivè aliqua singularia per proprias species infusas, & aliqua non novit; potest tamen noscere habitualiter, si illa fiant in existentia reali* &c. ergo Christus potuit habere species tam secretorum cordis, quàm aliarum rerum etiam futurarum, quarum futuritio potuit ei revelari.

Prob. 1. p. ex Script. qua constat, [2] quod *opus ei non*

Ibid. B. n. 15.

[2] *Joan.* 2.

non erat, ut quis testimonium perhiberet de homine; ipse enim sciebat, quid esset in homine. Item videns paralyticum videt ejus peccata, dixitque; [1] *Fili remittuntur tibi peccata tua.* Et cum Scribæ cogitarent in cordibus suis, *quid hic loquitur blasphemias?* id novit Christus, & dixit eis. [2] *Quid ista cogitatis in cordibus vestris?* Et aliàs, *ut vidit cogitationes eorum:* sic cum discipuli intra semetipsos cogitarent de majoritate. *Ipse videns cogitationes cordis eorum.* Denique Petrus ab ipso interrogatus de amore, testem appellavit eum de amore suo interno, quem ipse videbat: [3] *Tu scis Domine, quia amo te.*

Prob. 3. Quia hæc cognitio maximè decebat Christum; ergo in eo debuit esse.

Prob. 2. p. Cognitio futurorum data est Prophetis; ergo à fortiori Christo, & de facto multa futura prædixit, & maximè desolationem Jerusalem, negationem Petri, & proditionem Judæ.

Objic. con. 1. Secreta cordium non cadunt sub sensum; ergo non debuerunt cognosci ab anima Christi. Prob. conf. quia non operabatur nisi dependenter à sensibus, quia similis erat nobis; ergo.

Resp. neg. utramque conf. nam hæc cognoscebat ex dono supernaturali, quod non est in nobis, nisi ex speciali gratia, & illo dono utebatur, ut volebat.

Objic. 2. Actus interni sunt liberi, & Deo soli reservatur eorum cognitio; ergo non subjacebant cognitioni humanæ Christi.

Resp. 1. ex dictis aliàs, cognitionem illam non excedere facultatem naturalem Angelorum, sed à Deo illam esse reservatam, & sic poterat non esse reservata animæ Christi, quæ ex dispensatione divina poterat operari independenter à sensibus, sicut animæ separatæ.

Resp. 2. neg. conf. nam licèt secreta cordium, ratione libertatis, essent reservata, & non subjacerent cognitioni alienæ creatæ contra intentionem cogitantium, adhuc potuit excipi ab ea lege Christus: sed re vera cogitationes cordis sunt quidem liberæ ad fieri, & non fieri, sed factæ non sunt amplius in potestate nostra; & ideò libertas per se præcisè non potest impedire, ne videantur factæ.

[1] *Marc. 2.* [2] *Luc. 11.* [3] *Jo. ult.*

Objic. con. 2. p. Futura sunt infinita; ergo Christus non potuit cognoscere omnia futura, alioqui illa scientia esset infinita.

Resp. dist. conf. non potuit cognoscere omnia simul, & actualiter, con. habitualiter in sensu explicato, nego conf. nam sufficit, quòd habuerit species futurorum, quæ aliquando cogniturus erat, & voliturus, cognoscere.

Quæres, *An scientia rerum fuerit intuitiva, vel abstractiva.*

Resp. fuisse abstractivam: nam sciētia intuitiva non est nisi de rebus, quæ in seipsis ut præsentibus cognoscuntur, vel in mediis, in quibus repræsentantur, & existunt eminenter, & perfectiori modo, quàm in seipsis, qualiter sunt, & repræsentantur in Verbo, vel in essentia Dei, & ideò cognitio rerum in Verbo dici potest intuitiva, non autem cognitio earum per species infusas; quia istæ non continent eminenter illa objecta.

Colliges igitur ex dictis, quòd intellectus animæ Christi non cognovit actualiter, & simul omnia neque intuitivè, neque etiam abstractivè, propter finitatem suæ activitatis, & infinitatem, imò & nimiam multitudinem rerum, sed habitualiter, & successivè, seu alternativè modò ista, modò illa, prout decebat, aut placebat.

Collig. 2. quòd scientia Christi tam intuitiva, quàm abstractiva fuit perfectissima, quia lumen supernaturale, beata visio Dei, & Verbi, & species fuerunt perfectissimæ, & quidem tales, ut ad eam perfectionem non attigerit cognitio ulla Angelica, etiam dato, quòd intellectus Angelicus sit in sua specie perfectior intellectu humano Christi.

Dico ratione luminis: nam quoad intuitivam, quæ causatur ab objecto, & potentia ex parte potentiæ fuit perfectior in Angelis, & æqualis ex parte objecti, sed perfectio luminis, & gratiæ in Christo supplevit defectum potentiæ naturalis, imò & ex parte essentiæ Dei, & Verbi; nam, cum illa sit speculum voluntarium, potuit se manifestare abundantiùs, & perfectiùs animæ Christi, quàm ulli Angelo.

Non ita est de intuitione rerum in proprio genere; nam

nam ejus perfectio pendet totaliter ab objectis, quæ se exhibent, qualia sunt in se, & naturaliter, & à potentia, quæ pariter agit, quantum est ex se, & naturaliter, & ideò cognitiones naturales Angeli sunt perfectiores cognitionibus etiam naturalibus Christi.

Collig. 3. me non dicere, quòd futura contingentia cognosceret simpliciter per species, ut futura, quia species, ut docet Scotus, secundum se repræsentant objecta abstractivè: [1] *Species infusa repræsentat objectum, ut abstrahit ab existentia, & actu, quia eodem modo repræsentat, sive objectum existat, sive non existat*, & sive sit futurum, aut præteritum. Ideò dixi, hæc scivisse ut futura per donum aliquod, & revelationem specialem, quæ dici potest donum prophetiæ. De quo infra.

QUÆSTIO V.

In qua breviter expediuntur aliquot dubia circa illas scientias creatas animæ Christi.

Præter illa, quæ hucusque diximus de scientiis Christi, quæri solet 1. *An scientia infusa fuerit habitus inhærens intellectui ejus distinctus à speciebus.*

Resp. affirmativè. Quia per illam scientiam cognoscebat objecta supernaturalia per actus supernaturales; sed ad tales actus requiritur non solùm species ex parte objecti, & quæ suppleat vices ejus, sed etiam habitus ex parte potentiæ; ergo præter species infusas debuerunt esse habitus etiam infusi talium scientiarum in intellectu Christi, sicut requiruntur habitus fidei, & spei in nobis ad actus illarum virtutum.

Quæritur 2. *An illæ species, & habitus fuerint supernaturales per se, an per accidens tantum.*

Resp. eam fuisse *per se infusam* de objectis supernaturalibus in substantia, quorum cognitio viribus naturæ haberi non potest, & *infusam per accidens* de aliis objectis, quorum cognitio absolutè haberi pote-

[1] *Ibid.*

rat viribus naturæ. Idem dicendum de speciebus pariter infusis. Item duplex in eo fuit habitus scientiæ infusæ, scilicet supernaturalis in substantia, & supernaturalis quoad modum. Ita est de duplici genere specierum: 1. habitus, & 1. species pro cognitione objectorum supernaturalium: & 2. pro objectis naturalibus.

Quæritur 3. *An potuerit uti scientia infusa sine conversione ad phantasmata*, seu *sine concursu sensuum externorum*.

Resp. utroque modo potuisse intelligere, sed non indiguisse tali recursu.

1. Ad cognoscendas res spirituales, aut absentes, sufficiebant species infusa, & scientia infusa, quia talia objecta non cadunt sub sensus per proprias species, &, si sunt absentia, non concurrunt per se ipsa ad sui cognitionem, etiam in nobis, qui magis dependemus à sensibus post peccatum originale.

2. Ad cognoscendas res materiales præsentes, & intuitivè, poterat uti sensibus ex libitu, sed non ex necessitate.

Ratio 1. p. est, quia scientiam experimentalem accipiebat ab objectis materialibus: v. g. pœnas sitis, famis, lassitudinis, &c. cognoscebat ex sensibus, & objectis causativis earum, & tunc anima ejus, & intellectus operabatur, sicut noster, scilicet per conversionem ad phantasmata.

Confir. nam nisi habuisset usum sensuum, non potuisset pati, nec *dolores nostros portasset*; dolor enim est *passio animæ ex carne*.

Prob. 2. p. scilicet quod non necessariò penderet à sensibus in suis cognitionibus: nam, ut diximus, alligatio, & dependentia animæ à sensibus in operando venit ex peccato, & Adam in statu innocentiæ potuisset operari, sicut Angeli, & anima separata sine recursu ad phantasmata, & independenter ab illis. Et idem erit de beatis post resurrectionem.

Dices. Scientia, & species infusæ sunt Christo, prout ei conveniebant, ut viatori; sed de conditione viatoris est nihil intelligere, nisi per conversionem ad phantasmata; ergo ita dicendum de Christo: min. patet ex Philosopho, *oportet intelligentem speculari phantasmata*.

Resp.

Resp. dist. min. de cognitione viatoris purè, & obnoxii peccato, con. viatoris simul, & comprehensoris, & innocentis, & cum natura integra, neg. min. & ant. prob. nam Christus habuit humanitatem innocentem, & integram, non autem corruptam in pœnam peccati, & erat comprehensor simul, ac viator, & ideò potuit, cùm voluit intelligere independenter à sensibus.

Quær. 4. *An scientia Christi fuerit discursiva. An verò omnia intelligeret per simplicem intuitum.*

Resp. Christum potuisse discurrere, & ex una cognitione inferre aliam.

Prob. Discursus est oratio, qua una cognitio, vel propositio infertur ex alia; sed hoc potuit facere Christus; nam potuit cognoscere effectum ex cognitione causæ; potuit cognoscere, quòd homo est risibilis, quia est rationalis; ergo potuit discurrere in sua scientia.

Dices. Propria ratio discursus consistit in hoc, quòd procedatur à noto ad ignotum, & istud inferatur ex illo; ita ut notitia conclusionis, quæ non habebatur, acquiratur ex præmissis; sed hæc acquisitio repugnabat Christo; quia per nos nihil erat ei ignotum.

Resp. neg. maj. nam, inquit Scotus, discursus non semper facit acquirere cognitionem de conclusione, ad quam discurritur; sed sufficit, ut aliter cognoscatur, quàm ante discursum; v. g. facit, quòd in actu 2. cognoscatur, quod ante non cognoscebatur, nisi habitualiter; vel cognoscatur modo scientifico, quod ante sciebatur simplici notitia, & intuitu, aut in genere.

Dices 2. Modus connaturalis scientiæ infusæ est cognoscere per simplicem intuitum; ergo Christus non potuit uti discursu in sua scientia infusa, sed hic illi repugnabat.

Resp. neg. cons. nam aliud est, quòd scientia infusa connaturaliter sic faciat cognoscere, & id concedimus; aliud est, quod illi repugnet alio modo cognoscere objecta; quia habitus supernaturales non tollunt à potentiis naturalem modum operandi, qualis est operatio discursiva in intellectu humano.

Inst. Habitus primorum principiorum non est discursivus; ergo nec habitus infusus scientiæ, quia hic est nobilior, & perfectior illo.

Resp.

Resp. neg. conſ. & diſparitas eſt, quia habitus primorum principiorum ſicut eſt ordinis inferioris; ita eſt magis limitatus, quàm habitus ſcientiæ infuſæ, qui per conſequens poteſt inſervire ad cognoſcendas res variis modis; v. g. per ſimplicem intuitum, aut diſcurſum. Dixi autem *potuiſſe*, ſc. illi fuit liberum uti ſcientia ſua in diſcurſibus, non autem hunc modum cognoſcendi, ſeu ſciendi modum fuiſſe illi neceſſarium de facto. Patet ex Euangelio, quod ſæpè uſus eſt diſcurſu, ut cùm ex Parabola de amico petente ab amico tres panes, & de patre non dante filio ſcorpionem; nam ex his infert. *Si ergo vos, cùm ſitis mali, noſtis bona data dare filiis veſtris* &c.

Quæres 5. *An ſcientia infuſa Chriſti fuerit perfectior ſcientia Angelorum.*

Reſp. ut jam ſupra, quòd non tantùm ſcientia beata Chriſti fuit longè perfectior ſcientia pariter beata Angelorum, ſed etiam infuſa ex parte habitus, & ſpecierum.

De ſcientia beata nemo dubitat; nam hæc proportionatur dignitati, & meritis, & gratiæ; ſed hæc fuerunt ſumma in Chriſto, & limitata in Angelis; ergo &c.

Prob. de infuſa 1. ex Scoto cit. nam non poteſt perfectiſſimè noſcere ex ea parte, qua intellectus eſt cauſa partialis reſpectu intellectionis; quia intellectus Chriſti non eſt perfectiſſimus intellectus creatus, non eſt perfectior intellectu Angeli. Et quantò iſta cauſa partialis eſt imperfectior, tantò intellectio eſt imperfectior &c. Sed defectus ille ſuppletur per ſpecies, & habitus adeò perfectos, ut ſimul cum intellectu totalis cauſa intellectionis ſuperaret totalem cauſam intellectionis Angelicæ; ergo intellectiones Chriſti fuerunt perfectiores Angelicis: prob. min. nam habitus, & ſpecies infuſæ Chriſti fuerunt proportionatæ dignitati, & aliis ejus donis; ſed in his longiſſimè ſuperabat Angelos, & omnes creaturas ſimul, *tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit*, inquit Apoſtolus; ergo & ſummè perfectiores ſpecies, & habitus infuſos habuit.

Prob. 2. Nam iſti habitus, & iſtæ ſpecies fuerunt clariores, certiores, & faciebant ad cognitiones ma-

magis comprehensivas, quàm in Angelis; ergo &c.

Dices. Species debent commensurari naturæ, in qua sunt; sed natura humana Christi fuit inferior naturæ Angeli; ergo & ejus species, & habitus infusi.

Resp. neg. absolutè maj. nam potiùs illæ commensurantur objectis, quæ repræsentant, & tamen non ita species commensurantur objectis, quin dentur aliæ aliis clariores, & perfectiores; & hoc etiam patet de gratia, & aliis donis, tam intellectualibus, quàm moralibus, quæ non commensurantur objectis. Item si hoc esset, diceretur etiam lumen gloriæ, & visionem beatam debuisse dari in Angelis perfectiora, & commensurari naturis.

Dices. Scientia, & species in Angelo sunt per se infusæ; in Christo autem infusæ tantum per accidens; sed species, & scientia per se infusæ sunt perfectiores naturalibus, & infusis per accidens; ergo in Angelis fuerunt perfectiores: min prob. ex Scoto, qui docet, species in Christo fuisse infusas per accidens, & quoad modum.

Resp. neg. maj. & hoc esse de mente Scoti; nam docet quidem species de rebus naturalibus fuisse infusas per accidens, sed de rebus supernaturalibus fuerunt infusæ per se.

Inst. 1. ergo saltem species de rebus naturalibus fuerunt perfectiores in Angelis, quia fuerunt infusæ per se.

Resp. neg. subsumpt. absolutè: nam sufficit, quòd in Christo fuerint aliquo modo supernaturales, ut dicantur perfectiores.

Inst. 2. Scientia Angeli est immaterialior; ergo & perfectior. Prob. ant. nam anima Christi est actus corporis, & intelligit cum aliqua dependentia ad corpus, quod non dicitur de Angelo; ergo &c.

Resp. neg. ant. utrumque: nam anima Christi est absolutè immaterialis, & spiritualis, &, quòd sit unibilis corpori, non venit ex materialitate, sed quia est substantia incompleta, & mox dicebamus, quòd poterat operari, si volebat, independenter à sensibus, & à materia; species verò infusæ sunt ejusdem immaterialitatis cum Angelicis.

CON-

QUÆSTIO VI.

An in Christo fuerint alii habitus intellectuales, ut fides, lumen gloriæ &c.

PRæter scientiam infusam, beatam, & acquisitam, de quibus diximus, sunt etiam alii habitus intellectuales, & supernaturales æquè, ac naturales; ut lumen gloriæ, quo intellectus creatus elevatur ad intuitionem essentiæ Dei; fides, qua elevatur ad assentiendum veritatibus revelatis; sapientia, qua perficitur ad cognoscenda sublimia, & altissima; habitus prudentiæ, quo dirigitur circa agibilia, & scientiæ, quo juvatur ad capienda inferiora: de his duobus ultimis nihil restat addendum supradictis, de illis verò, & aliis donis aliqua dicenda sunt.

CONCLUSIO I.

IN *intellectu humano Christi fuit lumen gloriæ*. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto [1] docente, quòd *Christus in 1. instanti unionis ejus cum Deo fuit beatus, & quidem in plenitudine gloriæ, qua ipse fuit conjunctus fini non minus, quàm alius beatus*. Et alibi docet, [2] quòd *intellectus creatus*, seu *anima humana non est sufficienter activa ex puris naturalibus ad consequendum actum visionis*, &c. sc. non potest haberi visio beata sine lumine gloriæ; ergo ex Scoto lumen istud fuit in Christo, quia habuit visionem beatam.

Prob. 2. Tum quia ex Concilio Viennensi [3] definitur lumen gloriæ esse necessarium ad visionem Dei. Tum quia istud lumen est maxima perfectio animæ Christi; ergo Christi anima non debuit illo lumine carere. 3. quia illud lumen conceditur Angelis; ergo multò magis Christo, *qui tanto melior Angelis est effectus, quanto præ illis differentius nomen hæreditavit*.

Objic. 1. Anima Christi habebat Deum sufficienter præsentem per unionem hypostaticam; ergo non egebat lumine ad visionem ejus, quia ex Scoto lumen

[1] *3.d.12.A.2.& B.4.* [2] *4.d.49.q.11.F.n.9.*
[3] *c. ad nostrum de hæret.*

men per hoc tantùm concurrit ad visionem, quòd facit objectum præsens.

Resp. dist. ant. præsentem in ratione termini sustentantis, con. in ratione objecti visibilis, neg. ant. & cons. nam per lumen essentia Dei fit præsens intellectui, quem elevat ad ejus intuitionem, quam elicere non posset sine ipso, ut dictum est aliàs.

CONCLUSIO II.

IN Christo potuit esse fides quoad habitum, non quoad actum.

Prob. 1. p. quia in hoc nulla est repugnantia; nam multi tenent, quòd ille habitus in animabus beatis remanebit saltem ad ornatum; ergo idem dici posset de anima Christi; nam si quid obstaret, esset visio beata, per quam omnia videbat in splendore luminis gloriæ; fides autem est essentialiter obscura, sc. *sperandarum rerum substantia, argumentum non apparentium.* Christo autem omnia evidenter, & intuitivè patebant. Hinc

Prob. 2. p. Nam visio intuitiva, & clara, & cognitio obscura in eodem intellectu simul non se compatiuntur; sicut nec fides, & scientia actualis, ut diximus in Philosophia.

Confir. ex Conc. Constantiensi, [1] in quo Hieronymus de Praga retractat, quod dixerat beatos retinere actualem fidem; ergo id à fortiori esset erroneum de Christo, qui longè clarius, & longè plura videt in Deo, quàm ulla creatura beata.

Objic. De Christo dicitur, [2] quod *fides erit cinctorium renum ejus*; ergo fides fuit in Christo.

Resp. neg. cons. nam ille locus intelligitur de fide hominum, qui credituri erant in Christum; quatenùs illorum fides est velut cinctorium ejus ad gloriam ejus. *Cingulum Domini, quo cinctus est*: & Jeremias, fides credentium sit; ait Hieronymus fides, id est, *justi, & fideles adhærebunt sibi, sicut cingulum lumbare adhæret homini*; ait Glossa ordin. vide Lyranum ibi.

CON-

[1] *sess.* 14. [2] *Isa.* 11.

CONCLUSIO III.

Christus habuit prudentiam infusam, & quidem in summo perfectionis gradu.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui docet in Christo fuisse summam gratiam possibilem; sed hæc non potest esse summa sine illis virtutibus; Prob. ant. ex Script. [2] *Vidimus gloriam ejus quasi unigeniti à Patre, plenum gratiæ*, &c. Ut videbimus infra.

Prob. 2. de prudentia ex Script. [3] *stupebant omnes, qui eum audiebant super prudentia, & responsis ejus.* Item ex Isaia [4] prædicitur, quòd *requiescet super eum spiritus sapientiæ, & intellectus, & consilii*, &c. Plenitudo autem veritatis se tenet ex parte intellectus sub omnibus habitibus scientiæ speculativæ, & practicæ in esse quieto, ait Vulpes. [5]

Prob. 3. Nam prudentia est habitus *cum recta ratione activus circa ea, quæ humana bona sunt*, inquit Philosophus; [6] sed talis habitus fuit in Christo, qui nihil unquam egit, vel agere potuit nisi conformiter ad rectam, & veram rationem. Nam fuit summè [7] *sanctus, innocens, impollutus*, &c. Et, [8] *qui peccatum non fecit*. Et de illo prædicebatur, [9] *non secundum visionem oculorum judicabit, neque secundum auditum aurium arguet*, &c.

Prob. denique. Nam ille habitus fuit, & est in Angelis, & sanctis; ergo non debuit deesse Christo. Et quia dicitur de Deo, non potest dedecere Christum secundum humanitatem. De Deo autem dicitur, quòd [10] *stabilivit cælos prudentia*. Et [11] quòd *prudentia sua extendit cælos*.

Prob. 2. p. de summo gradu: nam debuit esse hæc virtus cum proportione ad gratiam, & sanctitatem, cæteraque dona; sed hæc fuerunt illi concessa in summo gradu perfectionis; ergo & istud.

Objic. Christus in Verbo sufficienter videbat omnia agenda; ergo superfluebat alius habitus directivus ejus circa agenda, qualis est habitus prudentiæ.

Resp.

[1] *3.d.13.q.2.* [2] *Jo.1.* [3] *Luc.2.* [4] *Isai.11.*
[5] *To.11.d.29 a.1.n.2.* [6] *6.Eth.*
[7] *Heb.7.* [8] *1.Petri.2.* [9] *Isa.11.*
[10] *Prov.3.* [11] *Idem 10.& 31.*

Resp. neg. conf. nam si hæc valeret, neganda essent pariter in eo alia dona, & scientia infusa. Dicendum ergo, quòd ut comprehensor, & secundum portionem animæ superiorem regulabatur per visionem beatam; sed ut viator, & secundum portionem inferiorem dirigebatur prudentia infusa.

DISPUTATIO VII.

De voluntate, & gratia Christi.

JAm diximus, quòd in Christo fuerunt sicut duæ naturæ integræ, ita & duæ voluntates, divina sc. & humana. Item de illius impeccabilitate, & sanctitate. Restant pauca de illius libertate, gratia habituali, & cæteris donis, ac virtutibus, quæ hìc subjiciemus.

QUÆSTIO I.

An voluntas humana Christi fuit libera, & quomodo.

SUppono ex dictis aliàs, quòd libertas alia est à *servitute*, qua quis est Dominus sui, nec alterius dominio subjacet; alia *à peccato*, qualis est innocentia, & immunitas à peccato; alia *à coactione*, quæ excludit violentiam, quæ venit ab extrinseco; alia *à necessitate*, seu *contingentiæ*, quatenùs homo sic liber potest agere, vel non agere, & dicitur *contingentiæ*, qua quis positis omnibus ad agendum requisitis potest vel agere, vel non agere, vel agere contraria. Et ista est, vel *contrarietatis*, qua ex duobus actibus positivis, & contrariis potest eligere, & facere alterutrum, & dicitur etiam *specificationis*, quia est inter actus specie diversos, ut amare, vel odisse, vel *contradictionis*, quæ est inter actum, & negationem, seu omissionem ejus, & dicitur etiam *exercitii*, quia est inter agere, aut non agere, amare, aut non amare. Denique alia dicitur libertas *essentialis*, quæ consistit in modo proprio agendi voluntatis, quæ sponte, delectabiliter, complacenter, & per modum ponderis, & inclinationis exercet actus suos.

Quæ-

Quæstio maximè procedit de *libertate à necessitate*, seu *contingentiæ*, tam *contrarietatis*, quàm *contradictionis*; *An sc. fuerit in Christo*.

Constat autem ex dictis, quòd Christus ut homo non fuit absolutè liber à servitute, & subjectione erga Deum; sed illi fuit servus, servitute saltem naturali, & subjectus subjectione saltem filiali. 2. non fuit liber ad malum morale, quia non potuit peccare. 3. fuit liber à peccato, imò & impeccabilis. 4. fuit liber libertate essentiali, quæ inseparabilis est ab omni voluntate etiam divina. Hæc libertas stat cum necessitate. Ideò diximus spirationem in Deo esse liberam, quantumcumque sit necessaria. Restat difficultas de libertate contingentiæ, & de libertate à præcepto, quæ est appendix ad libertatem à subjectione, & de hac etiam diximus supra, nempe Christum, ut hominem subjacuisse quibusdam præceptis: majus dubium est de præcepto moriendi, de quo dicendum est.

Ratio difficultatis petitur ex eo, quòd 1. Christus fuit impeccabilis, ut vidimus. 2. quia supponitur subjacuisse præceptis aliquot, quæ sine peccato violare non potuit: alioqui potuisset peccare: unde sequitur, eum non fuisse liberum quoad opera sic præcepta, & maximè per mortem Crucis, quam dicitur passus esse ex obedientia, dicitur, inquam, habuisse præceptum moriendi; unde, sicut non potuit peccare, ita nec potuit nolle mortem pati, nec per illam potuisse mereri, quandoquidem omne opus meritorium debet esse liberum operanti. Unde fit, ut hæc difficultas sit maxima in Theologia; nempe, ut concilietur libertas Christi cum ejus impeccabilitate, & merito in operibus præceptis; nos quam videtimus securiorem sequemur emergendi viam.

CONCLUSIO I.

Voluntas humana Christi fuit libera libertate contingentiæ, seu indifferentiæ. Est communis, & videtur de fide.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Dico, quòd voluntas in Christo ita elicit, & dominatur actui suo; quia Deus non operatur*

[1] *d.* 17. *E.n.* 5.

vatur ad operationem illam, nisi voluntate liberè agente, & determinante se ad operandum, & tum Deus operatur cum ea, & ibi tanta est libertas, quanta potest esse in creatura. Et alibi, [1] *habuit liberum arbitrium, & ita vertibile ad utrumlibet*.

Prob. 2. ex Script. [2] ex qua patet, Christum fuisse liberum ad eligenda gaudia, vel pœnas, & ex suo beneplacito omnia fecisse, nam, *Proposito sibi gaudio sustinuit Crucem*. Hoc est, inquit Chrysost. [3] *licebat ipsi nihil perpeti, si voluisset, & habebat potestatem, si voluisset, Crucem non adire*. Idem dicit Theodoretus; [4] quod valde notandum est propter præceptum moriendi. Idem docet Lyranus, & alii Interpretes. Item *Christus non sibi placuit*. Id est, inquit Glossa, *non quod placuit carni, fecit*. Et clarius idem Chrysost. *licebat ipsi non perpeti probra; licebat non ea pati, quæ passus est; si quod sua intererat spectare vellet.... sed quod nobis expediat considerans, quod ad se pertinebat, neglexit*.

Confir. ex Propheta. [5] *Oblatus est, quia ipse voluit*. Et ipse dixit, [6] *potestatem habeo ponendi animam meam*. Et alibi, *nemo tollit animam meam à me; sed ego pono eam à meipso: non enim*, inquit Hieron. *necessitate Crucem, sed voluntate sustinuit*. Et denique Paulus dicit, *dilexit me, & tradidit seipsum pro me*, &c. Quibus clarè probatur ejus libertas.

Prob. 3. ex PP. nam, inquit Amb. *potestatis suæ esse* significat *ponere animam, & liberæ voluntatis*. Et August. docet, [7] *cum sic affectiones voluntatis dispensatione, ut placuit, suscepisse, quemadmodum passiones corporis eadem dispensationis voluntate sine ulla necessitate susceperat*. Et S. Leo. [8] *Quidquid Domino illusionis, & contumeliæ, quidquid vexationis, & pœnæ intulit furor impiorum, non de necessitate toleratum, sed de voluntate susceptum est*. Et sic de aliis.

Prob. 4. ratione. Nam de fide est, Christum fuisse verum hominem per veram humanitatem similem nostræ secundum animam, & corpus, sed de fide

[1] *d.12.B.n9.* [2] *Heb.12.*
[3] *ho.28.ibi.* [4] *Ro.15.ibid.*
[5] *Isai.73.* [6] *Jo.20.*
[7] *de fide c.15.*
[8] *83.qq.80.ser.1.de pass.c.2.*

fide etiam est humanitatem nostram habere in se liberam voluntatem, seu arbitrium; ergo & Christum eam habuisse credendum est.

Objic. 1. Christus sic determinabatur ad bonum, ut non posset illud non amare; ergo non erat liber nequidem quoad exercitium: prob. ant. nam dirigebatur à Verbo, & Deus non concurrebat ad malum, vel ad omissionem boni debiti, & ideò non poterat peccare.

Resp. 1. neg. utramque cons. nam, dato quod non fuisset liber ad peccandum, adhuc fuisset liber ad bona, quæ operabatur, & maximè circa opera consilii, vel super erogationis, quod sufficit nobis pro nunc.

Resp. 2. neg. utrumque ant. nam illa necessitas, quæ respiciebat malum, si qua erat, non venisset ab intrinseco voluntatis, sed ab extrinseco, v. g. à defectu concursus Dei.

Inst. Vera libertas consistit in indifferentia ad bonum, & malum; sed voluntas Christi non erat sic indifferens; ergo &c. maj. patet ex Script. *Beatus, qui potuit transgredi, & non est transgressus* &c. prob. min. non potuit esse indifferens ad peccatum, quia impeccabilis; ergo nec ad malum.

Resp. dist. maj. indifferentia contrarietatis, aut contradictionis, & ab intrinseco, con. contrarietatis tantum, & ab extrinseco, neg. maj. & cons. nam [1] *Deus habet liberum arbitrium, quamvis peccare non possit*, ait August. & *posse peccare, non est libertas, nec pars libertatis*: pro nunc autem sufficit nobis, quòd voluntas Christi ab intrinseco non esset determinata, sed indifferens ad agere, vel non agere bonum in particulari.

Objic. 2. Libertas nostra humana consistit in indifferentia contrarietatis æquè, ac contradictionis; ergo & libertas Christi.

Resp. neg. cons. vel dist. sic, libertas Christi specificativè, & ex natura voluntatis secundum se præcisè, con. formaliter ut Christi, neg. cons. secundum se voluntas ejus erat similis nostræ, sed formaliter ut in Christo erat unita Verbo cum summa gratia, & fruitione Verbi, cum qua non poterat exire in actum malum, sed poterat facere, vel omittere bonum naturale, aut non præceptum, moveri, aut quiescere.

CON-

[1] 21. *civ.* 30.

CONCLUSIO II.

CHristus ut homo fuit etiam liber quoad opera præcepta, si quæ habuit vera præcepta, & rigorosa. Est etiam communis.

Dico (*si quæ habuit præcepta rigorosa*) nam de hoc dicemus in sequent.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Quia cùm ex divina dispensatione esset simul viator, & comprehensor, ita ex eadem dispensatione relicta est illi tota libertas necessaria ad merendum: *Licet*, inquit, *cum hoc dispensativè staret potestas merendi....habuit liberum arbitrium, & ita vertibile ad utrumlibet*; ergo censet, quòd nec per unionem hypostaticam, neque per visionem beatam sic fuit ligata voluntas tota, quin ex eadem dispensatione, qua fuit simul viator, & comprehensor, remanserit etiam liber ad merendum per opera tam præcepta, quàm non præcepta.

Prob. 2. ex Script. & PP. citatis in præcedenti. Nam probant ejus libertatem absolutè, & in operibus ejus præceptis: nam si ullum opus fuit præceptum, maximè passio; sed hæc dicitur ei libera, *potestatem habeo ponendi animam meam*; ergo &c.

Confir. Nam per ipsam mortem, sicut & per alia omnia opera sua meruit nobis gratias, & redemptionem; sed illa opera non potuerunt esse meritoria sine libertate; ergo &c. min. supponitur ex dictis de merito, & est de fide: maj. autem patebit ex dicendis.

Objic. 1. Non potuit peccare; ergo nec omittere opera præcepta, nec ad ea fuit liber: prob. conf. quia non poterat omittere illa sine peccato transgressionis, & inobedientiæ; ergo non erat liber ad omittendum opera præcepta, & multò minùs ad faciendum opera contraria. Hic est nodus totius hujus gravissimæ difficultatis: ego autem omissis variis modis aliorum salvandi in his hanc libertatem, quos videbis apud Mastrium [2] nostrum, & alios,

Resp. dist. cons. non fuit liber extrinsecè, con. intrinsecè, neg. cons. & similiter dist. ant. p. ob. nam ut dicebam ex Scoto, sicut cum anima Christi dispensatum est, ut esset simul viator, & comprehensor, & sic tota

[1] *d.12.A.n.2.* [2] *3.d.3.q.9.a.n.351.*

tota voluntas non occupabatur per fruitionem beatam, quin posset ad alia applicari, quæ necessaria sunt statui viatoris, ut posset operari meritoriè nostram redemptionem, ita ex eadem dispensatione relinquebatur illi tota libertas requisita, & sufficiens ad meritum, per quæcumque bona opera, etiam præcepta, licet ab extrinseco, sc. ob affluentiam gratiarum, & alia media providentiæ specialis, & maximè ob negationem concursus ad malum retineretur in bono.

Resp. 2. cum aliis neg. conf. & ant. prob. quia, ut non improbabiliter dicunt aliqui, Christus liberè acceptavit præcepta illa, & se illis submisit, cum posset ab eis petere dispensationem, quæ non fuisset illi negata, & tùm illa potuisset omittere sine peccato.

Inst. cont. istam respons. non potuit petere dispensationem à præceptis legis naturæ, v.g. ab obligatione amoris Dei; ergo circa hæc non fuit liber.

Resp. 1. Posse negari ant. quia licet pro pura creatura hoc, & similia præcepta sint indispensabilia; tamen id dici non debet de Christo, attenta ejus dignitate personali, quippe non erat purus homo.

Resp. 2. dist. conf. circa hoc, & alia indispensabilia, si quæ sint, con. circa multa alia, v.g. circa præcepta 2. tabulæ, & præceptum patiendi, & moriendi, neg. conf. nam ista libertimè acceptavit, &, si voluisset, fuisset dispensatus. [1] *In capite libri scriptum est de me, ut faciam voluntatem tuam; Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei*, & sic in illa prima acceptatione præceptorum sequentia fuerunt expressa, & libera libertate saltem remota.

Resp. 3. Forte nullum fuisse rigorosum præceptum obligans Christum sub peccato, & in hoc casu non urgeret argumentum; sed de hoc infra.

Inst. 2. Christus per actus præceptos meruit; sed ad meritum non sufficit libertas remota, sed requiritur proxima, qua homo possit positis omnibus ad agendum requisitis agere, vel non agere; ergo illa libertas remota non sufficit ad salvandum in Christo meritum maximè cum impeccabilitate.

Resp. dist. min. ad meritum in puris viatoribus, & seclu-

[1] *Ps. 39.*

secluso miraculo dispensationis prædictæ, conc. In homine, qui esset simul viator, & comprehensor, & quoad hoc miraculosè dispensatus, ne fruitio totam occuparet voluntatem, neg. min. nam istud contingebat in Christo; & sic cum fruitione remanebat sufficiens libertas in anima Christi ad meritum.

Objic. 2. Ad veram libertatem non tantùm debet agens habere omnia requisita ad agere, vel non agere ex parte principii intrinseci, seu voluntatis, sed etiam ex parte principiorum extrinsecorum, ita ut nullum ex ipsis auferat illam indifferentiam, & possibilitatem, sed ex concessis Christus id non habebat ex parte principiorum extrinsecorum respectu operum præceptorum; ergo &c. Patet min. nam concursus Dei non erat paratus ad operandum aliter, quàm ut præcipiebatur, vel ad omittendum id, quod erat in præcepto; nec id etiam permittebat fruitio, vel visio beata cum aliis gratiis habitualibus, & actualibus; ergo &c.

Resp. dist. maj. & conf. prob. ad veram libertatem in puro viatore, conc. in viatore, & comprehensore simul, & supposito miraculo prædicto, neg. maj. & conf. nam in tali casu sufficit illa libertas intrinseca in potentia, & libertas remota quoad principia extrinseca.

Objic. 3. Christus vel potuit non implere opera præcepta, vel non potuit non implere cum illa libertate, seu implevit ex necessitate; sed neutrum dici potest; ergo quoad opera præcepta liber non fuit. Prob. ant. 1. Si potuit non implere, potuit peccare ex inobedientia, & per puram omissionem liberam. 2. si non potuit non implere, seu si non potuit omittere; ergo necessariò implevit, non autem liberè, saltem libertate contingentiæ, de qua hic agitur.

Resp. ad maj. & ad dilemma: quod potuit non implere, sed omittere, potentia, & libertate remota in sensu allato, & non potuit omittere potentia proxima, & hoc sensu, neg. maj. & similiter ad prob. min. Potuit peccare omittendo, scilicet peccabilitate remota, conc. proxima, neg. & hoc patet ex dictis supra de impeccabilitate.

Hæc magis patebunt ex dicendis de merito Christi, & actibus, quibus meruit.

QUÆSTIO II.

An, et quibus præceptis subjacuerit Christus, et maximè an habuerit præceptum redimendi homines per mortem.

JAm diximus supra disp.4.q.5. sub finem, Christum subjectum fuisse aliquot præceptis non quidem legum civilium, nec Mosaicæ legis, sed naturæ, & aliquot præceptis divinis in ratione creaturæ, & hominis. Jam id pressiùs examinandum, ut magis constet de illius libertate; an scilicet data fuerint illi aliqua præcepta propria, & in rigore, ita ut hæc illum obligarent; an verò quasi consilia, vel mandata.

Porrò quidam differentiam notabilem ponunt inter *præceptum*, & *mandatum*. *Præceptum* inducit obligationem obedientiæ erga superiorem, ad quem spectat præcipere.

Mandatum verò in rigore scholastico sumitur pro commissione data alicui de re, seu negotio aliquo tractando, vel agendo; & fieri potest etiam à persona non superiori, seu non habente jus ad præcipiendum, vel ad exigendam obedientiam.

Inde *mandatarius* dicitur ille, cui talis commissio datur. Sic Heliodorus dicitur venisse Jerosolymam [1] *cum mandatis, ut pecuniam transportaret*. Et, *pro his, quæ habebat in mandatis à Rege*, &c. Denique ex usu communi *habere in mandatis*, idem est, ac *habere in commissione.*

Fatendum tamen, quòd in usu Scripturæ præceptum, & mandatum idem significant.

Præceptum etiam sæpe sumitur pro documento, seu regula agendorum; & sic dicimus præcepta artis, vel scientiæ pro regulis artis, & scientiæ; & ita fortè intelligenda sunt hæc dicta Sapientis: [2] *Conserva fili præcepta patris tui*. Et Christus [3] arguit *docentes doctrinas, et præcepta hominum*. Et Paulus, [4] *Quæ sunt omnia in interitum ipso usu secundum præcepta, et doctrinas hominum*; loquimur autem de præceptis in rigo-

[1] 2. *Machab.* 3. 4.
[2] *Prov.* 6. [3] *Marc.*7.
[4] *Coloss.*2.

rigore, quatenus manant à superiore cum obligatione aliqua gravi, aut levi ad obediendum.

CONCLUSIO I.

P*Robabile est, Christum ut hominem subjectum fuisse præceptis aliquot legis naturæ, saltem quatenus non licebat ea transgredi.* Est communis, & patet ex dictis supra.

Prob. iterum 1. ex Script. Nam ipsemet agnovit hæc duo præcepta, cùm interrogatus: [1] *Quod est magnum mandatum in lege?* respondit: *Diliges Dominum Deum tuum*, &c. *Hoc est primum, et maximum mandatum; secundum autem simile est huic*, &c. Et cùm aliàs dixisset: [2] *Non veni solvere legem, sed implere*, quod maximè intelligitur de lege naturæ, sequitur, quòd se agnovit his præceptis adstrictum. Ideò dicebat: [3] *Ut cognoscat mundus, quia diligo Patrem*, &c. Item, [4] *Sicut ego præcepta Patris mei servavi, et maneo in ejus dilectione. Vides*, inquit August. *præcedit dilectio observationem præceptorum*, &c.

Dixi, *saltem quatenus non licebat ea transgredi*, quia erat impeccabilis; sed non potuisset transgredi præcepta illa, maximè amoris Dei, sine peccato; ergo quoad hoc tenebatur illa lege.

Objic. 1. Si obligabatur ad illa præcepta, non poterat mereri per illa; sed conf. est falsum; ergo, &c. Prob. maj. quia non fuisset liber quoad illa, quia non poterat peccare; ergo, &c.

Respond. neg. maj. & conseq. prob. nam ex dictis supra, & sæpe sufficiebat ad meritum libertas intrinseca, & remota.

CONCLUSIO II.

P*Robabilius est, Christum habuisse verum præceptum redimendi hominem per mortem.*

Prob. 1. ex Scoto. [5] Nam inquit, *Christus ut homo accepit mandatum ponendi animam*, idest, *de complacendo, et patiendo animam poni* ...... ego pono, *dicitur ratione Verbi, et cùm dicitur* animam meam, *non ut*

[1] *Matth.* 12. [2] *Jo.* 14. [3] *Jo.* 15.
[4] *ibid.* [5] 3. *d.* 17. *I.* 15.

ut Verbum loquitur, sed ut homo, et cùm dicitur præceptum, *seu* mandatum, *non est, nisi secundum quod homo*; nomen ergo *mandati* explicat de vero præcepto.

Prob.2. ex Script. Nam, quod habuerit aliqua vera præcepta, nemo melius scit, quàm ipse; sed ipse declarat se habuisse præcepta à Patre, & se illa servare; ergo, &c. Prob. min.[1] *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*. Item, [2] *Præcepta Patris mei servavi*. Item, [3] *Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei*, &c. Item Apost. [4] illi applicat illud Psal. 39. *In capite libri scriptum est de me, ut faciam voluntatem tuam: Deus meus volui*. Item docet [5] eum mortem subiisse: *Factus obediens usque ad mortem*; & opponit hanc obedientiam inobedientiæ Adæ, & sicut per istam [6] *peccatores constituti sunt multi, sic per obedientiam unius multi constituuntur justi*; obedientia supponit præceptum.

Prob.3. ex PP. August. [7] ait, quòd *voluntati, et præcepto Patris obediens est filius, nec in hominibus diversam demonstrat. imparemque naturam Patris præcipientis, obedientisque filii*. Huc accedit, quòd *Christus non tantùm Deus est, qua natura æqualis est Patri, sed etiam homo, qua natura major est Patre, cujus non solum Pater, sed etiam Dominus est*.

Confirm. ex S. Bonav. [8] qui ait: *Fuit expediens, ut sicut ex superbia, et inobedientia Adæ perditi sumus, sic ex obedientia Redemptoris salvaremur*.

Objic.1. Christus liberè posuit animam suam; ergo non ex obligatione obedientiæ, seu præcepti: nam ubi est præceptum, ibi non est libertas, sed necessitas obedientiæ. Prob. ant. ex Script. & PP. [9] *Potestatem habeo ponendi animam. Sed*, inquit Chrysost. [10] *qui à seipso ponit, præcepto non indiget*; & cùm sibi objicit præceptum Patris, respondet: *O insensati, et amentes: nos et amicis obedimus, et nihil hoc nos dejicit!*

Confir. ex Apost. [11] *Proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta*. Hoc est, ait idem Chrysostomus: [12] *Licebat ipsi nihil perpeti, si voluisset, et* po-

[1] *Jo.* 14. [2] *Jo.* 15. [3] *ibid.* [4] *Hebr.* 10.
[5] *Phil.* 2. [6] *Rom.* 5. [7] *tr.* 79 *in Jo.*
[8] 3.*d.*17.*q.*3. [9] *Jo.* 14. [10] *ho.* 59. *in Jo.*
[11] *Heb.* 12. [12] *l.* 4. *cur Deus homo, c.* 10.

potestatem habebat, si voluisset, crucem non adire. Et Anselmus dicit, Patrem voluisse mortem Christi pro redemptione nostra, quatenus approbat, quòd Christus id velit: item quatenus Deus Pater mortem non prohibuit, cùm posset, illum quoque, qui prohibere potest, & non vult, dicimus velle, quod non prohibet. Quoniam ergo Patri voluntas filii placuit, nec prohibuit eum velle, aut implere, quod volebat, rectè voluisse, ut filius mortem sustineret, quamvis pœnam ejus non amaret; affirmat & August. quòd *omnia, quæ passus est, pro voluntate sua passus est*, sicut ipse ait: *Potestatem habeo ponendi animam*, &c. & sic de aliis; ergo Script. & PP. nullum agnoscunt præceptum in Christo mortis ferendæ.

Resp. dist. ant. liberè, & propria voluntate, seu liberè acceptando præceptum, & exequendo, seu obediendo, conc. ægrè, & quasi contra inclinationem, & quasi ex necessitate subjectionis acceptando, & obediendo, neg. ant. & conseq. nam in primo illo sensu loquitur Scriptura, maximè cùm illum dicentem ad Patrem inducit. [1] *In capite libri scriptum est, ut faciam voluntatem tuam*, &c. Cùm autem PP. & Chrysost. videntur negare præceptum, & obedientiam quasi ex servitute, loquuntur sobriè propter Arrianos, & Nestorianos, ne videantur admittere inferioritatem, & distinctionem in persona æquè, ac in humanitate. Alii verò hanc acceptationem, & patientiam mortis tribuunt non totaliter, sed principaliter summæ charitati erga nos, ut cùm dicit Rupertus: [2] *Quid est hoc mandatum. nisi charitas?* Et Theodoretus in ea verba, *factus obediens*: *Non tamquam servus implevit jussum Domini, sed salutem pro nobis sponte suscepit, et obediit, ut filius, non ut servus*, sc. obedientia filiali, non servili. Et Theophilactus ibi agnoscit verum præceptum, sed paternum: *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*; id est, inquit, *quod placitum est illi, et decretum ab eo, suscipio, et perficio ..... mandatum dedit mihi Pater, hoc est, voluit, dixit, approbavit, decrevit*.

Ad Anselm. fortè non agnovit ibi rigorosum præceptum, ne servilem obedientiam dixisse videretur. Eodem sensu loquebatur Chrysostomus. Plures alii pu-

[1] *Psal.* 139. [2] *in Jo.*

putant non improbabiliter, nullum habuisse rigorosum præceptum à Patre, & maximè, quod obligaret sub peccato.

Obj'c.2. Obligatio præcepti aufert meritum, quia aufert libertatem; quia non poterat non velle mori, sicut præcipiebatur, alioqui potuisset peccare; sed conf. est falsum, & contra nos; ergo &c.

Resp. neg. maj. quoad omnes partes: nam ex sæpe dictis, impeccabilitas, in quam resolvitur tota vis argumenti, non auferebat libertatem obedientiæ, & maximè in morte crucis, ubi summè hanc virtutem exhibuit. *Factus obediens usque ad mortem.*

Dixi autem *probabilius*, quia opinio asserens intervenisse verum præceptum, magis videtur fundari in textu litterali tot locorum Script. cui potiùs standum, quando id fieri potest sine inconvenienti: & quamvis, stante præcepto, non posset clarè conciliari hæc opinio cum libertate requisita ad meritum, & cum impeccabilitate, adhuc non recedendum esset ab illo sensu: nam, ut monet Doctor cum Aristotele, *imbecillitas ingenii est propter apparentem rationem*, qualis est difficultas illius conciliationis, *sensatam relinquere probationem*, qualis est ea, quam habemus ex Scriptura pro nostra conclusione.

QUÆSTIO III.

An voluntas humana Christi fuerit semper conformis divinæ.

Constat in Christo fuisse duas voluntates, & singulas proprios habuisse actus, & operationes, & propriam libertatem. Quæritur jam utrum humana in suis volitionibus, seu motibus fuerit semper conformis divinæ.

CONCLUSIO.

Omnis voluntas humana, & efficax Christi fuit semper conformis divinæ. Videtur de fide.

Prob.1. ex Scoto. [1] *Quidquid voluit tota Trinitas, voluit Christus, quantum ad portionem superiorem voluntatis*

[1] *Report. d. 17. q. 2. n. 6.*

luntatis humanæ. Imò secundum portionem inferiorem adhuc nihil simpliciter noluit, quod evenerit, quia portio rationis superiori arguebat, quod quidlibet, quod sibi contingebat, esset simpliciter volendum; ergo voluntas Christi humana libera, & deliberata fuit semper conformis divinæ.

Prob.2.ex Script. & PP. Nam Christus de Patre loquens, dicit: [1] *Quæ placita sunt ei, facio*, non aliquando, sed *semper*. Item ex dictis ipsam mortem passus est ex obedientia, etiam repugnante appetitu sensibili. 3. nequidem loquebatur, nisi ex Dei mandato: [2] *Ego ex me ipso non sum loquutus*. Et, *Non quæro voluntatem meam*. Item, *Descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed ejus, qui misit me*. Item, *Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei*, &c. idest, inquit August. [3] *non meam, non propriam, non filii hominis, non meam, quæ resistat Patri*, &c. Quod eleganter commentatur Lyr. *Christus, in quantum homo, minor est Patre, & sic accepit ab eo mandatum, in cujus executione non potest deficere à regula voluntatis divinæ*. Attende rationem. *Quia humanitas Christi, tamquam instrumentum Divinitatis conjunctum, in nullo movetur, nisi secundum ipsius motum*. De hac ratione dicemus infra.

Prob.3.ex Conc.Constant.VI.[4]ubi Agatho:*Duas naturas, duasque naturales voluntates, & duas naturales operationes confitemur in uno Domino nostro Jesu Christo, non contrarias eas, nec conversas ad alterutram dicimus*. Et in epist. Sophronii. [5] *Neque enim ab altera ejus dissidens, quod proprium habuit, operabatur*. Et in definitione fidei. [6] *Prædicamus & duas naturales voluntates, non contrarias (absit) juxta quod impii asserunt hæretici, sed sequentem ejus humanam voluntatem, & non resistentem, vel reluctantem, sed potius subjectam divinæ ejus, atque omnipotenti voluntati*; ergo de fide est, voluntatem humanam Christi fuisse semper conformem divinæ.

Prob.4. Si humana voluntas Christi voluisset aliquid contra Dei voluntatem, hoc fuisset volendo impossibile, vel illicitum; sed neutrum dici potest; ergo, &c. Prob. min. 1. Si voluisset aliquid efficaciter, quod

[1] *Jo.8.* [2] *Jo.12.c.6.c.4.* [3] *in c.10.Jo.*
[4] *act.4.* [5] *act.11.* [6] *act.17.*

quod Deus absolutè non vult fieri; voluisset impossibile; & quidem scienter: nam sciebat & ea, quæ absolutè Deus non vult fieri, & ea esse absolutè impossibilia creaturæ. Hoc autem dedecet summam Christi sapientiam. 2. si voluisset, quod per Dei voluntatem prohibetur, & non licet, peccasset, quod horrendum est cogitare; ergo sicut Christus non potuit errare, nec peccare, ita nec potuit velle contraria divinæ voluntati.

Dixi autem, *efficaciter*, *& absolutè*; quia fortè secundum inclinationem, & appetitum naturalem, & secundum partem inferiorem animæ, & conditionatè potuit velle aliqua, v.g. *ut transiret calix*, ut mox dicam.

Objic. 1. Christus in voluntate humana tristatur de imminente morte, & quidem *usque ad mortem*, & petit ab ea immunitatem, & tamen sciebat eam esse volitam à Deo; ergo non semper fuit conformis divinæ. Prob. ant. nam ipse fatetur: *Tristis est anima mea usque ad mortem*. Et orat, *Si possibile est, transeat calix iste*; ergo, &c.

Resp. dist. ant. tristatur ex motivis, ex quibus prævidebat offendi Patrem, & illi displicere, conc. de prævisione mortis, quatenus placebat Patri, neg. ant. & con. tristabatur pro Juda damnando, inquit Gl. *Tristatur non timore patiendi, quia ad hoc venerat*, inquit Hieron. in Glossa, *sed propter infelicem Judam, & scandalum Apostolorum, & ejectionem Judæorum, & eversionem Jerusalem ..... fragilitatem carnis exponit, scilicet ad ostendendam veritatem carnis humanæ*: uno verbo, tristitia hæc tota erat in parte sensibili, & inferiori animæ.

Quantum ad orationem potius docet contrarium, nempe voluntatem suam prorsus subjectam, & conformem esse divinæ, in volendo mori propter illam, non obstante carnis suæ repugnantia. *Docet humanæ voluntati voluntatem Dei præponi*, inquit Glossa, *Docet eos privatam voluntatem corrigere, & dirigere juxta divinam*, ait August. Idem docet Chrysost. [1] *Sublimen admirabilis philosophiæ veritatem tradidit, cùm exemplo nos doceat etiam natura abhorrente, & renitente*. Denique sic orat, ut homo, non ex voluntate abso-

[1] *hom. 83 in Matth.*

absoluta, & efficaci vitandi mortem, quam præcipiebat Deus, sed voluntate conditionata, & inefficaci: nam efficaciter, & absolutè vult divinam fieri, imò ardenter hoc desiderat. Ideò dicit: *Baptismo habeo baptizari* (baptismo sanguinis sui) *quomodo coarctor, donec perficiatur*.

Denique Ambrosius quasi ad litteram explicans illam tristitiam in eumdem sensum, sc. ut veniat ex impatientia potius, quàm ex timore moriendi. *Usque ad mortem*, idest, *non propter mortem*, *sed usque ad mortem tristis est Dominus*. Ideò durissimè increpavit Petrum, qui dissuadebat descensum in Jerusalem, ubi crucifigendus erat. *Vade post me Sathana*: *scandalum tu mihi es...... non sapis*: *quæ Dei sunt*. Iterum increpat eumdem ferientem satellites, dicens: *Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis, ut bibam illum?*

Objic. 2. Si Christi voluntas fuisset conformis paternæ, non de illo conquereretur moriens, *Deus meus, ut quid dereliquisti me?* ergo, &c. Prob. ant. nam hæc verba potius sapiunt desperationem aliquam, saltem palato, & judicio impii Calvini.

Resp. neg. ant. utrumque: nam per hanc querelam nihil aliud significat, quam derelictionem protectionis paternæ, quatenus Pater eum permisit, seu dereliquit crudelitati Judæorum; & hoc dicebat, ne inimici ejus suspicarentur eum à Patre non solùm ad tempus, sed penitus, & pro semper derelictum; ideò brevi subjungit: *Pater*, *in manus tuas commendo spiritum meum*.

Quæres *de voluntate conditionata, & inefficaci; an etiam semper fuerit conformis divinæ*.

Resp. eam fuisse conformem, saltem in objecto formali, seu motivo: nam quoad materiale, & secundum inclinationem naturalem, sine dubio non voluisset mortem; sed quoad formale semper voluntas Christi voluit omnia fieri, prout Deus ea fieri volebat, ut patet in illa oratione: *Pater*, *si vis*, *transeat calix iste*, &c. Sic enim ostendit in appetitu horrorem naturalem mortis, quæ erat objectum materiale orationis, & volitionem ejusdem in appetitu rationali, secundum quod eadem mors placebat Deo.

QUÆSTIO IV.

An in statu vitæ mortalis humana voluntas Christi habuerit fruitionem beatam.

HÆc facilè resolvitur ex dictis de intellectu: nam sicut in isto fuit visio beata, sic in illa debuisse amor beatificus.

Suppono autem ex dictis, quòd fruitio sumitur vel pro actu voluntatis, quo voluntas amore inhæret Deo propter se, & opponitur usui, quod est amare Deum propter aliquid aliud, & est perversus amor; vel sumitur pro gaudio, seu delectatione, quæ percipitur ex amore illo; vel pro utroque, scilicet actione amandi, & passione gaudii, quod ex illo actu percipitur, ex utroque integratur perfecta beatitudo, scilicet ex actu fruitionis, & gaudio; difficultas autem sustinendi hoc gaudium in Christo petitur ex doloribus, & pœnis, quas passus est pro nobis in decursu vitæ mortalis.

CONCLUSIO I.

VOluntas humana Christi fruebatur Deo fruitione beata, & quidem summa ab instanti conceptionis. Est communis.

Prob.1. ex Scoto cit. [1] ubi de visione beata, & in particulari quærit, *an possibile fuerit voluntatem animæ Christi habere summam fruitionem possibilem naturæ creatæ*. Et concludit affirmativè; quia *possibile est animam illam habere summam gratiam; ergo et summam fruitionem*. Idem docet q.4.

Prob.2. ex illis locis Script. & PP. quibus probatum est, eum habuisse visionem beatam ab instanti conceptionis: nam visio, & fruitio non separantur; nec minus hæc, quàm illa decebat Christum Dei filium, imò hæc fruitio sequitur ad illam visionem, & cum illa consummat beatitudinem animarum.

Confir. ex verbis illis Christi: *Ubi ego sum, illic et minister meus erit*, sc. in beatitudine, quam diximus consistere formaliter in fruitione Dei clarè visi.

Prob.

[1] *d.13.q.3.et 4.A.n.2.*

Prob. 3. Nam in vita habuit summam gratiam, & illa omnia dona, quæ decent filium Dei naturalem, & statum ejus in ordine ad finem redemptionis concessa sunt illi; sed istud donum, & prærogativa maximè decebat eum ratione filiationis naturalis ex vi unionis hypostaticæ; ergo &c.

Prob 2. p. Nam ab instanti suæ conceptionis habuit illam unionem, & gratiam; ergo & hanc beatitudinem: quia nulla erat ratio eam potius differendi, quàm illas, ut patebit solut. object.

Objic. 1. In nullo textu Script. nec declaratione Ecclesiæ constat, Christum in hac vita mortali habuisse beatitudinem; ergo gratis asseritur.

Respond. dist. antec. non constat explicitè, conc. implicitè, neg. antec. & conseq. Nam ex locis citatis disput. præcedenti de visione beata satis constat de hac veritate; nec mirum, quòd hæc non fuerit definita in Conciliis, quia hæc res non fuit agitata in hac circumstantia, licèt aliqui hæretici ausi fuerint negare, nequidem nunc esse beatum: sed dixerunt, eum fuisse damnatum ex desperatione in cruce; sed hæc blasphemia seipsa evanuit.

Objic. 2. Si fuisset beatus, non fuisset liber ad merendum; sed hoc est falsum; ergo, &c. Prob. maj. Nam de aliis beatis docent Theologi, eos non posse mereri; ergo nec iste.

Respond. neg. maj. & consequ. prob. Nam ideò alii beati non possunt mereri, quia sunt extra statum viæ; Christus verò erat simul viator, & comprehensor ex dispensatione divina, & ideò in statu merendi. Quomodo autem concilietur libertas contingentiæ, & sufficiens ad meritum cum beatitudine, satis dictum est supra de incompatibilitate beatitudinis cum laboribus, & mortalitate.

CONCLUSIO II.

F*Ruitio beata Christi fuit cum gaudio, et delectatione proportionata, seu summa.*

Prob. ex Scoto cit. & alibi. [1] *Gaudium de fruitione, et tristari de morte personæ non sunt contraria ...... sic fuit in anima Christi, et hoc fuit per miraculum;* imò

[1] *in Report. d. 15. n. 11.*

imò miraculum fuit magnum, quod cum vehementi fruitione potuit stare vehemens tristitia in eadem potentia, licèt ratione alterius, &c.

Prob. 2. Nam ex August. [1] *Cùm adest, quod diligitur, etiam delectationem secum necesse est ferat;* sed animæ Christi aderat Deus per visionem beatam, & diligebatur per fruitionem, & quidem summè; ergo gaudebat summè.

Confir. Nam delectatio est naturaliter inseparabilis à visione, & fruitione, seu à beatitudine; sed constat ex dictis, quòd Christus fuit summè beatus; ergo & summè delectabatur. Maj. prob. ex dictis de beatitudine, & quidem ex Script. nam dicitur, quòd [2] *delectationes sunt in dextera Dei usque in finem*, idest, *perfectè, et æternaliter*, ait Glossa, [3] *Justi epulentur, & exultent in conspectu Dei, & delectentur in lætitia.* Et, [4] *Lætitia sempiterna super caput eorum, gaudium, & exultationem obtinebunt*, &c.

Quòd autem illud gaudium fuerit summum, patet, quia sicut gaudium naturaliter sequitur ad amorem, & possessionem boni, ita & illud crescit, & commensuratur magnitudini boni, & perfectioni possessionis; sed hæc fuit summè perfecta, idest perfectior, quàm quæ haberi potest ab ulla creatura; ergo &c.

Objic. 1. Summum gaudium excludit ab anima omnem tristitiam; sed in anima Christi fuit tristitia, & quidem magna; ergo non fuit gaudium, saltem semper, nec beatificum, quod est perpetuum.

Resp. dist. maj. excludit omnem tristitiam naturaliter, conc. supernaturaliter, neg. maj. & cons. Nam sicut ex dispensatione fuit simul viator, & comprehensor, ita & gaudens, & patiens, ac mœstus esse potuit.

Respondent alii, quòd in cruce, & horto, & aliis tormentis suspensa fuit delectatio beatifica; quod etsi concedere nolit Cardinalis noster, tamen non video id repugnare potentiæ divinæ magis, quàm unionem summi gaudii cum summis doloribus; imò istud mihi videtur longè facilius.

Inst. Christus dicitur *vir dolorum*, sc. in hac vita mortali, sicut post mortem dicitur *gloria, & honore coronatus;* ergo in hac vita non gaudebat visione beata.

Resp.

[1] *1. doctr. Christ. 33.* [2] *psal. 15.*
[3] *psal. 63.* [4] *Isa. 33.*

Resp. neg. cons. Nam, ut dicebam, habuit utrumque ex dispensatione divina. Unde in Thabore, ubi apparuit gloriosus, gloria animæ effusa est in corpus, in quod antea, nec aliàs permissa est effluere.

Objic. 2. Nisi gaudium cessasset, saltem in Cruce, non quereretur ad Patrem, *ut quid me dereliquisti?* Hoc enim dicere non potuit, nisi quantùm ad suspensionem fruitionis.

Resp. 1. Id non facere contra illos, qui tenent 2. responsionem allatam, quæ hoc concedit.

Resp 2. neg. ant. Nam non desunt aliæ rationes, & causæ illius querelæ; unde Patres quidam dicunt, quòd sic loquebatur pro tota natura per peccatum Adæ spoliata gratiis, & damnata; alii propter cessationem protectionis contra judæos, & inimicos, alii propter damnationem judæorum, qui erant cives, & cognati secundum carnem. Denique hoc potuit dicere propter vim dolorum sensibilium corporis.

Posset quæri, an rectè asseratur fuisse in Christi voluntate tristitiam; sed de hoc supra diximus, nec placet hìc repetere.

QUÆSTIO V.

De sanctitate formali Christi voluntatis per gratiam habitualem, an, & qualis fuerit.

JAM diximus de sanctitate animæ Christi, quòd fuerit purissima sine ullo prorsus peccato; non tamen præcisè, & formaliter, nec immediatè per unionem hypostaticam: nam de hac formali sanctitate reservavimus hìc locum; quia ex tractatu de gratia sanctificante, patet quòd subjectatur immediatè in voluntate. Unde quærimus hìc, quæ fuerit formalis sanctitas Christi, seu, an habuerit gratiam habitualem. 2. qualis, & quanta fuerit. An infinita. An summa.

Suppono autem aliquam qualitatem dici summam *positivè*, quando excedit omnem aliam secundum gradus suæ intensionis, nec possit dari perfectior; aut *negativè* quando non exceditur ab ulla alia, licet possibilis sit alia æqualis, quod fieri nequit respectu summi positivè.

Supp. 2. Duplicem distingui in Christo sanctitatem.

1. *personalem*, quæ petitur ex personæ Verbi sanctitate, & convenit Christo ratione unionis hypostaticæ, quatenùs Christus subsistit per subsistentiam Verbi. 2. *formalem*, qua anima Christi dicitur sancta non terminativè, & quasi extrinsecè per subsistentiam Verbi, per quam ultimò terminatur, & completur in ratione subsistentis; sed formaliter, & intrinsecè per formam, seu qualitatem supernaturalem sibi inhærentem, per quam redditur formaliter Deo placens, & dilecta, sed etiam potens elicere actus supernaturales divini amoris, & differt à personali. 1. quia hæc inhæret animæ per modum formæ accidentalis, illa verò non, quia petitur à sanctitate personæ Verbi, quæ non sic inhæret, nec informat naturam, sed purè terminat, & sustentat. 2. quia hæc sanctitas Verbi est in se infinita positivè, & substantialis, & increata in Deo; formalis verò est quid creatum, & positivè finitum.

Quæritur ergo hìc, an gratia habitualis fuerit in Christo. 2. an per illam sanctificetur formaliter. 3. an fuerit infinita. 4. An saltem fuerit summa.

CONCLUSIO.

IN *Christo verè fuit gratia habitualis, & per illam formaliter fuit sanctus*. Est communis quoad 1. p. non quoad 2. quia multi volunt, animam ejus fuisse sanctam per unionem hypostaticam.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui præter aliquot textus Script. citat Magistrum dicentem: *Credendum est, Deum tantam gratiam contulisse illi animæ, quantam potuit conferre* &c. Et in Reportatis. [2] *Dico, quòd summa gratia creata fuit collata animæ Christi*.

Prob. 2. ex Script. ubi dicitur, [3] *plenus gratiæ*. Item, *requiescet super eum spiritus Domini*, id est, *gratia permanens*, ut explicat Cyrillus, & eodem sensu sumitur illud, *spiritus Domini, eò quod unxit Dominus me*. Hæc enim sibi applicat Christus ipse, & intelliguntur de unctione gratiæ.

Prob. 3. ex PP. nam, inquit August. [4] *Dominus J. non solùm Spiritum S. dedit, ut Deus, sed etiam accepit*,

[1] *d.13.q.2.n.2.* [2] *q.3.n.14.*
[3] *Jo.1.* [4] *15.tr.26.*

pit, ut homo; & propterea dicitur plenus gratia..... Quia cum Deus unxit Spiritus S..... dono gratiæ, quod visibili significatur unguento, quo baptizatos ungit Ecclesia. Et Bern.[1] *singulariter sanctum fuit, quidquid Virgo concepit, & per Spiritus sanctificationem, & per Verbi assumptionem.* Ubi vides duplicis sanctificationis mentionem, sc. personalis, seu substantialis per unionem Verbi, & formalis per spiritus infusionem.

Prob.4. Nam sanctitas Christi est quasi idea, & exemplar nostræ: nostra autem fit per gratiam habitualem: ergo & illa: prob. ant. ex Script. *prædestinavit nos conformes fieri imagini filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus;* sed non sumus ei conformes per sanctitatem, seu gratiam personalem, benè verò per formalem; ergo hæc fuit in illo præter personalem.

Prob. denique 2. p. ex dictis supra de sanctitate, & impeccabilitate, quam probavimus non venisse præcisè, & formaliter ab unione.

Confir. Nam hæc gratia est in Angelis, & hominibus, qui eam accipiunt de plenitudine Christi, ut capitis; sed non posset eam influere, ut caput, nisi eam habuisset, nec esset exemplar nostræ sanctificationis, si aliter ipse sanctificaretur, quàm Angeli, & homines; ergo &c.

Confir.2. Nam anima Christi, præter physicam unionem cum Verbo, debuit adhuc uniri Deo per operationes suas, sc. per cognitionem, & amorem supernaturalem; sed istæ operationes connaturaliter exigunt habitum gratiæ, & charitatis, ut patet ex dictis de gratia; ergo &c.

Objic.1. Effectus gratiæ habitualis est filiatio adoptiva Dei; sed Christus non fuit capax adoptionis: quia erat filius naturalis; ergo nec gratiæ habitualis, maj. patet ex dictis de gratia, & Concil. Trident. dicente, quòd justificatio, quæ fit per hanc gratiam, est translatio à statu peccati ad statum filiorum Dei; ergo &c.

Resp. dist. maj. effectus secundarius, con. primarius, neg. maj. & conf. & idem dico ad ant. probat. nam, cùm filiatio sit formaliter relatio, non potest esse effectus primarius formæ absolutæ, qualis est gra-

tiæ.

[1] *Hom.4. sup. miss.*

tia: Est ergo solùm effectus gratiæ secundarius, qui sequitur ex supernaturali munditie, & venustate, per quam anima redditur grata Deo, & ad quam sequitur hæc filiatio in his, qui non habent filiationem naturalem, ut Christus. Imò, non video inconveniens, quòd Christus duplici titulo esset filius Dei, sc. naturalitatis ratione personæ, & adoptionis ratione gratiæ.

Inst. effectus gratiæ est participatio, & consortium divinæ naturæ, ex dictis, *ut efficiamini divinæ consortes naturæ*, sed in Christo non potuit habere hunc effectum; ergo nec esse in illo, vel saltem ibi fuisset superflua; prob. min. nam Christus est Deus per unionem substantialem, ergo non debuit idem esse per participationem, & formam accidentalem, qualis est gratia.

Resp. neg. min. Nam, ex mox dictis de filiatione; quid repugnat, animam Christi uniri Deo multiplici titulo, & modo? Seu substantialiter, & hypostaticè, & accidentaliter per gratiam? Certè hoc facit ad majorem ejus gloriam, quòd illi uniatur modis omnibus possibilibus.

Objic. 2. SS. PP. non agnoscunt aliam gratiam in Christo præter unionem hypostaticam, ergo habitualem non habuit, prob. ant. 1. ex August. [1] *summa gratia in rebus per tempus ortis est, quòd homo in unitatem personæ sit Deo conjunctus*. Item totam sanctificationem Christi tribuit illi unioni. *In quo, & ipse filius hominis sanctificatus est ab initio creationis suæ, quando Verbum factum est caro; quia una persona facta est Verbum, & homo; tunc ergo sanctificavit se in se; hoc est hominem se, & in Verbo*, &c. Hier. in illud, *Unxit te Deus* &c. ait, *Christus natura unctus; nos per gratiam, quia in illo plenìter fuit divinitas; in sanctis per partes*; ergo non fuit sanctificatus per gratiam, sed per unionem ad Verbum.

Resp. neg. ant. & conf. prob. Nam PP. loquuntur de sanctificatione personali, & substantiali, ut patet ex ultimis verbis Hyeron. & volunt ex ista venisse omnes alias gratias quasi ex fonte, & ex debito; non autem de sanctificatione formali, & accidentali, quæ est per gratiam istam, ut diximus.

CON-

[1] 13. *tr.* 19.

CONCLUSIO II.

Gratia habitualis fuit in anima Christi non solùm formaliter sanctificans; sed etiam principium proportionatum, & habituale ad operationes supernaturales, & meritorias.

Prob. 1. ex Scoto, [1] ubi docet quòd *sicut humanitas assumi potuit ad summam unionem, quantum ad esse; ergo quantum ad operari summa unio non est nisi per summum habitum gratiæ, quæ est principium operandi*. Et clariùs supra dicebat, quòd *natura potuit assumi ad summam unionem, quantum ad esse, & ad summam gratiam, quantùm ad operari; quia habitus gratiæ est principium operandi*; ergo ex Scoto unio est tantùm ad esse; gratia verò ad operari.

Prob. 1. p. patet ex præcedenti, & confir. Nam si anima Christi esset sancta formaliter, per aliquid aliud, quàm per hanc gratiam, maximè per sanctitatem Verbi, aut per unionem hypostaticam ad Verbum, sed hoc dici non potest; ergo &c. Probat. min. nam si Verbum, aut divinitas, aut sanctitas divina sanctificaret formaliter animam illam; id faceret ut forma physica, vel moralis, non 1. nam id repugnat Deitati, vel attributis ejus, ut informent physicè objectum creatum, ut partes, & actus; quia id sonat imperfectionem, importat enim partialitatem, & rationem incompleti, non etiam 2. sc. ut forma moralis, quia talis forma non est in se quid absolutum, & reale, sed quid rationis, & denominatio extrinseca petita ab ordinatione divina sic volente, & acceptante; sanctitas autem Christi debuit esse realis, & per formam realem; ergo per gratiam inhærentem.

Prob. 2. p. Ut agens connaturaliter operetur aliquid, debet habere aliquam proportionem cum ipso, unde ad operationem supernaturalem requiritur principium supernaturale, sed in anima Christi non fuit aliud principium effectivum connaturale, & supernaturale præter gratiam; ergo requirebatur in Christo ad operationes; prob. min. id non præstabat nec persona, seu substantia Verbi, vel unio hypostatica, nec ipsa Deitas; ergo id præstat sola gratia: prob.

[1] *Ibid. q. 1. fin.*

prob. min. nam 1. subsistentiæ munus est terminare naturam, non autem est virtus activa. 2. unio est pura relatio extrinsecùs adveniens. Et 3. Deitas non potest esse in creatura principium formale, *quo* operandi; sic enim haberet rationem formæ, vel habitus informantis naturam, quod repugnat tam Deitati, quàm personæ Verbi; ergo &c.

Objic. 1. con. 1. p. Sanctificatio per sanctitatem Verbi, aut unitatem cum ejus sanctitate, & persona præstantior est omni sanctitate creata; ergo hæc concedenda est Christo; nam illi dandum est, quod est præstantius.

Resp. neg. cons. & dist. prob. quod est præstantius, & possibile, con. si non est possibile, neg. ant. sanctificatio autem formalis per Verbum, aut Deitatem non est possibilis, ut patet.

Objic. 2. Anima Christi per unionem habet in se Verbum, & Deitatem; ergo & habet virtualiter, & eminenter omnem sanctitatem possibilem; ergo frustra est ibi alia gratia sanctificans.

Resp. dist. ant. habet unionem, & societatem quandam, & velut principium exigitivum omnis sanctitatis formalis, con. habet formam sanctificantem intrinsecè, neg. ant. & cons. nam, ut diximus debuit anima Christi sanctificari formaliter, & intrinsecè per formam, & habitum inhærentem, & maximè per gratiam ejusdem rationis cum illa, quam influit in membra sua, ut caput.

Objic. 1. con. 2. p. Gratia ex se non datur ad operari; ergo non erat in Christo propter opera meritoria; prob. ant. datur ad sanctificandum; ergo &c.

Resp. dist. utrumque ant. non datur ad operari, sed ad sanctificandum primariò, conc. secundariò, neg. ant. datur quidem primariò ad esse gratum; secundariò datur ad operari opera, quæ sint supernaturalia, grata, & meritoria, & proportionata præmio.

Objic. Nulla forma est supernaturalior unione, & gratiæ actuales sunt satis supernaturales; ergo sufficiebat vel unio, vel gratia actualis.

Resp. neg. ant. quoad unionem, ob rationem datam, & dist. quoad auxilia sufficiebat quidem ad supernaturalitatem, sed non ad meritum, & ad modum operandi connaturaliter; nam gratia habitualis

con-

confert ad hoc, ut opera ſint gratiora, & acceptabiliora.

QUÆSTIO VI.

Quanta fuerit gratia Christi: An infinita: An ſaltem ſumma.

LOquimur de gratia, & ſanctitate habituali, non de perſonali, certum enim eſt iſtam fuiſſe infinitam reſpectivè ad divinitatem, quæ eſt poſitivè, & abſolutiſſimè infinita.

De gratia ergo creata, & accidentali: & quæritur an illa fuerit infinita actu, & categorematicè, vel ſyncategorematicè, & intenſibilis in infinitum. An verò ſumma poſitivè; ita ut non potuerit augeri, nec dabilis ſit non tantum major, (ſic non eſſet major, niſi negativè), ſed nec æqualis, & ſic erit etiam ſumma poſitivè.

Porrò diximus in Phyſica dari ſtatum in ſpeciebus, ita ut Deus poſſit creare ſumme perfectam; qua non poſſit dari perfectior: & per conſequens dari etiam ſtatum in qualitatibus quoad intenſionem, quia qualitas eo eſt perfectior, quo eſt intenſior; ergo quoad hoc eadem eſt ratio, ac de ſpeciebus. Unde, quia gratia eſt de genere qualitatis, ideò poſſibilis eſt gratia ſic intenſa, & perfecta, ut ſit ſumma, ſaltem negativè.

CONCLUSIO I.

G*Ratia habitualis, ſeu ſanctitas formalis Christi non fuit actu infinita, ſed ſumma negativè*. Eſt Scoti cum pluribus ex ſuis, & multis aliis, qui cenſent eam non poſſe augeri.

Prob. 1. ex Scoto cit. [1] in præcedenti, & hanc ſic probat, *Humanitas Christi potuit aſſumi ad ſummam unionem quantum ad eſſe; ergo quantum ad operari. Summa unio quantum ad operari non eſt, niſi per ſummum habitum gratiæ, quæ eſt principium operandi*; ergo &c. Quod probat adhuc alia ratione clara in textu. Et infra dicit. *Probabile eſt ſecundum magiſtrum, quòd*

[1] *Ibid. q. 1. n. 2.*

quòd Deus tantam gratiam contulerit ei, quantam potuit. In commendando enim Christum, malo excedere, quàm deficere à laude sibi debita; si propter ignorantiam oportet in alterutrum incidere; ergo Scotus censet gratiam Christi fuisse summam, quam potuit illi Deus conferre; sed non potuit ei conferre infinitam; quia infinitas in essentiis creatis repugnat; non autem summa negativè.

Prob.1. p. quod non fuerit infinita. Nam, ut dicebamus, talis infinitas repugnat in creatis: nam infinitas est passio entis increati, sicut finitas entis creati, & illa soli Deo competit; sed gratia habitualis Christi est ens creatum; ergo est finita.

Confir. Nam anima Christi est in se substantia finita; ergo non est capax qualitatis, seu formæ infinitæ intrinsecè, & in sua entitate: prob. conf. inter subjectum, & formam etiam accidentalem debet esse aliqua proportio; sed finiti ad infinitum nulla est: ergo substantia animæ finita non est capax formæ, seu gratiæ infinitæ.

Prob.2. nam de ratione infiniti est, ut extra illud nihil possit accipi in eo genere; sed identificat sibi omnem perfectionem possibilem in eodem genere; alioqui deesset illi, quidquid reperiretur extra illud; ergo si gratia Christi esset infinita in gradibus perfectionis suæ, nulla gratia posset haberi extra illam, sed hoc est absurdum, & falsum; quia omnes Angeli, & justi habent gratiam similem, licèt non æqualem; ergo &c.

Prob.2. p. ratione Scoti. [1] 1. ex Script. nam [2] *vidimus gloriam ejus, quasi unigeniti à Patre*, id est, qualis decet unigenitum; sed illa, qualis decet unigenitum, est summa possibilis dari; ergo &c. 2. quandò legimus, quòd *non dat Deus spiritum ad mensuram* (intelligitur de Christo) sed gratia non ad mensuram est gratia summa possibilis dari; ergo gratia Christi fuit summa. 3. dixerat supra, quòd naturæ intellectuali convenit, quod sit capax gratiæ, in quantùm est imago Dei, sed ista natura (humana Christi) potuit esse summè imago Dei; ergo summè capax gratiæ; ergo potuit conferri sibi summa gratia. 4. colligitur ex aliis verbis. [3] *Pater diligit filium*, &

[1] *Ibid.q.2.* [2] *Jo.1.* [3] *Jo.3.*

& quidem summè, & *omnia dedit in manus ejus*: ergo dedit ei gratiam summam, quam possit dare. 5. adducit illud dictum August. *quidquid tibi vera ratione melius occurrerit, scias hoc Deum magis fecisse, quàm non fecisse*; sed melius est Deum contulisse Christo filio suo summam gratiam possibilem: ergo &c. 6. Quia humanitas Christi assumpta est ad summam unionem Verbi; ergo & ad summam gratiam, & quidem à fortiori, prob. conf. qui enim dat majus, non negat quod minus; sed dando summam unionem, dedit, quod majus est, quàm dando summam gratiam; ergo hanc non negavit.

Prob. 3. de summa negativè; Nam hæc summitas in hoc consistit, ex dictis, quòd nulli creaturæ dederit, aut possit dare majorem; licet possit dare æqualem, saltem de potentia absoluta, sed hoc ita dicendum de Christo; ergo &c. Prob. min. 1. patet, quòd posset dare æqualem, quia per hanc non fuit exhausta Dei potentia, nec bonitas, alioqui non essent infinitæ; quid enim repugnat Verbum assumere adhuc aliam naturam cum æquali gratia? ergo hæc gratia non fuit summa positivè, sed tantum negativè.

Dico (*saltem de potentia absoluta*) nam fortè de potentia ordinaria non videtur dari posse æqualem; cùm enim de lege posita Christus sit caput omnis creaturæ rationalis, & à capite participetur gratia, & fluat in omnia membra; sequitur, quòd debeat esse major in capite, seu Christo, quàm in omnibus, & singulis hominibus.

Objic. 1. ex principiis nostris tanta fuit gratia Christi de facto, quanta potuit esse, sed potuit esse infinita actu, ergo fuit de facto. Prob. min. nulla enim potest dari repugnantia talis infinitatis, ergo &c.

Resp. neg. min. & antec. probat. Nam allata repugnantia sufficit præter alias, quæ patent ex Philosophia.

Inst. Gratia habitualis debuit esse proportionata dignitati, & capacitati subjecti, seu personæ: sed hæc fuit infinita; ergo & illa.

Resp. dist. maj. subjecti immediati, & inhæsionis, conc. mediati, & denominationis, neg. maj. & min. nam subjectum immediatum, & inhæsionis gratiæ habitualis est voluntas creata Christi, non au-

autem persona, nisi denominativè, voluntas autem illa est finita in se.

Inst. Tanta potuit esse gratia, quanta fuit unio hypostatica, ad quam disponebat; sed hæc fuit infinita; ergo & gratia.

Resp. neg. suppositum ant. sc. quòd gratia fuerit dispositio ad unionem. Imò immediatior, & prior fuit unio, quàm gratia, saltem prioritate naturæ, ut dictum est.

Resp. 2. neg. min. Nam unio in sua entitate fuit finita, & infinita solum terminativè.

Objic. 2. ex Script. [1] *Non dedit ei spiritum ad mensuram*; ergo gratia ejus fuit infinita: probat. consf. 1. quod non est ad mensuram, est infinitum, nam omne finitum est ad mensuram.

Resp. neg. consf. & dist. ant. prob. *ad mensuram* absolutè, & simpliciter, con. ad *mensuram* secundum quid, & comparativè, neg. ant. gratia, cùm fuerit summa possibilis, dicitur sine mensura comparativè ad gratias omnium hominum, & Angelorum de facto cum illa non comparandas.

Inst. Infinitum est, *ex quo quantumcumque receperis, semper restat accipiendum*; sed talis est gratiæ Christi plenitudo; ergo est infinita. Prob. min. ex Script. *de plenitudine ejus omnes accepimus*, adeò ut sit fons inexhaustus omnium gratiarum, quæ sunt in Angelis, & in omnibus hominibus existentibus, & futuris; & hoc absque fontis diminutione; nec enim minus gratiæ unquam habuit, vel habebit propter tantam participationem.

Resp. neg. min. & dist. ant. prob. fons moralis, & quoad meritum, con. physicus, ita ut ex illius gratiæ cumulo, & entitate hauriantur physicè omnium gratiæ, sicut in fonte hauritur aqua, neg. antec. nam in tantum de plenitudine Christi suas gratias habent Angeli, & homines, quatenus Deus acceptavit meritum ejus pro gratiis omnibus, quas daturus est etiam in infinitum.

Objic. 3. Gratia Christi sumit valorem, & dignitatem ex persona Verbi; sed hæc est infinita; ergo & gratia.

Resp. dist. maj. valorem, & dignitatem extrinsecam,

[1] *Jo. 3.*

cam, & moralem, con. physicam, neg. maj. & conf. nec enim hoc facit ad perfectionem entitativam, & gradualem, de qua loquimur. Certè non magis inde crescit entitas gratiæ, quàm animæ, ac voluntatis, quæ magis intimè, & substantialiter unitur Verbo.

Objic.4. Saltem est infinita in ratione gratiæ, quia reddit animam Christi infinitè gratam Deo; ergo aliquo sensu potest dici infinita.

Resp. neg. ant. & rationem ejus; non enim effectus superat causam suam; ergo sicut causa, nempe entitas gratiæ est in se finita, ita & ille effectus.

Objic.1. con.2. p. Gratia Christi non est supra capacitatem ejus naturalem, & obedientialem; sed hæc capacitas non est summa respectu omnis creaturæ, ergo nec gratia: prob. min. nam sicut natura Angeli est perfectior anima Christi hominis, ita & est capax majoris gratiæ; ergo &c.

Resp.neg.suppositum maj. nam supponit perfectionem summam possibilem gratiæ mensurari juxta capacitatem physicam subjecti, saltem absolutè, & positivè, quod falsum est: nam mensuratur quidem negativè, quatenùs non potest esse major, quàm potentia naturalis, & obedientialis subjecti, sed positivè mensuratur ex regulis prudentiæ, & bonitatis, & sapientiæ divinæ, quæ, quantum est ex se, limitat dona sua, vel secundum capacitatem illam physicam, vel secundum moralem dignitatem subjectorum, quæ quia summa est in Christo præ omnibus creaturis possibilibus, ita & gratia ejus.

Resp.2. ex Scoto, neg. min. & ant. prob. Nam anima non est inferior Angelo in ratione receptivi, & comparativè ad gratiam. *Recipientia, in quantum recipientia, sunt ejusdem rationis.*

Inst. Non plus gratiæ debuit habere Christus, quàm potuit rationabiliter expetere; sed non potuit rationabiliter expetere summam possibilem; ergo &c. Prob. min. non potuit expetere gratiam supra capacitatem naturæ suæ; sed hæc non fuit summa possibilis; ergo nec gratia: prob. min. nam natura Angeli est perfectior; ergo natura Christi non fuit summa.

Resp. neg. min. & maj. prob. Nam ut dicebam, gratiæ mensura non petitur ex natura physica subjecti positivè, sed ex voluntate Dei, & dignitate personæ,

& sic

& sic Christus potuit expetere tantam gratiam, quantam potuit, & voluit Deus largiri.

Objic.2. Natura humana Christi non est summa, ergo nec gratia ejus, non enim major est ratio de gratia, quàm de natura. Imò ex perfectione substantiali magis ostenditur Dei potentia, ergo &c.

Resp. neg. cons. & prob. ejus. Nam mensura gratiæ, ut dictum est, non petitur ex entitate physica, & specifica naturæ, sed ex dignitate, quam habebat ex unione cum Verbo, & officio redemptionis.

Objic.1. con.3. Non est major ratio, cur debuerit esse summa negativè, quàm positivè; ergo &c.

Resp. neg. ant. Nam constat ex fundamentis conclusionis, quòd quantacumque fuerit gratia Christi, adhuc Deus posset creare alias æquales, licet non perfectiores.

Objic.2. Gratia Christi non erat infinita actu; ergo poterat dari major; nam Dei potentia non erat exhausta quoad perfectiorem magis, quàm quoad æqualem; ergo &c.

Resp. neg. utramque cons. Nam de ratione entis creati est, ut sit limitatum. Unde repugnantia perfectionis gratiæ venit ex intrinseca limitatione entis, quod magis patebit ex sequenti.

CONCLUSIO II.

G*Ratia Christi talis, & tanta fuit, ut non potuerit augeri.* Est Scotistarum.

Prob.1. ex Scoto cit. [1] *Dico, quòd summam gratiam creabilem potuit dare illi animæ, nam summa gratia hoc modo potuit creari simul unica creatione, & talis potuit conferri creaturæ* &c.

Prob.2. ex Philosopho. *Omnium natura constantium est finis tam magnitudinis, quam accretionis*; sc. datur status perfectionis, intentionis, & augmentationis, in naturis, qualitatibus, & quantitatibus exceptis numeris; ita ut in illis non eatur in infinitum, ergo possibilis est gratia, tam perfecta, seu intensa, ut non possit dari intensior, sed ex August. cit. ab eodem Scoto. *Quidquid tibi melius vera ratione occurrerit; sciat hoc Deum magis fecisse, quàm non fecisse;*

[1] *Ibid. C. n. 2.*

esse; ergo, si talis gratia sit possibilis, rectè dicitur fuisse in Christo.

Confir. Nam Deus per suam scientiam infinitam videt perfectissimam creaturam, & gratiam, quam possit creare, alioqui non esset omnis sciens; ergo per omnipotentiam potuisset eam creare, & dare unigenito Christo; ergo & hoc fecit; ergo hæc gratia non potuit fieri major.

Prob. 3. Nam omne possibile potest poni in actu: nam ex Philosopho, *Quantum contingit esse in potentia, tantum contingit in actu*; ergo Deus potest de facto, & in actu producere gratiam perfectissimam possibilem, cui non desit ullus gradus possibilis perfectionis; ergo talis fuit gratia Christi; ergo non potuit fieri perfectior. Prob. 1. cons. nullus est gradus addibilis illi gratiæ, quem Deus de facto, & actu non possit addere, alioqui non esset possibilis; ergo omnes gradus perfectionis possibilis, quos potuerit Deus creare in illa gratia, fuerunt in Christo.

Prob. 4. Non implicat, Deum dedisse Christo summam possibilem gratiam; ergo de facto dedit hanc: conf. patet ex axiomate allato ex August. & ex hoc alio: *in tantum commendanda est humanitas Christi, in quantum potest sine inconvenienti, vel repugnantia*: ant. autem patebit ex solutione objectionum. Alias rationes habebis apud Fabrum, & alios Scotistas.

Objic. 1. Deus posset unire gratiæ Christi gratiam Mariæ; sed tunc gratia filii esset major; ergo gratia Christi non est summa, nec incapax augmenti. Prob. maj. quia in hoc non apparet implicantia; ergo &c.

Resp. neg. maj. & ant. prob. nam implicat, quod gratia Christi fuerit summa, & quod possit alia illi uniri, vel addi.

Objic. 2. ex Script. *J. proficiebat sapientia*, & *gratia* &c. ergo gratia ejus non erat summa, nec increscibilis.

Resp. ut aliàs dist. conf. non erat summa in apparentia, & manifestatione apud homines, con. in se, & sua intrinseca perfectione, neg. conf. Christus crescebat physicè in ætate, & quoad humanitatem sapientia, ejus sanctitas magis, ac magis, & successivè agnoscebatur ab hominibus, & in bonis operibus

etiam proficiebat apud Deum, quamvis non ad gratiæ augmentum intrinsecum.

Objic. 3. Charitas est intensibilis in infinitum; ergo & gratia: prob. ant. nullus potest assignari gradus charitatis, cui non possit addi, seu qui non possit perfici, & excedi; ergo &c. Prob. ant. si non posset ille gradus excedi, id esset vel ex natura talis gradus, vel ex impotentia Dei, vel ex incapacitate subjecti; sed nullum horum dici potest; ergo &c. Prob. min. 1. non ex natura charitatis, tum quia est quædam participatio bonitatis, & charitatis divinæ, quæ est infinita, & in infinitum participabilis: tum quia intensibilitas, & remissibilitas est proprietas qualitatis, & gratia est qualitas. 2. non ex parte Dei, cujus potentia est infinita, 3. non ex parte subjecti, quasi verò limitatio ejus in sua entitate inferat limitationem in capacitate passiva in ordine ad formam, seu qualitatem perfectivam; quia qualitas, & maximè gratia, seu charitas, quò major est, eò magis dilatat, & auget capacitatem animæ.

Resp. neg. 1. ant. & 2. & dist. min. 3. & 1. p. quarti; nam cum charitas, seu gratia sit ens creatum, & finitum, repugnat ei infinitas, qualis sequeretur, si posset intendi in infinitum: neg. etiam quoad 3. p. nam etiam repugnat capacitas infinita in subjecto finito.

Inst. Quantitas potest augeri in infinitum; ergo & qualitas: prob. ant. numerus potest augeri in infinitum.

Resp. dist. ant. quantitas discreta, & successiva, conc. permanens, & continua, neg. ant. si quantitas permanens augeretur in infinitum, daretur corpus infinitum actu: & similiter, si qualitas intenderetur in infinitum, esset etiam infinita actu, & perfectione, quod non potest dici de quantitate discreta, quæ non crescit, nisi per juxta positionem, & materialiter.

Inst. 2. Qualitas disponens ad formam infinitam est infinita saltem in potentia; sed talis est gratia; ergo &c. Prob. min. gratia disponit ad visionem infinitam, seu æternam Dei; ergo &c.

Resp. neg. min. & ant. prob. nam licèt gratia disponat ad visionem Dei, quæ erit æterna duratione, & quæ est de objecto in se infinito, non sequitur, quòd illa sit in se infinita; ergo nec gratia, quæ ad illam disponit.

nit. Adde, quòd hæc ratio si valeret, nimium probaret; nam probaret hoc de minima gratia cujusvis hominis, quæ disponit ad vitam æternam.

Objic. 3. Data quacunque natura capaci gratiæ, dabilis est perfectior, & perfectior in infinitum; ergo & major, & perfectior gratia: patet ant. nulla enim est ratio limitandi potentiam Dei quoad hoc: prob. cons. nam quò perfectior erit natura, eò perfectiorem exigit gratiam; ergo si est possibilis natura perfectior in infinitum, ita & gratia.

Resp. 1 neg. ant. Nam, ut patet ex Philosophia, datur status in speciebus, quia possibilis esset aliqua essentia infinita, & hæc infinitas est propria soli Deo.

Resp. 2. neg. cons. Quia sicut nihil prohibet minorem gratiam dari alicui Angelo, quàm alicui homini, ita falsum est nobiliori naturæ deberi, saltem necessariò, majorem gratiam.

Objic. 4. Si gratia Christi non posset augeri, non posset mereri, nisi per certos, & determinatos actus, non autem per plures, & in æternum, vel nihil acquireret gratiæ per illos; imò & de facto nihil gratiæ meruisset per totum vitæ decursum, quia gratia ejus supponitur summa ab instanti suæ conceptionis; sed hoc est absurdum; ergo &c.

Resp. neg. min. Nam supposito, quòd per primum actum elicitum in instanti suæ conceptionis meruerit, & habuerit summam possibilem gratiam, non est inconveniens, quòd per sequentia, & continua, aut æterna merita nihil novi obtinuerit, sicut beati in Cœlo per æternum amorem charitatis consummatæ nihil de novo merentur, vel acquirunt.

Colligis ergo, quòd cum res omnis creata sit in se finita, ubi semel attigit summum terminum suæ perfectionis, nihil potest ei addi: *Sic* (inquit P. Macedo) *subsistentia in ratione terminandi, & unio in ratione uniendi, & potentia materiæ in ratione subjectandi formas, nec natura in ratione resistendi vacuo &c. perfici, & crescere non possunt, licet in se sint finitæ.* Idem docet Scotus. Nam, inquit, [1] *habitu existente in termino, non potest per actum intensum augeri, sed ibi est status;* sic, cum quis habet summam gratiam, non potest illa ulterius augeri.

[1] *Report. 3. d. 13. q. 4.*

Coll. 2. quòd licèt gratia Christi in entitate fuerit finita, tamen fuit in summo gradu suæ intensionis, seu perfectionis, cui nihil potuerit addi, & quidem major, quàm fuerit concessa, vel concedi possit ulli puræ creaturæ, quæ est summitas *negativa*, quatenùs non posset dari major: non autem *positivè*, quia sicut non repugnat Verbum sibi assumere aliam similem naturam, ita nec illi concedere æqualem.

Coll. 3. ex his, quæ diximus hìc de gratia, lucem accipere, quod diximus de beatitudine, & visione creata ejusdem animæ Christi cum propoitione; videlicet, quod fuit summa etiam negativè in eodem sensu.

Quæres: *An illa gratiæ plenitudo fuerit in eo ab instanti suæ conceptionis.*

Resp. affirmativè 1. quia nulla est ratio differendi: nam cùm data fuerit, sicut alia dona, cum usu rationis intuitu unionis hypostaticæ, debuerunt & omnes gratiæ simul infundi: 2. quia id colligitur ex Script. & PP. nam dicit Angelus ad Mariam. [1] *Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei*, scilicet filiatio divina, & gratia sanctitatis fuerunt simul in Christo, sed filiatio extitit ab instanti conceptionis; ergo & sanctitatis plenitudo.

Confir. quia hæc verba significant Christum nasciturum cum sanctitate; *nascetur sanctum*. Certè inquit August. [2] *unxit eum Deus Spiritu S. non utique oleo visibili, sed dono gratiæ ... nec sanè tunc unctus est Spiritu S. Christus, quando super eum baptizatum veluti columba descendit.. sed tunc intelligendus est unctus, quando Verbum Dei caro factum est* &c. scilicet in ipso instanti conceptionis, & unionis hypostaticæ.

QUÆSTIO VII.

An, & quæ dona Spiritus Sancti habuerit Christus.

Nomine donorum Spiritus Sancti intelliguntur quædam speciales gratiæ, quibus nobis communicatur specialiter virtus divina, & communiter nu-

[1] *Luc. 1.* [2] *3. Trin. 26.*

numerantur septem: sc. dona sapientiæ, intellectus, consilii, fortitudinis, scientiæ, pietatis, & timoris Domini. Ex his autem quædam pertinent ad intellectum, & quædam ad voluntatem, ut diximus aliàs, & hoc pendet à diversa explicatione Theologorum, juxta quam pertinent ad alterutram facultatem.

Scotus per [1] *sapientiam* intelligit charitatem, per quam Deus nobis sapit. Nam inquit S. August. [2] *sapientia est charitas Dei ... est enim habitus quo sapit habenti illud objectum, quod est in se sapiendum .... sapientia est, qua sapit mihi Deus.* 2. *intellectus* significat fidem supernaturalem, prout super habitum, quo elevamur ad assentiendum revelatis, importat auxilium speciale, quo juvamur ad assentiendum articulis fidei, qui sunt velut prima principia reliquorum; sicut *intellectus* in scientiis naturalibus dicitur habitus primorum principiorum. 3. *consilium* significat prudentiam, *quæ est habitus consiliativus, seu habitus rectè syllogizandi practicè.* 4. *fortitudo* est ipsa moralis virtus, quæ hoc nomine ponitur inter dona. 5. *scientia* spectat etiam ad fidem perfectiorem, quæ est explicita notitia de credibilibus, sicut in scibilibus dicitur notitia conclusionis. 6 *pietas* est misericordia in pauperes, *vel justitia est in pietate*, inquit Scotus. 7. *temperantia* est in *timore* sc. *timor*, vel spectat ad humilitatem, quæ moderatur appetitum honoris.

Suppono igitur ex Scoto, & ex dictis, [3] hæc dona non distingui essentialiter ab illis virtutibus, sed addere quædam auxilia specialia, & supernaturalia, quibus juvatur anima ad actus illarum perfectiores ex specialibus illis donis.

CONCLUSIO.

Dona omnia Spiritus Sancti fuerunt in Christo eminenter.

Prob. 1. ex Scoto cit. [4] nam ibi adducit locum Isajæ, quem supponit loqui de Christo, in quo prædicuntur futuræ illæ virtutes.

Prob. 2. ex eadem Script. Nam de Christo prædicitur,

[1] 3. *d.* 34 *Q.* 20. [2] *Epist.* 120.
[3] *Ibid. B. n.* 6. [4] *n.* 20.

tur, quòd [1] *requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ*; ergo &c.

Prob. 3. Nam hæc dona sunt perfectiones aliquæ speciales potentiarum, quibus homo excitatur, & juvatur à Spiritu S. ad perfectiora opera; sed hæc non defuerunt in Christo, quis enim perfectiora unquam potuit operari? ergo &c.

Confir. Quia hæc dona in prædicto sensu faciunt ad majorem ornatum, & perfectionem animæ Christi sine inconvenienti, ut patebit discurrenti per singula, & ex objectionibus; ergo &c.

Prob. 4. per singula [2] 1. *de sapientia, scientia, & intellectu* dicitur, quod in eo [3] *sunt thesauri omnes sapientiæ, & scientiæ Dei*. Et, [4] *Puer crescebat, & confortabatur plenus sapientia*. Et Judæi sapientiam, & scientiam ejus admirantes dicebant, [5] *unde huic sapientia, & virtutes, quomodo hic litteras scit, cùm non didicerit?* Et de facto docebat populos, disputabat cum Doctoribus Scribis, & Pharisæis; & hoc donum ipsum intellectus communicavit discipulis, cùm aperuit eis sensum, ut intelligerent Scripturas. Et quando [6] *incipiens à Moyse, & omnibus Prophetis interpretabatur illis in omnibus Scripturis, quæ de illo erant*; ergo in eo fuerunt dona intellectus, sapientiæ, & scientiæ. Quod magis patet ex dictis de visione, seu scientia ejus.

2. Prob. de dono *consilii*; nam ipsius doctrina, prædicationes, responsa data interrogantibus, & consilia petentibus id evidenter probant, ut cum prædixisset persecutiones, quas passuri erant discipuli, consulit, & docet, ut non timeant; *nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini* &c. Et denique totum Euangel. plenum est doctrina agendorum ad salutem.

3. De *timore*, de quo videtur major ratio dubitandi, iam diximus supra, quo sensu in eo fuerit, sed maximè quoad rationem doni, quo redditur voluntas prompta, & facilè mobilis ad divina jussa, & monita ex summa reverentia in ipsum, & dicitur *timor reverentialis*.

Donum istud in Christo negabat Abailardus, de quo fuit controversia cum Bernardo, sed tandem resipuit,

[1] *Isa.* 11. [2] *Coloss.* 2. [3] *Luc.* 2. [4] *Matt.* 13. [5] *Joan.* 7. [6] *Luc.* 14.

puit, & scripsit Epistolam ad filios Ecclesiæ, qua confitetur: [1] *Castum timorem in sæculum sæculi permanentem, qui propria charitatis reverentia dicitur tam ipsi animæ Christi, quàm electis Angelis, & hominibus inesse semper recognosco.* Igitur Christus non timebat peccatum, nec pœnas ejus, nec Deum, ut vindicem peccati, sed summo affectu reverentiæ ferebatur in Deum per donum, seu motum Spiritus S. uno verbo, timor ejus fuit filialis, & castus, quem describit August. [2] *timoris casti nomine ea voluntas significata est, qua nos necesse erit nolle peccare, non sollicitudine necessitatis, sed tranquillitate charitatis.* Absit autem ab eo timor servilis, imò & initialis, qui semper habet aliquid de metu pœnæ.

4. De *fortitudine*, & *pietate* nemo ambigit, & maximè ex alio textu ejusdem Prophetæ dicentis. *Vocabitur Deus fortis, Pater futuri sæculi.* Ibi enim designatur ejus fortitudo, & pietas paterna.

5. *Pietas* est donum, & virtus inclinans ad cultum Dei, & proximi juvamen. Quis hanc neget in Christo dicente, *meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris*, & dante animam suam pro nobis?

Objic. 1. Christus non egebat donis, quæ spectant ad vitam activam, quia erat comprehensor, & in termino.

Resp. neg. ant. & prob. ejus; nam erat etiam viator, & agebat officium capitis erga homines, & Angelos.

Objic. 2. Quædam ex illis supponunt defectum in Christo; ergo in eo non admittenda. Prob. ant. 1. consilium supponit ignorantiam, & hæsitationem circa agibilia. 2. timor opponitur fortitudini, & magnanimitati, & ostendit anxietatem, & dejectionem animi; ergo &c.

Resp. neg. ant. & prob. nam in Script. Christus dicitur *magni consilii Angelus, & consiliarius, Deus fortis.* Donum consilii tam tendit ad danda consilia, quàm ad sibi consulendum, & judicandum rectè de agibilibus ab aliis, quàm à seipso. De timore jam diximus, non omnem timorem habere aliquid de servitute; filialis est liber ab illo defectu. Cætera patebunt, ubi de virtutibus ejus.

[1] *Ep.* 2. [2] 14. *tr.* 6.

QUÆSTIO VIII.

An Christus habuerit gratias gratis datas, & quales.

DIximus *gratias gratis datas* dici per oppositum ad gratias gratum facientes, quia illæ quidem sunt dona supernaturalia gratis à Deo collata, sed quæ per se non reddunt hominem Deo gratum, nec illum sanctificant, sed illi dantur ad utilitatem aliorum, & istæ ab Apostolis dicuntur novem: *Sermo sapientiæ, sermo scientiæ, fides, gratia sanitatum, operatio virtutum, prophetia, discretio spirituum, genera linguarum, & interpretatio sermonum.*

CONCLUSIO.

IN Christo fuerunt omnes illæ gratiæ. *Est communis.*

Prob. 1. ex generali testimonio Scripturæ. *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei.* Et, *plenus gratiæ, & veritatis.* Et ipse dicit, *omnia mihi tradita sunt à Patre meo.* Et, *de plenitudine ejus omnes accepimus:* nam in eo non fuisset gratiæ plenitudo, si istæ defuissent; & nos ab illius plenitudine illas non haberemus, nec illas in nos ipse influeret ut caput, si eas ipse non haberet.

Confir. 1. Nam unicuique hominum [1] *data est gratia secundum mensuram donationis Christi*, scilicet participativè ab ejus plenitudine, quippe spiritum gratiæ non accepit in se ad mensuram; ergo gratiæ omnes, quæ distributivè dantur hominibus, & maximè Apostolis, & DD. ad Ecclesiæ utilitatem, ut sunt istæ, datæ sunt collectivè Christo.

Confir. 2. Nam, inquit August. *sicut in capite sunt omnes sensus, ita in Christo omnes gratiæ*, quia scilicet est caput omnium Christianorum, & totius Ecclesiæ; ergo in eo debent esse omnes gratiæ, quas influere debet in totum corpus Ecclesiæ, & in singula ejus membra, & per quæ debuit eam fundare, stabilire, & dirigere, & docere.

Prob. 3.

[1] *Ephes.* 4.

Prob. 3. Certum est, quòd in Ecclesia sunt omnes illæ gratiæ; ergo fuerunt in Christo, & quidem à fortiori, & in gradu summo perfectionis: prob. ant. ex Apost. cit. [1] *divisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus. Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem* &c. *Alii sermo sapientiæ* &c. sed in Christo fuit omnis plenitudo spiritus: quippe *quem misit Deus, verba Dei loquitur; non enim ad mensuram dedit Deus spiritum*, scilicet filio, sicut cæteris, *quibus dividit singulis, prout vult*.

Prob. 4. ab enumeratione, & discurrendo per singulas. Et 1. *de sermone sapientiæ*. Hæc gratia est perfecta mysteriorum Dei cognitio, qua conclusiones ex illis deducimus per causas altissimas; sed hæc cognitio fuit in Christo; ergo &c. Prob. min. tum ex Script. cit. [2] *In quo sunt omnes thesauri* &c. Item & de facto *stupebant super prudentia ejus*: & aliquando exclamabant, *numquam sic loquutus est homo*. Et de facto patet ex toto Euangelio, quàm expeditè, & clarè, & profundè loquutus sit de divinis, ideò dicebat se illam sapientiam accepisse à Patre. [3] *Pater diligit filium, & omnia demonstrat ei, quæ ipse facit* &c. ergo à Patre accepit sapientiam, seu cognitionem mysteriorum.

2. *De scientia*: Hæc prout distinguitur à scientia beata, & infusa, & experimentali, & spectat ad hanc gratiam, consistit in facilitate accepta à Deo loquendi de virtutibus, & agibilibus in materiis morum in ordine ad salutem æternam populorum, & vias ejus demonstrandas, juxta illud. [4] *Dominus dabit verbum Euangelizantibus virtute multa*. Quod autem fuerit in Christo, patet ex iisdem responsis, & concionibus, & doctrinis, quibus abundat Euangelium. [5] *Ideò mirabantur turbæ super doctrina ejus, erat enim docens eos* &c. Et ipse de se scriptum, & in se impletum esse dicebat illud: [6] *Spiritus Domini super me euangelizare pauperibus misit me*. Et, *omnes testimonium illi dabant, & mirabantur de verbis, quæ procedebant de ore ejus*; &c.

Confir. Quia certum est, quòd in Ecclesia sunt illæ gratiæ; ergo à fortiori in Christo, & eminenter.

Q 5 3. Fides

[1] *1. Cor. 12.* [2] *Luc. 2.* [3] *Joan. 5.*
[4] *Psal. 67.* [5] *Matth. 7.* [6] *Luc. 4.*

3. Fides ista non est habitus inclinans, aut elevans, & facilitans ad credendum revelata, sed est fervor, & constantia in docendo res fidei non obstantibus periculis vitæ, vel est fiducia magna in Deum de patrandis miraculis in confirmationem fidei, juxta illud [1] *habete fidem*. Et, *si quis dixerit huic monti* &c. Unde Hieron. *Hic fides prodigia faciendi, quæ montes transferat*.

Quod autem fuerit in Christo, prob. 1. ex Script. nam 1. quoad fervorem, & constantiam in docendo res fidei, patet ex his, quæ passus est, ut cum prædicantem, & arguentem duxerunt eum extra civitatem Nazareth, [2] & *usque ad supercilium montis .... ut præcipitarent eum*. Et quando [3] *tulerunt lapides, ut jacerent in eum*; & quando alapis cæsus est coram Caipha, & tandem crucifixus. 2. quoad fiduciam miraculorum, patet ex aliis textibus Euangelii, ut cùm dicebat, [4] *Pater gratias tibi ago, quoniam audisti me; ego autem sciebam, quia semper me audis*, & tunc suscitavit Lazarum. Item cùm suscitavit filiam Archisynagogi, *noli flere, sed crede*; & ad domesticos, *nolite flere, non est mortua puella, sed dormit*; & sic de tot miraculis, quæ cum eadem fiducia patravit; ergo gratia illa fidei utroque modo fuit in Christo.

4. *De gratia sanitatum*, quæ solùm differt ab operatione virtutum, quatenùs hæc limitatur ad miraculosam curationem ægrotorum. Nam de illo prædicebat Isaias. [5] *Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt*. Et cum discipuli Joannis quærerent ab eo: *Tu es, qui venturus es* &c. *In ipsa hora multos curavit à languoribus, & plagis*. Et ait, *dicite Joanni, quæ vidistis, & audistis. Cæci vident, claudi ambulant* &c. Et de his, & similibus plenum est Euangelium; ergo fuit in eo gratia sanitatum.

5. Idem est *de operatione virtutum*, quæ est potestas patrandi insigniora miracula: hanc enim probant illæ propheticæ voces Angelorum de ipso ascendente in Cœlum; [6] *Attollite portas* &c. *Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis, & potens, Dominus virtutum*. Et alibi dicitur per Antonomasiam *Rex virtutum*,

qui

[1] *Luc.* 17. [2] *Luc.* 4. [3] *Joan.* 8. [4] *Joan.* 11. [5] *Luc.* 7. [6] *Psal.* 25. 67. & 69.

qui dabit Verbum Euangelizantibus virtute multa. Et, *Dominus virtutum*. Et Judæi stupent [1] *unde huic sapientia hæc, & virtutes*; sive ut loquitur Marcus, *unde ei virtutes tales, quæ per manus ejus efficiuntur* &c.

Confir. ex historia insignium miraculorum ejus, ut cum dœmonia ejiciebat, & illis imperabat, & [2] *qui vexabantur à spiritibus immundis, curabantur. Et exibant dæmonia dicentia, quia tu es filius Dei*. Et cum imperans ventis faciebat tranquillitatem in mari. [3] *Et venti, & mare obediunt ei*. Et cum mortuos suscitabat imperativè. *Adolescens tibi dico surge*. Et, *Lazare veni foras*. Quæ enim major potestas, quàm quæ vincit mortem? Et cum sanavit cœcum à nativitate: *à sæculo non est auditum, quod quis aperuit oculos cæci nati*. Item cum se invisibilem inter inimicos reddens *per medium illorum ibat*. Et, [4] *cum transfiguratus est*. Et denique cum seipsum à mortuis excitavit. Unde ajebat Nicodemus: *nemo potest facere signa, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum illo*.

6. *Prophetia* est manifestatio futurorum contingentium ex Dei revelatione ipsis prophetantibus; sed hæc etiam fuit in Christo; ergo &c. Prob. min. ex Script. nam ipsi Judæi ut talem illum habebant, ut cum suscitavit filium viduæ, clamabant; [5] *Propheta magnus surrexit in nobis*. Et cum ingrederetur Jerusalem, *hic est Jesus Propheta à Nazareth*. Et aliàs: *quia Propheta est*. Et Samaritana: *Video, quia Propheta es*. Sed quia hæc forte dicebantur non præcisè ob prædictiones, ideò

Confir. melius per illa, quæ prophetavit, ut cum prædixit, quæ passurus erat. [6] *Ecce ascendimus Jerosolymam, & consummabuntur* &c. Et proditionem, & perditionem Judæ. [7] *Unus vestrum me traditurus est*: Et, [8] *Unus ex vobis diabolus est*. Et negationem Petri, & suam resurrectionem post tres dies, & persecutiones, quas passuri erant Apostoli, & desolationem civitatis, & similia, quæ omnia, ut prædixerat, evenerunt.

7. *Discretio spirituum* est cognitio supernaturalis, qua quis scrutatur corda, & discernit, quo spiritu ho-

[1] *Matth.* 13. [2] *Luc.* 6. [3] *Mar.* 1. [4] *Jo.* 3. [5] *Luc.* 7. [6] *in Act.* 19. [7] *Matth.* 26. [8] *Jo.* 6.

mines moventur ad aliqua dicenda, aut facienda, sed hæc cognitio fuit etiam in Christo; ergo &c. Prob. 1. ex dictis de scientia ejus beata, & infusa; nam per utramque cognoscebat secreta cordium: 2. patet ex multis factis, & exemplis, ut cum dixit Judæis *quid me tentatis hypocritæ? ostendite numisma census;* scilicet *cognita nequitia eorum*, quia interrogabant, *ut caperent in sermone*... Item de Natanaele, quem ut vidit venientem ad se dixit, *Ecce verus Israelita, in quo non est dolus*, sc. synceritatem cordis ejus cognoscebat. Item cognoscens perfidiam cordis Judæorum *non se credebat eis, eo quod nosset omnes. Ipse sciebat quid esset in homine*.. Et alibi, *ipse verò sciebat cogitationes eorum*. Et cum in cordibus eum putarent blasphemum, quia dixerat paralytico: *Dimittuntur tibi peccata tua, ut cognovit cogitationes eorum, respondens dixit: Quid cogitatis in cordibus vestris?* &c. Et sic de cæteris multis.

8. *Interpretatio sermonum* est peritia explicandi reconditos, & obscuros sensus Scripturarum divinarum, ut cum Daniel interpretatus est somnium, & Scripturam coram Balthazar *Mane, Tecel, Phares*; sed hæc gratia non defuit Christo, ut patuit cum *inventus est in templo, sedens in medio doctorum audiens illos, & interrogans*: Et, *stupebant super prudentia, & responsis ejus*; item cum *interpretabatur discipulis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant*. Et cum *aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas*. Quod etiam præstitit coram Scribis, & Pharisæis, & aliis in multis occasionibus.

9. Denique *donum linguarum* est vel notitia plurium idiomatum, quibus homo unus loqui possit: v. g. Latino, Gallico &c. Vel 2. gratia, qua fit, ut homo loquens unico idiomate audiatur, & intelligatur simul à pluribus diversarum gentium, quasi si proprio singulorum idiomate loqueretur; ut contigit Apostolis post acceptum Spiritum Sanctum: *Judæi, Cretes, & Arabes, audivimus eos loquentes nostris linguis* &c. vel 3. donum, quo quis de altissimis mysteriis, ac mysticis Anagogicis liberè loquitur, vel intelligit sine interprete. Quod autem hoc fuerit in Christo, patet 1. ex dictis de scientia ejus infusa: nec enim abesse debuit intelligentia lingua-

rum,

rum, seu idiomatum, quandoquidem maximè decent Messiam, & Doctorem mundi totius. 2. quia ut dicebamus, hoc donum fuit in Apostolis, & in aliis multis, quo non solum sine studio peragrantes diversas provincias loquebantur singulis singularum idiomata, sed etiam prædicantes unico idiomate intelligebantur à singulis nationibus, perinde ac si singularum idiomate loquerentur; ergo multò magis debuit esse in Christo. 3. quia certum est, quòd in parabolis sæpe, & aliis verbis mysticis loquebatur, adeò ut nequidem ab Apostolis, nec ab ipsa Matre intelligeretur; ideò dicebat aliquando Matri, ac Josepho, *nesciebatis, quod in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse*; ipsi verò non intellexerunt verbum, *quod loquutus est eis.* Et discipulis: *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis, ut videntes non videant, & intelligentes non intelligant.*

Denique plura hujus veritatis occurrunt exempla in Euangelio.

Dices. Non legitur, quòd Christus umquam usus sit dono linguarum, nec quòd loquutus sit variis linguis; ergo non habuit illud.

Resp. neg. cons. quia licèt non usus sit de facto, nisi lingua hebraica, quia non erat missus personaliter nisi ad Israelitas, non sequitur, quin aliarum etiam linguarum peritiam infusam habuerit; nec quin ab exteris nationibus aliquando fuerit auditus, licet loquens hebraicè, & ad Judæos.

QUÆSTIO IX.

An habuerit etiam gratias actuales.

DIximus aliàs, hominem indigere ad operandum bona, sicut oportet, ad salutem, auxiliis supernaturalibus, quibus excitetur, & adjuvetur; juxta illud, [1] *non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis*, &c. Ita definitum est in Concil. Arausicano, & Tridentino, & hìc quærimus, an tales gratiæ fuerint in Christo, qui non videbatur his indigere.

Porrò necessitas hujus gratiæ venit vel ex operante, qui de se defectibilis est, & obnoxius errandi à via recta salutis, vel ex natura operis, quod de

se

[1] 2. Corin. 3.

se est arduum, & excedit vires naturales liberi arbitrii. Ex 1. cap. certum est, Christum non eguisse hac gratia, quia fuit impeccabilis; restat videre, an ex 2. sc. ex parte operum suorum, quæ omnia ex parte voluntatis fuerunt sancta, & meritoria.

CONCLUSIO.

IN *Christo fuerunt gratiæ actuales ex natura operum, & his usus est.*

Prob. 1. ex Script. 1. [1] quia fuit *plenus gratia*; ergo ista non debuit deesse. 2. quia docet, eum fuisse motum, missum, ductum à Spiritu S. ergo per gratias motrices, & adjuvantes. Prob. ant. *quem misit Deus, verba Dei loquitur; non enim ad mensuram dat Deus spiritum*, sc. Christo; nam ut notat Chrysost. *nos omnes ad mensuram operationum spiritus; ille vero sine mensura.*

Confir. ex dictis supra de donis Spiritus S. nam maximè ex parte consistunt in gratiis actualibus supra habitus virtutum, aut certè non agunt sine illis auxiliis.

Prob. 2. ex aliis locis, quibus constat, eum multa gessisse ex motu Spiritus S. qui motus nihil aliud est, quàm gratia actualis; ergo fuerunt in eo illæ gratiæ: prob. ant. [2] *ductus est J. in desertum à spiritu*, qui ut notat Glossa, *quos replet ad pugnam, misit fortes.* Et ut loquitur Lucas, *plenus Spiritu S. regressus est à Jordane, & agebatur à spiritu in desertum*, &c. Et, *ab hoc spiritu veniebant opera sapientiæ, & intellectus*, &c.

Prob. 3. Voluntas Christi in operando, sicut in esse naturæ similis erat nostræ; ergo sicut in operibus naturalibus dependebat à naturali Dei concursu, ita & in supernaturalibus exigebat supernaturale auxilium.

Objic. 1. Verbum divinum ex vi unionis sufficienter concurrebat cum humanitate ad omne bonum; ergo frustra erat omne aliud actuale, & transiens auxilium.

Resp. dist. ant. per concursum communem tribus, con. per concursum personalem, & proprium soli personæ Verbi, saltem efficienter, neg. ant. Verbum

ex

[1] *Jo. 3. Ibid.* [2] *Matth. 5.*

ex vi unionis sustentabat, complebat, & terminabat humanitatem, sed activè nihil efficiebat; nam opera Dei ad extra sunt indivisa.

Inst. Si hæc solutio valeret, non posset dici de Spiritu, quòd ipsum ducebat in desertum magis, quàm de Patre; sed hoc est contra nos, & Scripturam; ergo &c.

Resp. dist. maj. quòd eum ducebat per actionem sibi propriam, & personalem, con. per actionem appropriatam, neg. maj & min. non enim id dicimus, quasi motus, & directio illa fuerit propria, & personalis Spiritui S. sed solum per appropriationem, ut diximus aliàs.

Objic. 2. Homo eget gratia actuali solummodo contra tentationes, & peccatum ob corruptionem naturæ; sed hæc ratio non valet in Christo; ergo nec indigentia talis gratiæ. Prob. min. Quia fuit sine peccato originali, & incapax actualis; ergo &c.

Resp. neg. maj. nam præter illas necessitates, quæ veniunt ex natura debilitata per peccatum, extat alia veniens ex improportione naturali ejus cum operibus supernaturalibus, ut diximus aliàs.

Inst. Sufficienter elevabatur per gratias habituales; ergo frustra erant actuales.

Resp. neg. ant. Nam præter habitum gratiæ, quo anima elevatur ad statum supernaturalem, imò & ad posse agere supernaturaliter, & meritoriè, adhuc egemus gratia actuali, quæ nos excitet, & juvet in illis habitibus, qui sunt veluti sopiti in nobis sine illis.

QUÆSTIO X.

An, & quæ virtutes fuerint in Christi voluntate.

JAm diximus de virtutibus intellectualibus, sc. de prudentia, & fide, restant virtutes voluntatis, quales sunt duæ Theologicæ, spes, & charitas, & 3. morales, fortitudo, justitia, & temperantia.

De charitate nullus dubitat; hujus testimoniis plena sunt Euangelia, tam quæ circa Deum est, quàm quæ respicit homines propter Deum, nec places in hoc

hoc probando terere tempus. De spe aliud est; tamen jam aliqua diximus, ubi de passionibus animæ ejus.

Spes Theologica respicit Deum, ut possidendum, & Deus in se, ut possidendus, est objectum ejus primarium; bona verò, quæ ejus possessionem comitantur quasi accessoria, & appendices, ut gloria corporis, &c. sunt objecta ejus secundaria. Et distinguitur in *habitualem*, quæ est qualitas permanens, & inhærens animæ, qua elevatur, & inclinatur ad actus spei, & *actualis*, quæ est actualis expectatio tantæ possessionis, ut futuræ.

CONCLUSIO I.

S*Pes aliqua tam actualis, quàm habitualis fuit in Christo probabiliter*. Ita Vulpes de mente Scoti.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Quatenùs enim docet Christum *in* 1. *instanti suæ conceptionis potuisse mereri in aliquo priori naturæ ante beatitudinem*, non ineptè colligitur illum potuisse mereri per actus spei, fidei, & charitatis, & istos habitus fuisse infusos.

Prob. 2. ex illis Script. locis, & glossis eorum, quæ adduximus de motu spei; nam illi motus, si respiciebant Deum, ut possidendum, & ut objectum primarium, sive pro seipso, sive pro suis, aut objectum secundarium, ut gloriam corporis sui, & resurrectionem, & suorum, hæc possunt pertinere ad virtutem spei habitualem, & actualem. Item applicatur Christo illud psal. [2] *Deus meus adjutor meus, & sperabo in eum*.

Prob. 3. ex regula communi, quia hæc virtus non dedecebat, nec repugnabat in Christo; ergo non defuit illi. Prob. ant. si dedeceret, aut repugnaret, maximè quia possidebat Deum, & securus erat de possessionis æternitate; sed hæc ratio non impedit; ergo &c. Prob. min. quia id non impedit, quin adesse potuerit, & ad ejus meritum concurrere in 1. instanti, & modo prædicto, nec quin sperare potuerit conversionem, & beatitudinem, & alia bona in ordine ad Deum pro suis discipulis, quia de facto hæc omnia

[1] *Tom.41.d.29.a.3.d.18.E.n.6.*
[2] *Ps.17.*

omnia petebat à Patre; orabat enim: *clarifica me Pater* &c. Item, *oro te, Pater, ut illi unum sint, sicut & nos unum sumus*.

Confir. Nam ex eadem dispensatione divina, qua fuit simul viator, & comprehensor, potuit sperare, & possidere. Ideò dicit Jerem. [1] *quare colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum*. Quæ verba explicant Interpretes de Christo, qui fuit in hoc mundo ut colonus, & viator usque ad mortem; ergo semper fuit in statu spei æquè, ac possessionis, ac tentionis.

Objic. 1. ex Apostolo. [2] *Spes, quæ videtur, non est spes*, quod possidetur, non est objectum spei; sed Christus ab instanti conceptionis perfectè possidebat Deum; ergo non poterat sperare illum ut possidendum.

Resp. 1. dist. min. ut comprehensor, con. ut viator, neg. min. & cons. nam, ut dicebam, sicut non obstante illa possessione fuit verè viator, & in statu merendi, & orandi, ita & sperandi.

Resp. 2. dist. maj. sub eadem ratione, sub qua possidetur, con. sub alia, neg. maj. & cons. nam sicut desiderium cum præsentia boni non repugnat; ideò dicitur *in quem desiderant Angeli prospicere*, quamvis actu videant; ita & sperare possunt, & sub ea ratione, sub qua desiderant, sc. ampliùs, & ampliùs amare, & possidere, & gaudere, ita ut gaudium sit sine satietate, & satietas sine nausea.

Objic. 2. Spes debet esse cum aliqua incertitudine consequendi bonum cupitum; sed Christus nullam potuit habere incertitudinem consequendi desiderata nec pro aliis, nec pro se; ergo nec sperare, nequidem pro aliis: prob. min. nam per scientiam infusam in Verbo videbat omnia futura, & quidem certissimè; ergo &c.

Resp. dist. maj. cum aliqua incertitudine ex parte objectorum, con. ex parte medii, vel actus, neg. maj. & cons. alioqui confirmatus in gratia non posset sperare; sufficit ergo, quod objectum spei sit ex se, & physicè defectibile.

Dixi in conclusione (*aliqua spes*) nam propria, & rigorosa spes Theologica debet respicere Deum, ut possi-

[1] *Jerem*. 14. [2] *Rom*. 8.

possidendum, & quidem sibi; ideò Deus ut aliis possidendus, & ut possidendus cum gloria corporis, & ab aliis appendicibus, & sic de similibus, non sunt nisi objecta secundaria; & actus, vel habitus circa illa sunt quidem spei aliqualis Theologicæ, non tamen ita propriè.

CONCLUSIO II.

F*Uerunt etiam in Christo virtutes morales justitiæ, fortitudinis, & temperantiæ sine defectibus, & in gradu heroico*. Est communis.

Prob. ex Scoto cit. [1] de donis, quæ dicit includere virtutes Theologicas, & morales: & distinctione præcedenti docet, has virtutes aliquo modo posse esse in Angelis; sed etiam *hoc modo posset poni in Deo esse rationem virtutum moralium, sicut in eo conceditur charitas*, &c. Nam si virtus moralis perficit voluntatem Angelicam, & si non dedeceret Deum; ergo & perficere potest animam Christi, & non dedecet illam.

Prob. 2. Quia Christus fuit fons omnium virtutum, & exemplar omnis virtutis, & perfectionis; ergo in ipso esse debuerunt omnes habitus virtutum, sublatis imperfectionibus, quas habent in nobis, & quidem in gradu summo, & heroico: prob. conf. nam omnes virtutes præcisè, & secundum se sunt bonæ, & de bono honesto.

Confir. ex regula generali sæpè allegata; sc. in Christo, qui dignificandus est quantùm potest absque implicantia, vel inconvenienti, nulla defuit perfectio naturalis, vel supernaturalis, & moralis; sed virtutes omnes, etiam morales, perficiunt animam humanam; nam *virtus est, qua benè vivitur, & qua nullus male utitur*. Et August. [2] *virtutes sunt quidam amores boni honesti*. Et ex Scoto. [3] *virtutes morales perficiunt hominem, ut homo est, id est secundum quod natus est agere secundum rationem*; ergo nulla debuit deesse Christo quoad id, quod est perfectionis in illis.

Prob. 3. discurrendo per singulas. Et primò de justitia: nam in Script. [4] dicitur *Dominus justus noster*.

[1] *d. 33 I.* [2] *1. civit. 17.*
[3] *repor. 5. d. 33. n. 18.* [4] *Isa. 11.*

ſter. Et quòd *justitia cingulum lumborum ejus*. Et quòd *Iudicabit in justitia pauperes, & arguet in æquitate pro mansuetis terræ* Item quòd *sciet reprobare malum, & eligere bonum*. Et per Antonomasiam dicitur *justus*; ut cum uxor Pilati dicit; *nihil tibi, & justo illi*. Et perfidus Judas desperans fatetur. *Peccavi tradens sanguinem justum*. Gloriosius quippe est testimonium ab inimicis. Denique in testimonium inviolabilis justitiæ *Deus Pater omne judicium dedit filio*, non tantum ut Deo, sed etiam, quia *filius hominis est*. Et revera veniet iterum *filius hominis in majestate*, & ut judex, *judicaturus vivos, & mortuos*.

Confir. Nam justitia virtus *est constans, & perpetua voluntas jus suum unicuique tribuens pro dignitate sua*; sed hoc perfectissimè præstitit Christus; ergo &c. Prob. min. ex factis ejus tum circa Deum, quia [1] *ejus cibus erat, ut faceret voluntatem Patris sui*; tum in parentes, quia *erat subditus illis*; tum in legum observantia: *non veni solvere legem, sed implere*; tum in reges, & principes: *reddite Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei Deo*; tum erga superiores etiam discolos, ut erant Scribæ, & Pharisæi; [2] *omnia quæcumque dixerint vobis, facite*: uno verbo erga omnes. *Reddite omnibus debita; cui tributum, cui vectigal*, &c.

2. Patet de fortitudine: nam dicitur à cęlicolis *Dominus fortis, & potens*, ille sc. *quem tu infirmum, & oppressum putasti*, inquit August. & prædicit Isaias, quòd *replebit eum spiritu fortitudinis*. Et quod *percutiet terram virga oris sui, & spiritu oris sui interficiet impiũ*: & de illo dicit Angelus, [3] *ecce vicit Leo de Tribu Juda*, &c. ergo fortitudo perfectissima fuit in Christo.

Confir. Nam fortitudo est intrepiditas in sustinendis adversis. Unde Philosophus, [4] *priùs dicetur fortis, impavidus ad quæcumque, ad mortem, & extrema*; sed nullus fuit intrepidior Christo in patientia, & contra mortem, & contra tot, ac tantas persecutiones. *Eamus, ecce appropinquat, qui me tradet*, & se sponte manifestat militibus quærentibus se. *Quem quæritis? Ego sum*, &c.

3. *De Temperantia*, quæ versatur non tantùm circa moderationem, aut mortificationem appetituum carnis,

[1] *Matth.* 13. [2] *Ro.* 13.
[3] *Apocal.* 5. [4] 4. *Ethic.* 9. & 10.

carnis, sed etiam aliorum mundanorum, v. g. pomparum, aut donorum temporalium. Quantum ad 1. non egebat hac virtute, quia ejus caro perfectissimè subjiciebatur spiritui; sed tamen principales, & continuos actus elicuit non solùm in vestitu, & sermone, sed etiam in jejuniis, vigiliis, & aliis pęnis, ac laboribus, in quibus nostra exercetur temperantia: *Ductus in desertum à spiritu*, ibi *jejunavit quadraginta diebus, & noctibus*. Aliquando etiam *erat pernoctans in oratione*; ergo in Christo fuit vera temperantia, & à primo ad ultimum habuit omnes virtutes morales in voluntate.

Dixi (*in gradu heroico*) id est in gradu supremo, & perfectissimo possibili; sicut & alii habitus, & ipsa gratia, quæ fuerunt in summo; cùm enim ipsi infusæ sint istæ, sicut & aliæ, non datæ sunt illi ad mensuram potiùs, quàm gratia, & alia dona.

Objic. 1. Non potuit esse in Christo *liberalitas*, quia nihil possedit de bonis terrenis, quæ dispensaret, sed in perfectissima paupertate vixit 2. nec temperantia, vel continentia, quia nullos habuit appetitus, vel motus sensuum moderandos, sed omnes fuerunt ordinatissimi, sed istæ sunt virtutes morales; ergo &c.

Resp. neg. utramque maj. & conf. prob. Nam istæ virtutes non consistunt in solis actibus, v. g. in largitionibus bonorum temporalium, vel coercitione motuum inordinatorum, sed in habitibus inclinantibus ad tales actus, & in amore illorum: v. g. liberalitas in affectu largiendi bona indigentibus, & hæc potest esse in pauperrimis: & temperantia, & continentia in præveniendo inordinationes talium appetituum, & motuum, & in amore actuum talis moderationis. Præterea non fuit mediocris liberalitas ejus in deserto, ubi satiavit tot millia hominum, & in aliis occasionibus, in quibus largitus est sanitatem ægrotantibus.

Objic. 2. Aliquæ virtutes morales repugnant statui perfectæ ejus sanctitatis, & beatitudinis; ergo illas non habuit. Ant. prob. nam pœnitentia, & temperantia repugnabant utrique statui. Nam illa supponit peccatum præteritum, & ista passionum rebelliones, quæ sint moderandæ. Fortitudo repugnat beatitudini, quia nihil triste occurrit sustinendum; ergo &c.

Resp.

Resp. neg. ant. & dist. conf. prob. repugnat quoad materiale, con. quoad formale talium virtutum, neg. conf. quia jam, ut dicebam, habitus illarum virtutum inclinant ad bonum, & honestatem earum, quod est formale, & primarium objectum illarum; licet desit illis materia, circa quam in hac vita, & maximè in statu naturæ corruptæ exercentur illi habitus, seu virtutes. Unde, quia amavit bonum, & honestatem temperantiæ, & pœnitentiæ, ideò rectè habuisse dicitur habitus illarum virtutum, & sic de aliis.

Quæres, *An illæ virtutes fuerint illi acquisitæ, an infusæ.*

Resp. fuisse infusas: nam majori ex parte non habuit materiam exercendi actus, quibus illæ possent acquiri, ut dicebamus de temperantia, nullas unquam habuit passiones reprimendas, nullos motus inordinatos moderandos, & sic de cæteris; ergo non fuerunt acquisitæ. 2. quia eadem est ratio de his habitibus, ac de aliis; sed alii fuerunt infusi, & quidem ab instanti conceptionis, sicut & in eodem habuit perfectum usum rationis; ergo & omnes virtutes.

DISPUTATIO VIII.

De dignitatibus, & officiis Christi.

Plurimis titulis insignitur Christus, & officiis variis fungitur, aut functus est in hac vita erga genus humanum, & apud Deum Patrem; v.g. fuit, & est *caput hominum*, & *Angelorum*, *sacerdos*, *& victima*, *mediator*, *Redemptor*, *Rex*, seu *Dominus*, *legislator*, & *Propheta*, *Judex* &c. De illis aliqua dicenda sunt, ut sciamus, quo jure iis decoretur, & hæc annumerari potuissent gratiis; nam revera sunt maximæ prærogativæ.

QUÆSTIO I.

De gratia, & dignitate capitis hominum, & Angelorum.

SIcut dantur corpora moralia cum aliqua proportione ad Physica, quatenùs illa ex pluribus personis, quasi ex membris, in unum coalescunt, sicut ista ex pluribus partibus integrantibus, & physicis, ut corpus humanum ex capite, brachiis &c. ita, inquam, in corpore mystico datur unum caput, sicut in physico, & cum aliqua analogia. Ecclesia in universum est corpus mysticum, & morale coalescens ex omnibus creaturis rationalibus in unum finem, æternæ sc. beatitudinis conspirantibus, & huic corpori assignandum est caput, ne sit acephalum, & monstruosum.

Rursus Ecclesia duplex est. 1. *triumphans*, quæ complectitur Angelos, & homines beatos: Et *militans*, quæ constat illis omnibus, qui adhuc sunt in via ad illam requiem, & pro ea laborant sive de præsenti, sive de futuro usque ad finem mundi. Et quæritur hìc, an Christus sit istius, aut illius, vel utriusque caput.

3. Ad rationem capitis in corpore mystico requiritur, ut ibi præstet cum proportione munera, quæ caput obit in physico, & præcipuè hæc tria, 1. ut sit reliquis membris intimè unitum. 2. in alia omnia membra teneat principatum, & illis præemineat. 3. ut in omnia influat vitam, & spiritum, & alia bona sibi propria, ut singula munus suum obire possint.

4. Christus potest spectari ut Deus, & ut homo; sub primo respectu non est dubium, quin sit caput unicum, & supremum, non tantùm morale, ac mysticum, sed etiam physicum omnium creaturarum, quibus præest, & dominatur, & influit omne esse; sed hìc quæritur, an ut homo dici possit, aut debeat caput omnis Ecclesiæ, seu Angelorum, & hominum. Quod hìc breviter dicendum est. 1. de hominibus in Ecclesia militante degentibus; tùm de Angelis, & beatis in triumphante quiescentibus. An

etiam

etiam de damnatis. Et denique, in quo fundetur illa dignitas, seu gratia.

CONCLUSIO I.

Christus, ut homo, est verè caput mysticum, & morale Ecclesiæ militantis. Est communis.

Prob. ex Scoto, [1] quatenùs docet, quòd *inter prædestinatos, quibus vult gloriam ordinatè, priùs videtur velle gloriam illi, quem vult esse proximum fini, & ita huic animæ Christi vult gloriam, priusquam ulli alteri velit gloriam*, &c. Nam hinc apertè colligitur prioritas, & præeminentia Christi præ omnibus prædestinatis Angelis, & hominibus. Et infra dicit, *Deum voluisse hanc creaturam esse in persona Verbi, & sic Angelus non subesset puro homini*; ergo censet ipsos Angelos subesse Christo. Et alibi docet, [2] quòd *de lege ordinaria, & secundum leges jam positas à sapientia divina gratia Christi fuit summa etiam positivè, ita ut non possit dari æqualis, quia non erit nisi unum caput in Ecclesia, à quo sit influentia gratiarum in membris*; ergo supponit Christum esse unicum, & supremum Ecclesiæ caput, quia data est illi summa gratia, & illam influit in Ecclesiæ membris. [3]

Prob. 2. ex Script. [4] *ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius.* Item, [5] *omnis viri caput est Christus.* Et, *vir caput est mulieris, sicut Christus Ecclesiæ.* Item, *ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus primatum tenēs, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem habitare*, sc. plenitudinem tam dignitatis, & potestatis, quàm gratiarum. Denique *multi sumus unum corpus in Christo.* Hic habes unitatem hominum, seu Ecclesiæ in Christo, ut capite.

Prob. 3. Nam Christus, ut homo specificativè habet omnes conditiones veri capitis in totam Ecclesiam militantem. Prob. ant. 1. habet præeminentiam, & superioritatem; ideò dicit ipse, [6] *vocatis me, Magister, & Domine, & bene dicitis, sum etenim.* Item [7] *dedisti ei potestatem omnis carnis.* Unde colligit August.

[1] *d.7.q.3.B.n.3.* [2] *ibid. C.n.5.*
[3] *d.13.q.4.G.n.8.* [4] *Ephe.1.* [5] *1.cor.11.*
[6] *Jo.13.* [7] *orat.105.Jo.*

gust. *ex hoc autem, quòd potestas Christo à Patre data est omnis carnis, secundum hominem intelligendum est: nam secundum Deum omnia per ipsum facta sunt.* Idem docet Paulus, [1] *constituens eum* (Christum) *supra omnem principatum, & potestatem.... Et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam.* Et idem probant alii textus citati, & plures alii: ut cum dicit, *data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra* &c.

2. Habet unionem cum corpore, & conformitatem cum aliis membris. 1. unitas patet, quòd sibi facta reputat, quæ fiunt membris, sive bona, sive mala, sic sibi sumit persecutiones factas Ecclesiæ à Saulo. *Cur me persequeris?* & eleemosynas factas, vel negatas pauperibus. *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* 2. conformitas ex aliis textibus colligitur, v.g. *quos prædestinavit conformes fieri imaginis Christi:* & [2] quoad hoc est frater noster primogenitus. Et, [3] *debuit per omnia fratribus assimilari, ut misericors fieret.* 2. *in similitudinem hominum factus* &c. Item, *ego sum vitis, vos palmites.* Nam ut loquitur August. *istud secundum hoc dicit, quòd est caput Ecclesiæ, nosque membra ejus; unius quippe naturæ sunt vitis, & palmites.*

3. Influit in totum corpus Ecclesiæ spiritum, & vitam, per quæ ipsa vivificatur, & conservatur, & operatur; sc. *de plenitudine ejus omnes accepimus.* Et sicut per Adam, [4] & *in Adam* naturali, ac morali capite *omnes moriuntur*, ita & per Christum [5] *omnes vivificabuntur.* Et *cum* per ipsum Adam *inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus.* Et quia *in ipso placuit omnem plenitudinem divinitatis inhabitare, et per eum reconciliare omnia in ipsum,* &c. Denique Christus est *lux vera, quæ illuminat omnem hominem,* &c.

Confir. ex PP. Nam, inquit August. *nemo ad mortem, nisi per illum* (Adam) *ad vitam nemo, nisi per istum* (Christum) *quia sicut per Adam omnes mortales in pœna facti sunt filii sæculi; ita per Christum omnes immortales in gratia fiunt filii Dei.*

Concludendum est ergo Christum esse verè caput totius Ecclesię militantis, & quidem ut hominem, quia ut

[1] *Ephe.1.* [2] *Heb.2.* [3] *Phil.2.* [4] *Rom.5.* [5] *Cor.15.*

ut homo nos redemit à morte, ut homo præeminet, & regnat, ut homo unitur nobis, & factus in similitudinem hominum: & regeneravit, atque ad vitam revocavit, & de plenitudine ejus omnes accipiunt gratiam; ut homo pro omnibus mortuus est, &c.

Objic. 1. Si Christus esset caput Ecclesiæ, esset de ejus totali corpore quasi membrum ejus; sed hoc dici non potest; ergo nec quod sit caput: maj. patet, nam in corpore naturali caput est membrum ejus: probat. min. singula membra unius corporis sic inter se connectuntur, ut à se invicem dependeant, juxta illud Apostoli: [1] *non potest oculus dicere manui: Opera tua non indigeo; aut caput pedibus: Non estis mihi necessarii;* sed Christus nihil recipit ab aliis membris Ecclesiæ, nec ab ullis fidelibus; ergo Christus non potest dici membrum Ecclesiæ.

Resp. dist. maj. Si Ecclesia sumatur pro universali congregatione omnium hominum, Christus secundum humanitatem erit quasi membrum totius illius corporis, con. maj. & neg. min. si pro sola congregatione fidelium sub uno capite Christo, neg. maj. & cons. prob. ejus: nam in illo sensu Christus est supra hanc Ecclesiam, ut fundator, & pastor, qui non est de grege, sed supra gregem, & fundator gregis, & nihil accipit ab Ecclesia, vel ab ejus membris; sed hoc totum habet à seipso.

Inst. Idem Apost. [2] dicit: *Vos estis corpus Christi, & membra de membro;* ergo Christus est membrum hujus corporis.

Resp. neg. cons. Nam per illud membrum non intelligit caput, seu Christum, sed unumquemque fidelem; quia dicit, quod singuli sunt *alter alterius membra*: vel per illud *de membro* intelligit Ecclesiam partialem, v. gr. Corinthiacam, ad quam scribebat; ex græco dicitur: *Vos estis membra ex parte,* id est unius partis Ecclesiæ, seu Ecclesiæ partialis.

Inst. 2. Sub illo omni sensu Christus est membrum, sub quo dicitur caput; sed dicitur caput, ut est homo in concreto, seu humanitas subsistens in persona Verbi; ergo ut talis esset membrum Ecclesiæ, & non tantùm secundum humanitatem: probat. maj. nam, ut dictum est, caput non est totum corpus natura-

[1] 1. *Corinth.* 12. *ibid.*

le,sed pars,seu membrum ejus partiale,licèt principale.

Resp. neg. absolutè maj. Nam dici potest etiam caput secundum divinitatem, quia secundum illam influit esse in omnes, *in ipso vivimus, movemur*, &c. Et tamen hoc sensu non potest dici membrum: unde negatur etiam conf. prob. nam in capite omni mystico, & morali, & maxime in spiritualibus, & supernaturalibus non requiritur, ut caput includatur in toto, cui præest ut caput; sufficit, quòd influat vitam, & motum, id est gratiam in corpus, quod præstat Christus in totam Ecclesiam.

Objic. 2. Si propter influxum in Ecclesiam Christus diceretur caput ejus, potius dicendus esset cor, quia istud multò meliùs influit, in eo enim formantur spiritus vitales, & per corpus diffunduntur; sed non dicitur cor, istud enim reservatur Spiritui S. ergo nec dicendus caput.

Resp. neg. maj. Nam cor non præeminet corpori, nec visibiliter, & quasi ab alto influit, sicut caput: & ideò Christus, qui ab alto, & cum summa præeminentia, & quasi ab extra influit, dicitur caput. Aliam rationem assignat Alensis noster, sc. quia in capite formantur, & resident spiritus animales inservientes vitæ sensitivæ, cujus operationes reguntur à volumtate; in corde verò spiritus vitales inservientes vegetativæ, cujus operationes non sunt subditæ voluntati. Ita spiritus gratiæ, quos influit Christus in Ecclesiam, dicuntur capitales, quia recipiuntur, & operantur in nobis voluntariè. Hæc 2. ratio videtur paulò subtilior; 1. sufficeret; non nego tamen, quin aliquo bono sensu possit Christus dici *cor Ecclesiæ*, sicut & *caput*, sed nihil ad nos.

Objic. 3. Christus ut homo, seu per humanitatem non influit dona gratiæ in membra corporis Ecclesiæ; ergo ut homo non est caput Ecclesiæ.

Resp. dist. ant. non influit efficienter, con. moraliter, & meritoriè per potentiam excellentiæ, neg. ant. & conf. nam ut homo meruit gratias omnes, & earum applicationem suis membris.

Objic. 4. Non dantur duo capita ejusdem corporis, alioqui monstrum esset; Deus autem est unum caput omnium; ergo id Christo ut homini convenire non potest.

Resp.

Resp. dist. maj. duo capita ejusdem ordinis, & non subordinata, con. diversi ordinis, & subordinata, neg. maj. Deus autem est caput universale supremum, & invisibile; Christus verò ut homo est caput visibile, & sub Deo, & per merita.

CONCLUSIO II.

CHristus ut homo est etiam caput Angelorum. Est communior.

Prob 1. ex Scoto cit. [1] nam cùm dicit, Deum voluisse naturam humanam Christi uniri Verbo, priusquam voluerit gratiam, & gloriam, ut *Angelus non subesset puro homini*; satis indicat, mentem suam esse, quòd omnis gratia, & gloria, quam ab æterno præparavit Angelis, & hominibus, erat danda per Christum, qui primus omnium prædestinatus est; & quòd præest, ut caput Angelis æquè, ac hominibus.

Prob. 2. ex Script. [2] ubi dicitur *constitutus super omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem* &c. Id est, inquit Hieron. *non solùm hominum, sed etiam Angelorum, cunctarumque virtutum Ecclesię intelligi potest.* Et priùs dixerat, quod *ipsum dedit supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius.* Et clarius alibi dicitur [3] *imago Dei invisibilis primogenitus omnis creaturæ, ... & ipse est caput corporis, & Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis; ut sit in omnibus primatum tenens, quia in ipso complevit omnem plenitudinem inhabitare* &c. Nam de Christo homine loquitur; alioqui non diceretur *primogenitus ex mortuis*; neque ex complacentia, & voluntariè dedisse illi omnem plenitudinem; hanc enim Verbo communicavit per generationem æternam, quæ est opus naturale, non voluntarium.

Confir. ex PP. Nam cum diceret Christus: *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra*, Lyranus addit, quod licet quoad divinitatem ab æterno haberet hanc potestatem, & in quantum homo haberet hanc potestatem ab instanti conceptionis, auctoritativè tamen, & executivè illam non habuit ante resurrectionem. Et Hieron. in hæc verba Apostoli, *Ipsum de-*

R 2 *dit*

[1] *Ibid. C. n. 5.* [2] *Ephes. 1.*
[3] *Coloss. 1.*

dit caput super omnem Ecclesiam; addit; *non solùm hominum, sed etiam Angelorum, cunctarumque virtutum, & rationabilium creaturarum, Ecclesia intelligi potest*; *ergo &c.*

Prob. 3. ratione. Quia Christus habet respectu Angelorum conditiones veri capitis. 1. illis longissimè præeminet. [1] *Tantò melior Angelis effectus, quantò differentius præ illis nomen hæreditavit; ad quem enim dixit aliquando, sede à dextris meis?* 2. Habet unionem cum illis, saltem ratione gratiarum, & donorum, quæ cum illis participat, & ratione divinitatis, per quam elevatur super illos. Et 3. per influxum non tantùm quoad multas illuminationes, & cognitionem plurium veritatum supernaturalium, & per accidentalia gloriæ, quæ illis affert; sed etiam, quia meruit eis gratiam sanctificantem, & gloriam, & prædestinationem, ut infra, ubi de meritis ejus dicemus.

Objic. 1. Ad rationem capitis requiritur quædam unio, & conformitas inter caput, & membra; sed nulla est inter Christum ut hominem, & Angelos; ergo &c. Prob. min. nam differunt non solùm specie, sed etiam genere.

Resp. neg. min. Nam licet, ut dicebam, non sit conformitas, vel unitas specifica, est tamen aliqua naturalis quoad animæ spiritualitatem, & immortalitatem, intellectivitatem, & libertatem, & supernaturalitatem; quatenùs homo, & Angelus participant eamdem gratiam, charitatem, & gloriam, per quas fiunt participes, & consortes ejusdem naturæ divinæ, ac hæreditatis æternæ; hæ autem conformitates sicut sufficiunt, ut ex hominibus, & Angelis fiat unum corpus Ecclesiæ triumphantis, ita & ut Christus sit unum eorum caput.

Objic. 2. Christus non potest dici sponsus Ecclesiæ, seu corporis Angelici; ergo nec caput: nam dicitur sponsus Ecclesiæ, cujus est caput.

Resp. 1. neg. ant. Nam eodem modo cum proportione, quo dicitur caput, dici potest & sponsus, sc. metaphoricè, & mysticè: nam, inquit Bern. *cum haberet sponsam inhærentem sibi à principio multitudinem Angelorum, placuit ei & de hominibus continuare Ecclesiam*;

[1] *Hebr.* 1.

ſiam, atque uniri illi, quæ de Cælo eſt, ut ſit ſponſa una, & ſponſus unus.

Reſp.2. neg. conſ. Nam licet major conformitas, & unio requireretur inter Angelos, & Chriſtum, ut diceretur ſponſus; adhuc ſufficeret illa, quam diximus ad rationem capitis.

Objicies 3. Ut Chriſtus diceretur caput Eccleſiæ Angelicæ, deberet eam fundaſſe, ut fundavit militantem; ſed illam non fundavit, nec illi quidquam meruit, vel influxit; ergo non eſt verum caput Angelorum: min. patet 1. de malis, 2. quia bonis nihil etiam meruit; ergo &c.

Reſp. neg. min. cujus falſitas patebit, ubi de merito Chriſti; interim non dicimus, quòd ſit caput malorum, ſicut nec hominum damnatorum; utrique enim ſunt membra ſeparata, & excluſa in æternum à corpore.

Inſt. Eccleſia, cujus eſt caput, eſt congregatio fidelium; ſed Angeli non habent fidem; ergo non ſunt de Eccleſia, ſeu de corpore Chriſti.

Reſp. diſt. maj. Eccleſia militans, & partialis, con. communis, & totalis, neg. maj. & conſ. Chriſtus eſt caput totius Eccleſiæ univerſalis, quæ conſtat viatoribus, & comprehenſoribus, militantibus per fidem, & beatis, ac triumphantibus per viſionem, ac fruitionem, in qua ſunt Angeli, niſi velis & Angelos ratione cuſtodiæ, ac miniſteriorum, quæ exercent apud homines, & Eccleſiam militantem ad hanc etiam pertinere; imò & apud ipſum Chriſtum, cùm hic viveret; quippe *Angeli miniſtrabant ei,* & ejus nativitatem annuntiabant paſtoribus, & in horto deſcendit Angelus confortans eum.

Quæres 1. *An fuerit etiam caput primorum parentum ratione ſtatus innocentiæ.*

Reſp. affirmativè. Nam pro illo ſtatu eadem eſt ratio de illis, ac de Angelis; ſc. gratia, quam acceperant, erat ex prævifis meritis Chriſti; ſicut & gratiæ omnes Patriarcharum, & Sanctorum, qui præceſſerunt adventum ejus, ſicut & quotquot juſtificati, & ſalvati ſunt adulti, gratias illas conſecuti ſunt per fidem in Chriſtum venturum.

Quæres 2. *An ſit etiam caput peccatorum pro tempore, & ſtatu, quo ſunt in peccato.*

Respondeo, quod licet pro statu, quo sunt extra gratiam, sint aliquo modo membra separata ab illo capite, & corpore, non tamen omnino cessat esse eorum caput; quia non cessat illis influere gratias actuales, nec sunt penitùs extra fidem, aut viam, & aptitudinem fidei, ac vitæ recuperandæ: imò & in illos influit gratias, & auxilia, per quæ redeant ad corpus, & ad ovile: de his non potest esse controversia, nisi de voce.

Quæres 3. *Quænam sit illa gratia, per quam constituitur caput hominum, & Angelorum.*

Respondeo illam dignitatem fundari in omnibus gratiis, & donis, per quæ habet communicationem, præeminentiam, & influxum in illa membra: nam ex his capitibus conflatur, & integratur conditio, & dignitas capitis.

QUÆSTIO II.

De sacerdotio Christi. An fuerit sacerdos, & qualis.

SAcerdotis nomen hìc non sumitur generatim pro quavis persona Deo consecrata, ut sæpè sumitur in scriptura; sed pro persona, quæ ex authoritate publica destinatur ad offerenda sacrificia pro populo, unde *sacerdos* est quasi *sacra faciens*, seu *sacra dans*. Ideò dicit ordinem ad sacrificium, & vicissim *sacrificium, & sacerdotium ita Dei ordinatione conjuncta sunt, ut utrumque in omni lege extiterit*, inquit Trident. [1] & addit August. tertium, nempe *templum*, seu *altare*. Unde Apost. [2] docet, quòd *omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum, ut offerat sacrificia, & dona pro peccatis*. Quærimus ergo hìc, an Christus ut homo fuerit verus sacerdos.

CONCLUSIO.

C*Hristus fuit verè, & propriè sacerdos, & quidem ut homo*. Est de fide, saltem quoad 1. p.

Prob. 1. ex Scoto, [3] qui licèt de hac dignitate non agat ex professo, tamen indicat, quòd hoc munus exercuit

[1] *Sess. 22. c. 1.* [2] *Heb. 5.* [3] *d. 19. A. n. 6.*

cuit in intentione ab æterno, quatenùs *prævidit Verbum passionem Patri offerendam pro prædestinatis, & electis, & sic eam efficaciter obtulit in effectu; ita tota Trinitas pro eis passionem efficaciter acceptavit*: nam *oblatio sacrificii est munus proprium sacerdotis*, ut patet ex Trident. cit.

Prob.2. ex Script. [1] in qua dicitur *Pontifex futurorum bonorum* &c. ... *sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta*, &c. sc. seipsum sacrificavit in ara Crucis. Item de ipso dicitur, [2] *tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*; quatenùs sc. sicut Melchisedech sacerdos obtulit panem, & vinum, sic Christus in Cœna seipsum obtulit, & continuò se offert in altari in pane, & vino, id est, sub speciebus panis, & vini. Quod confirmat idem Apost. [3] *quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem Melchisedech alium surgere sacerdotem, & non secundum ordinem Aaron dici?* &c.

Prob.3. ex Concil. & novissimè ex Trident. [4] docente, quòd *propter sacerdotii Mosaici imbecillitatem oportuit, Deo Patre misericordiarum ita ordinante, sacerdotem alium secundum ordinem Melchisedech surgere Dominum nostrum J. C.* quod colligitur etiam ex Ephesino; & in Epist. Cyrilli, & Lateran. de SS. Trinit. c. 2. & ex Canone [5] *Sacerdos* de consec. d. 2.

Confirmatur ex SS. PP. Epiphanius dicit, quòd *Pontifex factus esse dicitur, ideò pertinet, quod in corpore suo Patri seipsum obtulit pro humano genere* &c. Et Aug. *solus ille sacerdos talis extitit, ut ipse etiam esset sacrificium: obtulit Deo non aliud, quàm seipsum.* Et sic de aliis.

Prob. denique ratione. Christus tum in Cœna, tum in Cruce veri sacerdotii munus implevit: ergo &c.

Prob. ant. Munus sacerdotii, ut dicebamus, est offerre oblationes, & sacrificia Deo pro populo. *Sacrificium, & sacerdotium ex Dei ordinatione conjuncta sunt*, ait Concil. cit. ergo &c.

Prob.2.p. quod ut homo sit sacerdos. Ambr. [6] dicit, *idem sacerdos, idem & hostia, & sacerdotium; tamen,*

[1] *Heb.* 9. [2] *Ps.* 109.
[3] *Heb.* 7. [4] *Sess.* 21. *c.* 1. & 2.
[5] *can.* 10. [6] 3. *fi.c.* 5.

men, & sacrificium humanæ conditionis officium est. Et Theodoret. *si hoc proprium est sacerdotum offerre dona; Christus autem sacerdos secundum humanam naturam appellatus est, non aliam porrò victimam, quàm suum corpus obtulit*. Ita passim docent communiter SS. PP. & Theologi. Et id videtur colligi ex Apost. dicente: ***Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur, ut offerat dona, & sacrificia.*** Unde filio Dei ***Post susceptam hominis naturam, pontificiam dignitatem fuisse attributam*** colligit Epiph.[1]

Prob. 2. Quia Christus secundum divinitatem non habet superiorem, cui offerat, & cui se subjiciat; ergo nec secundum divinitatem potest ei convenire sacerdotium: prob. cons. nam sacrificia offeruntur in signum subjectionis, & protestationis supremi dominii; ergo qui non potest se subjicere, nec agnoscere superiorem sibi, nec Dominum, non potest fungi munere sacerdotis.

Confir. Nam aliud munus sacerdotis est orare, & intercedere pro populo apud Deum; sed Christus ut Deus non potest id facere, quia oratio arguit inferioritatem in orante, & intercessio distinctionem, & divisionem in bonis, quæ alicui optantur, & voluntatum, quæ reperiri non possunt in Deo, nequidem inter personas divinas, quarum una est voluntas, una bonitas, &c. Nec enim Verbum, ut Deus potest aliquid velle, & optare, nec petere, quod eodem indivisibili actu non velit Pater, & Spiritus S. ergo &c. Unde inquit Aug. *secundum quod natus est de Patre Deus apud Deum coæternus gignenti nō sacerdos, sed sacerdos propter carnem assumptam;* ergo est sacerdos secundū quod homo est.

Objic. 1. Sacerdos debet sacrificare, & sacrificium fit vel mactando, vel absumendo, vel aliqualiter immutando victimam, sed nihil horum fecit Christus circa victimam, nec erga se; ergo &c.

Resp. neg. maj. Nam ad sacrificium ex parte sacerdotis sufficit, quod liberè offerat Deo victimam quocumque modo immolandam sive propriis actibus, sive alienis, Christus autem ita seipsum liberè obtulit per Judæos immolandum Patri, & per eorum manus liberè animam posuit.

Inst. Si hoc sufficeret, omnes martyres essent sacerdotes,

[1] *hæres.* 69.

dotes, quia sponte se offerunt immolandos; sed hoc est falsum; ergo &c.

Resp. neg. maj. nam præter occisionem requiritur in sacerdote quædam ordinatio ad id faciendum, qualem non habent martyres; benè verò Christus, qui fuit Pontifex à Deo constitutus, &c.

Objic. cont. 2. par. Christi sacerdotium immutabile est, & æternum; sed hoc dici non potest de Christo homine; ergo &c. Prob. maj. ex Script. [1] *Tu es sacerdos in æternum*; & dicitur constitutus sacerdos, quando dixit ei Pater: *Filius meus es tu, ego hodie genui te*, illud *hodie* est æternitatis dies. Et denique Cyrillus Jerosolymitanus dicit, [2] *Christum habere sacerdotium immutabile, nec tempore cœpit, nec successorem habebit sacerdotii.*

Resp. neg. maj. Strictè sumpto nomine æternitatis, significat sacerdotium ejus fore perpetuum, nec vult Apostolus per illa verba, *filius meus es tu*, designari ordinationem, sed generationem ejus æternam, & ejus declarationem; quantum ad immutabilitatem, nihil facit ad rem: nam id significat perpetuitatem; & denique non diffitemur, quin hæc dignitas elevetur per unionem ad Verbum, sed tantùm negamus, quòd Deitas sit formalis ratio, per quam conveniat Christo sacerdotium.

Quæres, *Cur dicatur sacerdos secundum ordinem Melchisedech, & non Aaron.*

Responderi solet 1. propter etymologiam nominis: nam Melchisedech significat *regem justitiæ*. 2. propter officium: nam ille fuit Rex Salem, id est pacis; & Christus dicitur *princeps pacis*. 3. quia sicut dicitur de illo, quod fuerit sine patre, sine matre, quatenus non fit mentio de illis in Script. vel quatenus ille solus de sua stirpe functus est sacerdotio, sic Christus ut homo fuit sine patre, & ut Deus sine matre, nec ante, vel post ipsum similis ei fuit, nec erit. 4. sicut nec initium, nec finis sacerdotii Melchisedech habetur, ita nec Christus quoad Deitatem initium habet, nec finem habebit quoad humanitatem. 5. Melchisedech fuit Rex, & sacerdos gentium, & Judæorum, ita Christus. 6. denique uterque in pane, & vino sacrificavit, & ideò Christus in illo fuit figuratus.

[1] *psal.* 109. [2] *catech.* 10.

Quæres 2. *Quomodo, quando, & à quo factus est sacerdos.*

Resp. à Deo, à quo ex vi suæ generationis æternæ, & in tempore cum unione hypostatica accepit unctionem Deitatis, & potestatem excellentiæ super universam Ecclesiam, ut melius patebit ex dicendis de potestate instituendi sacramenta.

Quæres 3. *Quale fuit illud sacerdotium.*

Resp. fuisse diversum à sacerdotio legis naturæ, & Mosaicæ; illud siquidem fuit ordinis naturalis, & istud fuit figurativum sacerdotii Christi, & nostri; sacerdotium autem Christi fuit ordinis supernaturalis, & Mosaico successit, ut veritas figuris, & lux umbris. Omnia quippe in utraque illa lege *in figuris contingebant*. Hanc differentiam docet Apost. [1] quia non erat de Tribu Levi, sicut Aaron, & alii omnes sacerdotes legis Mosaicæ, sed de Tribu Juda, de qua non sumebantur sacerdotes. *Ex Juda ortus est Dominus noster, in qua Tribu nihil de sacerdotibus locutus est Moyses*: & quia Christus *non secundum legem mandati carnalis factus*, sc. jure familiæ, *sed secundum virtutem vitæ insolubilis*. Idem ibidem.

Resp. 2. Illud fuisse aliquatenus diversum à nostro, tum ex dignitate sacerdotis, qui sine comparatione superat nostros, tum quia ipse contulit utroque modo, & duplex sacrificium ejusdem victimæ, sc. incruentum in cœna, & cruentum in cruce, nos autem incruentè tantùm in altari offerimus.

Quæres 4. *Cur dicatur sacerdos in æternum, seu sempiternum habens sacerdotium.*

Resp. 1. vel quia sacrificium Missæ, quod ab eo institutum est, & circa quod versatur Christi sacerdotium, durabit usque in finem mundi: nam, quæ diu durant, solent dici æterna. 2. vel quia continuò exercetur, & offertur pro omnibus, qui fuerunt, sunt, & erunt ab initio, & usque ad finem mundi, quasi si esset sine initio, & fine; vel 3. quia fructus, seu effectus ejus, scil. gratia, & gloria prædestinatorum omnium sunt æterni, & sic causa dicitur æterna ab æternitate effectuum. 4. quia Christus carebit successore in illo officio, ac dignitate, ut docent Chrysost. & Theophyl. vel denique, quia adhuc illo munere fungitur seipsum adhuc

[1] *Heb.* 7.

adhuc, & quotidie offerens, & sacrificans per manum sacerdotum in altari.

Quæres 5. *An pro se sacrificarit, & aliquid per illud sacrificium obtinuerit.*

Resp. 1. non potuisse offerre pro se ipso, ut *propitiatorium*, quia Deum non offenderat, nec habebat sibi iratum, nec peccavit, nec peccare potuit, ut dictum est. 2. potuit offerre ut *holocaustum*, sc. in protestationem supremi dominii Dei in se, ut hominem; quia ut homo erat subditus Deo. 3. potuit offerre, ut *impetratorium*, quia potuit expetere gloriam corporis sui. 4. ut *eucharisticum*, & in gratiarum actionem pro assumptione humanitatis suæ ad Verbum, & pro aliis innumeris, & summis gratiis.

Quid autem de facto contigerit, nihil certi habemus; certum est solummodo, quòd non obtulit pro se *propitiatorium*; & hoc sensu intelligendum est Concil. Ephesinum, cùm damnat afferentes Christum pro se obtulisse sacrificium, quia removere intendit omnem suspicionem ullius peccati à Christo, ratione cujus indiguerit redemptione.

QUÆSTIO III.

An fuerit verus mediator Dei, & hominum.

Mediator dicitur ille, qui intercedit inter litigantes, ut lites componat, & pacem faciat inter eos, vel procurans, ut debitor satisfaciat creditori, vel ut creditor indulgeat, & remittat debitum, vel offensam debitori, vel de suo satisfaciens pro debitore.

Porrò hæc mediatio attendi potest vel ex *ministerio*, sc. ex actibus prædictis intercedendi, & componendi lites, vel ex statu, seu natura, quando sc. ille, qui dicitur mediator ex conditione naturæ suæ mediat inter partes extremas, v. gr. inter Deum, & homines, & hoc, quia participat de utrisque, ut Christus, qui est Deus, & homo in unitate suppositi, ut tenent catholici, vel quia constat natura quadam media creata tamen, quæ non sit verè, & propriè nec Deus, nec homo, ut impiè finxerunt Arriani, & alii hæretici.

Suppono autem gravissimum causari divortium per

peccatum inter Deum, & hominem: [1] *Iniquitates vestræ diviserunt inter vos, et Deum vestrum*. Peccatum offendit Deum, & accendit iram ejus in nos, & dat illi jus ad vindictam; nos verò facit reos, & debitores satisfactionis, & pœnæ æternæ, & objecta odii, ac justi furoris ejus. Ideò egebamus mediatore, qui placaret iram, intercederet pro venia, & satisfaceret pro nobis non habentibus unde condignam satisfactionem exhiberemus. De ista dicemus postea, nunc de officio illo mediatoris, an, & quomodo conveniat Christo.

CONCLUSIO I.

Christus verè, et propriè mediator est Dei, et hominum sive quoad statum, et naturam, sive quoad ministerium. Est de fide.

Prob. 1. ex Scoto, [2] qui ubique supponit, ac agnoscit Christum nobis meruisse reconciliationem cum Deo Patre, gratiam, aperitionem regni cœlestis, & gloriam: hæc enim omnia sunt de officio mediatoris, quod magis patebit ex dicendis de merito.

Prob. 2. ex Script. [3] *Unus est Deus, unus mediator Dei, et hominum Christus Jesus*. Et alibi, [4] *Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi*, &c. Item, [5] *Ipse est pax nostra, qui facit utraque unum .... faciens pacem, et reconciliat ambos in uno corpore Deo per crucem, interficiens inimicitias in semetipso*, &c. Item dicitur [6] *melioris testamenti mediator*. Et *novi testamenti mediator*, &c.

Prob. 3. ex PP. qui hoc docent communiter, ut mox dicemus.

Prob. denique: nam verè intercessit pro nobis apud Patrem; nostram cum ipso reconciliationem operatus est, & meruit, & pro nobis satisfecit; sed hæc omnia sunt de officio mediatoris; ergo &c.

Prob. 2. p. ex PP. qui omnes hanc mediationem attendunt præcipuè ex statu, & conditione Christi, quatenus unit in se utramque partem diffidentem, sc. Deum, & hominem in summa unitate possibili, summo, & indissolubili fœdere, scilicet in unitatem personæ, ita

[1] *Isai* 59. 2. [2] *ibid.* [3] 1. *Tim.* 2.
[4] 2. *Cor.* 5. [5] *Eph.* 2. [6] *Heb.* 8. *et* 9.

ita ut Deus sit verè homo, & homo verè Deus; ergo Christus est verus mediator quoad statum, & naturam. Prob.ant. Nam inquit Nyssenus: [1] *Cum Deo mixta, & temperata est humana natura, mediatore, ac sequestre homine illo, qui est in Christo*. Et Chrysost. [2] dicit *Christum similem ei, qui se inter duos rixantes interponens, utramque naturam in amicitiam consonavit, se impendens nobis à Patre supplicium ipse sustinuit*. Et Lactantius: [3] *Christus fuit Deus, & homo, inter Deum, & hominem medius constitutus, ut hominem ad Deum perducere posset*. Et August.[4] *Christus mediator Dei, & hominum dictus est inter Deum immortalem, & hominem mortalem; Deus, & homo reconcilians hominem*, &c. ergo ex PP. mediatio attenditur in Christo ex ipsa ejus naturæ constitutione, per quam mediat inter partes diffidentes, sc. Deum, & hominem, faciens in se *utraque unum*.

Prob.2.ratione. Nam, ut inquit Irenæus: *Oportebat mediatorem Dei, & hominum per suam cum utroque propinquitatē ambos, Deum, & hominem in amicitiam, & concordiam adducere, ac Deo quidem repræsentare hominem; hominibus verò Dei communicare notitiam:* certè purus Deus, præterquamquod erat offensus, & quasi pars erat aversa, & ultra omnem mensuram supra hominem, nec poterat satis congruenter negotiari pacem cum homine, & homo, vel creatura pura nimium distabat à Deo, ut posset apud illum intercedere; sed Deus homo utrique incongruitati occurrit. Idem docent alii: nam inquit August.[5] *Ut mediator esset inter Deum, & homines, inter justum, & injustos, inter immortalem, & mortales, assumpsit aliquid ab injustis, & mortalibus servans aliquid cum justo, & immortali .... factus est in medio reconciliator dejiciens murum peccatorum nostrorum*, qui murus dividebat inter Deum, & homines; ergo ex statu, & constitutione Christi redditur aptus mediationi.

Prob.3.p.de ministerio ex dictis: nam omnia opera Christi sunt verè opera mediatoris: omnia sunt meritoria, omnia tendunt ad placandum nobis Patrem, ad impetrandam nobis misericordiam, ad satisfaciendum pro nobis, ad docendos nos viam cœli, &c.

Objic.

[1] *1.cont.Eunom.* [2] *hom.de assent.*
[3] *l.4.c.25.* [4] *l.3.c.20.* [5] *l.120.diversf.*

Objic.1. Mediator nihil debet habere de partibus adversis; sed Christus participat de partibus adversis: est enim Deus, & homo, & habet de utraque; ergo non potest esse mediator.

Resp.dist.maj. quoad ea, quæ faciunt litem, conc. quoad participationem physicam entitatum,neg.maj. & conf.Christus participat quidem de homine quoad naturam physicè, non autem quoad moralitatem litis, seu peccati, à quo penitus est immunis.

Objic.2. Christus non aliter hominem reconciliavit, quàm per redemptionem, qua pretio sanguinis, & vitæ nos redemit; ergo potius fuit mercator, quàm mediator. Prob.conf. Mediator non solvit de propriis, nec ad rigorem debitum, quod est occasio litis;sed vel obtinet remissionem debiti, vel moderatur solutionem apud creditorem; aliàs non esset compositio.

Resp.neg.conf.& ant.prob. Nam sive ex propriis solvat debitum ad rigorem, sive intercedat pro redemptione, semper adest aliqua gratia creditoris obtenta per mediationem: nam creditor Deus non tenebatur nec mittere Christum ut mediatorem, nec acceptare ejus satisfactionem pro reis.

CONCLUSIO II.

Christus est mediator ut homo, seu secundum humanitatem ut subsistentem in Verbo.

Prob.1.ex Script. Apost. [1] mediatorem Christum vocat hominem; ergo &c. Prob.ant. *Mediator Dei, & hominum Christus Jesus, qui dedit semetipsum*: vides, quod dicitur *homo*, & quod designatur mediatio per donationem sui in mortem. *Homo erat, et Deus*,inquit Hieron. *sed quia de traditione erat dicturus, ideò hominem solum nominavit*. Item ex eodem Apost.[2] per eamdem naturam mediavit, per quam orta erat dissensio, sc.per hominem. *Si enim ex unius delicto multi mortui sunt, multò magis gratia Dei..... gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit*. Item, [3] *Reconciliati sumus per mortem filii ejus*. Item, *Per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum.*

Prob.2.ex PP.Aug.[4] *In quantum homo, in tantum* me-

[1] 1.*Tim*.2. [2] *Rom*.1.
[3] 1.*Cor*.15. [4] 10.*confess*.23.

mediator. In quantum autem Verbum, non medius, quia æqualis Deo, et apud Deum. Et alibi: [1] *Seipsum obtulit in passione, ut tanti capitis corpus essemus secundum formam servi; hanc enim obtulit, secundum hanc oblatus est, quia secundum hanc ablatus est*. Et clarissimè: *Mediator Dei, et hominum, non in quantum Deus, sed in quantum homo*. Idem docent Magister, [2] & Bonavent. [3]

Prob. 3. Per illam naturam mediavit, per quam distinguebatur à Deo offenso, & creditore, & per quam oravit, & per quam satisfecit; sed hæc præstitit per humanitatem non seorsim, & abstractivè, sed ut elevatam, & dignificatam per subsistentiam Verbi; ergo mediavit ut homo.

Objic. 1. Secundum eam naturam est mediator, per quam dirigit homines ad Deum, & liberat ab inferno, & ducit in cœlum, & vivificat animam, & mittit Spiritum Sanctum; sed hæc facit ut Deus; ergo &c.

Resp. dist. min. ut Deus physicè, & effectivè, conc. moraliter, & meritoriè, neg. min. & cons. nam mediatio maximè attenditur penes meritum, quo nobis obtinet illa bona. Hæc largitur ut Deus, impetrat ut homo. Dixi, *ut homo*, seu *per humanitatem ut subsistentem in Verbo*; quia humanitas præcisè, & seorsim à Verbo, erat improportionata mediationi, & pertinebat purè ad naturam reconciliandam, in quo errabat Stancaranus quidam, volens Christum ratione solius humanitatis esse nostram justitiam.

Fructus autem mediationis ejus patebunt ex dicendis infra de merito, & satisfactione ejus.

QUÆSTIO IV.

De dignitate Redemptoris. An, et qualis Redemptor fuerit Christus.

Dicitur de quodam Basso, quòd sæculo primo, vel secundo errabat eò, quod negabat cum quibusdam Judæis sperandam esse salutem per Christum; & de Abaillardo, quòd negabat hominem per peccatum in servitutem diaboli incidisse, nec ad liberandum ab illa hominem venisse Christum; quem errorem nuper ab

[1] 10. Civ. 7. [2] 3. d. 19. a. 2. q. 1. [3] 3. p. q. 26. a. 2.

ab inferis suscitavit Socinus, docens, Redemptionem per Christum esse tantùm metaphoricam, non realem, & veram.

Igitur supponendum ex fide, homines per peccatum Adæ à libertate filiorum Dei cecidisse, & in servitutem diaboli incidisse: nam inquit Apost. [1] *Peccatores tenentur diaboli laqueis, à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.* Ideò egebant Redemptore, qui eos ab illa captivitate liberaret: nam redemptio supponit vincula, captivitatem, seu servitutem, & ille redemptor est, qui aliquem ab eis liberat; & tanto gloriosior, & verior est redemptio, quanto gravior est captivitas, & miseria captivorum.

CONCLUSIO I.

Christus est verus hominum Redemptor, et quidem ut homo. Est de fide.

Prob. 1. ex Scoto, [2] qui hanc necessitatem, & veritatem, & universalitatem redemptionis docet, quia, inquit Leo Papa in serm. de Nativit. *Sicut à reatu neminem liberum reperit, sic liberandis omnibus venit.*

Prob. 2. ex Script. cit. ex Apost. & aliis textibus, quibus docemur, quòd Christus ascendens in cœlum, [3] *captivam duxit captivitatem*; quibus verbis utitur etiam Apost. [4] & quod *eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum filii*, &c. idest, inquit Glossa, *eripuit ex inferno, in quo tenebamur à diabolo tam ex proprio, quàm ex peccato Adæ.* Et quod per Christum [5] *fecit Deus redemptionem plebis suæ .... ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati*, &c. Item, [6] *Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu*, &c. Hujusmodi testimoniis plena est Script.

Prob. 3. ex Concil. Diospolitano cap. 2. & Milevitano c. 2. Arausicano II. c. 2. ex Gelasio Papa I. epist. 6. & Innoc. II. qui confirmat condemnationem Abaillardi factam in Concilio Senonensi, & denique ex Trid. [7] qui de peccato originali loquens, statuit: *Si quis non confitetur primum hominem Adam, cùm mandatum* Dei

[1] *2. Tim. 2.* [2] *d. 19. n. 1.*
[3] *Ephes. 4.* [4] *1. Tim. 2.*
[5] *Luc. 1.* [6] *Rom. 3.* [7] *sess. 5.*

Dei fuisset transgressus statim .... incurrisse iram, et indignationem Dei, et mortem, et cum morte captivitatem, &c. *anathema sit*. Idem comminatur ei, qui dixerit illud idem peccatum soli Adæ nocuisse, & illud peccatum, sicut & pœnas in omne genus humanum non transfudisse. Et in eum, qui dixerit idem [1] *per aliud remedium tolli, quàm per meritum unius corporis Domini nostri Jesu Christi, qui nos Deo reconciliavit in sanguine suo, factus nobis justificatio, sanctificatio, et redemptio*; ergo Christus est verè Redemptor hominum.

Prob.4. ex PP. qui unanimiter in id consentiunt; pro omnibus stet August. *Possidebat genus humanum, et reos suppliciorum tenebat chirographo peccatorum, sed per Christi sanguinem, qui in remissionem fusus est peccatorum, millia credentium à dominatu liberantur diaboli*, &c.

Prob. denique ratione. Nam Redemptor ille verus est, qui vindicat aliquem à potestate alterius, à quo tenebatur captivus, vel cujus servituti subditus erat; sed Christus ut homo & per mortem suam omnes homines liberavit à captivitate, & servitute peccati, & diaboli; ergo &c. Min. patet ex Euang. & omnibus libris Script. tam veteris testamenti, in quibus hæc redemptio prædicitur, & figuratur, quàm novi, quibus facta fuisse narratur.

Objic. 1. Redemptio supponit captivitatem; sed genus humanum non erat captivum, saltem verè, & propriè; ergo non potuit redimi verè. Prob. min. Nullibi enim constat de illa captivitatè.

Resp. neg. min. & ant. prob. Nam Isa. [2] vocat reos captivos sub nomine filiæ Sion. *Induere vestimentis gloriæ tuæ, solve vincula colli tui captiva filia Sion*; idest, inquit Glossa, *Cesset esse captiva redempta ab eo, qui venit*, &c. Et David: [3] *Cùm averterit Dominus captivitatem plebis suæ*. Idem probant allati textus, & alii innumeri novi testamenti.

Inst. Scrip. non utitur verbo *redimere* in sensu litterali, sed metaphorico pro libertate quovis modo, sive per solutionem pretii, sive per gratiam, & reconciliationem; alioqui Deus ipse diceretur Redemptor populi Israelitici, quando eum eduxit de Ægy-

pto,

[1] *sess.* 5. [2] *Isai.* 52. [3] *psal.* 13.

pto, & Moyses diceretur ejusdem redemptor. *Redemisti in brachio tuo*, &c. *Dux fuisti populo, quem redemisti*; ergo redemptor idem est, ac liberator.

Respond. neg. conseq. Nam usurpatio metaphorica vocis alicujus non impedit, quin ordinariè sumatur litteraliter, & quando ratio suadet eam ita esse sumendam, ut in proposito: imò non recurritur ad sensum metaphoricum, nisi quando non congruit litteralis: hìc autem sunt omnes conditiones redemptionis veræ. 1. captivus, scilicet homo. 2. detinens captivum, scilicet justitia Dei, & diabolus, ut minister illius. 3. Redemptor, scilicet Christus. 4. pretium redemptionis, nempe sanguis Christi, & mors ejus; ergo vox Redemptoris debet hìc sumi litteraliter, & in proprio sensu.

Objic. 2. Si homines fuissent redempti ab aliqua servitute, maximè per mortem Christi; sed hoc dici non potest; ergo &c. Prob. min. Per id non potuerunt redimi, per quod sunt facti magis rei servitutis, & mortis; sed homines per mortem Christi facti sunt magis rei, quàm per ullum aliud peccatum sive Adæ, sive cujuscumque alterius; ergo &c. Prob. min. Nam per illam mortem facti sunt rei Deicidii.

Resp. neg. min. 1. & maj. 2. argum. Nam redemptio tam attenditur, saltem quantum ad sufficientiam ex dispositione redimendorum, quàm ex pietate, & merito redimentis; ad hoc sufficit solutio justi pretii, qualem exhibuit Christus.

Inst. Plus displicere debuit Deo Deicidium in hominibus, quàm esus pomi, & transgressio unius mandati in se levis, saltem ex materia; ergo mors Christi fuisset potius impedimentum, quàm medium redemptionis.

Resp. neg. cons. Nam licèt Deicidium summè displicuerit Deo in Judæis, & pro ipsis, qui erant privatæ personæ, plus displicuit peccatum Adæ ex circumstantiis personæ repræsentantis totum genus humanum, & plus adhuc incomparabiliter placuit illi mors filii sui adeò amanter sibi oblata per ipsum, quàm omnia peccata hominum displiceant.

Inst. 2. Deus non potuit justè exigere mortem filii innocentis pro redemptione omnium peccatorum; ergo nec isti per eam redimi, nec Deus eam acceptare.

Resp. neg. conf. Nam licèt Deus Pater non potuerit velle mortem illam, tamen potuit eam acceptare ex parte filii ut sponte oblatam.

Objic. 3. Multi Patriarchæ, & Prophetæ ante adventum Christi fuerunt innocentes; ergo non erant redimendi.

Resp. neg. conf. quia illorum innocentia, & gratiæ, quibus ad eam pervenerunt sanctitatem, erant fructus redemptionis futuræ, & prævisæ, & ex fide in Christum venturum, ut dicemus infra.

Inst. 1. Non potest dici, in quo consistat ista captivitas; ergo nec qualis sit illa redemptio. Prob. ant. Nam si dicatur consistere in peccato, omnes adhuc peccant. 2. si in potestate diaboli ad tentandum, Adam, & Eva fuerunt tentati in paradiso, & adhuc omnes tentationibus sunt obnoxii; & si in mortalitate, adhuc omnes moriuntur; ergo nulla datur vera redemptio.

Respon. neg. ant. & conf. prob. Nam captivitas non consistit præcisè in hoc, quòd possimus peccare, vel quòd diabolus possit nos tentare, nec quòd simus mortales, sed quòd per peccatum incurrimus talem servitutem sub diabolo, ut possit nos torquere in inferno, & facilius, & efficacius tentare ut inermes, & debiliores per amissionem justitiæ originalis, & auxiliorum divinorum, quæ non recuperamus, nisi intuitu redemptionis. Denique redemptio, sicut nec justitia originalis non tollit libertatem peccandi, sed affert media contra peccatum, ut ab ejus servitute egrediamur, cùm cadimus, aut eam vitemus, si volumus uti gratiis, & auxiliis redemptoris.

Inst. 2. Ad veram redemptionem pretium ejus debet solvi Domino, seu detentori captivorum; sed hoc non reperitur in morte Christi: nam pretium non est solutum peccato, nec diabolo, sed Deo Patri; ergo &c.

Resp. neg. min. & conf. prob. Nam Deus solus erat principalis creditor, & Dominus legitimus, cui debebatur pretium redemptionis; peccatum verò est detentor *ut quo*, & diabolus nos detinebat, ut minister justitiæ divinæ, non autem ut Dominus. Deus est, qui potestatem habet in corpus, & animam, & perdere utrumque in gehennam potest.

Objic.

Objic.4. Si captivitas, ex qua nos redemit, esset sub diabolo, & peccato, non ampliùs tentaremur, nec duraret captivitas, sed durat eadem : nam eodem modo tentamur, & inclinamur ad peccatum.

Resp.dist. min. Durat eadem ex defectu applicationis mediorum per redemptionem peccatorum, conc. absolutè, ita ut desint nobis remedia contra illam captivitatem, neg.min. & conf. eodem modo tentamur, subjacemus eidem fragilitati; sed per merita redemptionis exhibentur nobis auxilia divina, quibus resistere possumus, & vincere.

Objic.5. Si vera esset redemptio hominis à peccato, maximè ab originali, esset etiam ab omni pœna ejusdem; sed hoc falsum est: nam miseriæ, & tribulationes, rebelliones appetitus, quæ sunt pœnæ illius peccati, semper durant, etiam post baptismum, & alia sacramenta; ergo non sumus redempti à pœnis peccati, nec ab ejus captivitate.

Resp.dist.maj. à tota pœna æterna, & reatu ejus, conc. ab omnibus pœnis, & ærumnis hujus vitæ, neg. maj. & conf. Principalis effectus, & pœna peccati originalis est reatus pœnæ æternæ; & ab isto nos redemit, & liberat, si nobis applicemus pretium, & merita Redemptoris; aliæ autem ærumnæ, quamvis sint sequelæ peccati, manent tamen, non tam ut pœnæ, quàm ut materia virtutum, & meritorum, & media ad salutem utentibus.

Objic. Christus nos redemit ut homo, vel ut Deus; sed neutrum dici potest; ergo &c. Prob.min. 1.non ut homo, quia ut homo erat redimendus. 2. non ut Deus: nam Deus erat creditor, & naturalis Dominus, à cujus servitute nemo potest velle liberari. Et præterea redemptio illa non magis esset opus Filii, quàm Patris, & Spiritus Sancti.

Resp. esse opus hominis in Verbo subsistentis;ut talis enim solvit pretium redemptionis, nempe sanguinem crucis, & mortem suam obtulit. Deus quidem Pater filium unigenitum dedit incarnandum, & immolandum, Verbum ut sustentans humanitatem dignificat opera Christi hominis, & spiritus indivisim cum illis personis cooperatur, & acceptat pretium sanguinis, & mortis ad deletionem peccati, & condonationem ejus. Uno verbo, opus redemptionis

effe-

effectivè est à tota Trinitate, & meritoriè, & elicitivè est ab homine Christo.

Hoc igitur sensu dictum est in conclusione, quòd Christus est redemptor ut homo, quatenùs per humanitatem ut subsistentem in Verbo solvit pretium redemptionis, sc. proprium sanguinem, & mortem crucis, & meruit redemptionem peccatorum per eandem, & per alia opera totius vitæ suæ.

QUÆSTIO V.

An Christus fuerit Rex, & qualis.

REx dicitur, qui habet supremam potestatem in rempublicam imperandi, regendi, leges condendi, & bona administrandi ad publicam utilitatem. Alius est *spiritualis*, qui habet jus ea præcipiendi, & statuendi, quæ ad salutem, & bonum animarum, ad cultum divinum, & religionis decorem spectant. Alius *temporalis*, qui ea imperat, & administrat, quæ ad utilitatem externam, & temporalem reipublicæ pertinent; & hæc potestas adhuc duplex est juxta distinctionem duplicis dominii, sc. *jurisdictionis*, & *proprietatis*. Prior potestas dicitur illa, secundum quam Rex habet jus præcipiendi ea, quæ judicat utilia bono publico; posterior verò, qua jus habet disponendi de bonis omnibus Regni pro libitu suo, velut de propriis suis rebus absque injuria particularium, vel communitatis, etiam ad privatam utilitatem. Istius generis potestas non datur inter homines, saltem christianos: non enim stat cum libertate subditorum; sed isti essent penitus servi, ac mancipia.

Rursus potestas temporalis alia *directa*, quæ primariò, & immediatè, & per se respicit temporalem politiam, & bona populorum; alia *indirecta*, quæ respicit temporalia secundariò tantùm, quatenùs sc. habet connexionem quandam cum spiritualibus, ad quæ potestas illa directè se extendit, & quatenus usus rerum externarum conducunt ad bonum spirituale Ecclesiæ, & animarum; nec ad hoc necessariæ sunt duæ potestates, sed una, eademque sufficit, quæ directè spiritualia curet, & indirectè, ac secundariò temporalia.

Quæ-

Quæritur ergo hìc, an Christus fuerit propriè Rex non tantùm spiritualis animarum, & potestatem supremam, & excellentiæ habens in universam Ecclesiam, sed etiam temporalis habens dominium directè, & jurisdictionis, aut proprietatis in Judæos, vel alios populos, imò & in omnes reges universi.

Certum est autem 1. quòd secundum divinitatem utrumque habebat dominium; sed hoc erat illi commune cum aliis personis divinis, nec de hoc dubitat ullus: nam titulo creationis, *Meæ sunt omnes feræ sylvarum .....* Et, *Si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis terræ, & plenitudo ejus*. Quæstio est solùm de Christo homine.

Certum est 2. Christum habuisse summam aliquam, & excellentem potestatem super omnes creaturas, ita ut eis posset imperare ad arbitrium suum. Unde legimus, quòd imperabat ventis, & mari, & hæc obediebant ei: imperabat febribus, & obediebant: & mortuis, *Adolescens tibi dico surge, & surrexit, qui erat mortuus:* præsidebat Angelis, *qui ministrabant ei*, &c. Quod maximè conveniebat ei secundum divinitatem, & humanitatem quatenus unitam Verbo, & per communicationem idiomatum: nam inquit Apost. [1] *Omnia subjecisti sub pedibus ejus: ipsum constituit caput super omnem Ecclesiam*. Et ipse dicit: [2] *Data est mihi omnis potestas*, &c. Et iterum: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo*; sed videndum, an sit spiritualis, an temporalis.

Certum est 3. Christum non habuisse dominium proprietatis in alia regna mundi, sed potius alios reges reliquisse in suis dominiis; unde respondit Judæis tentantibus eum, [3] *si liceret dare censum Cæsari: Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari*, &c. Et ipse paupertatem professus est cum Apostolis. Loquor autem de facto: nam de possibili nullus dubitat, quin Deus potuisset Christo homini intuitu unionis hypostaticæ conferre dominium proprietatis etiam temporalis in universum mundum, quod tamen non fecit. His suppositis, sit

CON-

[1] *Ephes.1.* [2] *Matth.27.*
[3] *Matth.23.*

CONCLUSIO I.

Christus verè fuit Rex, maximè spiritualis, imò & probabiliter temporalis, saltem in actu primo, non secundo, & quoad usum. Est de fide quoad primam partem.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui agnoscit in Christo dominium supremum sub dominio Dei: nam voluntas Christi *non imperat quidem principaliter, sicut nec principaliter dominatur; tamen benè imperat, sicut habens dominium respectu imperati; sed commissariè imperat, quia imperat, ut habens dominium subordinatum supremo dominio Dei;* & adhuc sic imperat, quòd imperium ejus efficaciam completam habeat ab eadem persona.

Prob. 2. ex Script. in qua sæpissimè titulo Regis insignitur, ut cùm David in ejus persona dicit: [2] *Ego autem constitutus Rex ab eo,* sc. Deo Patre. Et Jerem. prædixit: [3] *Regnabit Rex, & sapiens erit.* Et Zachar. *Ecce Rex tuus veniet tibi.* Et Angelus ad Mariam: [4] *Filius Altissimi vocabitur; dabit illi Dominus sedem David patris ejus, & regnabit in æternum.* Et Pilato respondet ipse: *Tu dicis, quia Rex sum ego;* & de seipso venturo judice: [5] *Dicet Rex his, qui à dextris erunt.* Item dicitur *Princeps Regum terræ;* ergo ex Script. Christus verè est Rex, saltem spiritualis.

Prob. 2. ex Concil. & PP. Nam in Symb. Nicæno, & Constant. I. dicitur: *Cujus regni non erit finis.* Et universa Ecclesia eum agnoscit, ut *Regem regum,* & ut *Regem pacificum.* Et, ut notat Clem. Alexandr. [6] *Christus Rex ab imperitis pueris Judæis pronuntiatus ..... & ab ipsis Prophetis prædicatus ostenditur.* Et Hieron. [7] *Regem Christum in sua claritate videbit, de quo supra dicitur: Ecce Rex tuus regnabit.* Et August. [8] *Filius Dei, qui fecit nos, factus est inter nos, & Rex noster regit nos .... ille unctus est et Rex, et sacerdos: Rex pugnavit pro nobis, sacerdos obtulit se pro nobis.* Et sic de aliis, & Theologis communiter.

Prob.

[1] 4. *d.* 48. *q.* 1. *E. n.* 8. [2] *psal.* 2.
[3] *Jerem.* 23. [4] *Luc.* 1.
[5] *Matth.* 25. [6] 1. *Strom.*
[7] *Isa.* 33. [8] *Psal.* 49.

Prob.4.ratione. Nam Christus verè exercuit in hoc mundo potestatem supremam, & excellentiæ in Ecclesiam, quam ipse fundavit, rexit, & instruxit sanctissimis legibus; in ea constituit Doctores, Sacerdotes, & Pastores, & munivit sacramentis, quæ omnia sunt acta supremæ jurisdictionis, & dominationis spiritualis; ergo &c.

Prob.2.p. de jurisdictione temporali. Et 1. non est dubium de dominio directo, & secundario: nam multa præcipit temporalia, & quæ ad politiam civilem pertinent, & hæc saltem indirectè, quatenus connexionem habent cum bono regimine animarum, & Ecclesiæ.

Prob.2.absolutè. Nam licèt illa potestas in temporalibus non videbatur necessaria ad finem redemptionis, nec necessariò connexa cum unione, tamen satis congruere videatur dignitati filii Dei, saltem quoād actum primum, & sufficit ejus possibilitas, ut hanc in eo asseramus; ergo probabile est eum fuisse Regem etiam temporalem in actu primo.

Dixi autem, *saltem quoad actum primum*, quia non legimus, quod usus sit ea potestate; imò potiùs eam sibi inesse negavit, cùm dixit: [1] *Regnum meum non est de hoc mundo*: quasi diceret, inquit August. [2] *Audite Judæi, et gentes; audi circumcisio, audi præputium..... non impedio dominationem vestram in hoc mundo..... credendo, venite, et nolite servire metuendo*. Item dixit: *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, et dare animam suam pro multis*, sc. non venit exercere imperium, sed servitutem.

Prob.4. Quia testimonia Script. non limitant eam dignitatem ad spiritualia, vel ad temporalia, ut patet; ergo &c. Prob.ant. Nam dicitur [3] Princeps Regum terræ, Rex regum: & Apost. [4] *Omnia subjecta sunt ei, præter eum, qui subjecit ei omnia*. Et denique: [5] *Data est mihi omnis potestas in cælo, et in terra*, sc. omnia dicit, & nihil excludit; ergo valde probabile est eum fuisse absolutè Regem tam temporalem, quàm spiritualem quoad jurisdictionem, & in actu primo.

Objic.con.1.par. Christus nequidem potestate spirituali usus est in hac vita: ergo ne quidē in spiritualibus fuit

[1] *Jo.*18. [2] *tr.*115.*in Jo.* [3] *Apoc.*1.*et* 19.
[4] 1.*Cor.*15. [5] *Matth.*28.

fuit Rex: prob.ant.nam alium titulum non assumpsit, nisi magistri, & Prophetæ. *Unus est magister vester Christus*. Et ideò *cœpit facere, & docere*. Et de facto Euang. dicit, quòd *docebat*, quod non est munus Regis, sed imperare; ergo &c.

Resp. neg. ant. & dist. maj. prob. docebat aliquando, & simul præcipiebat, con. docebat purè nihil statuens, & nullas condens leges, neg.maj. & conf. docebat quidem, sed, cum opus erat, præcipiebat; *si præcepta mea servaveritis*: *hoc est præceptum meum*. *Ego autem dico vobis,diligite* &c. Et pœnas comminatur non facientibus præcepta; *qui non crediderit, condemnabitur .... nisi manducaveritis,non habebitis vitam* &c.

Objic. con. 2. p. Si fuisset Rex temporalis, id fuisset jure hæreditatis, vel electionis, vel acquisitionis, vel specialis concessionis; sed nullum horum dici potest; ergo &c.

Resp.neg. min. Nam hoc habuit ex concessione speciali divina, intuitu unionis hypostaticæ.

Inst. Non usus est illa potestate; ergo nec eam habuit, alioqui frustra illam habuisset.

Resp.dist.ant. non usus est præcisè, specialiter, ac directè quoad temporalia, con. absolutè, & saltem indirectè, neg.ant. & conf. nam sufficit, quòd dederit leges spirituales, quæ perfectè servari non possunt sine actibus, & observantia temporalium; imò & temporaliter, ac politicè loquebatur, cum præcipiebat: *Reddite, quæ sunt Cæsaris,Cæsari* &c.

Objic. 2. Si Christus fuisset Rex temporalis ullo modo, id etiam tribueretur Papæ ejus Vicario; sed hoc falsum est, nam extra territorium ejus temporalem nullam exercet jurisdictionem temporalem; ergo &c.

Resp. neg maj. Nam vicarius ejus non habet majorem potestatem, quàm quæ illi delegata est à Christo, & hæc est purè spiritualis, & super Ecclesiam. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Et, *pasce oves meas*. Imò nec tantam potestatem spiritualem ei delegavit, v. g. instituendi sacramenta, & condendi novum Euangelium.

Objic. 3. Si fuisset Rex temporalis ratione unionis hypostaticæ, & ex concessione divina, fuisset Mo-

narcha universi, & sic cessasset potestas aliorum omnium; sed conf. est falsum; ergo &c.

Resp. neg. maj. Quia Christus non utens illo dominio non abstulit aliis usum suæ potestatis. 2. quia cùm hæc jurisdictio esset in Christo supereminens, & supernaturalis, & universalissima, non auferebat ab aliis ordinariam, & subalternam in ordine inferiori, & politico naturali, & particulari, ut mox dicebamus cum August. cùm dixit: *regnum meum non est de hoc mundo, quoad usum tacite dixit ad omnes reges terræ; nolite timere, non impedio dominationem vestram.*

CONCLUSIO II.

P*Robabilius est Christum non fuisse Regem temporalem Judæorum hæreditario jure.* Est communior contra Armacanum, & Abulensem.

Prob. 1. ex Script. qua constat diu ante adventum Christi regiam potestatem cessasse in familia David, & apud Judæos à quingentis annis, & hoc ex divino judicio: nam ex multis sæculis regebantur per sacerdotes ex genere Machabæorum; ergo &c. Probatur ant. nam apud Jeremiam de Jeconia, qui fuit ultimus, [1] *Scribe virum istum sterilem, virum, qui in diebus suis non prosperabitur; nec enim erit de semine ejus vir, qui sedeat super solium David.*

Prob. etiam conf. Nam jus regni ad Christum non poterat venire, nisi per Mariam Matrem, quæ quidem erat de stirpe David; sed jus regni fortè non veniebat per fœminas; nec fortè ista erat propinquior in linea descendentium, nec per consequens legitima hæres, ut posset transmittere illud in filium; ergo non erat Rex jure hæreditario.

Dices. Poterat ad eum pervenire per Joseph, qui erat de stirpe David, pater putatitius, vel etiam adoptivus Christi.

Contra. Tum quia jus illud non transmittitur per adoptionem in præjudicium naturalium; tum quia non constat Joseph fuisse propinquiorem ad succedendum; nec illi jus illud fuisse devolutum.

Prob.

[1] *Jer. c. 22.*

Prob. 2. Quia SS.PP. non agnoſcunt aliud regnum in Chriſto, quàm ſpirituale, nec ipſe Chriſtus aliud prætendebat; ergo non habuit jus ad temporale titulo hæreditatis. 1.p. ant. patet ex eo, quòd illud occupant circa regimen animarum per exempla, & documenta virtutum, & merita gratiarum, & leges, & præcepta Euangelica; nam inquit Auguſt. *Rex noſter eſt J.C. qui nobis & pugnandi, & vincendi præbuit exemplum, in carne noſtra mortali peccata ſuſcipiens tentationibus inimici, neque ille tenebroſis, neque terribilibus cedens* &c. Hæc bella ſunt ſpiritualia, ſicut & victoriæ, & arma.

Prob. 2.p. ejuſdem ant. ex ipſius Chriſti verbis, & facto: nam cum duo diſcipuli dixiſſent ei, quòd ſperabant eum [1] *eſſe redempturum Iſrael* à Tyrannide Romanorum, ipſe arguit eos ſtultitiæ, & incredulitatis, eò quòd temporalem ſperarent ab eo redemptionem, non autem ſpiritualem, qualem operatus erat per mortem. *O ſtulti, & tardi corde ad credendum* &c. *Nonne hæc oportuit Chriſtum pati?* &c. ergo ipſe Chriſtus non prætendebat jus ad regnum temporale Judæorum.

Objic. ex Script. [2] Chriſtus dicitur *Princeps regum terræ, & habens in femore ſuo ſcriptum, Rex regum, & Dominus dominantium*. Et, [3] *omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus*, &c. Quod repetit Apoſt. [4] de Chriſto, & Angelus promittit Mariæ. *Dabit illi Dominus ſedem David*. Et Iſaias [5] prædicit eum ibi ſeſſurum *ſuper ſolium David, & ſuper regnum ejus ſedebit*. Et Jerem. [6] *ſuſcitabo David germen juſtum*. Et denique pueri Hebræorum divino affectu clamant [7] *Hoſanna filio David, ò Rex Iſrael*; ergo hæreditario jure erat Rex Iſrael.

Reſp. neg. conſ. nam textus allati debent intelligi de regno ſpirituali, non de temporali, ſc. pro regno temporali Davidis promittitur illi filius, qui per ſpiritualem, & auguſtiorem, & ſanctiorem poteſtatem regnaturus erat, quod impletur in Chriſto. Id prob. ex reſponſo Chriſti ad Pilatum. [8] *Regnum meum non eſt de hoc mundo*, nam ut notat Cyrillus, & alii

S 2 PP.

[1] *Luc.* 24. [2] *Apoc.* 1. & 19.
[3] *Pſ.* 2. [4] *Luc.* 1. [5] *Iſa.* 9. [6] *oenom.* 15.
[7] *Jo.* 12. [8] *l.* 12. *Jo.* 10.

PP. *Christus Pilato respondens non negat se esse Regem; mentiri enim non potest, sed regno Cæsaris non esse hostem ostendit, quia principatus suus mundanus non erat.*

Objic. Plures PP. agnoscunt illud jus in Christo. Athan. cum *dixit Dominus Domino meo* &c. *accepit his verbis thronum David corporaliter, & ratione prosapiæ, qua David illi pater fuit.* Quod etiam censent alii plures, ut Epiphan. August. Greg. ergo &c.

Resp. neg. cons. Nam PP. illi docent quidem, quòd regnum David aliqualiter perseveravit usque ad Christum sive per sacerdotes, sive per judices, & quod Christus successit etiam, sed per dominationem, & potestatem spiritualem, non verò temporalem, quam de facto, & quoad usum non habuit, ut apud omnes constat. Hoc igitur sensu loquitur Athan. sc. quod [1] *ratione prosapiæ regnum* accepit spirituale pro temporali, quod habuit pater ejus. Sic etiam acclamatur Rex Israel; [2] *non ad exigendum tributum, vel exercitum ferro armandum, hostes visibiliter domandum, sed Rex Israel, quod mentes regat* &c. ait August.

Objic. 2. Melchisedech fuit figura Christi; sed ille fuit simul Rex temporalis, & sacerdos; ergo & Christus; sed non fuit Rex nisi Judæorum, nec alio tit. quàm hæreditatis; alioqui non benè esset per illum adumbratus; ergo &c.

Resp. neg. cons. & prob. Nam sufficienter salvatur adumbratio, quatenùs Christus fuit verus sacerdos seipsum offerens in pane, & vino, sicut ille, & quatenùs fuit Rex pacis, & justitiæ, ut significatur, cum dicitur *Rex Salem.*

CONCLUSIO III.

D*ignitas regia convenit Christo, ut homo est.* Est etiam communis.

Prob. 1. ex Script. Nam in Davide loquitur ut homo, & secundum humanitatem, cùm dicit [3] *ego autem constitutus sum Rex ab eo.* Nam ut Deus, & secundum divinitatem non accepit eam dignitatem ex dono Patris, vel constitutione libera, sed ex natura, &

[1] *ser. de Deip.* [2] *Tract. 1. 5. Jo.* [3] *Ps. 2.*

& ex vi suæ generationis; quod magis patet ex sequentibus verbis, quibus inducitur Deus Pater dicens illi, *postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam* &c. Nam secundum Deitatem Christus non postulat, nec egebat precibus ad hæc obtinenda.

Confir. Nam dicitur, quòd ejus *imperium est super humerum ejus*; sc. propter Crucem, quam portat ut homo. Item, *novissimè loquutus est nobis in filio, quem constituit hæredem universorum*, id est, inquit Glossa, [1] *possessorem omnis creaturæ*. Et Theodoretus: *hæres enim omnium est Christus Dominus, non ut Deus, sed ut homo*. Similiter intelligi debet de illo, ut homine, quod dicit Apost. [2] *omnia subjecta sunt ei præter eum* (sc. Patrem) *qui subjecit ei omnia; tunc & ipse filius subjectus erat ei*, sc. Patri, *qui subjecit sibi omnia*; nam secundum Deitatem Christus non est subjectus Deo patri, sed omninò æqualis; ergo hæc dignitas regia in omnibus cõvenit Christo, ut homo est.

Confir. 2. *Pater diligit filium, & omnia dedit ei in manus*, inquit ipse; ergo hæc accepit, ut homo. Nam inquit Euthymius, [3] *tamquam Deus omnia habebat... hæc tamen dedit etiam ei tamquam homini*; ergo accepit à Patre regnum in universas creaturas, & maximè spirituale, ut homo.

QUÆSTIO VI.

An fuerit legislator, & judex.

EX dictis de potestate regia Christi satis liquet de legislativa; nam ad Regem, & Monarcham spectat condere leges, secundum quas rectè administret regnum, & sub quibus rectè vivant subditi. De quo diximus in tract. de legibus, & quærimus, an talis potestas fuerit in eo.

Quantum ad potestatem judiciariam, suppono, quòd in judice requiritur primò *Pietas, & religio*; nam inquit Cassiod. [4] *absit à judiciariis mentibus aliquid profanum*. 2. *integritas*, nam inquit Philo. [5] *oportet judicem plenum esse justitiæ, ut adeuntes ad se iis, quæ sunt justa, respergat*. 3. *scientia*, seu rei judicandæ perfecta notitia; nam, inquit Albinus, [6] *ne-*

[1] *Hebr.* 2. [2] 1. *cor.* 15. [3] *Jc.* 3. [4] *lib.* 1. *var.* c. 12. [5] *lib. de Jud.* [6] *de virt.* c. 20.

mo principum stultos, vel improbos judices ponere debet: nam stultus per ignaviam ignorat justitiam, improbus per cupiditatem subvertit ipsam, quam didicit veritatem. Et Christus [1] *nolite judicare secundum faciem, sed* &c. 4. *animi fortitudo* contra tentationes cupiditatis, aut respectuum humanorum. *Noli fieri judex, nisi valeas disrumpere iniquitates, nec forte extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in æquitate tua*. Unde citatus Albinus: *Quatuor modis justitia in judiciis subvertitur, timore, cupiditate, odio, & amore*. Sed supra omnes istas conditiones requiritur potestas, seu jurisdictio. Nam inquit Scotus: [2] *judicium requirit dominium in judicante*.

CONCLUSIO.

IN *Christo, ut homine, fuit potestas legislativa*. Est de fide contra Lutherum, & alios, qui docent eum fuisse tantum consolatorem, & auxiliatorem.

Prob. 1. ex Scoto, qui docet leges Christi suaves, & leves esse præ legibus Mosaicis, citans illud, *jugum meum suave est, & onus meum leve*. Et quod in lege Euangelica *ceremonialia sunt multò pauciora, & leviora, quæ imposita sunt per Christum ... & judicialia nulla imposita sunt per Christum, sed magis est lex mititatis, & humanitatis* &c. Denique docet legem novam de facto esse à Christo latam, & ipsum esse de facto legislatorem.

Prob. 2. ex Script. dicitur [3] *legifer noster*, & prædicitur, quod *de Sion exibit lex*, sc. nova, seu Euangelica. Et ipse præcipit Apostolis: [4] *docete omnes gentes... servare omnia, quæcumque mandavi vobis*. Item, *mandatum novum do vobis*. Item ex omnibus locis, quibus constat eum instituisse sacramenta: nam ea indicant summam, & excellentissimam potestatem præcipiendi, & instituendi. Et denique totum Euangelium plenum est salutaribus, & sanctissimis præceptis, & legibus, quæ dicit ex charitate servanda, *qui diligit me, sermonem meum servabit* &c.

Prob. 3. ex dictis de lege nova, quam diximus latam à Christo, & ex quæst. præcedenti; nam in rege est

[1] *Eccl.* 7. [2] 4. *d.* 68. *q.* 1. [3] *Isa.* 33. [4] *Matth.* 28.

est vera potestas ferendi leges necessarias in rege, & ministris ejus pro bono regimine, & in subditis ad rectè vivendum.

Quod autem hoc habuerit, ut homo, patet ex dictis; nam hæc potestas data est illi cum aliis; sed omnis potestas data est illi, ut homini; nam ut Deus ex se habebat illam; ergo &c.

Objic.pro Luthero. Status legis gratiæ est status libertatis: *non enim sumus ancillæ filii, sed liberæ: qua libertate Christus nos liberavit*;ergo Christus non dedit legem ullam, cui subjiciamur in conscientia.

Resp.dist.ant.libertatis à servitute legis veteris,quæ dura erat, & à servitute peccati, ex qua nos liberat per gratiam,con.à subjectione omnis legis, neg.ant. per legem sacramentorum liberamur à servitute peccati,& per totam legem Euangelicam traduntur præcepta, quibus eam servitutem vitamus, aut ab ea liberamur, sed tamen *jugum*, sed *suave*, sed *leve*.

CONCLUSIO II.

Christus habet veram potestatem judiciariam minus principalem, ut homo, & eam exercebit saltem in fine mundi.

Prob.1. ex Scoto cit. [1] *potest accipi judicare non sic omnino principaliter* (quod proprium est Deo) *sed commissarie, vel subauthentice excellenter excellentia singulari,quasi non posset esse alia auctoritas commissaria superior, & hoc modo concedo, quòd Christus secundum humanam naturam judicat* &c. ergo agnoscit in Christo homine judiciariam potestatem, & quidem supremam possibilem sub Deo.

Prob. 2. ex Script. [2] *suscitabo David germen justum, et regnabit Rex, & sapiens erit, & faciet judicium justum*. Idem prædicebat David: [3] *Judicabit orbem terræ in justitia, et populos in æquitate*. Id clarius ipse Christus, qui describit pompam secundi adventus sui, ut judicis. [4] *Cum venerit filius hominis in majestate*, Et, [5] *videbunt filium hominis venientem in potestate*.Item, [6] *Pater omne judicium dedit filio, quia filius hominis est*. Et de illo dicitur

S 4 [1] *con-*

[1] *4.dist.41.q.1.E.n.8.* [2] *Jerem.23.* [3] *Ps.97.* [4] *Matth.25.* [5] *Luc.22.* [6] *Jo.4.*

[1] *constitutus est judex vivorum, & mortuorum*; ergo &c.

Prob. 3. Nam in Christo sunt omnes conditiones veri, & optimi judicis: 1. pietas, & religio, ut patet ex dictis de summa ejus sanctitate. *Qui peccatum non fecit* &c. Unde clemens Alexan. [2] *solus Dei filius judex est, quòd neque peccare potest, & ab humanis animi perturbationibus penitùs est liber*: 2. Integritas. Nam inquit Deus Pater per Isaiam, [3] *dedi spiritum meum super eum, judicium gentibus proferet, non clamabit, neque accipiet personam . . . calamum quassatam non conteret* &c. 3. scientia, *non enim secundum visionem oculorum judicabit, neque secundum auditum aurium arguet* &c. Et ex mox dictis *Pater dedit spiritum suum super eum*; ut scilicet non decipiatur in judicando, & ut loquitur Ambros. *oculus Domini lucidior sole, occulta omnia deprehendit, tenebrosa illuminat, et intimi cordis penetrat conscientiam, atque in alta, et profunda descendit*. 4. Denique fortitudo, nam tantùm abest, ut potestates humanas formidet, quin potiùs cœlestes ipsæ potestates pertimescunt, & *non intrepidè illa stabunt, virtutes cælorum movebuntur*.

Prob. 2. p. Nam ut dicebamus ex Scoto, potestas primaria, & principalis judicandi propria est soli Deo, quia soli Deo proprium est scire, & determinare, quid unicuique reddendum secundum merita, sive perfecto dictamine intellectus, sive completa determinatione voluntatis, sive absoluta, & ineluctabili potentia executionis judiciorum tam ad præmii possessionem concedendam, quàm ad pœnarum infligentiam.

Confir. Nam judicabit ut Dominus dominio, quod meruit per redemptionem; sed istud non fuit dominium supremum, & principale secundum hominem, sed sub divino; ergo & potestas judiciaria.

Confir. 2. ex ipsius Christi oraculo. Nam fatetur, quòd non à se habet omnem potestatem, sed ex dono Dei Patris. *Data est mihi omnis potestas* &c. Et, *omne judicium dedit filio*. Et, *constitutus est judex vivorum, & mor-*

[1] *Act.* 10. [2] 1. *pedago.* 2. c. 42.
[3] *Isa.* 42.

& mortuorum excellentissima, & speciali commissione Dei Patris.

Prob. 2. p. Non enim legimus, quòd hac potestate usus sit in primo suo adventu, sed potiùs voluit judicari. Et de facto cum adducta fuisset ad eum mulier adultera, ut in eam ferret sententiam juxta legem, noluit eam judicare, sed dixit, *nemo te condemnavit, neque ego te condemnabo*. Item, cum se judicem dixit, loquebatur de futuro. *Tunc videbunt filium hominis*. Et, *cùm venerit in majestate*, sc. 1. adventus fuit in humilitate, ut judicetur; 2. in majestate, ut judicet.

Objic. 1. con. 1. p. Ipse se negat judicem; ergo non est. Prob. ant. [1] *non veni, ut judicem mundum, sed ut vivificem*. Et de Patre, qui dedit filium, *non ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum*.

Resp. dist. ant. negat se judicem secundum præsentem statum, & adventum, con. absolutè, & simpliciter, neg. ant. & conf. Loquitur de præsenti adventu, in quo non exercuit judicium, nos verò absolutè, quatenùs destinatus est à Patre ad judicandos vivos, & mortuos in futuro.

Objic. con. 3. p. [2] *Qui non credit, jam judicatus est*. Item singuli judicantur in instanti mortis, scilicet judicio particulari; sed non judicatus est, nisi à Christo; ergo jam functus est officio judicis.

Resp. dist. maj. jam judicatus est judicio generali ex sententia lata in Adamo, & alibi contra peccatores, vel habet in se causam suæ condemnationis, con. judicio explicito, & formali, neg. maj. & conf. nam, inquit Chrysost. *quemadmodum homicida etsi judicis sententia sit indemnatus, damnatur tamen ipsius rei natura, ita et incredulus*; vel, ut loquitur Hugo Cardin. *habet in se causam suæ damnationis*. De judicio autem particulari nihil ad nos in præsenti; nam illud, de quo loquimur, erit solemne, & visibile.

[1] *Jo. 12. et 3.* [2] *Joi. 3*

QUÆSTIO VII.

De aliis titulis, et officiis Christi.

MUltis aliis officiis, & titulis insignitur Christus in Script. v. g. *Prophetæ*, *Doctoris*, *Medici animarum*, *patris*, *fratris*, *amici*, *sponsi*, de quibus pauca breviter dicenda sunt, quia nihil apparet disputatione dignum: & quidem

Circa nomen *Prophetæ*, illud sumitur aliquando in Script. pro illo, qui afflatu divino intelligit, & loquitur divina, & maximè ea, quæ procul sunt à cognitione hominum: ideò Prophetæ dicuntur etiam *videntes*: 2. dicuntur *Prophetæ* illi, qui decantant laudes Dei, & psalmos scribunt: scilicet Asaph, Heman, & Idithun dicuntur prophetare in citharis, & psalteriis. Sic David dicitur Propheta: 3. dicuntur *Prophetæ* illi, qui scribunt libros canonicos, & hoc sensu S. Hieron. libros Josue, & Ruth vocat *propheta-les*, licet sint historici, & de rebus notis. Et S. Petrus totam Scripturam vocat [1] *propheticum sermonem*. 4. Eodem nomine vocantur etiam illi, qui interpretantur divina mysteria, & annuntiant Evangelium, ut cum Paulus dicit, [2] *sectamini charitatem, æmulamini spiritualia, magis autem, ut prophetetis*.

CONCLUSIO I.

CHristus ut homo fuit verè propheta, saltem in 1. et 4. sensu.

Prob. 1. ex Script. Nam de illo prædicitur: [3] *prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, et ponam verba mea in ore ejus*. Quem locum D. Petrus applicat Christo. [4] *Moyses quidem dixit; quoniam prophetam suscitabit vobis Dominus... Et, omnes Prophetæ, Samuel, et deinceps qui locuti sunt, annuntiaverunt dies istos*. Imò & ipse Christus id sibi applicat, cùm dicit. [5] *Si crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi, de me enim ille scripsit*.

Prob. 2.

[1] 2. *Pet.* 1. [2] 1. *Corint.* 14.
[3] *Deut.* 18. [4] *Act.* 3. [5] *Jo.* 5.

Prob. 2. ex dictis supra de dono prophetiæ. Nam plura prædixit remotissima, & secretissima revelavit, ut secreta cordium, scripturas, & mysteria plura interpretatus est.

Dices. De ratione prophetiæ est, ut veritates videantur obscurè, non evidenter; sed nihil obscurè prævidit Christus; ergo &c.

Resp.neg.maj.nam sufficit, ut quæ prophetantur, non sint obvia, & nota audientibus, non autem requiritur hoc in ipsis prophetis; imò ipsi dicuntur *videntes*.

Inst.ex Apostolo evacuabuntur prophetiæ in Cœlo propter claritatem visionis beatæ; ergo prophetia est incompatibilis cum evidentia.

Resp.neg.cons. nam Apostol. loquitur ibi de dono prophetiæ, quod inutile erit propter præsentiam rerum omnium, & evidentiam certam in Verbo: Christum autem sæpe usum fuisse hoc dono, patet ex dictis.

CONCLUSIO II.

C*Hristus ut homo fuit vere Doctor*.

Prob. 1. Nam ad rationem veri Doctoris requiritur non solùm scientia, sed etiam potestas, seu authoritas docendi; sed utrumque perfectissimè fuit in Christo etiam ut homine; ergo &c. Prob.min.& 1.de scientia patet ex dictis supra: 2.de auctoritate patet ex Script.nam de illo dicebat Deus pater apud Isaiam. [1] *Testem populis dedi eum, ducem, ac præceptorem gentibus*. Et Christus ipse: [2] *Magister vester unus est Christus*. Item, [3] *vocatis me magister, & benè dicitis, sum etenim*. Et ad judæorum milites. [4] *Quotidie apud vos sedebam docens*; & de facto *cœpit facere, & docere*; sc.docebat dictis, & factis, verbis,& exemplis, *ita ut mirarentur turbæ super doctrina ejus*.

Quod autem id præstiterit cum auctoritate, patet ex eadem Script.nam inquit Apost. olim docebat per Prophetas, *novissimè locutus est nobis in filio*; & ipse filius dicebat; *mea doctrina non est mea* &c. ut significaret, se docere per auctoritatem, & doctrinam ac-

[1] *Isai.25*. [2] *Matth.23*.
[3] *Joan.13*. [4] *Matth.26*.

ceptam à patre. Et, *ego à me ipso non loquor* &c.

Prob.2. Munus veri Doctoris perfectè adimplevit, docuit exempla virtutum. *Cœpit facere, & docere*. Item, *sum magister, quia exemplum dedi vobis* &c. 2. per efficaciam sermonis; nam dicebant ei auditores: *Verba vitæ æternæ habes*. Et admirantes clamabant: *numquam sic locutus est homo*: 3.cum auctoritate, & firmitate loquebatur. *Auferte ista hinc; nolite facere domum patris mei domum negotiationis*. Et ut magister verberabat profanatores, & evertebat mensas mercatorum. Et assertivè, & imperativè docebat. *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros*: 4. miraculis, & operibus confirmabat doctrinam suam. *Si mihi non vultis credere, operibus credite*.

Objic.1. verus Doctor debet explicare doctrinas, & non involvere, seu occultare; sed Christus potiùs occultabat veritates: *nam sine parabolis non loquebatur eis*, & ipse nolebat intelligi ab eis, sed tantùm à paucis suis discipulis: *vobis datum est nosse mysterium, cæteris autem in parabolis* &c. ergo &c.

Resp.dist.maj.explicare, quæ clarè capienda sunt, con. quæ credenda sunt, neg. maj. & cons. prob. nam veritates practicas, quæ sciri debebant clarissimè, docuit, ut ad praxim redigerentur, & si quædam sub parabolis proposuit præcepta morum, illa explicabat, ut patet de parabola seminantis: sed mysteria quæque de se obscura sunt, non judicavit necessarium clariora reddere, vel ad fidei meritum, vel in pœnam temeritatis Scribarum, & Pharisæorum, qui suam sapientiam ostentabant, ideò dicebat; *nolite sanctum dare canibus*; & ob eandem rationem nolebat intelligi ab eisdem incredulis, & temerariis, *ut videntes non videant, & intelligentes non intelligant* &c.

Objic.2. aliquando contraria docuit; ergo non fuit verus Doctor: prob. ant. nam aliquando dixit; *diligite inimicos* &c. Et alias, *iniquos odio habui*. Item aliquando, *videant opera vestra bona* &c. Et, *nesciat sinistra, quid faciat dextera*. Item dicebat legis perito, *si vis ad vitam ingredi, serva mandata*: & paulo post; *facilius est, camelum intrare per foramen acus, quàm divitem in Regnum Cælorum*; sed hæc sunt repugnantia; ergo &c.

Resp.

Resp. neg. ant. & min. prob. hæc enim rectè intelligenti non pugnant inter se, nisi apparenter; in 1. prohibet inimicitias inter proximos, quos docet ut tales diligendos, depositis inimicitiis, & peccata in peccatoribus odienda, offensasque Dei tollendas. In 2. prohibet ostentationem hypocrisis, & suadet ædificandum proximum exemplis virtutum; in 3. viam mandatorum commendat, ut viam salutis, & impedimenta divitiarum ad eandem viam tenendam, & sic de aliis Antilogiis apparentibus scripturarum.

Obiic. 3. Christus se dicit missum ad solos Judæos, & illis solis prædicavit; ergo non fuit Doctor universalis, nec omnium. Prob ant. *non sum missus*, inquit, *nisi ad oves, quæ perierunt de Israel*. Item non curavit de mundo, sed de solis discipulis. *Pro eis rogo*, inquit, *non pro mundo*: prob. etiam cons. nam *non est acceptatio personarum apud Deum, non est distinctio Judæi, & Græci*; sed verus Doctor debet velle omnes docere viam salutis; ergo &c.

Resp. dist. ant. ad Judæos, quos doceret in persona propria, con. absolutè, & tam per se, quàm per suos; neg. ant. & cons. nam sufficit, ut vel per se, vel per suos voluerit docere omnes, & ad hoc instruxerit, & miserit discipulos: *Euntes in mundum universum prædicate omni creaturæ*. Et, *docete omnes gentes*: quod autem per se voluerit prædicare solis Judæis, secretum est providentiæ, quod non licet scrutari; congruentias afferunt Theologi, quas videbis apud illos.

Quæres: *cur Christus non semper docuerit, vel prædicaverit publicè, sed sæpè in monte* &c.

Resp. illum palam locutum esse mundo, in Synagoga, & in templo, quò omnes conveniunt, & in occulto locutum esse nihil, ut ipsemet Pilato dicebat, sc. ea, quæ omnes debebant scire ab ipso, & per ipsũ, coram discipulis autem, & seorsim à turbis ea, quæ debebat primùm docere discipulos; quia non expediebat aliis manifestare juxta regulas prudentiæ suæ. Ideò dicebat. [1] *Hæc in parabolis locutus sum vobis; venit hora, cum jam non in parabolis loquar vobis.*

Quæres 2. *an in scriptis aliqua docuerit*.

Resp. nulla per se ipsum scripta tradidisse, sed omnia scitu necessaria scribi curasse per suos, ne è memo-

[1] *Joan. 16.*

moria hominum sine illorum culpa exciderent, aut per malevolos, vel hæreticos falsificarentur.

Primum patet ex certa, & communi traditione. Unde in cap.[1] *Sancta Romana*, rejiciuntur ut Apocryphi quidam libelli, qui circumferebantur scripti ab eo: 2. etiam patet ex volumine novi testamenti scripto vel ab Euangelistis, vel ab Apostolis.

CONCLUSIO III.

R*Ectè etiam Christus ut homo dicitur medicus animarum: Item & pater, & frater, et amicus, et sponsus.*

Prob.1.generaliter: nam singulis his titulis, & aliis insignitus legitur passim in Script.& 1. de *Medico*. Petimus cum Psalmista, *sana animam meam, quia peccavi tibi*. Et Christus de seipso dixit, cùm diverteret ad peccatores; *non est opus valentibus medico* &c. *Non veni vocare justos, sed peccatores*. Quod confir. nam revera Christus nos sanavit, & liberavit, & adhuc per gratiam nos sanat à peccatis nostris, quæ sunt gravissimæ, & lethales infirmitates; nam in statu peccati sumus velut paralitici, qui nihil rectè operari possumus, sicut oportet, & quod sit vitale ad salutem, & ideò ex doctrina Patrum animæ peccatrices repræsentantur in illis omnibus infirmis, quos Christus realiter sanabat, sc. in leprosis, hydropicis, cœcis, paraliticis, languentibus &c. imò & in mortuis, quos resuscitabat.

2. De *Patre* prædicitur futurus [2] *Pater futuri sæculi, et erit quasi pater habitantibus Jerusalem*, & sæpe illos, quibus gratias aliquot largiebatur, filios vocabat: [3] *Confide fili* &c. Et revera animas omnes, quas justificabat, & instruebat, parturiebat Deo. Et Apostolus, quos convertebat ad fidem, *filiolos* vocabat, *quos iterum parturio. Per Euangelium ego vos genui*: quanto magis Christus, qui multò ampliori influxu gratiæ id præstarat per se, quàm per Apostolos?

3. De *Fratre* constat ex omnibus locis, in quibus docet nos eundem agnoscere patrem cœlestem, cujus est ipse filius naturalis, *ut sitis filii patris vestri*. Item sic

[1] *dist.15.* [2] *Matth.9.* [3] *Isai.9.*

sic vos orabitis patrem: *Pater noster* &c. Et clariùs discipulos suos vocat fratres, dicens: *vade ad fratres meos* Et, *ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum.* Et Apostolus nos dixit *hæredes Dei, cohæredes autem Christi*. Et certè patet ex dictis aliàs, quòd per gratiam simus filii adoptivi Dei, & consortes ejus naturæ. Denique, *qui facit voluntatem Patris mei, qui in Cœlis est, ipse meus frater* &c.

4. Amicus, & quidem sine comparatione fidelissimus: nam ut docet ipse, *majorem hac charitatem nemo habet, ut animam ponat pro amicis suis*, quod ipse præstitit pro nobis moriens, ut nos redimeret à morte æterna. Et ipse ad discipulos suos dicebat: *Jam non dicam vos servos, sed amicos* &c.

Confir. Veræ amicitiæ effectus, & notæ sunt perfecta unio, quæ est summa in Christo ad discipulos suos, & fideles, pro quibus orat. *Volo ut unum sint, sicut & nos unum sumus* &c. Et sibi facta reputat bona, aut mala, quæ nobis fiunt: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis*: 2. Bonorum communicatio, & hanc etiam in eo reperimus maximam. Nam, inquit, *ubi ego sum, illic & minister meus erit*. Et singularissimum bonum, scilicet filiationem suam divinam nobis acquisivit. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri* &c. 3. *Amor operatur magna, si est*. Quæ autem majora posset operari summus amor, quàm operatus est in Christo pro nobis?

5. De *sponso*; hæc qualitas patet ex toto libro Canticorum, in quo castissimi, & purissimi amores inter Christum, ut sponsum, & animam, ut sponsam fidelem describuntur. Et Apostolus hoc expressis verbis declarat; *despondi enim vos uni viro exhibere Christo* &c. Et ex eodem Apostolo sacramentum matrimonii à Christo institutum *Sacramentum magnum est in Christo, & Ecclesia*.

DISPUTATIO IX.

De merito, & satisfactione Christi.

JAM attigimus scopum, & principalem fructum incarnationis, scilicet merita Christi, meditaturi, quibus nos redemit per copiosam redemptionem, & satisfactionem pro debitis, & peccatis nostris, delens chirographum, quod adversus nos erat pretio sanguinis.

QUÆSTIO I.

An Christus verè, & propriè meruerit.

DEscripsimus aliàs meritum, Opus liberum, & honestum exigens retributionem alicujus doni supernaturalis ex congruitate, vel justitia. Unde patet, conditiones meriti esse: [1] 1. ut sit actus rectus, honestus, conformis rectæ rationi, & legi: 2. ut sit liber, seu à persona liberè operante, & quidem libertate contingentiæ: 3. ab homine viatore: & 4. ab homine justo existente in gratia, ut sit meritum de condigno. Hinc oritur difficultas sustinendi hoc meritum in Christo propter secundam, & tertiam conditionem; nam cùm ille fuerit impeccabilis, & per consequens non potuerit non benè agere, videtur defuisse illi sufficientem libertatem ad meritum. Et præterea fuit beatus ab instanti conceptionis; & per consequens in termino, non autem viator. Vide quæ supra diximus de libertate, & impeccabilitate Christi.

CONCLUSIO.

IN *Christo fuit verum, & proprium meritum*. Est communis, & de fide.

Prob. 1. ex Scoto, [2] *loquendo de merito prout consistit in bono velle voluntatis, dico, quod Christus meruit tale velle* &c. Quod probat tota d. 18. & 19.

Prob. 2.

[1] *Disp. 7. de gratia q. 1.*
[2] *3. d. 18. B. n. 4.*

Prob. 2. ex Script. & PP. nam licet non habeamus textum ullum, qui loquatur expresſè de *merito* quoad vocem, habemus tamen plures æquivalentes; nam ſatisfactio, mediatio, & redemptio non habentur ſine aliquali merito. Dicitur autem & mediator, & redemptor. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris.* Item prophetice inducitur Deus Pater dicens, [1] *ideò diſpertiam ei plurimos, et fortium dividet ſpolia, pro eo quod tradidit in mortem animam ſuam.* Item ipſe de ſeipſo dixit, [2] *non miſit Deus filium ſuum, ut judicet mundum, ſed ut ſalvetur mundus per ipſum ...* Item, *ſicut Moyſes exaltavit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.* Unde Adrianus Papa I. *quicumque percuſſus fuerit à ſerpentibus peccatorum, Chriſtum intueatur, et habebit remiſſionem peccatorum.* Vide, quæ diximus de titulis mediatoris, & redemptoris. Et Apoſt. dicit, quod [3] *Chriſtus in diebus carnis ſuæ preces, ſupplicationeſque ad eum, qui poſſet ſalvum illum facere, cum clamore valido, & lacrymis offerens exauditus eſt pro ſua reverentia ... Et, conſummatus factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ ...* quod ſine dubio intelligitur de cauſa meritoria. Et alibi, quod ſumus *juſtificati gratis per gratiam ipſius, quem propoſuit Deus propitiationem per ſanguinem ipſius.* Et denique [4] *Advocatum habemus apud Patrem Jeſum Chriſtum, & ipſe eſt propitiatio* &c. Et ipſemet docet ſatis evidenter, ſe ex meritis ſuis dilectum à Patre. [5] *Propterea diligit me Pater, quia pono animam meam* &c.

Confir. nam, inquit Rupertus, [6] *Deus pactum cum hominibus pepigit per Chriſtum filium ſuum, quod de illo in cruce moriente, nos ſibi reconcilians, lavit nos à peccatis noſtris, & in ſanguine ejus* &c. Et Hugo Victorinus: [7] *Chriſtus dicitur etiam aliquid mereri, cum bonum aliquod facit, quod ſit dignum remuneratione, ſecundum quod Deus dicitur etiam mereri, cum beneficia præſtat, pro quibus tenemur eum laudare, & Chriſtus ſecundum humanitatem in ſua paſſione meruit nobis introitum vitæ æternæ.*

Prob. 3.

[1] *Iſai.* 53. [2] *Jo.* 3. [3] *Ro.* 3. [4] 1. *Jo.* 2. [5] *Jo.* 10.
[6] *Gen. c.* 26. [7] *Qu.* 150. *Epiſt. ad Rom.*

Prob.3. ex Conc. Trident. in quo inter causas nostræ justificationis dicitur, quod [1] *meritoria est dilectissimus unigenitus Dei Dominus noster Jes. C. qui... nobis justificationem meruit, et pro nobis Deo Patri satisfecit.* Et quod *nemo possit esse justus, nisi cui merita passionis D.N.J.C. communicantur.* Et infra, [2] *si quis dixerit homines sine Christi justitia, per quam nobis meruit, justificari... anathema sit;* ergo Ecclesia in illo Concil. cognoscit vera merita in Christo.

Confir. ex cap. *unigenitus*; & ex constit. 40. Leonis X. [3] in illo Clemens VI. docet, thesauros indulgentiarum constare *ex meritis Christi, et Sanctorum;* & in ista damnatur Lutherus, qui negabat *thesauros, unde dat Papa indulgentias esse merita Christi.*

Prob. 4. nam actiones Christi habent omnes conditiones ad meritum; ergo sunt vera merita: prob. ant. 1. sunt honestissimæ, & sanctissimæ, quod nemo negabit. *Quæ placita sunt ei, facio semper*: 2. sunt sufficienter liberæ, ut patet ex dictis de libertate illius. *Oblatus est, quia ipse voluit.* Et, *propterea diligit me Pater, quia pono animam meam, et nemo tollit eam à me* &c. 3. sunt ab homine viatore æque, ac comprehensore; erat enim mortalis, ideò dicebat. *Ego vado: quæretis me.* Et, *quò ego vado, non potestis venire.* 4. Erant actiones hominis sanctissimi, & in summa gratia existentis, & ideò opera ejus summè placebant Deo Patri, qui propterea toties declaravit: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui.* 5. Omnes actus suos referebat ad Deum: *nō quæro gloriam meam, sed ejus, qui misit me.* 6. Denique aderat pactum ex parte Dei de acceptatione operum ejus in ordine ad præmium. [4] *Pactum*, *inquam*, ait Rupertus, *unum, quo inimicitiæ solventur, quæ erant inter Deum, et homines, incarnatio, vel passio filii Dei est.*

Objic. 1. Christus ab instanti suæ conceptionis fuit immutabiliter conjunctus fini ultimo, & beatus: ergo non potuit mereri, sicut nec peccare: prob. cons. nam ideò beati non possunt mereri, quia sunt perfectè conjuncti fini ultimo.

Resp. dist. ant. conjunctus fini quoad affectum justitiæ,

[1] *Sess. 6. c. 7.* [2] *can. 10.*
[3] *de pis. nat. erro. 17.* [4] *in gen. 34.*

ſtitiæ, & portionem ſuperiorem, con. quoad affe-ctum commodi, & partem inferiorem, neg. ant. & conſ. prob. nam, inquit Scotus, [1] *ſi portio ſuperior fuit perfectè conjuncta Deo ſecundum actum beatificum, fuit tamen eadem voluntas paſſibilis ſecundum portionem inferiorem, & ut ſic fuit viatrix, & potuit mereri*. Hinc patet diſparitas de Chriſto, & aliis beatis; quia iſti in Cœlo nihil habent optandum ex affe-ctione commodi, vel juſtitiæ; Chriſtus verò in hac vita habebat optandam immunitatem à paſſione, & aliis pœnis, quas paſſus eſt.

Inſt. Si potuiſſet mereri, id feciſſet per eundem a-ctum voluntatis, quo fruebatur Deo, vel per alios, ſed neutrum dici poteſt; ergo &c. Prob. min. 1. non per eundem, nam actus fruitionis, ſuppoſita viſione, non erat liber. 2. non per alios; quia fruitio erat actus adæquatus voluntatis ejus, occupabat, & exhauriebat totam ejus activitatem, & erat ſumma fruitio; ergo &c.

Reſp. neg. min. nam mereri poterat per actus portionis inferioris; & ſic diſt. ant. prob. quoad 2. p. erat adæquatus activitati portionis ſuperioris, con. activitati portionis inferioris, neg. ant. nam licet actus iſtius portionis in Chriſto dirigerentur etiam ſecundum aſſectionem juſtitiæ, & ad Deum tenderent, non tamen eodem modo, nec ita immediatè, & ſic per iſtos poterat mereri.

Reſp. 2. cum Scoto, [2] diſt. ant. prob. quoad 2. p. fruitio erat actus adæquatus intenſivè, con. quia voluntas non poterat amare per actum intenſiorem, extenſivè autem, neg. ant. nam per alium actum poterat diligere electos propter Deum, & per hunc, & ſimiles actus merebatur. Imò & docet eum potuiſſe mereri per ipſum actum beatificum, non quidem ſibi, quia quoad ſe, & per illum actum fuit in termino, ſed aliis, quia nihil repugnat, eum voluiſſe per illum amorem prodeſſe hominibus, & quidem liberè, ſed de hoc infra.

Inſt. 2. actus, ut ſunt à portione inferiori, non ſunt liberi; ergo nec meritorii.

Reſp. neg. ant. nam nomine portionis ſuperioris intelligimus animam, prout reſpicit divina immediatè,

[1] *Ibid. n.* 10. [2] *ibid. n.* 16.

tè, & directè, per inferiorem autem intelligitur eadem, quatenùs respicit temporalia, & creata: sic Christus per portionem inferiorem respiciebat bona, & mala, & passiones sui corporis, & eas offerens Deo potuit mereri, & hoc patet ex Script. quia etiam nunc *advocatum habemus ad Patrem Jesum Christum*, & quamvis jam *sedet à dextris Dei*, adhuc tamen *interpellat pro nobis*. Et ipse promittebat, [1] *ego rogabo Patrem* &c. Quantò magis id poterat in statu passibilitatis?

Objic. 3. meritum respicit eum, apud quem meretur, ut alterum; est enim actus justitiæ, quæ est ad alterum; sed Deus Pater non erat alter à Christo, quia, inquit, *ego, & Pater unum sumus*; ergo non poterat mereri apud Patrem.

Resp. dist. min. non erat alter à Christo secundum Deitatem, con. secundum humanitatem, neg. min. & cons. non enim dicimus, quod meruerit ut Deus, sed ut homo. Aliæ difficultates solventur infra, ubi de actibus, per quos meruerit.

QUÆSTIO II.

Quando, & quibus actibus meruerit.

CHristus plurimos actus habuit, & omnes laudabiles, & quidem alios habuit purè intellectuales, & volitiones sanctas circa Deum, & proximum, alios sensibiles, & corporales, ut labores, vigilias, jejunia, peregrinationes, orationes, dolores crucis, & mortis, & alios mixtos ex utraque facultate, sensitiva sc. & intellectuali, alios denique beatificos, ut sunt visio, & fruitio, per quos erat in termino, & summè conjunctus Deo secundum portionem superiorem, alios habuit secundum portionem animæ inferiorem, per quos respiciebat creaturas: & quærimus, an per singulos meruerit, vel potuerit mereri.

Rursus aliqui actus erant præcepti, ut passio, & mors, alii verò ejus arbitrio relicti, ut jejunium, orationes, vigiliæ, opera misericordiæ erga infirmos, quos curabat &c. Et quæritur, an etiam meruerit per præceptos,

[1] *Jo.* 14.

ceptos, quandoquidem isti non videbantur liberi, nec poterat eos omittere, sicut nec peccare. Idem quæritur de actibus portionis superioris, & inferioris.

CONCLUSIO I.

Christus meruit ab instanti suæ conceptionis, & per totum vitæ mortalis decursum. Est communis.

Prob.1. ex Scoto, [1] *quia omne habens actum primum perfectum, & objectum præsens in ratione objecti, si non impeditur, & si non sit actus ejus secundus successivus, sed permanens, potest agere pro quocunque instanti, si omnia ista concurrant, quia non plura requiruntur ad actum; sed hæc omnia fuerunt in Christo in 1. instanti conceptionis, scilicet potentia perfecta, gratia, objectum præsens per intellectum, scilicet tota Trinitas, cui poterat velle bonum propter se, & non impediebatur, et actus volendi est permanens;* ergo &c.

Prob.2. ex Script. ex Apost. Christus [2] *ingrediens mundum dixit, hostiam, et oblationem noluisti..... tunc dixi, ecce venio. In capite libri scriptum est de me, ut faciam voluntatem tuam.* Ingrediens ergo mundum, inquit S. Thomas, [3] *tunc sc. quando aptasti mihi corpus, sc. in conceptione, dixit: ecce venio, id est venire proposui, sc. ad passionem.. Ecce venio per incarnationem;* ergo in ipso ingressu in mundum, seu in instanti conceptionis Christus obtulit se in sacrificium pro redemptione; ergo per ipsam oblationem meruit. Unde Apost. addit, quod *ea voluntate sanctificati sumus oblatione corporis J. C. semel*, sc. in decreto, & acceptatione Dei.

Prob.3. Nam, ut dicebamus ex Scoto nihil deerat Christo in eo instanti ad merendum, habebat perfectum usum rationis, plenitudinem scientiæ, & gratiæ, aliaque dona omnia supernaturalia, & necessaria ad merendum, nec quidquam impediebat operationem meritoriam, ut patebit solutione objectionum.

Confir. ex dictis de Angelis, quod potuerint mereri, aut peccare in ipso instanti suæ creationis: nam hoc

[1] 3. *d.*18. *E. n.*7. [2] *Hebr.*10. [3] *Ibid. lect.*1.

hoc à fortiori dicendum de Christo, & si potuit; ergo & fecit.

Prob.2. p. Nam si in eo instanti potuit mereri, nulla est ratio, quod unquam cessavit à bonis actibus Deo offerendis.

Confir.ex Script.de illo dicitur, quod voluntas ejus *in lege Domini meditatur die, ac nocte*, seu perpetuò. *Hæc enim omnia non omni beato viro, sed soli Christo conveniunt*, inquit Glossa, *allegoricè de Christo id explicandum, quod semper in lege Dei fuit voluntas ejus ad operandum*: ait Lyranus. Et ipse Christus dicebat. *Quæ placita sunt ei, facio semper*. Unde S.Bonavent. dicit, quod *quantum ad tempus, in quo merebatur, fuit ab instanti conceptionis suæ usque ad horam mortis suæ*.

Objic.1.con.1.p. Actus meritorius debet esse deliberatus, & liber; sed actus Christi in 1.instanti suæ conceptionis non potuit esse deliberatus, & liber; ergo. prob.min. nam deliberatio exigit prioritatem voluntatis ad volitionem, & libertas requirit, ut quod fit, possit non fieri; sed neutrum esset in actu; primi instantis conceptionis; ergo &c. Prob. min. nam cum creatione ipsa voluntatis fuit volitio, & quod est, non potest non esse in instanti, in quo est; ergo &c.

Resp.neg.min.1.argum.& dist. maj. 2. exigit prioritatem naturæ, con. temporis, seu durationis; neg. maj.quoad 1. p. & min.quoad 2. & dist.ant.3.non potest non esse in sensu composito existentiæ pro illo instanti, con.in sensu diviso; neg. ant. nam quod liberè fit, licet pro eo instanti, quo fit, non possit non esse, seu fieri, tamen in sensu diviso posset non fieri, si videlicet voluntas vellet non fieri, ita est de actibus Christi in instanti suæ conceptionis, voluntas ejus sic operatur, ut non posset non operari.

Inst.1. Ut posset mereri, deberet posse peccare; sed hoc non poterat in primo instanti conceptionis ergo nec mereri: maj. patet; nam alioqui non esset liber perfectè: prob. min. si posset peccare in illo instanti, peccatum, & gratia possent esse simul pro eodem instanti; sed hoc est impossibile, saltem naturaliter, & moraliter; ergo &c. Prob. maj. nam pro illo 1. instanti, quo posset mereri, esset in gratia; hæc

enim

enim requiritur in merente, & pro eodem instanti posset esse peccatum; ergo &c.

Resp.1.neg. maj. absolutè, sufficit enim, quod in eo instanti, quo benè agit, possit non agere.

Resp.2.quidquid sit de maj. neg. min. 1. argum. & maj.2. & ant.3. nam pro eo instanti, quo peccaret, non esset gratia, nec potentia proxima ad meritum, posset quidem esse in sensu diviso, videlicet præciso peccato, sed non in sensu composito peccati. Idem argumentum fieri potest de Angelis, imò & de omnibus justis pro illo instanti, in quo sunt justi, & justè operantur.

Objic.2. prius est esse, quàm operari; ergo voluntas Christi debuit priùs existere, quàm mereri; ergo non potuit mereri pro 1. instanti suæ conceptionis.

Resp.ut supra dist.ant.prius natura, con.prius duratione, seu tempore, neg. ant. addo, quòd qui diceret nos loqui de instanti morali, non de Mathematico, vel Physico conceptionis Christi, non apparet magnum inconveniens, sed speculativè nihil impedit hoc sustinere de eodem instanti etiam physico; sicut sol pro eodem instanti physico lucet, quo existit in facto esse. Idem est de igne.

Inst. Fieri passivum animæ Christi, & operari activum ejusdem animæ, sunt duæ mutationes, & duo termini, qui non possunt esse simul duratione; nam primum fieri est terminus actionis creativæ, & præcedit 2. quod est terminus volitionis; ergo &c.

Resp.dist.ant. & rationem ejus: non possunt esse simul natura, con. simul tempore, neg. ant. nam fieri passivum animæ precedit quidem natura operari ejus activum, quia operari sequitur esse, sed non sequitur illud duratione.

Objic.1.con.2.p.Si Christus per totum vitæ tempus meruisset, dici posset meruisse per omnes, & singulos actus vitæ suæ; sed hoc dici non potest; nulla enim est necessitas, vel auctoritas Script. qua id dici possit.

Resp.neg.min.& ant.prob.tum quia id facit ad majorem gloriam ejus; tum quia necesse est sic loqui de illo, ut nihil otiosum reperiatur in ejus vita, nihil non sanctum &c.

Inst.

Inst. unus actus, v. g. illa prima oblatio sui ab initio conceptionis suæ facta sufficiebat pro redemptione omnium; ergo frustra dicuntur cætera.

Resp. neg. cons. nam licet cætera fuerint abundantia, non tamen superflua, nec propterea debent negari fuisse meritoria.

Inst. 2. nimis esset onerosa homini Christo sempiterna illa attentio, & applicatio, ut nulla unquam intervenerit distractio, vel interruptio; ergo non semper meruit.

Resp. neg. cons. nam licet homini Christo cum tanta perfectione continua illa per 33. annos applicatio, & contentio tribueretur, & esset illi onerosa; tanto tamen esset illi gloriosior, & ideò esset non neganda, sed asserenda.

Quæres: *an meruerit post mortem*.

Resp. negativè, quia ex tunc non fuit ampliùs viator, & id videtur ipsemet docuisse: [1] *me oportet operari, donec dies est*, id est, inquit Glossa Interlin. *dum sum in mundo*. Et Chrysost. [2] *dum durat hæc vita laborandum*.

Objic. dicitur meruisse per vulnus lateris, & per sepulturam; sed hoc esset falsum; ergo etiam post mortem meruit: prob. maj. nam, inquit S. Leo, *tunc regenerationis potentiam sanxit, quando de laterè ejus profluxerunt sanguis redemptionis, et aqua baptismi*.

Resp. dist. maj. meruisse per illa, ut prævisa, & acceptata, & oblata Deo, con. pro tempore, quo peracta sunt, id est post mortem, neg. maj. nec id docent Patres.

Objic. 2. tam potuit dispensari, ut post separationem animæ à corpore posset mereri, quàm toto vitæ decursu, ut esset simul comprehensor, & viator; sed in hoc dispensatum est cum ipso; ergo & in illo.

Resp. aliud est loqui de possibili, aliud de facto potuit dispensari, sed nihil urget asserere ita contigisse de facto, quia dispensatio ista non urget ad meritum redemptionis quod *consummatum est* in morte, sicut durante vita mortali congruebat.

Quæres 2. *an meritum Christi debeat dici unicum numero durans per totam vitam: an plura, juxta numerum, et differentiam actuum, et operum*.

Resp.

[1] *Joan. 9.* [2] *hom. 55. in Joa.*

Resp. mihi videri, quod parum intereſt quoad ſubſtantiam, utrum dicatur: probabiliùs tamen, & meliùs dicuntur fuiſſe plura, & multiplicia.

CONCLUSIO II.

Chriſtus meruit per omnes actus ſuos liberos, etiam per actus charitatis in Deum. Eſt communis quoad 1. p.

Prob. 1. ex Scoto, [1] quia loquendo de merito, prout conſiſtit in bono velle voluntatis, dicit, quòd *Chriſtus meruit nobis tali velle...... Chriſtus ſecundum aliquid fuit viator, et paſſibilis ſecundum partem ſenſitivam, et partem inferiorem voluntatis: ideò habuit multa objecta præſentia ſenſibus, et parti inferiori, circa quæ potuit liberè velle contra affectionem commodi, quæ ſemper eſt ad conveniens illi, cujus eſt. Ideò jejunando, vigilando, orando, et multis aliis talibus potuit mereri, vel exercendo illa exteriùs, vel volendo interiùs talia propter Deum.*

Prob. 2. quia in his omnibus actibus reperiuntur conditiones meriti, ut per ſingulas diſcurrenti patebit.

Prob. 2. p. de charitate in Deum, de qua poteſt eſſe dubium propter amorem beatum; ſed hoc non impedit meritum in illo actu amoris; ergo &c. Prob. min. ex Scoto. Omnis actus acceptatus à Deo, ut bonus, & laudabilis, pro quo velit retribuere aliquid operanti, vel alteri, cui applicatur, eſt verè meritorius; ſed omnis actus Chriſti ſecundum humanitatem, etiam actus beatificus, quo ſecundum portionem ſuperiorem fruitur Deo, talis eſt; ergo eſt etiam meritorius. Prob. min. Nullum enim eſt inconveniens, vel repugnantia, quòd Deus, qui miraculosè voluit Chriſtum fuiſſe viatorem, paſſibilem, & mortalem ſimul, & beatum, ſeu in termino, potuerit etiam velle acceptare actum charitatis ejus beatificæ, ac fruitionis in ordine ad redemptionem hominum æquè, ac aliarum virtutum; imò & à fortiori actus charitatis, qui ſunt longè meliores, ut patebit ſolutione objectionum; ergo &c.

Prob. 2. Chriſtus potuit cognoſcere Deum per ſcien-

[1] *ibid. B. n. 5.*

tiam infusam simul, & per visionem beatam; ergo & potuit eum amare, ut cognitum per illam æquè, ac per istam: nam voluntas potest amare omne id, quod sibi ab intellectu proponitur ut amabile; sed amor Dei cogniti per illam scientiam est meritorius; ergo amor Dei in Christo fuit meritorius. Ant.patet ex dictis de scientia Christi. Prob. sublumptum. Nulla enim conditio meriti deest illi amori; est enim liber, & proprius viatori, & honestus, & gratus Deo, &c.

Objic.1 cont.1.par. Omnis actus meritorius debet respicere Deum: nam inquit Scotus, primum omnium objectum, circa quod aliquis meretur, est Deus; sed plures illorum actuum, & maximè actuum exteriorum non respiciebant Deum, sed vel proximum, vel honestatem particularem virtutum, vel ipsos labores vitæ; ergo &c.

Resp.dist.maj. ut objectum, vel ut finem ultimum, conc. ut objectum formaliter, & immediatè, neg.maj. & min. nam ex intentione Christi omnes actus ejus deliberati erant propter Deum.

Objic.2. Illi dolores, & labores externi erant potius passiones sensuum; sed in potentiis sensitivis non est meritum; ergo nec in illis Christus, &c.

Resp.dist.maj. eliciti vè, & subjectivè, conc. imperativè, aut in acceptatione, neg maj. & conf. Nam opera, & passiones in potentiis externis possunt imperari, vel acceptari à voluntate, & propter Deum, & in illo imperio, & acceptatione sunt meritorii, & tales fuerunt in Christo.

Inst. Voluntas Christi erat in termino, & perfectè beata; sed voluntas ut talis non est capax meriti; ergo ex parte voluntatis illi actus non erant meritorii. Prob.min. nam meritum est necessariò actus viatoris, & liber.

Resp.dist.maj. in termino, & beata simul, & viatrix, conc. integrè, & absolutè, neg.maj.& conf. nam Christus ex dispensatione divina fuit & viator, & comprehensor, ut dictum est sæpe.

Objic.1.cont.2.part. Christus non habuit alium amorem Dei præter beatam fruitionem; sed per hanc non potuit mereri; ergo nec per ullum amorem charitatis in Deum. Min. patet: nam actus meritorius debet esse viatoris, & liber. Prob.maj. Actus amoris

beati

beati fuit actus portionis superioris, & adæquatus, voluntatis; ergo non alium amorem in Deum habuit.

Resp. 1. ex Scoto neg. maj. Nam potuit amare Deum ut cognitum per scientiam infusam, & hic amor fuit alius actus, quàm amoris beati: & dist. ant. prob. adæquatus intensivè, & respectivè ad visionem, conc. extensivè, & respectivè ad scientiam infusam, per quam proponebatur illi amandus, neg. ant. Jam diximus, quòd licèt beati ament Deum ut visum amore adæquato intensivè, & quoad ultimum posse; tamen adhuc possunt amare creaturas propter Deum, & de facto Christus cum summo amore fruitionis amabat suos: *Cùm dilexisset suos*, ita & Deum ipsum poterat amare per alios actus, ut cognitum per scientiam infusam.

Resp. 2. neg. min. Nam, ut mox dicebamus ex Scoto, nihil repugnat Deum acceptare amorem ipsum beatificum ad meritum, non quidem, quo sibi Christus mereretur quidquam, quia per illum actum erat in termino, & quiete, & nihil sibi deerat, sed hominibus.

Inst. Ille amor beatificus non erat liber; ergo nec meritorius. Ant. patet: nam supposita visione, Deus non potest non amari, & amor ille est necessarius. Prob. conf. nam ad meritum requiritur libertas à necessitate, quæ est libertas contingentiæ; ergo &c.

Resp. 1. neg. ant. & prob. ejus: nam sicut ex dispensatione divina conditio viatoris stabat cum statu beatitudinis, & termini, ita & ex consequenti libertas sufficiens ad meritum stabat cum illa necessitate.

Resp. 2. neg. conf. quia ex eadem dispensatione Deus Pater voluit acceptare actum illum ut meritorium in favorem aliorum, & intuitu ejus velle dimittere peccata hominum, & concedere gratias, & gloriam illis, qui sibi applicant ejus merita.

Inst. Angeli, & beati non possunt mereri in cœlo nec per amorem beatificum; ergo nec Christus.

Respon. neg. conseq. & disparitas est, inquit Scotus, alii beati à Christo non sunt amplius ullo modo viatores; sed Christus secundum aliquid fuit viator, & passibilis.

Resp. 2. dist. ant. de via ordinaria, conc. de potentia absoluta, neg. antec. & conf. Nam inquit Scotus, non implicat Deum acceptare actum beatificum Michaelis, ut meritorium pro aliis.

CONCLUSIO III.

CHristus meruit etiam per actus, quibus implevit præcepta. Hæc sequitur ex dictis de libertate, & impeccabilitate Christi.

Prob.1. ex Scoto. [1] Si quid impediret meritum in illis actibus, maximè defectus libertatis; sed non deerat libertas; ergo &c. Prob. Nam inquit, *Dico, quòd voluntas in Christo ita liberè elicit, & dominatur actui suo, sicut voluntas mea suo.* Et certè si sufficienter erat liber in actibus beatis ad meritum, quantò magis in aliis, v.gr. in acceptatione mortis, & præcepti moriendi.

Prob.2. ex Script. Nam per obedientiam meruit sui nominis exaltationem. [2] *Humiliavit semetipsum factus obediens ..... propter quod & Deus exaltavit illum,* &c. Item, [3] *Sicut per inobedientiam unius peccatores constituti sunt multi, ita per unius obedientiam justi constituti sunt multi.*

Prob.3. Ratio præcepti non aufert libertatem, nec alias conditiones meriti; ergo non impedit meritum in actibus Christi, quibus implevit præceptum. Prob. ant. Nam præceptum ut tale præcisè nihil reale physicum ponit in actibus, alioqui nec nos essemus liberi ad actus præceptos; ergo &c.

Objic.1. Ideò nos sumus liberi ad actus præceptos, quia possumus illos omittere peccando, non autem Christus, quia non poterat peccare; ergo nec omittere illos actus; ergo illi actus non erant ei liberi; ergo nec meritorii.

Resp. neg. ant. quoad 2. part. & conf. ejus: nam, ut diximus supra de libertate Christi, & ejus impeccabilitate, circa actus præceptos fuit liber mediatè, seu remotè, saltem quatenus illa præcepta liberè acceptavit, & physicè adhuc poterat illos omittere, vel poterant non obligare sub peccato, & sic impeccabilitas ejus non obstabat libertati.

Inst. Physica libertas ad aliquid faciendum, vel omittendum non sufficit, ut actus, vel omissio ejus sit laudabilis, aut vituperabilis; ergo neque ut illi actus in Christo essent meritorii. Prob. ant. nam quia unus homo

[1] *d.17.E.n.5.* [2] *Philip.2.* [3] *Rom.5.*

homo habet physicam potestatem occidendi totum exercitum, non ideò est laudabilis, si non occidat, quia deest illi potentia moralis; ergo ad meritum non sufficit libertas physica faciendi, vel non faciendi, sed requiritur moralis.

Resp. dist ant. præcisè, & si nihil aliud concurrat ex parte voluntatis, conc. si accedat acceptatio libera moralis, etiam necessitatis, neg. ant. & conseq. prob. si ille miles gauderet se moraliter impotentem ad delendum totum exercitum, talis omissio esset ei laudabilis, & voluntaria: ita est de Christo, qui liberrimè acceptavit mandata Patris, juxta illud, *In capite libri scriptum est de me, ut faciam voluntatem tuam*, ecce præceptum; audi acceptationem, *Deus meus volui*, &c.

Inst. 2. Sed Christus non poterat non acceptare præcepta, nec omittere actus, qui præcipiebantur, alioqui peccasset; ergo nulla solutio.

Resp. neg. ant. Id enim dicitur sine fundamento, nec enim probabile est, Deum sic despoticè imperasse filio suo unigenito.

Præterea dici posset, Christum ex sua libera voluntate, & inclinatione fuisse paratum ad omnia agenda, & patienda, quæ potuerunt præcipi, nec alia de causa supervenisse præceptum, nisi ut illis actibus accresceret meritum obedientiæ, & sic evidens est præceptum non impediisse libertatem operum.

Objic. 2. Christus non fuit liber circa amorem beatificum; ergo nec circa res præceptas; ergo nec istarum executio fuit meritoria. Prob. ant. Nam per illum amorem determinabatur ad præcepta Dei implenda, alioqui potuisset ab eo cessare; ergo eorum executio non erat ei libera.

Resp. ut sup. neg. ant. nam sicut cum illo amore per dispensationem retinebat Christus statum viatoris, & passibilitatis, ita & libertatem necessariam ad meritum redemptionis.

QUÆSTIO III.

An meritum, & satisfactio Christi fuerint infinita.

VAlor, seu quantitas meriti alicujus operis mensurari potest 1. ex ipsa ejus entitate intrinseca absque ulla consideratione ad aliquid extra ejus entitatem; sic aurum præcellit aliis metallis independenter ab ulla æstimatione, vel acceptatione, vel relatione ad aliquid, quod sit extra ipsum. 2. ex objecto, quod respicit; sic virtus Theologica præcellit moralibus, quia illa respicit immediatè Deum, istæ bonitatem creatam, aut saltem rectitudinem naturalem. 3. ex parte personæ operantis; sic opera Christi, cæteris paribus, digniora sunt operibus Petri, respectu personæ Verbi, cui unitur humanitas operans. 4. ex pacto, & æstimatione, seu acceptatione illius, apud quem meremur; sic Deus elevat potum aquæ erogatæ pauperi propter Deum ad valorem regni cœlestis, ita ut pro illa eleemosyna debitorem se faciat Deus regni sui in favorem erogantis. Quæritur ergo de operibus Christi singulis, vel saltem de omnibus simul, an fuerint infinita in ratione meriti aliquo ex his capitibus.

Porrò Theologi omnes agnoscunt quidem in merito, & satisfactione Christi aliquam infinitatem, & fatentur, quòd sufficeret pro redemptione infinitorum hominum, & pro satisfactione, & remissione peccatorum infinitorum; sed non conveniunt de ratione, & causa infinitatis, &c.

CONCLUSIO.

S*Atisfactio, seu meritum Christi est infinitum extrinsecè, non intrinsecè, seu entitativè.* Ita Scotistæ communiter contra Thomistas, & alios, qui asserunt infinitatem intrinsecam.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Dico, quòd meritum Christi fuit finitum, quia dependens à principio finito essentialiter, & accipiendo ipsum cum omnibus respectibus, sive cum respectu ad suppositum Verbi, sive cum respectu ad*

[1] *d. 19. B. n.*

ad finem, quia omnes respectus isti erant finiti, & ideò quomodocumque circumstantionatum finitum erat; aut si fuit infinitum, tunc non fuit meritum plus secundum velle creatum, quàm secundum velle Verbi increatum, &c.... Tamen ex circumstantia suppositi, & de congruo, ratione suppositi, habuit quandam rationem extrinsecam, quare Deus potuit acceptare illud in infinitum, sc. extensivè pro infinitis. Idem docet in Reportatis. [1]

Prob.2. quia Christus non meruit, nisi per actus humanos; sed isti fuerunt entitativè, & intrinsecè finiti; ergo & merita. Maj. patet: nam actiones divinæ non sunt capaces meriti, quia meritum arguit inferioritatem in merente. Prob.min. actiones humanæ Christi non potuerunt excedere suas causas; sed istæ erant finitæ in entitate, & virtute, nempe voluntas creata; ergo actus, seu opera Christi humana fuerunt entitativè finita.

Prob.3. Infinitas valoris operum Christi petitur vel ab entitate gratiæ, vel à supposito Verbi, vel objecto illorum, vel ab acceptatione divina; sed nullum horum dat operibus Christi valorem intrinsecè, seu entitativè infinitum; ergo &c. Prob.min. 1. ex dictis patet, quod gratia fuit finita. 2. non ex supposito Verbi, ut mox patebit: nam suppositum non influit valorem intrinsecum. 3. non ex objecto: nam virtutes ejus non habebant alia objecta, quàm nostræ. 4. non ex acceptatione divina, quia hæc non dat valorem intrinsecum, sed purè extrinsecum; ergo &c.

Dices, Infinitatem non peti ex parte solius naturæ, seu voluntatis humanæ, sed simul ex parte personæ Verbi ad illa opera concurrentis.

Contra 1. quia suppositum Verbi non aliter concurrit in opera, & actiones humanitatis, quàm concurreret propria subsistentia; sed hæc non concurreret effectivè, sed purè terminativè, ut suppono ex Metaphys. & ex dictis supra; ergo opera humana Christi nullam infinitatem intrinsecam sumunt à supposito Verbi.

Cont.2. quia opera Christi humana non possunt dependere effectivè à Verbo potius, quàm à Patre, & Spiritu S. nam opera Trinitatis ad extra sunt communia, & indivisa quoad efficientiam.

[1] *ibid. n.* 3.

Prob.3. Si hęc opera haberent aliquam infinitatem, maximè ex dignitate operantis; sed hæc non dat infinitatem entitativam, sive intrinsecam; ergo &c. Prob. min. nam dignitas operantis non dat infinitatem operi intensivam, nec objectivam, nec localem, nec finalem, nec formalem, nec materialem; ergo illa dignitas non dat meritis infinitatem simpliciter, & intrinsecam, sed secundum quid, & extrinsecam. Min. patet: nam ex his capitibus opera Christi humana erant finita. Maj. prob. nam dignitas regis largientis nummum nō auget valorem intrinsecum ejus supra nummum datum à rustico, quamvis aliunde possit crescere valor, & meritum doni regii, v.gr. ex meliori objecto, & fine, ex intensiori charitate, &c.

Prob.4. ex dictis aliàs de gratia Christi, & de infinito: nam repugnat infinitum in substantia, vel qualitate, & quantitate; ergo &c.

Confir. Nam inde sequeretur omnia opera Christi fuisse æqualia; singula enim fuissent infinita, & non datur infinitum infinito majus; & omnia simul opera ejus in toto decursu vitæ suæ non facerent meritum majus, nec satisfactionem ejus pleniorem, quàm unicus, & primus actus ejus elicitus in instanti conceptionis; sed hoc videtur absurdum; ergo &c.

Confir.2. Nam si opera Christi haberent infinitatem intrinsecam, essent æqualis valoris, & dignitatis cum operibus divinis, seu increatis; sed cons. est absurdum, & falsissimum; ergo &c. Prob maj. nam essent intrinsecè, & entitativè infinita, & ab eodem principio effectivè: nam adversarii volunt, quòd Verbum influat effectivè, & quòd actiones sint effectivè suppositorum; sed omnia infinita sunt æqualia; ergo &c.

Prob. denique: nam per hanc infinitatem salvantur omnia, quæ dicuntur in Script. & PP. de plenitudine satisfactionis, & meritorum Christi, & vitantur inconvenientia, & absurditates, quibus obnoxia est contraria sententia, ut patebit solut. objectionum.

Objic.1. ex Script. & PP. Nam dicitur *copiosa apud Deum redemptio*. Et, *Empti estis pretio magno*. Et S. Basil. dicit: *Christi sanguinis pretium excedit omnem valorem*. Et Nazianz. dicit, *Sanguinem Christi lavare omne peccatum*; sive, ut notat Basil. *Sanguinem martyrum infinitis intervallis distare à sanguine Christi*, sc

pra-

propter valorem infinitum. Et Clem. VI. asserit, *Christum meritis, & satisfactionibus acquisivisse infinitum thesaurum hominibus, & unam guttam sanguinis fuisse sufficientem ad perfectam redemptionem nostram*; ergo ex PP. imò & ex sensu Ecclesiæ meritum Christi fuit intrinsecè infinitum.

Resp.neg.cons. Nam ex infinitate, quam tribuimus meritis Christi, redemptio est copiosissima, & pretium ejus summum. Et quoad PP. inquit Scotus, *dicta ista videntur hyperbolicè dicta, & explicanda*, sc.de infinitate extrinseca per acceptationem divinam, quatenus Deus intuitu personæ operantis, quæ subsistebat in Verbo, acceptavit illa opera in ordine ad præmium infinitum, & ut satisfactionem plenissimam pro infinitis. Et hoc sufficit intentioni Clementis,qui hæc dicebat, ut doceret thesaurum, ex quo accipiuntur indulgentiæ, esse inexhaustum, quia fundatur in meritis Christi, quæ sunt infinita tali infinitate,ut exhauriri non possint, ut de facto non possunt exhauriri propter hanc ordinationem divinam, qua voluit hæc merita valere pro infinitis.

Objic. 2. Valor meritorum Christi petitur ex dignitate personæ operantis; sed personæ hujus dignitas est infinita; ergo & meritum. Prob. maj. Nam sicut offensa crescit ex dignitate offensi, ita & satisfactio ex dignitate satisfacientis.

Resp.dist.maj. Valor, & dignitas extrinseca, conc. intrinseca, neg.maj & conseq.Nam in materia justitiæ commutativæ non attenditur qualitas personarum,sed gravitas, vel levitas nocumenti, & ad istud comparatur satisfactio, quæ spectat ad justitiam istam.Præterea sicut peccatum respicit Deum offensum, & inde contrahit gravitatem extrinsecè, & denominativè infinitam; ita & satisfactio est à Christo subsistente in persona divina, à qua similiter habet denominationem quandam infinitatis.

Objic.3. Actiones Christi fuerunt *Theandricæ*, seu *Deiviriles*; sed actiones divinæ sunt intrinsecè infinitæ; ergo & actiones Christi. Prob.maj. quia tam procedunt à Deo, quàm ab homine; ergo contrahunt infinitatem à Deo: conf. videtur Scoti: nam inquit, *Si meritum Christi fuit infinitum, tunc meritum non fuit plus secundum velle creatum, quàm secundum velle in-*

le increatum Verbi; ergo non negat infinitatem coarctatam ex parte Verbi.

Resp. dist 1. ant. *Theandricæ*, quatenus elicitæ à voluntate humana subsistente in persona divina, conc. quatenus elicitæ tam à persona divina, quàm à voluntate humana, neg. ant. & cons. prob. Nam, ut diximus, sicut personalitas propria humanitatis nō influit physicè, & efficienter in actiones humanas, ita nec persona Verbi in easdem, quia nihil ibi præstat, nisi supplere locum, & munus subsistentiæ humanæ. Scotus autem non dicit, quod de facto velle illud, in quo est meritum, sit à Verbo æquè, ac ab humanitate, sed quòd sic deberet esse, ut diceretur infinitum, ut patet ex textu.

Inst. Limitatio in ratione meriti est propria puræ creaturæ; ergo dedecet Christum, qui non est pura creatura.

Resp. dist. cons. Dedecet Christum agentem ex principio increato, & divino, conc. agentem per voluntatem creatam, neg. cons. Nam sicut non dedecet illum operari per voluntatem humanam, ita nec habere actiones, & merita entitativè, & intrinsecè finita.

Objic. 4. Meritum, & satisfactio Christi valet pro infinitis peccatis, & peccatoribus; ergo est valoris infiniti intrinsecè.

Resp. neg. cons. nam ad hoc sufficit infinitas extrinseca, quatenus acceptatur pro remissione infinitorum, si essent.

Inst. Satisfactio non potest excedere valorem operis, alioqui effectus excederet causam suam; ergo si satisfactio Christi valet pro infinitis, valor operum ejus erit infinitus entitativè.

Resp. dist. ant. valorem intrinsecum, vel extrinsecum, conc. intrinsecum, neg. ant. & conseq. Valor extrinsecus est infinitus ex pacto, & acceptatione, & hæc acceptatio fundatur in illa dignitate extrinseca, & congruentiæ, quam accepit à persona Verbi. Dist. etiam prob. ant. effectus moralis excederet causam suam moralem quoad entitatem, conc. effectus physicus causam physicam, neg. ant. Opera Christi sunt causa moralis satisfactionis, & remissionis peccatorum, non physica. Et præterea hæc causa habet etiam aliquam infinitatem, sicut effectus cum aliqua proportione, sc.

ex pacto, & ex dignitate personæ.

Inst. 2. Meritum mensuratur ex præmiis; sed præmia operum Christi sunt verè infinita intrinsecè; ergo & ipsum meritum. Prob. min. Præmia meriti Christi sunt remissiones peccatorum omnium, infusiones omnium gratiarum pro eisdem, & collationes gloriæ omnibus electis; sed hæc omnia simul, aut divisim sunt infinita intrinsecè; ergo & præmium Christi.

Resp. 1. dist. maj. mensuratur aliquo modo, & geometricè, conc. rigorosè, & arithmeticè, neg. maj. nam, ut dicemus, satisfactio Christi non fuit de toto rigore justitiæ. Et præterea omnia peccata in comparatione meritorum Christi sunt longè inferiora; sunt enim ordinis naturalis, & infimi, merita verò ordinis supernaturalis, & summi.

Resp. 2. neg. min. Nam falsum est, peccati gravitatem esse positivè, & intrinsecè infinitam, nec gratiæ omnes in sua entitate, & numero sunt categorematicè infinitæ: ita est de lumine gloriæ.

Objic. 5. Illud est infinitum actu, & intrinsecè, quod excedit ex se omnem gratiam, & gloriam, quam Deus posset creare, & concedere; sed meritum Christi ita excedit omnem gratiam, & gloriam: non enim potest assignari ratio mensuræ, aut limitationis. Prob. maj. Nam Deus potest semper majorem, & majorem gratiam, & gloriam creare, & concedere in infinitum; ergo meritum, quod illa excedit, debet esse ex se infinitum.

Resp. dist. min. excedit ratione suppositi, & deitatis, cui voluntas unitur hypostaticè, & à quo merita elevantur denominativè, & extrinsecè, conc. excedit secundum se intrinsecè, neg. min. & cons. prob. Nam licèt ex eo capite non possit assignari terminus, seu mẽsura talis dignitatis entitativæ, & intrinsecæ, & multò minus dignitatis extrinsecæ, non sequitur, quin illa sit finita, sicut ista est infinita.

Objic. denique. Scotus in commendando Christum magis vult excedere, quàm deficere, & quidquid rationabile, & gloriosum est Christo, & non implicat. *Scito*, inquit August. *hoc Deum potius fecisse, quàm non fecisse*; sed talis infinitas absoluta meriti est gloriosior Christo, & non implicat; ergo asserenda est.

Resp. neg. min. Nam implicantia, & absurditas patent ex fundamentis conclusionis, ut quod unica Chri-

sti actio potuisset esse meritoria; quod singula opera fuissent æqualia; quod si Verbum, aut Spiritus S. sumeret aliam naturam, non posset per eam habere aliud meritum ab isto distinctum: repugnant enim plura infinita simpliciter.

Hæc magis patent ex dictis aliàs de merito, ubi probatum est pactum, & acceptationem divinam esse rationem, seu conditionem completivam meriti: nam quoad hoc eadem est ratio de merito Christi. Nam, inquit Scotus, [1] *Meritum est aliquid acceptatum, vel acceptandum in alio, pro quo ab acceptante aliquid est retribuendum illi, in quo est quasi debitum pro illo merito illi, vel alteri, pro quo meruit*. Hæc autem acceptatio non est aliquid novum decretum Dei pro tempore, pro quo operatur quis, sed est decretum generale, & æternum, quo statuitur omni existenti in gratia, & operanti in talibus circumstantiis conferre tale, aut tale præmium, & sic per æternum decretum Incarnationis Christi in carne passibili decrevit acceptare opera ejus in satisfactionem, & redemptionem omnium peccatorum, &c.

Collige autem, quòd Scotus in hoc puncto non docet illam acceptationem operum Christi pro tali satisfactione, & redemptione omnium peccatorum fuisse ita liberam, & gratuitam, ut nihil speciale viderit in illis, per quod motus fuerit ad illam: nam aspexit Deus non solum ad naturam, & entitatem operum ejus, quæ omnia fuerunt quidem sanctissima, sed valoris finiti, sed etiam aspexit ad dignitatem personæ divinæ terminantis, & sustentantis naturam operantē; alioqui, inquit, [2] *ex formali ratione sua illa opera non poterant acceptari in infinitum pro infinitis, sed pro finitis*. Nota sequentia verba: *Tamen ex circumstantia suppositi, & de congruo, ratione suppositi, habuit quandam rationem extrinsecam, quare Deus potuit accipere illud in infinitum, scilicet extensive pro infinitis*. Quæ si perpenderentur ab adversariis, non sic inveherentur in doctrinam hanc Scoti. Imò hinc facilè conciliari possunt partes adversæ.

QUÆ-

[1] *d. 13. A 3.* [2] *ibid. B. n. 4.*

QUÆSTIO IV.

Quid meruit Christus tam sibi, quàm nobis.

NON quærimus de merito Christi circa suam unionem cum Verbo, seu an sibi meruerit, vel mereri potuerit suam incarnationem. Nam hæc quæstio decisa est negativè, ubi de causis ejus. Quæstio tantùm procedit de gratia sanctificante cum aliis donis, & de gloria animæ suæ, an illa meruerit, vel mereri potuerit: item de gloria corporis, & nominis sui exaltatione.

Quoad nos verò quæst. versatur circa prædestinationem, justificationem, & alia dona gratiæ, & gloriæ: singula perstringemus.

CONCLUSIO.

CHristus non meruit sibi nec gratiam sanctificantem, nec de via ordinaria potuit mereri, benè verò de potentia absoluta. Est communis quoad 1. p.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Dico, quòd non meruit sibi fruitionem.* Quod efficaciter probat rationibus adducendis, & inde sequitur, quòd neque gratiam sanctificantem; tum quia, ut patuit supra, negat, quòd unionem præcesserit ulla gratia; tum quia patuit, eum cum summa gratia fuisse conceptum.

Prob. per partes, & 1. de gloria: nam ille actus meritorius versaretur vel circa Deum, vel circa creaturam, vel esset ipse actus fruitionis; sed nullum horum dici potest; ergo &c. Prob. min. 1. non circa Deum, nullo enim actu perfectiori potuit attingere Deum, quàm visione, & fruitione, quæ illi debebantur ex vi unionis; ergo &c. 2. non circa creaturam, non enim decuit eum respicere primò quidquam præter Deum, indignum esset filio naturali Dei respicere creaturam, priusquam Deum: non 3. per actum ipsum fruitionis; alioqui hæc fuisset causa sui ipsius; ergo nullo actu meruit beatitudinem animæ suæ.

Prob. 2. In 1. instanti suæ conceptionis fuit beatus; ergo in eodem non meruit beatitudinem, quia de via ordinaria meritum præcedit præmium.

Con-

[1] *d.* 18. *l. n.* 12.

Confir. Nam unio hypostatica non cadit sub meritum Christi; ergo nec gloria animæ: prob. conf. nam hęc gloria est quid debitum,& annexum huic unioni.

Prob.2.p. de gratia. Nam gratia prima sanctificans non cadit sub meritum, nam ipsa est principium meriti.

Confir. Nam hæc est etiam sequela unionis hypostaticæ, & hanc habuit in primo instanti suæ conceptionis; ergo hanc non meruit.

Prob.2. Nam si non meruit sibi gloriam animæ, ergo multo minùs gratiam sanctificationis; nam illam præcedit aliqualiter.

Prob.3.p. quod de via ordinaria non potuerit eas mereri. Nam de via ordinaria debuit concipi in gratia, & gloria; ergo neutram potuit mereri: ant. patet ex dictis de utraque, erant enim connexæ, & debitæ consequenter ad unionem hypostaticam: prob. conf. nam ut dicebam de via ordinaria meritum debet præcedere præmium duratione.

Igitur in ipso instanti conceptionis Christus habuit 1. unionem hypostaticam, velut radicem, & fundamentum omnium aliorum donorum. 2. habitus supernaturales gratiarum cum lumine gloriæ: 3. actus illorum habituum, & luminis, sc. visionem, fruitionem, seu amorem beatificum, & actus aliarum virtutum.

Prob. 4. p. quòd de potentia absoluta potuit Christus in primo instanti suæ conceptionis carere gloria, & gratia, & creari cum sola unione hypostatica; ergo tum potuisset mereri utramque: prob. ant. tum quia in hoc nulla apparet repugnantia; tum quia omne prius potest esse sine posteriori, si non sint intrinsecè, & necessariò connexa; sed unio hypostatica est prior visione beata, & omni alio dono, quia unio respicit esse naturæ in ratione suppositi, & illa dona supponunt naturam subsistentem, & completam; & hæc dona non sunt intrinsecè connexa cum illa unione; ergo &c.

Objic.1. con.1. p. ex Script. [1] *Oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam.* Et, *vidimus Jesum propter passionem gloria, & honore coronatum*; ergo Christus meruit gloriam.

Resp.

[1] *Luc.4. ult.*

Resp. dist. ant. in gloriam corporis, & manifestationem, con. in gloriam animæ, & interiorem, neg. ant. & de hac non loquuntur hi textus, nec alii, qui possent adduci.

Inst. Anselmus explicat posteriorem locum de gloria animæ, sicut & corporis; sic enim habet: *Videbimus oculis Jesum propter passionem gloria, & honore coronatum secundum animam, & corpus*; ergo non valet solutio.

Resp. dist. ant. secundum animam quoad aliqua accidentalia gloriæ, con. quoad essentialia, neg. ant. nec enim id cogitavit Anselmus, alioqui sentiret contra omnes Theologos. Hæc autem accidentalia consistunt in hoc, quòd post, & per passionem meruerit animæ gloriam communicari corpori &c. Quod patet ex Euangelio: nam, inquit Joannes, *Vidimus gloriam ejus quasi unigeniti*, &c. *plenum gratiæ* &c. Ubi non assignat meritum operum, sed conditionem personæ, sc. filiationem divinam.

Objic. 2. Potuit Christus mereri talem gloriam, & gratiam; ergo de facto meruit: ant. patet ex 4. p. prob. conf. nam illud meritum facit ad majorem gloriam Christi; nam gloriosius est, quòd illam meruerit, quàm quòd sine meritis, & gratis data sit ei, & sufficit aliquid esse possibile, & gloriosum Christo, ut asseratur factum.

Resp. dist. ant. potuit de potentia absoluta, con. de via ordinaria, neg. ant. & conf. & ant. prob. gloriosius enim est Christo, quòd hæc illi deberentur jure aliquo naturæ: & quod si non ita deberentur ex tali jure, adhuc posset illa mereri consequenter, ut evenit in ipso, cujus opera fuissent sufficienter meritoria talium donorum, nisi aliunde habuisset anteriori titulo.

Objic. Opera Christi habita in ipso instanti conceptionis, prout naturaliter priora donis gloriæ, & gratiæ habebant omnes conditiones meriti condigni; ergo per illa meruit gratiam, & gloriam: prob. ant. erant supernaturalia hominis viatoris, & Deo gratissima, nempe filii gratissimi, & oblata Deo; ergo &c.

Resp. neg. suppositum, sc. quòd ulla Christi opera de facto fuerint priora illis donis; id enim gratis dicitur, imò contra rationem: nam ordine naturæ, priùs debuit habere dona, quæ naturaliter, & immedia-

tius

tius pertinent ad esse, quàm remotiora, ut sunt operationes; nam operari sequitur esse completum ex omnibus, quæ illud comitantur.

Objic. cont.4.p. Implicat aliquid mereri, & simul esse in termino; sed si Christus mereretur gloriam, & gratiam in illo primo instanti, esset simul in termino, & in motu; ergo &c. Prob. min.1. esset in termino, quia esset, & erat beatus in illo instanti. 2. fuisset in motu, quia meritum gloriæ, & gratiæ est motus ad illas; ergo &c.

Resp. dist. maj. simultate temporis, & naturæ, con. simultate temporis, neg. maj. & min. nam in eo casu præmium, & meritum fuissent simul tempore, sed non natura, sicut omnis causa est simul tempore cum effectu, sed natura prior.

Resp.2. neg. min. & ant. prob. nam in nostra hypothesi Christus non fuisset, vel non esset pro illo 1. instanti beatus, nec in gratia; non enim implicat, illum fuisse creatum cum sola unione hypostatica, ut diximus, & tunc potuisset mereri gloriam, & gratiam.

Objic.2. ex Scoto. [1] Conjunctio animæ Christi cum Deo per fruitionem fuit tanta, & tam excellens, quòd ad illam non potuit præcedere meritum; sicut natura Angeli est talis, ut ad eam creandam non potuerit cooperari causa secunda, sc. propter perfectionem talis naturæ; ergo nequidem de potentia absoluta potuisset Christus mereri gloriam animæ suæ, nam illa ratio probat etiam de hac potentia, quia petitur ex natura illius doni, & actus.

Resp.1. neg. cons. & rationem ejus: nam Scotus non dicit hoc implicare, sed tantùm *videtur rationabile*, seu congruum, imò nec multùm fidit in illa opinione, & recurrit ad puram congruentiam. *Aliter dicitur ponendo, quòd actus ille potuerit cadere sub merito .... quod decens est, propter alios beatos, & propter perfectionem illius status* &c. ergo.

Resp.2. dist. ant. non potuit de via ordinaria, con. de via extraordinaria, & absoluta, neg. ant. nam, inquit Marginista, *loquitur de potentia ordinaria*.

Objic. Illud meritum esset ipse actus fruitionis, vel alius; sed neutrum dici potest; ergo &c. Prob. min.1. non ipsa fruitio, alioqui esset meritum, & causa sui ipsius.

[1] *Ibid.G.n.15.*

ipſius. 2. non alius actus, quia nullus alius potuit præcedere fruitionem, quia immediatè debebatur propter unionem; ergo &c.

Reſp. neg. min. Nam poſſet habere pro eodem inſtanti temporis alium actum charitatis priorem naturaliter fruitione, v.g. amorem elicitum ex ſcientia infuſa: in hoc enim nulla eſt implicantia, & ſic meritum non præceſſiſſet præmium tempore, ſed natura.

CONCLUSIO II.

Chriſtus ſibi meruit (ſaltem indirectè) gloriam corporis, & nominis exaltationem: & animæ impaſſibilitatem, & alias beatitudinis dotes. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, [2] qui hoc proponit dubium. *Numquid meruit ſibi impaſſibilitatem animæ, & corporis? Magiſter dicit, quod ſic .... poteſt dici piè ſentiendo cum Magiſtro, & piè gloſſando, quòd quamvis non meruerit directè impaſſibilitatem utriuſque; meruit tamen amotionem impedimenti,* videlicet amotionem, ſeu ceſſationem miraculi, quo impediebatur, ne gloria animæ redundaret in corpus, & in portionem inferiorem ipſius animæ. Ideò dixi in concl. *(ſaltem indirectè)*

Prob. 2. ex Script. Nam de hac gloria intelliguntur hæc loca. [2] *Oportuit Chriſtum pati, & ita intrare in gloriam ſuam.* Item [3] *Vidimus Jeſum propter paſſionem mortis gloria, & honore coronatum.* Item, *humiliavit ſemetipſum .... propter quod & Deus exaltavit illum* &c. Et eodem ſenſu dicitur in Apocalypſi, *Dignus eſt Agnus, qui occiſus eſt accipere gloriam* &c. id eſt gloriam viſibilem corporis, honores divinitatis &c. quæ impediebantur apparere, & cauſare impaſſibilitatem ante reſurrectionem.

Illas autem dotes enumeravimus in tractatu de beatis, ut ſunt agilitas, claritas, incorruptibilitas, impaſſibilitas, ſubtilitas, &c.

Prob. 3. Nam hæc cadunt ſub meritum, & certum eſt, quòd illa Chriſtus non habuit durante vita ſua mortali; ergo hæc mereri potuit; ergo & meruit de facto, quandoquidem id tam apertè docent Scripturæ. An autem abſolutè, & ſimpliciter, & directè, an indirectè, & quoad amotionem, ſeu ceſſationem miraculi impe-

[1] *Ibid. n.* 15. [2] *Luc.* 24. [3] *Heb.* 2.

pedientis, parum interest, ni fallor, sed tamen magis propriè loquitur Scotus dicens, eum illa meruisse indirectè: nam certum est illa debita fuisse consequenter ad gloriam animæ, quæ non cadebat sub meritum ejus; unde tribuitur miraculo, quòd non habuerit simul illas dotes corporis gloriosi.

Prob. 2. p. ex Script. citata: *Propter quod & Deus exaltavit illum* &c. Et, *In nomine Jesu omne genuflectatur*. Item, *Non est aliud nomen sub cælo datum hominibus, in quo nos oporteat salvos fieri*. Et revera ex meritis obtinuit nomina *Jesu*, seu, *Salvatoris*; *Deus suscitavit Jesum .... principem, & Salvatorem, exaltavit dextera sua*. Item titulum capitis, *Caput Ecclesiæ, & Salvator corporis ejus*. Et, *apparuit gratia Dei salvatoris nostri omnibus hominibus* &c.

Prob. 2. Nam de facto ex tempore mortis, & resurrectionis Christi cœpit manifestarî gloria nominis ejus; ergo &c.

Objic. contra hanc particulam, seu restrictionem. Derogatur gloriæ Christi, cum negatur illi tale meritum directum; ergo dicendum absolutè, quòd hæc meruit directè: prob. ant. nam gloriosius est illi, quòd habeat illa ex merito, quàm si haberet gratis; ergo &c.

Resp. neg. 1. ant. & dist. 2. si alio jure altiori non fuissent debita, con. si sic debita, neg. ant. nam, ut dicebam supra, major est gloria Christo, quòd illa sibi fuerint debita, & quod non sine miraculosa dispensatione fuerint suspensa, & dilata, quàm quòd obtinuerit proprio labore, & maximè cùm nec istud meritum defuerit, quo sc. ea meritis acquisiisset, nisi priori, & potiori titulo habuisset: sic enim pluribus titulis ea possidet.

Objic. con. 1. p. Christus dicit se datum à Patre, ut salvaret mundum: [2] *ut salvetur mundus per ipsum*, non autem ut salvaret seipsum. Et *pro nobis omnibus tradidit illum*; ergo nihil sibi meruit, alioqui diceretur Salvator sui ipsius.

Resp. dist. ant. ut salvaret mundum primario, & principaliter, con. absolutè, ita ut nihil, saltem secundario, sibi mereretur, neg. ant. & cons. nam dicitur Salvator mundi, quia primò, & principaliter venit in carne passibili, ut nos redimeret; quamvis etiam

[1] *Eph.* 5. [2] *Jo.* 3.
[3] *Rom.* 8.

etiam sibi meruerit aliqua, & hoc sensu loquitur Euangelium, & D. Paulus.

CONCLUSIO III.

Christus meruit nobis gratias omnes, quibus justificamur, aut ad justificationem disponimur: & liberationem à culpa, & pœna peccatorum, & apertionem januæ paradisi, & introductionem in paradisum. Est de fide.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Dico, quòd meruit omnibus, qui primam gratiam accipiunt, collationem illius. . . . similiter dico, quòd Christus meruit nobis, ut totalis causa apertionem januæ paradisi*, &c.

Prob. generaliter ex Script. quæ docet, [2] quòd *Deus, & Pater D. N. J. Christi benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo*. Et Joannes cùm dixisset, [3] *Vidimus eum plenum gratiæ, & veritatis*, Addit: *Et de plenitudine ejus omnes accepimus.* Et infra: *gratia, & veritas per J. Christum facta est*. Et ipsemet de seipso dicit: *Ego sum via, veritas, & vita, & nemo venit ad Patrem, nisi per me.*

Prob. 3. ex Conc. Trident. [4] *Ipsius justificationis exordium in adultis à Deo per J. Christum præveniente gratia sumendum esse &c. Et ipsius gratiæ justificantis causa meritoria est unigenitus suus Dominus. Noster J. C. qui .... justificationem nobis meruit, & pro nobis Deo Patri satisfecit*. Et addit, quòd *nemo possit esse justus, nisi cui merita passionis J. C. communicantur*. Idem definit Can. 10. de gratiis actualibus, v. g. excitante, & adjuvante: *Per redemptionem, quæ est in Christo J.* Et idem docet de aliis gratiis passim.

Prob. 3. ex P.P. nam, inquit Aug. [5] *accipimus de plenitudine ejus primam gratiam, & rursum gratiam pro gratia accipimus*, primam illam gratiam vocat fidem, *in fide deambulantes in gratia ambulamus*. Et Cyrillus: [6] *De plenitudine filii quasi de jugi fonte gratiarum donum scaturiens in singulas animas, quæ dignæ sunt, defluit*. Idem docet Chrysostomus. *Ipse enim fons est, & radix bonorum omnium, ipse vita, ipse lux, ipse veritas, non in seipso bonorum divitias* con-

[1] *d.* 19. *C. n.* 8. [2] *Ephe.* 1. [3] *Jo.* 1.
[4] *Sess.* 6. [5] *tract.* 3. *in Jo.* [6] *Ibid.*

continens, sed in universos diffundens, &c. Et Theodoretus in locum cit. Pauli, [1] *Benedixit nos in omni benedictione*, enumerat singula dona, *dedit enim nobis dona spiritus, dedit spem resurrectionis, immortalitatis promissionem, pollicitationem regni cælorum, & adoptionis in filios dignitatem*. Hæc fit per gratiam &c.

Prob.4. Nam hæc omnia sunt partes, vel media, vel sequelæ redemptionis; sed illam habemus per merita Christi; ergo &c.

Confir. ex dictis de dignitate capitis, & mediatoris; nam, ut docet Concil. Trident. [2] *Cum ille ipse Christus J. tamquam caput in membra, & tamquam vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, comitatur, & subsequitur, et sine quo nullo pacto Deo grata, et meritoria esse possent*.

Confir.2. ex institutione, & efficacia sacramentorum: nam utrumque habemus à Christo, & illa sunt fontes omnium gratiarum, & donorum, quibus à peccatis pervenimus ad justitiam, à captivitate diaboli ad libertatem filiorum, & à morte ad vitam æternam.

Prob. denique de apertione paradisi, & introductione in illum; nam certum est, quòd hoc habemus per Christum, ut statim post discessum ex hac vita, & completam purgationem peccatorum introducamur in paradisum, & quòd ante mortem ejus, & ascensionem Patriarchæ, & Prophetæ, licèt sanctissimi, remanserunt in Limbo, nec ullus eorum intravit in Cœlum, & de fide est, quòd ex eo tempore illi omnes intrarunt; ergo &c.

Objic. contra priores partes. Præmium debet excedere meritum; sed gratiæ omnes omnium hominum non excedunt meritum Christi; ergo meritum Christi non est propter gratias nostras: prob. maj. merita sunt propter præmia in ratione finis; sed finis excedit media; ergo præmium excedit meritum.

Resp.1. dist. utramque maj. excedit meritum sub ratione meriti, con. opus meritorium absolutè, & secundum se, neg. utramque maj. & 1. min. opus in ratione meriti formaliter, & reduplicativè ordinatur ad præmium; sed potest in se intendi propter suam propriam honestatem, & quidem principaliter, ut con-

[1] *Eph.*1. [2] *Sess.*6.*c.*16.

contigit in Christo, qui primariò intendebat placere Deo, & opera sua respiciebat in eorum propria bonitate, & secundariò ea offerebat, ut nobis impetraret gratias, & remissionem peccatorum. Aliter respondet Scotus; nobis ista sufficiat.

Objic.2. Meritum Christi fuit finitum per nos, peccata verò infinitæ gravitatis; ergo Christus non potuit mereri nobis remissionem peccatorum.

Resp.1.neg.ant. quoad 2.par. Nam ex dictis de peccatis, eorum gravitas intrinseca est finita, absolutè loquendo.

Resp.2.neg.conf. Nam si peccati infinitas mensuratur ex dignitate infinita Dei offensi; ita meritum Christi dicitur infinitum ex dignitate personæ in Christo operante: utraque autem infinitas est extrinseca, ut dictum est.

Objic.cont.3.p. de apertione cœli: nam si Christus meruit gratiam, & gloriam Patriarchis justificatis, & salvatis ante ejus adventum, anticipatè potuit etiam mereri pro iisdem apertionem cœli, & introductionem; sed neutrum meruit anticipatè; ergo nec illas gratias. Prob.maj. Non enim est potior ratio de anticipatione mercedis quoad gratiam, quàm quoad gloriam; sed si gratia data est illis ex meritis Christi nondum existentibus, & data est anticipatè; ergo & gloria, vel neutrum meruit.

Resp. neg. utramque maj. & disparitas est, quia ex pacto, inquit Scotus, [1] aliqua pars præmii potuit dari anticipatè ad meriti exhibitionem, sed non ultimum, & summum præmium, qualis est possessio gloriæ. *Generaliter verum est, quòd summum bonum, ad quod ordinatur meritum, non debet conferri ante exhibitum, et completum meritum: summum autem bonum, ad quod ordinatur meritum Christi, respectu eorum, pro quibus meruit, est ingressus eorum in paradisum, et ille non dabatur actualiter ante passionem exhibitam, licèt pro passione prævisa remitteretur offensa, et daretur gratia illis Patribus credentibus passionem exhibendam*, &c.

QUÆ-

[1] *ibid.D.n.11.*

QUÆSTIO VI.

An Christus meruerit gratiam primis parentibus ante lapsum, et Angelis.

GRatia, quam diximus datam hominibus, est gratia reparationis, seu redemptionis, & sic non adeò mirum, quòd data fuerit ex merito redemptionis Christi prævisso, & quidem ex merito passionis; sed si Christus non erat venturus, Adamo non peccante, ita nec illa gratia dari potuit intuitu meritorum ejus, ut futurorum, & prævisorum; & ita est de Angelis, & quidem à fortiori: nam qui peccarunt, nihil habuerunt de redemptione.

CONCLUSIO.

CHristus meruit gratiam Angelis, et primis parentibus. Est satis communis. In ea divisi sunt Scotistæ recentiores. Negativam tenet Card. de Laurea. Affirmantem putat Mastrius probabiliorem.

Prob. 1. ex Scoto: [1] nam eo ipso, quòd docet, Christum fuisse prævisum, & prædestinatum præcisè, & independenter à prævisione peccati, ut esset caput utriusque Ecclesiæ militantis, & triumphantis, & denique omnis creaturæ rationalis, sufficienter indicat, eum per merita sua prævisa influxisse omnibus vitam spiritualem gratiæ, & aliorum donorum. Unde concludit Vulpes ex Scoto, [2] *Christum vel hominem assumptum fuisse primariò à Verbo hypostaticè, ut esset per modum capitis glorificator Angelorum, et hominum.*

Prob. 2. ex Script. De Angelis, ac de hominibus in quocumque statu verificari possunt ista: [3] *Nemo venit ad Patrem, nisi per me*, sc. nulla datur gratia, nisi per me. Item, [4] *Proposuit restaurare omnia in Christo, quæ in cœlis, et quæ in terra sunt*; ergo influit per merita sua in utramque Ecclesiam, sc. terrestrem, & cœlestem.

Prob. 3. ex PP. Nam inquit Cyrillus: [5] *Per Christum omnis fructificatio spiritualis tum in sanctis Angelis,*

[1] *ibid. n. 10.* [2] *disp. 30. G. n. 3.*
[3] *Jo. 14.* [4] *Eph. 1.* [5] *lib. 5. in Isa.*

gelis, tum in nobis ipsis insita est. Et alibi, [1] *Verax est Joannes, dicens, quòd ex plenitudine ejus omnes accepimus; Christi enim est particeps universa visibilis, et invisibilis creatura, Angelique, & Archangeli... non alia ratione sancti sunt, præterquam per solum Christum*. Et eodem sensu explicat eundem locum S. Thomas. [2] Item Fulgentius: [3] *Non alio virtus Dei partem Angelorum à ruina potuit custodire; nisi illa, quæ lapsum hominem post ruinam potuit reparare... una est in utroque operata, in hoc, ut resurgeret, in illo, ne caderet*; ergo utrisque meruit, sc. Angelis, & à fortiori primis parentibus gratiam sanitatis, & hominibus lapsis gratiam medicinalem, & reparationis. Et Laur. Justin. [4] de Maria dicit, quòd *ex Angelis, super quos exaltata est, nemo illi invidebat: fructus quippe ventris ejus totam illam civitatem repleverat sanctitate*.

Prob 4. quia ex multorum sensu Angelis in statu viæ revelatum est mysterium incarnationis, & illud crediderunt, & per hanc fidem meruerunt; ergo ex merito Christi participaverunt: ad quid enim hic fuisset revelatus eis, nisi ut crederent, & venerarentur ut fontem omnium donorum suorum? Sicut è contra Lucifer, & Angeli ejus ex invidia in eundem peccarunt, quo sensu dicitur *fuisse homicida ab initio*.

Prob. 5. Non implicat, nec est inconveniens, quòd Christus inter omnes creaturas, & maximè inter rationales fuerit primus prævisus, & prædestinatus, antequam prædestinati sint Angeli, nec Adam, nec alii electi, & quidem prædestinatus ad omnem gratiam, & gloriam, quoad substantiam, quam de facto habet, & maximè ad dignitatem capitis, & *primogeniti omnis creaturæ*; ergo ita factum esse dicendum est. Antec. patet tum ex dictis de motivo incarnationis, quod sc. decreta fuit independenter à prævisione peccati; tum quia nullum potest afferri inconveniens, vel implicantia. Prob. conf. hoc enim facit ad majorem gloriam Christi; ergo id ita factum esse dicendum est, juxta illud: *In glorificando Christum malo excedere, quàm deficere*.

Prob. autem 2. p. Nam eadem, & adhuc major ratio est

[1] *l. 9. de ador.* [2] *in Jo. c. 1.*
[3] *lect. 10.* [4] *ser. de Assumpt.*

est de gratia sanitatis in Adamo, quàm in Angelis; ergo si istis meruit gratiam, qua donati sunt, ita & illi eam, quam habuit ante peccatum. Quod confirmatur, quia Christus fuit prævisus, & prædestinatus ante prævisionem peccati Adæ; ergo &c.

Objic. 1. Parabolam de Pastore, qui 99. oves in deserto reliquit, ut perditam quæreret: nam per 99. intelliguntur Angeli ex PP. per perditam homo, per Pastorem Christus; ergo hic nihil meruit Angelis, nec Adamo innocenti. 2. Apostolus dicit, quòd *qui sanctificat, et sanctificantur, sunt ex uno omnes*, scilicet ex uno Adamo descendentes; & ideò Christus nos vocat fratres, dicens, *nuntiabo nomen tuum fratribus meis*; ergo soli homines ab Adamo descendentes habent gratiam ex meritis Christi, non autem Angelus, nec ipse Adam.

Resp. neg. conf. & quidem 1. quoad parabolam gratis explicatur de Angelis. Quomodo enim paradisus, in quo relinquuntur, potest dici desertum? 2. Demus hoc dici de Angelis, hoc faciet pro nobis: nam si sunt de eodem ovili ejusdem Pastoris, à quo aberravit ovis illa; ergo una erat ab initio totius ovilis gratia, & cura Pastoris, & subjectio centum ovium, & ut dicebamus ex S. Fulgent. per Christum illę nonagintanovem steterunt, & in toto relictæ sunt, sicut per illum quæsita est errans, & reportata in ovile. Ad Apost. autem dico, ille unus, ex quo sunt omnes, est Deus creator, ex quo sunt Angeli, & homines, & ipse Christus. Item vult, quòd omnes homines, quos Christus sanctificat, sunt ab eodem Adamo ejusdem naturæ, & fratres, sed non excludit alios, nec ipsum Adamum, quem non negabunt adversarii ex meritis ejus redemptum, nec etiam alios, qui aliter participarunt de meritis ejus, ut Angeli, quique non sunt fratres secundum carnem.

Inst. Nunquam dicit Script. Angelos esse *dealbatos in sanguine agni*, seu redemptos; sed hoc dicendum esset, si per ejus merita recepissent gratiam sanctificantem; ergo non receperunt.

Resp. neg. min. Nam id dicitur de solis illis, qui justificati sunt ex meritis Christi passibilis, & patientis, seu passuri, quales non sunt Angeli, nec primi parentes ante lapsum.

Inst.

Inst. 2. Christus non meruit, nisi pro illis, qui erant mortui; sed Angeli non erant mortui; ergo &c. Prob. maj. ex Apostol. [1] *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt*: alioqui argumentum ejus non valeret.

Resp. dist. maj. non meruit per mortem suam, con. absolutè, & independenter à passione, neg. maj. & cons. prob. non enim dicimus Christum meruisse Angelis per merita passionis, sed per alia independenter à morte, scilicet per actus charitatis &c.

Objic. 2. Angeli non habuerunt gloriam ex meritis Christi: ergo nec gratiam; ant. patet. Nam Patriarchæ non intrarunt in Cœlum ante consummationem passionum, & meritorum Christi, ut fatemur; prob. cons. nam si non habuerunt gloriam ex meritis Christi; ergo multo minus gratiam, quæ est dispositio ad gloriam.

Resp. neg. ant. & cons. prob. nam Patriarchę non poterant intrare in gloriam anticipatè ad exhibitionem meriti, quia demeruerunt exclusionem ab ea, & sibi clauserant Cœlum per peccatum, non autem Angeli, ideo pro illis non valet ratio Scoti, qui per illum discursum non intendit absolutè negare, quin possit dari summum præmium anticipatè, sed tantùm dare rationem, cur Deus anticipatè voluit præmium quoad accidentale, & præparatorium, ut est gratia, & noluit anticipatè illud quoad essentiale, & summum, de possibili non curat, sed quid de facto acciderit circa homines illos sanctos, qui præcesserunt Christi mortem, & dat rationem facti.

Objic. 3. SS. PP. docent, Christum non esse mortuum pro Angelis, ut Augustinus, & illos non fuisse redemptos, ut Gregorius, & solis hominibus datam esse passionem, ut Bernardus; sed Christus non meruit pro illis, pro quibus non est mortuus, ergo &c.

Resp. dist. min. non meruit redemptionem, nisi per passionem, con. per alias gratias, neg. min. & conf. nam Angeli boni non egebant redemptione, quia non incurrerant servitutem peccati, sed alias acceperunt gratias, & hoc per opera independentia à passione, ut sunt actus interiores virtutum.

Inst. Adhuc diceretur redemptor Angelorum pro-

[1] 2, *Corinth.* 1.

pter gratias præservativas à servitute, sed SS. PP. negant absolutè, Angelos fuisse redemptos; ergo & negant, quod illis meruerit tales gratias; prob. maj. nam licèt beata Virgo non habuerit peccatum originale, nec actuale, adhuc dicitur redempta ob gratias præservativas; ergo & id diceretur de Angelis, si per illum habuissent tales gratias.

Resp. neg. maj. & conf. prob. & disparitas est, quia B. V. peccaverat in Adam, & ab eo contraxerat debitum incidendi in servitutem illam, non autem Angeli.

Resp. 2. dist. maj. redemptor largè, & impropriè, con. propriè, neg. maj. & conf. & idem dico ad prob. nam inquit August. *nullus redimitur*, propriè, *qui sub peccato non servit*. Sic B. V. minùs propriè dicitur redempta, quàm cæteri, qui concipiuntur in peccato, & multò minùs Angeli, qui nequidem debuerunt incurrere talem servitutem.

Objic. con. 2. p. Si Adam ante lapsum habuisset gratiam ex meritis Christi, debuisset illum cognoscere, & sic ipsi revelari; sed conf. est falsum, & sine fundamento diceretur; ergo &c.

Resp. neg. maj. nam sufficit, quòd Deus, cùm creavit Adam, prævidebat Christi merita independentia à redemptione, & à peccato, & intuitu eorum potuit dare illam gratiam primam. Præterea potuit eidem revelari futura incarnatio, sicut & alia mysteria, quorum cognitio infusa est illi, non enim minus hoc decebat statum ejus, quàm reliquæ.

QUÆSTIO VII.

An Christus meruerit Angelis, & hominibus prædestinationem, seu electionem ad gloriam.

HÆc etiam quæstio supponit decretum incarnationis independenter à prævisione peccati, & præterea prædestinationem, seu electionem æternam ad gloriam ex prævisis meritis aliquibus Christi. De quo diximus tract. 1. quod relegere juvabit ad hujus difficultatis intelligentiam, & resolutionem.

CON-

CONCLUSIO.

PRobabilius est Christum meruisse Angelis, & hominibus prædestinationem ad gloriam.

Prob. ex Scoto cit. supra de motivo incarnationis. Nam si Christus prædestinatus est propter se primariò, & independenter à prævisione peccati, ita etiam merita ejus independenter à decreto redemptionis, & incarnationis passibilis potuerunt prævideri, & esse Deo motiva prædestinandi alios. Docet quidem, quòd [1] *omnes PP.* (& à fortiori singuli) *priùs natura erant prædestinati, quàm passio Christi esset prævisa: voluit enim Deus priùs omnes electos habere gratiam, & gloriam, quàm præviderit eos casuros* &c. ergo prædestinatio ad gratiam, & gloriam fuit ante prævisum peccatum, & sic Christus, ut glorificator, priùs volitus est à Deo, quàm ut Redemptor; ergo merita Christi, ut glorificatoris, & impassibilis potuerunt movere Deum ad prædestinandos homines, & Angelos, quia in illo priori prædestinabatur, ut caput utrorumque.

Prob. 2. ex Script. adducta in præcedenti: [2] *benedixit nos Deus omni benedictione spirituali in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem* ... Et, [3] *prædestinavit nos in adoptionem filiorum Dei per Christum secundum propositum voluntatis suæ*. Unde inquit Chrysost. *per quem nos benedixit, per hunc etiam elegit*. Et infra: *vides, quomodo nihil sine Christo.... quid est, nos elegit in ipso: per fidem in ipsum Christum hoc præclarè gessit*; ergo per Christum, id est, ex ejus merito prædestinati sumus.

Confir. nam Christi prædestinatio fuit causa exemplaris prædestinationis nostræ; ergo & ipse potuit esse etiam causa meritoria: non enim est major ratio dicendi, quòd ejus prædestinatio præcessit ut exemplar, cui in hoc fieremus conformes, quàm quòd ipse præcessit in prævisione, ut via, & meritum nostræ: prob. ant. ex Apostol. [4] *quos prædestinavit conformes fieri imagini Christi filii sui, ut sit ipse primogenitus* &c. Glossa addit, *conformes in puritate vi-*

V 2 *tæ*

[1] *d.* 19. *F. n.* 12. [2] *Eph.* 1. [3] *ibid. hom.* 1.
[4] *Rom.* 8. *interlin.*

tæ modò hic, & postea in beatitudine. Et August.[1] *est etiam præclarissimum lumen prædestinationis, & gratiæ ipse salvator, ipse mediator ... appareat in nobis in nostro capite ipse fons gratiæ.. ipsa est igitur prædestinatio sanctorum, quæ in sancto sanctorum maximè claruit; ergo sicut prædestinatus est ille unus, ut esset caput nostrum; ita multi prædestinati sumus, ut membra ejus essemus;* ergo influxit in nostram prædestinationem, non ut causa efficiens, sed ut meritoria, & exemplaris.

Prob. 3. Prædestinati sumus ad gloriam per media, quibus eam consequimur; nam volitio finis est causa mediorum, & cum illorum volitione connectitur; sed non consequimur gloriam, nisi per merita Christi; ergo nec ad eam electi sumus, nisi ex prævisis meritis Christi: prob. min. ex Script. [2] *Non est in alio aliquo salus, nec aliud nomen est datum sub Cælo, in quo oporteat nos salvos fieri.*

Confir. nam, ex dictis, Christus primus est omniū prædestinatorum in ideis, & decretis divinis, &, ut probatum est ab initio, decretus est ejus adventus, priùsquam permissio peccati, & ejus reparatio; ergo in illo priori potuerunt etiam prævideri omnia ejus merita independentia à passione, & eorum intuitu eligi homines, & Angeli ad gloriam; ergo & probabile est id ita factum esse, quia hoc gloriosius est Christo, ut capiti omnium, quòd scilicet in ipso, & per ipsum, ut hominem, habeant homines, & Angeli gratiam, & gloriam.

Prob. denique. Eodem modo res præordinatæ sunt ab æterno, quo eveniunt in tempore; nam Dei providentia *in sui dispositione non fallitur*; sed de facto, & in tempore electi omnes consequuntur gloriam per merita Christi; ergo ita etiam sunt prædestinati ad gloriam: & idem est de Angelis, de quibus probatum est, quod habuerunt primam gratiam, & alias ex meritis Christi.

Objic. 1. ex Scoto. [3] *Christus prædestinatus est eodem instanti naturæ, quo alii electi, sed alii electi priùs prædestinabantur ad gratiam, & gloriam, quàm prævideretur passio Christi;* ergo non fuerunt electi ex meritis Christi, sed ex puro Dei beneplacito. Prob. maj. nam

[1] 1. prædest. ss. 15. [2] Act. 6. [3] ibid. A. n. 6.

nam secundum ordinem, quem ponit in prævisione Dei, prædestinatio omnium, etiam Christi fuit in 3. signo, & passio Christi in 5. in quo præordinavit de remedio peccati; ergo &c.

Resp.neg.maj.& ant.prob. Nam potiùs contrarium intendit Doctor, dicens, quod *incarnatio Christi*, quoad substantiam, *non fuit occasionaliter prævisa, sed sicut finis, immediatè videbatur à Deo ab æterno: ita Christus in natura humana, cum sit propinquior fini cæteris, prius prædestinabatur, loquendo de his, quæ prædestinantur*; ergo ex Scoto prædestinatio Christi præcessit prædestinationem Angelorum,& hominum, & potuit esse ejus causa meritoria.

Objic. 2. Christus non potuit mereri prædestinationem electorum, nisi ut prævisus offerre Deo merita sua pro illis; sed hoc non potuit facere Christus ante electionem eorum ad gloriam; ergo nec eam mereri: maj. patet nam causa præcedit effectum: prob. min. nam, ut Christus præviderettur offerre merita sua pro electis, debuit prævideri ut cognoscens electos, alioqui potuisset decipi, & offerre pro reprobis, & contra voluntatem Dei; sed hoc est absurdum; ergo &c.

Resp.neg.min.& prob. ejus, nam sicut in illo ordine Christus prævidebatur præcisè à passibilitate, & impassibilitate, ita potuit prævideri offerens merita sua pro omnibus creaturis indifferenter, & generaliter; sicut de facto, si peccatum non fuisset, non fuissent nati ulli reprobi, ut multi putant, & sic potuit prævideri Christus, ut offerens Deo opera sua pro omnibus eligendis à Patre, & sic poterat acceptare illa in hunc finem.

Alia possunt objici, quæ sunt communia opinioni, quam probabiliorem diximus de prædestinatione ex prævisis meritis.

QUÆSTIO VIII.

An Christus pro omnibus mortuus sit.

NOn dubitatur de sufficientia meritorum mortis Christi pro redemptione, & satisfactione omnium peccatorum, & omnium hominum, sed de in-

intentione, qua merita illa obtulit Deo Patri, an se voluerit syncerè per mortem suam omnibus prodesse, & omnes redimere etiam reprobos, & sine exceptione ullius individui, quantum erat ex se, ac voluntate antecedente, & conditionata, conditione se tenente ex parte salvandorum. Ut enim dicamus eum pro omnibus, & singulis mortuum esse, non sufficit, quòd satisfactionem, & pretium obtulerit de se sufficiens pro redemptione omnium hominum etiam possibilium, sic enim etiam dici posset redemptor dæmonum, quippe sanguis ejus sufficiens fuisset etiam pro illis, ut notat Jansenius, sed præter sufficientiam pretii, requiritur adhuc intentio offerentis, qua voluerit illud pretium prodesse omnibus, nemine excepto.

CONCLUSIO.

CHristus omnibus meruit redemptionem, seu, *pro omnibus, & singulis hominibus mortuus est*. Est hodie de fide contra Calvinum, Bezam, & Jansenium Yprensem, qui ait, quòd August. numquam in scriptis fatetur, [1] *Christum pro omnibus, nullo excepto, se dedisse redemptionem, vel crucifixum esse, vel mortuum, sed tantummodo pro illis, quibus mors ejus profuit* &c. Et ut ex Bullis constat, docuit, [2] *Pelagianum esse dicere Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse*: quæ est 5. propositio damnata in hujus Episcopi doctrina.

Prob. 1. ex Scoto, qui licèt doceat, quòd Christus non meruit quoad efficaciam nisi electis, & quod omnibus, qui primam gratiam accipiunt, meruit collationem illius, tamen fatetur, quòd quoad sufficientiam meruit omnibus. Imò asserit ex S. Leone serm. de nativit. quòd *sicut à reatu nullum liberum reperit, ita liberandis omnibus venit*; sc. eadem est totalitas redemptorum, & captivorum, seu peccatorum. Et aliàs docuerat, [3] *Deum velle omnes homines salvos fieri, quantum est ex parte sua, & voluntate sua antecedente, pro quanto dedit eis dona naturalia, & leges rectas, & auxilia sufficientia ad salutem*.

Chri-

[1] *Tom. 3. l. 3. de grat. chr. c. 20. pag. 162.*
[2] *Ibid. A. & C. n. 6. & 7.*
[3] *1. d. 46.*

Christus similiter voluntate sua antecedente, & ex parte sua voluit mortem suam prodesse omnibus, & singulis, pro quanto omnibus dedit legem Euangelicam, quam jussit prædicari omni creaturæ, & pro omnibus instituit sacramenta &c.

Prob. 2. ex definitione Ecclesiæ. Nam Innocent. X. inter alias propositiones Jansenii damnat 5. prædictam ut *falsam, temerariam, & scandalosam, & intellectam in eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam*. Quod confirmavit Alex. VII. & Conc. Trident. docuerat, quòd *et si ille* (Christus) *pro omnibus mortuus est, non omnes tamen ejus beneficium recipiunt* &c. Nam sic loquens satis indicat, quòd illa pars propositionis, [1] *pro omnibus mortuus*, supponit generaliter pro singulis omninò, etiam pro illis, *qui beneficium mortis non recipiunt*, ut sunt infideles, & morientes sine baptismo.

Prob. 3. ex Script. [2] *ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem*. Item, [3] *qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus*. Item, [4] *si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt:* Et, *pro omnibus mortuus est Christus:* sed omnes, & singuli, nemine dempto, mortui sunt, ita & pro iisdem mortuus est Christus. Item, [5] *Deus pro omnibus tradidit illum*. Et Joannes monet omnes peccatores ad fiduciam in Christum: *quia ipse propitiatio est. non pro nostris tantum peccatis, sed pro totius mundi*; ergo ex Script. Christus pro omnibus, & singulis mortuus est, nullus enim ibi excipitur.

Prob 4. ex PP. & quidem, ut ab August. incipiam, nescio, an melius Jansenius mentem ejus intellexerit, qui dicit nusquam eum dixisse, quòd Christus mortuus est pro omnibus; an S. Prosper ejus fidelis discipulus, qui in respons. ad 1. object. Vincentianam ubi dicit, quòd *contra vulnus peccati originalis, quo in Adam omnium hominum corrupta est, & mortificata natura.. verum, & potens, & singulare remedium est mors filii Dei... qui liber à mortis debito.. pro peccatoribus, & debitoribus mortuus est...; cum ergo pro-*

 pter

[1] *Sess.6.c.3.* [2] *Heb.2.* [3] *1.Tim. 2.*
[4] *2.Corin.5.* [5] *Rom.8.*

pter unam omnium naturam, & unicam omnium causam à Domino nostro in veritate susceptam rectè omnes dicuntur redēpti, & tamen non omnes à captivitate sunt eruti. Causa redēptionis haud dubiè apud illos est . . cujus mors non impensa est humano generi, ut ad redemptionem ejus, etiam qui regenerandi non erant, pertinentes, sed ita, quod per unum exemplum gestum est pro universis, per singulare sacramentum celebraretur in singulis: poculum quippe immortalitatis, quod confectum de infirmitate nostra, & virtute divina, habet quidem in se, ut omnibus prosit, sed si non bibitur, non medetur.

Objecto autem, quam hìc impugnat, erat, quod *Christus non pro omnium hominum salute, & redemptione passus est*. Et in ob. 2. impugnat aliam propositionem, qua dicebatur, quod *Deus nolit omnes salvare, etiam si omnes salvari velint*; ergo de mente Prosperi, Augustinus censet Christum pro omnibus mortuum, & Deum velle omnes salvare. Et ipse Augustinus adeò clarè multis in locis hoc docet, ut mirum sit, qua fronte ejus doctrinam Jansenius dissimulavit, ut cum dicit. [1] *Judicabit orbem terrarum in æquitate*, addit, [2] *non partem, quia non partem emit, totum judicare habet, quia pro toto pretium dedit*. Quid clarius? item cum judicabit impios, inducit eum dicentem, *Ecce Deum hominem, in quem credere noluistis, videte vulnera, quæ inflixistis, videte latus, quod pupugistis, quoniam per vos, & propter vos apertum est, & tamen intrare noluistis*. Item, *omnes mortui sunt in peccatis, nemine prorsus excepto, sive in originalibus, sive etiam voluntate additis, et pro omnibus mortuis vivus mortuus est unus*: quid ad hoc dixerit Jansen. vide plures alios formalissimos textus ejusdem Augustini apud Cardin. de Laurea.

Item ex aliis. Nam, inquit Nazian. [3] *Christi perpessiones, per quas omnes reformati sumus, nullo penitus excepto, qui eidem Adamo participavimus* &c. Et Chrysost. [4] *Christus quemlibet hominum tanta charitate complectitur, quanta orbem universum. Quocirca sacrificium quidem ipsum pro tota natura oblatum fuerat. Qui autem usum sacrificii percipiunt, sunt soli credentes* &c. ergo Christus sacrificium Crucis pro

[1] *Psal.* 98. [2] *lib.* 2. *de sym.* 8. [3] *d.* 20. *a.* 4. *n.* 231. [4] *Ora.* 25. *Gal. c.* 2.

pro omnibus, etiam pro non credentibus obtulit, quamvis solis credentibus prosit. Idem est de aliis.

Prob. 5. ratione. Nam 1. si pro aliquibus noluisset mori, non juberemur credere, aut temerè crederemus, & diceremus, quod *propter nos homines passus, et sepultus est*. Nam si hæc fecit pro solis electis, quis audeat præsumere se esse electum? 2. Cum tantus sit numerus reproborum, pauci de se auderent hoc dicere cum Apostolo, [1] *Qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me:* 3. quia pro omnibus sitiebat salutem in Cruce clamans *sitio*. Et ut ait August. *ipsos tortores ipse sitiebat: at illi acetum dederunt... illi interficiebant, illi repellebant, ego eos sitiebam*, scilicet ipsos perfidissimos judæos, & perditissimos hostes. Et pro illis orabat: *Pater ignosce illis*. Et S. Leo. [2] *Tanta est bonitas nostri redemptoris, ut etiam vos judæi posset is consequi veniam, si parricidialem malitiam relinquatis*. Idem dicit de Juda: 4. quia si liceret dubitare de intentione pro omnibus satisfaciendi, liceret etiam dubitare de sufficientia satisfactionis; sed hoc est hæreticum, & impium; ergo & illud: prob. maj. non magis licet dubitare de universalitate charitatis Christi, quàm de sufficientia meritorum ejus; sed dubitatio de intentione moriendi pro omnibus infert dubitationem de charitatis universalitate; ergo &c.

5. Satisfactio Christi erat sufficiens pro omnibus nullo dempto; ergo & potuit velle, ut prodesset omnibus, sic enim commendatur magis charitas ejus, & è contra si aliquos excepisset, minueretur opinio vel de charitatis magnitudine, saltem extensiva, vel de valore satisfactionis. Cur enim eam noluisset omnibus prodesse, si sufficiens erat?

6. Quia non adeò rationabiliter posset in judicio improbare reprobos, & eos objurgare, comparative ad electos, si illi fuissent neglecti in redemptione, & omissi; haberent enim hanc excusationem, sc. quia non erant redempti.

Objic. 1. ex Script. sanguis Christi dicitur effusus non pro omnibus, sed [3] *pro multis*. Et de ipso prædicebat Isaias, quòd [4] *justificabit justus servus meus multos*. Et

V 5 quòd

[1] *Gal*. 2. [2] *de Chr. ago*. 19.
[3] *Matt*. 26. [4] *Isa*. 53.

quòd *peccata multorum tulit*. Et, [1] *venit filius hominis... dare animam suam pro multis.* Et, [2] *non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt*. Item *pro his, qui credituri sunt*; ergo non pro omnibus, sed pro solis electis mortuus est.

Resp. neg. ant. 1. quia illa multitudo generalis, & indeterminata ponitur pro universalitate, & nullum excludit, ut patet in aliis locis Script. ut cùm dicit Apostolus [3] *si unius delicto multi mortui sunt, multò magis gratia unius Christi in plures abundavit.* Vox *multi* ponitur ibi pro *omnibus*, & singulis. Omnes enim mortui sunt in Adam; ergo & vox in *plures* ponitur etiam pro omnibus, & omnes redempti sunt. Igitur ab illa multitudine nullus excluditur. 2. cùm dicit *non pro mundo rogo*, significat, quòd ea, quæ tunc specialiter petebat à Patre, pertinebant ad Apostolos, & eos, qui credituri erant, non ad omnes; nec enim omnia omnibus conveniunt; sicut *omnia membra corporis non eumdem actum habent*.

Objic. 2. ex PP. ex August. [4] *Christus propitiator est peccatorum, non tantùm nostrorum, sed totius mundi propter triticum, quod est per totum mundum*: per triticum intelligit electos: & alibi dicit, quòd [5] *non perit unus ex illis, pro quibus mortuus est Christus*; ergo non mortuus est pro omnibus.

Resp. neg conf. nam August. loquitur de intentione speciali, quam Christus habuit pro discipulis, & electis; sicut & Deus speciali affectu vult eorum salutem præter volitionem generalem, qua vult salutem omnium: & de talibus non peribit quisquam, quia sunt positivè, & specialiter electi, & redempti; quod patet ex eodem Aug. scribente. [6] *Festinet unusquisque cùm vivit, ut vivat, currat, ut ejus pretioso sanguine redimatur, ne cùm non fuerit inventus in numero redemptorum, in numero maneat perditorum.* Sc. omnes Christus redemit; sed ut sit efficax redemptio, debet quisque currere, & applicare sibi redemptionem, cujus defectu non reperietur redemptus, nisi ex parte Christi: *si vis (sanguis Christi, datus est pro te, si nolueris, non datus est pro te*: ait Beda. [7]

Objic.

[1] *Matth* 20. [2] *Jo.*10. [3] *Rom.*5.
[4] 22.*civit.* [5] *Ep.*102. [6] *lib.de symn.*8.
[7] 2.*Corint.c.*5.

Objic. 3. Non omnes percipiunt fructum mortis Christi; ergo non est mortuus pro omnibus: ant. patet, quia non omnes salvantur, nec credunt, nec ullum sacramentum recipiunt, ut pueri morientes in utero: prob. conf. nam vel illa voluntas Christi offerentis mortem suam, & volentis eam omnibus prodesse frustraretur, quod esset illi indecorum, vel diceretur, quòd id syncerè non voluit; ergo &c.

Resp. neg. conf. & ant. prob. quoad utramque partem; nam voluntas Christi generalis, & syncera fuit solvere pretium redemptionis pro omnibus, & parare omnibus media sufficientia ad effectum redemptionis, cum desiderio syncero, quantum est ex se, ut singulis applicarentur, & prodessent; non autem absolutè voluit, ut independenter ab eorum, vel aliarum causarum concursu prodessent; & sic patet, quod nec frustra, nec fictè obtulit mortem pro illis, qui culpa sua, vel aliena non recipiunt fructum ejus.

Objic. 4. Cùm dicitur Christus mortuus esse, & satisfecisse pro omnibus, hoc intelligitur vel quoad sufficientiam satisfactionis, vel quoad destinationem positivam mortis pro omnibus sine exceptione; sed neutrum dici potest; ergo &c. Prob. min. non 1. quia hoc sensu tam pro dæmonibus diceretur mortuus, quàm pro aliis; mors enim, & satisfactio fuisset sufficiens tam pro dæmonibus, quàm hominibus: Non 2. alioqui vel de facto prodesset omnibus, vel intentio Christi frustraretur; ergo &c.

Resp. neg. min. quoad 2. p. & dist. prob. ejus prodesset omnibus, qui vellent eam sibi applicare, & quantum est ex intentione offerentis, con. de facto, & quantum est ex parte illorum, quibus non applicatur, nec prodest, neg ant. nam, ut illa intentio non sit frustrà, sufficit, quòd ex parte sua Christus exhibuerit, & solverit de facto pretium redemptionis, quod sibi omnes possunt applicare: alioqui frustra diceretur vocare peccatores, qui non convertuntur; nec posset Deus dicere: *Vocavi, & renuistis: tota die expandi manus meas ad populum non credentem &c.*

Constat igitur Christum ex syncera voluntate obtulisse mortem suam Deo Patri pro redemptione,

& salute omnium, & singulorum hominum, & mortem, ac merita ejus ad hoc sufficientia fuisse, & media, quæ per mortem, & merita præparavit, potuisse, & posse omnibus prodesse per aliquam applicationem ab ipso Deo prævisam, & præscriptam secundum varios status, in quibus extiterunt homines ab initio mundi usque ad præsens, & existent usque in finem.

QUÆSTIO IX.

Qualis, & quanta fuerit satisfactio Christi pro redemptione totius generis humani, an fuerit de rigore justitiæ.

HÆc controversia famosa est inter Orthodoxos Theologos, sed, ni fallor, multum habet de nomine; nam multum pendet ex sensu nominis *justitiæ rigorosæ, & propriæ.*

Quantum ad valorem pretii, & satisfactionis, conveniunt omnes, eam fuisse sufficientissimam, imò & copiosam, & superabundantem, quod constat ex dictis supra, quòd sufficerent merita Christi, quamvis entitativè, & intensivè finita, pro omnibus etiam possibilibus peccatoribus: sed difficultas est, an dici possit sufficiens ex rigore justitiæ, ita ut Deus Pater, seu Trinitas illam non posset non acceptare, & illa non contentari (ut ita loquar) sine injuria tam Christi, quàm hominum.

Porrò satisfactio describitur, *redditio voluntaria æquivalentis aliàs indebiti pro æquivalenti*. Dicitur 1. *redditio*, non autem donatio, quia fit propter damnum præteritum, quod resarciri debet: 2. *voluntaria*, quia satisfactio involuntaria, ut pœna damnatorum, est potiùs *satispassio*, quam *satisfactio*: 3. *æquivalentis*, quia reddit compensationem æqualem: 4. *aliàs indebiti*, quia id, quod datur, non est debitum creditori alio titulo. Unde

Ad perfectam satisfactionem requiritur: 1. ut sit ad alterum, sc. ad personam distinctam realiter à satisfaciente: sicut enim nemo propriè est sibi debitor; ita nec propriè sibi satisfacit, & quia justitia propriè est virtus ad alterum; 2. ut fiat ab eo, qui offendit, vel

vel saltem qui ex pacto debet satisfacere pro debitore: 3. ut satisfactio ex natura sua, & absque gratia creditoris debeat acceptari, & ut de se sit arithmeticè æquivalens debito, vel offensæ: 4. ut fiat ex bonis propriis debitoris, non autem creditoris: 5. ut sit ex rebus non debitis alio titulo creditori: 6. non fiat ex bonis sibi gratuitò collatis à creditore. Hanc vix credo necessariam; nam ex quo aliquid mihi donatum est sive gratis, sive ex debito, verè fit meum, & de illo possum disponere sicut de alia quacumque re, vel bonis meis, nisi alia intentione datum mihi sit à donatore: 7. sed alia conditio rigorosioris justitiæ dicitur, quod ad justitiam commutativam inter homines ultra æqualitatem dati, & accepti, seu debiti, & soluti, seu ablati, & restituti requiritur translatio dominii ex parte solventis, seu satisfacientis in partem recipientem, seu in creditorem.

CONCLUSIO.

S*Atisfactio Christi fuit copiosissima, & actus veræ justitiæ, sed non rigorosæ.* Est communis quoad 1. p. & cont. Thom. & plures alios quoad 2.

Prob. 1. ex Scoto, quatenùs docet merita quidem Christi fuisse acceptabilia, nec habuisse valorem, nisi ex acceptatione divina. [1] *Dico, quòd sicut omne aliud à Deo ideo est bonum, quia à Deo volitum, & non è converso, sic meritum illud tantùm bonum erat, pro quanto acceptabatur*, & ideò meritum, quia acceptatum, non autem è converso; ergo ex Scoto, poterat Deus sine injuria non acceptare opera Christi in satisfactionem pro peccatis hominum, nec ad æquivalentiam.

Prob. 1. p. ex Script. [2] *copiosa apud eum redemptio.* Item, *non sicut delictum, ita & donum*, [3] scilicet donum excedit delictum: *si enim unius delicto multi mortui sunt, multò magis gratia Dei unius hominis J. C. in plures abundavit*; ergo, inquit Theodoretus, *gratiæ magnificentia superat justitiæ decretum.* Item dicitur: *justificati gratis per gratiam ipsius*, scilicet Dei, *per redemptionem, quæ est in Christo Jesu, quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius ad osten-*

[1] d. 19. B. n. 7. [2] Rom. 5. [3] Rom. 3.

ostensionem justitiæ ipsius; ergo justitia vera ostenditur in illa redemptione.

Prob. 2. Nam, ut patet ex dictis, ratione personæ satisfacientis, & gratiæ, & virtutum, ex quibus proficiscebantur opera Christi, habebant summum valorem, imò & acceptabilitatem quandam infinitam, saltem de congruo, ut loquitur Scotus; ergo prout ab ipso fuerunt nobis applicata, & pro nobis oblata plenissimè, & superabundanter fuerunt satisfactoria ex justitia.

Prob. 2. p. in qua est controversia 1. ex Script. cit. nam ibi Apost. cum ostensione justitiæ ostendit etiam gratiæ interventum ex parte Dei. [1] *Justificati gratis per gratiam ipsius*, scilicet Dei, *& per redemptionem, quæ est in Christo Jesu*, ergo vides gratuitam justificationem cum redemptione, quæ est actus justitiæ. Item [2] *sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret* &c. Nam hæc donatio ex parte Dei est purè gratuita, & sine alienatione ex parte dantis, & sic totus Christus remansit in potestate Dei; item mansit filius Dei, & non emancipatus. Item *Pater diligens filium suum hunc, omnia dedit in manus ejus*, scilicet gratias, & virtutes, quibus operatus est, ac meruit, & maximè unionem hypostaticam, quibus significantur ejus merita; ergo tota hæc satisfactio venit, aut fundatur in gratiis Dei creditoris sine translatione dominii; nam ipse Christus protestatur. [3] *Ego, et Pater unum sumus*. Et ad Patrem: *omnia mea tua sunt, et tua mea sunt*.

Prob. 2. quia in operibus Christi desunt conditiones rigorosæ justitiæ commutativæ, qualis requiritur inter homines, & de qua loquimur; ergo &c. Prob. ant. per singulas: 1. non videtur propriè ad alterum, quia ex mox dictis, Christus non erat emancipatus, nec aliud à Patre, nec divisus in bonis, ut patet ex locis Script. cit. sed inter Patrem, & filium non emancipatum non datur justitia rigorosa commutativa; ergo: 2. etiam deficere videtur; nam quòd Deus acceptet satisfactionem à filio pro debitis, & pro offensis sibi illatis ab hominibus, maxima est indulgentia: unde dicitur, [4] *factus est pro nobis justitia, sanctificatio, & re-*

[1] *Rom. 3.* [2] *Joan. 3.*
[3] *Ibid.* .. [4] *1. Cor. 1.*

et redemptio: & quidem à Deo est hoc beneficium. Dico, *aliquo modo*, nam etiam ab aliis potuit, & potest satisfieri ex pacto, ut contingit in fidejussoribus, qui solvunt pro principali debitore: 3. non apparet, unde peteretur illa æqualitas rigorosa, & arithmetica, quam teneretur Deus acceptare ex natura talium operum; nam valor eorum maximè fundabatur in pacto, & libera Dei acceptatione; nam, ut diximus, poterat illam non acceptare pro debitis alienis, poterat non subrogare filium, nec ejus opera in defectum valoris operum nostrorum, & hæc sine injuria Christi, & reorum. 4. deficit, nam Deus habebat jus in opera Christi filii sui ut Dominus universorum, & rerum omnium creatarum: nec enim verum est, quod dicunt Thomistæ, scilicet illa opera ratione suppositi divini fuisse propria Christo, ex falso principio, quòd actiones sint suppositorum elicitivè; nam si illa opera fuissent elicitivè à Verbo, fuissent elicita per intellectum, & voluntatem divinam, quæ est una in tribus personis: item à Verbo, ut filio, & non emancipato; erant ergo aliquo quidem modo propria Christo, sed non perfectè, quia dominium Dei in omnia opera creata non potest alienari, nec eorum subjectio dispensari. Hinc sequitur: 5. non minùs deficit, nam si debes domino centum florenos titulo servitii, aut census, non potes per eosdem satisfacere pro centum, quos debebas titulo emptionis, aut restitutionis; sed opera Christi aliis pluribus titulis debebantur Deo, v. g. gratitudinis, obedientiæ &c. ergo per eadem non poterat satisfacere pro debitis nostris secluso favore; ergo nec de rigore: 6. etiam deficit, nam evidens est Christum satisfacere non potuisse nisi ex bonis sibi collatis à Deo creditore, sed hæc ratio coincidit ferè cum tertia. Hæc magis patebunt ex objectionum solutione.

Objic. 1. con. 2 p. ex Script. *copiosa est apud Deum redemptio*. Item, *si ex unius delicto mortui sunt multi, multò magis gratia Dei in gratia hominis unius in plures abundavit*. Item, *hanc propitiationem posuit Deus in sanguine ejus ad ostensionem justitiæ ejus propter remissionem*; sed hæc non essent vera, nisi satisfactio esset ex perfecta justitia; ergo &c. Prob. min. nam redemptio non posset dici *copiosa*, nec *abundans*,

dans, nec *ad ostensionem justitiæ*, sed misericordiæ; ergo &c.

Resp. dist. min. ex perfecta justitia, quoad conditiones rigoris, con. quoad valorem pretii, neg. min. & ant. prob. nam quoad valorem fuit copiosissima, & hinc ostenditur justitia, quod sufficit ad mentem Scripturæ. Idem dicendum ad authoritates Patrum, quas congerunt adversarii.

Inst. Justitia rigorosa nihil aliud requirit, quàm æquivalentiam soluti cum debito, aut cum ablato, aut reparationis cum offensa; sed in redemptione copiosa, qualis est ista, est æquivalentia, imò & pluris valentia soluti; ergo &c. Prob. maj. non potest esse major rigor justitiæ, quàm cum tanta est satisfactio, ut creditor non possit plus exigere; sed Deus non potest exigere ampliorem satisfactionem, quàm ad æquivalentiam debiti, vel offensæ; ergo &c.

Resp. neg. utramque maj. nam in ipso pretio solutionis, & ut creditor teneatur illud acceptare, requiruntur dictæ conditiones, quæ certè deficiunt in passione, & operibus Christi.

Ut autem hæc, & similia meliùs capiantur, nota, quòd satisfactio alia dicitur *perfecta*, quæ reddit totum debitum absolutè; alia *imperfecta*, quæ reddit tantùm partem debiti, qua contentus creditor remittit aliam partem. Rursus *perfecta* subdividitur in eam, qua redditur totum, vel æquivalens quomodocumque, scilicet centum pro centum, & dicitur *satisfactio condigna*, seu ad æqualitatem, & aliam, quæ præter condignitatem, servat alias conditiones prædictas quas non lubet repetere, & hæc sola vocatur *de rigore justitiæ*, & strictè sumptæ, & hanc negamus intervenisse in meritis Christi, & redemptione, & admittimus condignam.

Objic. 2. Merita Christi erant altioris ordinis, & dignitatis, quàm in ulla creatura; ergo sufficiebant in toto rigore justitiæ: prob. cons. nam si merita hominum, & Angelorum sunt de condigno, & eis debetur præmium ex justitia; ergo à fortiori merita Christi excellunt super omnem condignitatem, & rigorem justitiæ.

Resp. neg. 1. cons. & dist. 2. quantum est ex dignitate, & valore operum ratione operantis, & ex pacto, con. quoad

quoad conditiones justitiæ rigorosæ, neg. conf. nam in Christo deest, quòd satisfactio, & meritum non sit ad alterum, neque ex rebus aliàs indebitis, nec independens à gratia creditoris &c.

Inst. In meritis humanis tota dignitas, & valor fundatur in gratia, & acceptatione extrinseca divina: in Christo autem dignitas, & valor sunt intrinseca, & ex natura rei; ergo hæc merita sunt verè de rigore justitiæ; prob. ant. valor meritorum Christi petitur ex supposito Verbi, cujus opera non possunt non esse grata, & accepta; ergo &c.

Resp. neg. 1. ant. & dist. 2. ex supposito Verbi extrinsecè, & denominativè, con. intrinsecè, & elicitivè, neg. ant. nam, ut sæpè diximus, opera Christi satisfactoria, & meritoria sunt elicitivè ab humanitate, & gratiis ejus, à quibus sumunt valorem intrinsecum, ut sæpè dictum est, à persona autem Verbi sumunt dignitatem extrinsecam, ratione cujus ex quadam congruitate (ut loquitur Scotus) opera illa acceptantur à Deo in plenissimam satisfactionem. Prætercquam quòd unio illa naturæ cum Verbo erat summa gratia Dei, & per consequens illa elevatio, & dignitas extrinseca meritorum.

Objic. 3. Si quid impediret rigorem justitiæ in his meritis, maximè donatio gratuita unionis, & auxiliorum, quibus dignificantur; sed hæc non impedit; ergo &c. maj. patet ex fundamentis nostris: prob. min. quod hæc principia liberaliter donata sint Christo, adhuc sunt illi propria per veram translationem, & proprietatem dominii; nam per donationem veram, & liberalem transfertur dominium rei donatæ in donatarium; ergo non impedit, quin satisfactio Christi sit ex propriis, & ad alterum &c.

Resp. 2. neg. min. & dist. ant. prob. in humanis transfertur dominium, & proprietas rei donatæ, con. inter Deum, & homines, neg. ant. nam dominium Dei absolutum in omnia entia creata est inalienabile, & intransferibile.

Resp. neg. conf. nam quando donatarius non habet, unde satisfaciat, & solvat debitum, nisi ex bonis sibi à creditore donatis, quantumcumque transferatur dominium rei donatæ in donatarium, adhuc solutio pendet ex gratia donatoris, & non est de rigore justitiæ,

stitiæ, etiam in humanis, sed tantum quando donatarius haberet aliunde, unde solveret debitum.

Objic. 4. Supposito pacto, & acceptatione divina operum Christi non posset Deus sine injustitia punire homines; ergo satisfactio est de rigore justitiæ: prob. cons. nam satisfactio dicitur rigorosa, quando creditor non potest non esse contentus sine injustitia.

Resp. neg. cons. & dist. ant. prob. si non potest non esse contentus ex natura solutionis præcisa omni gratia, pactione, & acceptatione, con. si hoc veniat ex supposita gratuita pactione, & acceptatione, neg. ant. nam sicut poterat Deus non pacisci, nec acceptare illa opera Christi in solutionem offensæ aliorum, ita semper satisfactio fundatur in gratia creditoris.

Vides, nos nihil derogare plenitudini, & infinitati meritorum, & satisfactionis Christi, quia concedimus totum valorem, quem ibi cognoscit Ecclesia, perfectam æquivalentiam cum debitis nostris: sed lis tota consistit in agnoscendis conditionibus justitiæ rigorosæ, & satisfactionis secundum illas conditiones, & ideò præmonui controversiam facile reduci ad quæst. de nomine.

Vide quæ diximus in tract. de justitia Dei ad homines, & de merito, an exigat præmium à Deo ex justitia rigorosa.

QUÆSTIO X.

An pura creatura potuisset satisfacere ex aliqua justitia pro toto genere humano.

EX 1. disp. constat, quòd incarnatio non fuit necessaria simpliciter ne quidem ex suppositione decreti de redimendo homine per satisfactionem sufficientem, id magis patebit in præsenti, ubi quærimus, an ex alia lege, seu dispositione divina posset destinari pura creatura ad redemptionem, & ad hoc acceptari ejus opera. Nomine autem puræ creaturæ non intelligitur homo, vel Angelus in puris naturalibus, sed cum plenitudine gratiæ possibilis, nec etiam loquimur de satisfactione rigorosa, sed purè sufficienti; nam si Christus Deus, & homo non satisfecit de toto

illo

illo rigore, quantò minùs creatura pura, quæ nihil haberet de divino: certè omnia ejus opera possibilia non attingerent dignitatem, nec valorem minimi operis Christi, de hoc conveniunt omnes. Quærimus ergo an homo, vel Angelus, cui Deus conferret gratiæ plenitudinem, posset Deo exhibere satisfactionem æquivalentem offensæ ipsi illatæ per peccatum Adæ, & per alia peccata totius generis humani, non superabundantem, ut Christus, sed tanti valoris, ut posset Deus eam acceptare ut sufficientem.

CONCLUSIO

Est affirm. *Posset enim Deus de potentia absoluta acceptare opera puræ creaturæ in plenitudine gratiæ in satisfactionem sufficientem, seu condignam pro peccatis hominum*. Est contra Thomistas.

Prob.1. ex Scoto. [1] *Unus purus homo potuisset satisfacere pro omnibus, si fuisset conceptus sine peccato, sicut potuisset fieri de possibili operatione Spiritus S. & Matris, sicut fuit Christus: & Deus dedisset ei summam gratiam, quam potuisset recipere, sicut dedit Christo, talis enim posset mereri deletionem peccati, sicut & beatitudinem*. Et alibi hoc probat ex Aug. dicente, quod *fuit quidem & alius modus nostræ redemptionis possibilis, sc. quàm per incarnationem, & passionem, sed nullus nostræ miseriæ sanandæ convenientior* &c. ergo ex Scoto, [2] & August. possibilis est satisfactio condigna pro peccatis per puram creaturam, quandoquidem fuit possibilis sine incarnatione Verbi.

Prob.2. Posset Deus creare hominem extra massam peccatorum cum summa gratia, & constituere illum caput omnium cum pacto acceptandi ejus opera pro satisfactione omnium peccatorum, & iste sic operari commensuratè ad gratiam illam, & conformiter ad pactum, & intentionem Dei; sed illa satisfactio sufficeret Deo ad remittendá peccata; ergo &c. Prob. maj. quia in hoc nulla est repugnantia: 2. quia si quid obstaret, maximè infinitas gravitatis peccati, quæ non posset æquari per bonitatem charitatis; sed hæc ratio non valet; ergo &c. maj. patet ex præcipuo fun-

[1] 3.d.2.C.n.9.
[2] 4.d.15.q.1.B.n.5.13.tr.10.

fundamento adversariorum: prob. min. tum quia falsa est illa infinitas, ut aliàs diximus, tum quia nulla est gravitas in peccato, cui non æquivalere possit bonitas charitatis in Deum; ergo impossibilitas satisfactionis ab homine non venit ex gravitate peccati, quantacumque illa sit.

Confir. Ex nullo capite crescit gravitas peccati, ex quo non crescat bonitas actus charitatis; ergo illa per istam posset, Deo volente, compensari: prob. ant. 1. peccatum transgreditur legem divinam, aut naturalem; charitas implet legem: 2. illud avertit à Deo, & offendit: ista convertit ad Deum, honorat, & placet eidem, qui pronior est ad clementiam, quàm ad iram: 3. illud potest committi ex malitia voluntatis intensa: ista exerceri potest cum summo ardore, & reverentia: 4. illud est contra Deum cognitum ut infinitum: ista respicit Deum, ut infinitè amandum propter se, & sic de cæteris capitibus; ergo ex omni capite, ex quo crescere potest malitia peccati, potest crescere bonitas charitatis, & illam compensare, si Deus id ita statueret de potentia absoluta.

Fateor tamen, quòd ex parte istius hominis Deus non posset habere tantam rationem æstimandi omnia bona ejus, quantam habet æstimandi minimum opus Christi propter personam Verbi, in quo humanitas ejus operans subsistit, & à quo infinitè dignificantur, & ideò meritum ejus, & satisfactio est superabundans, & excedens omne demeritum, & offensas humanas, sed tamen satis æquaret earum gravitatem, ut sufficeret ad redemptionem.

Objic. 1. Ut satisfactio sit condigna, satisfaciens debet esse æqualis dignitatis cum offenso; sed hoc repugnat omni creaturæ possibili; nam offensus est Deus, & satisfaciens erit creatura; ergo &c.

Resp. neg. maj. alioqui impossibilis esset justitia commutativa inter personas inæquales; sufficit ergo æqualitas satisfactionis cum offensa, vel damno illato: offensa autem Dei crescit quidem cum aliqua proportione ad ejus infinitam dignitatem, non tamen arithmeticè, & entitativè, ut diximus; gratia autem elevat hominis conditionem ad filiationem divinam, & participationem quandam naturæ divinæ.

Inst.

Inst. Res inferioris ordinis æquare, nec attingere potest rem superioris; v.g. tota natura humana Angelicam naturam infimam in perfectione; sed offensa Dei est res supremi ordinis, & opus humanum est longissimè inferioris ordinis; ergo non æquabit sua bonitate gravitatem offensæ.

Resp. dist. maj. non æquabit æqualitate physica, & entitativa, seu specifica, con. æqualitate morali per æquivalentiam, & per rationabilem æstimationem, neg. maj. & conf. prob. totum argentum, & tota moneta mundi non æquabit physicam, & specificam perfectionem unius grani aurei, sed superabit ejus valorem, & defectum dignitatis specificæ compensabit sua quantitate, & in æstimatione civili. Ita est de actu veræ charitatis comparativè ad peccatum.

Addo, quòd omne peccatum est ordinis naturalis, & omnis actus illius hominis, de quo loquimur, esset ordinis supernaturalis tam ex objecto, & fine, quàm ex principio efficiente, scilicet à summa gratia, & à persona Deo summè grata.

3. Ex hoc argumento sequeretur nullam puram creaturam posse satisfacere condignè pro minimo peccato veniali; nam istud quoad Deum offensum est ejusdem ordinis, quod est contra adversarios.

Objic. 2. ex PP. qui docent, quòd solus Deus potuit satisfacere plenè pro redemptione. Basilius dicit, [1] *non hominem nudum, sed hominem Deum J. C. qui solus pro nobis propitiationem dare potest Deo*. Et S. Leo: [2] *Si non esset verus homo, non præberet exemplum, si non esset verus Deus, non afferret remedium*. Et S. Ansel. docet, quòd *satisfacere non debebat nisi homo, sed non poterat, nisi Deus*; ergo ex PP. repugnat purum hominem satisfacere posse condignè pro peccatis.

Resp. neg. ant. & conf. prob. nam loquuntur vel de homine obnoxio peccato Adæ, vel de homine de lege ordinaria, vel de satisfactione superabundante, qualis est præsens, non autem in nostra hypothesi, quam non examinarunt nisi fortè Augustinus, quem citat Doctor, & alibi docet: *Stulti sunt, qui dicunt,* non

[1] *Psal.* 48.
[2] *Serm.* 1.

non poterat aliter sapientia Dei hominem liberare, nisi suscipere hominem.

Objic. 3. Quantamcumque satisfactionem exhiberet purus homo Deo, posset eam non acceptare; ergo non esset condigna; Deus enim posset contemnere illam. Prob. ant. nihil posset homo ille offerre Deo, quod non veniret ab ejus gratia supernaturali; ergo tota dignitas operum veniret à liberalitate, & beneplacito Dei.

Resp dist.ant. & conf. prob. posset non acceptare de potentia absoluta, con. de potentia ordinaria, & ex pacto, neg.ant.alioqui nullum daretur meritum condignum in Angelis, & hominibus, quia omne meritum pendet à gratia, & à pacto, & acceptatione libera Dei.

Objic.4. Nullus homo potest mereri, nisi pro seipso; ergo nec satisfacere condignè: prob. ant. seclusa gratia unionis, omnes aliæ sunt ejusdem rationis; sed nunc, & ex vi præsentis gratiæ, homo non potest mereri pro aliis; ergo nec de possibili: prob. min. si per hanc gratiam posset quis mereri pro aliis, ita meruissent Apostoli, & B. Virgo; nam eorum gratia fuit excellentissima; sed hi non potuerunt mereri aliis; ergo &c.

Resp. dist. ant. de facto, & ex vi præsentis decreti, transf. neque enim hoc certum est, de potentia absoluta, & alia lege, neg.ant.& min.2.argum.& maj 3. nam ratio, cur per gratiam sanctificantem præsentem nec nos, nec Apostoli, nec B. V. non possumus satisfacere pro peccatis alienis, petitur non ex entitate, & natura gratiæ, sed ex ordinatione divina præsenti, per quam nec Apostoli, nec nos constituimur capita, nec fideijussores pro aliis, neque pro illis ullo modo acceptantur opera nostra, sicut Christus constitutus erat caput totius generis humani, ut pro illis mereretur, & Adam pro iisdem, ut pro illis mereretur transfusionem justitiæ, aut demereretur transfusionem peccati.

Objic.5. Purus homo non potest satisfacere pro peccato suo mortali saltem condignè; ergo nec pro alieno, vel totius mundi: prob. ant. omnis peccator est inimicus Dei; ergo & incapax meriti condigni.

Resp.transf.ant.nec enim locus hic est, an homo pos-

sit sibi de condigno mereri remissionem peccati propter rationem objectam, sed neg.cons.nam ille, quem constitueretDeus in nostra hypothesi caput hominum, & cum quo pacisceretur de redemptione illorum, esset innocens, & Deo gratus.

Inst. ex Ansel. [1] *non sufficit reddere Deo, quod ablatum est*, sc. ad æqualitatem, v. g. centum pro centum, *sed pro contumelia illa plus debet reddere, quàm abstulit*, sed nullus homo purus posset plus reddere pro peccatis omnium, imò nec pro proprio peccato; ergo nec satisfacere.

Resp.neg.ant. neque enim in rigore litteræ loquitur Anselmus, sed rhetoricè, & per exaggerationem; nam in omni lege, & regula morali, omnis læsio reparatur per æqualitatem satisfactionis; Anselm. loquitur de læsione comparativè ad Deum offensum, qui nisi misericorditer acceptaret, non teneretur acceptare satisfactionem.

QUÆSTIO XI.

De oratione Christi.

ORatio, ex Scoto, *est desiderium oblatum Deo ea intentione, ut ab ipso habeatur oblatum*. Ex aliis, *est colloquium cum Deo, quo petimus nobis, aut aliis salutaria*: vel *est desiderii nostri explicatio ad Deum, ut aliquid ab eo impetremus*. Si explicatio hæc fit verbis, aut aliis signis externis, dicitur oratio *vocalis*; si affectu interno ad Deum directè absque signis ullis externis, dicitur *mentalis*, vel utroque modo simul. *Vera postulatio non est in vocibus oris, sed in cogitationibus cordis. Valentiores namque voces apud secretissimas Dei aures non faciunt verba nostra, sed desideria*, juxta illud *desiderium pauperum exaudivit Dominus, præparationem cordis eorum audivit auris tua*.

Non omnis tamen oratio est petitio, sæpiùs consistit in pia elevatione mentis in Deum per considerationem ejus, & per affectum cordis in ipsum. *Est mentis devotio, id est conversio in Deum per pium, & humilem affectum*. Affectus autem est spontanea quædam, & dulcis animæ in Deum inclinatio, inquit Au-

[1] *l.cur.D.Ho.c.*11.

August. & hæc est melior species orationis: [1] *nihil enim ita Deum inclinat ad pietatem, & misericordiam, quemadmodum mentis affectus.*

Quærimus ergo hìc an verè Christus oraverit, sive ut homo, sive ut Deus, sive externè, & vocaliter, sive internè, & mentaliter, & pro quibus oraverit, & an etiam nunc in Cœlo adhuc oret.

CONCLUSIO I.

Christus in hac vita verè oravit, non quidem ut Deus, sed ut homo. Est de fide.

Prob. 1. ex Scoto cit. pro officio mediatoris, & sacerdotis, quod peragitur maximè oratione.

Prob. 2. ex Script. qua constat, eum orasse, ut cùm dicitur, [2] *ascendit in montem solus orare*, & quòd orabat, *Pater, si possibile est, transeat à me calix iste.* Et, *erat pernoctans in oratione Dei.* Et Apost. dicit, quòd [3] *in diebus carnis suæ preces, supplicationesque ad Deum, qui possit illum salvum facere à morte cum clamore valido, & lacrymis offerens exauditus est pro sua reverentia.* Et sic de aliis.

Confir. ex Bonavent. docente Christum orasse [4] 1. *propter meritum*; quia per orationem merebatur nobis beneficia Dei: 2. *propter exemplum*, ut Christianos invitaret ad studium orationis, cujus ope superatur inimicus salutis, & ideò monebat discipulos, *vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem*: 3. *propter veritatis argumentum*, ut ostenderet se verum hominem à Deo missum: 4. *propter officium*, sc. sacerdotis, & pontificis, & mediatoris, quia *omnis Pontifex ab hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum*; ergo summè decuit Christū orare.

Prob. 2. p. nam oratio est actus inferioris, vel indigentis ad illum, qui oratur, ut oranti adsit, vel concedat pro se, vel pro aliis, & supponit duplicem voluntatem inter illos; sed Christus ut Deus, & sub ratione personali Verbi non erat inferior, nec indigens, nec alterius voluntatis à Deo Patre; ergo ut Deus nec oravit, nec potuit orare.

Confir.

[1] *de spir. & lit. c. 50.*
[2] *Matth. 14. & 26.*
[3] *Hebr. 5.* [4] 3 *d. 7. a. 2. q. 2.*

Confir. ex August. *Si divinitatem Christi consideras, quis orat? ad quem orat? quare orat? Orat Deus? orat ad æqualem? Causam autem orandi, quam habet semper omnipotens, æternus, Patri coæternus, &c. In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, &c. Huc usque dicentes non invenimus orationem, nec causam orandi, nec affectum orandi; sed quando dicit: Et Verbum caro factum est.... habes majestatem, ad quam ores, habes humanitatem, quæ pro te orat*; ergo non potest orare, nisi ut homo.

Objic. 1. Christus nequidem ut homo poterat, vel debebat orare; ergo, &c. Prob. ant. non oramus pro rebus, quæ pendent à nobis, & sunt in plena potestate nostra; sed omnia, quæ Christus petere, aut optare potuit, erant in ejus potestate, etiam ut homine; ergo &c. Prob. min. nam inquit ipse: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo*. Item, *Data est mihi omnis potestas in cœlo*, &c. Et ad Patrem dicebat: *Omnia mea tua sunt, & tua mea sunt*; ergo non egebat oratione ad quidquam obtinendum, sed omnia optanda erant in ejus potestate.

Resp. neg. ant. & dist. maj. secundum modum, quo sunt in potestate, conc. secundum alium, neg. maj. & dist. min. erant in potestate Christi vel absolutè, & independenter ab oratione, vel conditionatè, & dependenter ab oratione, conc. omnia antecedenter, & independenter ab oratione, neg. min. & conseq. Nam Christus videbat in decretis divinis aliqua se habere debere per orationem, qualia erant ea omnia, pro quibus habendis oravit tam sibi, quàm aliis; ideò dicebat, *Ego sciebam, quia semper me audis*. Item non oravit ex propria indigentia, sed vel propter exemplum, vel ad veritatis manifestationem de sua missione ex dictis cum D. Bonavent. & ipsemet Christus declarat, se orare *propter populum circumstantem, ut sciant, quia tu me misisti*.

Objic. 2. Oratio dicitur *ascensio mentis ad Deum*; sed hic motus non erat in Christo; ergo &c. Prob. min. non poterat ascendere ad objectum, quod possidebat, & quidem perfectissimè ab instanti conceptionis; ascensio enim est motus ab uno extremo in aliud; sed Christus semper, & perfectissimè videbat, & fruebatur Deo ab instanti conceptionis, & sine inter-

 mis-

missione erat beatus; ergo &c.

Resp. Oratio communis viatorum, conc. Dei hominis, & beatorum, neg.ant. Christus erat simul viator, & comprehensor; & sic secundum portionem inferiorem animæ respiciebat quidem creaturas, cùm opus erat, sed secundum superiorem nunquam à Dei affectu, & aspectu recedebat, & sic tota ejus vita fuit contemplatio assidua.

Objic.cont.2.p. Tam potest Verbum orare in Christo, quàm Spiritus Sanctus in Deo; sed iste orat; ergo & Verbum. Maj.patet: nam uterque est Deus eadem deitate. Prob.min.ex Script. *Ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*; ergo &c.

Resp.neg. min. & dist. ant. postulat per infusionem gratiæ, qua nos movet, & adjuvat, ut oremus, conc. postulat per se immediatè, neg.ant. Postulat, quia facit nos postulare, inquiunt SS. PP. *Spiritum hic dicit, non substantiam spiritus, sed gratiam, quæ data est his, qui credunt; ab ea enim excitati compungimur, ab ea inflammati ulterius precamur*, &c. ait Theodor. & August. [1] *Interpellat Spiritus S. dictum est, quia interpellare nos facit, sicut Deus dixit Gen. 22. Nunc cognovi, quasi ante nesciebat, quod quid est aliud, nisi feci, ut cognoscas?*

Inst. Ideò negatur orasse ut Deus, quia sic Verbum videretur minor Patre; sed hæc ratio non valet: non enim hæc suspicio venit in mentem fidelium, qui credunt perfectam æqualitatem, & unitatem ejus cum Patre; ergo &c.

Resp.neg.min. & conf.prob. Non enim sufficit, ut doctus fidelis id non suspicetur, sed debet vitari omnis prætextus suspicandi, etiam simplicioribus.

Objic 2. Christus meruit ut Deus; ergo & oravit. Prob.ant. aliàs meritum ejus non esset infinitum.

Resp.neg.ant.& dist. prob. non esset infinitum intrinsecè, ut de facto non est, conc. extrinsecè, neg.ant. nam licèt opera meritoria non sint à Verbo elicitivè, ab illo tamen propter unionem hypostaticam significantur extrinsecè, & participant quandam infinitatem, ut dictum est.

CON-

[1] *ser.cont.Arrian.c.25.*

CONCLUSIO II.

C*Hristus oravit tam oratione mentali, quàm vocali, & tam expressiva, quàm interpretativa.* Est etiam communis.

Prob. de vocali: nam sæpe auditus fuit orans vocaliter, ut in cruce: *Pater ignosce illis*, &c. Et, *Pater in manus tuas*, &c. Item, *Gratias tibi ago, quoniam audisti me*, &c.

Prob. de mentali: tum quia, quando orabat voce, ita & mente, alioqui manca, & imperfecta fuisset ejus oratio; quippe *Si mens non orat, in vanum lingua laborat*. Et essentia orationis pendet ab anima. *Oratio cordis, non tantùm oris, ascendit in cœlum*, &c. inquit August. [1] tum quia aliquando dicitur *pernoctans in oratione Dei;* non dicitur autem, quòd tunc loqueretur recitando preces. 3. quia oratio mentalis sola potest consistere sine vocali, non ista sine illa. 4. quia tunc sine dubio orabat mentaliter. [2] *Cùm esset in quodam loco orans, ut cessavit, dixit unus ex discipulis, Domine, doce nos orare*, quod non dixisset, si audivisset eum vocaliter orantem. Denique oratio mentalis Christi fuit continua ex primo instanti conceptionis.

Prob. 3. p. Oratio expressiva est actus intellectus, & voluntatis, quando aliquid singulariter, & expressè petimus. Interpretativa autem non est propriè novus actus, quo aliquid desideretur, vel petatur, sed aliquod signum ex actibus præteritis relictum, quo rememorantur merita, & affectus præteriti, quibus movetur Deus ad concedenda hominibus, quæ in nomine Christi postulantur, absque eo, quòd ipse ullo modo moveatur; sic Christi vulnera, & sanguis in monumento, & triduo mortis orabant, sc. oratione muta, & mortua. Sic sanguis Abel clamabat de terra. Plures autem Theologi putant Christum non aliter nunc orare in cœlo: nos autem hanc orationem admittimus, sed aliam quoque vivam, & expressivam agnoscimus, qua pro nobis intercedit, scil. per affectum, & desiderium, quod elicit, ut nobis concedantur ea, quæ in nomine, & per merita ejus petimus.

[1] *de cognit. ver. vit.* [2] *Luc.* 11.

De interpretativa nullus dubitat: nam ejus opera, & passiones, & labores, & sanguis incessanter clamabant pro redemptione ad Deum Patrem. De expressiva patet ex allatis textibus Script. ut cùm in cruce orabat: *Pater ignosce illis*, &c. Et, *Pater, si possibile est, transeat calix iste.*

CONCLUSIO III.

CHristus etiam in cœlo orat, & quidem tam expressè, quàm interpretativè.

Prob. 1. ex Script. [1] *Christus Jesus, qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.... & semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Hanc interpellationem, seu intercessionem quidam explicant de oratione interpretativa; sed melius dicitur de expressiva: nam interpellatio est quasi continuatio, vel etiam iteratio orationis. Unde Chrysost. [2] *Etenim qui in propria dignitate apparuit, nostri curam non deposuit, sed & pro nobis intercedit, & adhuc eamdem charitatem retinet.* Hoc autem sicut præstabat in hac vita per orationes expressivas, ita & in cœlo.

Confir. Nam perfecta oratio est cum explicita expressione postulatorum, interpretativa autem est imperfectior, ut patet; ergo Christi oratio non tantùm est interpretativa per exhibitionem cicatricum, & meritorum, sed etiam per explicitam postulationem gratiarum, quibus indigemus.

Confir. ex eadem Script. & PP. nam inquit Joannes: [3] *Si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, & ipse est propitiatio,* &c. Et Nazianz. [4] *Nunc quoque deprecatur tamquam homo pro mea salute, quandoquidem cum eo corpore est, quod assumpsit ..... eodem modo, & eumdem advocatum habemus Jesum ...... iis, quæ tamquam homo passus est Patri suo persuadet, ut patienter toleret, tamquam Verbum, et hortator,* &c. sed non diceret illum esse eodem modo advocatum, nisi eodem modo loqueretur, & eodem affectu; ergo &c.

Confirm. iterum tum ex verbis Apost. quibus dicitur

[1] *Rom. 8. Heb. 7.* [2] *ibid. hom. 15.*
[3] *Jo. 2.* [4] *orat. 36.*

citur *semper vivens ad interpellandum pro nobis*. Nam oratio interpretativa fit à vivo, & à mortuis; sic orabant vulnera, & corpus ejus in sepulchro: tum quia ipse promiserat discipulis. *Ego rogabo Patrem*, &c. quod non potest, nisi violenter dici de oratione purè interpretativa.

Prob.denique. Nam oratio expressiva non magis dedecet Christum in cœlo, quàm in terris, & in vita mortali, nihil novi accidit ei, præter immortalitatem, & gloriam corporis, eadem erat dignitas, eadem potentia, eadem beatitudo; sed in hac vita orabat expressè; ergo & in cœlo, quod magis patebit ex fundamentis adversantium.

Objic.1. PP. non admittunt ibi, nisi orationem interpretativam. *Ista interpretatio*, ait Rupertus, [1] *Doctorum omnium assertione non submissa est postulatio, sed ejus passionis, quæ semel suscepta, semel pro nobis oblata est, æterna commemoratio ..... et sanguinis ejus innocentis exclamatio*. Et Gregor. [2] *Interpellat pro nobis Dominus non voce, sed miseratione*. Et idem est de aliis, qui docent, Christum non aliter post resurrectionem orare, quàm per vulnerum cicatrices, quas ostendit Patri; ergo &c.

Resp.neg.antec. Nam SS. PP. intendunt solum negare in Christo glorificato non orationem omnem expressivam, sed compassivæ teneritudinis, cum lacrymis, prostrationibus, & humiliationibus, cum quibus orabat in terris; & meritoriam, quales erant istæ, ut mox videbamus cum Nazianzeno, & in hoc arguunt Origenem, & alios, qui putabant Christum adhuc in cœlo lugere, cùm peccamus, &c. Item negat orationes ex indigentia pro se, ut cùm petebat transitum calicis, &c.

Objic.2. Christus in cœlo nihil habet optandum sibi, nec nobis; ergo nec orandum. Prob. ant. nam ipse est in possessione æternitatis beatæ; pro nobis autem omnia complevit, quæ habebat facienda pro nobis, & per seipsum potest conferre omnia bona, quæ potest nobis velle. *Data est illi omnis potestas*, &c. ergo nihil habet optandum, vel orandum: nullus enim orat ab alio fieri, quod ipse habet, aut facere potest.

Resp.1.argum. nimis probare: nam probaret etiam

[1] *l.9.de offic.3.* [2] 12.*mor.*13.

ipsum non debuisse orare in terris; erat enim beatus, & habebat quidquid efficaciter volebat pro se, & poterat præstare per se nobis, quidquid jam potest. *Data enim illi erat omnis eadem potestas*.

Resp.2.neg.utrumque ant.pro 2.par. Nam sicut decet nobis executio eorum, quæ nobis meruit, nempe collatio gratiarum, & gloriæ, sic potest illa petere, sicut petebat in terra: falsum etiam supponitur, nempe quod secundum humanitatem possit per se efficere physicè omnia; nec enim physicè creat gratiam, ut homo, sed tantùm moraliter, & meritoriè, & impetratoriè auctoritativè dona, quæ physicè creat, ut Deus.

Inst. Hæc non conferuntur nobis ex vi novæ orationis, vel impetrationis, sed ex vi meritorum, & impetrationum præteritarum; ergo nulla solutio.

Resp.neg.ant.Nam dantur in executione, & de facto intuitu utrorumque, sc.tam præsentis orationis, & voluntatis Christi, quàm meritorum in vita exhibitorum, & applicatorum nobis ab ipso.

Inst.2. Potuit Deus Pater conferre Christo absolutam administrationem, & dispensationem omnium gratiarum absque restrictione, & obligatione recurrendi, seu petendi; ergo ita factum est, ut gloriosius ipsi.

Resp.neg.cons. Nam cùm Script. dicat eum adhuc interpellare, & intercedere, & advocationem exercere pro nobis, non possumus dicere, quòd ita Deus disposuerit; imò quamvis tam absolutam Deus dedisset potestatem, adhuc non incongruè Christus ut homo expectaret, & peteret Patris beneplacitum in executione, & hoc non dedeceret dignitatem filii ut hominis.

Objic.3. Christus in cœlo nihil de novo impetrat; ergo frustra oraret. Prob. ant. Nam merita ejus omnia consummata sunt, juxta illud,[1] *Una oblatione consummavit in æternum sanctificatos æterna redemptione inventa*; ergo &c.

Resp.dist.ant. Nihil de novo impetrat per modum meriti, conc. per modum impetrationis, neg.antec. & cons.prob. Nam licèt nobis meruerit omnia, & omne meritum ejus consummatum fuerit in morte, adhuc exe-

[1] *Heb.*10.

executio restat obtinenda eorum, quæ meruit; & certè nisi sic dicatur, frustra etiam invocaretur Maria, & alii Sancti, ut pro nobis orarent, & intercederent.

Inst. Christus jam novit in Deo, quidquid nobis concedere vult, & quidquid non vult concedere, ergo frustra oraret: nam Dei decreta non mutantur.

Resp. 1. eodem modo probari, quòd neque in terris debuit orare: nam eamdem habebat scientiam. 2. idem esset dicendum de Sanctis, & illo argumento utuntur hæretici, ut impugnent invocationem Sanctorum: nam isti omnia illa vident in Verbo.

Resp. 2. neg. conseq. Nam videbat Christus ea, quæ Deus Pater concessurus erat per ejus merita, & preces, & hæc omnia petebat, & obtinebat.

Objic. 4. Si Christus adhuc oraret in cœlo, peteremus ab eo, sicut ab aliis Sanctis, ut oraret pro nobis; sed hoc est contra morem, & doctrinam Ecclesiæ, quæ orat ipsum, non ut oret, sed ut concedat orata.

Resp. neg. maj. Nam licèt absolutè, & in rigore fieri posset, tamen decenter, & congruè non fieret, quia idem, qui orat ut homo, oratur, & miseretur, & largitur ut Deus: & per hanc distinctionem orationum Ecclesia ostendit distinctionem personæ, ac dignitatis Christi ab aliis puris creaturis, etiam supra Deiparam ipsam, quos oramus, ut orent, & intercedant.

CONCLUSIO IV.

O*Mnis oratio efficax, et absoluta Christi exaudita est*. Est communis, & de fide.

Suppono autem non omnem volitionem, & orationem Christi fuisse efficacem, & absolutam, sed aliquas fuisse inefficaces, & conditionatas, ut ista: *Pater, si possibile est, transeat calix iste: verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat*. De absolutis loquimur.

Prob. 1. ex Script. Ipse dicit ad Patrem: *Ego sciebam, quia semper me audis*; & rationem reddit Lyranus. *In his enim, quæ Christus absolutè volebat deliberativa voluntate, conformabatur Divinæ voluntati, et sic exaudiebatur*. Hanc rationem ipse nos docet, dicens. *Ego à meipso facio nihil, sed sicut docuit me Pater*, scil. quia nihil petebat, nisi ex dictamine Verbi, & Spiritus Sancti, & nisi quod placebat Deo, non poterat non exau-

diri. Item aliam rationem dat ipse, scilicet amorem summum Patris. *Pater diligit filium, et omnia dedit in manus ejus*; & quidem hoc habebat ut homo: nam cùm dixerit, *Data est mihi omnis potestas*, addit Glossa ordin. *Hoc non de coæterna Patris divinitate, sed de assumpta dicit humanitate.*

Prob.2. Christus otiosè loqui, & orare non poterat; ergo semper exaudiri debuit, ne frustra oraret: item per summam sapientiam sciebat, quæcumque petere debebat, & obtinere; ergo non poterat orare frustra. 3. non decebat dignitatem ejus, ut quidquam illi negaretur. 4. nisi certus fuisset de effectu petitionum suarum, non docuisset tantam fiduciam Apostolos suos, ut fecit, dicens positivè, & absolutè: *Petite, et accipietis*. Et, *Amen dico vobis, quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in filio*, &c. ergo si tantam fiduciam, & securitatem potuit dare Apostolis, quantò magis eam habebat?

Objic.1. Plures orationes Christi leguntur non exauditæ; ergo, &c. Prob.ant. 1. oravit pro translatione calicis, & non fuit translatus, sed eum bibit. 2. oravit pro his, qui crediturì sunt per Apostolos, *ut omnes unum sint in nobis, sicut tu Pater in me*, &c. & tamen multi ex credentibus damnantur. 3. oravit pro tortoribus, & inimicis Judæis: *Pater ignosce illis*; & tamen non apparet de illorum conversione, & salute; ergo pluries non fuit exaudita ejus oratio.

Resp.1. dist.ant. & conf.prob. orationes conditionatæ, & inefficaces, conc. absolutæ, & efficaces, neg.ant. & conf.prob. nam 1. oratio pro venia tortorum supponebat conditionem cooperationis eorum ad gratiam, & veniam, quas illis expetebat. 2. idem est de credentibus, qui non salvantur defectu perseverantiæ, cujus donum, & gratiam illis etiam optabat, quæque illis Deus daret, & parata exhibet, si velint cooperari aliis auxiliis, & cujus cooperationis defectu cadunt ab accepta justificatione, & damnantur. 3. oravit pro translatione calicis, sed conditionatè sub beneplacito Patris, ut patet.

Resp.2. dist. idem ant. non exauditæ quoad ea, quæ pendebant à conditionibus, sub quibus ea petebat, con. quoad ea, quæ in eis petebat absolutè, neg. antec. & conf.prob. Nam in illis orationibus distinguendum

inter

inter ea, quæ petebantur absolutè, & hæc obtinuit, & ea, quæ pendebant à conditionibus, & hæc non obtinuit, quia defectu conditionum hæc non petebat. Absolutè voluit calicem supposito decreto Patris, & illum obtinuit, absolutè petiit dispositionem in Patre ad ignoscendum Judæis, & erat paratus Pater ad ignoscendum ex parte sua, & de facto aliqui pœnituerunt, & veniam consecuti sunt, ut Centurio, qui aperuit latus ejus, & plures alii, qui descendentes de calvario percutiebant pectora sua, &c. Idem est de illis credentibus, qui non perseverant in gratia.

DISPUTATIO X.

De potentia Christi, deque ejus cultu, et Sanctorum.

LOquimur semper de Christo homine, non de cultu ejus secundum divinitatem; denique de cultu debito divinitati ejus non est hic locus de illa materia, sed pertinet ad tract. de religione. Rectè igitur, postquam de ejus essentia, gratiis, & meritis actum est, & dignoscitur quis, qualis, & quantus sit in natura, & præcellentiis, dignitatibus, & meritis; quærimus, qualis sit ejus potentia in cæteras omnes creaturas, ut supra leges naturæ constitutus sit in operando, seu quoad potestatem operandi miracula; item quis ei debeatur honor, & cultus, & servis ejus, & omnibus, quæ quomodocumque ad eum spectant: nam in servis suis colitur ipse, & honoratur.

QUÆSTIO I.

An, et qualis potentia sit in Christo, ut homo est.

QUod Christus ut Deus, seu secundum divinitatem sit omnipotens nullus dubitat: nam sicut perfectus est Deus, ita & omnipotens; sed quæri solet, an illi conveniat secundum quod homo est, ita ut sicut communicatur humanitati personalitas Verbi, per quam ista subsistit in unitate suppositi, ita et-

iam communicetur omnipotentia nō solùm per communicationem, quam vocamus idiomatum, sed per modum formæ intrinsecæ, per quam operetur, sicut per eam operatur Deus. Et sic quæritur in particulari, an humanitas concurrat physicè ad opera supernaturalia, & miraculosa, v.g. ad creationem gratiæ, resurrectionem mortuorum, &c. An verò tantùm moraliter, quatenus intuitu meritorum ejus, & volitionis ejus Deus ea per se operetur effectivè.

CONCLUSIO I.

Christus ut homo non habet omnipotentiam. Est communis.

Prob.1.ex Scoto. [1] *Quia omnipotentia ad omne producibile producendum non potest conferri creaturæ, vel alicui, nisi habeat formam unam, vel plures; in qua, vel quibus radicatur essentia omnium possibilium possibiliter fiendorum. Hæc autem forma non potest esse accidentalis, nec una, nec multæ, quia accidens secundum se non habet in se, nec habere potest manens accidens productivum virtutum omnium substantiarum, vel alicujus*, &c.

Prob.2. ex dictis tract.1. Nam potentia Christi hominis est virtus creata; ergo finita; ergo non est omnipotens; nam omnipotentia debet continere virtualiter omne possibile; ergo habet in se infinitatem.

Prob.3. Nam omnipotentia Dei, seu Verbi communicaretur humanitati vel per se immediatè, vel per aliquod donum, v.g. per donum creatum, quod dicitur *operatio virtutum*; sed neutrum dici potest; ergo, &c. Prob.min.non 1. per seipsam formaliter, quia est realiter identificata deitati, & est substantialis, nec potest informare aliam naturam præter divinam, in qua est per summam identitatem; sed ut esset in humanitate principium operationum, & productionis omnium possibilium, deberet inesse illi per modum formæ intrinsecæ; ergo, &c. 2.non per aliud donum creatum: nam istud esset in se finitum; ergo non posset tribuere omnipotentiam, quia hæc est virtus infinita.

Objic.1.SS.PP.communiter docent, quòd per unionem hypostaticā communicantur humanitati Christi deitas,

[1] *3.d.16.q.2.n 9.*

tas, & omnia attributa deitatis; ergo & omnipotentia.

Respond. distin. antec. extrinsecè, & ratione personalitatis Verbi, conc. intrinsecè, & immediatè per inhærentiam, vel inexistentiam, vel informationem, neg. ant. nec enim id somniarunt PP. sed sicut deitas prædicatur de Christo, & Deus de homine, & vicissim per communicationem idiomatum, ita & omnipotentia.

Objic. 2. Humanitas Christi fit formaliter subsistens subsistentia Verbi; ergo & omnipotens per ejus omnipotentiam.

Respond. dist. anteced. subsistentia Verbi per modum terminantis, & sustentantis, conc. per modum informantis, neg. antec. & conseq. nam subsistentia sustentat humanitatem per modum puri termini, qui est proprium, & formale munus ejus; munus verò aliarum perfectionum divinarum est perficere intrinsecè per modum formæ, quod illis repugnat, saltem quoad naturam alienam.

Objic. 3. Humanitas Christi ex vi unionis cum Verbo facta est formaliter potentior ad operandum, & quidem physicè; ergo facta est omnipotens: nam potentia Dei non communicatur divisibiliter, neque per partes, & illa major potentia non poterat venire aliunde.

Respond. neg. anteced. absolutè: nam unio in se, & de se est pura relatio, & relatio non est activa, sicut nec ipsa subsistentia, ut sæpe diximus; est enim tantùm conditio, sine qua natura non agit; quia ergo humanitas in sua substantia non immutata est per unionem, ita nec potentior facta est in se.

Inst. Per hanc unionem, & subsistentiam habet perfectiorem existentiam, & perfectiorem operationem: nam perfectior existentia dat perfectiorem operationem.

Resp. neg. antec. Nam existentia, & subsistentia realiter distinguuntur, & humanitas Christi subsistit quidem perfectiori subsistentia, sed existit per existentiam creatam, ut diximus.

CONCLUSIO II.

H*Umanitas Christi non attingit physicè productionem gratiæ, nec aliorum miraculorum, sed moraliter*. Est contra Thomistas, & alios dicentes eam agere instrumentaliter physicè.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Nam, ut suppono ex dicendis de causalitate Sacramentorum, *Creatura non potest agere instrumentaliter ad terminum creationis*, ex S. Thoma; ergo nec humanitas ad productionem gratiæ, quia hujus productio est actio creativa, ut aliàs dictum est.

Prob. 2. ex PP. qui miracula Christi soli divinitati tribuunt, saltem quoad causalitatem physicam; ergo &c. Prob. ant. *Humanæ actionis finis in libera manus dilatione, et tactu positus erat, divinæ autem in puellæ excitatione*, ait Damascen. [2] & Athanasius: [3] *Humano quidem modo manum extendit, divinitas autem morbum compescuit, humanum fuit ex carne emisisse spiritum; divinitas autem oculos aperuit*. Et August. [4] *Miraculum, quod facturus erat, mutans aquam in vinum, secundum divinitatem factum erat, non secundum infirmitatem*, idest humanitatem, quæ infirma est, secundum id, quod Deus erat, non secundum quod infirmus natus erat: & sic de aliis: ergo solus Deus physicè, & efficienter operabatur miracula resurrectionum, sanitatum, &c. licèt per humanitatem aliquot actiones efficeret, quæ tamen non attingebant effectus illos supernaturales, alioqui non deberet ab eis absolutè, & simpliciter excludere humanitatem.

Prob. 3. Potentia, per quam humanitas attingeret physicè tales effectus, esset vel qualitas realis, supernaturalis, & permanens, ut quidam ex adversariis volunt, vel motus quidam transiens, & impressus à Deo in occasionibus illa patrandi, vel potentia obedientialis activa elevans naturam, & instrumentum ad tales effectus producendos, vel esset ipsa Dei omnipotentia utens illa natura, ut instrumento physico ad illa opera; sed nihil horum dici potest; ergo &c. Maj. patet

[1] *4.d.1.q.5.A.n.4.* [2] *3.de fide 15.*
[3] *orat.4.cont.Arrian.* [4] *tract.8.in Jo.*

patet ex ipsis adversariis, qui confugiunt ad illos modos, ut explicent, unde proveniat ille concursus. Prob. min. de qualitate permanente: nam illa qualitas omnipotens, & concurrens ad illos effectus supernaturales, & miraculosos deberet esse infinita: nam tribueret quandam omnipotentiam, seu virtutem ad illos effectus, & illos deberet continere virtualiter; sed cons. est falsum, & absurdum; ergo &c. Prob. min. Qualitas concurrens ad plures effectus distinctos specie per propriam virtutem, & efficaciam, est perfectior illa, quæ continet unum, vel pauciores; ergo illa, quæ concurreret ad omnia miracula, vel ad creationem gratiæ, esset infinita.

Confir. Hæc qualitas esset materialis, vel spiritualis; sed neutrum dici potest; ergo &c. Prob. min. non materialis, quia non posset attingere physicè res spirituales, & spiritualis non posset attingere materiales.

Prob. 2. de motu. Ille qualiscumque motus nihil efficeret, nisi applicationem causæ ad effectum, vel agentis ad passum; non autem ullam vim agendi in id, quod aliunde superaret virtutem agentis, qualia sunt miracula.

Confirm. Humanitas Christi habuit virtutem, seu potentiam hanc ab instanti conceptionis, & habitualiter sine interruptione; ergo non consistebat in motu ullo transeunte.

Prob. 3. de potentia obedientiali; tum quia talem potentiam activam in quolibet ad quodlibet negavimus in physicis, nisi in his, quæ inchoatam quandam habent virtutem ad certos effectus, ut ibi dictum est, ut in intellectu respectu visionis beatæ, & in voluntate respectu fruitionis in gloria, tum quia deberet dici in quo, & per quid exerceretur talis potentia activa.

Prob. 4. de unione. Nam, ut dicebamus, unio hypostatica est pura relatio, & ipse terminus relationis, nempe subsistentia Verbi non est activa; ergo &c. Dicendum ergo esset hanc potentiam esse aliquid datum intuitu, vel consequenter ad illam unionem, & sic recurrendum ad unam ex prædictis tribus causis.

Prob. 3. tota concl. ex Conc. Trid. [1] Christus non est

[1] *sess. 6. c. 7.*

est nisi causa moralis nostræ justificationis. *Efficiens verò est misericors Deus, meritoria verò Dominus N. J. C.* & quidem *sua sanctissima passione* &c. sed si concurreret physicè ad productionem gratiæ (idem est de aliis miraculis) non diceretur causa purè meritoria, sed etiam efficiens, sicut & Deus, nec etiam id soli merito passionis tribueretur, sed misericordiæ, & potentiæ; ergo Christus, ut homo, non est, nisi causa moralis gratiæ, & miraculorum.

Confir. non aliter Christus est causa justificationis Christianorum, præcisis mediis, quàm antiquorum Patrum; nam de omnibus indifferenter dicitur. [1] *Gratia, & veritas per J. C. facta est*; sed quoad Patriarchas non potest dici causa physica, nequidem instrumentalis; ergo nec quoad Christianos: prob. min. nam tunc non existebat; ergo nec poterat influere physicè.

Objic. 1. SS.PP. dicunt, [2] *Christum fecisse miracula potestate, martyres verò, & sanctos impetratione*; sed hæc differentia non teneret, nisi Christus influxisset physicè in miracula; ergo &c. Prob. min. impetratio est causalitas moralis, potestas verò est physica.

Resp. neg. min. & ant. prob. nam nomine *potestatis* intelligunt ratione deitatis, non autem solius humanitatis, *potestas*, non sonat efficientiam physicam, sed potiùs moralem cum aliqua tamen authoritate, ad differentiam sanctorum, qui non authoritativè, sed purè impetrativè, & orando, Christus verò imperando, *Lazare veni foras*: aut, *adolescens tibi dico surge* &c. Et quidem hic modus agendi longè nobilior est, quàm si effectivè operando id fecisset, sicut Rex gloriosiori titulo dicitur fundator urbis, concurrendo moraliter, & imperando, quàm si ut Architectus, & Faber manum admovisset ad opus.

Confir. hoc ex sententia adversariorum, qui non concedunt humanitati concursum physicum, nisi purè instrumentalem, qui longè ignobilior est isto.

Inst. ex Sophronio M. 6. Synodo dicitur, *carnem Christi fuisse vivificatricem*, seu vitæ effectricem; sed hoc non rectè diceretur, si ad vitam mortuis reddendam concurrebat solùm moraliter; ergo &c.

Resp.

[1] *Joan.* 1.
[2] *Greg.* 2. *dial.* 130.

Resp. neg. min. nec enim id dici potuit ad litteram de carne Christi præscindendo ab anima, & supposito, cùm ad hos effectus non habuerit activitatem; significat ergo, quòd Deus intuitu carnis, seu humanitatis ejus vivificaret mortuos.

Objic. 2. Si concurrebat tantùm moraliter, non erat necessarius contactus physicus manuum, aut vestium; sed hic contactus juvabat; ergo &c. Prob. min. nam dicitur, quòd [1] *omnis turba quærebat eum tangere, & sanabat omnes.* Item mulier dicebat, *si tetigero fimbriam vestimenti ejus, salva ero*; & revera ipse in turba sensit virtutem aliquam physicè fluxisse ex se: *novi virtutem à me exiisse*, & suscitans adolescentem, *tetigit loculum*; ergo per influxum physicum hæc faciebat.

Resp. dist. min. juvabat ad ostensionem fidei sanandorum, & potestatis in Christo, con. ex necessitate quasi sine illis non potuisset sanare; neg. min. & cons. imò quid juvare poterat physicè contactus fimbriæ vestis, aut loculi, aut applicati luti ex sputo? 2. Si contactus id præstabat, cur addebat verba, *Tibi dico surge* &c. Volebat autem illa signa externa ad ostensionem virtutis, & potestatis suæ, & fidei ægrotantium, aut implorantium auxilium ejus.

Objic. 3. Non repugnabat in humanitate concursus ille physicus, saltem instrumentalis; ergo admittendus est, quia facit ad majorem dignitatem, & gloriam Christi.

Resp. neg. cons. & ant. prob. ob rationem mox allatam, quia scilicet gloriosius est Christo, quòd suis meritis, &, quoties desiderabat Deus, deberet operari illa miracula, quàm si ut purum instrumentum concurrisset, ut dicebamus de Rege.

Resp. 2. neg. ant. nam, ut diximus supra, & in Physica, repugnat potentia obedientialis activa in quolibet ad quodlibet, & maximè concursus causæ creatæ ad creationem gratiæ, ad alias quidem aliquas potuit concurrere physicè, sed non ad omnia, ut sunt creationes gratiarum, & resurrectiones mortuorum, & ea, quæ operabatur absens.

Objic. 4. Christus volebat, ut opera sua miraculosa [2] *testimonium perhiberent de ipso*, scilicet quòd esset homo

[1] *Luc. 5. & 8.* [2] *Luc. 10.*

homo Deus, & de sua unione cum Verbo; sed hoc non probarent opera, nisi physicè fierent ex vi unionis; ergo ita esse dicendum est: prob.min.nam effectus moralis non ostendit causam suam, quia est æquivocus cum illa.

Resp.dist.maj. testimonium, quod non esset purus homo, ut putabant Judæi, & quod vera dicebat eis: con.maj.& neg.min.quod exibant physicè ab ejus humanitate; neg.maj.& conf.non enim id innuunt verba illa, sed potiùs contrarium; nam addit *quæ ego facio in nomine Patris mei*, idest per virtutem Dei Patris, non per meam secundùm humanitatem, & hoc magis patet ex aliis Verbis ejusdem, ut cum dicebat, *qui credit in me, opera, quæ ego facio & ipse faciet, & majora* &c. sed sic loquens non intendit, quòd credentes illa faciant physicè, nec colligitur ex prioribus verbis; ergo &c.

Igitur in tantum illa miracula tribuuntur humanitati, quatenus ex meritis, & ad nutum ejus Deus operabatur illa.

QUÆSTIO II.

An, & qualiter Christus ut homo sit adorandus.

ADoratio est honor exhibitus alicui cum nota submissionis propter superioritatem, vel excellentiam ejus, unde latiùs patet, quàm *honoratio*; nam potest honorari inferior, vel æqualis, sed non adoratur, nisi superior. *Interna* consistit in actu interiori animæ adorantis: *externa* verò in actibus, & sensibilibus; v.g. genuflexionibus, & aliis signis exterioribus.

Adoratio vera supponit in intellectu existimationem excellentiæ, & superioritatis in persona, quæ adoratur, & in voluntate affectum submissionis ad eamdem personam velut superiorem in merito, vel dignitate, & in potentiis exterioribus exercetur per signa prædicta, vel alia sensibilia ad significationem talium actuum interiorum instituta.

Adoratio subdividitur in *latriam*, *duliam*, & *hyperduliam*. *Latria*, ex communi usu Theologorum, significat cultum exhibitum in protestationem supre-

premæ, seu infinitæ, seu increatæ dignitatis, & excellentiæ, & hoc sensu debetur soli Deo. *Dulia*, ex eodem usu, significat honorem, & cultum exhibitum alteri creaturæ propter singularē sanctitatem, seu excellentiam, quæ in illa persona dignoscitur, & hic cultus exhibetur omnibus Sanctis, & Angelis Dei propter eminentem, & supernaturalem eorum gratiam, & sanctitatem. *Hyperdulia* est dulia, seu veneratio singularis, & supereminens, quæ exhibetur creaturæ in protestationem singularis, & supereminentis dignitatis, & excellentiæ, & talis est adoratio, quæ debetur Virgini Deiparæ ratione maternitatis Divinæ, qua supereminet omnibus puris creaturis, & propter sanctitatem illi dignitati proportionatam.

Porrò *adoratio* alia est *civilis*, quæ exhibetur hominibus secundum varios gradus dignitatum, ita distingui potest in *latriam*, quæ supremis principibus, seu regibus, & *duliam*, quæ aliis dominis subalternis, & *hyperduliam*, quæ exhibetur his, qui in singulari ordine superioritatis, seu dignitatis elevantur sub principe, & super alios dominos, & magnates.

Rursus dividitur in *absolutam*, quæ exhibetur alicui propter excellentiam, quæ in ipso est verè, & propriè, & *relativam*, quæ exhibetur rei, vel personæ non propter excellentiam, & meritum, quod verè, & propriè sit intra ipsam, sed extrinsecè, & respectivè ad alium, ad quem ille cultus debetur, & ad quem res illa pertinet aliquo modo: talis est cultus, & veneratio, quam exhibemus Cruci, & reliquiis Christi, & Sanctorum: nec enim id facimus propter ullam excellentiam absolutam, quæ in eis existat, sed propter relationem, & pertinentiam ejusdem Christi, & Sanctorum, quos ita veneramur, & ad quos illa pertinent, & sic ille cultus non respicit illos cineres, vel ossa, vel imagines, vel Cruces, nisi materialiter, quia formaliter, & ultimatè respicit ipsum Christum, & Sanctos, quos imagines illæ repræsentant, & quos veneramur in illis rebus: sic famulos, & domesticos in civilibus veneramur propter dominos.

His suppositis, quæritur, an Christus, ut homo, sit adorandus cultu latriæ, non tantùm specificativè, & ut homo significat totum suppositum ex humanitate,

tate, & subsistentia Verbi, sed etiam reduplicativè, & ratione humanitatis cum donis omnibus creatis præcisè à personalitate Verbi.

CONCLUSIO I.

Christo, ut homini absolutè, & specificativè debetur cultus latriæ, reduplicativè autem, & præcisè ratione humanitatis, probabile est non deberi nisi cultum hyperduliæ. Est de fide contra Nestorium, qui ut volebat duas personas in Christo, divinam, & humanam, sic Christo ut homini non tribuebat, nisi latriam relativam, sc. *propter Deum gestantem eum, qui apparet, qui est homo:* sicut idem honor defertur imperatori, & ejus purpuræ, sed qui defertur purpuræ, est relativus. 2. p. est communior.

Prob. 1. p. 1. ex Scoto, qui post subtilem de Christo ut homine distinctionem, vel secundum naturam divinam solùm categorematicè, vel syncategorematicè, dicit, quòd [1] *Christus non solummodò secundum naturam divinam, categorematicè, & syncategorematicè, sed etiam secundum humanam debet adorari, quia non debet excludi natura humana à termino adorationis, quasi ipsam excludendo non possit totum adorari.* Et hoc probat ex Damasc. [2] *Christus Deus perfectus, & homo perfectus, quem adoramus cum Patre, & Spiritu S. una adoratione cum incontaminabili carne ejus, non inadorabilem carnem ejus dicentes* &c. *Adoratur enim in una Verbi hypostasi* &c. Ecce pro 1. conclusionis p. pro 2. verò addit, *sumendo autem Ly, solummodo* syncategorematicè reduplicativè, seu *prout excludit aliquid, ut rationem adorandi, potest dici, quòd solummodo secundum naturam divinam est adorandus excludendo aliam naturam*, scilicet humanam, *ut est ratio adorandi, quia nulla est alia ratio adorationis debitæ summo Domino, sicut nec corpus est ratio adorandi virtuosum;* ergo ex Scoto Christus, ut homo specificativè, sive secundum humanitatem, simul cum subsistentia Verbi, debet verè adorari cultu latriæ, sed non reduplicativè, seu formaliter ratione humanitatis cum ullo dono creato.

Prob. 2.

[1] *d.9.D.n.6.*
[2] *Hom.3.fid.54.*

Prob. 2. ex Script. nam de facto de Magis Regibus legitur, quòd [1] *procidentes adoraverunt eum*, & munera, quæ obtulerunt, testantur ejus divinitatem humanitatem, & regiam dignitatem juxta Patrum interpretationem: *aurum, thus, myrrham regique, hominique, Deoque dona ferunt*. Et Paulus, [2] *in nomine Jesu omne genuflectatur*. Et in Cœlo, [3] *viginti quatuor seniores ceciderunt coram agno*.. Et, *adoraverunt viventem* &c. Et de mulieribus ad sepulchrum ejus in die resurrectionis: [4] *illæ accesserunt, & tenuerunt pedes ejus, & adoraverunt eum* &c.

Confir. Christus etiam ut homo est verè filius Dei naturalis, ex dictis supra; ergo est verè adorandus cultu eodem, quo Pater, & Spiritus S. prob. conf. nam inquit ipse: [5] *ut omnes honorificent filium, sicut honorificant Patrem*: Quia *ego, & Pater unum sumus*. Item & Apostolus: [6] *cum iterum introduxit primogenitum in orbem terræ, dicit, & adorent eum omnes Angeli ejus*. Ubi notat Chrysost. [7] *non de Deo Verbo ista dici; sed de Christo, qua carne præditus est, non enim aliter introductus in mundum filius dicitur, quàm in carne, cum in mundo jam esset* &c. ergo &c.

Prob. 3. ex Conciliis, & Patribus; nam in V. Synodo dicitur, *si quis non una adoratione Verbum incarnatum cum propria ejus carne adorat, Anath. sit*. Unde ait Cyrillus: [8] *unus, idemque Christus Jesus, unigenitusque Dei filius animo concipitur, qui una adoratione cum propria carne adoratur*; ergo adoratione latriæ. Et S. Athanas. respondens ad Arrianos qui Catholicos accusabant, quòd servirent creaturæ adorantes Christum, respondet. [9] *Nos creaturam non adoramus: absit, Gentilium enim, & Arrianorum ejusmodi est error*; idem docet Conc. Chalcedon. & Lateran. sub Martino.

Prob. 4. eadem p. exemplis, quibus utuntur Patres ad probandam veritatem adorationis, quia eodem modo, & actu refugimus lignum ignitum, & ignem, & quamvis solus ignis sit ratio, seu motivum fugæ, tamen utrumque, sc. lignum, & ignis inexistens ligno terminat fugam: 2. quia ut dicit Scotus, eodem actu ado-

[1] *Matth.* 2. [2] *Phil.* 2. [3] *Apoc.* 5.
[4] *Matth.* 28. [5] *Joan.* 10. [6] *Hebr.* 1.
[7] *Hom.* 3. [8] *Epist.* 10. [9] *Ep. ad Andul.*

adoramus civiliter Imperatorem, & vestem ejus, licèt sola persona Imperatoris sit ratio adorandi. Eodem actu adoramus animam alicujus Sancti, & corpus ejus, licet sola sanctitas animæ sit ratio adorationis, quia corpus unum totum constituit cum anima; ergo idem est de Christo homine, licet sola deitas, seu persona Verbi sit ratio adorationis latriæ, tamen humanitas terminat eamdem adorationem, propter unitatem personæ, in qua unitur Verbo.

Confir. Nam sicut in Christo agnoscimus verum hominem, & verum Deum, & unum suppositum, ita utrumque uno cultu, & adoratione colimus; sed ille cultus, quo adoratur ut Deus, est latria; ergo & ille, quo adoratur, ut homo: nam ibi est eadem ratio, & motivum adorationis, licet sint duo termini partiales, nempe deitas, & humanitas conjunctim.

Prob. 2. p. cum Scoto. Nam humanitas in Christo est semper creatura, & entitativè finita, etiam cum unione secundum se, & cum summa sua gratia, & sanctitate creata; ergo cum illis omnibus non est ratio adorandi Christum cultu latriæ.

Objic. 1. con. 1. p. Adoratio latriæ non debetur, nisi summo Domino: sed summum dominium non competit Christo, ut homini; ergo nec adoratio latriæ: prob. min. nam summum dominium competit ei solum ratione deitatis; ergo &c.

Resp. dist. min. ut homini reduplicativè, seu formaliter ratione humanitatis, con. specificativè, & prout homo in Christo supponit pro supposito, & personalitate divina, neg. min. & conf. nam Ly *homo* supponit pro natura humana subsistente in Verbo, seu potiùs pro supposito Verbi habente humanitatem, & sic illi competit summum dominium, non reduplicativè secundum humanitatem, sed ratione totius suppositi.

Inst. Christus ratione totius suppositi non est summè diligendus, nec summum bonum; ergo &c.

Resp. dist. ant. syncategorematicè, & seorsim secundum singulas partes, con. categorematicè, & simul sumptus, neg. ant. nam hoc sensu est verè Deus, & ita summum bonum, & summè diligendus, & ultimus finis.

Objic. 2. Si Christo ut homini deberetur latria, maximè

ximè propter unionem cum Verbo, seu cum deitate; sed hæc ratio non valet; ergo &c. Prob.min.nam hæc unio non elevat humanitatem extra ordinem creaturæ; sed nulli creaturæ competit hæc adoratio; ergo &c.

Resp. neg. maj. non enim sic loquimur propter unionem, quasi unio sit præcisa ratio adorationis latriæ, sed propter Verbum, quod importatur in recto in hac materia; nam adoratio cadit in suppositum, quod suppositum est habens, & sustentans humanitatem.

Inst.Non sola deitas, sed etiam humanitas est objectum talis adorationis; sed humanitas non debet esse objectum latriæ; ergo &c. maj.patet: alioqui non diceretur adorari, ut homo; prob.min.nam est semper inferior deitati infinitè; ergo non est objectum æqualis adorationis.

Resp.dist.maj.objectum terminativum, con.motivum, neg. maj. & dist. pariter min.humanitas seorsim à supposito, con. ut subsistens in Verbo, neg. min. & cons. nam loquimur de Christo homine, & completo, seu subsistente in unitate personæ cum Verbo.

Inst.2.Humanitas ut unita Verbo non cessat esse humanitas, & natura creata; ergo hoc non sufficit, ut debeat adorari ut Deus.

Resp.dist.cons.ut debeat adorari seorsim, & ratione sui præcisè à Verbo, con. ratione unionis, & unitatis personæ divinæ; neg. cons.nam sicut consideratur ut unita, & subsistens in Verbo, ita adoratur in Verbo, & propter Verbum ipsa adoratione Verbi.

Objic. 4. Si Christus, ut homo, esset adorandus adoratione latriæ, possent illi offerri sacrificia; sed cons. est falsum, numquam enim id fecit Ecclesia; ergo. prob. maj. nam sacrificatio est præcipuus cultus latriæ; ergo &c.

Resp.neg.maj.& cons. prob. nam licet sacrificium sit præcipuus actus latriæ, non sequitur, quin reservetur soli Deo, nec quin possit offerri homini Deo. Præterea non mirum, quòd in Ecclesia non soleat ullum sacrificium offerri Christo Deo homini, quia nullum habet sacrificium præter Eucharisticum, in quo Christus ipse est hostia, sicut fuit in sacrificio

Cru-

Crucis: est etiam simul sacerdos, cujus officium ejus nomine obeunt nostri Presbyteri; unde non mirum, quòd hoc Christus sibi ipsi non offerat, nec sibi offerendum commiserit nobis. Sacrificium istud offertur à Christo [1] *Sacerdotum ministerio*, inquiunt PP. Tridentini.

Objic. 5. Actus amoris, vel adorationis ad Christum non terminatur ad humanitatem ejus, licèt unitam Verbo; ergo neque adoratio; est enim eadem ratio de utrisque: prob. ant. nam illi actus essentialiter respiciunt bonitatem infinitam; ergo non possunt terminari ad creaturam, qualis est humanitas.

Resp. dist. ant. si intellectus proponat voluntati deitatem distinctè, & seorsim ab humanitate, con. si proponat totum Christum, ut unum suppositum, neg. ant. & rationem ejus, nec enim est necesse, ut in his actibus præscindamus, & distinguamus duas naturas in uno supposito unitas, si oramus simpliciter Christum, & amamus, & adoramus, prout illum concipimus, non ita esset, si præscinderemus inter illas duas naturas, & respiceremus illas seorsim.

Inst. Christus ut homo adorabat, & orabat; ergo non debuit adorari, & orari; patet ant. nam dicebat ad Samaritanam, *nos adoramus, quod scimus*. Prob. conf. nam qui adorat, & orat, agnoscit superiorem; ergo ei non debetur supremus honor latriæ.

Resp dist. conf. non debet adorari secundum humanitatem, con. ratione personæ, in qua subsistit, neg. conf. & dist. ant. prob. agnoscit superiorem præcisè, & ratione naturæ, secundum quam orat, con. absolutè, & simpliciter secundum personam orantem, neg. ant. orabat ergo secundum humanitatem, & reduplicativè, & formaliter ut homo, adoratur autem, ut Deus sustentans humanitatem, & cum illa faciens unum suppositum.

Objic. 6. Glossa in Psal. 98. *adorate scabellum pedum ejus*, intelligit humanitatem Christi, & docet illam non adorari *illa adoratione, quæ latria est, quæque soli Creatori debetur*.

Resp. dist. conf. non adoratur latria secundum se, & ratione sui præcisè à Verbo, con. ut unita Verbo, & faciens cum eo unum suppositum, neg. conf. nam id non

[1] *Sess. 22. c. 2.*

non cogitavit glossator, nec August. à quo ille Glossam accepit, imo nec fideliter verba August. scripsit, qui non excipit illam adorationem, & dicit, *scabellum, quod adoras, propter ipsum adoras;* scilicet non adoratur humanitas seorsim à Verbo saltem cultu latriæ.

Objic. 1. con. 2. p. Christus ratione humanitatis est Redemptor noster, & summè Sanctus; ergo & secundum humanitatem debetur ei summa adoratio latriæ: prob. conf. nam unus ex illis titulis sufficit ad hyperduliam, seu ad summum honorem inter creaturas; ergo accedente novo titulo pariter supra summum debetur ei honor supra summum; ergo latria.

Resp. dist. utramque conf. summa adoratio intra ordinem creaturæ, con. absolutè, & supra ordinem creaturæ, neg. conf. utramque; nam sicut tituli illi duo summè Sancti, & Redemptoris non extrahunt humanitatem ex ordine creaturæ, ita nec exigunt honorem supra summum, qui possit deberi creaturæ.

Inst. Christus ut homo reduplicativè, & ratione humanitatis, habet infinitum meritum; ergo exigit infinitum honorem: ant. patet, nam per illam satisfecit pro peccato, quod habet malitiam infinitam, & pro infinitis peccatis &c.

Resp. ex dictis neg. ant. & prob. nam constat, nec meritum Christi fuisse intrinsecè infinitum, nec malitiam peccati, aut omnium peccatorum ascendere ad strictam infinitatem. Diximus etiam, quòd si aliquam infinitatem habuit Christi meritum, non ratione humanitatis elicientis, sed intuitu Verbi, & ex acceptatione divina.

Inst. 2. Titulo creationis debetur latria Deo; ergo & Christo debetur idem honor titulo Redemptionis; sed hic titulus convenit illi secundum humanitatem; ergo & latria: prob. 1. conf. non enim redemptio minorem nobis imponit dependentiam, quàm creatio: *nihil nobis nasci profuit, nisi redimi profuisset*. Et melius nobis fuisset non nasci, quàm mori in peccato, ut Christus dicebat de Juda. Item creatio est beneficium naturæ, redemptio verò gratiæ supernaturalis; ergo &c.

Resp. dist. conf. titulo redemptionis quoad agens prin-

principale, con. quoad agens instrumentale, neg. conf. & sic dist. subsumptum, secundum humanitatem instrumentaliter, con. in ratione causæ principalis; neg. subsumptum: nam hic titulus convenit 1. toti Trinitati, & notionaliter Verbo divino: instrumentaliter autem, & minùs principaliter humanitati: ita resp. Scotus. [1]

Objic. 2. Secundum humanitatem est caput Ecclesiæ; ergo & supremus Dominus; ergo & secundum humanitatem debetur ei summus honor, sc. latriæ.

Resp. dist. ant. secundum humanitatem, ut unitam Verbo, conc. secundum se præcisè à Verbo, neg. ant. ut constat ex dictis de gratia capitis.

CONCLUSIO II.

Humanitati Christi, præcisè ab unione cum Verbo, & secundum se, debetur cultus hyperduliæ; supremus tamen in illo ordine, & gradu. Est communior.

Prob. 1. ex Scoto docente, quòd [2] *summa hyperdulia debetur Christo, qua homo redimens*: sicut latria, qua Deus creans: nam inquit, *eidem personæ debemus istam summam hyperduliam, quæ ei debetur ratione redemptionis meritoriè factæ, cui etiam debemus adorationem latriæ ratione creationis* &c.

Prob. 2. Nam humanitas Christi sic spectata nihil est aliud, quàm compositum constans corpore, & anima rationali cum summa gratia sanctificante, & aliis donis pariter summè perfectis, ratione quorum nihil est perfectius sub Deo, sed tamen est semper quid creatum, & sub Deo; sed tali creaturæ debetur cultus hyperduliæ supremus in illo ordine; ergo &c. maj. patet ex suppositione: min. prob. ex dictis de hac specie adorationis, & de excellentia animæ Christi, & donorum ejus; nam sicut cum his donis non excedit ordinem rerum creatarum, sed excellit longissimè super omnes creaturas, ita debetur illi honor supereminens, & singularissimus. Est enim *Pontifex noster innocens, & impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis factus*: ait Apostolus.

His adde titulum redemptionis; nam ratione redemptionis summum dominium habet in nos, ita ut sub

[1] *Ibid. F. n. 8.* [2] *Ibid.*

sub Deo non sit possibile majus. Debemus ei cultum tali dominio, & titulo proportionatum, qualis est hyperdulia hæc summa, & singularis, qua non sit possibilis excellentior sub Deo.

Confir. Nam Christus sub hoc respectu, & titulo *instauravit omnia, sive quæ in terris, sive quæ in cælis sunt. Et ipse in hoc mortuus est Christus, & resurrexit, ut vivorum, & mortuorum dominetur.* Et est caput omnis creaturæ, ut patet ex dictis; ergo debetur ei supereminens cultus sub cultu Dei.

Dico, *sub cultu Dei*; nam, ut dicebamus supra, humanitas Christi sic considerata nihil habet, quod excedat ordinem creaturæ, & dependet à Deo titulo creationis, & conservationis; ergo non debetur ei cultus, nisi inferior cultui, qui debetur Deo.

Unde sicut in Christo consideramus duas naturas, divinam, & humanam in unitate suppositi, & duos titulos, Creatoris sc. & Redemptoris, sic ei debemus duplicem adorationem secundum duas illas considerationes, si fiant seorsim. Nempe latriam ratione deitatis, & titulo creationis, & hyperduliam ratione humanitatis, & titulo redemptionis. Moneo tamen cum Scoto. [1] Quod *tutum est in adoratione non nimis distinguere naturam illam creatam à Verbo, sed Verbum subsistens in duabus naturis adorare, & ita Verbum habens naturam humanam potest summè diligi, licèt ipsa natura non diligatur, neque etiam summe diligatur unio naturæ ad Verbum, quæ est creatura* &c. de facto hæ distinctiones manere debent intra scholam: populis verò proponenda, & suadenda adoratio summa, & latriæ absolutè, & secundum totum esse Christi Domini, qui est suppositum in divinitate, & humanitate subsistens, & ut talis, una realiter adoratione colendus.

Objic. Concil. & PP. docent Christi humanitatem esse una, eademque adoratione colendam cum Verbo, nec dici posse eam coadorari, sed cum Verbo debetur ei latria; ergo &c. prob. cons. nam si ratione humanitatis debetur ei tantùm hyperdulia, & ratione Verbi debetur ei latria, coleretur duplici adoratione, & ipsa humanitas tantùm coadoraretur, sc. concomitanter; ergo &c.

[1] *Ibid. L. n. 12.*

Resp.neg.conf.& ant.prob.Nam Concilia, & PP.sic loquuntur non in nostra hypothesi, sed in opinione, seu errore Nestorii, qui cùm duas personas in Christo fingeret, divinam, & humanam morali tantùm nexu unitas, duas illi adorationes inæquales debitas volebat, & contra talem errorem, ac fundamentum ejus docebam, quòd sicut una est in Christo persona realiter, & physicè: ita & una, eademque adoratio ei debetur, nempe latria, quia persona est Divina.

QUÆSTIO III.

Qualis cultus debeatur imagini, & Cruci Christi, ac sudariis, aliisque reliquiis ejusdem.

CRux Christi, vel est illa, in qua ipse pependit, & mortuus est, ac pretioso suo sanguine purpuravit, aut partes aliquæ ejus sive in forma crucis, sive in alia figura, vel aliæ ad figuram, & similitudinem efformatæ in quacumque materia, & de utrisque procedit quæstio: idem est de imaginibus, & sudariis, & velo, quo pia mulier absteisit sudorem, & sanguinem ex facie ejus, dum Cruce oneratus ascendebat Calvarium, in quo remansit impressa imago ejusdem faciei, & similiter in sudariis, in quibus sacrum ejus corpus involutum fuit in sepulchro remansit ejusdem corporis impressa effigies, colore sanguinis efformata, & ejusdem secundum varia mysteria vitæ ejus multiplices à fidelibus depinguntur repræsentationes. Quæritur, quis cultus singulis debeatur.

CONCLUSIO I.

V*Eræ Cruci Christi, & cuilibet ejus particulæ debetur adoratio latriæ, sed respectivè.* Est communis contra plures hæreticos, Wickleffistas, Lutheranos, & Calvinistas.

Prob.1.p. ex Conciliis, & PP. & perpetua praxi Ecclesiæ: nam in Conc. Generali VII. legitur hoc dictum Leontii: [1] *Magno, & inexplicabili amore erga eum, quo resedit, ubi apparuit, quod tetigit, aut omnino obumbravit, tamquam Dei locum colimus, & adoramus,*

[1] *Act.24.dial.5.*

mus, non ipsam regionem, aut lapides venerantes, sed eum, qui in illo conversatus est, & apparuit. Hoc facit 1. pro omnibus, quæ pertinent ad Christum, pro Cruce, pro sudariis, pro sepulchro, pro præsepio. Et etiam facit 2. pro 2. parte sc. cultum illum esse relativum, & in eis adorari Christum ipsum, non materialia illa signa, loca &c. Item in eadem Synodo definitur, [1] *honorem, & adorationem deferendam Typo venerandæ, & vivificantis Crucis Christi*, quantò magis ipsi veræ Cruci, & ratio id suadet: *utrumque enim signum est Christi crucifixi*.

Prob. 2. ex praxi Ecclesiæ, quæ duo festa instituit in honorem hujus Crucis, scilicet propter inventionem ejus, & 2. propter exaltationem ejus. Et ut scribit S. Paulinus de quadam particula ejus, quæ asservabatur in Basilica S. sepulchri: [2] *Episcopus urbis ejus quotannis cum Pascha Domini agitur, adorandam populo princeps ipse venerantium proponit*. Et Cyrillus Eremita, qui vivebat anno 530. scribit, quòd cum Cæsarius Antiochenus venisset in Monasterium, ubi particula veræ Crucis servabatur, petiit ab Abbate, [3] *ut liceret sancta illa ligna adorare, & eorum exiguam aliquam partem accipere*. Et sic de aliis.

Prob. 3. Nam Crux illa consideratur in ordine ad Christum Deum hominem, quem repræsentat morientem pro redemptione nostra; sed Christo in ea consideratione debetur cultus latriæ; ergo & Cruci; prob. conf. nam si Christus ut homo, & Redemptor per mortem Crucis meretur cultum latriæ; Crux ipsa ponitur inter objecta terminantia talem adorationem.

Prob. 2. p. Nam Crux illa, sicut & alia instrumenta passionis Christi, ac Redemptionis nostræ sunt ex hoc capite summè veneranda; sed absque relatione ad Deum, & Christum non habent ullam dignitatem super alias res similis naturæ, & cessat omnis ratio adorationis, quam illis exhibemus; ergo illa adoratio est respectiva ad Christum, à quo habet totam suam consecrationem, & dignitatem.

Prob. 2. ex dictis de humanitate; nam si hæc consi-

[1] *Act.* 7.
[2] *Epist.* 11.
[3] *vita S. Eathi.*

derata præcisè, & secundum se absque ullo respectu ad Verbum, non est adoranda cultu latriæ, multò minùs Crux, quæ longè minoris est dignitatis; ergo Crux absque respectu ad Christum non est adoranda.

Prob.3. Nam tota ratio venerandi Crucem est vel ob contactum Corporis Christi, vel ob cooperationem cum ipso ad opus redemptionis materialiter; sed hæc motiva non sufficiunt, ut debeatur ei cultus latriæ, quia per hæc nihil habet divinum in se; ergo &c.

Objic.con.1.p. Crux quocumque modo considerata non est Deus, nec Christus, nec repræsentat Deum, & soli Deo debetur latria; ergo non debetur ullo modo Cruci, quæ est pura creatura, & instrumentum supplicii. Prob. conf.si ex aliquo respectu ad Deum, vel Christum deberet Crux adorari, ita & omnia entia creata, quæ respicerentur in ordine ad Deum: sunt enim creaturæ Dei, & ostendunt, ac *enarrant gloriam Dei* &c. sed conf.est falsum; ergo &c.

Resp. neg. ant. quoad utramque partem; nam ex praxi totius Ecclesiæ repræsentat nobis Christum Dei filium consummantem hominum redemptionem, & pro nobis in ea morientem; unde, inquit Damasc. [1] *Pretiosum reipsa Crucis lignum, & venerandum, in quo semetipsum in sacrificium pro nobis obtulit Christus, tamquam sancti corporis, & sanguinis tactu sanctificatum, merito est adorandum, necnon clavi, lancea, vestes, & sacra illius habitacula, ut sunt præsepe, spelunca, golgotha, crux, vivificum sepulchrum* &c.

Inst. Etiam sub his respectibus Crux nihil meruit, quia non est capax meriti, sed est lignum insensibile; ergo nulla ei debetur adoratio.

Resp.dist. conf. secundum se; con. ratione Christi, neg.conf. quia repræsentat eum in ipsa pro nobis morientem, & per illam meruit nobis vitam æternam, ideò *adoramus omnes Crucem, & per ipsam illum, cujus est Crux:* ait Rusticus Diaconus. [2]

Inst.2. Crux cum tali respectu non est orabilis, nec animata; ergo nec adoranda.

Resp.

[1] 4. *Sid.* 12.
[2] *Dial.con.Aceph.*

Resp.dist.conf.per se absolutè, con.simul cum Christo, quem sic repræsentat; neg.conf.nam Christus est verè per ipsam orabilis, & adorabilis, sicut per ipsam meruit, ut Deus Pater *exaltaverit illum, & donaverit illi nomen, quod est super omne nomen.*

Objic.2. Crux vera fuit Christo instrumentum, & causa dolorum; ergo potiùs execranda est, quàm adoranda.

Resp.neg.conf. quia sicut dolores illi fuerunt Christo gloriosi, & ab eo liberè amati, ita & Crux eorum instrumentum, quam similiter amavit ut viam ad gloriam suam.

Inst.ergo & Judæi pariter adorandi, quod est absurdum; ergo &c.

Resp. neg. subsumptum: quia licèt malitia eorum nobis inde profuerit, & ipsi Christo, tamen per hanc malitiam peccarunt, & ex odio fecerunt, indeque sunt execrandi.

CONCLUSIO II.

R*Eliquiæ omnes Christi Domini propriæ, aut externæ, & respectivè ad ipsum, eodem cultu adorandæ sunt. Et idem est de lancea, & aliis instrumentis passionis:* est contra eosdem hæreticos.

Prob. 1. tota concl. quia de his omnibus eadem est ratio, ac de vera ejus Cruce, vel particulis ejus; ergo eodem modo sunt adoranda, & de facto eodem cultu honorantur in Ecclesia; prob. ant. nam eodem modo, & sub eodem motivo repræsentant Christum, ut pro nobis patientem, & morientem, & sanguine ejus, & contactu consecrata, ut velum, sudaria, in quibus sepultus est, clavi, quibus affixus est Cruci, lancea, qua latus apertum est, singulæ spinæ coronæ, quibus caput ejus cruentatum est: columna, ad quam flagellatus est; spongia, qua fel, & acetum propinata sunt; sepulchrum, in quo quievit mortuus; præsepe, in quo repositus est nascens; hæc, inquam, omnia eodem modo nobis Christum in diversis partibus passionis repræsentant; ergo eadem est ratio illa omnia venerandi.

Confir.ex loco cit. Damasceni, ubi cum Cruce numerantur *clavi, lancea, vestes* &c.

Prob.Specialiter de reliquiis internis, scilicet quæ fuerunt de integritate corporis ejus, ut præputium; guttæ sanguinis, quæ alicubi habentur seorsim, aut quæ in sudariis remanserunt; nam istæ reliquiæ fuerunt aliquando unitæ Verbo cum toto corpore; ergo etiam absolutè, & secundum se speciali cultu sunt adorandæ; nam ex illa unione remansit in eis non parva dignitas.

Prob.de reliquiis externis, id est clavis, sudariis, vestibus; nam ista non habent quidem in se dignitatem intrinsecam, & absolutam, præscindendo ab omni respectu ad Christum, ut præcedentes; sed tamen respectivè ad Christum debent adorari cum ipso.

Confir.ex Damasc. [1] *non materiam, sed materiæ authorem adoro, qui propter me materia factus est, & in materia voluit habitare, ut per materiam mihi salutem præberet, materiam verò, per quam mihi salus facta est, non desinam colere, non tamen ut Deum*; ergo istæ reliquiæ externæ de se, & præciso respectu ad Christum non exigunt adorationem, ne quidem hyperduliæ, bene verò cum illo respectu.

CONCLUSIO III.

I*Magines Christi unà cum suo exemplari, cum quo faciunt unum totale objectum, meritò adorantur eadem latria: non autem seorsim, & sine respectu ad ipsum Christum*. Est contra eosdem hæreticos.

Prob.1. ex Conc.Trident.ubi decernitur. [2] *Imagines Christi, & Deiparæ, & Sanctorum in templis habendas, eisque debitum honorem, & venerationem impertiendam; non quod credatur in iis esse aliqua Divinitas, vel virtus, propter quam sint colendæ, vel quod ab eis sit aliquid petendum... sed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad Prototypa, quæ illa repræsentant, ita ut per imagines, quas osculamur, & coram quibus procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur*. Et id definitum docet in II. Synodo Nicæna contra Iconoclastas. Item in Conc.Rom.sub Greg.III. & alio sub Stephano; ergo in imaginibus Christi adoratur Christus, non ipsæ imagines secundum se, & sine

[1] *Ibid.* [2] *Sess.25.*

fine respectu ad ipsum ; sed prout unum totale objectum cum illo constituunt, eodem actu, & cultu sunt adorandæ.

Prob.2. quoad 1. p. nam ab initio Ecclesiæ, & perpetuo usu usque ad præsens templa omnia, locaque sacra oratoria omnia solent sacris imaginibus, Christi præcipuè, ornari, & in summa veneratione haberi, ut ex historiis constat.

Confir. ex historia de imagine Christi ab ipsomet expressa, & missa ad Abagarum Regem. Nam, inquit Damasc. [1] *cum Abagarus Edessæ Rex pictorem misisset, ut Domini imaginem exprimeret, neque id pictor ob splendorem ex ejus vultu manantem consequi potuisset: Dominum ipsum divinæ suæ, ac vivificæ faciei pallium admovisse, imaginemque suam ei impressisse. sicque illud ad Abagarum, ut ipsius cupiditati satisfaceret, misisse.* Et Evagrius addit hujus Sacræ imaginis veritatem ex miraculorum copia comprobatam fuisse.

Prob. 3. quia nihil in hoc cultu indecens apparet, sed servata Ecclesiæ mente, sanctissimus est, quod patebit ex vanitate prætextuum, quibus innituntur hæretici. [2]

Prob.2.p. nam inquit Concil.Nicænum II.citatum; *imaginis honor in Prototypum refertur*. Et, *qui adorat imaginem, in ea quoque adorat descriptum argumentum*, sed exemplar nempè Christus adoratur latria ; ergo & imago ejus cum hoc respectu.

Confir. ex PP. nam inquit Basil. [3] *Quia Rex dicitur etiam imago Regis, & non duo Reges, nec enim imperium scinditur, nec gloria dividitur... sic etiam & glorificatio à nobis una est, et non multæ, propterea quod imaginis honos ad exemplar transit.* Et Damasc. narrans, quòd Jacob accepta veste Joseph filii sui, qui dicebatur devoratus à bestia : [4] *vestem osculatus est, et lacrymis rigavit, non ipsam vestem diligendo, aut honorando hoc fecit, sed per eam arbitratus est se Josephum osculari, et in manibus habere, sic etiam Christiani omnes imaginem Christi, aut Apostoli, aut Martyris tenentes, et osculantes animo videmur nobis ipsum, aut Martyrem amplecti.* Et August. [5] *ve-*

[1] 4. *fid.* 17. [2] 4 *hist.* 26. [3] *de Spir. S.* 18.
[4] *orat.* 3. [5] 3. *doct. chr.* 9.

neratur utile signum divinitùs institutum, cujus vim, significationemque intelligit, non hoc veneratur, quod videt, et transit, sed illud potiùs, quò talia cuncta referenda sunt, sc. exemplar. Et sic de aliis.

Idem est de imaginibus Crucis. Nam, inquit Epiphanius relatus in III. Synodo. [1] *Cum divinam Crucis effigiem, et venerandas imagines amore, et desiderio amplectimur, ad ipsum Prototypum respicimus.* Et clarius id dicit Leonius Episcopus, [2] *nos Crucis figuram adorantes, non ligni naturam adoramus, sed velut sigillum, et annulum, et characterem Christi illam intuentes, per hanc salutamus Deum, et adoramus, qui in illa suffixus est*; ergo sine respectu ad exemplar non adoratur imago.

Prob. denique: nam in imagine præcisa consideratione Prototypi, nihil est divinum, nihil sanctum; ergo nihil cultu religioso dignum.

Porrò, quod hìc diximus de imagine Christi, ac reliquiis ejus; idem est cum proportione de imaginibus, & reliquiis B. V. Deiparæ, & Sanctorum; sc. relativè ad exemplaria, & non aliter eodem cultu veneranda sunt, quo ipsa exemplaria; scilicet dulia, vel hyperdulia. Sed de hoc infra.

Objic. 1. ex Script. [3] *non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem .... non adorabis ea, neque coles*; ergo prohibetur usus, & cultus imaginum.

Resp. neg. conf. nam ibi prohibentur sculptilia, & imagines falsorum Deorum; imò & fortè ipsi populo Judæorum, ut rudi, ac in idololatriam propenso prohibebantur imagines, & similitudines, ne illas, ut Deos, cultu scilicet absoluto colerent, sed nequidem omnes prorsus imagines prohibebantur in templo; nam ibi jussu Dei erant figuræ duæ Cherubinorum ex auro, & in templo Salomonis erant [4] Cherubinorum, Boum, & Leonum figuræ &c. Item ex Evangelio [5] constat Judæos habuisse imagines Cæsaris, saltem in *numismate census*.

Inst. Saltem prohibebatur omnis cultus quarumcumque imaginum, vel operum manibus hominis factorum; ergo saltem imagines Christi, & Sanctorum non sunt adorandæ.

Resp.

[1] c. 4. [2] *Apol.* [3] *Exod.* 20.
[4] 3. *Reg.* 6. *et.* 17. [5] *Matth.* 17.

Resp. dist. ant. cultus absolutus, & qualis debetur Deo, con. cultus relativus, & omnis prorsus reverentia, neg. ant. & conf. nam Judæi ipsi venerabantur arcam manufactam, & Cherubinos propitiatorii; non quidem propter se, sed relativè ad Deum.

Objic. 2. In Conciliis hic cultus prohibetur; ergo &c. Prob. ant. nam 1. in Concil. Eliberitano dicitur: [1] *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur, aut adoratur, in parietibus depingatur*. 2. In aliis Conciliis idem cultus imaginum prohibetur, ut in Constantinopolitanis sub Leone Isaurico, & Copronimo III. & 3. in Ephesino III. 4. in Francofordiensi damnatur VII. Synodus, quia cultum imaginum præcipiebat; in quo etiam videtur reprobata ab Adriano Papa; ergo &c.

Resp. neg. ant. & ad prob. ejus dico 1. quòd Conc. Eliberitanum potiùs nobis favet, dum indicat sacras imagines ab initio fuisse in usu apud fideles, picturas verò absolute non vetat, sed in parietibus, quia ibi facile delentur, & fœdantur, ideo dicit, *ne quod colitur, in parietibus depingatur*, non loquitur absolute, & *exceptio firmat regulam in contrarium*. Tum quia inde non possunt moveri, & transferri, quando illa loca profanantur, ut sæpè contingebat in illis temporibus persecutionis Ecclesiæ per malitiam Paganorum, qui oratoria Christianorum vertebant in stabula bestiarum.

2. Concilia illa duo Constantinopolitana non faciunt fidem, quia ibi præsidebant Iconoclastæ tum Imperatores, tum Episcopi, & alii, contra quos reclamarunt Catholici omnes, qui aderant, & quia in 2. defuit legitima authoritas; *quomodo magna, et universalis Synodus fuit*, dixit Joannes Cancellarius in 2. Nicæna, *quam neque receperunt, neque concordaverunt reliquarum Præsules Ecclesiarum, sed anathemati eam transmiserunt: non habuit enim adjutorem illius temporis Romanorum Papam* &c.

3. Quoad Ephesinum dicitur, idem fuisse cum prædicto Constantin. & sic vocatum propter Theodosium Episcopum Ephesinum, qui erat ibi inter Præsides, ut notat P. Frassen. [2]

[1] *c. placuit. Can. 36.*
[2] *p. 374. n. 25.*

4. De Francofordiensi multi multa; probabiliores dicunt Patres istius Concilii, ideò damnasse Nicęnum II. quia male informati de illius doctrina ex deprava ta illius traductione putarunt illud decrevisse cultum latriæ, qualis Deo debetur exhibendum imaginibus. Alii credunt hunc Canonem non esse totius Concilii; sed aliquot Episcoporum Iconoclastarum. Alii putant hoc Concilium nihil statuisse contra Nicænum II. sed contra supradictum Constant. sub Copronimo, ut non obscure indicant verba Canonis., *allata est quæstio de nova Græcorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt* &c. Alii putant hos PP. non damnasse doctrinam Conc. Nicæni, sed Constantini Cypri Episcopi errorem, quam falso illi adscribebant, & in acta Conc. insertus legebatur, ut notat P. Porter. [1] Alii denique putant illum Canonem falsò insertum inter acta illius Concilii, quod gravibus conjecturis probant Pater Frassen cit. & Cabassutius.

Objic. 3. ex PP. Jeron. inquit, *Cultores Dei statuam, aut imaginem adorare non debent*. Et August. arguit *sepulchrorum, et picturarum adulatores*. Et Greg. scribens de Sereno Episcopo Massiliensi, *qui quosdam adoratores imaginum aspiciens, easdem confregit, atque projecit:* sic Papa circa hoc factum mentem suam declarat: *zelum nos, ne quid manufactum adorari possit habuisse laudamus; sed frangere easdem imagines non debuisse judicamus; idcircò enim pictura Ecclesiis adhibetur, ut hi, qui litteras nesciunt, saltem in parietibus videnda legant, quæ in codicibus legere non valent* &c. ergo de mente PP. imagines non proponuntur ut colendæ; sed ut signa rememorativa rerum divinarum.

Resp. neg. conf. nam Hieron. loquitur de imaginibus Regum viventium, qualis erat statua Nabuchodonosoris. Eodem sensu loquitur August. invehitur ibi contra *turbas imperitorum, qui vel in ipsa religione superstitiosi sunt, qui luxuriosissimè super mortuos bibebant* &c. Non ergo loquitur de sepulchris, vel imaginibus sacris, nec de cultu earum moderato, & pio; sed de prophanis superstitionibus. Gregor. etiam prohibet tantùm illis exhibere cultum latriæ, qualis de-

[1] *notit. Eccle p. 314. n. 2.*

debetur soli Deo, & qualem exhibent gentiles suis idolis, quæ colunt ut Deos, ut alibi docet; nam loquens de imagine Christi dicit *nos quidem, non quasi, ante divinitatem, ante illam prosternimur; sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, sed et inthrono sedentem adoramus.*

Objic. 4. Non licet depingere imaginem Christi; ergo nec adorare. Prob. ant. qui pingit Christum, repræsentat solùm humanitatem, & sic separat ab ea divinitatem; quia hæc irrepræsentabilis est.

Resp. neg. utrumque ant. nam sicut homo pingitur, quamvis ejus anima sit spiritualis, quia pingitur ut vivus, sic & Christus pingitur, ut totus, qualis est, sc. cum divinitate, & humanitate concipiatur, concurrente fide.

Colligis ergo, quid dicendum de reliquiis, & imaginibus Deiparæ, & Sanctorum; nam sicut ille cultus est relativus ad eos, quos repræsentat, ita & eodem cultu, tam reliquiæ, quàm imagines colendæ sunt, quo illi, quos repræsentant, scilicet duliæ, aut hyperduliæ, si eis debeantur, de quo videndum est.

QUÆSTIO IV.

An, et qualiter B. V. Angeli, et alii Sancti sint colendi.

NOn ampliùs de reliquiis, & imaginibus; sed de ipsis exemplaribus, & prototypis loquimur, de quibus, quæ diximus, patebunt, quæ dicenda sunt determinatè de illorum reliquiis, & imaginibus.

Quoad B. V. certum est singularem ad illius dignitatem, & sanctitatem, & per consequens adorabilitatem: 1. quia longè intimiùs, & honorabiliùs pertinet ad Christum, quàm Crux ejus, aut vestes, aut quidquam aliud quoad contactum, quippe illius manibus, & brachiis gestatas: 2. quia non per simplicem contactum illi unitur, sed per veram consanguinitatem; quia ille ex ejus sanguine, & carne formatus est, & ejus lacte nutritus, ita ut sit vera ejus Mater, & Parens: 3. quia, ut vidimus ejus maternitas est verè

divina, quatenùs filius ejus, quem genuit, est verus Deus, & filius Dei, non autem purus homo. Ideò quæritur, an debeatur ei cultus latriæ, sicut diximus de Cruce, & humanitate Christi.

Quoad Angelos, & Sanctos non eadem est ratio; nam licèt considerentur, ut servi, ut amici, & domestici Dei, imò & filii adoptivi; tàmen hæ pertinentiæ, & affinitates sunt minùs physicæ; tamen de illis etiam quæritur, an aliquis eis debeatur cultus, & qualis ille sit.

CONCLUSIO I.

B*Eatissimæ Virgini Deiparæ debetur cultus hyperduliæ: scilicet minor eo, qui debetur Deo, et major eo, qui debetur reliquis omnibus puris creaturis.* Est communis.

Prob. 1. ex Decreto Martini I. præcipientis sub pœnam anathematis, *Beatam Virginem Dei Matrem super omnem creaturam humanam absque eo, qui ex ea genitus est, venerandam, honorandam, et adorandam*; sed talis cultus dicitur hyperduliæ; ergo &c.

Prob. 2. Nam cultus mensuratur ex dignitate, & sanctitate; sed dignitas, & sanctitas Mariæ longè præcellit dignitatem, & sanctitatem omnis puræ creaturæ; ergo & super omnem puram creaturam coli debet; ergo & cultu hyperduliæ; nam is dicitur cultus ille singularis, qui exhibetur tali creaturæ, seu dignitati, & sanctitati; prob. min. ex consensu omnium PP. & fidelium, & totius Ecclesiæ, quod longum, sed facile esset probare ex elogiis, quibus prædicatur à SS. PP. & Scriptoribus omnibus catholicis. Sufficit, quod dicatur *templum Domini; sacrarium Spiritus S. Mater Christi, divinæ gratiæ, Regina Angelorum, Patriarcharum* &c. Nam si hæc illi conveniant; ergo & cultus proportionatus tali dignitati & tantis titulis.

Objic. 1. B. V. majorem, & intimiorem habet relationem ad Christum Deum, quàm Crux ejus; sed hæc adoratur cultu latriæ; ergo à fortiori Maria; prob. maj. nam hujus relatio est maternitatis ad filium; ergo &c.

Resp. dist. min. adoratur cultu latriæ relativè, con.

abso-

absolutè, neg. min. nam sicut Maria non adoratur præcisè, ut repræsentans Christum, sed positivè ob excellentiam, & sanctitatem, quæ in ipsa est, & quæ est quid creatum, & sub Deo, sic cultus ejus dicitur hyperduliæ, ut inferior cultu, qui exhibetur Christo, & superior aliis; cultus verò Crucis est purè relativus.

Inst. Tam B.V. quàm Crux, vel imagines Christi potest considerari, ut pertinens ad Christum Deum: nam est verè Mater Dei; ergo tam potest adorari per latriam.

Resp. neg. conf. Nam Crux, vel imagines nullam aliam habent dignitatem, præter relativam ad Christum; ideò non debent adorari alia adoratione, quàm quæ Christo debetur; non ita est de Beata Virgine, quæ in se habet propriam dignitatem, & sanctitatem præter illam, qua refertur ad Christum, ideò meretur etiam cultum absolutum, qui est inferior divino.

Objic. 2. Honor matris redundat in filium; ergo sicut adorandus est filius, ita & mater.

Resp. dist. ant. in filium, & simul in matrem ipsam, si ipsa est digna honore, conc. totaliter, ita ut nulla terminetur ad matrem, neg. antec. Si mater habet in se aliquod meritum, & sanctitatem, ita & honor ad ipsam terminatur, & non in filium totaliter; non ita est de Cruce, aut imagine, aut de matre peccatrice, & indigna.

Objic. 3. Sicut nulla est proportio dignitatis, & sanctitatis Mariæ cum Angelis, & Sanctis, ita nec cultus, & honoris ei debiti; sed Angelis, & Sanctis debetur cultus inferior divino, sc. duliæ; ergo debetur Virgini cultus divinus.

Resp. neg. maj. Nam quantumcumque crescant merita, & dotes Deiparæ super Angelos, & Sanctos, non extrahunt eam ab ordine creaturæ, nec sunt infinita; exigunt quidem honoris ordinis quasi medii sub Deo, & super omnes puras creaturas, sed non divinos.

CON-

CONCLUSIO II.

Angelis, & Sanctis debetur cultus sacer duliæ, non altior. Est communis, & de fide contra Lutheranos, & Calvinistas, & antiquiores aliquos hæreticos.

Prob. 1. p. 1. ex Concilliis citatis quæst. præcedenti pro sacris imaginibus, & maximè ex Tridentino, [1] ubi decernitur, quòd *juxta usum Ecclesiæ Catholicæ perpetuum, & SS. PP. consensionem, & SS. Conciliis Decreta debent doceri fideles de SS. intercessione, invocatione, & reliquiarum honore, et legitimo imaginum usu*, &c. ergo SS. non solùm in se, & cultu absoluto, & immediato, sed etiam relativo, & mediato, sc. in suis reliquiis, & imaginibus sunt colendi, & si in suis reliquiis, & imaginibus, à fortiori in seipsis.

Prob. 2. ex Script. qua constat, Angelos à Patriarchis adoratos; sic Abraham, & Loth, *Gen.* 18. & 19. & *Josue* 5. ita etiam de SS. Prophetis legimus, eos fuisse adoratos etiam viventes ob insignem sanctitatem. Abdias adorat Eliam, 3. *Reg.* 18. Filii Prophetarum Eliseum, 4. *Reg.* 2. Danielem Nabuchodonosor, *Dan.* 2.

Confir. 1. ex miraculis, & gratiis, quæ Deus operatur, & concedit iis, qui honorant, & invocant Sanctos suos. 2. ex perpetuo usu Ecclesiæ: nam inquit Eusebius Alex. [2] *Ob hanc causam præcepit nobis Deus memorias Sanctorum celebrare, ut acceptis hymnis, et auditis laudibus, benignum Deum exorent*, &c. Et alter Eusebius Cæsar. [3] *Nos quotidie id factitamus: nam veræ pietatis milites, ut Dei amicissimos veneramur*. 3. ex aliis SS. PP. Nam inquit Ambros. [4] *Cùm Deus omnipotens ad Sanctos suos dicat: Qui vos honorat, me honorat, qui vos spernit, me spernit, qui honorat martyres, Christum honorat*. Et Cyrillus, [5] *Sanctos martyres neque Deos dicimus, neque sic adoramus .... necessarium dicimus eos, qui tam claris operibus gloriosi sunt, perpetuis honorari laudibus*. Et August. [6] *Populus christianus me-*

mo-

[1] *sess.* 25. [2] *hom. de SS. col.*
[3] *præpar. Evang. l.* 13, *c.* 7. [4] *ser.* 6.
[5] *l.* 6. *cont. Jul.* [6] 2. *cont. Faust.* 21.

morias Martyrum religiosa solemnitate concelebras.

Prob. denique. Nam cultus sacer respicit eos, in quibus est sanctitas, dignitas, & excellentia singularis, & longè superior nobis; sed hæc omnia sunt in Angelis, & Sanctis; ergo eis debetur cultus sacer. Min. patet: nam illi mortui sunt in charitate, regnant in cœlis cum Deo, illos suscepit Christus in regno suo, ut socios, & amicos, & cohæredes, &c. ergo, &c.

Prob.2.p. Nam 1. non debetur eis cultus *latriæ*, quia non sunt Dii, saltem verè, & propriè. *Soli autem divinæ naturæ secundum fidem debetur* (latria) *non autem Sanctis*, inquit Concil. Nicæn. cit. 2. nec hyperduliæ: nam in eis non est plenitudo gratiæ, aut sanctitatis; id soli Mariæ reservatur inter omnes puras creaturas, sicut & maternitas divina. Unde *scimus, quòd ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum ex omni parte peccatum, quàm cæteris omnibus Sanctis, quæ concipere, ac parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum*; ergo Angelis, & Sanctis non debetur, nisi cultus duliæ.

Objic. 1. cont. 1. par. ex Script. Mardochæus [1] noluit adorare Aman, ne quidem cultu civili; *Quia*, inquit, *timui, ne honorem Domini transferrem ad hominem, et ne quemquam adorarem, excepto Deo meo*; ergo multò minus debetur adoratio sacra ulli creaturæ. 2. Petrus noluit adorari à Cornelio, [2] nec Angelus à Joanne. [3] Et Apost. [4] videtur prohibere cultum Angelorum. *Nemo vos seducat volens in humilitate, et religione Angelorum*; ergo &c.

Resp. neg. conf. Nec enim id sequitur ex illis textibus, & historiis Scripturæ. 1. Aman fortè voluit adorationem latriæ, seu divinam, & meritò eam negavit Mardochæus: nam de reverentia civili dicebat ipse, *Libenter pro salute Israel etiam vestigia pedum ejus deosculari paratus essem*. 2. Similiter Cornelius, qui adhuc gentilis erat, volebat adorare Petrum, velut aliquem Deum; & legitur de Lycaonibus, qui Paulum, & Barnabam ut Deos adorare volebant. Vel potius dicendum, quòd Petrus honorem, & reverentiam profundiorem ex modestia, & humilitate

recu-

[1] *Esther* 3. [2] *Act.* 10.
[3] *Apoc.* 19. [4] *Coloss.* 2.

recusavit. 4. fortè etiam Joannes, putans Angelum esse Deum, voluit eum adorare cultu latriæ, quod prohibuit Angelus, dicens se non esse, nisi *conservum ejus*. 5. Denique Apostolus ibi prohibet cultum superstitiosum Angelorum, quos semideos aliqui dicebant. Alii Christo eos præferebant, quod damnatum est in Concilio Laodiceno.

Objic. 2. In Scriptura non præcipitur ille cultus Angelorum, vel Sanctorum; ergo non debetur, quia, cessante præcepto positivo divino, cessat obligatio.

Resp. neg. conf. quia sufficit præceptum ex traditione perpetua Ecclesiæ Catholicæ in Conciliis Oecumenicis, & aliis, & in usu, & consuetudine.

Objic. 3. Nulla est tantùm protestatio dependentiæ, & subjectionis in adorante, & dominii, & superioritatis in adorato; sed hæc non reperiuntur in nobis respectu Sanctorum: ergo illis non debetur cultus duliæ. Prob. min. Nam Sancti sunt creaturæ Dei, & conservi ejus, sicut & nos.

Resp. neg. maj. Est enim etiam protestatio inferioritatis in gratia, virtute, perfectione, & potestate spirituali coram Deo, in quibus Angeli, & Sancti longè nos superant. Sicut in politia humana ministri, primates, & aulici Regum solent honorari à cæteris subditis. Sic in regno Christi, & politia ejus spirituali B. Virgo, ut Regina, & Mater, & inter subditos prima singulariter; tum Angeli, & Sancti sunt velut aulici, & magnates dilectissimi.

Nota tamen, quòd cùm utimur nomine *adorationis* erga Angelos, & homines, & ipsam Dei genitricem, non loquimur in illo rigore, quo significat supremum illum cultum latriæ, quæ est suprema species adorationis, & soli Deo debetur, sed in lata, & generica significatione pro quolibet cultu religioso, & sacro, qui deinde subdividitur in *latriam*, *duliam*, & *hyperduliam*, ut diximus.

QUÆ-

QUÆSTIO V.

De invocatione, reliquiis, et imaginibus Sanctorum.

Reliquiæ Sanctorum, ut diximus de Christo, aliæ sunt *internæ*, illæ scilicet, quæ olim fuerunt partes, aut particulæ corporum, & aliquo modo intrinsecè unitæ corporibus, & animabus, mediatè, aut immediatè. (quod dico propter sanguinem, & alios humores) Aliæ *externæ*, ut vestes, sudaria, vela, sepulchra, & instrumenta cruciatuum, & martyrii, quæ veneramur propter specialem contactum, & pertinentiam ad eosdem, aut quia tincta sunt eorum sanguine, vel eorum pœnitentiæ, mortificationis, & virtutum, & miraculorum operibus inservierunt.

De imaginibus eorum nihil videtur dicendum amplius, suppositis, quæ diximus de imaginibus Christi: nam, sicut in istis non agnovimus, nisi adorabilitatem relativam, & proportionatam adorationibus, quæ Christo debentur, ita est de imaginibus Sanctorum. Unde sicut imaginibus Christi debemus cultum latriæ relativæ, ita & imaginibus B.V.Mariæ debetur cultus hyperduliæ, & imaginibus Sanctorum cultus duliæ etiam relativæ: nec placet hìc diutiùs immorari, quia sunt eædem rationes, & difficultates, quæ jam solutæ sunt supra, ubi de imaginibus Christi.

Idem dicendum est de reliquiis, etiam proportione servata. Sed quia in nos invehuntur, & oblatrant acrius hæretici propter venerationem, quam exhibemus reliquiis Sanctorum, aliqua specialiter de illis addenda sunt.

Hìc autem habemus adversarios, præter veteres Iconoclastas, *Vigilantium*, qui Catholicos vocat *Cinerarios*, & *idololatras*, propter cinerum Sanctorum venerationem: *Faustum Manichæum*, qui nos dicebat idola in Martyres convertere: *Uvicleffistas*, & *Lutheranos*, qui reliquias vocant *seductiones fidelium*, & *Calvinistas*, qui in has Sanctorum pretiosas exuvias dæmoniaca rabie desævierunt.

Iidem impugnarunt Sanctorum invocationem: nam in-

inquit Vigilantius: *Dum vivimus, pro nobis orare possumus, postquam autem mortui fuerimus, nullius pro alio exaudienda est oratio.* Et Vvicleffus, *Stultum esse*, dicebat, *Christum puriorem fontem relinqui, & ad rivos turbidos accedere*. Sic vocat Sanctos. Lutherus verò dicit: *Divi Petri merita ne se quidem redimere potuerunt; quomodo autem mihi auxiliarentur, cùm neque sibi ipsi opem tulerint?* Calvinus denique invocationem hanc vocat *novitatem, superstitionem, horrendum sacrilegium, stoliditatem, furorem, profanationem intercessionis Christi, natum ex diffidentia Christi*. Hæc præter morem narrare visum est, ut studiosius his erroribus confutandis incumbatur.

CONCLUSIO I.

S*Anctorum reliquiis debetur cultus duliæ, sicut & imaginibus, & quidem duliæ relativæ*. Est communis contra prædictos hæreticos.

Prob. 1. ex cit. Decreto Conc. Trid. [1] ubi decernitur, quod *primævis Christianæ religionis temporibus receptum, Sanctorumque Patrum consensionem, & sanctorum Conciliorum Decreta, inprimis de Sanctorum invocatione, reliquiarum honore, & legitimo imaginum usu fideles diligenter instruant, docentes*, &c. Vides, quod alia Concilia citat pro hac veritate. Et revera ita docent Concilia plurima, ut Braccarense can. ult. VI. Synodus act. 7. Carthagin. V. can. 14. Braccarense III. can. 5. Moguntin. cap. 31. Lateran. sub Innocentio III. cap. 62. &c. Pudeat igitur hæreticos tot Conciliis assertam veritatem impugnare.

Prob. 2. ex Script. qua constat, ossa, & reliquias Patriarcharum tractata fuisse cum magna veneratione. Joseph [2] præcipit reliquias patris sui Jacob aromatibus condiri, & curavit ea deferri in terram Canaam in sepulchrum paternum, ut ipse Jacob petierat. Idem præcepit ipse Joseph [3] de suis ossibus; & de illis dicit Sapiens, [4] quòd *ossa ejus visitata sunt*: & de iisdem dicitur, [5] quod *post mortem prophetarunt*. Et quòd duodecim Prophetarū ossa *pullulant de loco suo*, qua-

[1] *sess. 15. de sanctor. invocat.*
[2] *Gen. 50.* [3] *Gen 23.*
[4] *Eccle. 49.* [5] *ibid.*

quatenus scilicet vivunt in memoria hominum per miracula, & odorem virtutum, quibus floruerunt viventes. Item legimus, [1] quòd corpus mortuum in sepulchro Elisei revixit. Et cùm Josias jussisset ossa pseudoprophetarum exhumari, & comburi, sepulchrum ejusdem Elisei reliquit intactum; ergo ex veteri testamento constat, venerationem exhibitam fuisse reliquiis Sanctorum.

Confirm. ex novo testamento. Nam de sepulchro Christi verificatur illud Isaiæ: [2] *Erit sepulchrum ejus gloriosum*. Nam ex toto terrarum orbe accurrunt fideles ad illud venerandum, ut notat S. Hieronymus. Item in Euangelio legitur, quòd mulier sanata est tangendo fimbriam vestis Christi. Et in Actis, quòd *populi adducebant in lectulis, & grabatis infirmos, ut veniente Petro, saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum*. Unde ait August. [3] *Si tam medicabilis fuit obumbratio visitantis, quantò magis catena vincientis*. Et de S. Paulo dicitur, [4] *Ita ut super languidos deferrentur, & ab eis egrediebatur spiritus nequam*.

Prob. 1. ex SS. Patribus, ac perpetuo usu Ecclesiæ, ut docent Patres Concilii Tridentini citati, & Cyrillus Jerosolym. [5] loquens de duobus mortuis ab Eliseo resuscitatis, ait: *Vivus resurrectionem effecit per animam suam; sed ut non solum animæ honorentur, verum etiam credatur vim quandam inesse justorum corporibus, qui in Elisei sepulchrum projectus erat mortuus, ubi mortuum Prophetæ corpus attigit, vivificatus est*. Et S. Basilius: *Quisquis ossa Martyrum attingit, nonnullam sanctificationis communionem percipit ex ea gratia, quæ corpori illius insidet*, &c. Et sic de aliis, quos longum esset recensere.

Confir. ex innumeris, & quotidianis experientiis gratiarum, & miraculorum, quæ Deus operatur ad sepulchra, & coram reliquiis Sanctorum.

Prob. denique. Nam corpora Sanctorum fuerunt animabus eorum organa, & instrumenta ad opera pietatis, & Spiritui Sancto ad miracula, & mundo in ædificationem, & ad beneficia à Deo impetranda, & erunt animabus ipsis consortia beatitudinis: uno verbo.

[1] 3. *Reg.* 13. [2] *Isa.* 11. [3] *ser.* 29. *de SS.*
[4] *Act.* 19. [5] *Catech.* 18.

bo intimè pertinent ad Sanctos, qui in eis honorantur; ergo non mirum; quòd specialiter intercedant pro illis, qui reliquias eorum honorant, & quod Deus gratias largiatur fidelibus intuitu talis cultus.

Prob. 2. p 1. quia, ut jam diximus de imaginibus, & reliquiis Christi. *Omnia, quæ Deo dedicata, & consecrata sunt, ita adoramus, ut cultum, ac venerationem ad eum referamus*, ait Damasc. [1] ergo ita est de reliquiis Sanctorum, debet referri ad illos, & ad Deum.

Prob. 2. Nam illi cineres, ossa, sepulchra, vestes, & similes Sanctorum exuviæ sunt res inanimes, & incapaces in se, & per se ullius sensus honoris, vel contemptus; ergo præcipuus honor, & cultus, qui eis defertur, respicit ipsos Sanctos, ad quos pertinent, & ad quos dirigimus preces nostras; imò & ultimatè respicit Deum ipsum, quem in servis ejus colimus.

Dico *præcipuus*: nam illa exigunt etiam secundum se magnam reverentiam. Sunt enim res sacræ, ac venerandæ, sicut imagines regum, & alia ad eos pertinentia; ergo debent cum speciali reverentia tractari.

Hinc autem patet, quam turpiter errent hæretici, qui putant nos imagines, & reliquias istas invocare, & nos adeò stolidos æstimant, ut dirigamus cultum, & orationes nostras ad cineres, ad ossa arida, denique ad res prorsus secundum se inanimes.

Objectiones, quas faciunt contra imagines, solutæ sunt, ubi de imaginibus Christi.

Objic. 1. contra reliquias ex Script. Nam de corpore Moysis [2] constat illud post mortem, & sepulturam disparuisse, ne coleretur à Judæis superstitioni inclinatis. *Non cognovit homo sepulchrum ejus usque in præsentem diem*. Et altercatio Michaelis *cum diabolo de Moysi corpore*, de qua scribit S. Judas, *Ideò fuit, quia Angelus volebat corpus illud abscondi, ne peccarent Judæi adorando illud, diabolus verò è contra volebat illud manifestari, ut esset eis occasio peccandi*; ergo reliquiarum cultus est à diabolo.

Resp. 1. Turpiter errare Calvinum. Nam, quòd Deus voluerit corpus Moysi sepeliri per illum principem Angelorum, apparet quanti faciat servorum suorum

[1] 4. *de fid.* 8. [2] *Deuter. ult.*

suorum reliquias; & hic honor excitavit invidiam diaboli, quem in hoc imitantur hæretici, dum nolunt nos eas venerari.

Resp.2.neg.conf. Potuit quidem fieri, ut hæc altercatio Michaelis, & Sathanæ veniret ex intentione opposita, sed hoc non faveret hæreticis: nam populus ille rudis, & pronus ad idololatriam potuisset adorare reliquas Moysis, scilicet cultu latriæ absolutæ; sed non adest illud periculum apud nos, qui non colimus Sanctos, nisi cultu duliæ, & quidem relativæ quoad reliquias, & imagines eorum.

Objic.2. Christus ipse arguit Judæos propter honorem, quem deferunt sepulchris Prophetarum; ergo ille cultus prohibetur. Prob.ant. Dicit enim Christus. [1] *Væ vobis, qui ædificatis monumenta Prophetarum, & patres vestri occiderunt eos: vos autem ædificatis eorum sepulchra, ideò consentitis operibus eorum*; ergo &c.

Resp.neg.ant. & 2.conf. Non enim vetat Christus ædificari, vel ornari sepulchra Sanctorum, sed animum, quo id faciebant Judæi, scilicet per hypocrisim; quia sic per opera illa pietatis exterioris volebant videri pii, & religiosi, & meliores Patribus suis, sed intus eodem animo erant, quo Patres eorum, qui occidebant Prophetas. Quod patet ex textu Matthæi, [2] ubi dicuntur hypocritæ. *Væ vobis Scribæ, & Pharisæi hypocritæ, quia ædificatis monumenta Prophetarum, & ornatis monumenta justorum, & dicitis: si fuissemus in diebus Patrum nostrorum, non essemus socii eorum in sanguine Prophetarum*. Vides eos argui eò, quòd volunt videri meliores Patribus suis, cùm sint iniquitatis eorum participes, & pejores.

Confir. ex S. Chrysost. [3] dicente eos sic argui, *Non quia ædificant, nec quia Patres suos accusant, væ illis dixit, sed quia ita facientes, & ita dicentes, Patres suos condemnare simulabant, cùm ipsi pejora committerent. Nam quòd simulatione Patres reprehenderent, Lucas subaperit dicens, quod consentitis, quia ædificatis*. Imò addit, quod id faciebant, non *ut honorarent occisos, sed ut cæde illorum vires suorum* (parentum) *ostenderent timentes, ne si vetustate sepulchra caderent, tanti facinori, & audaciæ memoria caderet*;

[1] *Luc.11.* [2] *Matth.23.* [3] *ibid.hom.75.*

ret, &c. ergo ex consensu in scelera parentum id faciebant, non ex justitia, vel pietate.

Inst. D. Paulus [1] improbat talem cultum, quem vocat humilitatem, & religionem Angelorum, & seductionem, dicens: *Nemo vos seducat, volens in humilitate, & religione Angelorum, quæ non vidit ambulans*; ergo hic cultus malus est.

Resp. neg ant. nec enim id cogitavit Apostolus, sed prohibet adorari Angelos ut Deos, ut quidam Philosophi eos colebant, ut dicebamus supra, & ut notant interpretes.

Objic. 3. ex Concil. Eliberit. [2] *Prohibetur cereos in cæmeterio accendi, quia*, inquit, *inquietandi non sunt spiritus Sanctorum*. Et ideò ab hac superstitione se defendit S. Hieronymus, dicens: *Cereos clara luce non accendimus, sicut frustra calumniaris*, &c. (sic loquitur ad Vigilantium) *sed ut nobis tenebras, hoc soluto, imperemus, & vigilemus ad lumen .... quod si aliqui propter imperitiam, vel simplicitatem sæcularium hominum, vel certè religiosarum fœminarum, quæ zelum Dei habent, sed non secundum scientiam faciunt, quid inde perdis?* ergo Concil. & S. Hieron. hoc tribuunt superstitioni.

Resp. neg. conseq. Nec enim id somniarunt Patres Concilii, neque Hieronymus. Illi prohibent Christianis, qui inter infideles vivunt, ne cereos in cœmeteriis accendant, ne favere viderentur eorum erroribus, qui putabant mortuorum animas in cœmeteriis degere, & ideo cereis, & cibis indigere contra famem, & tenebras. Hieronymus verò potius approbat Catholicorum morem, qui sic colunt Martyres, & concludit, Vigilantium nihil hinc habere, quod arguat, modò id non fiat ex superstitione gentilium; & addit, quòd in Ecclesiis *ad Evangelii lectionem solent deferri lumina pleno die, non ad fugandas tenebras, sed in signum lætitiæ*. Et ita fit in sepulchris.

Inst. Eadem est ratio hæc prohibendi populis, quam illi Patres habebant; quia id etiam nunc hic cultus inducit Christianos ipsos ad superstitionem; ergo etiam illi cultus sunt illiciti. Prob. ant. nam quamvis id licet circa reliquias, & sepulchra Martyrum, tamen id posset fieri circa reliquias, & sepulchra damnatorum;

[1] *Coloss 4.* [2] *can 4.*

rum; unde manavit proverbium, quod *multorum ossa, & corpora adorantur in terris, quorum animæ cremantur in infernis*; ergo etiam nunc illæ cæremoniæ sunt illicitæ, & damnandæ.

Resp. neg. utrumque antec. Nam hodie strictè prohibet, & cavet Ecclesia, ne cultus ullus exterior exhibeatur mortuis, aut eorum reliquiis, nisi postquam per miracula, & alia signa certissima constat de illorum sanctitate, & venerabilitate, deque reliquiarum veritate: & licèt errari posset circa reliquias, nihil tamen inde mali, quia cùm cultus earum sit relativus in Sanctos, vel Deum ipsum, error non esset nisi materialis, & Sancti, & Deus ipse semper in eis coluntur.

CONCLUSIO II.

Invocatio Sanctorum est actus bonus, & religiosus. Est etiam de fide contra eosdem hæreticos.

Prob. I. ex Script. Nam Jacob [1] orabat, ut *Angelus, qui eripuit me de cunctis malis, benedicat pueris istis, & invocetur super eos nomen meum: nomina quoque Patrum meorum Isaac, & Abraham*; ergo Jacob putat invocationem nominis sui, & Patrum suorum, & Angeli sui esse licitam, & salutarem. Sic Eliphaz [2] monet Job. *Ad aliquem Sanctorum convertere*. Et loquens de peccatore, ait. *Si fuerit Angelus loquens pro eo unus de millibus, ut annuntiet viri æquitatem, miserebitur ejus, & dicet, libera eum*, sc. putat Angelos intercedere, & adjuvare mortales. Et Deus ipse ad Jeremiam dicit. [3] *Stetit Moyses, & Samuel coram me: non est anima mea ad populum istum*, scil. illi orabant pro populo, qui non placebat Deo, nec pro tunc flectebatur precibus eorum. Et S. Petrus scribit [4] se oraturum post mortem. *Dabo operam, & frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis*; ergo Sancti etiam post mortem curant de nobis, & intercedunt apud Deum; ergo rectè invocantur.

Confir. Nam invocantur justi adhuc viventes; ergo & mortui: non enim minus valent istorum preces apud

[1] *Gen.* 48. [2] *Job* 5.
[3] *Jerem.* 5. [4] 2. *Pet.* 1.

pud Deum, cum quo regnant in gloria pleni meritis, nec minori fervent in nos charitate, quæ est consummata. Prob.ant.ex Apostolo, [1] qui se commendat orationibus Thessalonicensium. *Fratres orate pro nobis.* Et ipse orat pro eis. Idem scribit ad Philemon. & ad Hebræos. Hoc argumento utitur S.Hieronymus contra Vigilantium. *Dicis in libello tuo, quòd dum vivimus, possumus mutuò pro nobis orare; postquam autem mortui fuerimus, nullius sit pro alio exaudienda oratio .... si Apostoli, & Martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro cæteris, quando pro se adhuc debent esse solliciti, quantò magis post coronas, victorias, & triumphos?* Et post aliquot exempla, ver.gr. Moysis, & Stephani, concludit. *Denique Sancti non appellantur mortui, sed viventes.*

Prob.2.ex Conciliis. Nam VI. Synodo, [1] in qua approbatur Epistola Tarasii scribentis, quòd *poscimus intercessionem intemeratæ Dominæ nostræ Sanctæ Deiparæ, & omnium Sanctorum.* Item ex ejusdem fidei confessione, qua dicit, *Obsecramus intercessionem sanctissimæ Mariæ, Sanctorumque Angelorum, Prophetarum*, &c. Et in Chalcedonensi clamarunt Patres, *Flavianus post mortem vivit Martyr, pro nobis orat.* Et Trid. cit.[2] definit. *Bonum, & utile est Sanctos invocare.* Et damnat docentes contrarium.

Prob.3. ex Sanctis Patribus. Nam inquit Origenes, *Sancti habent sensum eorum, qui Dei benevolentia digni sunt ..... sed etiam omnibus opitulantur, qui summum colere Deum cupiunt ...... & cum eis communiter Deum precantur.* Et ipsemet orat. *O Beate Job, ora pro nobis.* Et alibi. *O Sancti Dei, vos lachrymis, fletu, dolore pleno deprecor, ut procidatis misericordiis ejus pro me misero ... Hæc mi Pater Abraham precare pro me.* Et S.Basil.de 40. Martyribus. *Quantum laborares, ut unum invenires, qui pro te Dominum rogaret? Ecce quadraginta sunt concordem effundentes orationem. O communes custodes generis humani, boni curarum principes, orationis adjutores!* Et August. pluribus sermonibus id probat de S.Stephano, serm.51.de diversis. Et ser.94.& 96.& 99.& lib. de cura pro mortuis ait. *Omnipotens, qui est ubique præsens, nec concretus nobis, nec remotus nobis; exaudiens Martyrum pre-*

[1] *Thess.5.* [2] *Act.1.*

preces, per Angelica ministeria usquequaque diffusa præbet hominibus ista solatia, &c. Alios omitto.

Prob. 4. Si hæc invocatio quidquam mali haberet, maximè quia fieret injuria Christo, vel quia esset inutilis; sed neutrum dici potest; ergo &c. Prob. min. 1. non fit injuria Christo, cùm invocantur viventes, & non petimus à Sanctis, nisi ut intercedant apud Deum, & apud ipsum Christum, & sic magis ipse honoratur in se, & in suis Sanctis: profundior illi exhibetur reverentia, dum adhibemus apud ipsum Angelos, & Sanctos intercessores, sicut cùm accedimus ad Reges mediantibus magnatibus; ergo per hanc invocationem nulla fit injuria Christo, sed potius hoc illi magis placere debet. 2. non inutilis: nam si hæc invocatio esset inutilis, hoc esset, vel quia Sancti non audiunt, nec vident nos orantes, vel 2. quia non possunt juvare, vel 3. quia nolunt audire, vel juvare; Sed nullum horum dici potest; ergo invocatio Sanctorum non est inutilis. Prob. min. 1. insolenter, & impiè scribit Calvinus. *Quis tàm usque longas aures illis revelavit, quæ ad voces nostras porrigantur? Oculos etiam tam perspicaces, qui necessitatibus nostris advigilent?* Impiè, inquam, & insolenter. Nam Angeli in cœlo habent oculos, & aures, ut videant, audiant, & gaudeant [1] *super uno peccatore pœnitentiam agente*, ut docet Christus Dominus. Et potest Deus orationes nostras illis revelare, sicut multa revelat viventibus de secretis cordium, & de futuris remotissimis. Et, ut ait S. Gregor. [2] *In illa æterna felicitate omnes communi claritate Deum respiciunt. Quid est, quod ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt*; ergo Sancti sufficienter vident, & audiunt invocantes.

2. Possunt juvare. Nam Sancti viventes in terris possunt impetrare nobis gratias; ergo multò magis regnantes in cœlo. Ideò S. August. [3] dicit de S. Stephano: *Commendemus nos ejus orationibus, multò magis audietur pro veneratoribus suis, qui sic exauditus fuit pro lapidantibus*. Et, ut ait Bernardus: [5] *Auxilium ejus quæramus, quia potens in terra, potentior est in cœlis ante faciem Domini Dei sui.*

3. Maximè volunt. Si enim tanta fuit eorum cha-

[1] *Luc.* 15. [2] 2 *dial.* 33.
[3] *ser.* 1. *de S. Steph.* [4] *ser. vigil. Sanct.*

ritas in terris, ut etiam pro inimicis oraverint, quantò magis id volunt in cœlo, ubi charitas eorum pura, & prorsus libera est, & consummata? Si D. Paulus hic vivens cupiebat anathema esse pro fratribus suis, & si S. Stephanus orabat pro lapidantibus, &c. quid facient pro servis, & devotis suis?

Confir. ex S. Bonaventura. Deus decrevit, quòd Sanctos veneremur, & oremus, 1. *propter inopiam nostram in merendo*, 2. *propter Sanctorum gloriam, &* 3. *propter ipsius reverentiam, ad quem non audemus per nos peccatores accedere, sed per amicos ejus*, &c.

Objic. ex Script. [1] 1. *Abraham nescivit nos, & ignoravit nos*. 2. Non credimus in Sanctos, sed in Deum; ergo nec possumus eos invocare: nam [2] *quomodo invocabunt, in quem non crediderunt?* 3. [3] *quia unus Deus, & unus mediator Dei, & hominum Christus*. 4. [4] *Si quis peccaverit, advocatum habemus Jesum Christum*; ergo non debemus advocare Sanctos, sed unum Christum.

Resp. neg conf. 1. quia potuit fieri, ut illi Sancti Patriarchæ nescirent post mortem suam, & ante ascensionem Christi, quæ fiebant in terris, quia tunc non fruebantur clara Dei visione, sicut in cœlo, in quo nunc vident in Verbo, & essentia Dei omnia, quæ decent statum illorum, v. g. eos, à quibus coluntur, & invocantur. 2. si valeret conf. ex verbis Apostoli, non liceret invocare viventes, quia minus credimus in eos. Sicut ergo non credimus in Sanctos, ut summam veritatem, ita nec invocamus, ut summum bonorum largitorem; sed sicut credimus eos amicos Dei, ita cum fiducia invocamus eos, ut per illos impetremus ab eo gratias. 3. non invocamus eos ut mediatores per redemptionem, sed per intercessionem, & ut intercessores apud ipsum Christum, qui est unicus Redemptor, & Mediator, &c. 4. Eodem sensu loquitur Joannes de advocato, & mediatore principali.

Objic. 2. Patres docent, solum Deum esse invocandum. Ideò S. Ignatius [5] docet, *Virgines solum Christum præ oculis habere, & ejus Patrem*, &c. Et S. Irenæus: [6] *Ecclesia mundè, & purè, & manifestè orationes*

[1] *Isa.* 63. [2] *Rom.* 1. [3] *Tim.* 1.
[4] 1. *Jo.* 2. [5] *ep. ad Philadel.* [6] *l.* 2. *c.* 57.

tiones dirigit ad Deum, & nomen Domini Jesu Christi invocat. Et Tertull. [1] *Hæc ab alio orare non possum, quàm à quo scio me consecuturum, quoniam ipse est, qui solus præstat*. Et Orig. [2] disputat contra Celsum, quòd *Deus solus est orandus, sed & unigenitus ejus est adorandus*. Denique Clem. Alex. *Extrema est inscitia ab his, qui non sunt Dii, tamquam à Diis petere*; ergo ex Patribus solus Deus est orandus, & invocandus.

Resp. neg. conf. 1. quia si in isto rigore intelligantur Patres, nequidem Sanctos viventes licebit invocare: nam hi textus à fortiori possunt illis applicari, ut patet. 2. quià in ãtiquis, & novissimis editionibus operum S. Ignatii verba illa non habentur; unde colligimus illa falsò inserta esse in aliis. 3. quia ex illis verbis illorum Patrum sequitur tantùm, quòd in orationibus ad Sanctos debemus semper respicere Deum & supremum bonorum omnium authorem, & largitorem; Sanctos verò ut purè intercessores nostros apud Deum. Quoad alios verò Patres, isti præcipuè improbant invocationes dæmonum, non autem invocationem Angelorum, & Sanctorum.

Confir. hoc. Nam cùm Celsus doceret, quòd etiam dæmonibus est litandum, quia Deos illos esse dicebat; sic Origenes eum impugnat. *Apage consilium illud Celsi dicentis, supplicandum esse dæmonibus*. Et Clem. Alex. impugnans similem errorem, dicit: *Cùm unus sit bonus Deus, ab ipso solo bonorum alia dari, alia conservari orantes petimus tam nos, quàm Angeli*; ergo hi Patres non improbant morem Ecclesiæ invocantis Sanctos, sed eos, qui invocant dæmones, arguunt.

Objic. 3. Sancti in cœlo non audiunt, nec vident nos; ergo frustra invocantur. Ant. est fundamentum Calvini. *Quis eò usque longas aures illis esse revelavit*, inquit, *quæ ad voces nostras porrigantur*? conf. autem clara est.

Resp. neg. ant. Quis enim revelavit Calvino, Deum non posse, aut nolle Sanctis suis ostendere in Verbo suo, aut eis specialiter revelare orationes nostras ad ipsos directas? Audiat Raphaelem Archangelum [3] dicentem ad Tobiam: *Quando orabas cum lacrymis, ego obtuli orationem tuam Domino*. Angelus ille au-

[1] *Apol. c. 30.* [2] *l. 8. cont. Cels.* [3] *Tob. 12.*

diebat orationes Tobiæ. Et in Euangelio, numquid vident pœnitentiam peccatorum, ut de illa gaudeant? Audiat Christum dicentem, [1] quòd *gaudium est in cælo coram Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente*. Et Joannes [2] videt 24. seniores offerentes *Agno orationes Sanctorum*.

Objic. 4. Merita, & preces Christi sufficiunt ad omnia obtinenda; ergo invocationes, merita, & intercessiones Sanctorum frustra quæruntur, imò & cum injuria Christi, quasi ejus merita non sufficerent.

Resp. neg. conf. & rationem ejus: nam sicut merita Christi, licèt sufficientissima in se, adhuc debent nobis applicari per sacramenta, & opera bona, quia sic ipse voluit; ita & voluit eadem nobis applicari dependenter, & mediantibus intercessionibus Sanctorum; sic voluit concedere veniam amicis Job per ejus intercessionem. *Job autem servus meus orabit pro vobis, & faciem ejus suscipiam*. Nec Deus id æstimavit indecorum sibi, quòd recurrerint ad illius hominis intercessionem. Sic Christus vult orari per servos suos, ut nobis indulgeat. Plura vide apud Controversistas.

DISPUTATIO XI.

De Beatissima Virgine Maria.

Sicut divinæ Incarnationis, ac Redemptionis opus, & beneficium per Mariam, & in Maria completum est, non debet in hoc tractatu omitti ejus memoria, ut dignitatem veneremur, merita celebremus, & beneficium cum debita gratiarum actione perpendamus.

Porrò jam disputavimus [3] de Immaculata ejus Conceptione, & ab omni labe peccati originalis perfecta immunitate, nec placet ea repetere. Item de cultu singulari, qui ei debetur, & de veneratione imaginum, & reliquiarum, ac de invocatione ejusdem, quid sentiendum sit, facilè patet ex dictis supra de Christo, & aliis Sanctis cum proportione, & juxta dignitatem ejus supereminentem. Quæ autem disputanda restant scholasticè, hìc breviter subjiciemus.

QUÆ-

[1] *Luc. 15.* [2] *Apoc.*
[3] *tract. 4. d. 5. q. 4. & 5.*

QUÆSTIO I.

De sanctitate Mariæ, qualis, & quanta fuerit.

SAnctitas attenditur 1. ex immunitate à peccato, quæ est sanctitas *negativa*. & 2. ex abundantia gratiæ, ac virtutum, quæ est sanctitas *positiva*. Quoad 1. jam probatum est, Mariam Deiparam Immaculatam fuisse, & prorsus immunem à labe peccati originalis in ipso instanti suæ conceptionis, & eam fuisse sanctam in eo momento, quo cæteri omnes posteri Adæ incurrunt maculam, & reatum peccati ejus. Restat videndum, an ab illo instanti, & in toto decursu vitæ mortalis suæ contraxerit, vel incurrerit culpam alicujus peccati actualis, seu personalis, saltem venialis, & levissimi. Quoad 2. autem videndum qualis, & quanta fuerit ejus gratia.

CONCLUSIO I.

SAnctitas Mariæ fuit integerrima, & perfectissima negativè, sc. immunis ab omni peccato personali, etiam levissimo. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto [1] qui cum Anselmo dicit, quòd *Christus talem habuit Matrem, qualem decet tanta puritate nitere, qua major sub Deo nequit intelligi*. Et addit: [2] *Certum est, quod multi sunt Angeli, qui numquam peccaverunt, & sunt inferiores Deo*; sed si Maria non esset prorsus immunis ab omni peccato actuali, posset intelligi major puritas sub Deo, quàm puritas Matris ejus, scilicet puritas talium Angelorum, aut alia possibilis, quæ esset prorsus immunis ab omni peccato; ergo talis dicenda est sanctitas Mariæ. Citat etiam 3. Augustinum dicentem. *Cùm de peccatis agitur, propter reverentiam Domini, de Maria nulla prorsus habere volo quæstionem*, &c. Denique Scotus [3] hoc apertè supponit, cùm asserit, quod *simpliciter innocens à mortali, & veniali tenetur simpliciter non confiteri. Unde si B. Virgo fuisset confessa*

Z 3 Petra

[1] 3.d.3.q.1. [2] Report.d.3.q.1.n.1.
[3] 4.d.17.q.1.n.32.

Petro post ascensionem, peccasset confitendo; ergo censet eam fuisse simpliciter innocentem ab omni peccato tam veniali, quàm mortali.

Confir. nam dist.3 quæst.1. docet, quòd *janua cæli aperta fuit Mariæ per merita passionis Christi prævisæ, & acceptatæ in ordine ad hanc personam, ut propter illam passionem numquam huic personæ inesset peccatum*, &c.

Prob.2. ex Script. in qua comparatur lilio inter spinas immaculato. Dicit enim, quod *tota pulchra est*. Et quod *macula non est in ea*, scil. sicut ille flos crescit, & nitet inter spinas sine læsione, sic Maria inter homines peccatores sine macula, & læsione ullius peccati, & tota omninò pulchra est.

Confir. ex Concil. Trid. [1] in quo decernitur anathema, *Si quis dixerit hominem semel justificatum ... posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei privilegio* (nota hanc clausulam) *quemadmodum de B.Virgine tenet Ecclesia*; ergo Concilium censet B Virginem in tota vita sua immunem fuisse ab omni peccato, etiam veniali, & hoc ita credi ab Ecclesia.

Prob.3. ex SS PP. Nam inquit August. [2] *Scimus, quòd Mariæ plus gratiæ collatum fuit ad vincendum omni ex parte peccatum*, &c. Et hac Virgine excepta non putat ullum hominem vixisse sine peccato aliquo. Et S.Bernardus: [3] *Absit, ut proprii quidquam inquinamenti domus hæc habuisse aliquando dicatur; ut in ea proinde scopa Lazari quæratur .... omninò pium est credere, quòd proprium Maria delictum non habuit*. Ut alibi dicit, [4] *In eam copiosioris sanctificationis benedictionem descendisse, ut vitam ab omni deinceps peccato immunem custodiret.*

Confir. ex antiquioribus SS. PP. qui eam absolutè, & omnimodè *immaculatam, & illibatam, super omnes benedictam, omnibus modis irreprehensibilem* prædicant; ut S.Jacobus in sua liturgia, & S.Ignatius ad S.Joannem. *In Maria humanæ naturæ natura sanctitati Angelicæ sociatur*: sed sanctitas Angelica fuit immunis ab omni peccato, etiam levissimo; ergo & ista. Et S. Ambros. [5] vocat eam *Virginem per gratiam ab omni*

[1] *sess 6.c.23.* [2] *de nat.& grat.c.36.*
[3] *ser.de Assumpt.* [4] *Ep.176.* [5] *ser.22.*

omni peccati labe integram, & sic non solum sanctitatem Angelicam æquavit, imo & superavit. Nam inquit S.Gregor. [1] *Sublimis Maria, ut ad conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritorum verticem super omnes Angelorum choros usque ad thronum Deitatis erexit*. Et Andreas Cretensis: [2] *Cùm esset impolluta, immaculata ..... Seraphim ipsam vincens naturam, miraculo Dei generationis primæ naturæ proximè accedens ad Deum*. Et Sophronius [3] scribit, *Virginem dici immaculatam, quia in nullo corrupta est*. Et Damascenus [4] exclamat: *O sanctissima, quæ principatus, & potestates fefellisti, atque in ea maligni tela extinxisti! Quæ in Spiritus Sancti thalamo versata, atque immaculata conservata in Dei sponsam*. Et addit alibi, [5] quod *animam non minus, quàm corpus virgineum custodierat*. Et S. Germanus Constantinopolitanus: [6] *Existima manifestè, & sine contradictione eam, quæ est omnibus superior, divinarum, & sublimium virtutum magnitudine, & puritate omnibus excellentem Mariam nulli culpæ affinem*. Et clarissimè Sanctus, & doctus Idiota: [7] *Tota pulchra Virgo gloriosissima, non in parte, sed in toto, & macula peccati sive mortalis, sive venialis, sive originalis non est in te*. Et sic de aliis communiter Patribus, qui toti sunt in repellenda omni suspicione peccati vel levissimi ab illa. Certè hæc, & similia elogia, quibus SS.Patres extollunt Mariæ sanctitatem, non essent omninò vera, si aliquod peccatum, etiam veniale, commisisset in toto vitæ suæ decursu; ergo vel mentiri dicerentur SS.Patres sic de illa loquentes, vel fatendum ejus sanctitatem fuisse prorsus illibatam, alioqui enim non superaret, imò nequidem æquaret Angelicam.

Prob.4. ex S.Thom. [8] Nam si aliquando peccasset peccato actuali, seu personali, minùs idonea fuisset maternitati Christi: nam macula illa redundasset in filium, juxta commune axioma, *gloria filiorum parentes eorum*. Quod maximè fatebuntur omnes illi, qui inde arguunt immunitatem à peccato originali:

[1] *in psal* 118. [2] *l.1.c.1.*
[3] *Ep.ad 6.Syn.* [4] *orat.1.de nat.Mar.*
[5] *orat.1.de Assumpt.* [6] *lib.de fasciis.*
[7] *de contempl.c.2.* [8] *opusc.60.art.3.*

nam peccatum omne actuale magis dedeceret illam etiam leviſſimum, quàm originale, quia illa committuntur propria voluntate, iſtud verò incurritur ex aliena. Ex alio capite etiam hoc verius eſt de Maria respectu Christi, quàm de alia ulla matre, quia ipſe eſt totus ab ipſa ſine participatione patris humani; ergo indignior fuiſſet maternitate iſta divina, ſi unquam peccaſſet propria voluntate, & malitia. Quippe, *in malevolam animam non intrabit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis*. Denique Eccleſia non ita verè de illa diceret cum Sponſo divino, *Tota pulchra es, & macula non eſt in te.*

Conf. ex eodem S.Thoma [1] pro immunitate tam ab actuali, quàm ab originali peccato. Nam inquit, *Puritas intenditur per receſſum à contrario, & ideò poteſt aliquid creatum inveniri, quo nihil purius eſſe poteſt in rebus creatis, ſi nulla contagione peccati inquinatum eſt, & talis fuit puritas B.Virginis Mariæ, quæ à peccato originali, & actuali immunis fuit. Fuit tamen ſub Deo, in quantum in ea erat potentia ad peccandum*; ergo ex D.Thoma ſanctitas negativa Mariæ fuit ſumma ſub Deo, ſc. immunis ab omni culpa etiam leviſſima. Addit autem, quòd, *quamvis B.Virgo ſit exaltata ſuper Angelos, quia tamen non uſque ad æqualitatem Dei, manet tamen adhuc infinita diſtantia, & poteſt aliquid medium eſſe inter illam, & Deum quoad ſanctitatem negativam, quatenus poterat illa peccare, & maculari; & quoad poſitivam, quatenus de potentia abſoluta poſſet Deus facere creaturam perfectiorem, & ſanctiorem; ſed de facto non fuit, nec datur pura creatura ſanctior illa.*

Idem docet Seraph.Bonav. qui ex glorioſis titulis, quibus decoratur in Scriptura, & Patribus, infert, quòd, *quoniam B.Virgo eſt advocata peccatorum, gloria, & corona juſtorum, ſponſa Dei, & totius tridinium Trinitatis, & ſpecioſiſſimum filii reclinatorium: hinc eſt, quòd ſpeciali gratia nullum peccatum in ea locum habuit*; ergo &c.

Objic. 1, cum hæreticis. Ex Scriptura conſtat Mariam in multis peccaſſe. 1. ex incredulitate, cùm dixit Angelo: [2] *Quomodo fiet iſtud?* Nam inquit Lutherus, *ipſa profectò in ſe ſenſit incredulitatis ſenſum*. Et Cal-

[1] *1.d.44.a.3.ad 3.* [2] *Luc.1.*

Calvinus dicit, *eam dubitasse de omnipotentia Dei, sicut Zacharias*. 2. Ex negligentia in filium, quando illum amisit per triduum: deinde illum repertum objurgavit, *& quasi desperans*, dixit: [1] *Fili, quid fecisti nobis sic*? &c. 3. Ex ambitione, & vana gloria, quando in nuptiis petiit miraculum vini, dicens Christo, *vinum non habent*, quasi petens miraculum *ad ostentationem*, ait Lutherus. Ideoque indignatus Christus, respondit, [1] *Quid mihi, & tibi est mulier*? 4. Ex ignorantia; unde Christus dixit ei, & Josepho, *Nesciebatis, quòd in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse*? Et additur, *Ipsi verò non intellexerunt*. 5. Ex importunitate, quando ipso prædicante, *Maria stabat foris, quærens loqui ei*, sic interrumpens prædicationem ejus; ideò respondit ex indignatione, *quæ est Mater mea*? quasi eam non agnoscens ut Matrem. 6. Ex aliqua desperatione in morte filii; ideò dicit August. [2] *B.Virginem in morte Domini stupore quodam dubitasse*; ergo pluries peccavit.

Respond. neg. 1. ant. & 2. conf. Nec enim rectè infertur ex illis textibus. Nam 1. non ex incredulitate, sed ex affectu obediendi quærit, *quomodo fieri possit* Mater, & esse Virgo? Unde laudatur de sua fide. *Beata, quæ credidisti*. Ideò August. ait: [3] *Quando Zacharias quæsivit: Unde hoc sciam, desperando dixit: Maria verò dixit non desperando, sed inquirendo.*

2. Pueri Jesu perditio non imputatur negligentiæ Sanctorum Parentum, sed mysterio; & sapientiæ filii, qui sponte remansit in Jerusalem, & se parentum vigilantiæ subduxit ex obedientia ad Patrem cœlestem.

3. Ex charitate petiit vinum pro convivis; Christus verò ad instructionem eorumdem respondet Matri, quasi arguens illam, ne videatur plus deferre carni, & sanguini materno, quàm voluntati divinæ Patris sui cœlestis; & fortè, ne videretur cum illa affectasse ad ostentationem. Denique si illa peccasset petendo, ille non adhæsisset concedendo, quod petebatur.

4. Licèt ex illis verbis Christi, *nesciebatis*, &c. inferretur aliqualis nescientia in parentibus, hæc non es-

[1] *Luc.* 2. [2] *q.* 63. *nov. testam.*
[3] *hom.* 4. *ex* 50. *c.* 5.

set peccatum in illis. Dolor autem illorum ex ejus absentia ostendit amoris eorum teneritudinem, non verò passionem, aut motum ullum irrationabilem; neque verba illa matris, aut filii sapiunt exprobrationem, sed amoris interrogationem.

5. Stabat Maria ad januam Dei, in quo prædicabat, non ut interrumperet, sed ut dato otio loqueretur cum illo de necessariis.

6 Si doloris gravitas ex morte filii stuporem fecit Matri amantissimæ, id non rectè tribuitur desperationi, sed amoris vehementiæ, & luctus amaritudini, ex qua fortè moritura erat, nisi Deus eam miraculosè roborasset contra vim doloris; & in hoc non apparet nequidem minima suspicio peccati, sed potius heroicæ charitatis testimonium.

Inst. S.Chrysost.[1]dicit,quòd cùm *Maria staret foris vocans Christum, supervacaneæ cujusdam ambitionis erat; quippe volebat ostendere populo se filio dominari, & in eum auctoritatem exercere, cùm nondum de ipso magnum aliquid imagine sua sibi proponeret*; ergo in hoc peccavit ex quadam superbia.

Resp neg.cons. Nam ex Ambrosio,[2]cùm respondet Christus, *quæ est Mater mea?* hoc non dixit ex contemptu aliquo in Matrem, & propinquos, sed ex docendi studio, præferendum esse Dei obsequium omni alteri considerationi. *Non injuriosè refutantur parentes, sed religiosiores copulas esse mentium, quàm corporum docentur. Non negatur Mater, quam de cruce cognoscebat, sed necessitudini corporali præscriptorum cœlestium forma præfertur.* Chrysostomus [2] autem oratorio stylo per quandam exaggerationem loquitur, & sic potuit excedere, ut fatetur S.Thom. & ut scribit S.Bonavent.[3] *Venerat Maria non ad ostentationem aliquam, sicut in hoc excessit D. Chrysostomus; quod & notant omnes Sancti Patres, & Doctores, & in hoc cautè legendus est, sed venit ad Christum ob aliquam causam, & rem honestam nobis ignotam, vel ut cibum sumeret, vel ut à periculo mortis sibi intentatæ à Pharisæis liberaret*, &c. Igitur uni Chrysostomo possunt opponi Sancti omnes alii Patres, & Doctores.

Ve-

[1] *hom.26.in Jo.& 45.in Matth.*
[2] *in Matth.17.* [3] *in Luc.8.*

Verum, ni fallor, Chrysostomus non ita loquitur ex propria mente de Maria: nam inquit, [1] *Si Christus Matrem voluisset negare, tunc opportunè profectò negasset, quando illi opprobrio Mater à Judæis dabatur. Nunc autem tantam facere curam de illa videtur, ut cùm vel in cruce penderet, amantissimo eam discipulo commendaret. Nunc verò non tantum ei honoris conferre videtur, quoniam fratrum, qui eum nudum hominem censebant, inanem ambitionem ejicere studebat;* ergo culpa in fratres rejicit Chrysostomus, non in matrem. *Tu verò noli verba tantùm perpendere,* (pergit Sanctus Doctor) *quæ mediocrem acrimoniam continent, verum etiam importunitatem, & audaciam fratrum considera..... Tum videbis increpationem illam decentem, atque utilem, admodumque mansuetam. Non enim respondet, abeas, & dic mulieri huic, quia non est Mater mea; sed ad nuntium directo sermone,* &c. ergo malè ex illis verbis Christi inferunt hæretici Christum duriùs increpasse Matrem, quasi peccasset; neque id credidit Chrysost. sed culpam rejecit in fratres, seu propinquos, qui cum illa erant, sicut & documentum dirigitur ad auditores Pharisæos.

Eodem modo se gerit Chrysostomus [2] in alia illa Homilia in Joannem de nuptiis, ubi Christus respondet petenti ab eo vinum: *Quid mihi, et tibi est mulier? Sic enim loquitur* (ait Chrysostom.) *non quòd Matrem contemneret: absit; sed ut maximæ utilitati consuleret..... Et licèt ita Matri responderit, maternis tamen votis obtemperavit;* scilicet hoc dixit potius ex amore, quàm ex motu indignationis, vel impatientiæ.

Objic. 2. Alii Patres dicunt, eam tempore passionis nutasse in fide: nam inquit S. Basilius: [3] *Tempore passionis dubitationi cuidam fuit subjecta secundum Domini vocem, qua dixerat: Omnes vos scandalum patiemini in me,* &c. Et Cyrillus Alexandrinus [4] dicit, *Eam propemodum de statu dejectam fuisse; ideò Christus eam commendavit Joanni, ut quasi Mystagogo, qui ei mysterium explicaret.* Et Origenes scribit, eam cum aliis Apostolis scandalizatam. *Quid puta-*

[1] *ho.45.in Matth.* [2] *ho.20.et 21.in Jo.1.et 2.*
[3] *ep.318.* [4] *ho.17.in Luc.*

tis, quòd scandalizatis Apostolis, Mater Domini à scandalo fuerit immunis? Si scandalum in Domini passione non passa est, non est mortuus Christus pro peccatis ejus; ergo Mariam Patres docent peccasse multipliciter.

Respon. neg. antec. nam aliud est dicere Mariam in passione habuisse occasionem scandali, & nutandi, & passam esse tentationem, aliud, quòd de facto nutaverit, & scandalizata fuerit, illud dicunt Patres, & verè, non autem istud, alioqui sibi contradicerent, cùm aliàs dixerint, eam fuisse sine macula. S. Basilius non dicit eam de facto dubitasse, & nutasse in fide, sed quòd dolor illam ad id impellebat, nisi divinitus roborata fuisset. Eodem sensu loquitur Cyrillus, & Origenes, qui nomine scandali intelligunt gravissimam tentationem, contra quam invicta stetit juxta crucem, cæteris constantior Apostolis, qui fugerant.

Inst. Si non fuisset scandalizata, Christus non dixisset verè, *omnes scandalum in ipso passuros*; sed cons. est falsum, ergo &c.

Resp. neg. maj. 1. quia ipsa non aderat, quando sic locutus est, & sic non erat de illis, qui scandalizandi erant. 2. Negari posset suppositum maj. nam scandalum passivum, & maximè propter impietates, & horrenda crimina Judæorum poterat esse sine peccato.

Objic. 3. B. V. debuit orare cum aliis, *Dimitte nobis debita nostra*, &c. Sed non potuisset hoc dicere, saltem verè, nisi habuisset aliqua peccata dimittenda; ergo habuit aliqua.

Respon. neg. min. Nam hoc poterat dicere in spiritu Ecclesiæ, quæ sic orat, sc. pro peccatis fidelium, quibus unitur per charitatem.

Inst. Incredibile est, eam fuisse per totam vitam sine aliquibus motibus subjectis, qui rationem præveniunt; sed hæc sunt peccata, quamvis levia; ergo &c.

Resp. neg. maj. Nam gratia excellentissima extinxerat in ea fomitem peccati, & supplebat justitiam originalem, ut continerentur omnes appetitus, & motus ejus in subjectione perfecta ad rationem, ut dicemus.

CON-

CONCLUSIO II.

Sanctitas Mariæ positiva tanta est, tamque perfecta, ut supereminеat sanctitati omnis puræ creaturæ, etiam Seraphinorum. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto dicente, [1] quòd *Christus habuit perfectissimum gradum mediandi possibilem respectu Mariæ, & quidem excellentiorem, quam respectu ullius creaturæ*; sed hoc non posset dici, nisi ei contulisset perfectissimam gratiam, quæ possit dari ulli creaturæ; ergo ita factum est.

Prob. 2. ex Script. & Patribus, qui explicant hæc, & similia verba Davidis [2] de Maria. *Fundamenta in montibus sanctis: diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob*. Quasi dicat, quòd initia sanctitatis, & gratiarum Mariæ sunt superiora sanctitati, & gratiis aliarum creaturarum, & ejus ingressus in hanc vitam diligit Deus super omnia merita cæterorum electorum. Ideò, *sicut lætantium omnium*, id est beatorum, *habitatio est in ea*. 2. Eidem applicant illud Isaiæ. [3] *Erit præparatus mons Domini supra verticem montium, & exaltabitur super omnes colles*; idest, inquit Gregor. [4] *gratia, quæ aliis vertex, & apex fuit, Mariæ fuit radix, & fundamentum. An non mons Maria fuit sublimis, quæ ut ad conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritorum verticem super omnes Angelorum choros usque ad solium deitatis erexit? Hujus enim montis præcellentissimam dignitatem vaticinans Isaias, ait: Erit in novissimis, &c. Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo Mariæ super omnes Sanctos refulsit.* Et hoc inquit S. Joannes Damascenus, quia, *Ex eo monte exscindendus erat lapis ille mysticus, sine manibus hominum, qui comminuit statuam Nabuchodonosoris, seu machinas diaboli*. Et denique Angelus eam declarat *plenam gratia*, & quidem plenitudine singulari, qualis decebat Dei Matrem, & Spiritus Sancti sponsam.

Confir. ex aliis Sanctis Patribus. Nam inquit Epiphanius: [5] *Beata Virgo lilium est immaculatum:* *subli-*

[1] 3. d. 3. q. 1. A. n. 4. [2] *psal.* 86.
[3] 1. *Regum*. [4] *lib.* 1.
[5] *de laud. Mar.*

sublimior Angelis facta est, superior ipsis Cherubin, & Seraphin, solo Deo excepto, cunctis superior existit. Et Chrysostomus: [1] *Magnum revera Virgo haec mundi miraculum est. Quidnam illa sanctius? non Prophetae, non Apostoli...... non Angeli, & non aliud denique inter res creatas excellentius, aut majus inveniri potest.* Et alibi [2] eam dicit *nobiliorem Cherubin, gloriosiorem incomparabiliter Seraphin*, &c. Et S. Gregor. Neocesar. [3] *Maria sic plena dicitur, quòd in illa Virgine totius gratiae thesaurus reconderetur.*

Prob. 3. Nam nulla est in creaturis sublimior dignitas maternitate Dei; ergo nec debuit in eisdem esse major gratia. Prob. cons. Nam inquit S. Anselm. [4] *Decens erat, ut Mater Dei tanta puritate*, seu sanctitate *niteret, qua major sub Deo nequit intelligi*. Et S. Laurent. Justin. [5] *Illam adhuc in utero matris decubantem adamavit Verbum, sibique genitricem elegit..... potestne ullus hominum, aut Angelorum illius amoris immensitatem penetrare?* Non diceretur *gratia immensa*, si in alia ulla creatura reperiretur major, vel aequalis. Ideò vocatur ab aliis Sanctis *gratiae abyssus*. Et, ut ipsamet fatetur, *Fecit illi magna, qui potens est; & potentiam in brachio suo*, scil. quia illi contulit tantas gratias, & dona, quanta potuit juxta capacitatem purae creaturae.

Confir. ex S. Thoma. [6] *Quo magis aliquid appropinquat principio in aliquo genere, tantò magis participat effectum illius principii*; sed Maria prae omnibus aliis creaturis appropinquat Christo principio omnis sanctitatis, & gratiae; ergo prae caeteris omnibus debuit ab eo gratiae plenitudinem participare. Prob. min. Nam prae caeteris dicitur, & est Mater Dei, & Sponsa, qua nihil propinquius filio, & sponso illi. Dicitur etiam *amicta sole, Deo freta*, habens *lunam sub pedibus*, & praedicatur *pulchra ut luna, electa ut sol*; ergo &c.

Confir. 2. ex eodem. Cùm Deus aliquem eligit ad aliquod munus, aut dignitatem, dat illi dispositiones proportionatas; sed Deus eligens Mariam ad filii sui maternitatem, destinavit eam ad summam dignitatem,

[1] *hom. hypos.* [2] *in liturg.*
[3] *hom. Annunt.* [4] *de excell. 2. c. 4.*
[5] *serm. de nativ.* [6] *3. p. q. 27. a. 5.*

rem, ad quam possit eligi pura creatura, & super omnes Sanctos, & Angelos; ergo & proportionatas ei dedit gratias, & virtutes; ergo, inquit Petrus Damian. [1] de Seraphin, *Quid majus illis* (summis spiritibus) *& videbis minus esse Virgine, solumque opificem opus istud supergredi*. Et S. Bonavent *Tanta gratiarum copia abundavit in Maria, ut ipsa etiam gratiosa Virgo gratia quodammodo dici possit*.

Objic. 1. ex illo ipso principio D. Thomæ. Deus debet dare gratias proportionatas ordinibus, & gradibus naturæ; sed natura Angelica est altioris ordinis, quàm natura Mariæ, quia hæc est purè humana; ergo & gratia Angelorum est major.

Respond. 1. neg. maj. absolutè, nec ita censet Sanctus Thomas, alioqui deberent dari gratiæ æquales omnibus hominibus, quia sunt æquales in natura. Dividit autem gratias, & dona sua singulis, prout vult, & gratis.

Resp. 2. dist. maj. debet dare de via ordinaria, transeat, de potentia absoluta, neg. maj. & conseq. Nam in Maria *fecit potentiam in brachio suo; fecit illi magna secundum omnipotentiam suam absolutam, & extraordinariam.*

Objic. 2. Maria non habuit gratiam ultra plenitudinem; sed plures Sancti habuerunt plenitudinem gratiæ; ergo æquales ei fuerunt in gratia. Prob. min. de Simeone, de Sancto Stephano, &c. ergo &c.

Resp. dist. maj. ultra plenitudinem possibilem de via extraordinaria, & de potentia absoluta, conc. ultra plenitudinem possibilem de potentia ordinaria, neg. maj. & min. & cons. Plures Sancti dicuntur habuisse plenitudinem gratiæ, & Spiritus S. id. magnam gratiam, & plenitudinem possibilem de via ordinaria; Maria verò plenitudinem possibilem, etiam de potentia extraordinaria, & absoluta.

QUÆ-

[1] *serm. de Annunt.*

QUÆSTIO II.

An B. Virgo habuerit justitiam originalem, an fomitem peccati.

QUia diximus B. Virginem ex singulari privilegio præservatam fuisse à labe peccati originalis, videtur dici posse, illam fuisse conceptam in justitia originali, saltem negativè idest sine injustitia illa, quam posteri omnes Adæ contrahunt in sua conceptione, imò & in positiva justitia, quia hæc præservatio contigit per infusionem gratiæ sanctificantis in illo instanti, quo contrahere debebant illam maculam; sed tamen illa gratia, & sanctitas anticipata non potest dici *originalis* propriè, tum quia illam non habuit ex vi suæ originis, neque ab Adamo, neque ab immediatis suis parentibus, sed ex puro Dei beneplacito, & privilegio speciali. Tum quia gratia illa sanctificans potuit esse sine effectibus, quos habebat, & habitura erat justitia originalis in Adamo, & posteris, si non peccassent, sicut eos non habet in baptizatis.

Suppono autem ex dictis, justitiam illam fuisse donum supernaturale, quod dabat homini inclinationem, & facilitatem ad bene operandum, & continebat appetitus sensitivos in plena subjectione, & obedientia ad rationem, quam non præveniebant per motus inordinatos concupiscentiæ, ut faciunt post illud peccatum in cæteris hominibus, in quibus *caro concupiscit adversus spiritum*. Illa autem justitia dicebatur *originalis*, quia illam habuerat Adam in sua creatione cum obligatione illam transmittendi ad posteros ab ipso per viam generationis, seu originis naturalis descensuros.

Suppono etiam ex dictis, fomitem peccati nihil aliud esse, quàm appetitus illos sensitivos, prout inclinant hominem ad bonum sensibile contra dictamen rationis, quod præveniunt, vel ei repugnant, & successit cum peccato illi justitiæ originali, quæ tales motus reprimebat, aut impediebat, ne exurgerent. His suppositis, quærimus, an Beata Virgo habuerit tale donum, an verò subjecta fuerit illis motibus appetitus sensitivi, & hoc sensu habue-

habuerit justitiam originalem, an verò fomitem peccati, qui opponitur illi justitiæ.

CONCLUSIO.

Probabile est, B. Virginem habuisse gratiam æquivalentem illi, quæ fuerat in Adam ante peccatum; & ideò non habuit fomitem peccati, sed non dicitur propriè justitia originalis.

Dico, *non dicitur propriè justitia originalis*, ob rationem allatam de illa denominatione, scil. illud donum sic dicebatur, quia datum erat Adamo cum obligatione illud transmittendi ad posteros ab eo venturos per viam generationis naturalis mediante observantia præcepti de non comedendo pomo vetito; & peccatum transgressionis ejus vocatur *originale* ob eamdem rationem; quia sc. contrahitur per originem ab Adamo. Ideò gratia baptismalis, qua mundamur ab illo peccato, nec ullum aliud donum, quo Deus illud primum supplere potest, & efficere in homine id, quod illud præstabat in Adamo innocente, non potest dici justitia originalis; quia scilicet per originem nec recipitur, nec transmittitur. Unde licèt admittatur in B. V. Deipara simile donum, non propterea diceretur habuisse justitiam originalem, saltem sub illa denominatione.

Porrò jam dictum est alibi, eam in illo instanti suæ conceptionis non incurrisse peccatum, nec maculam originalẽ, quam incurrunt cæteri omnes posteri Adæ: & sicut quãdo isti per gratiam baptismalem mundantur ab illa macula, non propterea dicuntur recipere justitiam originalem, ita nec Virgo ista dicenda est accepisse justitiam originalem, licèt receperit gratiam non abstersivam, sed præservativam peccati originalis. Imò nec id potest dici de gratia, qua præservata fuerit ab effectibus talis peccati, seu à fomite peccati. Quod autem id ita contigerit illi.

Prob. 1 ex Scoto. Nam, ut diximus, *Justitia originalis faciebat perfectam tranquillitatem in anima, quantum ad omnes potentias, ita quod natura inferior* (appetitus sensitivus) *non inclinaretur contra judicium superioris* (rationis) *aut si inclinaretur, quantum est de se, posset tamen à superiori regulari, & ordinari sine* diffi-

difficultate superioris, & sine tristitia inferioris; sed gratia, quæ collata fuit B. Virgini, causabat illam tranquillitatem, & pacem in ipsa; ergo in ea fuit donum, seu gratia æquivalens justitiæ originali. Prob. min. ex dictis in præcedentibus, quatenus illa fuit prorsus immunis ab omni peccato, etiam levissimo; ergo numquam appetitus inferior repugnavit rationi per ullum motum inclinantem in peccatum. 2. Ab instanti suæ conceptionis fuit repleta donis omnibus gratiæ, quibus anima ejus secundum omnes facultates suas perfectè uniebatur Deo, & singulariter mediante speciali providentia, & assistentia divina, qua fiebat, ne ullus appetitus ejus posset prævenire rationem ejus, & ut omnes facultates tam corporis, quàm animæ inclinarentur ad bonum. 3. denique per abundantiam, & plenitudinem gratiæ tam actualis, quàm habitualis, ac virtutum omnium semper fuit inclinata, & intenta ad bonum, & unita Deo; ergo numquam experta est rebellionem vel minimam appetituum contra rationem; sed quoad hoc perpetua, & summa tranquillitate fruebatur.

Confir. ex loco citato in præcedenti ex d. 3. q. 1. ubi docet, quòd *janua cæli fuit sibi* (Mariæ) *aperta per meritum passionis Christi prævisæ, & acceptæ specialiter in ordine ad hanc personam, ut propter illam passionem numquam huic personæ inesset peccatum, & ita nec aliquid, propter quod janua clauderetur*, &c. sed causa, cur clausa fuerit hominibus janua cœli, fuit peccatum Adæ, seu originale, & illa janua non fuit clausa Mariæ; ergo signum est eam habuisse ex merito passionis Christi prævisæ gratiam æquivalentem dono justitiæ originalis.

Confir. 2. ex PP. & Theologis citatis pro perfecta, & immaculata ejus sanctitate. Nam Petrus Damian. [1] negat, eam unquam *habuisse aliquid cum terrenis affectibus commune*. Et Richard. Victor. [2] dicit, eam fuisse *terram beatam, de cujus finibus Deus abstulit omnia prorsus bella*. Et alibi [3] dicit, quòd *numquam concupiscentiæ fumus eam attigit, nec vermis voluptatis eam læsit*. Et S. Jo. Damasc. [4] dicit eam *corpore, & spiritu puram*. Et S. Cypr. [5] *Carnis, & mentis integri-*

[1] *orat. de Assumpt.* [2] *l. 1 de Emman. c. 29.*
[3] *orat. 2.* [4] *de ger.* [5] *de cor. Chr.*

gritate insignis, spirituali, & corporali intus, & extra Christi præsentia fruebatur. Quomodo hæc diceretur, si in ea viguisset concupiscentia? Denique Albertus Magnus: *Sanctissima est caro B. M. V. quæ numquam admisit aliquid sanctitati contrarium*; ergo nec motum minimum concupiscentiæ contra rationem sensit; ergo in ea fuit donum gratiæ æquivalens justitiæ originali.

Confir. 3. Nam incredibile est Dei Verbum unquam voliturum carnem sumere ex carne Mariæ, nisi hæc fuisset longè purior, & sanctior carne, quam dederat Adamo in creatione, & denique, nisi fuisset *Angelificata*, & quasi *Deificata*, quantum possibile fuit; ergo non deerat ei donum, quo fieret sanctior, & purior carne Adæ innocentis. Hinc

Prob. 2. p. de fomite peccati. Nam per illum nihil aliud intelligitur, quàm ille carnis appetitus, quo inclinamur ad amorem sensibilium, & contra dictamen rationis, unde solent oriri peccata; sed nulla talis inclinatio fuit in B. Virgine, ut probatum est; ergo nec fomes peccati.

Objic. In Maria fuit caro cum sensibus, & appetitu, & facultatibus similis nostræ; sed caro nostra cum illis facultatibus inclinat ad bonum sensibile, & fomes peccati est ei naturalis; ergo & in Maria. Maj. patet: Nam humanitas in ea fuit ejusdem speciei atomæ cum nostra. Prob. min. Nam respicere bonum sensibile, & ad illud inclinare, sunt proprietates inseparabiles ab humanitate, & bonum sensibile est objectum naturale appetitus sensitivi; ergo & fomes ille sic inclinans; sed hæc repugnant justitiæ originali, & omni gratiæ æquivalenti; ergo &c.

Resp. dist. min. inclinat secundum se, & præciso dono supernaturali movente in contrarium, conc. supposito tali dono, & gratia, neg. min. Nam sicut donum justitiæ originalis distrahebat carnem, & appetitum Adæ ab illa inclinatione prava in peccatum, ita est de dono gratiæ in B. Virgine, præcisa quidem tali gratia fuisset in carne ejus, sicut in nobis; sed per illa dona rectificabantur ejus appetitus, & inclinabantur ad virtutem, & ad Deum.

QUÆ-

QUÆSTIO III.

De virtutibus, & donis Mariæ. An virtutes morales habuerit infusas ab instanti conceptionis.

QUæstio procedit tam de Moralibus, quàm de Theologicis, & de infusis tam per se, quàm per accidens, & de aliis donis supernaturalibus; & quæritur, an B. Virgo omnia illa acceperit ab instanti conceptionis suæ, & quidem in gradu heroico, & perfectissimo.

Suppono autem, virtutem dici heroicam, quando facit operari modo præcellenti supra homines, idest supra communem operandi modum aliorum hominum, ita ut in his operationibus imitetur aliquo modo Deum. S. Thomas [1] hanc virtutem describit eam, *qua perficitur homo, & formatur ultra communem modum humanæ perfectionis, quasi ad similitudinem substantiarum separatarum, & nominatur divina supra humanam virtutem, & communem*. Arist. [2] breviùs dicit, quòd *perfectissima virtus in eadem specie manens est heroica; & sic metaphoricè loquuntur aliqui, quod perficiat modo humano*, quia scilicet non est communiter hominis ad illum gradum attingere. Hoc supposito, sit

CONCLUSIO.

BEata Virgo habuit omnes virtutes sibi divinitus infusas in gradu heroico ab instanti suæ conceptionis, idem est de donis Spiritus Sancti.

Prob. 1. ex Script. quæ illi tribuit omnes virtutes, & dona sub diversis symbolis, juxta sensum Ecclesiæ, & Patrum. Nam Ecclesia, & Patres illi applicant hæc, & similia eloqia; & oracula, in quibus fit sermo de *muliere amicta sole, habente lunam sub pedibus suis, & in capite coronam stellarum duodecim*. 2. De Regina sedente ad latus Dei sponsi, [3] *in vestitu deaurato circumdata varietate, & in fimbriis aureis*. 3. De fœmina, [4] *quæ ascendit sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ*,

[1] 1.2.q.54.a.5. [2] 7. *Eth.c.*1. [3] *Ps.*41. [4] *Cant.*3.

rhæ, & thuris, & omnis generis pigmentorum. 4. De horto studiosè concluso, [1] cujus *emissiones sunt paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus*. Hæc inquam, & similia dicunt de Maria, ut exprimant splendorem luminis, gratiæ, & sapientiæ, quibus, quasi veste, per totam induta est, & à capite ad pedes solis, lunæ, ac stellarum, seu virtutum, ac donorum gratię splendore illustrat Ecclesiam Sanctorum, & influit in eam, sicut astra illa illustrant, & influunt in hæc inferiora. Ideò inquit S. Bernard. [1] *Jure Maria sole perhibetur amicta, quæ profundissimum divinæ sapientiæ, ultra quam credi valeat, penetravit abyssum, & quantum sine personali unione creaturæ conditio patitur, luci illi inaccessibili videtur immersa*. Vides dona scientiæ, & sapientiæ, quæ pertinent ad intellectum.

Quoad flores autem, & fructus, & pigmentorum, & aromatum suffitus, & ornamenta, notat Petrus Damian. [2] quòd *universis pulvis pigmentarius in Virgine conjectus est, quia in ea conventus virtutum reverendum sibi thalamum consecravit, & si spiritus per partes cæteris affluit, Mariæ tamen tota plenitudo gratiæ supervenit*. Quantum verò ad horti symbolum sic loquitur Sophron. [3] *Quidquid in ea gestum est, totum puritas, & simplicitas, totum gratia, & veritas, totum misericordia, & justitia. Verè hortus deliciarum, in quo consita sunt universa florum genera, & odoramenta virtutum*, &c. & sic de aliis; ergo in B. Virgine fuerunt omnia dona, & virtutes simul infusæ, quæ in aliis sunt distributæ, & divisæ, sicut in hortis adunantur universa florum, & fructuum genera, & quidem in summo perfectionis gradu.

Prob. quoad secundam utramque partem, scilicet quoad totalitatem, & perfectionem heroicam: nam inquit S. Bernardinus. *Necesse fuit, ut per illas virtutes Maria quādam assequeretur æqualitatem cum Deo*, scilicet quantum est fas creaturæ: nam per maternitatem contrahit cum Deo quandam ineffabilem similitudinem, & affinitatem. *Virtutes* autem (inquit Nyssenus) *sunt colores, quibus pingitur in nobis imago Dei; ergo si similitudo illa sit sine luce virtutum, ex-* tin-

[1] *ser. 2. de nativ Mar.* [2] *ser. de Assumpt.*
[3] *ser. de Assumpt.*

tinguitur splendor aliarum omnium, quæ fuerunt in Sanctis. Et, ut loquitur S.Ambros.[1] *Est igitur Maria ipsa imago virtutis, de qua velut speculo refulget species castitatis, & forma virtutis.*

Prob. 3. ratione jam allata. Nam sicut gratiæ, ita & donorum aliorum, ac virtutum mensura debet attendi ex dignitate, & gradu, ad quem Maria destinabatur; sed hæc destinabatur ad summam dignitatem, ad quam possit elevari pura creatura; ergo dona, & virtutes illi debuerunt infundi supra omnes creaturas. Ideò notat S.Bernard. [2] in verba cit. *Mulier amicta sole*, &c. *Candidissimus sanè hujus mulieris amictus, cujus omnia tam excellenter ordinata noscuntur, ut nihil in ea tenebricosum, sed nec obscurum saltem, aut minus lucidum, aut tepidum aliquid, aut non ferventissimum liceat suspicari*; ergo omnes virtutes, & dona fuerunt in gradu heroico. Hinc

Prob. 3. p. scil. quod hæc habuerit ab instanti conceptionis. Nam illa omnia elogia evanescerent, si vel per momentum temporis illa mulier fuisset non dico in peccato originali, aut actuali, sed etiam in carentia illarum virtutum, & donorum: nam fuisset in obscuritate, & tepiditate; ergo &c.

Confir. 1. quia nulla fuit ratio differendi hæc ornamenta, quandoquidem jam erat prædestinata, & electa ad maternitatem divinam, & ideò in eodem illo instanti recepit gratiam sanctificantem, ut probatum est; ergo & debuit recipere cætera dona, & virtutes, quæ decebant illam dignitatem, & comitari solent gratiam illam. Prob. conf. ex Conc. Trid. [3] docente, quòd *sanctificatio fit per susceptionem gratiæ, & donorum*: & quòd *in justificatione hæc omnia simul infusa accipit homo, fidem, spem, & charitatem.*

Confir. 2. quia per gratiam illam, quam recepit in illo instanti, debuit simul recipere principia omnia, quibus posset pervenire ad finem, ad quem destinabatur: nam qui vult finem, debet velle media ad illum conducentia; sed virtutes tam Morales, quàm Theologicæ, & dona Spiritus Sancti sunt media, & principia, quibus B.V. debebat pervenire ad maternitatem, ad quam destinabatur; ergo ex tunc debuit illa omnia recipere simul cum illa gratia.

Prob.

[1] *l. de Virg.* [2] *ser. mulier.* [3] *sess. 6. c. 7.*

Prob.specialiter de donis: nam ex tunc B.Virgo respiciebatur à Deo, ut Regina, & Sponsa Spiritus Sancti, qui eam obumbraturus erat,& cui illa jam oppignerabatur; ergo ex tunc debuit recipere dona ejus.

Confirm.1.Nam dona Spiritus Sancti reddunt animam facilè mobilem ab illo ad opera heroica;sed nulla creatura debuit potius esse mobilis ad talia opera, quàm Maria; ergo nec ulla debuit potius recipere dona illa, ut facillimè, & perfectissimè regeretur à Spiritu Sancto.

Confirm.2.Quia plurimi Sancti Patres docent,quòd ex eo instanti habuit usum rationis perfectissimum ad merendum; ergo debuit ornari, & muniri gratiis, & donis, quibus potuerit continuò moveri ad Deum per actus heroicos fidei, spei, charitatis, & aliarum virtutum.

Denique probari poteſt tota conclusio, discurrendo per singulas virtutes cum SS. PP. Nam de fide ait S.Elisabeth. *Beata, quæ credidisti*, &c. Et ideò dicit Augustinus, [1] quòd *fuit beatior concipiendo Christum fide, quàm carne*. Et Ambrosius dicit, [2] eam *non dubitasse; sed credidisse, & ideò fidei fructum consecutam fuisse*; & alii vocant eam *matrem credentium*, alii *fidei signaculum*, alii *fidei miraculum*. Et Sophron. [3] *Hæc est Virgo, quæ sola interemit hæreticam pravitatem, sola post Deum, quæ nos confirmat in omni veritate*, &c.

De spe constat per eadem testimonia: nam illa credulitas, ex qua dicitur beata, & quam exhibuit Angelo, tam fuit spei, quàm fidei: ideò dixit, *fiat mihi secundum verbum tuum*. Et iste actus tantæ fuit efficaciæ, ut per illum cooperata sit operi mirabili incarnationis; nec enim hoc Deus fecisset, nisi ipsa consensisset, nec in id ipsa consensisset, nisi optasset, & sperasset id factum iri.

De charitate nemo dubitat. Nam communiter dicitur *mater pulchræ dilectionis, & sanctæ spei*. Et Ecclesia illi tribuit omnes actus amoris, quos legimus in Sponsa Canticorum. [4] *Ordinavit in me charitatem.... fulcite me floribus .... quia amore langueo .... vulnerata charitate ego sum*. Et Deum semper vocat *dilectum*

[1] *l.de S.Virg.* [2] *in Luc.2.*
[3] *ser.de Assumpt.* [4] *Cant.1.et 2.*

ctum suum. Et denique S.Bernard. dicit. *In affectum charitatis omninò transisse Mariæ viscera, in quibus ipsa, quæ ex Deo est, charitas, novem mensibus corporaliter requievit*. Et licèt hæc dicantur de tempore, quo gestavit Christum in sinu suo, & parturivit illum; non dubitatur tamen, quin ex eodem instanti, quo repleta fuit gratia sanctificante, sc. in sua conceptione, repleta etiam fuerit charitate, quia hæc virtus inseparabilis est ab illa gratia.

De humilitate ipsamet gloriatur illi virtuti tribuens suam omnem exaltationem: nam inquit, *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ... fecit mihi magna... ex hoc beatam me dicent omnes generationes*, &c. sc inquit S. Bernardin. [1] *adfuit ei aspectus suæ humilitatis, eò quòd continuè habebat actualem relationem ad divinam majestatem, et ad suam nihilitatem*.

Quoad fortitudinem, de illa dicitur, quòd fuit, & est terribilis hostibus Dei, seu dæmonibus. *Terribilis, ut castrorum acies ordinata*. Non immoror in aliis virtutibus, ut de virginitate videamus.

QUÆSTIO IV.

De virginitate perpetua Mariæ.

NOn defuerunt hæretici, qui dixerunt Christum genitum, & naturaliter ex Sancto Joseph, & Maria, ut Apollinaris, & Cherintus, & Ebion. Alii dixerunt, quòd illa post Christum natum habuit alios filios, ut Helvidiani, & Joviniani, & Macedoniani, imò & Tertullianus in hoc fuisse putatur errore. Alii volunt, quòd in partu amiserit virginitatem, ut Calvinus, quos omnes execrantur Catholici unanimiter.

Porrò virginitas describitur *integritas ab omni vacua libidine carnis, seu corporis, et animæ*. Unde tria concurrunt ad veram virginitatem. 1. integritas carnis, seu sigilli virginei, quod aliqui ponunt in membranula super os ventriculi inducta, quæque solet rumpi in congressu virili. 2. carentia omnis sensus, & consensus libidinosi. 3 propositum abstinendi ab omni ea libidine. Ideò tria distingui solent in virgi-

nitatis

[1] *to.3.ser.5.*

nitatis temeratione. 1. Sigilli virginei fractio: 2. concursus carnis, & animæ; sive, ut loquitur S. Thomas, *resolutio seminis delectationem sensibilem causans:* 3. voluntas perveniendi ad talem delectationem: 1. est accidentale huic virtuti quoad moralitatem, quia fractio illa contingere potest animæ moraliter virgini: 2. est materiale: & 3. est formale. Quærimus ergo an Maria Deipara perfectam virginitatem conservaverit in conceptu filii sui Christi, & in partu ejusdem, & denique post partum, & deinceps usque in finem vitæ suæ.

CONCLUSIO.

B*Eata Maria fuit semper Virgo perfectissima ante partum, & in partu, & deinceps.* Est de fide contra præfatos hæreticos.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Dico, quòd Virgo, & Mater non opponuntur oppositione formali, nec privativa, nec ut contraria. Virginitas enim privat tantùm actione causæ superioris naturalis, non autem virtutem activam matris. Maternitas autem non ponit necessariò actionem illius superioris, sed tantùm illam comitatur illa actio; sed si alius suppleat actionem illam totalis causæ naturalis, potest esse maternitas secundum illam rationem, & tamen cum privatione actionis causæ naturalis superioris, & ita cum virginitate. Et talis fuit hic.* (scilicet in Maria concipiendo Christum) *Et, cum objicitur quod clausa non potest parere*, respondet, quod *ibi fuit miraculum, quòd Corpus Christi fuit simul cum alio corpore;* (per compenetrationem) ergo Scotus censet Mariam semper fuisse Virginem etiam in partu.

Prob. 2. ex Conciliis, [2] in quibus cognita, & definita est perpetua virginitas ista: ut in Concilio V. Constantinop. [3] ubi dicitur *semper Virgo*. Et sic vocat eam Tarasius Patriarcha in Epistola, quæ legitur in sexta Synodo. Item in Lateranen. sub Martino I. [4] *Si quis secundùm SS. Patres, & secundum veritatem, Dei genitricem, sanctam, semperque Virginem.. ipsum Deum Verbum specialiter, atque veraciter....*

 absque

[1] *2. d. 4. a. 3. q. 1. H. 15.* [2] *Act. 8.*
[3] *Act. 5.* [4] *consult. 5. c. 3.*

absque semine concepisse ex Spiritu S. & incorruptibiliter genuisse, indissolubili permanente & post partum ejusdem Virginitate, negat, condemnatus sit. Et in symbolis dicitur *Christus natus ex Maria Virgine*; ergo Maria Mater Christi semper fuit Virgo.

Prob. 3. ex Script. nam prædicitur Virginem concepturam, & parituram. [1] *Ecce Virgo concipiet, & pariet.* Quod malè interpretantur Judæi de alio dictum, quàm de Messia; nam ex Matthæi Euangelio id applicatur Christo. *Ut adimpleretur, quod scriptum est per Prophetam dicentem: ecce Virgo concipiet* &c. Item ipsa protestata est Angelo, se velle servare virginitatem, *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Ideò creditur vovisse virginitatem; ergo &c.

Prob. 4. ex Patribus; nam in Liturgia S. Jacobi Verbum Dei dicitur [2] *ex sancta Deipara, semperque Virgine carnem induere.* Et S. Ignatius Martyr. *Revera natus est Deus ex Maria Virgine...* Et, *corpus sibi fabricavit ex sanguinibus Virginis*, & cum aliis innumeris. August. [3] *Virgo genuit, quia Virgo concepit; inviolata peperit, quia in conceptu libido non fuit.* Et S. Leo. [4] *Meritò virgineæ integritati nihil corruptionis attulit partus salutis.* Et Chrysost. *qui ingreditur, & egreditur, et introitus sui, et exitus nulla vestigia relinquit, divinus habitator est, non humanus.*

Prob. denique ratione quoad 1. p. nam 1. inquit S. Thom. [5] *cùm Christus sit verus, et naturalis Dei filius, non fuit conveniens, quòd alium Patrem haberet, quàm Deum, ne dignitas Patris transferretur ad alium.* 2. *Quia qui mittitur, est Verbum Dei; Verbum autem absque omni corruptione cordis concipitur sine ulla corruptione corporis.* 3. *Id conveniebat dignitati humanitatis Christi; quia in eo non debuit esse locus peccato, qui peccatum tollere veniebat. Non poterat autem fieri corruptio illa ex concubitu viri, et fæminæ sine aliqua carnis concupiscentia, quæ est ex peccato.* 4. *Ex fine incarnationis. Nam quia Christus dabat hominibus filios Dei fieri, non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri; sed ex Deo, seu ex Dei virtute,* sic

[1] *Isa.7. Matt.1.*
[2] *Ep. ad Trall.*
[3] *Ser. de nat.* [4] *Ser.141.*
[5] 3.q.28. a. 1.

sic ipse, qui erat causa exemplaris æquè, ac meritoria nostræ illius regenerationis, non debuit concipi, & generari ex voluntate carnis, aut viri; ergo, inquit S. August. [1] *oportebat caput nostrum insigni miraculo nasci de Virgine secundum corpus, ut significaret membra sua de Virgine Ecclesia secundum spiritum nascitura.*

Prob. 2. p. cum eodem S. Thom. 1. quia *Propheta dicit non solùm, ecce Virgo concipiet, sed etiam addit, pariet.* 2. *Quia, quod nascebatur, erat Verbum Dei; quod non tantùm concipitur in corde, sed etiam ex corde sine corruptione; ergo ut ostenderetur Corpus Christi esse corpus Verbi divini, debuit nasci sine corruptione Matris.* 3. Quia, ut dicit August. *fas non erat, ut per ejus adventum violaretur integritas, qui venerat sanare corrupta.* 4. *Quia non debebat honorem matris minuere, qui præceperat honorare parentes*; ergo Maria fuit perfectè Virgo in partu.

Prob. 3. p. ex eodem. Nam cum Ezechiel dixerit, quòd *porta hæc erit clausa, & vir non trāsibit per eam*; quærit August. [2] *quid est illa porta Domini clausa, nisi quòd Maria semper erit intacta*: Et quid est; *homo non transibit per eam, nisi quod Joseph non cognoscet eam.* 2. *Quia sicut Christus secundum divinitatem unicus est Patris, ita secundum humanitatem unicus est Matris.* 3. *Quia fieret injuria Spiritui Sancto, si sacrarium ejus, scilicet uterum Virginis profanasset homo.* 4. *Dedeceret Mariam non esse contentam tanto filio.* 5. *Dedeceret Joseph, si quam audierat ab Angelo de Spiritu S. concepisse, ausus esset tangere.* Imo quidam Patres putant eum ideò cogitasse ab ea discedere ex reverentia, non autem ex dubio de illius virtute, aut ex Zelotypia; ergo multò magis debuit recedere post divinum partum.

Objic. 1. con. 1. p. ex Script. Joseph dicitur pater Christi, & Mater ejus dicitur *Mulier*; ergo ista non fuit Virgo. Prob. ant. nam dicitur, quod [3] *Pater ejus, & Mater mirantes erant super his, quæ dicebantur de illo*, & ipsa Maria vocat eum patrem ejus. *Ego & pater tuus dolentes quærebamus te.* Et ipse Christus matrem vocat *mulierem* in nuptiis, & in Cruce; ergo &c.

 Resp.

[1] *de S. Virg. c. 6.* [2] *a. 3. ser. 14. nat.* [3] *Luc. 2.*

Resp.dist.1.ant.& 2.conf. pater putatitius, con. pater verus, seu genitor, neg.ant.& conf.nam, inquit Beda, putabatur Pater propter Mariæ famam, & ut docet August. *Eo modo Joseph dicitur pater Christi, quo & vir Mariæ intelligitur, sine commixtione carnis ipsa copulatione conjugii.* Quod autem dicatur *mulier*, significatur sexus fœmineus, non conditio, vel status virginitati oppositus.

Inst. Nisi Joseph esset verè pater, & genitor Christi, hic non esset filius Abrahæ, nec David; quia non poterat ab illis descendere parentibus, nisi per Joseph; ergo hic verè fuit pater, & genitor Christi.

Resp.neg.ant.& rationem ejus, quia tam potuit descendere ab illis parentibus per Mariam, quàm per Joseph, quia illa erat filia Abrahæ, & Davidis.

Objic. 2. Christus homo per omnia fuit similis nobis absque peccato; ergo genitus fuit sicut alii homines, sc. ex patre, & matre.

Resp.dist similis quoad speciem, & essentialia, con. quoad accidentalia, neg. ant. & conf. nam quòd ille ex sola matre, sine patre conceptus sit, non facit differentiam essentialem ejus à nobis quoad humanitatem, sicut similes sumus Adæ quoad essentiam, & speciem, licet ille non esset genitus ex patre,& matre.

Objic.1.con.2.p.S.Ambros.dicit Christum aperuisse vulvam matris suæ. Nam, inquit, [1] *qui vulvam alienam sanctificavit, ut nasceretur Propheta, hic est, qui aperuit matris suæ vulvam*; sed apertio vulvæ destruit virginitatem; ergo &c.Id collegit Ambros.ex Script. [2] *omne, quod aperit vulvam, sanctum Dominum vocabitur.*

Resp.dist. maj. aperuisse, id est, exivisse de vulva, con.rupisse claustrum, seu sigillum virgineum, neg. maj.& conf.nam vox *aperire*, apud Ambrosium in eo loco non sumitur rigorosè pro apertura physica, sed in latiori sensu pro exitu ex utero matris.

Objic. 3. Christus non natus est cum corpore glorioso; ergo non exivit de utero matris sine physica aperitione uteri. Prob. conf.nam ideò potuit ingredi cœnaculum januis clausis, quia resurrexit cum corpore glorioso; ergo nisi sic natus sit, non potuit exire de utero sine apertura claustri virginei.

Resp. 1.

[1] *l.2.Luc.* [2] *Exo.* 34.

Resp.1.neg. 1. conſ. & diſt.2. non potuit exire ſine novo miraculo, con. abſolutè, & per divinam potentiam, neg. conſ. nam, inquit Auguſt. *moli corporis, ubi divinitas erat, oſtia clauſa non obſtiterunt: ille quippe non eis apertis intrare potuit, quo naſcente virginitas matris inviolata permanſit*. Ideò

Resp.2.neg.1.conſ. & 2. ant. nam, ut patet ex Auguſtino cit. per eamdem potentiam, & miraculum Corpus Chriſti potuit egredi, quo potuit ingredi uterum clauſum.

Objic.4. Si Maria peperiſſet Virgo, non egebat purificatione, nec paſſa eſſet muliebria parturientium; ſed illis indigebat, & hæc paſſa eſt; de facto ſubiit purificationem ſecundum legem, ſicut aliæ puerperæ; ergo &c.

Resp.neg.min. vel ſic diſt.indigebat apparenter, & ſubiit propter legem, & ſcandalum, con. à parte rei, & in rigore propter aliquam impuritatem corporalem, aut ſpiritualem, neg. min. Chriſtus venerat, *non ſolvere, ſed implere legem*. Ideò debuit mater ejus cum ipſo implere præceptum purificationis; quamvis neuter indigeret.

Objic. 1. con. 3.p. Scriptura docet quidem Mariam concepiſſe, antequam cognita eſſet à ſponſo; ſed non negat, quin poſtea convenerint, imò id ſatis ſupponit, quia dicit, quod [1] *Joſeph accepit conjugem ſuam, et non cognoſcebat eam, donec peperit filium ſuum*. Et, *antequam convenirent, inventa eſt in utero habens de Spiritu S.* Et quòd *peperit filium ſuum primogenitum*. Et ſæpè tribuit illi fratres, & ſorores: Ut cùm dicebant Judæi, [2] *nonne mater ejus dicitur Maria, et fratres ejus Jacobus, et Joſeph, et Simon, et Judas, et ſorores ejus, nonne omnes apud nos ſunt?* & Maria ſtans juxta Crucem dicitur [3] *Mater Jacobi, et Joſeph*; ergo poſt partum non manſit Virgo. Prob. conſ. nam ſi concepit Chriſtum, antequam convenirent, ſequitur, quod poſtea convenerint, alioqui male deſignaretur ille terminus. Idem colligitur ex illa voce *donec peperit*. 3.*primogenitus* dicit relationem, & connotat *ſecundogenitum*, ſicut & relatio fraternitatis connotat plures ex eadem matre, aut patre.

[1] *Matt.1.* [2] *Matt. 13.* [3] *Matth.27.*

Resp. neg. 1. conf. & dist. ant. nam voces, *antequam convenirent*, *et donec peperit*, dicuntur absolutè, & de facto, ut ostendatur, eam non concepisse ex opere conjugali, & quod factum non fuerit eo tempore, quo Maria apparuit gravida; non autem cogitavit Euangelista de futuro; & quid postea, & deinceps contigerit.

Confir. hoc: nam cùm dicimus; *oculi nostri ad Dominum*, *donec misereatur nostri*, non significatur, quòd post obtentam gratiam cessemus aspicere ad illum. Item cum dicitur *fermentum poni in massam farinæ*, *donec fermentatum est totum*, non sequitur, quòd post fermentationem extrahatur fermentum ex pasta, in quam injectum fuit.

2. Idem dicitur de voce *primogenitus*; nam ut hoc dicatur verè, sufficit, ut ante illum Maria non habuerit alium filium. Ille dicitur *primogenitus* hoc ipso momento, quo nascitur ante ullum alium; quamvis nec postea ullus nascatur.

3. In Scriptura aliqui dicuntur *fratres*. 1. natura, ut Jacob, & Esau, scilicet ex iisdem parentibus geniti, aut nati. 2. gente; ut omnes Israelitæ, vel Sabaudi. 3. cognatione, ut consobrini, aut alii consanguinei, vel affines; tales erant illi Jacob, & Joseph, & Simon cum Christo; erant enim filii sororum, sive potiùs consobrinarum Mariæ.

4. Fraternitas dicitur inter amicos, & ex affectu, sic David vocat Jonatham: *Doleo super te*, *mi frater Jonatha*, scilicet ex amicitia fratrem vocat. Igitur illi homines dicebantur fratres Christi ob propinquitatem sanguinis, vel affinitatis, vel patriæ, non autem sequitur, quòd ex eadem matre, aut patre nati essent cum illo. Maria autem, quæ prope Crucem dicitur mater Jacobi, & Joseph, erat altera Maria, scilicet soror, vel consobrina B. Virginis, cui Christus dabat Joannem in filium. Idem dicitur de sororibus, quas illi tribuebant Judæi, qui non curabant de illo dicere vera.

Denique de S. Joseph credunt plurimi, quòd voverat Virginitatem, sicut & sponsa ejus Maria Virgo.

QUÆ-

QUÆSTIO V.

De maternitate Mariæ, an verè fuerit Mater Dei.

LIs ista nobis est præcipuè cum Nestorianis, qui negabant Mariam esse verè Matrem Christi Dei per veram genituram; sed fingebant illum solummodo transisse per ejus uterum. *Non dixit transivit pro eo, quod genitus est*, ajebat Nestorius apud S. Cyrillum, scilicet non vult, quod transitus ille significet genituram. Alii tribuebant quidem Mariæ genituram hominis, cui jam formato, & suppositato, (quippe, ut diximus, volebant in Christo duas personas, scilicet hominem, & Deum intimo, sed morali tantùm vinculo unitas) & sic negabant eam genuisse Deum, sed purum hominem, & eum quidem genitum, antequam illi uniretur Verbum, & sic non posset vere dici Theotocos, seu Mater Dei.

Alii maternitatem veram illi negabant respectu Christi, nequidem hominis, quatenùs in eo non agnoscebant veram humanitatem, & carnem, sed corpus aereum, & phantasticum, aut sydereum, ut Marcionistæ, & Manichæi, quos impugnavimus supra probantes in Christo veram humanitatem, & carnem, & corpus simile nostris, & priores, cùm probavimus illum esse verum Deum, & hominem in vera, & reali unitate suppositi subsistentis in persona Verbi Divini, ita ut non priùs extiterit humanitas, quin suppositata fuerit per subsistentiam Verbi. Restat ergo, ut videamus, an, & quomodo B. Virgo dicatur, & fuerit Mater Christi, & Dei. Ut sit Mater Christi debuit genuisse Christum æquè verè, ac aliæ matres generant filios suos homines. Ut autem sit Mater Dei, oportet, ut ille filius pro instanti reali temporis, quo eum concepit, fuerit verè Deus æquè, ac homo verus.

CONCLUSIO I.

Verè ex se genuit Christum, & verè dicenda est Mater ejus. Est de fide contra Valentinum dicentem Christum solummodo transisse per uterum Mariæ, quasi per rimulam, neque veram carnem ex ea sumpsisse.

Prob. 1. ex Scoto, [1] *potest dici, quòd si ad matrem pertinet agere sicut ad causam minùs principalem, Maria verè fuit Mater, quia tota illa actio sibi competebat, quæ matri debetur*. Quod ut capias, nota, quòd in formatione corporis in Matre interveniunt tres isti motus: 1. delatio materiæ in matricem: 2. figuratio corporis fœtus, quæ non fit sine motu locali aliquo ejusdem materiæ: 3. condensatio illius corporis, quæ non fit sine acquisitione, aut deperditione aliquarum partium per motum à majori ad minorem locum; & Scotus dicit, quòd licet hæc tria contigerint in instanti per virtutem Spiritus sancti; *adhuc dico, quòd B. Virgo potuit cooperari Spiritui S. in ista actione instantanea, & quantum ad formam substantialem istius termini* (quæ est forma corporeitatis) *& quantum ad ubi, & figuram, & densitatem, licet subitò inductas*. Quod solidè probat; ergo ex Scoto, & secundum veritatem, Maria tam verè est Mater Christi, quàm aliæ fœminæ sunt matres suorum filiorum.

Prob. 2. ex Script. nam per Angelum dicitur: *concipies, & paries filium*. Et, *quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei*. Item Elisabeth repleta Spiritu S. ait, *unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me*? Et Angelus ad Joseph, *quod in ea natum est, de Spiritu S. est*. Et iterum: *accipe puerum, & Matrem ejus*. Et ipsamet vocat eum filium: *Fili, quid fecisti nobis*? & in nuptiis: *Erat Mater Jesu ibi*. Et Isaias de illa propheta verat; *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium*, &c. ergo verè est mater.

Prob. 3. ex perpetua Ecclesiæ fide, & Patrum, ac Theologorum omnium consensu, & definita est in Concilio Ephesino can. 1. & in 6. Synodo act. 4. & 11. & in Concilio Lateran. can. 3.

Prob. 4.

[1] *d. 4. B. 7.*

Prob. 4. ratione allata Scoti: nam B. V. in Christi Conceptione, & generatione præstitit omne id, quod aliæ Matres præstare solent in generatione filiorum, demptis imperfectionibus, & defectibus, qui accidunt in aliis, maximè sine ullo sensu libidinis, & detrimento virginitatis; subministravit non partem substantiæ, ut aliæ matres, sed totam materiam corporis, sicque magis est mater. Ex ipsa Spiritus S. collegit in matricem substantiam, ex qua formavit corpus, & mediante ejus concursu, & calore vitali organizavit, & animavit in momento idem sanctum corpus, ipsa cooperante per omnem actionem, quæ competit matribus per virtutem formatricem, attrahendo, & amplectendo, fovendo, nutriendo, & pariendo; ergo verè, imò veriùs fuit Mater Christi, quàm aliæ fœminæ sint matres filiorum.

Objic. 1. ex Script. *totum, quod in Maria natum est, de Spiritu S. est*: ergo nihil est de Maria ipsa; ergo non est verè Mater Christi.

Resp. dist. ant. totum quoad operationem supernaturalem, & efficientiam principalem, ita ut nullus vir ibi quidquam egerit, conc. totum exclusivè respectu Mariæ, neg. ant. Angelus sic loquitur, ut piam suspicionem amoveat à Joseph, & ab aliis; & sic intendit tantum excludere operationem cujuscumque viri.

Objic. 2. Vera mater est causa partialis activæ formationis prolis; sed hoc non dicitur de Maria pro formatione Corporis Christi; ergo non est vera ejus mater. Patet maj. nam mater cum viro integrat unam causam totalem generationis. Prob. min. nam formatio activa Corporis Christi fuit instantanea, & à solo Spiritu S. ergo Maria nihil ibi præstitit activè. Prob. ant. nam sic præventa fuit ejus actio per illam actionem Spiritus S. ergo &c.

Resp. cum Scoto, neg. min. & 1. ac 2. ant. nam licet uno instanti contigerint tres illi motus, adhuc virtus activa Mariæ in terminum illorum motuum non fuit impedita, scilicet actio virtutis formatricis attigit illam formationem, quæ est ille terminus ejus; nec instantaneitas motuum (si admittatur) impediebat illum influxum.

Dico (*si admittatur instantaneitas*) nam multi non

improbabiliter docent (quidquid dicat Suarez) illos motus, & totam organizationem factam quidem fuisse brevissimo tempore, sed successivè, & sic melius salvatur cooperatio Mariæ Matris.

CONCLUSIO II.

Beata Virgo est verè Mater Dei. Est etiam de fide, contra Nestorium.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *In ista quæstione conclusio est certa, sicut patet per Damascenum, Dei genitricem verè sanctam Mariam prædicamus. Sicut enim verè Deus ex ipsa genitus est, ita et ipsa verè genitrix Dei dicitur. Deum enim dicimus ex ipsa genitum esse, non ut Deitate Verbi principium essendi accipiente ex ipsa, sed Dei Verbo ex ipsa incarnato, et genito. Non enim hominem nudum genuit B. Virgo, sed Deum verum, non nudum, sed incarnatum.* Habes conclusionem probatam duplici authoritate, & solida ratione.

Prob. 2. ex Script. cit. in præcedenti: nam loca illa probant maternitatem divinam æquè, ac humanam: ut cùm dixit Angelus, *quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei... filius altissimi*, & cùm eam dixit Elisabeth *Matrem Domini*. Nam sicut tam verè filius ille est Deus, quàm homo, sic tam verè illa est Mater Dei, quàm hominis.

Prob. 3. ex Concilio Ephes. juxta Epist. S. Cyrilli ad Monachos Ægypti. *Cùm Christus secundum naturam sit verus homo, et Deus verus, gloriæ Dominus, et crucifixus prædicatur, B. Virgo verè Deipara dicenda est:* Et L. de recta fide in Christum, scribit. *Non potest dici, quòd B. Virgo hominem tantùm genuit, et non Deum, sed hominem Deum.* Hæc, & alia ejusdem Patris habentur in illo Concilio. Item in Concilio Chalcedon. definitur, eam dicendam esse *Theotocon*, scilicet *Deiparam*.

Prob. 4. ex SS. Patrum traditione: nam inquiebat idem Cyrill. [2] *Quotquot ante nos extiterunt, B. Virginem Deiparam appellarunt.* Et ex eo tempore idem semper, & constanter docuerunt alii SS. Patres, & Theo-

[1] 3. *d.* 4. *A.* 2.
[2] *l. ad* Regin. *c.* 11 *d.* 4. *a.* 8.

& Theologi, quod videbis apud Cardin. Lauream, & alios.

Prob.denique. Nam filius Mariæ, quem concepit, & genuit, & peperit, verè Deus est, & homo, ut probatum est supra, & fides docet; ergo ipsa est verè Mater Dei hominis.

Objic.1. B.Virgo non genuit deitatem, sicut genuit humanitatem: ergo non debet dici Mater Dei, sicut dicitur Mater hominis. Prob.conf.non diceretur Mater hominis, nisi genuisset humanitatem; ergo si non genuit deitatem, non debet dici Mater Dei.

Resp. neg. utramque conf. nam sicut fœmina dicitur mater hominis, licet non genuerit animam, quæ à solo Deo creatur, & est principalis pars faciens hominem, sed sufficit, quod generet corpus, quod sic animatum ex ea nascitur; ita sufficit, quòd Maria genuerit Christi humanitatem, quam in ipso instanti conceptionis assumpsit Deus Verbum in unitatem personæ, ut dicatur tam verè Mater Dei, quàm aliæ fœminæ dicuntur Matres hominum. Nam, inquit Athanas. [1] *Sicut anima rationalis, et caro unus est homo, ita Deus, et homo unus est Christus.* Eadem ratione utitur Cyrill. cit.& alibi.

Inst.Illa non est verè, & propriè mater, nisi ejus, quem verè,& propriè genuit; sed non genuit verè, & propriè; nisi hominem unitum Deo; ergo &c.

Resp.dist.maj.ita ut ille, cujus dicitur Mater, sit verè, & propriè genitus in esse naturæ, & personæ in concreto, con.maj.& neg.min.ita ut novum esse dederit secundum omnia, quæ in eo sunt, neg.maj.& conf. nam sufficit, quòd Christi humanitas, quam genuit verè in illa, acceperit esse personæ divinæ, seu quòd in ipsa sui generatione acceperit illud esse divinum.

Objic.2. ex Damasceno: *genitricem Christi nequaquam dicimus Mariam*; ergo non est verè Mater Dei.

Resp.neg.conf.nec enim id intendit Damasc. sed loquitur contra Nestorium, qui volebat duas in Christo personas, scilicet hominem, & Deum, & hoc sensu negat se dicere Mariam esse Dei genitricem, quasi duarum personarum Matrem. Sed dicit, quod

[1] *symb.l.1.con.Nestor.*

[1] *ipsa genuit illud suppositum, non secundum naturam divinam, sed humanam.*

Inst. Ut esset genitrix Dei, debuisset gignere suppositum divinum; sed hoc non genuit; ergo &c. Maj. patet: nam generans hominem, dat illi esse hominis. Prob. min. nulla creatura potest dare esse divinum, alioqui daret, quod non habet &c.

Resp. dist. maj. & ant. genuisse suppositum divinum per actionem inadæquatam effectivam naturæ suppositatæ supposito divino, con. per actionem adæquatam, qua det esse tam supposito divino, quàm naturæ per illud suppositatæ, neg. maj. & ant. sufficit enim, quòd B. Virgo dederit esse per veram causalitatem humanitati Christi, quæ non priùs extitit, quàm fuerit assumpta à Verbo in unitatem suppositi, sicut fœmina dicitur mater hominis, quia verè generat, & dat esse corpori, quod informatur anima rationali à solo Deo creata, & sicut ista attingit totalem terminum generationis humanæ, sc. totum hominem, ita Mariæ actio totum Christum attingit, actione tamen inadæquata, quia non dat esse, nisi soli humanitati.

Vides, quo sensu B. Virgo dicatur *Dei genitrix*, & *Deipara*, quia non tantùm ex ea natus est *homo Deus*, sed etiam illum verè genuit vera, sed supernaturali generatione; non quòd dederit existentiam novam Dei Verbo, per quod dicitur Christus Deus, & ratione cujus Maria dicitur Dei Mater; sed quia per illam generationem humanitatis, seu hominis attingit totum Christum, qui in ea generatione accipit novum esse, & est verè Deus homo.

CONCLUSIO III.

Christus genitus est ex reali sanguine Mariæ, et quidem probabiliter ex sanguine seminali. Est communior, maximè quoad 1. p.

Prob. 1. ex Scoto, [2] qui activitatem parentum in generatione ponit in semine, & dicit, quòd semen matris æquè necessarium est, ac semen patris, quod probat ex Damasc. *virtutem matri tribuente susceptivam simul, et generativam.* Et ubique docet, eam hic concurrisse ad conceptionem Christi activè, & ministrasse,

[1] *Ibid. n. 16.* [2] *Ibid. n. 3.*

strasse materiam, sicut aliæ matres; sed istæ ministrant materiam seminalem; ergo & illa.

Prob.2.quoad 1.p. ex Patribus, nam, inquit Dionys. [1] *ignoramus, quomodo ex virgineis sanguinibus, altero jure formatus est*: scilicet quocumque modo id contigerit, semper fuit ex sanguinibus Mariæ, & quidem virgineis. Idem docent alii Patres, ut Damasc. [2] Elias Cretensis, & alii mox citandi.

Confir. ex Script. in qua dicitur *factus ex semine David*, non quidem virili, sed fœmineo, sc. per B. Virginem, quæ erat de semine David. Quia, inquit August. [3] *Maria erat de semine David*. Et Hieron. *Christus secundum carnem natus est ex stirpe David; id est de Maria Virgine est creatus*. Item dicitur: *Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ*.

Prob.2.p.de semine, & confir.1.ex SS. Patribus, [4] qui docent Christi Corpus ex Virgine Matre factum esse, sicut nostra fiunt; sed nostra fiunt ex semine; ergo & illud. Prob.maj.nam (inquit S.Ignat.Martyr.) [5] *verè natus est Deus Verbum ex virgine vestitus corpore .. vere natus est ex vulva ... & corpus sibi fabricavit ex sanguinibus virgineis.. hoc solùm excepto, quòd nulla viri consuetudo intercessit*; ergo in aliis omnibus, maxime ex parte materiæ, Christi conceptio fuit similis nostræ. Idem docet Tertull. [6] *quid novitatis fuerit in Christo ex Virgine nascendi palam est, scilicet hoc solummodo, quòd ex Virgine secundum rationem, quam edidimus... & ipsum etiam carnaliter, ut ex virginis carne*. Et Theophil.Alexand. [7] *Christus nullo, quod nostræ similitudinis est, caruit, nisi solo peccato*. Idem docet S.Isidor. [8] *Christus semen Abrahæ apprehendit, & matrem illinc elegit, & in ea, & ex ea carnem elegit, atque homo verè per omnia excepto peccato*.

Confir. ex Script. in qua Christus prædicitur futurus ex semine mulieris, cùm dixit Deus serpenti: [9] *inimicitias ponam inter te, & mulierem, & semen tuum, & semen illius, scilicet fructum, qui est Christus*, inquit Glossa interlin. *Mulierem, non istam Evam, sed aliam ab ea descendentem, sc. Mariam ... & semen illius*,

[1] *div.nom.c.1.* [2] *l.3.c.2.or.11.nat.*
[3] *Rom.1.in glos.* [4] *Heb.2.* [5] *Ep. Trall.*
[6] *l.de Car.ch.c.20.* [7] *l.1.pasch.* [8] *Ep.121.* [9] *Gen.3.*

lius, scilicet Christum, qui est Mariæ naturalis filius, ait Lyran. Item, [1] *Benedicentur in semine tuo omnes gentes*; quod de Christo intelligunt omnes, quia *de semine Abrahæ descendit*, ait idem Lyran. Item, [2] *Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini ejus. Non dicit de seminibus, quasi de multis, sed quasi in uno; & semini tuo, qui est Christus*, inquit Apostolus; sed illud semen non descendit in Christum, nisi per Mariam; ergo &c.

Confir. 2. ex aliis: nam si ex vero lacte matris nutritus est; ergo ex vero semine formatus est Christus, inquit Beda. [3] *Lacte matris nutritus est, & ejus semine conceptus; ex eodem enim fonte secũdum Physicos utrumque manat*. Et P. Damian. [4] *assumitur purum semen de virginea puritate*. Et S. Remig. de Haymo, [5] *Corpus Christi opere Spiritus S. de semine mulieris sine semine viril procreatum est*. Et S. Bernard. [6] *Germen Dom. J. C. solus de mundissimo conceptus semine*. Et sic de aliis.

Prob. 2. ratione jam tacta. Quia Christi Corpus, & conceptio ejus debuit in omnibus, & quantum potuit sine indecentia, vel præjudicio virginitatis assimilari nostræ; sed nostra conceptio fit ex semine; ergo & conceptio Christi.

Confir. Nam supposito, quòd caro Christi concepta sit ex carne, vel sanguine puro Mariæ, non magis repugnabat eam formari ex sanguine seminali, quàm ex alia parte. Imò iste dicitur purior, & perfectior, & à natura huic operi destinatus; ergo ita potuit, & debuit fieri connaturaliter.

Objic. 1. Eva non fuit formata ex semine, vel sanguine, sed ex costa Adæ, & hoc illi imputatur ad gloriam; ergo gloriosius est Christo, si dicatur formatus ex aliqua parte corporis Mariæ, quàm ex sanguine, vel semine.

Resp. neg. conf. 1. quia sicut Adam non dicitur pater, aut mater Evæ, quæ fuisset. 2. quia sicut Eva formata est extra corpus Adæ, ita dicendum esset de Christo extra uterum Mariæ, quod nemo somniavit.

Inst. Ecclesia dicit, Christum accepisse carnem de utero,

[1] *Gen. 22.* [2] *Gal. 3.* [3] *c. 11.*
[4] *Luc. ser. de S. vict.* [5] *Rom. 8.* [6] *ser. 2. pent.*

utero B. Virginis; ergo non formatus est de sanguine, nec de semine, sed de carne.

Resp. neg. conf. nec enim sic loquitur Ecclesia ad propositum quæstionis hujus, sed purè, ut significet unionem Verbi cum vera carne humana absolutè nihil cogitans de modo.

Objic. 2. ex S. Thoma; semen fœminæ non est aptum generationi; est imperfectum in ratione seminis, & non potuit perfici ad illud propter imperfectionem subjecti; ergo Christus non fuit conceptus ex sanguine seminali; ergo &c.

Resp. neg. ant. & contrarium constat ex Philosophia de generatione viventium.

Inst. Non potest semen resolvi sine concupiscentia; sed hoc dedecet puritatem, & sanctitatem hujus conceptionis; ergo &c.

Resp. dist. maj. præcisa operatione miraculosa Spiritus S. con. supposita illa operatione, neg. maj. & min. nam id factum est operante Spiritu sancto, quo nihil purius, & sanctius cogitari potest.

Inst. 2. [1] Damascenus dicit, quod Corpus Christi non conceptum est seminaliter; ergo &c.

Resp. dist. ant. seminaliter via ordinaria ex conjunctione viri, & fœminæ, & quando resolvitur naturaliter, con. ex operatione supernaturali Spiritus S. neg. ant. nec istud negat Damasc. sed alium modum, quem etiam & nos pernegamus.

Monuerim autem cum Seraphico Bonavent. non esse de hac quæstione loquendum coram populo; [2] *Tum quia turpitudinem habet annexam, & homo debet habere labia munda in hac materia: Tum quia hæc certitudinem non habent ex se, nec verba Sanctorum videntur multum consonare. Unde stultum est in talibus velle singula curiosè pertractare. Hoc sufficiat dixisse, quòd B. Virgo ministravit materiam aptam generationi filii Dei secundum carnem.*

Nobis ergo sufficiat, quòd ex virginea carne, sine ullo ejus sensu semen à Spiritu S. acceptum, & in ejus matricem delatum est, & ex eo Christi sacratissimum corpus eodem Deo operante formatum existit.

QUÆ-

[1] *l. 3. c. 1. & 4.* [2] *3. d. 4. a. 2. q. 1. n. 33.*

QUÆSTIO VI.

De morte, resurrectione, & assumptione B. V. Mariæ.

DUbitarunt aliqui, an B. V. Deipara mori debuerit, vel mortua sit per animæ suæ realem à corpore separationem; ratio dubitandi posset esse, quia *per peccatum mors intravit in mundum*, ut docent Theologi cum Scoto, ut vidimus; nam durante statu innocentiæ, & Adamo non peccante, homines fuissent quidem mortales, sed tamen non erant morituri; sed post aliquod tempus viæ super terram assumendi erant, & transferendi ad statum gloriæ. Ideò comminatus erat Deus Adæ, [1] *in quocumque die comederis, morte morieris*, & post peccatum sententiam mortis protulit dicens, *quia audisti vocem uxoris tuæ, & de ligno, de quo præceperam tibi, ne comederes, comedisti, in sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec revertaris in terram, de qua sumptus es, quia pulvis es* &c. atqui B. Virgo nulli unquam peccato actuali, vel originali obnoxia fuit; ergo sententiæ, seu pœnæ mortis non subjacebat. Imò Reparatorem omnis peccati peperit.

Ex hoc, inquam, fundamento videbatur eam non debere mori, & quidam putarunt, eam non fuisse mortuam morte naturali, & physica per animæ realem separationem à corpore. De hoc quasi dubius hæsit S. Epiphanius dicens: [2] *Quærant vestigia scripturarum, et invenerint utique mortem Mariæ, neque an mortua sit, aut non mortua, neque an sepulta sit, aut non sepulta. Ego non audeo dicere, sed silentium mihi impono. Nec dico, quòd immortalis mansit; sed neque affirmo, quòd mortua sit.* [3] Timotheus Presbyter Jerosolymitanus scribit, quosdam putasse illam fuisse gladio interemptam juxta prophetiam Simeonis, *tuam ipsius animam gladius pertransibit; sed non ita se res habet*, inquit ille Pater; *ensis enim à fabro excusus corpus dividit, animam non dissecat. Unde etiam supra omnes inculpata, & omnibus modis* san-

[1] Gen. 3. [2] hær. 78.
[3] to. 4. Bibl. PP.

sancta Virgo per illum, qui eam in superna loca assumptam traduxit, usque adhuc immortalis mansit; ergo iste non putat, illam obiisse, sed immortuam, & immortalem assumptam in cœlum fuisse.

Quærimus ergo hìc, an de facto, & verè B. Virgo mortua fuerit, & an aliquando resuscitata, in cœlum corporaliter assumpta fuerit.

CONCLUSIO I.

B*eata Virgo verè mortua est, & sepulta*. Ita communiter creditur in Ecclesia.

Plurimi autem cum P. Vulpes [1] piè credunt, quòd nec morte violenta, nec absolutè naturali obiit propter ullum naturæ debitum, aut defectum, sed liberè omninò, ac voluntariè (inquit ille Scotista) & hoc, tam ut se filio Christo conformaret, quàm ut merito suæ mortis mortem nostram pœnalem verè ditaret, satisque meritoriam redderet. Plurimi autem Patres, & insignes Theologi, ut Albertus Magnus, Dionysius Carthusianus, Suarez, Poza, Vega, & habetur in revelationibus S. Birgittæ apud de Rhodes, putant eam mortuam esse ex intensiori amore in Deum, juxta illud Cant. *Adjuro vos filiæ Jerusalem, si inveneritis dilectum, ut nuntietis ei, quia amore langueo*, &c.

Porrò aliud est mori *in amore*, aliud *pro amore*, & aliud *ex amore*. 1. dicitur de justis, qui moriuntur in statu charitatis, & gratiæ, vel in actu amoris Dei. 2. de illis, qui moriuntur pro defensione amoris divini, ut Martyres, quia tunc ille amor est causa moralis, propter quam patiuntur mortem, vel etiam de iis, qui acceptant mortem, quia Deus vult. 3. verò de illis, quibus vehementia amoris intensioris causat physicè, & proximè separationem animæ à corpore, ut contigit in aliis passionibus vehementioribus, ver. gr. cùm moriuntur ex nimio dolore, vel tristitia, vel gaudio: & hoc sensu Maria dicitur mortua ex amore vehementissimo in Deum, & Christum; quasi diceret cum sponsa: [2] *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo .... fortis est, ut mors dilectio.* Et sæpius, ac ferventius, quàm Paulus Apostolus dicebat: *Cupio dissolvi, & esse cum Christo.*

Con-

[1] *t. 3. p. 3. d. 84. a. 1. n. 10.* [2] *Cant. 8.*

Confir. Quia non potuit mori, nisi ex morbo, vel ex senio, deficiente calore naturali, aut ex aliqua vehementi passione: non 1. quia non constat de ulla infirmitate corporali: non 2. quia non erat admodum senex, sed complexionis, & temperamenti vegeti, & optimi. Restat, ut ex vehementia passionis, quæ non potuit esse alia, quàm amoris vehementissimi, quo ab initio, seu à primo instanti vitæ ejus arserat cor ejus sanctissimum in Deum. Certè passiones omnes in ea fuerunt moderatissimæ juxta regulas rectissimæ rationis, & juxta motiones gratiæ divinæ; sed præ cæteris ardebat in Deum amor, qui mensuram nescivit, quando permissus est ardere.

Ut ut sit, certum est, Mariam Deiparam verè mortuam esse, & id ita supponunt Sancti Patres, & universa Ecclesia, in qua legimus homilias, & libros *de dormitione, de transitu*, & *assumptione* ejus, ut testantur ipsa, quæ in Ecclesiis leguntur Martyrologia, ver. gr. Usuardus in suo Script. ad 18. Cal. Septemb. *Dormitio sanctæ Dei genitricis Mariæ*; & sic de aliis.

Tres rationes affert Bernardinus de Bustis, [1] cur debuerit mori. 1. inquit, *propter filii sui conformationem*; quia si mortua non fuisset, hæretici, qui negabant Christi veram humanitatem, & carnem similem nostræ, id confidentius asseruissent, si Mater ejus non obiisset, sicut cæteri homines; dixissent eam non fuisse de humano genere, *aut saltem de illa stirpe primorum parentum*, sc. Adæ. 2. *propter filii sui conformationem*, ne diceretur melioris conditionis, quàm filius, qui verè Deus, & homo est. *Profectò decuit, ut B. Virgo etiam moreretur, quæ filio suo esset conformis. 3. propter meriti augmentum*. Decuit enim gratia plenam non solùm mereri bonis operibus, sed etiam passionibus. *Patientia enim opus perfectum habet.*

Denique indubitatum est hodie in Ecclesia, quòd B. Virgo verè mortua est per realem corporis, & animæ separationem, ut contingit cæteris hominibus.

Quoad circumstantias, & causas mortis ejus, non conveniunt Patres, nec Theologi. Mox dicebamus eam ex vehementia amoris, & voluntariissimè obiisse, & sic causa mortis ejus non tribuitur morbo, vel decrepitæ senectuti, ex qua defecerit calor naturalis.

Quoad

[1] *ser. 1. de Assumpt.*

Quoad alias circumstantias quidam dicunt, quòd miraculosè ex omnibus mundi partibus Apostoli accurrerunt cum aliis paucis Sanctis, & discipulis, inter quos adfuit S. Dionysius, ut ipse scribit. [1] S. Damascenus [2] inter alia hæc habet in oratione, quam inscripsit *de dormitione Deiparæ*, & putantur excerpta ex sermone de S. Juvenali, qui etiam creditur adfuisse. *Et si quæ in S. Dei genitricis Mariæ morte contigerunt, sacræ divinitus inspiratæ scripturæ monumentis minimè prodita sint, tamen ex prisca, & vetustissima traditione hoc accepimus, quòd gloriosi ipsius obitus tempore Sancti omnes Apostoli, qui gentilium salutis causa terrarum orbem peragrabant, temporis momento per altum abrepti in Jerusalem convenerunt, ibique cùm essent, Angelica ipsis visio contigit, divinusque præstantiorum virtutum cantus auditus est, sicque cum divina, & cælesti gloria, in manus Domini animam sanctam commendavit*, &c.

Imò, inquit de Bustis cit. *Christus ipse apparuit visibiliter morienti, quippe ipsum visitasse in morte Matrem nullatenus est dubitandum. Nam in quodam libro de transitu Virginis legitur, quòd ipse Dominus Jesus de cælis descendit cum Angelicis ordinibus, cum cœtu Patriarcharum, cum Martyrum exercitu, cum Virginum choro, cum societate Confessorum, et Sanctorum omnium, qui omnes, ipso Domino incipiente, subsequentes, dulcia cantica circa lectum Beatissimæ Virginis frequentabant. Tum ipse Dominus Jesus post suavissima oscula, & dulcissimos amplexus, dixit dilectissimæ Matri illud Cant. 3, Veni de Libano speciosa mea, veni coronaberis*, &c. & addit ipse de Bustis, *quòd sicut ab omni corruptione carnis fuerat extranea, ita ab omni dolore mortis fuit aliena. Imò cum indicibili lætitia, & inexplicabili suavitate exiit benedictissima illa anima, & in brachiis filii fuit excepta*, &c. Quid mirum, si dixerimus, quod ex amoris suavitate, & vehementia expiravit?

Narrantur etiam circumstantiæ nobiles, & miraculosæ illius sepulturæ, quæ videbis apud historicos: notabilissima est ejus resurrectio, & assumptio.

CON-

[1] *de Div. nomin.* [2] *orat. 2.*

CONCLUSIO II.

BEata Virgo post mortem resurgens, in corpore, et anima assumpta est in cœlum. Est communis inter Catholicos.

Prob. 1. ex Scoto, [1] quatenus docet, quòd Adamo non peccante, homines fuissent translati in statum gloriæ post aliquod tempus viæ: nam sicut ipse propugnavit immunitatem Mariæ ab illo peccato, ita & illi non negavit privilegia illius innocentiæ, inter quæ notabilissima est à corruptione mortis immunitas, & assumptio. Unde alibi docet, quod *janua cæli fuit sibi aperta* (loquitur de Virgine) *per meritum passionis Christi prævisæ, et acceptæ specialiter in ordine ad hanc personam, ut propter illam passionem numquam huic personæ inesset peccatum, et ita nec aliquid, propter quod janua clauderetur*, &c. ergo nec habuit quidquā, propter quod debuerit mori, aut saltem subire pœnam corruptionis, seu incinerationis, sed habuit jus omne assumptionis in cœlum, quod habuissent homines, nisi contraxissent peccatum ex Adamo: & si Deus permisit eam mori ob rationes allatas, & aliàs sibi notas, & sapientiæ suæ inscrutabili reservatas, congruebat tamen divinæ eidem sapientiæ, ac pietati, ut Matrem filii sui Christi resuscitaret, & assumeret in gloria.

Confir. Nam incineratio est specialior pœna peccati Adæ, dicente Deo: [2] *Donec revertaris in terram, quia pulvis es, & in pulverem reverteris*; ergo sicut ex gratia speciali præservata est ab illo peccato, ita & ab illa pœna illius peccati; ergo corpus ejus non debuit corrumpi, sed exaltari in gloriæ statum, sicut exaltandi, & assumendi erant homines, si fuissent innocentes à peccato Adæ.

Prob. 2. ex perpetua traditione Ecclesiæ, quæ in memoriam talis resurrectionis, & assumptionis solemnissimum sanctificat diem. Nam id facere non solet, nisi ex consideratione, & pia fide alicujus sacri mysterii, quod tunc commemorat; nec ita credit, vel celebrat, nisi ex aliqua traditione Apostolica, & certa. Nam inquit August. [3] *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi*

aucto-

[1] 3. d. 3. q. 1. G. [2] *Gen. 3.* [3] *l. 4. de bapt. c. 24.*

auctoritate Apostolica traditum, rectissimè creditur; ergo certum est ex traditione Ecclesiastica, & Apostolica B. Virginem resurrexisse, & corporaliter assumptam esse in gloria.

Confir. ex D. Bernardo. [1] *Accepi ab Ecclesia illum diem cum summa veneratione colendum, quo assumpta à sæculo nequam, cælis quoque intulit celeberrimorum festa gaudiorum*. Et Maria Victorinus in scholiis S. Hieron. concludit: *Assumptam fuisse Virginem una cum corpore in monumento, in quo deposita fuerat, omnis Ecclesia credit, & celebrat*. Ejus autem diei festum ubique celebrandum Apostoli, ut auctor est Bernardus, statuerunt. De quo habes plura, & gravia testimonia apud P. Frassen, [2] sc. de hujus festi institutione, & antiquitate; ergo assumptionis veritas haberi censetur ex traditione Apostolica.

Prob. 3. ex Sanctis Patribus, & Theologis. 1. ex D. Damasc. narrante, quòd cùm D. Thomas non adfuisset morienti, nec interfuisset sepulturæ, & voluisset adorare corpus Virgineum, cæteri Apostoli *tumulum aperuerunt, at sacratissimum quidem illius corpus haudquaquam invenire potuerunt. Cùm autem jacentia ipsius lintea tantùm reperissent, atque ex ipsis inenarrabili quadam suavitate perfusi fuissent, loculum clauserunt, atque mysterii illius admiratione perculsi, hoc solum secum reputare poterant, quod Deus Verbum, ac gloriæ Dominus, qui in persona propria carnem ex ea induere, & fieri homo voluerat, idem etiam post discessum è vita immaculatum, ac omnis spurcitiei expers ejus corpus, incorruptibilitate, ac translatione ante communem, ac generalem resurrectionem honestare voluit*.

2. Idem narrat, & confirmat Gregorius Turonensis, [3] qui sexto sæculo scribebat, dicens, quòd cùm Apostoli custodirent sepulchrum ejus: *Ecce iterum assistit eis Dominus Jesus, susceptumque corpus sanctum, in nubem deferri jussit in paradisum, ubi nunc est, resumpta anima cum electis ejus, exultans æternitatis bonis nullo occasuris fine perfruitur*. Universi etiam Græci apertè docent, funeri B. Virginis interfuisse Apostolos, &c.

3. An-

[1] *ep. 174.* [2] *hic tract. 1. d. 3. a. 3. q. 5.*
[3] *lib. de mirac.*

3. Andreas Cretensis [1] comparat mortem ejus sopori, quem immisit Deus in Adam, ut ex ejus latere crearet Evam, & docet, quòd *sicut parientis uterus fuit incorruptus, ita nec morientis disperdita caro ... Hactenus sepulchrum vacuum manet, tum ipsum testimonium habens, tum testis etiam translatam esse*, sc. in cœlum.

4. Damascenus dicit: [2] *Corpus B.Virginis, vita migrante ita servatum, ut non dissolutum .... sed translatum in diviniorem statum, in quo perduret in sæcula sæculorum .... quod in sepulchro collatum, deinde ad præstantiorem, & sublimiorem regionem abreptum*, &c.

5. Petrus Damianus de die Assumptionis dicit, quòd *cœlorum officinas sublimiori gaudio cumulavit. Intuere mentalibus oculis Filium ascendentem, & Matrem assumptam; videbis aliquid excellentius in ascensione Filii exhiberi, & aliquid gloriosius in assumptione Virginis demonstrari. Ascendit enim Salvator in cœlum potestativæ virtutis imperio, sicut Dominus, & creator Angelorum comitatus obsequio, non auxilio fultus. Assumpta est Maria in cœlum, sed gratiæ sublevantis indicio, scilicet non propria virtute, ut Christus, sed virtute divina per gratiam*. Et ne putes hoc dicere Damianum propter solius animæ glorificationem, subdit: *Tota conglomeratur Angelorum frequentia, ut videat Reginam sedentem à dextris Domini virtutum in vestitu deaurato in corpore semper immaculato*, &c.

6. Idem docet Hugo Victorinus, [3] qui inter privilegia B.Virginis recenset septimo loco, quòd *cum corpore suo, quantum credimus, in cœlo vivit*.

7. Idem docent Theologi communiter, ut Albertus Magnus, & S.Thomas, qui hoc ex Augustino [4] approbat, dicens: *Sicut Augustinus sermone de Assumptione ipsius Virginis rationabiliter argumentatur, quòd cum corpore sit assumpta in cœlum .... quod tamen Scriptura non tradit*. Et in opusculis. [5] *Terrea maledictio fuit communis mulieribus, scilicet ut in pulverem reverterentur; & ab hac immunis fuit B.Virgo, quia cum corpore assumpta est in cœlum. Credimus enim*,

[1] *Orat.2.* [2] *Orat.1.de dorm.Virg.*
[3] *lib.3.de erudit.Theol.c.125.*
[4] *sup.miss.* [5] *opusc.8.*

nim, quòd post mortem resuscitata fuerit, & portata in cælum.

8. S. Doctor Seraphicus exclamat: *O quam longè ab isto incinerationis væ fuit corpus Mariæ sanctissimum! Hoc enim corpus est circa sanctissima Dei, quam decuit non putrefieri, sed instar filii sui ante omnem putrefactionem suscitari*, &c.

Denique hoc suadetur multis, validisque congruentiis, & rationibus à S. Bernardino. 1. ex unitate carnis ejus cum carne Christi. 2. quia immunis fuit ab aliis peccati, & maledictionis pœnis, quibus addictæ sunt aliæ matres; v. g. concepit sine corruptione carnis, peperit sine dolore, &c. 3. propter honorem filii, qui jubens nobis honorare parentes, non debuit, nec voluit permittere carnem Matris suæ incinerasci cum peccatoribus. 4. propter eximiam, & summam puritatem mentis, & carnis. 5. propter perfectam ejus cum filio conformitatem, &c.

Melior, & solidior probatio petitur ex perpetua, & universali traditione, & fide Ecclesiæ, in qua inter alia hujus festivitatis elogia canimus solemniter: *Exaltata est sancta Dei genitrix super choros Angelorum ad cœlestia regna*. Certè enim hoc non diceretur de solius animæ assumptione, quæ non esset illi singulare privilegium, nisi assumpta esset cum corpore virgineo.

Objic. 1. Si hæc mors, resurrectio, & assumptio veræ essent, Euangelistæ, aut alii Scriptores rerum, quæ gestæ sunt post Ascensionem Christi, ut Lucas, qui scripsit Acta Apostolorum, de his non tacuissent: sunt enim maximi momenti, & longè majoris, quàm alia plura, de quibus scribunt; sed de illis nihil habemus ab ullo Scriptore Canonico; ergo non sunt vera, aut saltem certa.

Resp. neg. maj. & cons. Nec enim omnia, quæ credit Ecclesia, & maximè, quæ piè credit, etiam de B. V. Matre Dei, habentur in Libris canonicis, quod ut capias, distinguenda sunt objecta, quæ creduntur absolutè, & tamquam de articulis fidei catholicæ, qualia sunt contenta in Libris canonicis, & quæ decreta, seu definita sunt in Conciliis, seu ab Ecclesia, ut ab omnibus credenda, & alia, quæ quidem per se, & explicitè, & formaliter non continentur in illis libris,

aut

aut definitionibus, sed ad definita proximè accedunt, & ab omnibus piis, & veris catholicis ut vera tenẽtur, & sunt fidei catholicæ satis consentanea. Et hæc dicuntur piè credi; ad quod requiritur 1. ut spectent ad pietatem, seu ad gloriam Dei, & Sanctorum, & ad fovendam fidelium devotionem. 2. ut communiter apud istos habeantur ut vera ex gravibus testimoniis; & 3. ut illa fides approbetur ab Ecclesia. Hæc autem omnia concurrunt pro credibilitate assumptionis B. Virginis, ut patet: nihil enim ibi contra fidem catholicam: nituntur testimoniis gravissimis; & ab Ecclesia non modo toleratur, sed etiam approbatur ista fides.

Inst. Sed responsio ista non salvat præcipuam difficultatem, quæ est de silentio Scriptorum canonicorum illius temporis de re tanti momenti; ergo sempermanet dubia.

Resp. neg. cons. Nam ad removendam omnem dubitationem, & formidinem de opposito, sufficeret sola credulitas Ecclesiæ, quæ non celebraret, nec permitteret celebrari cum tanta solemnitate hanc assumptionem, si putaret illi subesse umbram falsitatis.

Cur autem de hoc siluerint sacri Scriptores, dici potest Dei providentiam permisisse tale silentium, vel quia, ut loquitur S. Andreas Cretensis, [1] *Diu post, longisque retrò temporibus Deo afflata dormitio illa contigerit. Aiunt enim illam, cùm ad extremam venisset senectutem, migrasse. Vel quia nec dum ea tempora harum rerum explicationem permittebant, ubi primum scribi cœpit Euangelium*, scilicet ne daretur occasio hæreticis fingendi B. Virginem fuisse divinitatis participem cum Christo, ut quidam somniarunt. Id enim fingendi aliqualem prætextum habuissent, si ea, quæ de triumphali eius assumptione credimus, legissent in Euangelio. Ideò tempore S. Epiphanii [2] quia in sacris Scripturis *nulla mentio legebatur de Mariæ obitu, mortua sit, necne sepulta, an non sepulta fuerit..... igitur an mortua sit Maria, nescimus, sive sepulta*, &c. ergo ex silentio Euangelistarum, seu Scripturarum de hac veritate nihil infertur contra illam, sed recurrendum ad occultam Dei providentiam.

Objic.

[1] *Orat. 1. de dormit. Virg.*
[2] *hæres. 78.*

Objic. 2. Baronius non admittit, sed potius ridet, & impugnat historiam de præsentia Apostolorum in obitu Virginis, & de illius resurrectione, & dicit eam haberi ex quodam libro apocrypho, quem Ecclesia respuit in Concilio Romano sub Gelasio Papa; ergo non est admittenda, saltem ut traditio Apostolica, sed purè humana, & incerta.

Resp. neg. ant. nam Baronius rejicit quidem, & ridet aliquas circumstantias narrationis alicujus libri apocryphi sub nomine Melitonis, non autem substantiam historiæ, sed potius eam approbat, ut acceptam ex SS. Dionysio, Juvenali, Damasceno, & Scriptoribus magnæ auctoritatis. *Cùm hæc dicimus*, inquit, *non sic impugnamus, quasi minimè vera esse potuerint .... nec ob eam causam, quòd ibi dicatur eam resurrexisse, & unà cum corpore assumptam in cælum, id negamus, vel in dubium revocamus accidisse, quæ præsertim Juvenalis Jerosolymorum Episcopus, non ex scripto aliquo commentario, sed potius ex antiqua, & veneranda majorum traditione se accepisse testatus est;* ergo Baronius confirmat potius nostram assertionem de resurrectione, & assumptione ista.

Objic. 3. Tempore S. Hieronymi dubitabatur, *utrum assumpta fuerit simul cum corpore? An obierit relicto corpore? Quomodo, vel quo tempore, aut à quibus personis sanctissimum corpus ablatum fuerit* (scilicet ex tumulo, quod dicit fuisse in valle Josaphat) *vel ubi transpositum? Utrumne resurrexerit? Nescitur*. 2. Idem videtur colligi ex Augustino [1] dicente. *Vera de ejus assumptione sententia hæc esse probatur, ut secundum Apostolum, sive in corpore, sive extra corpus ignorantes, assumptam super Angelos eam esse credamus*. 3. Usuardus in suo Martyrologio 18. Kal. Septembris annuntiat dormitionem Sanctæ Dei genitricis Mariæ, addens: *Quo autem tempore venerabile illud Spiritus Sancti templum, nutu, & consilio divino occultatum sit, plus elegit sobrietas Ecclesiæ cum pietate nescire, quàm aliquid frivolum, & apocryphum inde tenendo docere*. 4. Idem scribit Ado Episcopus Viennensis, [2] & alii; ergo Ecclesia ipsa non est certa de tali assumptione corporis B. Virginis.

Resp.

[1] *serm. de Assumpt. Cogitis me.*
[2] *lib. de festin. 7. Id. Septemb.*

Resp. neg. conf. 1. quia nunc compertum est, illum sermonem falsò adscribi Hieronymo, sed illum esse alicujus anonymi, & apocryphi Scriptoris, ut patet ex censura, & annotatione illi præposita, ubi habes rationes, quibus negetur hoc scriptum esse S. Doctoris. 2. Idem putant multi de illo sermone S. Augustini, alioqui sibi contradiceret. 3. Quantum ad Usuardum, & Adonem, isti ex eodem hauserunt talia, scil. ex illo sermone apocrypho Hieronymi ementiti, ut patet ex Baronio cit. Vide P. Frassen cit.

Restaret hic dicendum de cultu, & invocatione B. Virginis. Sed de his diximus supra, ubi de cultu Christi, & Sanctorum.

Hæc igitur dicta sufficiant de Mysterio Incarnationis ad laudem, & gloriam Dei O. M. & SS. Deiparæ, ac Seraphici Patriarchæ, sub censura Sanctæ Matris Ecclesiæ.

